

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 21. aprill 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Vana-Antsla Kutsekeskkooli sulgemise järgse olukorra kohta (nr 394)
2. Arupärimine vajaduspõhise õppetootuse kohta (nr 395)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 12. töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Teiseks, hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Andres Anvelt. Ja neljandaks, loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Ivari Padar. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioon algatab ravi-kindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse muuta selles seaduses ühte paragrahvi järgmiselt: haigekassa hüvitab isikule, kellele on riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel määratud töövõimetuspension või vanaduspension, üks kord kolme aasta jooksul hambaproteeside või hambaraviteenuse eest tasutud summa sotsiaalministri määrusega kehtestatud määras, tingimustel ja korras. See annab võimaluse nendele inimestele, kes on pensionärid, kasutada üks kord kolme aasta jooksul 255,65 eurot mitte ainult proteeside jaoks, nagu näeb ette kehtiv määrus, vaid ka olemasolevate hammaste raviks. Me teame, et aina enam astub pensionäride perre inimesi, kellel on suus oma hambad ja kes proteese veel ei vaja. Nii et esimese sammuna püüame mõnelgi määral lahendada eakamate inimeste hambaraviga seotud probleeme. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon algatab perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Meie eelnõu põhieesmärk on mitteabielulise kooselu õiguslik reguleerimine, et anda abielus mitte olevatele, ent püsivalt koos elavatele inimestele ehk kehtivas õiguses nimetatud faktilistele abikaasadele mõistlik võimalus kaitsta oma õigusi, mis puudutavad kooselu käigus soetatud vara, ning põhjendatud juhtudel saada ka ülalpidamist pärast kooselu lõppemist. Olukorras, kus suur hulk paare elab Eestis mitteabielulises kooselus ning ka suur osa lapsi sünnib väljas-

pool abielu, ei ole meie hinnangul põhjendatud eeldada, et mingi teistsuguse registreeritud kooselu vormi seadusega ettenägemisel leiaks see ulatuslikumat kasutamist kui perekonnaseadusega reguleeritud abielu. Seetõttu ongi eelnõu suunatud just abieluna registreerimata püsiva kooseluga kaasnevate õigussuhete määratlemisele. Meie hinnangul ei ole mõtet luua Eestis abielu kõrvale eraldi instituuti kooseluinstituudi näol, õigem on reguleerida faktilisest kooselust tulenevad suhted ja nõrgema poole õiguste kaitse varalistes suhetes praeguse perekonnaseaduse muudatuste paketiga, mille me esitamegi Riigikogu menetlusse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kuus eelnõu. Juhatus otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele.

Nüüd, head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamisest juurde. Laudadel on teil päevakohased ilusad kollased kevadised lehed.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 12. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 2. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Vana-Antsla Kutsekeskkooli sulgemise järgse olukorra kohta (nr 394)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde, mis sisaldab arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Heimar Lengi, Tarmo Tamme ja Ester Tuiksoo tänavu 17. märtsil esitatud arupärimine Vana-Antsla Kutsekeskkooli sulgemise järgse olukorra kohta (nr 394) haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Arupärijate nimel tuleb kõnetooli esinema Riigikogu liige Heimar Lenk.

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! See arupärimine sai esitatud eelmisele haridusministrile Jaak

Aaviksoole. Vahepeal oli meil valitsuse vahetus, ajutine valitsus on tööle asunud ja nüüd vastab meile ministrina Ossinovski. Küsimus on selles, et eelmise aasta 13. juulil peeti Võrumaa Vana-Antsla Kutsekeskkooli matuseid. Just selle nime all seda suurt üritust peeti ja nii nimetas seda ka meedia – Vana-Antsla Kutsekeskkooli matused. Kohale oli tulnud üle 300 inimese, endised õpilased ja õppejõud. Kõik olid väga kurvas meeleolus, sellepärast et Lõuna-Eesti viimane põllumajanduserialasid õpetanud keskeriharidust andnud kool sulges oma ukseid. Lohakile jäid koolimaja ja ühiselamud, tuul ulub endises mõisahoones, aknad on kinni naelutatud.

Sellel suurel rahvakoosolekul esines Võrumaa Kutsehariduskeskuse direktor Tanel Linnus, kes kinnitas rahvale, et haridusministeeriumi otsusega viiakse Vana-Antsla erialad üle Väimelas asuvasse Võrumaa Kutsehariduskeskuse. See lubadus parandas vilistlaste ja endiste õppejõudude enesetunnet ja meeleolu. Kõigil oli südames natuke kergem tunne, et midagi ikkagi jätkub.

Eelmise aasta sügisel tehti aga ootamatu otsus, mida täites hakati Vana-Antslast üle toodud erialade kursusi Väimelas sulgema. Kõige suuremat muret tegi rahvale ehituseriala sulgemine – see oli juba õpilastega komplekteeritud, aga järsku pandi see kinni. Mis õpilastest saanud on, kuhu nad läksid, kas mõni läks üle teisele erialale, seda ma ei tea. Kutsehariduskeskuse direktor teadis vaid öelda, et niisugune on haridusministeeriumi otsus. Miks niimoodi juhtus, ei oska tänaseni keegi seletada. Ei tea seda ajaleht Võrumaa Teataja, ei tea kohalik omavalitsusliit, ei tea vallavanemad. Minu poole pöörduti palvega, et ehk ma saan seda asja uurida. Ja nüüd ma tahangi, et noor minister Ossinovski räägiks meile, mispärast see kutsekeskkool kinni pandi või õigemini, miks neid erialasid Väimela kutsehariduskeskuse üle ei viidud. Kuulame tema vastuse ära ja saame teada, kuidas maaelu edendamiseks vajalikku haridust ja üldse Eestimaa elu hävitatakse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli vastamiseks haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan esitatud küsimustele. Mul on küll raske vastutada otsuste eest, mis varem on tehtud, aga pean vajalikuks selgitada mõne otsuse tagamaad.

Esimene küsimus: "Kas jagate Võrumaa omavalitsusliidu liikmete muret ehituse eriala lõpetamise pärast Võrumaa Kutsehariduskeskuses?" Üldiselt jagan ma kõikide omavalitsusliitude ja omavalitsuste inimeste muret selle pärast, kuidas, mis tasemel, kus ja mis õppekavade alusel Eestis haridust antakse, sh ka Võrumaal. Arutamaks kohaliku kogukonna muret seoses Võrumaa kutsehariduses tehtud ümberkorraldustega, alustas hiljuti tegevust Haridus- ja Teadusministeeriumi, Võrumaa Omavalitsuste Liidu, Võrumaa Kutsehariduskeskuse, Võrumaa Kutsehariduskeskuse nõunike kogu, Võru Maavalitsuse ning Võru maakonnast valitud Riigikogu liikmete, tööandjate, Antsla valla esindajate ja paljude teiste osavõtul käivitatud ümarlaud. Esimene nõupidamine toimus 4. märtsil, teine 11. aprillil. See arutelu on laiapõhjaline ja ministeerium on seal esindatud kõrgel tasemel – viimati esindas ministeeriumi kõrghariduse asekancler. Peale kutsehariduse on kõne all olnud ka rakendus- kõrghariduse küsimus, mida siingi saalis on kutseõppeasutuse seaduse vastuvõtmisel aktiivselt arutatud.

Teine küsimus: "Miks kehtivad Haridus- ja Teadusministeeriumis topeelstandardid, mille järgi lubati Vana-Antsla Kutsekeskkooli sulgemisel erialad viia üle Väimelasse, aga hiljem seda lubadust ei täideta?" Ma ei oska täpselt öelda, kus on tekkinud kommunikatsioonihäired, nii et üks osapool on vastu võtnud teise sõnumi, kui ministeerium on välja saatnud. Vana-Antsla Kutsekeskkooli ümberkorraldamisel oli kõige olulisem tagada olemasolevate õpilaste õpingute jätkamine ja võimalus kool lõpetada. Kaaluti erinevaid variante, milline eriala millisesse kutsekooli üle viia. Otsustamisel lähtuti sellest, et õpilastel oleks võimalik vähemalt esimesel liitmisjärgsel aastal õpinguid jätkata neile harjumuspärasel keskkonnas. Liigne killustamine erialade ja koolide vahel oleks kaasa toonud probleeme ka kinnisvara haldamisel, õppetöö korraldamisel ja muudes küsimustes, seepärast otsustati erialasid eri koolide vahel mitte killustada ning kogu

senine õppetöö korraldus Võrumaa Kutsehariduskeskusele üle anda. Seejuures ei saanud muidugi eeldada, et kõik Vana-Antsla Kutsekeskkoolis õpetatud erialad lähevad automaatselt Võrumaa Kutsehariduskeskusesse üle, seda eeskätt seetõttu, et iga õppevaldkond vajab spetsiifilist õppebaasi. Kõigi erialade jaoks vajaliku baasi väljaehitamine kõikides kutsekoolides ei ole mõistlik ja nõnda ei ole ka Väimelas kindlasti arukas arendada välja kõikide võimalike erialade õppebaas.

Kolmas küsimus: "Millal sündis ministeeriumis otsus sulgeda ehituseriala Väimelas ja kes otsustas Võrumaa Kutsehariduskeskuses ehituseriala õpetamise päevapealt lõpetada, kuigi õpilased olid juba kursusele vastu võetud?" Kokkulepe ehituseriala mittejätkamiseks Võrumaa Kutsehariduskeskuses tehti keskuse juhtide ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna juhtide kohtumisel 2013. aasta suvel. Täpsemalt oli kokkulepe niisugune, et uusi õpilasi ehituserialale vastu ei võeta, ent olemasolevad õpilased saavad oma õpingud lõpetada. Kindlasti ei sündinud see otsus üleöö. Samas on ka minu arvates tõepoolest natukene kummaline, et kutsekool hakkas noori vastu võtma erialale, mille puhul oli juba kokku lepitud, et sinna uusi õpilasi vastu ei võeta.

Ehituserialade õppega seoses tuleb kindlasti rõhutada, et Väimelas puudub nende õpetamiseks vajalik baas. Väimela õppehooned on välja arendatud Euroopa Liidu eelmise rahastamisperioodi summade abil ning lisainvesteeringuid sellises mahus seal kavas teha ei ole. Vana-Antsla Kutsekeskkoolist üle tulnud õpilased kasutasid sealseid õppebaase ega õppinud tegelikult Väimelas. Rõhutan veel kord, et uute ehituserialade õppebaasi ehitamine Väimelasse ei ole kunagi plaanis olnud, see ei ole meie hinnangul mõistlik. Kuidas selline sõnum välja loeti, ei oska ma öelda ja paraku ei saa ma praeguses olukorras selle eest ka vastutada mitte. Ehituserialade õpe on Lõuna-Eestis hästi kaetud tänu Tartu Kutsehariduskeskusele ja Viljandi Ühendatud Kutsekeskkoolile. Võrumaa Kutsehariduskeskuses on võimalik ehituserialal noori koolitada ühisõppekavade alusel. See tähendab, et teoreetiline õpe võiks käia Väimelas ja koolipraktika võiks läbi viia kas Tartus või Viljandis. See on kooskõlas ka Haridus- ja Teadusministeeriumi suunaga suuren-

dada spetsialiseeritust, et kutseõppesse suunatav riigi raha oleks kasutatud parimal moel ning õppekvaliteet paraneks järjekindlalt.

4. märtsi ja 11. aprilli ümarlaudadel, millest ma enne rääkisin, lepitati kokku ehitusõppe jätkumises Võrumaa Kutsehariduskeskuses ühisõppekavade alusel. Teisisõnu saab selle aasta 1. septembrist ühisõppekavade alusel Võrumaa Kutsehariduskeskuses ehitust õppida.

Neljas küsimus: "Mida on kavas ette võtta Valgamaa Helme maakutsekooli majadega, mis enamuses juba neli aastat tühjana seisavad?" Haridus- ja Teadusministeerium on Valgamaa Kutseõppekeskuse endise Helme kooli hoonetest need, mida kohalik vald on soovinud, vallale tasuta üle andnud. Ülejäänud osa õppehoonetest on üle antud Riigi Kinnisvara AS-ile. Mida plaanib nendega teha Riigi Kinnisvara AS, ei ole minule teada.

Viies küsimus: "Kuidas hindate olukorda, et Teie ministriks oleku ajal on Lõuna-Eesti kutseharidussüsteemis kinni pandud kõik põllumajanduse erialad? Millest tuleneb Teie ükskõikne suhtumine Lõuna-Eesti piirkonna elanikesse, kellel pole enam võimalust oma lastele kodukandis põllumajanduslikku keskeriharidust anda?" Esiteks, ma suhtun Lõuna-Eesti piirkonna elanikesse väga positiivselt. Põllumajandusharidusest rääkides tuleb aga silmas pidada, et sellealane kutseharidus on väga ressursimahukas – kallid on nii õppebaasid kui ka vajalik moodne ja keerukas tehnika. Oleme võtnud selle suuna, et tarvilikud õppebaasid ja kompetents on koondatud Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli ning Järvamaa Kutsehariduskeskuse. Nii ressursimahukaid erialasid ei ole võimalik Eesti riigi eelarvest üleval pidada nii väikese õpilaste arvu juures, kui see Vana-Antsla Kutsekeskkoolis oli.

Eelmisel aastal toimunud põllumajanduse õppekavarühma akrediteerimise tulemused näitavad selgelt, et selle üsna spetsiifilise õppevaldkonna kontsentreerimine vaid kahte kooli on laias laastus õige. Olustvere ja Järvamaa kool said põllumajanduse õppekavarühmas täisakrediteeringu. Kõigile Eesti inimestele on tagatud suurepärased põllumajanduserialade õppimise võimalused Olustveres ja Järvamaal, seda nii õppekvaliteedi, heade ja piisaval arvul õpetajate kui ka tänapäevaste õppebaaside näol. Seda toetavad väga head elamistingimused ühiselamutes ning tihedad

koostöösuhted põllumajandusvaldkonna tööandjatega. Olustvere kool teeb peale põllumajandusettevõtete tõhusat koostööd ka teiste Lõuna-Eesti koolidega. Täna teid ja vastan meeleldi ka lisaküsimustele!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on südamest kahju, et te noore mehena alustate ministrikarjääri nii nõrgalt, nagu te praegu siin esinesite. Nii te võite võib-olla esineda Ida-Virumaa valijatele, aga mitte meile, kes me oleme asjadega kursis. Ma toon lihtsalt ühe väite, mis te praegu ütlesite: ei ole mõtet Kagu- või Lõuna-Eestis põllumajanduserialasid õpetada, kuna Vana-Antsla Kutsekeskkoolis oli õpilasi äärmiselt vähe. Ja nüüd, et mitte piirduda isikliku arvamusega, tsiteerin ma teile selle aasta veebruari kohalikku maakonnalehte. Kuulake seda tsitaati – see ei lähe absoluutselt kokku teile ministeeriumis antud informatsiooniga! Sellest ma ei räägigi, et oleksite võinud ise küsimuse läbi töötada. Aga tsitaat on: "Vana-Antsla kooli oli nii suur tung, et kõigile soovijatele ei jätkunud kohti."

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus, palun!

Heimar Lenk

Küsimus on, miks te tulete Riigikogu saali valetama, et koolis oli nii vähe õpilasi, et kool tuli kinni panna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on läbi!

Heimar Lenk

Ärge mind segage, palun, kui ma esitan küsimust!

Aseesimees Laine Randjärv

Te alustasite küsimust siis, kui minut oli läbi.

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud küsija! Ma kindlasti ei tahtnud öelda, et õpilaste vähesus ainuke põhjus oli. Nagu ma ütlesin, küsimus on palju kompleks-

sem ehk siis selles, kuidas me Eestis tervikuna arendame kutseharidusvõrku. Ja ma olen seda meelt, et me kahjuks ei ole suutelised igas maakonnas kõikidel erialadel kvaliteetset õpet pakkuma. Muidugi on võimalik igal pool erialasid avada, aga kui õppebaas ei vasta tänapäeva nõuetele, siis on minu arvates parem, kui meie noored õpivad kohtades, kus korralik baas on olemas. Sellest lähtudes ongi erinevate investeringuplaanide analüüsis kutsekoolide spetsialiseerumine selgelt ette nähtud. Selleks, et me suudaksime tagada kõikides kutseõppeasutustes kvaliteetse hariduse, oleme põhimõtteliselt üle Eesti kompetentsid ära jaganud.

Kindlasti on koolivõrgu ümberkorraldamisega seotud emotsionaalsed küsimused. Aga see laiapõhjaline ümarlaud, kes viimati 11. aprillil minu teadmist mööda suhteliselt konstruktiiivselt neid küsimusi arutas, on jõudnud ka konkreetsete otsusteni, mis puudutavad ehitusvaldkonna õpet, lapsehoidjate koolitust ja rakenduskõrgharidust. Kindlasti on see üks tähtis teema. Mis puutub põllumajandusse, siis tõenäoliselt võib see ümarlaud ka neid probleeme edaspidi käsitleda. Minu teada pole seal seni põllumajandushariduse küsimus teravalt tõstatunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne kui ma annan sõna järgmisele küsijale, tuletan kogenud ja kauaaegsele Riigikogu liikmele Heimar Lengile meelde, et Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ütleb, et arupärimise puhul võib iga Riigikogu liige esitada ühe suulise küsimuse, ja § 68 lõige 3 täpsustab, et küsimuse esitamise aeg on üks minut. Palun, Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud minister! Kindlasti on teile tänaseks ette valmistatud ka sellekohane ülevaade või on teil olnud aega muul viisil tutvuda kutseharidusvaldkonnaga laiemalt. Vana-Antsla Kutsekeskkooli sulgemise peale tekkis kindlasti paljudel veel alles olevatel väiksematel kutsekoolidel, kes esimesest, teisest ja kolmandast reformilainest puutumata jäid, õigustatud küsimus, mis edasi saab. Te ehk olete juba kursis näiteks Tihemetsa probleemiga – see kool on küll reaalsetl Pärnumaa Kutsehariduskeskusega liidetud, aga küsimus on, kui palju

õpet sinna kohapeale jääb. Sarnaseid küsimusi on kindlasti ka Vigalas ja Kehtnas. Kas teil on informatsiooni, kui palju on kutseharidusvõrgus ümberkorraldusi veel plaanis?

Jevgeni Ossinovski

Mis puutub üldiselt haridussüsteemi ümberkorraldustesse, siis nendest me paraku ei pääse ei kutsehariduses, kõrghariduses ega üldhariduses. Me peame käima ühte sammu laiemate ühiskondlike muutustega. Kahjuks ei saa ükski valitsus ignoreerida demograafilisi trende, mis Eestis maad võtnud on. Ka ei saa haridusministeerium tagasi pöörata meie regionaalpoliitikast tulenevaid suundumusi ehk seda, et maapiirkondadest koonduvad inimesed suurematesse linnadesse. Kindlasti ei ole haridusministeerium see vedur, millega tahetakse maalt inimesed linna ära tuua. Aga teisest küljest tuleb selleks, et tagada maapiirkondade jätkusuutlikkus, kasutada laiemaid regionaalpoliitilisi meetmeid, millest hariduspoliitilised abinõud on kindlasti üks osa, aga mitte ainuke.

Mis puutub üldiselt koolivõrku, siis kõik need otsused peaksid minu hinnangul sündima koostöös kohaliku kogukonnaga. Vana-Antslast veel nii palju, et too ümarlaud, mis nüüd on käivitunud, oleks võinud käivituda varem. Siis saanuks need kõikvõimalikud küsimused läbi arutada. On ka teisi teemasid, mis on praegu päevakorral, näiteks erikoolide ümberkorraldamine, mis puudutab eeskätt Vastseliina Internaatkooli. Ka seda probleemi on siiani liiga vähe kogukonnaga arutatud.

Ma arvan, et läbirääkimiste konstruktiivses õhkkonnas on võimalik osapooltel jõuda ühise seisukohani, kus on kõige mõistlikum kvaliteetset haridust anda. Meie omalt poolt seame hariduse kvaliteedi kõige olulisemaks prioriteediks, aga kindlasti on kohaliku kogukonna jätkusuutlikkus samuti üks aspekt, mida me arvestame. Minul ei ole haridusministeeriumis mingit plaani, et toimetame vaikselt edasi ning paneme selle kooli kinni ja siis veel selle ja selle ka. On selge, et me jälgime jooksvalt olukorda. Kui õpilaste hulk jääb väiksemaks, siis on see üks põhjus kooli sulgeda, aga teine põhjus on see, kui me ei suuda õppebaasi kehvuse või pedagoogide vähesuse tõttu kvaliteetset haridust pakkuda. Siis tuleb mingisugune muudatus ellu viia.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister Ossinovski! Lihtsalt teile infoks nii palju, et lisaks teie nimetatud kahele põllumajanduserialasid õpetavale koolile on Lõuna-Eestis veel üks kool, kus õpetatakse põllumajandusega seotud erialasid, ja see on Räpina Aianuskool. Teie koalitsioonilepingus on kirjas, et plaanis on teha Kagu-Eesti arengukava või programm või kuidas seda täpselt nimetatigi. Kas seoses sellega on teil kavas muuta just nimelt kutsehariduse andmist nii Väimelas kui ka Räpinas? Kas teil on plaanis seal midagi muuta?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh küsimuse eest! Mis puutub Kagu-Eesti arengukavasse, siis selle koostamine ei ole haridusministeeriumi vastutusallas. Aga kindlasti lähtutakse sellest, et Ida-Virumaa kõrval on ka Kagu-Eesti piirkond, mis vajab laiemas regionaalpoliitilises mõttes riigi suuremat tähelepanu. Nii et kui siseminister seda kava välja töötama asub, siis on kindlasti haridusministeerium sellesse protsessi kaasatud. Me peame suutma Kagu-Eestis kvaliteetset haridust pakkuda nii kutseõpetuses kui ka üldhariduse andmisel. Kui teie küsimus oli, kas selle punkti taha on peidetud mingisuguseid hariduspoliitilisi meetmeid, siis vastus on, et ei ole. Arutame selle arengukava koostamisel läbi, kuidas saame kõige otstarbekamalt kvaliteetset haridust pakkuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Te ütlesite, et teie meelest oli õige otsus Lõuna-Eestis põllumajanduse õpetamine lõpetada. Eelmise ministri seisukoht oli õige, Olustverest ja Järvamaast piisab. Mind aga ausalt öeldes ka hämmastab see vastus. Kus siis üldse põllumajandust õpetada kui mitte Lõuna-Eestis, mis on meie suurimaid põllumajanduspiirkondi!? Mida teie meelest Lõuna-Eesti inimesed peaksid selle peale ütleva ja sellest arvama? Mis te arvate?

Jevgeni Ossinovski

Siis, kui otsustati kutseharidusvõrgu investeeringute üle, ei olnud mina ei minister ega ka mitte Riigikogu liige. Nii et mul on raske vastata küsimusele, miks seda tüüpi spetsialiseerumine ette võeti. Usun aga, et tehti üksjagu eeltööd, et asjaomane kompetents piirkondlikult laiali jagada. Teie kogenud Riigikogu liikmena kindlasti teate nende otsuste tagamaid märksa paremini. Ma ei ole öelnud, et ma pean kõiki tehtud otsuseid õigeks. Ütlesin lihtsalt seda, et praegune kontseptsioon näeb ette, et meil on selle hariduse andmiseks heal tasemel õppebaas Olustveres ja Järvamaa Kutsehariduskeskuses. Lisan siia juurde, et kutsehariduse kontseptsioonis on olnud põhimõte, et riik tagab õpilaskodude olemasolu kutsehariduskeskustes, et Lõuna-Eesti ja kõikide teiste Eesti piirkondade noored saaksid õppida kas siis Olustveres või Järvamaal.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin teilt, kas teie jaoks on ka mingi regionaalpoliitiline seos koolide asukoha ja rahastuse vahel või võtate kooli üksnes kui raha kulutajat. On ju fakt, et kui Vana-Antslast kool ära kaob, siis hääbub elu kogu piirkonnas. Mis te arvate, kas peaks arvestama ainult kooli efektiivsuse faktorit või peaks lähtuma ka kohalike elanike huvidest?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et mõlemad aspektid on olulised. Kindlasti ei ole Eesti riigile jõukohane pidada igas vallas laia spektrit haridusasutusi. Paraku see nii on. Me peame erinevad huvid ja erinevad kaalutlused ikkagi realsusega sobitama. Mis puutub kutseharidusse, siis on juba varem võetud suund arendada välja heal tasemel kutseõppeasutuste materiaalne baas maakonnaneskustes. Regionaalne mõõde aga on pigem teema, mis kuulub üldhariduse valdkonda ehk puudutab koolivõrku laiemalt – kuidas tagada korralik haridus kõikidele Eesti lastele. See puudutab kindlasti märksa suuremat hulka omavalitsusi kui need, kelle territooriumil oli siiani kutsekool olemas. See puudutab ka neid, kellel on üldhariduskool. Üldhariduskoolide

võrk on väga terav ja oluline teema, millega lähiajal ka Riigikogu peab hakkama tegelema, otsustades, kuidas rahastada üldhariduse andmist Eestis nii, et ümberkorralduste tegemisel oleks regionaalne mõõdegi piisavalt arvesse võetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Te ei vastanud Mailis Repsi küsimusele, ma püüan nüüd samal teemal veidi teistpidi küsida. Kas teile on teada, milline on tulevikus kutseõppeasutuste struktuur Eestis? Te küll ütlesite, et hakkate jooksvalt sellega tegelema, aga nii või naa teevad kõik maakonnad oma arengukava, sh ka selle osa, mis on seotud kutseõppe ja üldse haridusega. Samuti teevad omavalitsused strateegilised arengukavad. Minu küsimuse teine pool ongi, kas need arengukavad on teie jaoks aluseks või te nagu hakkate jooksvalt asjaga tegelema ainult siis, kui midagi hakkab põlema.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kindlasti on Haridus- ja Teadusministeerium valmis kohalike omavalitsuste ja maakondadega sisuliselt läbi rääkima, missugused on nende hariduslike ümberkorralduste plaanid. Mis puutub üldhariduskoolidesse, siis see teema, nagu ma ütlesin, tuleb varsti tõsiselt arutusele. Kindlasti peame arvesse võtma kohaliku kogukonna huvisid hariduse korraldamisel. Kutsehariduses aga on üldine suund võetud märksa varem. Kutseharidust üldiselt koordineerib ja kutsekoole omab riik. Ta arendab selle tarvis välja maakonnakeskustes paiknevad kutseõppeasutuste baasid. Meil on praegu ka munitsipaalomandis kutsekoole, millest kolleeg Mailis Reps rääkis. Need selles riiklikus kontseptsioonis otseselt ei ole. Kui teil on konkreetne huvi mõne kooli vastu, palun küsige mu käest. Ma uurin kindlasti järele, missugune on seis ja mis on selle kooli tulevikuperspektiivid. Selliseks aruteluks olen ma igatepidi avatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kaguregioonis on ka koole, kes on uutmise ja muutustega kaasa läinud. Üks neist on Valgamaa Kutseõppekeskus, kus õppetööl on uus vorm ja uus sisu. Eelmisel Euroopa Liidu finantsperioodil jäid nad aga ilma kompetentsikeskuse toetamise rahast. Öelge, palun, kas ka uuel Euroopa Liidu rahastamisperioodil on kavas kompetentsikeskusi toetada!

Jevgeni Ossinovski

Kompetentsikeskuste rahastamine ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumi valdkond. See on sisult regionaalpoliitiline küsimus, millega tegeleb Siseministeerium. Nii et mis puutub uude finantsperioodi, siis ma kahjuks ei tea, kas need summad on planeeritud või mitte. Ma tean, et praegu on üleval näiteks Võrumaa Kutsehariduskeskuse juurde kompetentsikeskuse loomine ja sinna on Euroopa Liidu vahendid ette nähtud. Samas on seal tegu teatud rahalise üleplaneerimisega ja õhus on küsimärk, kas uuel perioodil on võimalik selleks raha taotleda või mitte. Nii et kahjuks ma teile praegu vastust anda ei saa, aga võin selle välja uurida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma saan aru, et olukord on keeruline ja te olete positsioonil, kus peab Haridus- ja Teadusministeeriumi rahva silmis kaitsma. Minu küsimus on sisult seotud sellega, mida küsis kolleeg Eldar Efendijev. Jutt on arengukavast. Mis seisundis on praegu maavalitsus ja mida mõtleb maavanem? Kas te temaga olete rääkinud?

Jevgeni Ossinovski

Kui küsimus on laiemalt maavalitsuse toimimise ja rolli kohta, siis sellele ma vastama ei hakka. Eks igauks teab, missuguses seisus on meie regionaalpoliitiline juhtimine. Suur hulk ülesannete jaotamist ootab haldusreformi, et me saaksime nende küsimustega mõistlikumalt edasi minna. Minu isiklik arvamus on, et maavalitsustel võiks olla suurem roll, aga see vist ei olnud esitatud küsimuse põhituum. Mis puutub konkreetsesse arupärimisse, siis nagu

ma ütlesin, Vana-Antsla või laiemalt üldse Võrumaa kutsehariduse küsimuste lahendamiseks on tegutsemist alustanud ümarlaud, kuhu kuulub hulk eri organisatsioone, sh Võru Maavalitsus. Me kindlasti konsulteerime ka nendega selles küsimuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh ministrile! Jätkame läbirääkimistega. Ma palun kõigepealt kõnetooli Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Aitäh sõnaõiguse eest! Lugupeetud kolleegid! Ma ei taha olla väga karm noore ministri vastu, aga ei ole mõtet tulla siia saali ettevalmistamata vastustega. Teie ametkond on seesama, kes oli eelmise ministri ajal. Tehke endale asi selgeks!

Punkt üks: te ütlesite, et Kagu-Eestis pole õppebaasi, pole õpetajaid. Sealsamas Antslas jäi 24 õpetajat tööta. Kui ma seal käisin, siis nägin, et töökojad olid täis tööriistu ja masinaid, õpilased aga viidi ära. Kool on lohakile jäänud. Edasi. Te valetasite siin puldis otseselt, et omavalitsuste ümarlaud on hiljuti lahendused leidnud. Ma tsiteerin, lugupeetud minister, kuulake! See kiri on saadetud kuu aega tagasi ja siin on kirjutatud niimoodi: "Võrumaa Omavalitsuste Liit pöördub teie poole ettepanekuga (Jutt on ministrist. – H. L.) lubada jätkata Võrumaa Kutsehariduskeskuses riikliku koolitellimuse alusel ehituse valdkonna eriala õpetamist. Nii on see aastakümneid olnud." Ja nüüd kuulake, kui leplikud on omavalitsusjuhid teiega! Kuulake nüüd, mida veel kirjutatakse selles kirjas: "On aimatav, härra minister, teie soov sigadustega tegelda Võrumaal, aga mitte arendada haridust." See on tsitaat kirjast, millele on alla kirjutanud omavalitsusjuhid. Selline on kliima Võrumaal. Ja te tulete siia rääkima, et kõik on nendega kokku lepitud. Seda ei ole!

Et mitte piirduda isikliku seisukohaga, tsiteerin teile ka poolteist kuud tagasi ilmunud Võrumaa Teatajast suurt artiklit – ma näitan teile ajalehte, et te näeksite, et see on olemas. Siin kirjutab üks õppejõud, kelle kohta te ütlesite, et nad on kõik asjaga väga rahul. "'Meid on petetud,' kommenteeris Väimelast ehituse eriala kaotamist kutsehariduskeskuse arendusjuht Reet Urb. Tema sõnul saadi sügisel grupp

kenasti täis, aga siis tuli õpilastele ära öelda, et ehituse eriala ei avata." Ootamatult tuli haridusministeeriumist selline käsk. Vaat niimoodi ajab teie ministeerium asju kohapeal. Tsiteerin edasi: "Ehituse eriala kaotamine Väimelast tähendab sisuliselt seda, et Vana-Antsla kooli mitte ei liidetud Väimela kooliga, nagu lubati, vaid see kool likvideeriti üldse. Kooli likvideerimisega peteti nii kooli õpilasi, õpetajaid kui ka tervet kogukonda. Lisaks Vana-Antsla populaarse kooli sulgemisele kaotab Haridus- ja Teadusministeerium tänavu sügisel Väimelast populaarsed rakendusliku kõrghariduse erialad." Neid on siin toodud terve rida. "See on eriti suur löök piirkonnale, kus niigi napib võimalusi hariduse omandamiseks," kirjutavad inimesed Võrumaa Kutsehariduskeskusest. Kokku kaob muudatuste tagajärjel paarsada õppekohta.

Härra minister, paarsada õppekohta kaob Kagu-Eestis, teie aga räägite, et ei jätku õpilasi! Trend on see, et kui noored piirkonnast lahkuvad, siis nad enam tagasi ei tule. Haridus- ja teadusminister, kes kolm aastat tagasi Võrumaal Riigikokku valiti – jutt on eelmisest ministrist, teid valiti kuskilt mujalt – ja kes kogu oma valimiskampaania rajas maaerialade õpetamisele Võrumaal, on asjale käega löönud. Ja mulle tundub, et teie, härra Ossinovski, olete samamoodi Võrumaa kutseharidusele käega löönud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Loomulikult on Vana-Antsla kooli ümber toimuv olnud üsna mitme aasta vaidluste teema, aga nn liitmise taga näevad paljud teisedki piirkonnad samasuguseid küsimusi. Kui koolid liidetakse, mitte neid ei sulgeta, siis antakse signaal, et nende koolide õpetajad, õpilased ja valdkonnad kanduvad edasi. Selline signaal anti ka Vana-Antsla kooli rahvale ja tööpoolest kõik toimunu, millest eelkõneleja siin üsna kõva häälega rääkis, on kohapeal suur pettumus. Tundub, et koolile anti teatud lubadus – nagu minister siit puldist just ütles, ta ei tea, miks selline lubadus anti – üksnes

sellepärast, et emotsioonid mingiks perioodiks maha võtta.

Me nägime sama ka Valgamaal, kui Helme ja Valga kool ühendati. Alguses räägiti, et sisuliselt jääb kõik samaks, aastate jooksul me aga nägime, et nii see päris ei olnud. Tänavu kevadel on valusalt üles tõusnud Tihemetsa ja Pärnu kooli teema. Kes on sellest kandist pärit, teab kindlasti, kui emotsionaalselt on Tihemetsa valdkonnapõhise hariduse tasapisi hääbumist jälgitud. Ka sel aastal on puhkenud diskussioon selle üle, kui palju Tihemetsa üldse alles jääb. Seega on kutsehariduse maakonnakeskustesse viimine valus teema. Lisaks sellele on Raplamaal maakonnakeskusest väljaspool olevad koolid, samuti Ida-Virumaal. Osa neid kooli on mitmest sulgemise ringist ootamatult pääsenud. Õigemini see enam ehk nii ootamatu polegi, sest vahepeal valitsus vahetus ja poliitilisi otsuseid muudeti. Aga jah, iga sellise järjekordse pettumuse taga pole mitte ainult kümned kaotatud töökohad, vaid ka muud väga valusad probleemid.

Üks teemasid, mida täna ei ole käsitletud, aga mida siin saalis osa saadikuid juba omavahel arutama hakkas, on mitmesuguste nõrgemate sihtrühmade toetamine, olgu nendeks erivajadusega õpilased, põhihariduseta noored või sotsiaalsete probleemidega noored. Seda toetust suurtes keskustes nii tugevalt ei pakuta kui väiksemates kogukondades. Maakondades olevad üsna väikesed, tavaliselt paarisaja õpilasega koolid on võtnud enda kanda ka selliste noorte sotsiaalmajanduslikud mured. Maakonnakeskustes selliseid võimalusi ei ole olnud. Need, kes on käinud Vana-Antsla Kutsekeskkoolis, on saanud lausa naudinguga vaadata, kuidas kogu piirkonnast, tihti ka teistest maakondadest koguti sinna õppima õpilasi, kellega tavakoolis ei osatud tegeleda. Sama võime praegu näha Vigalas ja mõnes teiseski väiksemas koolis. Üsnagi kergekäeline ühendamise suurema ja kõrgharidust pakkuva kooliga ei pea kindlasti silmas seda sihtrühma. Kes ikkagi hakkab tegelema nii tundliku kontingendiga?

Tunnistades üldiselt vajadust kutseharidus efektiivsemaks muuta, tahan öelda, et kuna tegemist on riigikoolidega, siis peaks riik aru saama, et tihti tähendavad kokkuhoitud sendid või eurod väga paljudele õpilastele täiesti suletud teed. On nad siis erivajadusega lapsed,

põhihariduseta noored või lihtsalt jäänud sotsiaalsetel põhjustel elu hammasrataste vahele. Nendele noortele suurtes keskustes võimalusi ei pakuta. Aga just selliseid alternatiive peaks riik võimaldama, see peab olema riigi ülesanne.

Võtaksin kogu selle arupärimisega seotud arutelu kokku ettepanekuga, et uus minister käsitleks erivajadusega laste arengukava analüüsides – ma loodan, et säärasel kujul, nagu eelmine minister selle sulle pärandas, seda vastu ei võeta – ka kutsehariduse andmise võimalusi nendele erivajadusega lastele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Iga päev võime lugeda statistikat selle kohta, et maal jääb inimesi järjest vähemaks. Räägitakse prognoosidest, et kakskümmend aastat edasi on maakonnakeskustes elanike arv tunduvalt väiksem. Ja me justkui ei saa midagi selle vastu teha. Riik vaatab pealt või kõnealusel juhul riik isegi toimetab selles suunas, et maal ei olekski üldse inimesi.

Vana-Antslas olid ju kõik tingimused olemas, et see kool oleks võinud edasi töötada. Seal olid õpilased olemas, olid õpetajad olemas, huvi eriala vastu oli olemas, kogukonna toetus oli olemas ja omavalitsus toetas. Aga ikkagi pandi kool kinni. Ma küsin, mis eesmärki siis riik silmas peab. Väita, et meil ei olnud raha selle kooli materiaalselt baasi turgutada, tundub natuke kummaline, vaadates seda, kui palju Euroopa Liidu raha on võimalik kutsehariduses kasutada. On selge, et selle kooli sulgemine sulges tulevikuperspektiivis ka ühetoreda piirkonna elu. On selge, et Vana-Antsla hakkab hääbuma.

Riik viib töökohtade ja koolide hoidmisega maal ellu regionaalpoliitilist meedet ja kui riigijuhid ei ole sellest aru saanud, siis on väga kurb seda pealt vaadata. Ma toon ainult mõned näited, kus keskused on hääbunud. Üks on Helme. Helmes oleks võinud ka kutsekeskus edasi toimetada, aga see viidi üle Valka. Nüüd seisavad seal tee ääres tühjad hooned. Kui riik kusagil tegevuse lõpetab, siis võiks ta ka selle eest hea seista, et tühjad hooned saaks likvideeritud või leitaks hoonetele mingi muu ra-

kendus. Sama seis on Tihemetsas, kus endine tehnikum liideti Pärnumaa Kutsehariduskeskusega. Sõitke nüüd Tihemetsast läbi ja vaadake, milline pilt seal avaneb! See ei olekski nagu meie Eesti. Ühiselamud, kus elasid õpilased, on segipekstud akendega. Ministeeriumi sealset hooned enam ei huvita. Euroopa Liidu rahaga ehitati Pärnus välja korralik kutsehariduskeskus ja selge on, et Tihemetsast viiakse ka viimased erialad ära. Aga kes seal endise kooli ühiselamud likvideerib? See ei olegi nagu Eesti riigi mure.

Samas toon ka ühe positiivse regionaalpoliitilise näite. Kui Rāpinasse ei oleks investeeritud ja Rāpina Aianduskool oleks ka tunnustatud perspektiivituks, siis oleks Rāpina tänasel päeval hoopis teistsugune kui praegu. Tänu riigi abile ongi suudetud Rāpinas elu alles hoida, inimesed leiavad seal tööd ja tegevust. Kooli tegevus mõjutab ju tegelikult laiemat valdkonda kui ainult kool. See annab võimalusi kaubanduse, teeninduse jms püsimiseks. Minu meelest on kurb, et kogu riigi tegevus on suunatud keskustesse. Ärme siis imestame, et meil maal inimesi enam peaaegu ei ole. Minu meelest on viimane aeg prioriteete muuta ja need vähesed koolid, mis maapiirkondadesse on jäänud, alles hoida. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Arupärimise adressaat ehk minister soovib ka sõna võtta. Palun asuge kõnepult!

Jevgeni Ossinovski

Toon välja mõned üksikud punktid. Härra Lengile vastuseks nii palju, et meil on võimalik sisuliselt asju arutada siis, kui me teineteise sõnu ei vääna. Ma ei ole öelnud, et kõik selle otsusega rahul on. Ei ole ma seda öelnud! Kindlasti on see probleem emotsioone esile kutsunud ja mitte kõigi huvid ei ole otsuse tegemisel arvestatud olnud. Teiseks, ehituserialal jätkub riiklik koolitustellimus ka selle aasta 1. septembrist. Ei vasta tõele, et seda ei tule. Tuleb!

Kolmandaks teema, mis puudutab rakenduskõrgharidust. See küsimuste voorus ei kajastunud, ütlen siis paar sõna ka selle kohta. Riigikoguski on põhjalikult arutatud, kas Võrumaa Kutsehariduskeskuses tohib anda rakenduskõrgharidust või ei tohi. Praegune kokku-

lepe, mis on juba enne minu ametiaega sõlmitud, on selline, et nad jätkavad senisel moel 2016/2017. õppeaasta alguseni, seejärel aga loovad oma viienda taseme kutseõppe erialad. Ja mis puudutab rakenduskõrgharidust, siis nad lepivad teiste kõrgkoolidega kokku, kus nendel tasemetel õpet saaks läbi viia. Loode-tavasti on teile teada, et 11. aprilli ümarlual otsustati moodustada töörühm, kes hakkab analüüsima puidueriala rakenduskõrghariduse temaatikat. Seda ei saaks praegu ükski ülikool otse üle võtta, aga vajadus selle järele on selgelt olemas. Moodustatavasse töörühma kuuluvad maaülikooli, Võrumaa Kutsehariduskeskuse, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning puidutöötlemisvaldkonna tööandjate esindajad. Eesmärk on koostada ühisõppekava, mille kõrghariduse poole pakuks maaülikool ja teise poole Võrumaa Kutsehariduskeskus. Lisaks on oluline märkida, et kuigi rakenduskõrghariduse andmine praeguse plaani järgi Võrumaal 2016/2017. õppeaastaks sisuliselt lõpeb, Võrumaa Kutsehariduskeskuse eelarve selle võrra ei vähene. Kogu raha, mis riik praegu sinna eraldab, jääb alles, et Võrumaalgi suudetaks pakkuda kvaliteetset kutseharidusõpet.

Vastates Mailis Repsi küsimustele tunnistan, et olen mõlema märkusega täiesti nõus. Ma arvan, et ei ole aus emotsioonide mahavõtmiseks tegelikke plaane varjata. Kui reaalsus on selline, et me peame mingisuguses ajaperspektiivis mõne kooli kinni panema, siis tuleb sellest ka ausalt rääkida. Kui kõik korralikult piisava ajavaruga läbi arutada ja leida lahendus, kuhu lähevad pedagoogid, kuhu ja kuidas lähevad lapsed, siis küllap on kokkuleppe sõlmimine võimalik. Kindlasti ei ole ikkagi kõik rahul, aga on võimalik siiski ausalt mingi kokkuleppe saavutada. Ma arvan, et see on üldiselt mõistlik tegutsemisviis. Mis puutub hariduslike erivajadustega õpilastesse kutsekoolides, siis see teema on päevakorral. Täna hommikul kohtusin ma Sotsiaalministeeriumis sotsiaalministriga, et laiemalt analüüsida hariduslike erivajadustega laste kontseptsiooni ja seda, kuidas me sellega edasi läheme. Kutsekooli tase on siin kindlasti üks oluline küsimus ja ma olen nõus selle lähenemisega, et me peaksime vältima tupikteid mis tahes tasemel hariduses ja selles suunas ka töötama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Arupärimine on ammendunud.

2. Arupärimine vajaduspõhise õppetoetuse kohta (nr 395)

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Viktor Vasiljevi, Urbo Vaarmanni, Eldar Efendijevi, Tarmo Tamme, Vladimir Velmani ja Valeri Korbi 19. märtsil 2014 esitatud arupärimine vajaduspõhise õppetoetuse kohta (nr 395) haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Arupärijate nimel esinema palun Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Kõrgharidusreformi käigus muudeti õppetoetuste süsteemi ning alates käesolevast õppeaastast on vähekindlustatud peredest pärit tudengitel võimalus taotleda vajaduspõhist õppetoetust. Selle toetuse määramisel võetakse aluseks üliõpilase keskmine sissetulek. Üliõpilase keskmise sissetuleku arvestamise aluseks on tudengi ja tema pereliikmete eelmise kalendriaasta tulumaksuga maksustatav tulu. Vajaduspõhise õppetoetuse arvestamisel loetakse perekonnaliikmeteks tudengi vanemaid, alaealisi õdesid, vendi, poolõdesid ja poolvendi. Tuluallikaid ühiselt kasutatavat leibkonda ei arvestata. Paljude tudengite vajaduspõhise õppetoetuse taotlus on tagasi lükatud just seetõttu, et rahvastikuregistri andmetel on üliõpilasel vanem, kes eelduse kohaselt peaks üliõpilast toetama. Tegelikult paljud vanemad seda ei tee.

Toon näitena ühe konkreetse juhtumi. Üks neiu, kellel on ema ja kasuisa, astus möödunud sügisel Tartu Ülikooli. Ema igakuine töötasu on 400 eurot, kasuisa on pensionär. Seega on leibkonna sissetulek väga väike. Ülikooli astunud neiu ei saa vajaduspõhist õppetoetust sel põhjusel, et tal on välismaal isa, kes väidetavalt on päris jõukas inimene.

Üliõpilasel on õigus taotleda vajaduspõhist õppetoetust kaks korda aastas, samas võib tudengi majanduslik olukord vahepeal muutuda. Minister Aaviksoo on öelnud siinsamas Riigikogus, et tudengi majandusliku olukorra muutumisel saab ülikool kasutada väikest puhvrit, mis on loodud just erandjuhtude lahenda-

miseks. Küsisin tänavu veebruaris istungil Jaak Aaviksoo käest, kas too puhver võiks aidata ka ülalkirjeldatud juhtumi korral. Vastuse andmiseks palus minister endale juhtumit puudutavad paberid saata, et ta saaks need läbi töötada. Ta töötas need läbi ja ma sain täpselt samasuguse vastuse, nagu oli esimene. Kasutatud oli lihtsalt *copy-paste* liigutust. Seoses sellega oleme sunnitud pöörduma härra Ossinovski poole, äkki tema arusaam asjadest on veidike teistsugune. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan arupärimisele. Enne konkreetsete küsimuste juurde minemist selline üldine repliik, et kõik need küsimused, mis arupärijad on esitanud, on siin Riigikogus olnud üsna aktiivse arutelu all õppetoetuste ja õppelaenu seaduse menetlemisel. Nii et teema ei ole kindlasti uus ei minule ega ka Haridus- ja Teadusministeeriumile laiemalt. Tollal, kui seda seadust vastu võeti, olid argumentid, miks süsteemile sellisel viisil läheneti, üsna arusaadavad, ehkki vaieldavad. Uus valitsus on kokku leppinud ja valitsuse tegevuskavas on ka selge punkt selle kohta, et me analüüsime esimeste semestrite kogemuse põhjal, kuidas vajaduspõhise õppetoetuse süsteem on rakendunud. Vajaduse korral oleme valmis seda seadust muutama.

Nüüd aga küsimuste juurde. Esimene küsimus on, kas üliõpilastel, kelle pere sissetulek on väike, on võimalik taotleda toetust õppeasutuse eriolukorra fondist. Haridus- ja Teadusministeerium eraldab tõepoolest igal aastal õppeasutustele summad õppetoetuse maksmiseks. Kuni 50% põhitoetusfondi rahast võib suunata eritoetuse fondi, aga see kehtib ainult vana õppetoetuste süsteemi puhul, mis kehtib kuni 2015/2016. õppeaasta lõpuni. Üliõpilastele, kes on immatrikuleeritud alates 2013/2014. õppeaastast, kohaldub uus vajaduspõhise õppetoetuse süsteem ja neile nimetatud fondist toetust ei maksta. Praegu on õppeasutustel tõsise vajaduse korral võimalik oma tudengeid toetada tegevustoetuse raames eraldatavatest summadest või omavahendite arvel. Ülikoolid on seda jõudumööda ka teinud.

Samas olen nii Riigikogu liikmena kui ka nüüd ministrina rääkinud sellest, et me võiksime ka uue süsteemi kehtides luua eritoetuse fondi erakorralisteks juhtudeks, kui Maksu- ja Tolliameti andmed perede tulude kohta tegelikkust ei kajasta. Praegu me kaalume erinevaid variante, kuidas seda süsteemi korraldada, lähiajal tuleme oma kontseptsiooniga ka välja.

Järgmised kaks küsimust ma võtaks kokku. Teine küsimus: "Väga paljud üliõpilased on vajaduspõhisest toetusest ilma jäänud, kuna toetuse taotlemisel võetakse aluseks perekond, mitte aga igapäevaselt ühiselt majandav leibkond. Samas on teada väga palju juhtumeid, kus üks bioloogilistest vanematest oma last ei toeta ja pole seda ka kunagi teinud. Mida plaanite süsteemi paindlikumaks muutmise ja vajaduspõhise õppetoetuse õiglasemaks muutmise eesmärgil ette võtta?" Ja kolmas küsimus: "Vajaduspõhisest õppetoetusest on ilma jäänud umbes 3000 üliõpilast. Kui palju tudengeid jäi vajaduspõhisest õppetoetusest ilma tänu sellele, et toetuse taotlemise aluseks on perekond, mitte aga ühiselt majandav leibkond?" Eks see on maitseasi, kas öelda, et keegi jäi õppetusest ilma või ei ole saanud õppetust, mis talle võiks kuuluda. Haridus- ja Teadusministeerium on arvestanud, et ligi kolmandikul õppima asunud üliõpilastest, kelle pere sissetulek on püsivalt väike, on võimalik taotleda vajaduspõhist õppetoetust. Täpsemalt on ministeeriumi hinnangul kevadsemestri taotlusvoorus võimalik toetust saada umbes 3000 noorel. Praeguseks on toetust saanud üle 2000 üliõpilase. Samas natuke alla kolmandiku tudengitest, kes võiksid seda toetust kohe saada, kui nad taotluse esitaksid, ei ole taotlust esitanud.

Vajaduspõhise õppetoetuse rakendamisega kahekordistus õppetoetusteks riigieelarvest eraldatud summa. Seega tervikuna on loodud kõigile võimekatele noortele võimalus keskenduda õpingutele. Püsivalt väikese sissetulekuga peredest pärit noorte juurdepääsu kõrgharidusele toetatakse vajaduspõhise õppetuse maksmisega.

Samas oli ka Riigikogus üsna teravalt ülevõtteks teema, kas lähtuda õppetute määramisel üsna arbitraarsest perekonna mõistest või leibkonna mõistest. Argumente on mitmesuguseid. Pooltargument praegusele süsteemile on kindlasti selle lihtne administreerimine. See

võimaldab selgelt aru saada, kui palju taotlejaid on, ja üsna efektiivselt kogu süsteemi ülevõtteks hoida. Igasuguse teise süsteemi rakendamisel tuleks riigieelarvest sellele töös hoidmiseks rohkem raha eraldada. See tähendab, et sellisama rahaga peaksime ka süsteemi administreerimise kinni maksma, ja see vähendaks summat, mis õppetutele läheb.

Teisest küljest olen muidugi nõus, et perede koosseis on erinev. Traditsioonilise peremudeli kõrval eksisteerivad ka abielusarnased kooslused, osa elanikest kasvatab last üksinda jne. Kindlasti on sellesama erifondi loomisega seoses mõistlik analüüsida, kas üldise perekonnapõhise taotlemise puhul ei ole mõistlik teha erandeid noortele, kes ei saa vajaduspõhist õppetust sellepärast, et seadusesse kirjutatud perekonna definitsioon neid suhteliselt arbitraarselt piirab.

Ma kinnitan, et me oleme mõlemad probleemid ära kaardistanud – nii erifondiga kui ka perekonna ja leibkonna mõistega seonduva probleemi. Praegu ma arvan, et oleks väga keeruline täielikult üle minna süsteemile, kus vajaduspõhise õppetute määramine käiks sarnaselt toimetulekutoetuse määramisega. Need arutelud peeti omal ajal ära. Tõenäoliselt nõuaks see tunduvalt rohkem administreerimist kas ministeeriumilt või ülikoolidelt või siis valla ja linna sotsiaaltöötajatelt. Ilmselt erilist soovi tasuta nende asjadega tegelda ei ole kellelgi ja see tähendaks arvestatava lisaressursi suunamist sinna valdkonda, mis kindlasti vähendaks summat, mis vajaduspõhiste õppetute maksmiseks läheb. Samas ma mõõnan, et probleem on iseenesest olemas. Üks esimesi asju, mida ma ministrina tegin, oli see, et tellisin maja seest analüüsi selle kohta, kuidas õppetute süsteem on rakendunud. Me arutame kõik küsimused ja võimalikud muudatused läbi ning teeme süsteemi mõistlikumaks, et kõik noored, kes õpingutele pühendumiseks riigi tuge vajavad, seda tuge ka saaksid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Väga paljud üliõpilased on vajaduspõhisest

toetusest ilma jäänud selle pärast, et taotluse üle otsustamisel võetakse aluseks perekond, mitte ühiselt majandav leibkond. Ma küsin, härra minister, järgmist. Kas te arvate, et seoses menetletava kooseluseadusega võib taotlejate ring märksa laieneda ja selgus majja saada? Kas see ei tekita fiktiivseid kooselupaare?

Jevgeni Ossinovski

Kooseluseaduse menetlemine on Riigikogu pädevuses. Ministeeriumid ei ole sellesse protsessi sekkunud. Seda analüüsi mul aga hetkel käepärast ei ole, kuidas see võiks mõjutada vajaduspõhise õppetoetuse süsteemi. Ent ma kordan: meie ministeeriumi ülesanne on tagada, et kõik tudengid, kes õpinguteks riigi tuge vajavad, selle ka saavad. Nagu ma oma vastustes juba ütlesin, ma olen selles osas arupärijatega ühte meelt, et see süsteem võiks olla paindlikum.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Ma üritan minuti sisse pressida kaks küsimust. Üldiselt olen natuke pettunud, sest komisjonis jäi mulle täna mulje, et teil on selge arusaam, milline see seadus saab olema. Nüüd ma saan aru, et me lihtsalt tekitame mingisuguse erifondi, et püüda vigu parandada, aga sisuliselt jätame need parandamata. See on ääremärkus. Aga küsimus on see, et perekonnaseadusest tulenev, põlvnemisest tulenev ülalpidamiskohustus ei laiene mitte mingil juhul 24-aastasele tudengile. Kas te selles mingit vastuolu ei näe, et meil seadus näeb üldiselt ette, et ma pean oma last üleval pidama kuni 18. eluaastani või 21. eluaastani, kui ta õpib kutsekoolis, aga seda õppetoetust määrates me lähtume sellest, et lapsi tuleb ülal pidada kuni 24. eluaastani? Samas ükski seadus selleks varem ei kohusta.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma ei tea, kus ma nüüd valesti väljendusin, kas praegu siin või hommikul kultuurikomisjonis. Aga kordan siis veel kord üle, et meie eesmärk on välja töötada kontseptsioon, mille järgi kõik tudengid, kes riigi tuge vajavad, seda ka saavad. Kuidas seda on või-

malik korraldada? Ootame selle analüüsi ära ja vaatame, mis tulemused on. Mina arvan, et sisuliselt on võimalik kogu süsteem paindlikumaks muuta üldist põhimõtet muutmata, aga ma ei välista seda, et võib kaaluda ka mõne praeguse kriteeriumi muutmist.

Mis puutub 24 eluaastasse seaduses, siis eks see ole ilmselgelt üsna arbitraarselt pandud piir. Sedagi ju omal ajal Riigikogus väga aktiivselt arutati. Ülalpidamiskohustusele on minu mälu järgi hinnangu andnud ka Riigikogu põhiseaduskomisjon. Selle vastuse jään praegu võlgu, mis nende arvamus täpselt oli. Aga igal juhul uue kontseptsiooni järgi ning pärast seda, kui me oleme analüüsid ära teinud ja plaanime süsteemi muuta, on see kindlasti üks arutelukoht Riigikogu jaoks. Tuleb analüüsida, kas tollal määratud kriteeriumid on osutunud kõige mõistlikumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mulle on ikkagi jäänud mulje, et teil on juba visioon, kuidas tegutseda. Teil on kontseptsioon, et tuleb analüüsida, milline on tegelik olukord. Samas te juba tunnistate, et kehtivas seaduses on praaki ja see erifond peab seda praaki nii või naa neutraliseerima. Kas on otsustarbekas nii käituda, ei tea. Aga teiselt poolt on arusaadav, et see ei ole niivõrd tänapäeva probleem, kuivõrd tuleviku probleem, sest küllaltki palju lapsi sünnib juba praegu mitte ametlikus peres, vaid lihtsalt kooselus. Nii et võib prognoosida, et see on pikaajaline suur probleem meie ühiskonnas.

Jevgeni Ossinovski

Kindlasti on menetletaval kooseluseadusel oma mõju ka vajaduspõhist õppetoetust käsitlevale seadusele. Seda ma ei ole eitanud. Ma ütlesin, et ministeerium ei ole analüüsinud, kui suur see mõju on. Ühe märkusena nendin, et kindlasti on praegusel perekonnast lähtuval definitsioonil, mis seab teatud piiranguid, puudusi, aga teisest küljest on puudusi ka sellel teisel, leibkonnapõhisel lähenemisel. Küsimus on selles, et kui tegutseda sotsiaalhoolekande seaduse kontseptsiooni järgi, siis see tähendab suuremat halduskoormust. Kui me tegutseme

aga palju lihtsama kontseptsiooni järgi, et kõik, kes elavad ühel aadressil, moodustavad leibkonna, siis me teame, mida see kaasa toob. See kindlasti ei suurenda õiglust ega läbipaistvust, sest ühele aadressile registreerimine ja enda ümberregistreerimine vastavalt vajadusele ei ole väga keeruline ettevõtmine. Kus siin on mõistliku tasakaalu koht, nii et me ühelt poolt suudaksime süsteemi otstarbekalt administreerida ja teiselt poolt tagada selle, et nagu ma juba kolmandat korda ütlen, et kõik riigi tuge vajavad üliõpilased seda ka saaksid? Kõige lihtsam tundub olevat just nimelt erifondi regulatsiooni abil näha ette erisused nendeks puhkudeks, kui üliõpilane sisuliselt peaks õpetoetust saama, aga mingite seaduse kitsendavate tingimuste tõttu seda ei saa. Ma arvan, et erifondi lahendus on tõsist kaalumist väärt.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Tulen tagasi teie äsjase vastuse sisu juurde. Teatavasti te olite selle teemaga kursis juba enne ministriametisse asumist. Mida see teie kontseptsioon võiks reaalselt tähendada? Kui bioloogilisel lapsevanemal on võimalik oma laps ära anda, kas siis üliõpilasel on võimalik ka oma bioloogilisest vanemast n-ö loobuda, kui ta suudab tõestada, et näiteks kogu oma 21 eluaasta jooksul ei ole ta tollelt vanemalt iial elatistraha saanud või et ta ei teadnud oma Austraalias elavast isast mitte midagi enne seda, kui sotsiaaltöötaja talle ütles, et ta selle isa tõttu toetust ei saa? Millised võimalused on üliõpilasel, kui ta soovib, et tema vast avastatud bioloogilise vanema sissetulekut arvesse ei võetaks?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et see võiks olla üks erifondi funktsioon. Üliõpilane võiks teada anda, et jah, seaduses sätestatud formaalsete tingimuste järgi ma õpetoetust saama ei peaks, aga tegelik olukord on mul hoopis teine. Kui ta seda suudab tõestada, siis minu meelest on tal sisuline õigus õpetoetust saada. Mil viisil on seda võimalik mõistlikult korraldada, seda me praegu analüüsime. On selge, et mitte ükski võimalik rakendusasutus erilises vaimustuses sellise

süsteemi administreerimisest ei ole. Aga lõpuks on see kindlasti ühiskonna huvides, et kõik tuge vajavad üliõpilased toetust saaksid, ning me loodame sellise süsteemi luua.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Tahaksin natuke austatud ministrile vastu vaielda. Mulle meeldib, et see teema üles võeti ja et härra Ossinovski on nõus, et selles vallas on probleeme, ja on valmis nendega tegelema. See on igati kiiduväärt. Aga see erifondi mõte, kui see kõlas siit puldist viiendat või kuuendat korda, kuidagi riivas mu kõrva. Lõpuks sain aru, milles on asi. Asi on selles, et me kogu aeg rõhume sellele erifondile. Kordan teile seda, mida ma juba ütlesin küsimust esitades: meil on üks seadus, mis on vähemalt osaliselt praakseadus. Ja siis me loome selle kõrvale mingisuguse erifondi, mis hakkab seda praaki kõrvaldama, aga sisuliselt jääb seadus parandamata. Too "eri" tähendab seda, et vajaduspõhine õpetoetus ei muutugi normiks, see jääbki mingiks eriliseks asjaks ja inimene peab käima ja tõestama, et ta ei tea oma Austraalia isast midagi. Samas, see ülikooli ametnik, kes otsustab asja üle, tahab ju ka palka saada. Ma ei näe siin suurt vahet, kuskohas me seda administreerime – kas erifondi juures või kuskil sotsiaalhoolekande osakonnas. Seda enam, et jutt käib tegelikult umbes 3000 üliõpilasest. Ega see väga palju ei ole. See ei ole meeletu koormus, mis tegelikult meie sotsiaalhoolekande osakondadele langeks. Umbes 3000-ga, ma usun, saaks hakkama küll, ilma et kaasnev kulu oleks väga ebanormaalne.

Mis puutub kohustusse pidada last ülal kuni 24. eluaastani, siis me peame selle teema ükskord avama, sest sisuliselt me paneme noore inimese tuleviku sõltuvusse sellest, kas tal on vastutustundlikud ja jõukad vanemad. Kui ei ole, siis me ütleme talle head aega, seadus sulle abi ette ei näe ja sa ei saa seda. Olemegi lõhkise küna ees.

Üks asi ministri kõnes riivas mind veel. Kui me nüüd läheksime leibkonna teed ehk siis ühele aadressile registreeritud n-ö perede teed, siis me kõik teame, millega see lõpeb. Inime-

sed hakkavad ennast registreerima ei tea kuhu. Tuleb meelde kurikuulus Raua tänava saun, kus ühel hetkel elas ametlikel andmetel 126 ühe hea kooli õpilast. Ega 70 euro pärast naljalt keegi pätti tegema ei hakka. Kui meie inimesed on juba sellises olukorras, et nad peavad seda tegema, siis tuleb meil see probleem lahendada kuidagi teistmoodi. Ja isegi kui keegi teeb pätti ja saab 70 eurot ja saab selle eest ka õpitud, siis tore – las ta siis saab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

3. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, mul on teile hea uudis. Nagu ikka esmaspäeviti, on peale arupärimisi võimalus võtta sõna vabas mikrofonis. Kõik, kes soovivad selleks registreeruda, palun tehke seda peale haamrilööki. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kohalikus omavalitsuses töötades olin ma harjunud kuulma pidevalt süüdistusi selles, et kohalik omavalitsus on üks korruptsioonipesa. Kolm aastat tagasi sai mul sellest jutust kõrini ja ma võtsin kätte sellise väljaande nagu "Kuritegevus Eestis", ja võtsin neid kätte mitu. Ministrid on pidevalt rääkinud, et korruptsioon on põhiliselt ainult omavalitsustes olemas. Aga selgus – ja seda teadsid ka ministrid –, et 2009. aastal registreeriti Eestis 203 korruptsioonikuritegu ning riigiasutustes oli neid toime pandud 111 ehk 54,7%, kohalikes omavalitsustes vaid 16% ehk 3,5 korda vähem. Võib-olla oli see juhus, arvasin ma ja võtsin kätte aastaraamatu "Kuritegevus Eestis 2010". Selgus, et tol aastal registreeriti korruptsioonikuritegusid 223, neist 118 ehk 52,9% pandi toime riigiasutustes, kohalikes omavalitsustes jällegi 16% ehk 3,25 korda vähem kui riigiasutustes. Kui ma räägin riigiasutustest, siis need on ministriumid, nende alluvuses olevad inspeksioonid, kohtu- ja vanglasüsteem, politsei, autoregister jne – et oleks arusaadav. Pilt ei muutunud eriti ka 2011. aastal, kui pandi toime 196 korruptsioonikuritegu, neist 112 ehk

57,1% riigiasutustes, kohalikes omavalitsustes 18,4% ehk järjekordselt rohkem kui kolm korda vähem kui riigiasutustes.

Miks ma võrdlen neid protsente? Te saate suurepäraselt aru, et riigiasutustes töötab palju vähem inimesi kui kohalikes omavalitsustes. Ja kui on vähem inimesi, aga korruptsioonitase on kolm korda kõrgem, siis peab korruptsioonikuritegude sooritamise intensiivsus riigiasutustes olema kordi suurem kui kohalikes omavalitsustes.

Arvasin, et sellega võiks lõpetada, aga mitte ainult mina ei loe aastaraamatuid "Kuritegevus Eestis". Pauk käis 25. jaanuaril 2012, kui president Ilves ütles intervjuus ajalehele Financial Times, et meil on korruptsiooniga probleeme vaid kohaliku omavalitsuse tasemel, sest seal ei saa parlament läbipaistvuse tagamiseks seaduslikult sekkuda. Tegelikult aga, nagu te arvudest nägite, on korruptsiooniprobleem just riigiasutustes, kelle puhul parlament saab olukorda sekkuda. Viimasest aastaraamatust ma lugesin – lugupeetud kolleegid, mul on teile kurb uudis –, et ajavahemikul 2011–2013 on korruptsioon riigiasutustes suurenenud peaaegu 50%. Registreeritud korruptsioonikuritegudest on riigiasutustes, sh riigi eraõiguslikes asutustes toime pandud 76%. 76%! Eelmistel aastatel oli see näitaja 53%, 54% ja 57%, nüüd on 76%. Korruptsioon riigiasutustes kasvab. Seda ei saa mitte märgata. Ma arvan, et selle teema juurde me peaksime lähiaastatel pidevalt tagasi tulema, selle üle on vaja tõsisist arutelu. Võib-olla tuleb teha uuringuid, võib-olla on vaja rääkida spetsialistidega, kes sellest midagi jagavad. Aga sellega on tarvis tegelda, sest muidu meie riik upub korruptsiooni. Kala hakkab mädanema peast. Kui riigiasutustes pannakse toime 76% kõigist korruptsioonikuritegudest, siis on selge, et see on juba haigus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Hea juhataja! Head kolleegid! Ema kunagi õpetas mind, et sõnal on jõudu, ja mina uskusin päris kaua, et nii ta on. Nii ta oli, kui ma töötasin ajakirjanduses, nii ta oli algaastail isegi siin Riigikogu saalis, kui esineti kõnedega,

mis tõesti nagu läksid rahva hulka ja omasid jõudu. Aga nüüd tänase teema juurde. 23. jaanuaril aastal 2013, nii et rohkem kui aasta tagasi, esitasin koos 11 Keskerakonna fraktsiooni liikmega arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Muude küsimuste hulgas oli kirjas ka selline: "Eestis on arvukalt raudteeülesõite, mis on sõiduteega ühetasandilised. Kuidas on planeeritud tagada rongiliikluse ohutus pärast rongide planeeritavat piirkiiruse tõstmist?" Minister vastas pikalt ja ütles, et hiljemalt aastaks 2018 on ette nähtud olukord parandada. Sellega oli teema nagu ammendunud. 16. septembril eelmisel aastal ja 21. jaanuaril sellel aastal võtsin ma avatud mikrofonis samal teemal sõna ja tõstasin jälle need küsimused. Nädal tagasi juhtus Raasiku liiklussõlmes rongiõnnetus, kus hukkus kaks inimest. Ja nüüd ma küsin nii: kui palju inimesi peab hukkuma Eesti Vabariigis, et sõnal tõesti oleks jõudu? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Priit Sibula!

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Möödunud neljapäeval, enne suuri pühi andis Rait Maruste kolme fraktsiooni 40 esindaja nimel üle kooseluseaduse eelnõu. Selles eelnõus plaanitakse senine perekonna institutsioon ringi kirjutada. Ajastus on hämmastav. Kristlased peavad suurt püha ning peaaegu kogu maailm tegeleb Ukraina kriitiliste probleemidega. Ma tõesti ei mõista, miks on vaja just nüüd tegeleda küsimustega, mis polariseerivad ühiskonda. Küll aga on mul ettekujutus, kellele on selline ebastabiilsus ja segaduse tekitamine kasulik.

Kuna perekond on põhiseaduse § 27 kohaselt rahva püsimise, kasvamise ning ühiskonna alusena riigi kaitse all, siis on meil perekonna näol tegemist põhiseaduslikku kaitset omava institutsiooniga. Ilmselt peeti põhiseadust koostades perekonna all silmas just mehe ja naise liitu. Seda on kinnitatud põhiseaduse kommenteeritud väljaandes ning see on ka tervemõistuslik lähenemine, sest üksnes mehe ja naise vahelisest ühendusest saab võrsuda rahvale järelkasv. Seega on riigil põhiseaduslik kohustus kaitsta perekonna institutsiooni, muu

hulgas ideoloogiliselt motiveeritud ümberdefineerimise püüdluste eest.

Kõik see viitab väga selgelt, et kui meie ühiskonnas on reaalne soov perekonna institutsioon tähendusõiguslikult ümber defineerida, siis tuleb seda teha rahvahääletusel. Põhiseadus ise on samuti vastu võetud rahvahääletusel ja nii peaks enamasti toimuma ka muudatused, mis on seotud põhiseadusega. Kuna tegu on põhimõttelise otsusega, mille osas valitsevad ühiskonnas vastakad arvamused, siis ei ole vastuvõetav, kui niigi raskel ajal ühiskonda ühekülgselt ja paljude inimeste töökspidamisi eiravate otsustega lõhestatakse. Kui tahame käituda tõeliste demokraatidena, siis peame kooseluseaduse referendumile panema.

Eelmisel aastal esitati selle seaduse vastu Riigikogule rohkem kui 38 000 inimese allkirjaga petitsioon. See on läbi aegade kõige suurema hääletarvuga petitsioon, mis mõne seaduse vastu on esitatud. Nüüd tekib küsimus, mis on saanud sellest petitsioonist, mis kajastab kümnete tuhandete inimeste seisukohta. Riigikogus ei ole me seda arutanud ja ei ole üldse toimunud mingit avalikku diskussiooni, mida nendele inimestele vastata ja milliseid järeldusi nii suure hulga inimeste seisukoha väljendamiseks teha. Kas demokraatlikule riigile on kohane, et me kümnete tuhandetele inimestele jätame vastamata?

Eelmise aasta kevadel teatas Justiitsministeerium, et ei valmista kooseluseaduse eelnõu ette. Tänavu märtsikuus aga ühtäkki selgus, et eelnõu on siiski salaja koostatud, samuti selgusikiri mitmekümnel leheküljel. Kes ikkagi selle eelnõu ette valmistanud on ja miks seda salaja tehti? Veel märtsi lõpus, kui eelnõu esimest korda aktiivselt ringi käis, väideti, et tegemist on mingi Riigikogu fraktsioonideülese töörühma eelnõuga. Lähemal uurimisel selgus, et sellist töörühma ega komisjonigi ei ole olemas. Milleks küll selline häma, kui tegemist on algatajate väitel nii olulise küsimusega?

Maruste ise oma neljapäevases sõnavõtus rääkis sellest eelnõust kui väga põhimõttelisest muudatusest, viidates õiguskantslerile. Tsiteerin: "Asjakohase revolutsiooni vajalikkusele on juba mitu aastat tagasi osutanud ka õiguskantsler. Lõpuks, eelnõu seaduseks saamisega eemaldume põhimõtteliselt ka erasfääri suhetes ja väärtustes Nõukogude õigusruumist ja

mentaliteedist." On ka teine õiguskantsleri seisukoht. Enne Tederit õiguskantsler olnud Allar Jõks on andnud arvamuse, et Eesti põhiseadusest ega Eesti õiguskorra osaks olevatest rahvusvahelistest, sh Euroopa Liidu õigusnormidest ei tulene homoseksuaalsete paaride õigust nõuda samasooliste partnerlussuhte reguleerimist ning et samasooliste partnerlussuhte võimaldamine on vähemalt seni olnud riikide poliitilise otsuse küsimus, millesse õiguskantsler põhiseadusliku institutsioonina sekkuda ei saa.

Lõpetuseks on mul eelnõu algatajatele ja eelnõu menetlema hakkavale õiguskomisjonile palve: et saaks pidada ausat ja sisulist arutelu, siis lahutagem see eelnõu kaheks! Üks reguleeriks samasooliste inimeste õiguslikke suhteid. Olgu kohe öeldud, et mina seda ei toeta ega pea vajalikuks perekonna mõistet võrreldes käibel oleva arusaamaga laiendada. Teine eelnõu käsitleks heteropaaride neid suhteid, mida teie väitel on tarvis reguleerida. Minu meelest on küll kõik vajalikud võimalused õiguslikul tasandil juba olemas, aga ma ei saa olla selle eelnõu vastu. Kui on paremaid toimevaid lahendusi, siis arutame neid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid ja kõik inimesed, kes mind kuulevad või hiljem stenogrammi loevad! Ma olen otsustanud, et ma samasooliste paaride küsimustest üldse ei räägi ega kirjuta. Minu seisukohad on niigi teada ja ma olen vahest veidi liiga emotsionaalne inimene. Mis puutub sooneutraalsesse kooseluseadusse, siis ma rõhuksin hoopis teisele aspektile. Nagu kolleeg Sibul äsja ütles, istus see eelnõu tükk aega pimedas kapis, järsku aga tuli kapist välja. Kusjuures ei ole teada, kes ja kuidas selle kokku kirjutas.

Tegelikult see on väga huvitav eelnõu. Kui me jätame sealt omasooliste paaride aspekti hoopis kõrvale, siis on olukord praegu selline, et väga paljud noored inimesed lihtsalt ei registreeri oma abielu puhtalt materiaalsetel kaalutlustel. Nad kaotavad sellega hulga raha, kui

nad abielu registreerivad. Pangad annavad laenu ja võimaldavad teatud liisinguid või muid finantsprodukte ka inimestele, kes elavad koos, aga ei ole oma abielu registreerinud. Ühe nimele see vormistatakse ja kui selle ühega, jumal hoidku, midagi juhtub, siis on pangale see raha lihtsalt kadunud – pole kellegi käest välja nõuda. Ja selleks, et pankade positsioone kindlustada, et kahel inimesel, kes on registreerinud oma kooselu, oleks rohkem tagatist, et saaks neile rohkem neid finantsprodukte pakkuda ja rohkem finantskohustusi turjale laduda ning raha kindla peale hiljem tagasi nõuda, ongi vaja inimesi sundida, et nad registreeriks siiski oma perekonna ära. Olgu see vormistatud abieluna kirikus või kooseluna kohalikus omavalitsuses, notari juures, kus iganes – ainult et saaks kohustused mõlema partneri poolt ära kinnitatud.

Praegu toimub eelnõu arutelu sotsiaalvõrgustikes, sellest räägivad inimesed omavahel kas koduköögis või väljas päikse käes grillides või kus iganes, ja kõik rõhutavad ainult seda omasooliste paaride aspekti. Aga see on selles eelnõus kõige väiksem mure. Tundub, et omasooliste paaride mask on sellele eelnõule ette tõmmatud, et hajutada tähelepanu. Mina soovitan küll kõigil väga tähelepanelikult jälgida, kuidas hakkab selle eelnõu arutelu saalis toimuma, millised aspektid tulevad esile ja kuidas Riigikogu siiski otsustab. Mina olen hinge põhjas oma otsuse teinud ning ma väga loodan, et enamik Riigikogu liikmeid teeb põhjendatud otsuse, lähtudes Eesti rahva tööks pidamistest ja meie rahva püsimise eesmärki silmas pidades. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ma ei näe, vaba mikrofoni voor on lõppenud. Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 16.35.

Istungi kestus 1 tund ja 35 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 22. aprill 2014
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teine lugemine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (638 OE) esimene lugemine

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (639 OE) esimene lugemine

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (640 OE) esimene lugemine

5. Erakonnaseaduse § 12¹ täiendamise seaduse eelnõu (598 SE) esimene lugemine

6. Erakonnaseaduse § 12⁷ muutmise seaduse eelnõu (599 SE) esimene lugemine

7. Vabariigi Valitsuse seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) esimene lugemine

8. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (603 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 12. töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu! IRL-i fraktsioon algatab Riigikogu otsuse "Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine Vene Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevuse vastustamiseks" eelnõu. Vene riigi telekanal Rossija-RTR on praeguse Ukraina

kriisi ajal süstemaatiliselt õigustanud agressiooni iseseisva riigi vastu, rõhutanud ...

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust korraaks, palun oleme natuke vaiksemalt! Aitäh!

Urmas Reinsalu

... Vene Föderatsiooni ühepoolset õigust sõjaliselt kaitsta kaasmaalaste kogukonda teistes riikides, edastanud sõjapropagandat ja õhutanud rahvastevahelist vaenu. See on otseses vastuolus Eesti seadustes sätestatud põhimõtetega ja laiemas plaanis on tegemist julgeolekuküsimusega. Kaitsepolitsei ameti peadirektor Arnold Sinisalu tõdes viimases kapo aastaraamatus, et Putini režiim üritab Eesti inimesi Vene kaasmaalasteks nimetada ja Eesti riigi vastu häälestada ning see võib ohustada põhiseaduslikku korda. Me peame otstarbekaks, et Riigikogu probleemkomisjonis analüüsitaks Vene telekanalite propagandategevust ja vajaduse korral esitataks ettepanekud piirangute kohta õigusvastase tegevuse tõkestamiseks. Samuti peame tarvilikuks, et komisjon analüüsiks Eesti venekeelse telepubliku teavituse olukorda ning pakuks lisaettepanekuid, sh ERR-i venekeelse programmi laiendamise ja Euroopa Liidu venekeelse telekanali asutamise kohta. Me peame tähtsaks, et probleemkomisjon, kui Riigikogu otsustab seda toetada, teeks koostööd nii Läti kui ka Leedu rahvaesindusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Juhatus otsustab selle menetlusse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Austatud Riigikogu liikmed! Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis veteranide toetusrühma moodustamine. Rühma kokkukutsuja on Riigikogu liige Urmas Reinsalu. Peale selle toimub siin täna kell 15 Riigi-

kogu lahtiste uste päeva raames kõnekoosolek "95 aastat rahvaesindust" Riigikogu külalis-tele. Seetõttu palun teil oma laudadelt ja sahtli-dest olulised materjalid kaasa võtta! Mitte ko- he, praegu teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 87 ja puu- dub 14 Riigikogu liiget.

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algata- tud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 611 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Annely Akker- manni!

Annely Akkermann

Tere hommikust, lugupeetud juhataja ja head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas vee- seaduse muutmise seaduse eelnõu 611 tänava 10. märtsil ja Riigikogu juhatus võttis eelnõu menetlusse 11. märtsil. Eelnõu läbis siin saalis esimese lugemise 9. aprillil ja muudatuste esi- tamise tähtpäevaks määrati 11. aprill. Eelnõu kohaselt muudetakse paindlikumaks supel- randa teenindavate spordi- või puhkerajatiste vette ehitamine. Muudatused mõjuvad posi- tiivselt rannaalade arendamisele ning nende kasutamisele puhkuse, spordi ja turismi ees- märgil. Kui eelnõust saab seadus, siis võimal- datakse supelrandadesse kaldaga ühendamata spordi- ja puhkerajatisi ehitada ka siis, kui sama ala suhtes on algatatud maakonnaplaneer- ring. Väikeste, kaldaga püsivalt ühendamata kuni 60 ruutmeetri suuruste ehitiste hoones- tusloa menetlemise algatab Vabariigi Valitsuse asemel edaspidi majandus- ja kommunikati- siooniminister.

Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei tehtud ja komisjon võttis vastu järgmised menetluslikud otsused: võtta teine lugemine täiskogu päevakorda 22. aprillil, st täna; teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eel- nõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemi- ne lõpetatakse, 24. aprilliks 2014. aastal; teha ettepanek eelnõu lõpphääletuseks. Komisjon võttis kõik menetlusotsused vastu ühel häälel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ehk sa kordad ajaloolise tõe huvides selle eelnõu tähtsuse lühidalt üle, enne kui me teise lugemise lõpetame? Siis kõik teavad, mida me siin täpselt teeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust korraaks! Austatud Riigikogu, üldse ei ole kuulda, mida vastaja rääkima hak- kab. Aitäh!

Annely Akkermann

Eelnõu käsitleb kaldaga püsivalt ühendama- ta ehitisi, mis on üsna väikesed, kuni 60 ruut- meetri suuruse pinnaga. See suurus on võetud ehitusseadusest kui väikeehitise suurus ja puu- dutab konkreetset juhul supelrandade arenda- mist. Praegu kehtiva veeseaduse järgi ei saa sellise ehitise püstitamiseks hoonestusluba taotleda, kui selle ala suhtes on algatatud maa- konnaplaneering. Kõnealuse eelnõu seadusena jõustumisel saab seda teha. See on nn Pärnu supelranna elevandi eelnõu, mis ühtlasi vähen- dab bürokraatiat ka teistes Eesti supelrandades, kuhu tahetakse samalaadseid suveatraksioone paigaldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Mulle on ikkagi selgusetu, kuidas selle Pärnu elevan- diga on. Kas selle vette paigaldamine tuleb Lennuametiga kooskõlastada või mitte? Vana eeskirja järgi kooskõlastati Lennuametiga, aga kuna oli algatatud planeering, siis ka sellest ei piisanud. Kuidas siis nüüd on, kas elevant kooskõlastatakse Lennuametiga või mitte?

Annely Akkermann

Veeseadus Lennuametiga kooskõlastamist ei sätesta. Aga selle eelnõu seaduseks saami- sel, isegi kui on algatatud maakonnaplaneer- ring, võib selliste rajatiste ehitamiseks hoones- tusloa välja anda. Mina saan sellest aru nii, et kuna selliste väikeste ehitiste paigaldamine ei ole enam maakonnaplaneeringuga seotud, siis

ei peaks Lennuameti luba vaja olema. See on viie meetri kõrgune elevand, mis ei tohiks lennuliiklust segada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Annely Akkermann! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 611 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (638 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 638 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austet istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon algatas otsuse eelnõu 638 tingituna asjaolust, et mõned meie fraktsiooni liikmed on asunud täitevõimu teenistusse ja fraktsiooniga on liitunud mitmed asendusliikmed. Uuenenud fraktsiooni koosseis sunnib meid uuendama ka sotsiaaldemokraatide esindatust riigieelarve kontrolli erikomisjonis. Teeme ettepaneku nimetada Neeme Suure asemele Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmeks Tatjana Jaanson, Tatjana Jaanson asendusliikmeks nimetada Marianne Mikko ja Jüri Morozovi senise asendusliikme Urve Palo asemele Maimu Berg. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalev Kotkas! Kaasettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Tere, lugupeetud aseesimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas 14. aprillil

sotsiaaldemokraatide esitatud otsuse eelnõu 638 ja otsustas konsensuse alusel võtta see tänase täiskogu istungi päevakorda, lõpetada esimene lugemine, määrata muudatusettepanekute tähtpäevaks 2. mai kell 16 ning juhul, kui esimene lugemine lõpetatakse, saata eelnõu teisele lugemisele ja lõpphääletusele 7. maiks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Peep Aru! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 638 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 638 muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 2. mai kell 16.

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (639 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 639 esimene lugemine. Ma palun kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nii nagu eelmise otsuse eelnõu on ka selle otsuse eelnõu nr 639 algatanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tingituna koosseisu uuenemisest ja Riigikogu juhatuse koosseisu muutumisest. Teeme ettepaneku nimetada julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni liikmeks Heljo Pikhofi asemele Tiit Tammsaar ja asendusliikmeks Karel Rüütli. Samuti teeme ettepaneku Jaan Öunapuu asendusliikme Eiki Nestori asemele nimetada Heljo Pikhof. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Kõik on selge. Suur tänu, Kalev Kotkas! Palun kaasettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Head kolleegid! Sedagi eelnõu arutas põhi-seaduskomisjon 14. aprillil ning otsustas saata otsuse eelnõu 639 suurde saali täiskogule täna-seks, 22. aprilliks ja teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekuid saab esitada 2. mai kella 16-ni. Juhul, kui me täna eelnõu esimese lugemise lõpetame, võiks teine lugemine toimuda 7. mail. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 639 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 2. mai kell 16.

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (640 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Neljas päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 640 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Otsuse eelnõu 640 andis Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon üle 8. aprillil 2014. Selle eelnõu sisu on lakooniline ja lihtne. Me teeme ettepaneku nimetada julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni liikmeks Ülo Tuliku asemele Siim Valmar Kiisler ja tema asendusliikmeks Ken-Marti Vaher, kes oleks seal seni olnud Kaja Kreismani asemel. Ei Ülo Tulik ega ka Kaja Kreisman ei ole enam Riigikogu liikmed, seetõttu on vaja muuta ka julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni koosseisu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Kaia Iva! Kaasettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Head kolleegid! Seegi eelnõu pälvis põhi-seaduskomisjoni tähelepanu 14. aprillil. Võrreldes kahe eelmise eelnõuga on muutunud eelnõu esitaja, seekord on see Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Me otsustasime konsensusel võtta selle eelnõu tänase istungi päevakorda, esimese lugemise lõpetada ja muudatusettepanekute tähtpäevaks määrata 2. mai kell 16. Juhul, kui me selle eelnõu esimese lugemise täna lõpetame, võiks teine lugemine olla 7. mail. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 640 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 2. mai kell 16.

5. Erakonnaseaduse § 12¹ täiendamise seaduse eelnõu (598 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Viies päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud erakonnaseaduse § 12¹ täiendamise seaduse eelnõu 598 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Sotsiaaldemokraatide algatatud erakonnaseaduse § 12¹ täiendamise seaduse eelnõuga piiratakse erakondade iga-aastaseid reklaamikulutusi 500 000 eurole. Piirang võrdsustab parlamendis suurema ja väiksema esindatusega erakondade võimalusi poliitiliste kampaaniate korraldamisel ning sunnib erakondi massiivsete reklaamikampaaniate asemel keskenduma poliitika sisu tutvustamisele. Seadusmuudatuse eesmärk on keelata erakondadel kulutada reklaamile – olgu tegemist tele-, raadio-, inter-

neti-, väli- või ajakirjandusliku reklaami või reklaamtrükistega – rohkem kui pool miljonit eurot kalendriaastas. Piirmäära ületavad kulud loetakse keelatud annetuseks. Massiivsed reklaamikampaaniad, mille käigus põletatakse arutult sadu tuhandeid eurosid, tekitavad inimestes vastuseisu nii poliitika kui ka poliitikutte suhtes ja annavad ebaõiglase eelise suurematele parlamendierakondadele.

Muudatuse eesmärk on muuta erakonnaseadust nii, et erakondade kulutused valimiskampaaniale ja reklaamile vastaksid rohkem demokraatia üldtunnustatud reeglitele. Muudatusega vähendatakse erakondade kampaaniate edukuse sõltumist riigieelarvelisest rahastamisest. Praegu kehtiva seaduse järgi on valimiskampaania korraldamise eelis erakondadel, kellel on rohkem Riigikogu liikmeid ja kes saavad seetõttu suuremat riigieelarvelist toetust. Ühtse reklaamikulude piiri määramisega vähendatakse meeletut ülepakkumist välimeediakanalites ning raha tähtsuse vähendamise kaudu Eesti poliitikas luuakse võrdsemad võimalused valimistel osalevatele nimekirjadele oma sõnumite tutvustamiseks. Eelnõu annab tõe selleks, et erakondade tegemiste prioriteediks saaks poliitiline debatt, mitte uhked reklaamplakatid. Valimiskampaania kulude ülempiiri seadmine aitaks vähendada maksu- maksjate raha liigset kulutamist reklaamile ja looks kandidaatidele võrdsemad võimalused.

Lõpetuseks soovin, et meie algatatud seaduseelnõu läbiks edukalt esimese lugemise ja saaks lõpuks seaduse jõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Sellest võib ju aru saada, kui näiteks on üks valimine aastas. Aga kas te olete arvestanud ka niisuguste juhtudega, kui ühel aastal on kaks valimist? Siis sellest rahast justkui ei jätku. Ja siit teinegi küsimus: kui näiteks ühel aastal ei ole erakond 500 000 eurot ära kulutanud, kas siis võiks järgmisel aastal selle võrra rohkem kulutada?

Marianne Mikko

Sellist situatsiooni me teoreetiliselt läbi ei mänginud, aga ma saan teie murest aru, Keskerakond. Nii et ma taipan, milles on asi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Selline situatsioon, mida Kalev Kallo kirjeldas, oli 2009. aastal tegelikkus, kuna siis toimusid Euroopa Parlamendi ja kohalike omavalitsuste valimised. Minu küsimus puudutab kohalike omavalitsuste valimisi. Kas te ikka panete selle eelnõuga erakonnad võrdsesse olukorda? Näiteks erakond X paneb kohalikel valimistel välja 50 nimekirja 50 omavalitsuses ja erakond Y paneb välja 215 nimekirja. Mõlemad erakonnad võivad kulutada poliitiliseks tegevuseks, sh valimiskampaaniaks, võrdse summa raha. Kas see ikka on võrdne olukord?

Marianne Mikko

Jah, ma usun küll. Ma arvan, et kõikidel kandidaatidel on suurepärane võimalus kohtuda sadade ja tuhandete inimestega ning pidada sütitavaid debatte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja, ma ei saanud teie positsioonist päris täpselt aru. Kõigepealt te ütlesite oma sõnavõtu alguses, et suured valimiskampaaniad tekitavad inimestes vastumeelsust poliitikute ja kogu poliitika vastu. Pärast rääkisite pikalt, kuidas suure kampaania tegemine on suur eelis. Mis seisukohal te siis õieti olete? Te ju ei arva ometi, et vastumeelsus kui niisugune on mõnele erakonnale suur eelis. Kas kampaania tegemine tekitab vastumeelsust või hoopis vastupidi, positiivseid emotsioone?

Marianne Mikko

Härra Kiisler, ma soovitan teil tähelepanelikumalt jälgida. Minus nii nagu teisteski sotsiaaldemokraatides tekitab vastumeelsust arutu reklaamiraha raiskamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea Marianne! Energiamaajanduses on kvoodikaubandus kaunis levinud. Kui üks ettevõtte ei suuda ettenähtud saastekvoote ära kulutada, siis ta võib need edasi müüa. Reformierakond ei ole teinud europarlamendi valimistel välireklaami kampaaniat. Kas teie eelnõu järgi võiks Reformierakond loovutada oma kasutamata reklaamikvoodi teistele erakondadele, loomulikult mõistliku tasu eest?

Marianne Mikko

Ma arvan, et reklaamierakond ... vabandust, Reformierakond ... (Naer saalis.) Alustame uuesti. Reformierakond on oma valijatega kohtumistel *more than welcome*. Väga hea, et te jätsite ühe etapi vahele, mistõttu ma kujutan ette, et varsti näeme väga palju telereklaami. Ootan huviga, kuidas see täpsemalt välja näeb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma olen teiega täiesti nõus, et arutud ja liiga mahukad reklaamikampaaniad ei tee kindlasti valimisaktiivsusele head, vaid mõjuvad pigem vastupidi. Võiks arutada ja kehtestada selliseid piiranguid, mis ka tegelikult toimivad. Näiteks Saksamaal on kehtestatud piirangud eri liiki reklaami mahtudele, näiteks tele- või raadioreklaami sekundid, välireklaami ruutmeetrid jne. Kas ei oleks mõistlik hoopis sel viisil läheneda sellele liigsele kulutamisele teie sõnastuses arutu reklaamikampaania peale?

Marianne Mikko

Ma olen teie mõttekäiguga nõus, härra Toobal. Nii nagu teid erutavad ka mind need tohutud ajupesulaadsed teleklipid. Ma esindan praegu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni. Aga kui oleks minu teha, siis endise teleajakirjanikuna ütlen, et Eesti võiks olla see teedrajav riik, kus ei oleks enne valimisi poliitilisi telereklaame. Võiksid olla Belgia kombel sellised seinad, kus on kõigile võrdsed pinnad.

See oleks väga õiglane ja siis oleksid tõesti võrdsed võimalused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ka mina tulen kohalike valimiste teema juurde. Kui näiteks Sotsiaaldemokraatlikul Erakonnal on võimalik kohalike valimiste puhul kasutada 500 000 eurot ja valitsuses olles tekib neil võimalus lisaraha hankida, siis mis takistab neil valimisliite moodustada ja veel 500 000 eurot ära kulutada?

Marianne Mikko

Teie küsimusest kumab läbi teatud rehepallik alge ja sotsiaaldemokraadina ei saa ma sellega nõus olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma ei saanud siiski vastust oma küsimusele, kas kulutamata välireklaami maht on loovutatav mõnele teisele erakonnale. Või kui soovitakse kasutada suuremat reklaamimahtu ja kellelgi on seda üle, kas siis see reklaamimaht on ostetav?

Marianne Mikko

Härra Ansip! Me oleme küll koalitsioonis, aga me ei valda nii hästi sellist poliitoloogiat nagu teie. Ilmselt peaksime veel natuke õppima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tatjana Jaanson!

Tatjana Jaanson

Austatud juhataja ja Marianne! Mitmes Euroopa riigis selliseid piiranguid rakendatakse?

Marianne Mikko

Väga palju võiksime õppida Skandinaavia maadest, kus arutut raiskamist ei salli ei rahvas ega ka poliitikud. Ka Belgias on näiteks jaga-

tud kõigile seintel võrdsed pinnad. Nii et need kaks kohta võin kohe hakatuseks nimetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Küsin täpsustava küsimuse. Kuidas saab välistada selle, et erakond kulutab valimisteks rohkem kui 500 000 eurot? Erakonnal ei ole ju keelatud moodustada kõrvale valimisliite ja nende kaudu seda summat veel kahe- või kolmekordistada. Millega te garanteerite, et ei laieneta ega kasutata raha muul moel?

Marianne Mikko

Ma kordan veel kord, et nii nagu teie esimese küsimuse puhul tunnetan ma ka praegu, et teie arvates läheb skeemitamiseks. Mina arvan, et ei lähe skeemitamiseks, sellepärast et me elame demokraatlikus riigis ja ühtlasi õigusriigis. Minu arvates ei pea teile nii tuttavad skeemitamised heaks tavaks muutuma. Meie erakond selliseid skeeme ei tunne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Ka mina, nagu paljud eelküsijad, ei saanud oma esimesele küsimusele vastust ja üldiselt jääb mulje, et te ei vasta ühelegi küsimusele, seetõttu ei olegi vist mõtet rohkem midagi sisulist küsida.

Marianne Mikko

Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Esiteks ma tahan kolleeg Tarmo Tamme küsimuse peale öelda, et ka praeguste seaduste järgi on keelatud, et erakonnad rahastavad valimisliite. Seda ei ole lubatud teha ja kui mõni erakond seda ikkagi teeb, on see illegaalne tegevus. Nii et kui Tarmo Tamm teab mõnda juhtumit, siis peaks ta sellest märku andma. Erakonnad ei tohi mitte mingil juhul valimisliite rahastada. Aga minu küsimus on järgmine.

Hea ettekandja, nagu ma sinust aru sain, on poliitilise soovi korral põhimõtteliselt siiski võimalik piirata üle mõistuse küündivaid reklaamieelarveid ja seda saab teha mahu piirangute kaudu. See ei pea olema ilmtingimata rahaline piirang ja vääriks kindlasti arutamist. Sain ma õigesti aru?

Marianne Mikko

Just, valija ei ole loll, vastupidi. Meie, poliitikud, peaksime oma valijat austama. Seetõttu arvan endise teletöötajana, et kui Eesti oleks eesrindlik riik, kes lõpetaks valimiskampaania eel telereklaamid, siis oleks see väga hea signaal kõigile Euroopa Liidu riikidele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Mina olen paadunud optimist ja erinevalt Kalev Kallost loodan vastuseid saada, seepärast esitan jätkuküsimuse kolleeg Andrus Ansipi omale. Kas selles sotsiaaldemokraatide esitatud eelnõus siis on ette nähtud kasutamata limiidi ulatuses vabalt kaubeldavus või mitte?

Marianne Mikko

Me oleme väärtuspõhine erakond ja mingit kauplemise elementi me siin ette ei näinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud ettekandja! Ma tulen sulle natukene appi. Kui Reformierakond valutab südant oma rahajääkide pärast, kas siis oleks mõeldav mingisugune fond, kuhu kõik erakonnad saaksid peale valimisi kanda oma ülejäägid? Fondi nõukogu võiks otsustada raha andmise üle ja see võiks minna näiteks lastekodudele, vaesuses elavatele inimestele jne. Tegelikult on see ju väga tänuväärne mõte, mida me võiksime edasi arendada.

Marianne Mikko

Aitäh, Inara, abi eest ja selle innovatiivse mõtte eest! Mina kirjutaksin kahe käega alla ja usun, et seda ideed tervitaks kogu meie fraktsioon.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kuna tundub, et raha jääb väga palju üle, siis see on väga lihtsasti lahendatav. Võiksite menetluse käigus sätestada, et ülejäägid lähevad stabiliseerimisreservi. Aga te olete nüüd Reformierakonnaga ühes koalitsioonis ja ma saan aru, et üheskoos te ka seaduseelnõusid menetlete ja toetate. Kas Reformierakond ka toetab teie algatust ja eelnõu?

Marianne Mikko

Aitäh väga otsekohese küsimuse eest! Sotsiaaldemokraadid on valmis ka selleks, et see seaduseelnõu ei lähe läbi. Olukord on muutunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seaduseelnõu 598, erakonnaseaduse § 12¹ täiendamise seaduse eelnõu esmaspäeval, 14. aprillil ning selle arutelu juures olid ka Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunikud Kristen Kanarik ja Katariina Kärsten. Ette rutates olgu öeldud, et Vabariigi Valitsus on loobunud selle eelnõu kohta arvamuse avaldamisest. Erinevalt tänasest tegi algatajapoolse tutvustuse Riigikogu liige Indrek Saar. See oli võrdlemisi lühike nagu ka eelnõu ise ja seda teemat on Riigikogus varemgi käsitletud. Indrek Saar nimetas eelnõu eesmärgina, et valimiskampaaniatele kuluks vähem raha, kuid oleks selle võrra rohkem sisu. Komisjoni esimees härra Maruste leidis, et reklaamikuludele võib piirmäära kehtestada, kuid raskus seisneb piirmäära nõudest kinnipidamise kontrollimises ning siinesineja tuletas meelde varasemaid arutelusid sellel teemal.

Muide, kõrvalmärkusena olgu öeldud, et ma kogusin mapi vahele kokku kolm analoogse sisuga seaduseelnõu aastatest 2003, 2004 ja 2005, mis kõik on mingil moel üritanud piirata raha kasutamist valimisreklaamis. Minu mäle-

tamist mööda ei ole ükski neist seaduseks saanud.

Küsisin komisjonis ka täpsustuseks ja stenogrammi jaoks, et mis variandid meil on. Mäletan, et juba toona, kui me viimati põhiseaduskomisjonis pikalt erakonnaseaduse eelnõu menetlesime, arutas komisjon mahu piiranguid, mille kohta ka täna Marianne Mikkolt küsiti, kuid lõpuks sellest loobuti. Indrek Saar täpsustas seda, osutades kõigepealt, et kindlasti leidub võimalusi valimiskampaania rahalise mahu piirangust mööda hiilida, kuid kui hiilimine on liiga suur, siis on see liiga silmatorkav ega ole hiilijale lõpuks mitte kuidagi kasulik. Kui on ikkagi tegu 1,5 miljoni euro suuruse kampaaniaga, siis oleks aruandes selle 0,5 miljoniks euroks kokkusurumine silmanähtav petmine ja kindlasti pööraks Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon sellele tähelepanu. Algatajate esindaja tõdes, et saab piirata reklaamimahtu (minutites, sekundites, ruutsentimeetrites) ja vähendada kohti, kuhu plakateid välja pannakse. Peale selle leidis ta, et kõige ebamõistlikum on praegune välireklaami piirang, kuna see ei toimi ja lisab pigem politseile mõttetut tööd.

Priit Toobal tõstis üles sama küsimuse, mida tema ja härra Kallo ka täna küsisid. Nimelt, eelnõus sätestatud piirang on esitatud aasta peale, aga võib esineda juhtumeid, kus ühe aasta jooksul tehakse rohkem kui üks valimiskampaania niisugusel kujul. Algataja vastus oli komisjonis mõnevõrra konkreetsem kui siin saalis natuke aega tagasi. Indrek Saar leidis, et piirang on sellisel juhul sama, järelikult tuleb aasta jooksul vähemaga läbi ajada, valmistuda ka kaheks valimispäevaks, juhul kui need on ühele aastale koondunud.

Komisjoni liige Rein Lang esindas ka seisukohta, et välireklaami piirangu kui ebaefektiivse abinõu võiks ära kaotada. Ta tõdes, et reklaami mõiste alla mahub praegu väga palju. Arutleda võiks vabalevi telekanalitesse suunatava raha piirangu üle. Meediateenuste seaduses on nimelt sätestatud põhimõte, et kui televisiooni- ja raadioteenuse osutaja annab erakonnale või poliitilisele liikumisele oma seisukohtade selgitamiseks eetriaega, peab ta andma samaväärsetel tingimustel esinemisvõimaluse ka teistele. Niisugune põhimõte kehtib ka näiteks Lätis. Üleüldise rahalise piirangu kehtestamist härra Lang otstarbekaks ei pida-

nud ja leidis, et sellisel juhul oleks vaja palgata 300 audiitorit.

Komisjoni liige Jaak Aaviksoo tõdes samuti, et valimisreklaami piiramise avalikkuse huvil ja erakondade huvil on teatav ühisosa – ka valijad ei taha saada ülemäära valimisreklaami ning piirangud peaksid olema pigem füüsilised kui rahalised. Eelnõu algataja aga leidis seepeale, et eelnõu menetlemise käigus on võimalik teha kompromisse. Veel kerkis esile küsimus, et kui minna selliselt üldsummaarselt piirangult mahu piirangutele üle, siis muutuks tugevasti ka eelnõu sisu. Kahtlesime, kas sama eelnõu piires on mõistlik selliseid muudatusi teha. Siinesineja tõdes seepeale, et palju tõenäolisemalt hakatakse tegelikke lahendusi otsima siis, kui eelnõu läbib esimese lugemise. Lõpuks mitte keegi seda ei vaidlustanud.

Komisjon otsustas võtta eelnõu tänase, 22. aprilli päevakorda ja teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Otsuse poolt oli 10 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi ja 1 komisjoni liige jäi erapooletuks. Tehti ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtpäevaks 7. mai kell 17.15 ja esitada siinkõneleja põhi-seaduskomisjoni ettekandjaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas selles eelnõus on tõesti ette nähtud valimiskulutuste piirang erakondade nimekirjadele, aga seda piirangut ei ole seatud valimisliitudele?

Andres Herkel

Aitäh! Minu teada ei saa ka valimisliidud riigi rahastust sellisel moel kui erakonnad. Kuid eelnõu on sisuliselt kolmerealine: erakonnal on keelatud teha § 12¹ lõike 9 punktis 1 nimetatud kulusid rohkem kui 500 000 euro eest kalendriaastas. Piirmäära ületavad kulud loetakse keelatud annetuseks, nagu eespool osutati. Nii et vastus sellele küsimusele on: jah, valimisliitude kulutusi ei puuduta see kuidagi. Muudatus tehakse erakonnaseaduses, mitte mõnes teises seaduses.

Aseesimees Laine Randjärv

Ester Tuiksoo, palun, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas sellest eelnõust võib niimoodi aru saada, et muudest allikatest tuleva raha eest võib ka erakonna nimekiri rohkem reklaami teha, kui riigivahenditest tulnud erakonna toetus välja arvata?

Andres Herkel

Aitäh! Ei, see sõnastus ei tee minu meelest mingisugust vahet sellel, kust raha pärineb – kas see tuleb riigilt, eraannetustest või liikmemaksudest. Aga kindlasti on teie tõstatatud küsimus üks teema, mida esimese ja teise lugemise vahel arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Andres Herkel! Avame läbirääkimised. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mind sundis siia pulti tulema Indrek Saare küsimus, mis ei olnud päris täpne. 500 000 eurot ei käi ju ainult riigieelarvest rahastatavate erakondade kohta. Erakonnad võivad raha saada ka ettevõtete või tuttavate käest, erakonna annetustest jne. Mis siis keelab mõnel ettevõttel toetada paralleelselt erakonda ja valimisliitu, mis on erakonnaliikmete baasil moodustatud? Mis seal vahet on? Meie arvates ei ole mingit vahet. Kohalikel valimistel on teatud olukordades võib-olla isegi kasulik minna välja valimisliitude nimekirjadega ja selle kaudu valimisi rahastada. Kas me täidame sellega püstitatud eesmärgi?

Kokku võttes võin öelda, et ka Keskerakond toetab valimiskuludele piiri panekut, aga meie arvates peaksid piirid olema seatud nii, et neid saab kontrollida. Kõige paremini saab kontrollida mahu piiranguid ja seda, et erakondadele või valimisliitudele antakse võrdselt eetriaega ja ajaleheruumi. Kui me püüame probleemile lahendust leida 500 000-eurose piiri abil, mis pealegi kehtib ainult erakondadele, mitte valimisliitudele, siis ei täida seaduseelnõu seatud eesmärki.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 598 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 7. mai kell 17.15.

6. Erakonnaseaduse § 12⁷ muutmise seaduse eelnõu (599 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kuues päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud erakonnaseaduse § 12⁷ muutmise seaduse eelnõu 599 esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli Riigikogu liikme Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on au tutvustada esimesel lugemisel Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eelnõu erakonnaseaduse § 12⁷ muutmiseks. Eelnõuga muudetakse erakondade rahastamise põhimõtteid, erakondade rahastamise süsteem muutuks solidaarsemaks. Muudatus suurendab poliitilist konkurentsi ja vähendab parlamendierakondade võimu liigset kinnistumist. Eelnõuga soovitakse vähendada vahesid Riigikogus esindatud erakondade ja Riigikokku mitte pääsenud erakondade vahel, elavdamaks poliitilist konkurentsi ja vältimaks parlamendierakondade positsioonide liigset kinnistumist.

Kehtiva erakonnaseaduse alusel rahastatakse parlamendis esindatud erakondi parlamendivälisest erakondadest 17 korda kõrgemalt, jagatuna valimistel kogutud hääle kohta. Parlamendierakondade sedavõrd suur eelistamine ei ole mõistlik. Selline süsteem annab valimistel edukalt esinenud erakonnale põhjendamatu eeliseisundi valimiskampaania korraldamisel ja võimaldab riigieelarve toel kunagist valimisvõitu kinnistada. Riigikogus esindatud erakondade eelarvetest moodustab riigieelarveline toetus kuni 94%, selle summa vähendamine aitaks kaasa nende erakondade sõltuvuse vähendamisele riigieelarvelistest vahenditest.

Kehtiva erakonnaseaduse alusel makstakse erakondadele, kes valimiskünnist ei ületanud, kuid kogusid valimistel vähemalt 1% häältest, riigieelarvelist toetust. Selle aasta alguses võt-

sime vastu erakonnaseaduse muudatuse, mille järgi on järgmise Riigikogu koosseisu volituse alguspäevast võimalik saada toetust ainult nendel erakondadel, kes on kogunud vähemalt 2% vajalikust häälte arvust. Leiame, et nimetatud säte ei aita kaasa toimiva poliitilise konkurentsi soodustamisele, mistõttu näeme eelnõuga ette ka selle muudatuse tühistamise.

Eelnõu kohaselt muudetakse erakondade rahastamise süsteemi, jagades poole eraldisest kõigi erakondade vahel, kes koguvad vähemalt 2% valijate häältest, proportsionaalselt valimistel kogutud häälte järgi. Teine pool eraldisest jagatakse kõigi parlamendis esindatud erakondade vahel võrdselt. Muudatus vähendaks parlamendis esindatud erakondade ja parlamenti mitte pääsenud erakondadele makstava toetuse suuruse erinevust ühe hääle kohta. Erakondadel, kes koguvad vähemalt 1% valijate toetusest, säiliks 10 000-eurone toetus. Eelnõu suurendab diskussiooni ja debati võimalust väikeparteidega ning vähendab suureerakondade domineerimist Eesti poliitikas, julgustab uusi tulijaid osalema valimiskampaanias ning ühtlustab suuremate ja väiksemate erakondade võimekust ja ressursi. See aitab kaotada olukorda, kus valimised kaotanud erakonnad sisuliselt kaovad valimisperioodi järel aktiivsest poliitikast. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Küsimus tõusetus ka põhiseaduskomisjonis, kui me seda seaduseelnõu arutasime, aga ma küsin selle üle. Üks sotsiaaldemokraatide argumentidest oli see, et parlamendivalimistel saadud häälel oleks ka rahastamisel veel suurem osakaal kui praegu. Meile komisjonis tundus, et see on hoopis sellest süsteemist kaugenemine, sest praegu on häälel suurem osakaal, kui oleks uue süsteemi järgi. Kui teie eesmärk on, et häälel oleks suurem osakaal erakondade rahastamisel, siis kas ei oleks mõistlik minna taas Saksamaal kasutatava süsteemi juurde, kus häälel on kindel hind ja kui parlamendivalimised on ära olnud, korrutatakse saadud häälte arv selle kindla hinnaga ja see ongi erakonna raha?

Neeme Suur

Kas nii, et igal häälel on oma kindel hind? Jah, see on kindlasti üks võimalus. Aga see eelnõu siiski natuke tasandab vahesid, mitte ei suurenda. Kui erakond on jäänud lausa alla valimiskünnise, aga saanud vähemalt 1% häältest, siis see eelnõu aitaks tema rahastamist suurendada. Kui praegu näiteks 1% häältest saanud erakond saab riigieelarvest eraldist 9587 eurot aastas, mis on arvatud kunagi kehtinud 150 000 krooni alusel, siis meie eelnõu suurendaks seda summat märkimisväärselt, ca kuus korda. Tegelikult ka see muudatus, mille Riigikogu 22. jaanuaril 2014. aastal vastu võttis, liikus samas suunas, aga pigem inkrementaalselt. Ka jaanuaris vastu võetud muudatus suurendas parlamendist välja jäänud erakondade rahastamist, aga siiski vaid veidi. Meie eelnõu on selle poolest kardinaalsem. Ülejäänud ehk parlamenti pääsenud erakondade rahastamise erinevus väheneks, neile riigieelarvest eraldatav rahasumma oleks teistega pigem sarnane kui erinev. See looks erakondadele võrdsemad võimalused – nii neile, kes on parlamenti pääsenud, kui ka neile, kes on välja jäänud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt selline märkus, et kui võtta aluseks hääle hind, siis seda on võimalik arvutada ka võrdlemisi väikesena, nii et erakondade üldrahastamine väheneb. Ka see on võimalik. Aga eelmise eelnõuga seotud debati tõttu küsin veel teie kui algataja arvamust. Kas me võiksime liikuda ka sellise süsteemi poole, kus poliitilise tegevuse rahastamisel võetakse arvesse ka kohalikke valimisi? Sellisel juhul saaksid erakondade nimekirjad selle raha kohapeale, mitte kõik ei jookseks Tallinna. Teatud osa rahast saaksid ka valimisliidud, kes praegu on asetatud ebavõrdse konkurentsi tingimusse.

Neeme Suur

Aitäh huvitava küsimuse eest ja ka huvitava mõttearenduse eest! Kindlasti võiks selline areng erakondade ja üldse poliitilise tegevuse rahastamisel olla arutelu all.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna! Hea ettekandja! Meil on põhiseaduse kohaselt proportsionaalne valimissüsteem, st kohad Riigikogus jagatakse kogutud häälte hulga järgi. Teie ettepaneku kohaselt niisugune proportsionaalsuse põhimõte rahastamisele ei laiene, kui 50% jagatakse kõigi vahel võrdselt ja 50% jaotub proportsionaalselt kogutud häälte arvu järgi. Miks te tahate kitsendada finantseerimise proportsionaalsuse põhimõtet ja kas see on ikka kooskõlas sellega, mis on meie põhiseaduses kirjas?

Neeme Suur

Aitäh! Proportsionaalsus põhiseaduses räägib eelkõige esindusõigusest ehk sellest, et erakonnal, kes on saanud rahva mandaadi, peab olema ka vastav esindus Riigikogus. Me ei saa tõmmata päris paralleeli või võrdusmärki Riigikogus esindatuse ja rahastamise vahele. Viimase aja poliitiline diskussioon ongi käinud eelkõige selle üle, mil viisil elavdada meie poliitilist maastikku. Praegu olen ma igal juhul veendunud, et riigi tuge poliitilistele erakondadele on vaja selleks, et meie poliitika ei satuks liigsesse sõltuvusse lobigruppidest. Samas on selline olukord, kus näiteks napilt alla künnise jäänud erakond saab riigieelarvest toetust 15 000 eurot, aga üle künnise ulatunud erakond saab miljoni, ikkagi ilmselgelt ebaproportsionaalne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Kui olid Riigikogu valimised, said teatud erakonnad 2% hääli, mõni sai 3%. Nüüd, nelja aasta jooksul on neile garanteeritud riigi rahaline toetus. Mis garanteerib selle, et need erakonnad on alles ka nelja aasta pärast ja tulevad uuesti Riigikogu valimistele?

Neeme Suur

Aitäh! Sellist garantiid ei olegi. Ka see summa, mis neile praegu riigieelarvest toetuseks makstakse, seda garantiid neile ei anna. Isegi vastuvõetud seadusmuudatus, mis hakkab kehtima alates järgmise aasta kevadest, ei

garanteeri, et valimistel kandideerivad samad erakonnad. Ega ka meie eelnõu seda ei taga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Muretsete, et kandideerijad ei satuks lobigruppide meelevalda. Praegu kehtivas seaduses saab erakonda moodustada 500 liikmega, teie vähendate eelnõu kohaselt toetusprotsenti 2%-lt 1%-le, et eelarvest raha saada. Kas ei ole ohtu, et see muutub äriprojektiks või lobigrupi tõepoolest meelevaldseks muutumiseks?

Neeme Suur

Aitäh! Tegelikult me nüüd ei kaotaks protsenti, vaid taastaks selle. Praegu kehtib riigi rahastamine alates esimesest protsendist ja see kehtib kuni järgmise aasta kevadeni ehk siis järgmise Riigikogu koosseisu tööle hakkamiseni. Nii et tegelikult me hoopis taastaksime etteulatavalt praegu kehtiva olukorra. See, et keegi ehitaks oma äriprojekti üles 10 000 euro peale ja hakkaks selle nimel erakonda moodustama, ei ole tõenäoline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh! Hea ettekandja! Küsin selle eelnõu teksti kohta. Kui vaadata erakonnaseaduse § 12⁷ lõiget 1 ja 2, mida muudetakse, eelnõu tekstis on see § 1, siis kolmanda lause sõnastus on selline: eraldise suurusest 50% jagatakse võrdselt kõigi Riigikogus valituks osutunud erakondade vahel jne. Kust on võetud see, et valituks osutumine selgub Riigikogus, mitte valijate kaasabil valimispäeval? Mida te mõtlesite selle lause all? Kas siin on mingi teistsugune arusaam või mingi viga?

Neeme Suur

Aitäh! See koht vajaks tõesti redigeerimist näiteks esimese ja teise lugemise vahel. Eesti keeles oleks loomulikult selgem, kui oleks kirjutatud "Riigikogusse", mitte "Riigikogus".

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Soovides head parlamendi sünnipäeva ja Riigikogu lahtiste uste päeva, ütlen, et esmaspäev, 14. aprill oli see tore kevadpäev, mil põhiseaduskomisjon kuuenda päevakorrapunkti all seda eelnõu arutas. Arutelu algas tavapäraselt. Eelnõu esindajana võttis asja toetuseks sõna meie hea kolleeg Indrek Saar. Ta sõnas, et eelnõu on kantud soovist elavdada poliitilist konkurentsi ning eesmärk on jõuda selleni, et valija häälele oleks kaalu ehk valija antud häälest sõltuks see, kui palju raha jagatakse riigieelarvest erakondadele tarvis.

Kuulasime ära ka Vabariigi Valitsuse esindaja seisukoha selle eelnõu kohta. See oli suhteliselt lühike, Vabariigi Valitsus loobus selles küsimuses oma arvamuse avaldamisest. Siiski oli meile päris kriitilise arvamuse edastanud üks osa Vabariigi Valitsusest. Nimelt Rahan-dusministeerium märkis, kuidas hea tahtmise juures saab järeldada, et kui see eelnõu seaduseks saab, võib olla erakondi, kes saavad toetust isegi kõnealuse paragrahvi kahe lõike järgi. Need on sellised erakonnad, kes said 2% või vähemalt 1% häältest, kuna ei ole võimalik täpselt aru saada, kuidas seda vahet teha. See võib olla ka lihtsalt redaktsiooniline küsimus, nagu hea kolleeg Neeme Suur täna juba ühele eelmisele küsimusele vastates ütles. Selliseid kriitilisi märkusi selle eelnõu kohta kostus.

Tegelikult oli kogu komisjon selle eelnõu suhtes, pehmelt öeldes, mõnevõrra kriitiline. Mõisteti küll asja olemust, aga, nagu ka komisjoni esimees Rait Maruste juba ütles, me jõudsime ju tõepoolest juba pool aastat tagasi selleni, et me muutsime seda seadust. Lähtusime tookord rahvakogu ettepanekutest ja jõudsime selleni, et need, kes koguvad valimistel vähemalt 2% häältest, saavad riigieelarvelisi toetusi. Seega ei ole otstarbekas praegu uuesti toetusi vähendada, kuivõrd see pool aastat tagasi vastu võetud seadus, nagu märgitud, jõustub alles pärast XIII Riigikogu valimisi. Mõned kolleegid komisjonis, näiteks kolleeg Aaviksoo, Herkel jt, arvasid, et asja vastu võe-

tud süsteem peaks siiski töötama. Ehk tasub edaspidi mõelda, kas on tarvis veel kord latti alla lasta või mitte. Komisjonis ei leitud vastust ka teisele probleemile. Nimelt võib selle eelnõu puhul juhtuda nii, et pakutud süsteem viib valija hääle kaalu veelgi alla, nagu täna juba viidati.

Kokku võttes arvestas komisjoni enamus poliitilist tegelikkust ja me olime üksmeelsed selles suhtes, et komisjon teeb ettepaneku täna selle eelnõu esimene lugemine lõpetada. Poolt oli 10 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi ja üks oli erapooletu. Ettepanek on määrata muudatusettepanekute tähtpäevaks 7. mai 2014 kell 17.15. Sain siiski komisjonist nii aru, et selle eelnõu edasisel menetlusel ei tohiks kiirustada ja kui tuleb väga häid ettepanekuid, siis on komisjon valmis seda kõike eelnõu raames arutama. Viimase mõtte ütles põhiseaduskomisjoni istungil välja meie hea kolleeg Rein Lang ja mul on hea meel temale viidata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel, teine küsimus!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja, härra Linde! Minul tekkis seda ülevaadet kuulates küsimus: kust te võtate selle, et Andres Herkel on olnud optimistlik äsja vastu võetud süsteemi töökindluse suhtes? Mul endal küll sellist muljet ei ole jäänud. Nimelt esitasin selle menetluse käigus praeguse seaduseelnõu sisuga üsna sarnase muudatusettepaneku. Ma ei ole sugugi optimistlik ei praeguse rahastamissüsteemi ega ka viimaste kosmeetiliste muudatuste suhtes.

Väino Linde

Ma ei ole väga jäiselt kinni nii optimistlikus väljendusviisis. Lihtsalt mäletan ja vaatasin ka stenogrammist üle, et Andres Herkeli sõnul pannakse selle uue eelnõuga Riigikogu valimistel saadud häälele hind ja mõnes riigis analoogne süsteem juba eksisteerib. Seetõttu ei suutnud ma väga sügavat kriitikat selle eelnõu suhtes välja lugeda. Aga kui sa väidad, et see oli kriitika, siis ma olen sellega lahkesti nõus ja ütlen, et komisjoni ühine seisukoht (ilma vastuhäälteta) oli selle eelnõu esimene lugemine lõpetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mis on see kaalukas uus teadmine, mis tingis pool aastat tagasi vastu võetud seaduse muutmise vajaduse?

Väino Linde

Aitäh! Sellele küsimusele oleks hästi osanud vastata eelkõneleja. Põhiseaduskomisjoni istungil osalenuna võin öelda, et meile ei jäänud sellest kuigi head muljet, sest ei saagi aru, mis siis vahepeal muutunud on pärast eelmise seaduse vastuvõtmist. Ma ei hakka seda niimoodi ehku peale tõlgendama. Arvan, et see võib olla eelnõu esitajate siseveene, lootus teha head asja veelgi paremaks. Aga alati ei pruugi siiski päris nii minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Praeguse Riigikogu koosseisu lõpuni ei ole enam väga palju aega jäänud. Te ütlesite, et selle seaduseelnõuga ei ole väga kiire. Kas te täpsustaksite, kui kiiresti see eelnõu edasi liigub ja millal see lõppjärku jõuab?

Väino Linde

Aitäh hea küsimuse eest! Ei, ma ei täpsusta seda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Mäletatavasti tunnistati möödunud aasta parimaks seaduseks, mille parlament on vastu võtnud, just see erakonnaseadus, mida me pool aastat tagasi menetlesime ja mille sees oli ka praegu kehtiv rahastamise süsteem. Kas sina oled ka sellega päri, et see pool aastat tagasi vastu võetud seadus on möödunud aasta parim seadus?

Väino Linde

Aitäh selle küsimuse eest! Kuidas siis mina üksikisikuna võiksin teistmoodi arvata kui selline tõsiseltvõetav moodustis nagu Rahvaskogu?

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Väino Linde! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 599 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatuse ettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 7. mai kell 17.15.

7. Vabariigi Valitsuse seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane seitsmes päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 604 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Euroopa Komisjoni liige on üks kõrgemaid ametipositsioone Euroopa Liidu juhtimises. Seda ametit pidava isiku pädevusest ja võimekusest sõltub suurel määral Euroopa Liidu kui terviku edukus. Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi esitamine on liikmesriikide pädevuses. Samas on parima võimaliku volinikukandidaadi esitamine nii iga liikmesriigi kui ka kogu Euroopa Liidu huvides. Eestis on volinikukandidaadi esitamine praegu täidesaatva võimu ainupädevuses. Avalikkusel ja Riigikogul puudub sisuline võimalus selles küsimuses kaasa rääkida, mis võimaldab valitsusel lähtuda kandidaadi esitamisel mitte tema kompetentsusest Euroopa asjades, vaid parteilistest huvidest ja eraviisilistest kokkulepetest. Meie, sotsiaaldemokraadid, kui eelnõu algatajad oleme seisukohal, et parlamentaarses riigis peaks volinikukandidaadi nimetamise õigus kuuluma Riigikogule. See tagaks avaliku diskussiooni kandidaadi sobivuse üle ning võimaldaks kan-

didaadil endal demonstreerida oma pädevust ja pühendumust Euroopa asjadele.

Eelnõu eesmärk on muuta praegu kehtivat volinikukandidaadi esitamise korda, muutes selle läbipaistvaks, nagu parlamentaarsele demokraatialle kohane. Kehtiva korra järgi esitab volinikukandidaadi valitsus, kes ei pea enne otsuse tegemist kandidaati ühegi põhiseadusliku institutsiooniga kooskõlastama. Meie eelnõu vastuvõtmisel saaks Vabariigi Valitsus esitada vaid selle kandidaadi, kelle on heaks kiitnud meie koda, Riigikogu. Praktikas näeb eelnõu ette, et Vabariigi Valitsus esitab oma kandidaadi Riigikogule kooskõlastamiseks. Kandidaadi sobivust hinnatakse tavapärase parlamentaarse debati käigus, võimaldades volinikukandidaadil vastata Riigikogu liikmete küsimustele ning demonstreerida oma pädevust Euroopa asjades. Seejärel nimetaks Riigikogu volinikukandidaadi hääletuse teel. Tagamaks efektiivse suhtluse volinikukandidaadi küsimuses Euroopa Liidu institutsioonidega, jätab eelnõu samas Vabariigi Valitsusele siiski laiad volitused. Nimelt, Riigikogu arutab vaid selle inimese kandidatuuri, kelle on esitanud valitsus, ega saa omalt poolt kandidaate pakuda.

Selle eelnõu seadusena vastuvõtmisel saab Riigikogu parlamentaarsele demokraatialle kohaselt kaasotsustusõiguse Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi nimetamise protsessis, mis suurendab otsuse läbipaistvust. Euroopa Komisjoni liikme kandidaadil avaneb harukordne võimalus demonstreerida avalikult parlamentaarse debati raames oma kompetentsust Euroopa asjades ning selgitada oma seisukohti Euroopa Liidu kohta. Seeläbi paraneb avalikkuse informeeritus Euroopa Liidust ja suureneb kindlustunne, et esitatud kandidaat on parim Euroopa Liidu, mitte pelgalt parteiliste huvide seisukohast. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Toobal, teie küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Te olete ette näinud, et see seadus võiks jõustuda 2015. aasta 1. jaanuaril. Teatavasti tuleb järgmine eurovolinik, Eesti esindaja, nimetada selle aasta lõpus. Mis põhjusel te

näete ette, et selle aasta lõpus võib volinikukandidaadi esitada veel valitsus ja alles tulevikus jõuab see teema parlamenti? Miks ei võiks see seadus jõustuda tavapärasel korral, nii et ka sügisene protseduur tuleks juba parlamenti?

Marianne Mikko

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et kiirustamine ei tule kunagi kasuks. Me tahame põhimõtet muuta, seega 1. jaanuar on päris hea tähtaeg.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Mul on põhimõtteliselt sama küsimus: mis takistab teil enne suvepuhkust seda nii vajalikku seadust vastu võtta? Minu arvates on meil piisavalt aega ja ka jõudu, et tuua uus Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat Riigikogu ette juba sellel sügisel. Mis seda takistab?

Marianne Mikko

Lihtsalt hea parlamentaarne tava, et ühtegi asja kiirustades vastu ei võeta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu teada vaid ühes Euroopa Liidu riigis 28-st nimetatakse volinikukandidaat parlamendis. Sa ütlesid, et eelnõuga tahate muuta volinikukandidaadi nimetamise parlamentaarsele demokraatiale kohaselt läbipaistvamaks. Miks 27 Euroopa Liidu riigis ei taheta volinikukandidaati nimetada parlamentaarsele demokraatlikule riigile omaselt läbipaistval moel?

Marianne Mikko

Härra Ansip! Mul on rõõm teile teatada, et esiteks ei ole Euroopa Liidus mitte 27, vaid 28 liikmesriiki. Teiseks, teie andmed on pisut vananenud. Ma tunnistan, et teil on õigus 19 liikmesriigi suhtes, aga on ka selliseid riike, kus parlamendil on õigus kaasa rääkida. Need on põhiliselt Ida-Euroopa riigid, aga mitte ainult. Ma võin ka ette lugeda need riigid, kus on selline komme: Bulgaaria, Horvaatia, Tšeh-

hi, Ungari, Leedu, Poola ja Austria. Kui ka meie otsustame kõnealuse seaduse vastu võtta, siis lisandub sellesse nimistusse ka Eesti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Te ütlesite oma sõnavõtu ja ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud seaduseelnõu seletuskirjas on selgesti öeldud, et praegune volinikukandidaadi esitamise meetod ei lähtu mitte kandidaadi Euroopa asjade pädevusest, vaid parteilistest huvidest ja eraviisilistest kokkulepetest. Kas ma saan õigesti aru, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna seisukoha järgi esitatakse aastal 2014 kandidaat parteilistest huvidest lähtudes?

Marianne Mikko

Aitäh! Ma arvan, et teksti võib teinegi kord läbi lugeda, siis on see selgemini arusaadav. Pigem on tahetud sellist olukorda ära hoida. Nii et ei, ma ei ole teiega nõus. Te lugesite tekstist välja rohkem, kui seal oli.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Küsin, kas täna takistab miski Riigikogul ära kuulamast seda eurovoliniku kandidaati kas või olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamise vormis. See ei pea ju sugugi pädima lõpphääletusega, mis võib kõige halvemal juhul (kunagi ei ole see välistatud) ühe liikmesriigi parlamendi otsuse ja näiteks Euroopa Parlamendi otsuse omavahel vastuollu viia. Seda ei soovi kindlasti keegi. Me ei tea aga kunagi, kuidas Brüsseli mail meie volinikukandidaati lõppkokkuvõttes suhtutakse, enne kui need hääletused seal tehtud on. Kas olete siiski ka n-ö kergemaid võimalusi kaalunud, et seda arutada ja saada laiemat kõlapinda volinikukandidaadi küsimuses?

Marianne Mikko

Härra Väino Linde, te ju ise nimetasite ühe võimaluse ja see on tervitatav. Teisest küljest ei ole tõesti tavapärane, et Euroopa Parlament lükkaks liikmesriigi esitatud kandidaadi tagasi.

Aga seda on siiski juhtunud, nimelt härra Buttiglione aastal 2004. Itaalia nimetas mehe, kes ei läbinud Euroopa Parlamendis küsimuste vooru, ja oli sunnitud esitama Rocco Buttiglione asemele Franco Frattini. Nii et see on küll harukordne, aga võimalik praktika. Seega, kui me oleme üheskoos Euroopa Komisjoni voliniku küsimuse üle otsustanud ja kõik läbi arutanud, siis on selle taga ka suurem rahva tahe ning me tunneme end eestlastena kindlamalt. Ehkki Euroopa Komisjoni volinik ei esinda Eestit, vastupidi, tema ametivanne ütleb, et ta peab teenima Euroopa Liidu, mitte ühegi konkreetse riigi huve.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Enamikus teie loetletud riikides kuulatakse volinikukandidaat ära parlamendikomisjonis ja vaid ühes Euroopa Liidu riigis, Leedus, tõepoolest hääletatakse kandidaadi sobivuse üle parlamendis. Rohkem selliseid riike ei ole. Aga minu küsimus on, kuidas teie lahendaksite konflikti rahvusparlamendi ja Euroopa Parlamendi vahel juhul, kui rahvusparlament toetab ühel häälel oma volinikukandidaati, aga Euroopa Parlament lükkab selle tagasi. Kuidas te lahendaksite konflikti kandidaati toetava rahvusparlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendi vahel, kes võib ainuisikuliselt selle kandidaadi tagasi lükata?

Marianne Mikko

Ma tänan intellektuaalselt huvitava küsimuse eest, härra Ansip! Aga julgen väita, nagu ma ennist ka ütlesin, et selliseid juhtumeid, kus Euroopa Parlament lükkaks tagasi riigis valitsuse esitatud kandidaadi, esineb väga harva. Ma ei sooviks laskuda spekulatsioonil, mis siis juhtuks, kuna see on kaduvväike võimalus. Inimese poliitilises karjääris peab olema väga selgelt midagi, mis talle varju heidab, et Euroopa Parlament hääletaks maha Euroopa Komisjoni voliniku kandidatuuri.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Idee tasandil olen ma päri teie ettepanekuga kaasata rohkem rahvusparlamendi selles tähtsas nimetamises. Kuid siiski, kas me ei räägi praegu mitte kahest asjast korraga? Üks asi on see, et rahvusparlament otsustab, ja teine asi on see, et rahvusparlamendiga konsulteeritakse.

Marianne Mikko

Jah, ma ju nimetasin ka, et tegemist oleks kaasotsustusõigusega. Meie, st Riigikogu ei esita omalt poolt kandidaati. Nii et see on just kaasotsustamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Mulle isiklikult meeldib, et sotsiaaldemokraadid on valinud uue tee Riigikogus seaduseelnõude menetlemisel. Selline pikk aeg ongi tegelikult õige, nii tulekski eelnõusid menetleda ja seadusi vastu võtta. Kas see põhimõte kehtib ka näiteks selle kohta, et tahetakse tõsta sõiduautode käibemaksu ja selleks on juba ka raha eelarvesse kavandatud? Samuti küsin tubaka- ja alkoholiaktsiisi tõstmise, erimärgistatud kütuse kodukütteks kasutamise jms kohta. Kas see põhimõte kehtib ka nende seaduste puhul?

Marianne Mikko

Aitäh, härra Tamm! Üks samm korraga! Me arutame praegu Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi küsimust.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Marianne Mikko! Ma palun kaasettekan-
deks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 604 oli Riigikogu põhiseaduskomisjoni arutelul esmaspäeval, 14. aprillil s.a. Eelkõneleja võttis eelnõu sisu juba lühidalt kokku ja ma ei hakkaks seda teile üle rääkima ega tutvustama. Eelnõu näeb muu hulgas ette ka seda, millest vähem juttu oli, et otsuse eelnõu

lugemise käigus esineb ettekandega Euroopa Komisjoni liikme kandidaat ning juhtivkomisjoni esindaja. Riigikogu liige võib igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Pärast peetakse läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega oma arvamust avaldada soovivad Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad, ning seejärel pannakse otsuse eelnõu lõpphääletusele.

Vabariigi Valitsus võttis selle seaduseelnõu suhtes vaoshoitud või reserveeritud hoiaku. Leiti, et Riigikogu kaasamist Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi nimetamise saaks Eestis juurutada, mööndi selle võimalikkust ja vajalikkust, kuid konkreetse protseduuri suhtes seisukohta ei võetud. Komisjonis tekkis pikem arutelu selle üle, mida see võiks kaasa tuua, kui läheksime seda teed, nagu eelnõus on pakutud. Otsuse eelnõu pannakse ka lõpphääletusele, mis tähendab, et Riigikogu kas kiidab volinikukandidaadi heaks või lükkab tagasi. Komisjoni liikmed tõstasid väga selgelt küsimuse, kas on mõistlik ja otstarbekas siduda ennast sellise otsustamisega, sest ei saa välistada juba eelnevalt jutuks olnud konflikti rahvusparlamendi ja Euroopa Liidu parlamendi vahel või siis Euroopa Liidu komisjoni presidendi ja rahvusparlamendi vahel. Seetõttu mõned komisjoniliikmed, nimeliselt Jaak Aaviksoo, Rein Lang ja siinkõneleja, seadsid pakutud lahenduse kahtluse alla.

Siiski oldi üksmeelel selles, et rahvusparlamendi tuleks rohkem kaasata ja ehk oleks mõistlik leida kompromiss, mis aitaks vältida potentsiaalset konflikti. Indrek Saar sõnas lõpus, et eelnõu algataja on nõus otsima kompromissi, mis ei paneks Euroopa Parlamenti halba olukorda ega tekitaks konflikti. Võimalik, et eelnõu menetlemise käigus me leiame kompromissi, mis lahendaks Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi suurema avalikustamise ja parlamendi laiema kaasatuse probleemi, ning väldiksime ka võimalikku konflikti edasises menetluses.

Komisjon otsustas võtta eelnõu täiskogu päevakorda 22. aprilliks, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, st 7. mai. Kõik otsused olid konsensuslikud ja üksmeelselt otsustati ka määrata eelnõu ettekandjaks siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kallid sotsiaaldemokraadid, erinevalt mõnest teisest nn demokraatiapaketti kuuluvast seaduseelnõust on sellel eelnõul jumet. Mõnes mõttes peame seda eelnõu ka enda seaduseelnõuks. Tuletan meelde, et s.a 18. jaanuaril käis Keskerakonna esimees Edgar Savisaar esimesena välja idee, et eurovolinikku võiks valitsuse asemel valida või nimetada seadusandlik kogu ehk parlament. Alles pärast seda, 21. jaanuaril arutas seda küsimust Sotsiaaldemokraatliku Erakonna juhatus ja 19. veebruaril esitasite sellekohase seaduseelnõu. Nii et mõnevõrra peame seda seaduseelnõu enda ideeks, mis on teie vormistatud. Aga nagu tih-tipeale juhtub, on eelnõus mõned üsna põhimõttelised või ka tehnilised apsud ja probleemid. Annan juba ette teada, et me esitame selle eelnõu kohta vähemalt kaks parandusettepanekut. Esimene puudutab seaduse jõustumise aega. Me leiame, et see võiks jõustuda tava-pärasel korras, mitte alles järgmise aasta jaanuaris, sest kui aega on piisavalt, siis tuleks juba ka selle sügise protseduur tuua meie ette parlamenti. Leiame ka, et volinikukandidaadi nimetamisel ei tohiks parlamendis piisata ainult 51 häälest, vaid volinikukandidaat peaks saama mõnevõrra laiema toetuse kui 51 häält. Toetus võiks olla samasugune nagu siin saalis valitava presidendi puhul, vähemalt kaks kolmandikku. Nii et kaks seesugust ettepanekut me selle seaduseelnõu kohta kindlasti esitame. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 604 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. mai kell 17.15.

8. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (603 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane kaheksas päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ja riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu 603 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austet istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid algatasid Riigikogu liikme staatuse seaduse ja riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu nr 603, lähtudes arusaamast, et tuleb välistada võimude lahususe printsiibist tulenev huvide konflikt Riigikogu liikmete kuulumisel riigi osalusega äriühingute ja riigi asutatud sihtasutuste nõukogudesse. Samuti tuleb riigivaraseaduses nimetatud juriidiliste isikute nõukogude liikmete nimetamise protsessis kandidaatide sobivuse ja pädevuse hindamine muuta laiapõhjalisemaks ja läbipaistvamaks. Nende eesmärkide saavutamiseks teeme ettepaneku täiendada kahte eelnõu pealkirjas nimetatud seadust. Esiteks, kehtiva Riigikogu liikme staatuse seaduse kohaselt ei või Riigikogu liige olla oma volituste ajal riigi osalusega äriühingu ja riigi asutatud sihtasutuse juht ega juhataja liige. Kõnealuse eelnõuga laiendatakse keeldude nimistut nende organisatsioonide nõukogudele. Selleks tuleb Riigikogu liikme staatuse seaduse § 28 sõnastust ja pealkirja täiendada sõnaga "nõukogu". Teiseks teeme ettepaneku täiendada riigivaraseaduse § 81 lõikega 5, millega antakse osaluse valitsejale ning asutaja- või liikmeõiguste teostajale õigus nimetada nõukogu liikmeks vaid isik, kelle nimetamiseks on andnud nõusoleku Riigikogu asjaomane komisjon. Asjaomase komisjoni nimetab Riigikogu juhatus.

Need kaks siinkirjeldatud väikest vormilist muudatust annavad eelnõu algataja hinnangul kordades suurema sisulise efekti. Esimese muudatusega välistame sellise huvide konflikti, et Riigikogu komisjonides peavad Riigikogu liikmed otsustama küsimusi, mis puudutavad neid endid või nende fraktsioonikaaslasid. Me välistame võimude lahususe printsiibi rik-

kumise, kus riigivara valitseja määrab nõukogusse Riigikogu liikmeid ehk seadusandja saab volitused täitevvõimult – kannab ministri ees vastutust, täidab ministri antud ülesandeid ja saab selle eest ministri määratud tasu. Eelmine õiguskantsler Allar Jõks viitas juba 2008. aastal, et selline olukord on ametite ühitamatuse, võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttega vastuolus. Teise muudatusega muudame riigivaraseaduses nimetatud juriidiliste isikute nõukogude liikmete nimetamise protsessis kandidaatide sobivuse ja pädevuse hindamise läbipaistvamaks ja laiapõhjalisemaks ning vähendame poliitilist survet. Kõik need asjaolud parandavad nõukogude kvaliteeti, mistõttu riigivara valitsemine on edaspidi eesmärgipärane, otstarbekas, säästlik ja heaperemehelik, nagu nõuab riigivaraseaduse § 8 lõige 1. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te rääkisite siin hingestatult vajadusest tagada võimude lahusus. Kehtiv riigivaraseadus näeb ette, et riigi asutatud sihtasutuse nõukogusse nimetatakse seaduse alusel üks Rahandusministeeriumi esindaja ja rahandusministri kohustus on enda esindaja sinna nõukokku määrata. Nüüd te soovite, et Riigikogu annaks sellele oma õnnistuse. Kuidas käib see kokku võimude lahususega?

Kalev Kotkas

Täna küsimuse eest! Täpselt samale asjaolule juhtisid sa tähelepanu ka komisjoni arutelul ja me möönsime, et edasise menetlemise käigus tuleb eelnõu selle ettepanekuga kooskõlla viia.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Teatavasti võib parlamendisadaik väga paljudes Euroopa Liidu riikides olla samal ajal ka kohaliku omavalitsuse volikogu liige. Mõnes riigis võib parlamendiliige pidada samal ajal ka linnapea või vallavanema ametit. Samuti

võib parlamendisaadik osaleda riigile kuuluva te äriühingute nõukogu töös. Miks teie kui eelnõu algataja peate Eesti parlamendisaadikut vähem usaldusväärseks kui väga paljude teiste Euroopa Liidu riikide parlamentide saadikuid?

Kalev Kotkas

Täna! Kindlasti ei jaga ma küsija arusaama, nagu me peaksime oma kolleege kuidagi vähem usaldusväärseks. Me lähtume piltlikult öeldes printsibist, et Riigikogu liige ei pea olema igas pulmas peigmees ja igal matusel kadunukene. Juba 2008. aastal juhtis toonane õiguskantsler tähelepanu probleemile, et siin võib olla vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega ja seda eelnõu koostades lähtusimegi lugupeetud Allar Jõksi arusaamadest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ega minagi täpselt aru ei saa, kas selle eelnõuga peaks ettevõtete juhtimine paranema või mitte. Praeguseks on juba piisavalt palju näiteid ajakirjandusest läbi käinud EAS-i juhtumi kohta, kus nõukogu liikmed, kes on kas omanikud või osanikud mingites äriühingutes ja samal ajal riigi sihtasutuse või ettevõtte nõukogus, on tikkunud olukorda ära kasutama n-ö oma firmade huvides. Ma ei ole kuulnud, et Riigikogu liikmetega seda probleemi oleks olnud. Mulle tundub küll, et Riigikogu liige esindab ikkagi riigi ja tema äriühingu huve piisavalt hästi. Aga ettevõtjatel tekib kindlasti kiusatus oma ettevõtte heaks kasutada riigi äriühinguid. Mis te sellest arvate?

Kalev Kotkas

Mis puudutab Riigikogu liikmete osalemist riigi osalusega äriühingute nõukogus, siis sellele küsimusele ma juba vastasin. Mis puudutab aga seda, et minister nimetab riigi osalusega äriühingute nõukogude liikmeid, siis senine praktika annab küll alust igasugusteks vandenõuteooriateks. Selleks, et nimetamine oleks läbipaistvam, olemegi välja pakkunud muudatuse, mis aitab ära hoida selliseid probleeme, nagu näiteks EAS-iga on tekkinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna, proua juhataja! Mis puudutab seda Riigikogu liikmele laienevat keeldu, väidetakse keeldu kuuluda riigi äriühingute nõukogusse, siis selle alus on õiguskantsleri omaaegses arvamuses põhiseaduse § 63 kohta, mis ütleb, et Riigikogu liige ei tohi olla üheski muus riigiametis. Kas teie oskate öelda, kas nõukogu liikmeks olek on riigiametis olek? Mina niimoodi ei arva. Kas teie arvate nii? Ja teine küsimus on mul sama nagu härra Kallolgi. Kas Riigikogu liikmed on tõesti vähem usaldusväärsed kui eksperdid ja äriinimesed nõukogudes, kellel on oma täiesti legitiimsed huvid, mis ei ole aga avalikkuse pilgu all ega läbipaistvad?

Kalev Kotkas

Aitäh küsimuse eest! Minust oleks praegu väga ettevaatamatu asuda n-ö põhiseaduslikku vaidluse põhiseaduskomisjoni esimehega. Seda eelnõu koostades me lähtusime eelmise õiguskantsleri Allar Jõksi arusaamast, kes oma analüüsis jõudis järeldusele, et Riigikogu liikme riigi osalusega äriühingu nõukogu liikmeks olemine vastab mõneti muus riigiametis olemise tunnustele. Mis puudutab teie küsimuse teist poolt, siis kordan üle, et eelnõu algatajatena me ei alaväärista ega kahtlusta mitte kuidagi oma kolleege. Me ei arva sugugi, et nad ei suuda riigiasutuste nõukogudes hästi oma ülesandeid täita. Seaduse muutmise motiiv on pigem võimalik vastuolu põhiseadusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Seaduseelnõu esimest paragrahvi ma kindlasti toetan ja kuulun nende hulka, kes arvavad, et praeguse põhiseaduse valguses need kaks ametit – Riigikogu liige ja riigile kuuluva äriettevõtte nõukogu liige – ei ole ühildatavad ametid. Minu jaoks on probleem hoopis selle seaduseelnõu §-s 2, mis puudutab parlamendi komisjoni rolli nõukogu liikmete määramisel. Kas see kuidagi kentsakas ei ole, et minister ehk üldkoosolek ei või nõukogu

liikmeid ilma komisjoni seisukohata või heakskiiduta nõukogusse nimetada, samas kõiki muid üldkoosoleku ülesandeid ta saab hiljem selle nõukogu liikmena täita? Ja kas ka tagasikutsumisel on tal siis komisjoni seisukohta vaja või ei ole? Seda siin eelnõus ka kirjas pole. Kas võiks edasi minna selle seaduseelnõuga nii, et esimene paragrahv sisse jätta ja teine ära võtta? Siis me kindlasti toetaksime seda eelnõu.

Kalev Kotkas

Tõenäoliselt jäävad algatajad esitatud eelnõu juurde ega jaga sinu ettepanekut. Kuid see ei võta kindlasti sinult võimalust selline muudatusettepanek teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang, teine küsimus!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma pean ausalt ütlema, et ma olen nüüd veidikene kimbatuses. Kultuuriministrina nimetasin ma Teater NO99 nõukokku (tegemist on riigi asutatud sihtasutusega) Indrek Saare, kes on minu arvates alates 1991. aastast üks tugevamaid Eesti teatrijuhte üldse. Teie ütlesite nüüd, et selline olukord on teie hinnangul põhiseadusvastane. Miks ei ole sotsiaaldemokraadid siis nõudnud, et Indrek Saar sellest nõukogust tagasi astuks?

Kalev Kotkas

Selle eelnõu seadusena jõustudes tuleb ilmselt Indrekul selline käik ette võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Esialgu ei ole see eelnõu tõesti veel seaduseks saanud ja täpselt ei tea ka, millal see jõustub. Aga mis plaanid algatajal on? Tõenäoliselt seisab lähiajal ees mitme riigi osalusega äriühingu nõukogu liikmete väljavahetamine. Samas teame, et kõige suurema hulga riigi osalusega äriühingute üldkoosolekuks on just sotsiaaldemokraadist majandusminister. Kas olete arutanud, kas sotsiaaldemokraadid võiksid selle eelnõu põhimõtteid ellu rakendada ka enne, kui see seadus jõustub? Kas võiks siis ette näha, et tegelikult võib ju näiteks majan-

dusminister tuua kõik need nõukogu liikmete määramised aruteluks Riigikogu majanduskomisjoni ja samamoodi keelduda näiteks Riigikogu liikmete nimetamisest riigi osalusega äriühingute nõukogudesse?

Kalev Kotkas

Mis puudutab selle eelnõu jõustumist, siis tuleb möönda, et eelnõu edasisel menetlemisel tuleb siin väiksed korrektiivid sisse viia. Eelnõu esimest paragrahvi, mis puudutab Riigikogu liikmete osalemist riigi osalusega äriühingute nõukogudes, ei ole võimalik tavalises korras rakendada ja mõistlik oleks rakendusätetes lükata selle paragrahvi jõustumine edasi sügise poole, näiteks 1. novembriks. Aga mis puudutab eelnõu § 2, kus on nähtud ette küsida ministri poolt riigi osalusega äriühingute nõukogude liikmete nimetamisel asjaomase Riigikogu komisjoni nõusolekut, siis selle tavalises korras rakendamise juures ma mingit probleemi ei näe, see võiks rakendada tavalises korras. Esitatud kujul ei tähenda eelnõu seda, et kõik nõukogud tuleb laiali saata, vaid see puudutab ainult neid juhtumeid, kui kedagi hakatakse välja vahetama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Äriühingu nõukogu tegevust reguleerib äriseadustik ja seetõttu ma leian, et nõukogu liige ei saa olla ükski teine riigiamet, milles Riigikogu liikmel on keelatud olla. Minu küsimus puudutab seda, mida Kalev Kallo juba nimetas. Kas selle eelnõu eesmärk on kõrvaldada riigile kuuluvate äriühingute nõukogudest need liikmed, kellega pole seotud skandaale, ja panna asemele isikud, kellel ei ole vastutust valijate eest? Meenutagem, et viimased suuremad nõukogude liikmetega seotud skandaalid on seotud EAS-i ja Estonian Airiga. Estonian Airis teadupärast Riigikogu liige ei toetanud Tero Taskilale 33 000-eurose palga maksmist.

Kalev Kotkas

Aitäh küsimuse eest! Sotsiaaldemokraadid on sellise seadusmuudatusega välja tulnud mitmel korral ja juba palju varem, kui olid EAS-i skandaalid. Me oleme alati lähtunud arusaa-

mast, et see ei ole normaalne olukord, kui seadusandja saab volitused täitevvõimult, kannab ministri ees vastutust, täidab ministri antud ülesandeid ja saab selle eest ministri määratud tasu. Me jagame Allar Jõksi arusaama, et siin on vastuolu põhiseadusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin ikkagi § 2 kohta, mis puudutab komisjoni rolli tulevikus nõukogu liikme nimetamisel. Praegune redaktsioon ütleb, et osaluse valitsejal ning asutaja- või liikmeõiguste teostajal on õigus nimetada nõukogu liikmeks vaid isik, kelle nimetamiseks on andnud nõusoleku Riigikogu asjaomane komisjon. Asjaomase komisjoni nimetab Riigikogu juhatus. Kuidas on nõukogu liikme tagasikutsumisega? Kas siin on ministril ainupädevus või peab ta sel juhul ka konsulteerima asjaomase komisjoniga? Või kuidas on kõigi muude üldkoosoleku õigustega? Näiteks kui minister tahab üldkoosolekuna anda nõukogu liikmele suunist või lausa ülesannet (sellised õigused tal praegu äriseadustiku järgi on), siis kas ta peab ka selle läbi arutama asjaomases komisjonis?

Kalev Kotkas

Tuleb tunnistada, et eelnõu praeguses sõnastuses on sätestatud olukord, kus reguleeritakse ainult ministri algatusel nõukogu liikme nimetamist, mitte tagasikutsumist. Kuigi teatud loogika siin on, et selles torus peaks vesi voolama kahtepidi: kui on õigus nimetada, siis peaks ka olema kohustus tagasikutsumisel võtta seisukoht asjakohaselt komisjonilt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Te küll pidevalt viitate endisele õiguskantslerile Allar Jõksile, aga mida ütleb praegune koalitsioonileping selle temaatika kohta?

Kalev Kotkas

Ma ei julge praegu peast koalitsioonilepingut tsiteerida. Minu mälu järgi on seal sellele teemale leitud mingisugune kompromissimaignuline lahendus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste, teine küsimus!

Rait Maruste

Aitäh! Hea ettekandja! Selle nõukogu liikme nimetamise protseduuri koha pealt olen ma teiega peaaegu ühel nõul, et seal on võimude lahususe seisukohalt küsitavusi. Kuid siin ilmselt ei ole must-valget lahendust ja tuleb teha teatud valikuid. Aga teine osa minu küsimusest on see, millele viitas Andrus Ansip, et nõukogu toimib äriseadustiku alusel, mis ei saa laieneda riigiametile, ja see on juba minu jaoks ületamatu takistus. Riigiamet on üks asi ja äriühingu nõukogu on teine asi. Need alluvad erinevatele õiguslikele regulatsioonidele ja kuuluvad riigivalitsemise doktriini eri valdkondadesse.

Kalev Kotkas

Aitäh küsimuse või pigem märkuse eest! Eelnõu algatajad ei ole seda eelnõu kirjutades täheldanud vastuolu äriseadustikuga. Kui põhiseaduskomisjoni edasisel arutelul selgub, et selline vastuolu on olemas, oleme alati avatud kompromissidele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu jaoks tekitab põhiküsimuse Riigikogu liikme kinnitamine komisjonis enne tema asumist nõukogu liikmeks, sest teatud juhtudel on ju hästi kiiresti vaja nõukogu liikmeid vahetada ja muuta. Kujutame ette, kui Riigikogu on suvepuhkusel ja ministril tekib soov nõukogu liige välja vahetada. Kuidas siis talitada? Kas kutsutakse Riigikogu kokku või kutsutakse komisjon kokku? Kuidas see kiire lahendus leitakse?

Kalev Kotkas

Aitäh küsimuse eest! Mõõnan, et meie väljapakutud lahendus ei tööta just kiirete lahenduste

duste heaks, aga midagi ei ole teha – demokraatia läbipaistvus ja laiapõhjalisus on sellised kriteeriumid, kus ei tohi järeleandmisi teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma olen aru saanud teie jutust ja ka põhiseaduskomisjonis olles, et sotsiaaldemokraatide eelnõu esitamine põhineb endise õiguskantsleri arvamusel. Kas lugupeetud eelnõu esitajatel on teada ka see, mida on öelnud ja mida arvab teie praegu esile toodud vastuolust praegune ametisolev õiguskantsler?

Kalev Kotkas

Aitäh! Ma ei saa vastata kõigi eelnõu algatajate nimel, aga minule teadaolevalt ei ole praegune õiguskantsler teinud avaldusi, mis oleksid Allar Jõksi seniseid arusaamu ühemõtteliselt ümber lükanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Kalev Kotkas! Palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni aseesimehe Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu liikme staatuse seaduse ja riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu 603 oli põhiseaduskomisjoni istungil arutelul esmaspäeval, 14. aprillil 2014. aastal. Komisjoni olid kutsutud Kristen Kanarik ja Katariina Kärsten, Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunikud; Arne Koitmäe, Riigikogu Kantselei valimiste osakonna õigusnõunik, ja Tarmo Porgand, Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja asetäitja. Ettekande tegi komisjonis lugupeetud kolleeg Kalev Kotkas, kes seda eelnõu ka meile siin saalis tutvustas. Vabariigi Valitsus loobus eelnõu kohta arvamuse andmisest, kuid edastas Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi märkused eelnõu kohta.

Justiitsministeerium leidis, et nõukogu liikmete nimetamise korraldust võiks riigi osalusega juriidiliste isikute puhul muuta, kuid seda võiks teha leebemate vahenditega. Selline

meede võiks olla näiteks Riigikogu komisjonilt nõusoleku või arvamuse küsimine. Rahandusministeerium leidis, et riigivaraseadus reguleerib nõukogudesse liikmete nimetamise põhimõtet juba piisava täpsusega ja nõukogudes on tagatud pädevad liikmed. Tarmo Porgand lisas, et Eesti riigil on praegu 31 äriühingu osalus ja ta on ligi 70 sihtasutuse kaas- või ainuasutaja. Kui nõukogus on keskmiselt viis liiget, siis puudutab see regulatsioon kokku ligi 500 inimest. Praktilise poole pealt vaadates võib Riigikogu asjaomaselt komisjonilt nõusoleku küsimine muuta nõukogu liikmete nimetamise protseduuri väga pikaks ja mõnel juhul ka äriühingu või sihtasutuse töökorraldust takistada. Põhiseaduskomisjoni esimees Maruste märkis, et riigi asutatud sihtasutused ja riigi osalusega äriühingud on kindlasti erineva kaaluga.

Oli väga palju mõtteavaldusi komisjoni liikmetelt ja toon mõne neist esile. Urmas Reinsalu leidis, et eelnõuga seondub kaks probleemi. Eelnõu esimene paragrahv on seotud võimude lahususega, see on mõistlik täiendus ja tuleb seadusse sisse viia. Reinsalu tegi ka ettepaneku lahendada eelnõu kaks teemaringi eraldi. Kolleeg Rein Lang sõnas, et eelnõu kaks paragrahvi ei mõju koos vaadatuna hästi. Esimese paragrahvi soovitakse Riigikogu liikmeid nõukogudest välistada ja see on aruteluküsimus. Teise paragrahvi hakkaks Riigikogu liikmetest koosnev komisjon arutama ministri esitatud spetsialistide sobivust nõukokku. See on sada protsenti nõukogude politiseerimine.

Komisjon tegi järgmised otsused: ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 22. aprilliks 2014. aastal oli konsensuslik; ettepanek esimene lugemine lõpetada oli samuti konsensuslik; ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 7. mai 2014. aastal kell 17.15, oli ka konsensuslik. Ühel häälel otsustati määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni aseesimees. See on lühidalt kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Priit Toobal! Kas repliik kohapealt? Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna seisukoht on, et Riigikogu liikme amet ja riigile kuuluva äriühingu nõukogu liikme amet on omavahel ühitamatud ja praegu on siin vastuolu põhiseadusega. Selles mõttes Keskerakond toetab sotsiaaldemokraatide eelnõu. Üsna küsitav on aga selle eelnõu § 2, mis räägib parlamendikomisjoni rollist tulevikus nõukogu liikme nimetamisel. Meile näib, et §-d 1 ja 2 on justkui alternatiivid, st kui jõustada § 1, siis §-l 2 justkui enam suurt mõtet ei ole. Ma olin komisjonis nõus Jaak Aaviksooga, kes ütles, et kui keelatakse Riigikogu liikmetel kuuluda ettevõtete nõukogudesse, siis jäävad sinna üksnes eksperdid ja tulevikus ei ole enam põhjust üldkoosolekul ehk ministril tulla nende nimetamisega poliitikute ja parlamendikomisjoni ette, et saada poliitilist seisukohta nende ekspertide suhtes.

Keskerakond toetab eelnõu esimest osa ja suure tõenäosusega teeme parandusettepaneku võtta § 2 niisugusel kujul sellest seaduseelnõust välja. Minu meelest on tekkinud parla-

mendis olukord, kus neljast parlamendierakonnast kolm toetavad põhimõtet, et Riigikogu liige ei peaks kuuluma ettevõtete nõukogudesse. Seega enamus toetab seda eelnõu ja me võiksime selle kiiremas korras vastu võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 603 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 7. mai kell 17.15.

Tänase istungi päevakord on ammendunud. Täna kõiki kohalviibijaid ja soovin kena päeva jätku! Ilusat Riigikogu lahtiste uste päeva! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.54.

Istungi kestus 1 tund ja 54 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 23. aprill 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigieelarve
2. Palgalõhe
3. Riigieelarve
4. Puudega inimesed
5. Rongiliiklus

Istungi rakendamine

1. Toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (403 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (634 OE) teine lugemine

3. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) teine lugemine

4. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) teine lugemine

5. Avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (649 SE) teine lugemine

6. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise (493 UA) teine lugemine

Infotund

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Austatud peaminister ja ministrid! Alustame 23. aprilli infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 42 Riigikogu liiget, puudub 59.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Taavi Rõivas, siseminister Hanno Pevkur ja sotsiaalminister Helmen Kütt.

1. Riigieelarve

Aseesimees Laine Randjärv

Esimesena esitab küsimuse Riigikogu liige Kaia Iva. Küsimus on peaminister Taavi Rõivasele ja selle teema on eelarve. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ministrid! Mind teeb ikka veel murelikuks uue koalitsioonileppe lubaduste katteallikate iseloom ja see, et on kavas võtta suuremas mahus kasutusele riigi reserve. Kui me kunagi näeme detailset kava, siis oskame ilmselt ka täpsemalt selle teema kohta küsida, aga täna keskendun ma Eesti Lotole ja hasartmängureklaami lubamisele, mida te olete kavandanud selleks, et Eesti Loto abil riigile lisatulu teenida. Teatavasti on loto hasartmäng, küll mõnest teisest leebemas vormis. Aga kas austatud peaminister ei näe eetilist konflikti selles, kui me õhutame inimesi hasartmänge mängima?

Taavi Rõivas

Aitäh! Detailsemat kava, kus on kirjas eelarvesammud, nii need, mis tulu toovad, kui ka need, mis riigieelarvele kulu tähendavad, on võimalik näha muu hulgas Vabariigi Valitsuse kodulehel. Olen selle tabeli saatnud ka mõnele teie fraktsiooni liikmele. Ma usun, et nad on valmis seda teiega lahkesti jagama. Tulles küsimuse juurde, kas Eesti Lotol on õigus ennast reklaamida või mitte ja kui suur on siin risk moraali põhimõtete vastuollu minna, siis selle konkreetse seaduse teksti koostamisel tuleb kindlasti silmas pidada, millist reklaami ja kuidas loto populaarsuse suurendamiseks teha tohiks ning kuidas tuleks lotovõitlustest teavitada. Neid aspekte tuleb kindlasti jälgida. Te viitasite, et igasugune hasartmäng, ka pehmem hasartmäng, võib tekitada teatud määral sõltuvust. Kindlasti tuleb seda jälgida. Aga Rahandusministeeriumi hinnangul on selge, et kui

Eesti Lotol lubada oma tooteid reklaamida, siis see toob arvestatavat lisatulu ka riigieelarvesse. Sellise sammu me plaanime teha. Loode-tavasti selguvad detailid juba parlamendi-menetluses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, esimene täpsustav küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma tahan siiski samal teemal jätkata. Te ise möönate, et siin on omad riskikohad. Me teame, et loto on keelatud alla 16-aastastele just nimelt selsamal põhjusel, et tegemist on hasartmänguga. Need vaidlused on Riigikogus juba peetud. Tuletan meelde, et kaks aastat tagasi Riigikogu majanduskomisjon arutles sellel teemal väga põhjalikult, ta analüüsis seda ja jäi seisukohale, et reklaamiga sõnumi saatmine, et tulge ja mängige lotot ning lootke, et te saate suhteliselt lihtsat raha, ei ole eetiline ega kohane. Te küll märkisite, et on kavas analüüsida, mil määral, kui palju ja mil moel seda reklaami võiks teha. Kas ei tuleks siiski kõne alla seda teemat analüüsida sellelt seisukohalt, et lotomängimise ehk kerge raha saamise soovi reklaamimine ei ole eetiline, ja sellest reklaamiplaanist loobuda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen täiesti kindel, et parlamendil on olemas võimalus analüüsi teha. Aga ma siiski rõhutan, et lisaks teie pakutud variandile "Tulge ja mängige lotot!" on võimalikud ka sellised reklaamid, kus teavitatakse võiduvõimalustest ja ka sellest, milline on ühe või teise mängu puhul võidu tõenäosus. Ka sellise informatsiooni jagamine võib seaduse järgi olla reklaam ja selle lubamine ei ole kindlasti automaatselt ebaeetiline. Selleks, et seda teemat käsitlev seadus saaks selline, mis on Eesti avalikkusele meelepärane ja välistab kõikvõimalikud moraaliriskid, tuleb loomulikult nii valitsuses kui ka parlamendis tööd teha. Aga ma usun, et küll me kollektiivse tarkusega sellega hakkama saame ja tulevikus ei ole lotoreklaamid nii vastutustundetud, nagu on praegu nii mõnedki reklaamid, mida tarbijakaitse on sunnitud oma järelevalvemenetluse käigus hindama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, teine täpsustav küsimus!

Kaia Iva

Ma täpsustan, et ka praegu on Eesti Lotol võimalik anda informatsiooni võitude suuruse kohta. Kui aga tehakse muud reklaami, nagu te kirjeldasite, antakse teada, milline on võitude tõenäosus, ja jagatakse muud sellist informatsiooni, siis selle eesmärk ju ongi, et inimesed kulutaksid lotopiletitele rohkem raha. Aga ma jätkan seonduva teemaga. Teine suur valdkond, kust te loodate raha saada, on aktsiisid – alkoholi- ja tubakaaktsiis. Ma olen väga päri sellega, et alkohol peaks olema raskemini kättesaadav ka selle kaudu, et tema hind võiks olla kõrgem. Minu küsimus on aga alkoholi rohelise raamatu kohta, mille me just valmis saime. Seal on ette nähtud panna alkoholireklaamile piiranguid selleks, et tarbimist vähendada. Kas on ikka kavas nende piirangutega edasi minna, et alkoholi tarbimist vähendada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma tänan teid toetuse eest valitsuse plaanile alkoholiaktsiisi tõsta! On tõepoolest oluline, et alkohol ei muutuks poes teiste kaupadega võrreldes ja ka palkade suurenemist arvestades aasta-aastalt suhteliselt odavamaks, vaid et alkoholi kättesaadavus realselt ei paraneks. See võiks olla meie miinimumeesmärk. Loomulikult oleks veel parem, kui alkohol muutuks inimestele mõnevõrra vähem kättesaadavaks. Mis puudutab alkoholireklaami, siis alkoholipoliitika rohelises raamatus on pakutud stsenaariume, mida võib kaaluda. Nagu te hästi teate, roheline raamat ongi ideede väljakäimise koht. See ei tähenda, et kõik seal toodud ideed on lõplikult ära otsustatud. Minul on omad seisukohad päris hästi paigas, kuna mina olin see minister, kes alkoholipoliitika rohelise raamatu eelmise valitsuse ette tõi. Tõsi, minu paremal käel istuv Hanno Pevkur oli see, kes selle raamatu suuresti ette valmistas ja kaasavaid diskussioone pidas. Samuti minu paremal käel istuv Helmen Kütt on aga see minister, kes seda poliitikat kõige rohkem ellu saab viia. Ühes asjas, mulle tundub, on ühiskonnas laiem konsensus juba leitud, nimelt ollakse üsna ühel meelel, et alkoholi välireklaam võiks olla täielikult keelatud. Samuti on

arutelu all teisi võimalikke piiranguid. Arutelu nende üle tasub jätkata. Kui te esitate lisaküsimusi, siis ma saan täpsemalt selgitada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Me piirdume kahe küsimusega, sest eelnevalt on registreeritud kuus teemat. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Selge, et eelarvesse on raha vaja. Aga samas laseme pankadel oma kasumi Eestist maksuvabalt välja viia, toetades niiviisi näiteks Rootsi pensionäre. Me teame, et kommerts pangad teenisid eelmisel aastal Eesti inimeste vara ja säästude abil umbes 440 miljonit eurot puhaskasumit, samal ajal ei ole kellelegi teadmata, et pangateenused on meil Põhjamaade ühed kõige kallimad. Pankade tulumaksu taastamine tooks hinnanguna eelarvesse umbes 117 miljonit eurot. Selle rahaga saaks lahendada paljusid küsimusi: tõsta palku, rahastada kiirabi jne. Mis takistab teil äriettevõtete, kommerts pankade kasumit maksustada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eestis kehtivad kõikidele ettevõtetele samad maksureeglid: maksustatud on see osa kasumist, mis dividendina ettevõttest välja võetakse. Kui pangad võtavad dividendi, siis maksavad loomulikult ka nemad Eestis makse. Te tõite välja eelmise aasta kasuminäitajad. Vähemalt mulle teadaolevalt ei ole päris paljud pangad Eestis teinud veel otsust, kas eelmise aasta kasumi pealt dividendi maksta ja osa kasumist välja võtta või investeerida kogu kasum pangandusse edasi. Kui tulevad otsused selle kohta, et osa kasumist võetakse pankadest välja, siis kaasnevad sellega kindlasti märkimisväärsed maksulaekumised Eesti riigi eelarvesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Olukord riigieelarvega on väga pingeline, valitsusliikmete isiklikud laenud on tõusnud taevasse, välispangad veavad oma kasumi Eestist välja.

Mul tekib küsimus, kas te noore mehena ei peaks mõtlema sellele, et asutada Eestis uus pangandussüsteem, mis töötaks ühistulise pangaga põhimõttel. Seda tahab praegu teha Tallinna linnapea Tallinnas. Ühistulise pangaga loomine võiks teie valitsuse ajal päevakorrale tulla, kui te muidugi teate midagi ühistulise pangaga n-ö sisust.

Taavi Rõivas

Eesti Vabariigi peaministril ei ole kohane kommenteerida kõiki rumalusi, mida üks linnapea suudab ette võtta. Mis puudutab pangaga loomist, siis Eestis kehtivate reeglite järgi peab pangal olema arvestatav kapital. Ainus kapital, mida kuulduste järgi on sellesse Tallinna munitsipaal-moodustisse (pangaks seda ühegi seaduse järgi kindlasti nimetada ei saa) panna soovitud, on linna juhtiva erakonna poliitiline kapital, millel mingit majanduslikku sisu minu hinnangul küll ei ole. Ei julgeks mina investoriina sellele pangale raha anda ega julgeks selle pangaga ka ühtegi muud rahalist suhet tekitada. Veel kord ütlen, et Eestis kehtivad finants-asutustele kindlad seadused, mis on üksjagu ranged. Sellel moodustisel, mida Tallinnas väidetavalt luuakse ja mille kohta siiani on teada vaid see, et mõned poliitikud on seal juba juhtivatele kohtadele määratud, ei ole Eestis kehtivate seaduste järgi mitte mingisuguseid pangatunnuseid. Mina sellist asutust küll tõsiselt ei võtaks. Tallinlasena meeldiks mulle märksa rohkem, kui minu kodulinna linnavalitsus tegeleks ka nende probleemidega, milleks üks linnavalitsus on kokku kutsutud, näiteks linna tänavate remondi ja lastehoiu organiseerimisega. Nende teemadega tegelemiseks linnavalitsus aega ega raha ei leia ja tegeleb mingite imelike teemadega. See ei ole päris õige.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Palgalõhe

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmisena esitab Ester Tuiksoo küsimuse sotsiaalminister Helmen Kütile, teema on palgalõhe. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud sotsiaalminister! Kõigepealt kasutan võimalust ja soovin teile edu selles ametis! Minu küsimused on adresseeritud teile kui Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ühele praegusele liidriks, kes on ministripositsioonil. Palgalõhe on Eestis teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes häbi-väärselt suur. Sotsiaaldemokraadid on korraldanud parkides ja tänavatel üritusi, et juhtida tähelepanu palgalõhe vähendamise ja kaotamise vajalikkusele. Te kuulute nüüd valitsuserakonda. Kas teie arvates on läbi ruupori hüüdes tõhusam palgalõhe kaotamise eest võidelda kui valitsuses olles ja meetmeid võttes?

Helmen Kütt

Suur aitäh, hea küsija! Mul on väga hea meel sellele küsimusele vastata, sest tõepoolest on sotsiaaldemokraadid palgalõhet väga oluliseks pidanud. Mul on väga hea meel ka selle üle, et uues koalitsioonilepingus on lausa punktide kaupa kirja pandud selle probleemiga tegelemine. Ma usun, et siit saalist me leiame sellele toetajaid igast erakonnast. Arvan aga, et mõlemad variandid väärivad kasutamist. Läbi ruupori tuleb hüüda ja inimesi teavitada, aga ka valitsuses tuleb samme astuda. Nõukogu, mis seaduse järgi oleks pidanud olema juba ammu moodustatud, on nüüdseks moodustatud. Aga nõukogu töökorda tuleb veidikene muuta. 75% on väga kõrge määr otsuste vastuvõtmiseks, seda tuleb muuta, et kohaletulnud inimesed saaksid otsuse vastu võtta ka näiteks siis, kui osalus on 51%. Ma pean väga oluliseks, et nelja aasta jooksul, mil sotsiaaldemokraadid selle teemaga on tegelnud, on ühiskonnas järjest rohkem sellel teemal väideldud. Ainult nii on võimalik muudatusi läbi viia. See ei ole kindlasti kiire protsess, sest Eestis on palgalõhe 30%, Euroopa keskmine aga 16%. See on probleem. Ma lugesin Järva Teatajast, et seda nimetatakse pseudoprobleemiks, tegelikult ei ole see pseudoprobleem. Sellel probleemil on sügavad tagajärjed, eriti puudutab see neid, kes tulevikus väga väikest pensioni hakkavad saama. Need, kes praegu väikest palka saavad, saavad tulevikus ju ka väikest pensioni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Aitäh, hea minister, selle lubaduse eest! Minu teine küsimus ongi see, millisele tasemele te tahate jõuda märtsiks 2015. Milline peaks palgalõhe Eesti töövõtjate hulgas siis olema? Võib-olla on peale selle, et on see nõukogu moodustatud, teil ka mingi tegevuskava, millest te saaksite ülevaate anda?

Helmen Kütt

Suur aitäh! Kui olla päris täpne, siis nõukogu moodustas minu kõrval istuv endine sotsiaalminister ja praegune peaminister. Meie üritame natukene muuta komisjoni töökorda, et selle töö oleks paindlikum. Tõepoolest, me oleme plaani paika pannud ja järgmisel komisjoni istungil me arutame tegevuskava. Ei oleks vastutustundlik öelda, et see on hästi kiirelt lahendatav probleem. Kui me saaksime selle lõhe kas või 2% väiksemaks, siis see oleks suurepärane. Aga ma väga kahtlen, et see 11 kuuga nii juhtub. Vaadake, vahepeal oli see protsent väiksem, aga eelmisel aastal see uuesti suurenes. Nii et kolm-neli nädalat ministriametis olnuna ma veel töövõtudest raporteerida ei saa. Küll aga saan lubada, et selle probleemiga tegeldakse ja seda tehakse väga tõsiselt. Üks võimalus, mis siiski olukorda leevendab, on ka miinimumpalga tõus, sest üldjuhul töötavad alampalga või miinimumpalga eest just naised. Aga see muidugi palgalõhet märkimisväärselt ei vähenda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Aitäh, austatud minister, selle vastuse eest! 2% on tõesti väga vähe. Kui te nii väiksed eesmärgid püstitate, siis olukord tõesti väga kiiresti ei parane. Aga ma soovitan teile, et mõelge siis tõhusamad meetmed välja. Siin on veel üks probleem. Nimelt on näiteks oskustöölise tunnitasu vahe Põlvamaal ja Harjumaal umbes 23%. Kas sellelega saaks tegelda see nõukogu või on teil

mõni plaan ka selleks, et vähendada oskustööliste regionaalse tunnitasu lõhet või palgavahet? Nad teevad ju üle Eesti sama tööd, aga töötasu on erinev. Te ütlesite väga õigesti, et väike töötasu mõjub ka pensionile.

Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Kui me suudaksime 11 kuuga seda lõhet 2% vähendada, siis oleks see väga hästi. Edaspidi on kindlasti võimalik ka suuremaid arve öelda. Aga mis puudutab erinevat palka eri paigus, siis üks palgalõhega võitlemise võti ole ju suuresti tööandjate taskus. Eraettevõtjatelt ilmselt ei ole võimalik nõuda, et nad üle Eesti ühte ja sama palka maksaksid, sellist nõuet ei saa kehtestada. Küll aga oleme vaadanud, et palganumbriid on üle Eesti tõesti erinevad, see on õige. Sama töö eest võib väiksemas kohas, kus tööandjaid on vähem, kuid siiski piisavalt, tunduvalt väiksemat tunnitasu saada. Tõsi, see tasu ei jää alla alammäära ehk miinimumtunnitasu, aga need tasud on väga erinevad. Kuid ma ei usu, et siin saab valitsuse tasemel sekkuda. Mida me saame teha selleks, et palgalõhet vähendada? Ühest küljest on muidugi vaja sellest rääkida, teisest küljest aga on vaja inimesi motiveerida ja ka tööandjaid üles kutsuda muudatusi tegema. Öeldakse, et mehed julgevad suuremat palka küsida, naised mitte. Ka teavitamine on üpris oluline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Ka mina tahan teile edu soovida! Juhin tähelepanu, et praegu on ajalooline hetk, sest valitsuse loožis on kolm sotsiaalministrit. Teil on ilmselt väga julge tunne olla sellises valitsuses, kus on nii palju asjatundlikke kolleege. Aga ma hästi ei taipa, millised reaalsed hoovad on valitsuse käes just soolise palgalõhe vähendamiseks. Ei saa ju määrata meestele ühte ja naistele teist palka. Asi on lihtsalt selles, et teatud elualadel on palk väiksem ja seal töötavad valdavalt naised. Kuidas seda üldse muuta saab? Propagandast ja lärmist jääb siin minu meelest väheks. Ma ise neid hoobi isegi ei näe. Kuidas siiski propagandast jõuda mingi

reaalse tegevuseni valitsuse tasemel, see on minu arvates tõesti keeruline küsimus.

Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Mul on tõesti turvaline istuda kahe endise sotsiaalministri vahel. Kui täna juhataks Riigikogu istungit Eiki Nestor, siis oleks siin koguni neli inimest, kes on kas varem sotsiaalminister olnud või on seda praegu. Aga nüüd vastuse juurde. Sooliste tööalaste statistiliste andmete kogumise kord ja 2004. aastal vastu võetud soolise võrdõiguslikkuse seadus näevad ette, et neid andmeid peab olema võimalik avalikustada ja jälgida. Andmete avaliku jälgimise võimalus võib-olla motiveerib ka teatud tööandjaid, kes ei taha halvad välja paista ja maksavad seetõttu paremat palka. See on üks võimalus. Teiseks, kindlasti on järgmiste valimiste teema see, kui nimekirjades ja hiljem ka otsustajate hulgas tekib suurem naiste osakaal. Ma ei taha aga tekitada muljet, nagu see oleks ainult naiste probleem. See on kindlasti ka meeste probleem, teatud sektorites, näiteks koolides või lasteaedades, peaks töötama rohkem mehi. Seda ei saa vaadata ainult naiste probleemina, teatud valdkondades võib see teravalt olla ka meeste probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Head endised ja praegused sotsiaalministrid, peate praegu leppima endise kultuuriministriga. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ma käisin kevaldel Pärnus toimunud palgalõheteemalisel konverentsil, mis oli väga sisukas ja hariv. Ma olen ka ise käinud tänavatel kampaaniaid teemas, kui läbi ruupori seda teemat justkui rohkem teadvustatakse. Ma ei ütleks üldse, et see teema lärmi tekitab, pigem peavad väga paljud seda pseudoteemaks. See on tegelikult vale, sest paljudel puhkudel saavad sama kvalifikatsiooniga inimesed väga erinevat palka, naised saavad vähem ja mehed rohkem. Näiteks on äriktoris välja toodud, et naised saavad 40% vähem palka kui mehed. See teema on väga tõsine. Kuidas murda seda pseudoprobleemi müüti, et seda probleemi hakatakse palju tõsisemalt võtma?

Helmen Kütt

Aitäh! Palgalõheteemalisi foorumeid ja kokkusaamisi on olnud üle Eesti, ka minu kodulinnas Viljandis. Aga Pärnus sai sel teemal tõesti avatult ja ausalt räägitud. Kõige paremini mõistab seda teemat minu meelest siis, kui vaadata seda perekonna tasandil. Kui peres kasvavad poeg ja tütar, siis vanemad kindlasti ei taha, et juba ette oleks teada, et tütre võimalused tulevikus on halvemad kui pojal. Minnes nüüd tööandjate juurde, arvan ma, et mida rohkem on otsustusprotsessidesse kaasatud naised, mida rohkem on nõukogudes naisliikmeid, seda tasakaalustatumalt ja õiglasemalt valikuid tehakse. Ma arvan, et sellest tuleb võimalikult palju rääkida. Küllap siis uus põlvkond kasvab teadmise ja võrdse töö eest saab võrdset palka, sõltumata soost. Ma siiski arvan, et palga juurdeküsimine ei saa olla ainus alus palga tõstmiseks, tuleks vaadata ka seda, kuidas tööd tehakse, ja sellele, kes töötab hästi, tuleks maksta lisatasu, jällegi sõltumata soost.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetan selle teema arutelu, sest kaks kohapeal registreerunud küsijat on oma küsimuse esitanud.

3. Riigieelarve

Aseesimees Laine Randjärv

Kolmas küsimus on Sven Sesterilt peaminister Taavi Rõivasele. Taas on kõne all riigieelarve. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Ma tulen tagasi riigieelarve ja peaaegselt reservide juurde. See teema, ma arvan, huvitab kõiki, kes peavad lugu konservatiivsest rahapoliitikast ja teadmisest, et me saame teha kulutusi vaid nendest tuludest, mis on ette näha ja mida me prognoosime. Mind ajendasid küsima rahandusministri sõnad, et lähiaastatel, kuni aastani 2017 kaasa arvatud, on ette näha, et vähenevad reservid kuni 569 miljonit eurot. See arv on tema suust tulnud. Vaadates aga viimaste nädalate ja viimase kuu tegevusi, on näha, et ta on nagu mustkunstnik leidnud uskult 170 miljonit lisatulusid. Ma jätan kõrvale nende tulude legitiimsuse küsimuse. Pigem

huvitab mind, kas praeguses olukorras ei peaks vähendama teatavaid kulusid, mida tahetakse lähiajal teha, ja reserve nende uute tulude abil kasvatada.

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea küsija! See väide, mille te omistate rahandusministrile, pärineb tegelikult Rahandusministeeriumi koostatud majandusprognoosist, mis põhineb eeldusel, et valitsus ei tee eelarvepositsiooni parandavaid ja puudu jääki vähendavaid samme. Täna me aga juba teame (ma olen ka siit puldist seda teile eelmistel nädalatel öelnud), et valitsus on päris mitmeks aastaks ette otsustanud positsioone parandavaid samme teha, mis tähendab, et valitsussektori eelarve tasakaal ja ka keskvalitsuse eelarve tasakaal kindlasti paranevad ning see prognoosis toodud arv ei vasta peale neid otsuseid tööle. Kui me edaspidi vaatame suvel tehtavat majandusprognoosi, lootuses, et selleks ajaks on valitsus jõudnud, mõistagi parlamendi kaasabil ja otsustaval osalusel, seadustada mitmed sammud, mis eelarvepositsiooni parandavad, siis näeme, et seal avaneb meile juba märksa parem pilt. Me töötame selle nimel, et me ei peaks reserve nii palju kasutama, nagu prognoos seda ette nägi. Me parandame tasakaalu, võrreldes prognoosiga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Sven Sester, esimene täpsustav küsimus, palun!

Sven Sester

Aitäh teile, proua juhataja! On hea kuulda, et teil on vähemalt olemas tahe n-ö prognoositasemeid parandada. Aga te loote samal ajal, st prognoositasemete parandamise ajal, tegelikult võimaluse uute võimalike kulude tekkeks. Ma jätan siinkohal pidamata diskussiooni, kas neid on vaja teha või mitte. Pigem huvitab mind, kas te arvate, et lähiaastatel reservid kahanevad, küll enam mitte 569 miljoni euro ulatuses, aga mingi muu suuruse võrra. Kas me oleme endiselt olukorras, kus meie tulud on nüüd ja lähiaastatel väiksemad kui meie kulud? Sel juhul on ikkagi küsimus, kas me peaksime eelarvepositsioonide parandamise kontekstis teatavaid kululiike vähendama.

Taavi Rõivas

Aitäh! Praeguste teadmiste põhjal (loomulikult peab arvestama, et majandusprognoosid ja olud võivad muutuda) on meil võimalik jõuda lähiaastatel nominaalsesse tasakaalu. See tähendab, et reservid ei peaks vähenema. Samas tuleb alati arvestada, et sellel asjal on ka teine pool – võlakoormus. Näiteks, järgmisel aastal meie reservid praeguste plaanide järgi küll pisut vähenevad, aga samal ajal väheneb ka võlakoormus. Seetõttu ei saa netopositsiooni seisuga sugugi ainult ühe poolega iseloomustada. Kui on vaja katta puudujääki, siis on igal valitsusel valik, kas teha seda reserve arvel või suurendada võlakoormust. Minu seisukoht on, et kõige jätkusuutlikum plaan on ikkagi viia eelarve tasakaalu, nii et ei peaks ei reserve vähendama ega võlakoormust suurendama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester, teine lisaküsimus!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Väga õige. Tõsilugu, kui meie kulud ületavad tulused, siis on kaks võimalust: kas võtta kasutusele reservid või võtta kelleltki kolmandalt laenu. Rohkem võimalusi meil tõesti ei ole. Minu küsimus oligi selles, kas me siis, kui me oma katteallikate positsioone parandame ehk teeme seadusmuudatusi, mis toovad tulused juurde, võiksime ja peaksime paralleelselt astuma ka samme, mis meie võimalikke kulusid vähendaksid. Kas me peaksime vaatama asjale selles kontekstis konservatiivselt? Me tahame praegu teha kahte asja: positsioone parandada, rohkem tulused saada ja paralleelselt ka teatavaid kulusid suurendada. Äkki peaksime kulude poole selle perioodi jooksul üle vaatama? Kui teil on kohe võimalik rääkida meile, Riigikogu liikmetele, meetmetest, mis lähiaastatel selgelt hakkavad positsioone parandama, siis olge kena. Aga kas võiks äkki kulud üle vaadata?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui parlamendil on ettepanekuid, kust võiks kulusid koomale tõmmata, siis ma hea meelega kuulan neid. Ma siiski rõhutan, et järgmisel aastal on eelarve juba praegu tehtud otsuste alusel struktuurses ülejäägis. Kui vastata otse küsimusele, millised on need positsioo-

ne parandavad meetmed, mida on võimalik parlamendil võtta veel enne, kui me otsustame tõsta lapsetoetust ja langetada töötuskindlustusmaksed, siis tuleb öelda, et jah, ka need meetmed on olemas. Lapsetoetusi tõstev eelnõu on küll parlamendi poole teel, parlamendi menetluses on aga juba eelnõu, mis vähendab maksupettusi ja suurendab käibemaksu laekumist. Me oleme selle koos IRL-iga algatanud. Nüüd on meil võimalik ühiselt seda edasi viia ja seaduseks teha. Eelmised küsijad juhtisid tähelepanu, et eelarvepositsiooni parandavad meetmed on ka alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõus. Ka need on pikaajalise mõjuga ja toovad riigieelarvesse raha juurde. Et pilt oleks kõigile üheselt selge, oleme need positsiooni parandavad meetmed tabelina välja pannud valitsuse kodulehele. Ma saatsin selle tabeli meili teel ka teie pinginaabrile, kes, ma usun, hea meelega seda teiega jagab, et te saaksite ridade kaupa vaadata, milliseid meetmeid saaks siia juurde panna ja kas on võimalik struktuurset ülejääki, mis meil järgmiseks aastaks on kavandatud, veelgi suurendada. Kui teil neid ettepanekuid on, siis olen nende eest tänulik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma jätkan pankade teemal. Pangakasumite maksustamise kohta on sõna võtnud Tartu Ülikooli meediateadur Maarja Lõhmus. Ma loen tema kommentaari ette: "Reformierakond on oma algusest peale ja jätkuvalt olnud Eesti kodanikelt väliskapitalile e. pankadele kasumiteenimise edukas projekt." Ta küsib: "Kuidas saab olla, et lisaväärtuse transformeerimine väliskapitali kasumiks on partei üks peamisi programmilisi eesmärke olnud 20 aastat ning partei ise pole suunda problematiseerinud?" Mida te vastate lugupeetud õppejõule? Kas te sellepärast ei salligi ühistupanku ja nii kiivalt kaitsete komertspanku? Ma toon näite, et Soomes on üle poole elanikest ühistupanga liikmed.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ei, kindlasti ei ole mul midagi ühistupanga kui sellise vastu, küll aga olen ma selle vastu, kui Tallinna linnavõim selle ase-

mel, et tegelda teeaokude ja lasteaedade probleemidega, tegeleb asendustegevusega ja mängib pangajuhte, milleks ei linnapea, abilinnapea ega need teised inimesed, kes sinna n-ö panga nõukokku kuuluvad, tegelikult ei sobi. Aga vastuseks teie küsimusele pankade kasumi kohta ütlen, et eri aastatel on seda väga erinevalt kasutatud. On olnud aastaid, mil kogu kasum on Eestis reinvesteeritud ja Eestis on võetud väga palju laene. Kogu see raha on jäänud Eestisse ja see on Eesti majanduses nähtavalt olemas. See on loomulikult pankade enda otsus. Kui nad tunnetavad, et neil on piisavalt akumulereeritud kasumit ja on aeg võtta osa raha ettevõtlusest välja, mitte seda enam Eesti turul hoida, siis minu hinnangul tuleb neil selle pealt tulumaksu maksta. Ma olen üsna kindel, et see aeg, mil Eestis tegutsevad pangad kasumi kas või osaliselt välja võtavad ja sellelt maksu maksavad, ei ole kaugel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Mul on kahju, et te ei ole saanud munitsipaalpoliitikast välja ega saa aru, et te juhite riiki. Mujal maailmas on vist mõeldamatu, et peaminister parlamendi ees siunab ühte omavalitsust, aga Eestis on see tavaks saanud. Nüüd minu küsimus. Uus koalitsioon on otsustanud asfaldiaukude asemel lappida riigieelarvet. Nimelt vähendati teehoiuks minevaid vahendeid 25 miljoni euro võrra. See on minu arvates majanduslik rumalus, sest õigel ajal tegemata jäänud teeremont läheb tulevikus maksma mitu korda rohkem. Miks te nii talitate ja jätate päranduseks lagunend teed?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui ma ütlen, et ma valitsusliikmena ja tallinlasena ei ole nõus sellega, mida Tallinna poliitiline juhtkond teeb, siis see ei tähenda, et ma omavalitsust siunaksin. Ma olen väga mitmendat põlve tallinlane ja armastan oma kodulinna. Aga oma kodulinna võimu tegevust, mille kohta teie erakonnakaaslane minu käest küsis, pean ma asendustegevuseks, selmet tegelda just nimelt selle teemaga, millele te õigesti tähelepanu juhtisite, asfaldiaukudega Tallinna tänavatel – me kõik ju tunneta-

me, kui suur probleem see on –, aga ka lasteaiakohtade nappusega. Teie Põlva elanikuna seda võib-olla nii otseselt ei tunneta, aga küllap tallinlastega suheldes näete teiegi, kui suur probleem on Tallinna noorte peredes lasteaiakohtade puudus. Loomulikult on kohatu, kui selle asemel, et tegelda nende põletavate munitsipaalprobleemidega, tegeleb linnavõim propagandaga, sh väljamõeldud asutuste loomisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me oleme selle küsimuse käsitlemise lõpetanud.

4. Puudega inimesed

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Marika Tuus-Lauli küsimus sotsiaalminister Helmen Kütile. Teema on puudega inimesed. Palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Väga austatud hea kolleeg ja praegune minister! Minu küsimus puudutab eelseisvat töövõimereformi. Üleeile võttis selle vastu teravalt sõna Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit, kuhu kuulub ligi 43 000 inimest. Nad ütlesid, et selleks reformiks kulutatakse palju raha, mis läheb ümberkorraldusteks, nõustamiseks jne. Need on hiigelsummad. Aga samas ei tegelda põhilise probleemiga, sellega, kuidas töөлkäimiseks vajalikke teenuseid luua. Kõik see on jäetud omavalitsuste õlgadele. Samuti on küsimus rahas, millega kompenseerida puudest tulenevaid lisakulutusi, mis on eriti terav probleem. Kuidas sa seda küsimust kommenteerid?

Helmen Kütt

Suur aitäh selle küsimuse eest! Tõepoolest, Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit tähistas oma 25. sünnipäeva ja ma osalesin sellel üritusel koos hea kolleegi Urmas Kruusega, kes otseselt selle reformiga tegeleb. Mina sotsiaalministrina tegelen eriti just teenustega. Need probleemid, mis ELIL tõstatas, on tõepoolest olemas. Me oleme 25. aprilliks kokku kutsunud ümarlaua, kus me sellest kõigest räägime. 100 000 tööealist puudega inimest võiksid tööle minna ja oluline on neile selleks võimalusi luua ka Euroopa Liidu raha kasutades. Meie ja

ilmselt ka erivajadusega inimesed ise ei ole nõus sellega, et neil puudub võimalus tööle pääseda. Teenused on äärmiselt olulised, sest kui inimesi nõustatakse ja neile pakutakse aktiivseid tööturumeetmeid, aga nad ei pääse tööle transpordivõimaluse puudumise tõttu, siis on see raha nagu maha visatud. See reform peab käima koos sotsiaalteenuste arenguga. Kindlasti ei tohi suruda kogu seda koormat omavalitsuste peale, kuigi paljudes kohtades, Tallinnas, Tartus, Viljandis ja paljudes teistes omavalitsustes, kus on olemas haldussuutlikkus ja ilmselt ka raha ning prioriteetide valikul on erivajadusega inimestega arvestatud, on paljud teenused olemas. Meil ei ole mõtet neid Euroopa Liidu vahendeid, mis on mõeldud teenuste ja juurdepääsu võimaluste tagamiseks, lihtsalt ära kasutada, nii et aastal 2020 jääks see väga suur kulu kohalikele omavalitsustele. Kuid ma väidan, et riigieelarve peab arvestama, et ka peale Euroopa Liidu vahendite lõppemist vajavad need inimesed toetust ja paremaid teenuseid ning ainult kohalikud omavalitsused seda tagada ei suuda.

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Liikumispuudega inimeste liit ja kindlasti kõik puudega inimesed on seisukohal, et nad ei toeta töövõimetuspensionini asendamist töövõimetoetusega, mida hakatakse sõltuvalt sissetulekust vähendada. Praegu kulub pensionitöökäimisega seotud kuludele (transport, abistajad jms), aga nüüd peavad nad hakkama täies mahus tasuma teenuse eest, mille kasutamine on puudest tulenevalt vältimatu. Sisuliselt on mul sama küsimus nagu eelminegi. Aga ma küsin ikkagi. Kui töövõimereform peab käima koos teenuste arendamisega, kuidas te mõtlete seda siis läbi viia, kust tuleb raha ja kuidas see toimuma hakkab?

Helmen Kütt

Suur aitäh! Seda reformi on tõepoolest pikalt ette valmistatud, on kaasatud huvigruppe, nt puuetega inimeste koda jt. Aga ma lugesin nende pöördumisest, et nende väitel on kaasatus jäänud väheseks ning inimestel on

teatud hirmud ja küsimused. Võib-olla tuleks siin avalikustamise huvides öelda, et tegelikult kaob ära ju nn töövõimetuspension. Me ei räägi puudetoetusest, see ei kao ära. See on aga tõesti väga väike, see on kümneid aastaid olnud ühesuurune. Aga juhul, kui inimene teenib enam kui 1004 eurot, kaob tal edaspidi ära töövõimetoetus. Praeguse kava järgi hakkaks alates 640 euro suurusest sissetulekust see toetus vähenema, aga ei kaoks siis veel ära. Kui arvestada, kui paljud inimesed töötavad Eestis alampalga eest, siis juhul kui töövõimetoetus hakkab vähenema alles alates 640 eurost ja sellele toetusele lisanduvad teenused, arvan ma, et paljude erivajadusega ja praegu töövõimetuspensionini saavate inimeste elu läheb edaspidi paremaks, nende sissetulek pigem suureneb. On väga oluline, et teenuste arendamine ja reform käiksid käsikäs. Uus süsteem ei rakendu kohe. Selle tõttu on õige reformi kitsaskohtadele tähelepanu juhtida praegu, kui me saame veel teha muudatusi, ja siis, kui reform käivitub, saab hästi kiiresti reageerida. Aga jah, teil on jumala õigus selles, et reform ja teenuste arendamine peavad käima käsikäs.

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Ma loodan ka väga, et see reform õnnestub. Meenutame eelmisi reforme. 2004. aastal, kui oli ka kõne all individuaalne lähenemine ja igapäevaga arvestamine, siis kukkus see kõik sisuliselt läbi. Maret Maripuu ajal loodud süsteem, kui inimese enda täidetud paberite järgi määrati puudeastet, põrus ju üsna täiega. Tegelikult on põhiküsimus, kust tulevad need töökohad. Kindlasti ei saa osa neid inimesi ju täiskohaga tööl käia, nad saavad töötada ainult poole kohaga. Kus on need ettevõtjad, kes neile inimestele vastu tulevad? See on põhiküsimus, sellest sõltub, kas see reform õnnestub või mitte. Väga kena, kui puudega inimesed saavad tööd, aga ma ei näe, et neid töökohti kuskil oleks. Lisaks küsin, kas puudetoetust on ka kavas tõsta.

Helmen Kütt

Suur aitäh küsimuse eest! Täna hommikul oli just töötukassa nõukogu koosolek. Me oleme sama meelt, et võtmeküsimus selle reformi käivitamisel on töökohad. Nagu ma esimeses vastuses ütlesin, kui inimesi nõustatakse ja neile osutatakse teenuseid, aga puuduvad töökohad, siis on see reform läbi kukunud. See töö, mida tehakse tööandjatega, on äärmiselt oluline. Meelis Paavel andis täna ülevaate aktiivsetest tööturumeetmetest ja tööandjate koolitamisest ning informeerimisest, selleks on loodud osakond. Selliste heade praktikate loomine on üks nende prioriteetne tegevus sellel aastal ja seda kuni järgmise aasta keskpaigani, kui reform rakendub. On täiesti õige, et ilma töökohtade ja teenusteta see reform ei õnnestu.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Kas riigiasutused ja kohalikud omavalitsused ei peaks eeskujuna näitama ning võtma tööle osalise töövõimega inimesi? Mul on hea näide Rootsist. Kui ma olin enam kui kümme aastat tagasi sotsiaalministri nõunik, olid Rootsist kaks selle valdkonna ministri nõunikku sügava nägemispuudega ja said oma tööga väga hästi hakkama, nad tegid kahekesi ühte tööd. Ma tean, et Sotsiaalministeeriumis on võetud tööle liikumispuudega inimesi. Kas ministeeriumid kavatsevad siin eeskujuna näidata? Ma sain eile kokku pimedate liidu juhatusega ja nad pakkusid välja väga paljusid töid, mida võiksid teha vaegnägijad ja pimedad.

Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Ma arvan, et heade näidete toomine selle kohta, et erivajadusega inimesed on väga kohusetundlikud ja väga head töötajad, julgustab teisigi tööandjaid erivajadusega inimesi tööle võtma. Puuetega inimeste koda on tunnustanud tööandjaid, kes neile inimestele tööd pakuvad. Ma arvan, et avalik sektor peaks olema ja võiks olla siin eeskujuks ning just nimelt sedakaudu, et need inimesed ise sellest kirjutaksid ja räägiksid, mitte sel kombel, et ministeeriumid raporteeri-

vad. Aga teisest küljest tuleb arvestada, et kindlasti paljud erivajadusega inimesed töötavad ja nende diagnoos on siiski nende isiklik asi. Me ju ei tea, kui palju neid on, me teame ainult seda, et ligi 40% tööeas olevaid töövõimetuspensionini saavaid inimesi töötavad. Ma väga austan inimeste privaatsust, sest erivajadus ei ole mitte ainult haige käsi või jalg, vaid see võib olla tingitud hoopis mõnest muust haigusest, näiteks diabeedist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Lisaks puudega inimeste töövõimereformile on viimase kolme aasta jooksul nii teie kui ka paljude teiste siin saalis olijate südan puudutanud see, kuidas me märkame erivajadusega lapsi enne nende täiskasvanuks saamist, alustame sellega lasteaiast ja teeme seda läbi kogu kooliea. Kahjuks ei ole märgata, et Vabariigi Valitsuse koosseisu osaline muutumine oleks siin kaasa toonud mingeid konkreetseid positiivseid samme. Koalitsioonilepingus on küll üsna huvitavaid lauseid, kuid kahjuks dokumendid siiani mingit lootust ei ole andnud. Ma tean, et te olete selle teemaga kursis. Kas te võite oma valdkonna kohta kinnitada, et lasteaiast algav ja kogu kooliaja kestev erivajadusega laste märkamine ja toetamine ei ole teie prioriteetide hulgast kadunud?

Helmen Kütt

Ma väga tänan selle küsimuse eest! Ma kohtusin esmaspäeval haridus- ja teadusministriga erivajadusega laste hariduse ja samuti nende lasteadeade teemal. See on hästi oluline. Ma kinnitan teile, et see teema ei ole meie prioriteetide hulgast kuskile kadunud ja õige varsti on meil võib-olla juba võimalik tulemusi ette näidata. See teema on hästi oluline ja hästi vajalik on siin lahendus leida. Me igal juhul tegeleme sellega.

Ma väga tänan Riigikogu liikmeid küsimuste eest! Ma kardan, et ma Margus Tsahknale enam vastata ei jõua, aga väga tore on olla ka vastaja rollis, kui oled seni kogu aeg olnud küsija rollis. Siis saad aru, mis tunne see on. Ma kinnitan, et see on väga tervendav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me lõpetame selle teema arutelu.

5. Rongiliiklus

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise teema juurde. Viies küsija on Mailis Reps, kes küsib peaminister Taavi Rõivaselt rongiliikluse kohta. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Prooviks võib-olla vastastikku tulla munitsipaalpoliitikast peaministri tasandile tagasi. Pühapäeva õhtul pidid paljud Viljandi–Tallinna rongiga Lellest pealinna poole sõita soovijad jääma ootama järgmist rongi, kuna puupüsti täis rongi lihtsalt rohkem inimesi peale ei mahtunud. On korratud, et rongijuht ja klienditeenindaja võtsid selles olukorras vastu tõenäoliselt kõige õigema otsuse. Paraku ei saa aga kuidagi nõustuda riigile kuuluva ettevõtte Elroni juhi sõnadega, et inimestel tuleb hakata leppima teadmise, et iga kord ei pruugigi rongile pääseda. Kas teie meelest on sellised sõnad tõepoolest kohased ja kooskõlas transpordi arengukavaga ning inimesed võiksidki näiteks Viljandist Tallinna sõita soovides arvestada, et tihti tuleb järgmist rongi ootama jääda? Millise sõnumi teie talle edasi andsite?

Taavi Rõivas

Aitäh! Need konkreetsed sõnad tekitasid kummastust ka minus. Samas on oluline vaadata konteksti. Uute rongide tulek on oluliselt kasvatanud rongisõidu populaarsust Eesti inimeste seas. Me teame hästi, et mõni kuu tagasi ilmnis uuenenud rongiliikluses üsna tõsiseid lastehaigusi. Samas, kõik need inimesed, kes iga päev rongi kasutavad ja kellega ma olen rääkinud, on öelnud, et vahe on nagu öö ja päev, olukord on muutunud palju paremaks. Olen huvi pärast vaadanud statistikat, kui palju rongisõitjate arv on kasvanud. Näiteks Tallinna kinnimakstud ühistranspordi kasutamine kasvab eri hinnangutel 1–2%, aga uued rongid ehk parem kvaliteet rongiliikluses on toonud rongidesse üle kolmandiku võrra inimesi juurde. See on märkimisväärne kasv ja küllap on ka need n-ö lastehaigused uute rongide käimasamisel paratamatult sellega seotud olnud. Aga

veel kord ütlen, et enamik rongisõitjaid on avaldanud rahulolu, kvaliteet on nende hinnangul oluliselt paranenud. Ma väga loodan, et ka nendest juhtumitest, kui inimesed on pidanud järgmist rongi ootama jääma, võetakse õppust ja tehakse tõsised järeldused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Peaministri ametis olles ei ole teil kindlasti olnud võimalust ühissõidukitega sõita, aga soovitan siiralt teil seda teha. Lihtsalt teile teadmiseks ütlen – te võib-olla ei ole veel sellega kursis –, et Tallinna piires on võimalik ka rongiga tasuta sõita. See on üks põhjus, miks näiteks Nõmme elanikud kasutavad väga hea meelega rongi. Aga te ütlesite, et teie tekitasid Elroni juhi sõnad kummastust. Ma loodan, et lisaks kummastusele tekib peaministril tulevikus ka soov sel teemal Elroni juhiga rääkida või konkreetseid samme astuda. Kindlasti tekitab paljudes teisteski kummastust intervjuu teine osa. Seal räägiti küll sellest, et Elron saab kaks uut rongi, mis peaksid veeremipuudust veidike leevendama. Teiselt poolt aga rõhutati, et ega vaguneid juurde ja lahti haakida ei olegi nii lihtne ning kui ühes või teises kohas toimub mingi muusikasündmus, siis see ei pruugi tähendada, et kavatsetakse vaguneid juurde panna. Kas see on teie meelest õigustatud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Küllap on ühistranspordi korraldajatel põhjust arvestada ka suurürituste toimimisega. Aga olen minagi oma elu jooksul väga palju ühissõidukeid kasutanud ning olen jäänud maha täistuubitud trollidest ja bussidest. Rongist ei ole ma Eestis maha jäänud, Eestis oli rongiliiklus kuni viimase ajani üsna kehva keses seisus, küll aga välismaal olen jäänud ka rongist maha seetõttu, et see on olnud puupüsti täis. Londoni metros tippunni ajal esimese rongi peale saada on sisuliselt võimatu. Ma ei ütle, et see peaks Eestis nii olema, kindlasti mitte. Aga on ka minul tulnud ette selliseid juhtumeid ühissõidukitega. Mida sellest järeldada? Ma usun, et uute rongide soetamine on olnud riigil kindlasti õige samm. See on too-

nud rahvast rongidesse juurde ning muutnud rongiliikluse kiiremaks ja mugavamaks. Kui kevadhooaeg toob kaasa reisijate arvu lisakasu, kas siis peab tegema järeltõusid sõidugraafiku kohta? Jah, loomulikult. Kindlasti tuleb arvestada, et kui rohkem inimesi rongiga sõidab, siis on vaja täpsemat graafikut ja vajaduse korral tuleb selles muudatusi teha. Kas seda graafikut peaks hakkama koostama ja rongifirma juhte noomima peaminister isiklikult, selles ma kahtlen. Küllap on selleks tööle võetud teised inimesed, kes sellega päris hästi hakkama saavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on võimalik esitada üks lühike küsimus ja saada sellele lühike vastus. Mailis Reps, teine täpsustav küsimus, palun!

Mailis Reps

Aitäh! Seoses Raasikul toimunud õnnetusega on avalikkusel tekkinud küsimus, milline on ülesõidukohtade turvalisus. Kas olete riigiettevõtte juhtidega seda arutades teinud siin järeltõusid ja kui, siis milliseid?

Taavi Rõivas

Aitäh! See oli äärmiselt kahetsusväärne õnnetus, seda enam, et sellele ülesõidukohale plaaniti tõkkepuu paigaldada suve teisel poolel. Seda, kas tõkkepuu oleks saanud selle õnnetuse ära hoida, on praegu vara öelda. Uurimine käib ja kindlasti saame õnnetuse põhjused täpsemalt teada. Aga kiire järeltõus on see, et sellele ülesõidukohale tuleb tõkkepuu paigaldada esimesel võimalusel. Seda on võimalik teha jaanipäevaks, nii on Eesti Raudtee mulle kinnitanud. Kõik teised ülesõidukohad, mis on Raasiku ülesõidukohaga sarnased – Tallinna–Tapa raudteel on neid mälu järgi öeldes kuus –, peaksid selle suve jooksul tõkkepuu saama. Kas tõkkepuu kõik õnnetused ära hoiab, on väga raske öelda, aga turvalisemaks teeb see olukorra kindlasti.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Täna infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 12. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan üle arupärimise ... (Juhataja helistab kella.) Annan üle arupärimise peaministrile. Selle teema on seotud sellega, mis oli täna ka infotunnis arutluse all. Nimelt on arupärimise teema riigieelarve edasised perspektiivid ja riigi reservid. Rahandusminister Jürgen Ligi viimastest sõnavõttudest on tulnud välja, et prognooside järgi võetakse 2017. aasta lõpuks kuni 569 miljonit eurot peamiselt reservidest, mis tähendab, et selle aja jooksul ületavad meie kulud selle summa ulatuses tulusid. Enamgi veel, Rahandusministeerium on öelnud kevadprognoosis, et juba käesoleval, 2014. aastal on oodata tulude vähenemist 32 miljoni euro võrra ja tulud vähenevad ka järgmistel aastatel.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, ma palun saalis vaikust, muidu ei saa me istungiga edasi minna!

Sven Sester

IRL-i fraktsiooni liikmetel – arupärimisele on alla kirjutanud üheksa inimest – on peaministrile mitmeid küsimusi. Need puudutavad peamiselt majandusprognoosi ja kulustulusid. Me tahame teada, millised on plaanid, milliseid meetmeid hakatakse võtma olukorras, kus me hakkame elama ja tegelikult juba elame üle oma võimete. Kas peaministril on olemas arusaam, kuidas seda olukorda muuta ja viia eelarve uuesti tasakaalu? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel on mul au anda üle arupärimine sotsiaalminister Helmen Kütile.

Mis siin salata, me oleme pikka aega pidanud kirjavahetust ja esitanud arupärimisi, aga vastuseid oma küsimustele me siiski ei ole saanud. Nüüd loodame uuele ministrile. Möödunud aastal pöördusime sotsiaalminister Taavi Rõivase, rahandusminister Jürgen Ligi ja riigikontrolör Alar Karise poole arupärimistega, mis käsitlesid MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskus välja töötatud juhendmaterjali "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele". Sotsiaalministeerium toetas selle valimist 25 000 euroga, juhendmaterjal aga sattus terava kriitika alla. Professor Aleksander Pulveri eksperdi hinnangu alusel on Perede ja Laste Nõuandekeskuse hindamisjuhendis kasutatud väärraid küsimustikke ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Palun peatage arupärimise tutvustamine, sest me teeme siin kahekesi nii suurt lärmi, et segame ametikaaslaste jutuajamisi. Nii et palun, oleme meie tasa! Palun jätkake!

Yana Toom

... ja skaalasid kõigis mõeldavates aspektides, rikkudes sellega autoriõiguse, psühholoogia ja ka diagnostiliste hinnangute andmise reegleid ja tavasid. Lisaks juhendmaterjali sisulistele ebakõladele esineb endiselt selgusetust Sotsiaalministeeriumi ning MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskus vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmisel, MTÜ rahastamises, juhendmaterjali sisus ja mahus ning järelevalvemenetluse toimingutes. Seoses sellega on meil proua Kütile neli küsimust. Ma siiralt loodan, et see praktika, kui vastuse arupärimisele kirjutab seesama ametnik, kelle kohta me aru pärimel, lõpuks lõpetatakse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Maimu Bergi!

Maimu Berg

Härra eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Mul on üle anda üks väike eelnõu: Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarsete Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist. Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (403 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 403 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 403. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 403 on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (634 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 634 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on õnn ja rõõm öelda, et me vaatasime 21. aprillil põhiseaduskomisjonis selle eelnõu läbi ja valmistasime ta ette teiseks lugemiseks. Selgus, et meie head kolleegid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist olid oma fraktsiooni ja erakonna nimel esitanud selle eelnõu kohta ka muudatusettepaneku. Komisjon toetas seda muudatusettepanekut üksmeelselt. Ühtlasi tegi komisjon ise täiendava muudatusettepaneku, lähtudes Isamaa ja Res Publica Liidu pöördumisest põhiseaduskomisjoni poole. IRL soovis samuti teha korrektiive selles, millised fraktsiooni liikmed Riigikogu korruptsioonivastasesse erikomisjoni kuuluvad. Otsustasime ühendada need ettepanekud selle eelnõu punkti 1 alla, mida me põhiseaduskomisjonis ka muutsime. Te olete kindlasti kõik kursis, et me nimetame korruptsioonivastase erikomisjoni liikmeks Andres Anvelti asemel Rein Randveri ning asendusliikmeks Jaak Alliku asemel Kalvi Kõva, Helmen Küti asemel nimetame erikomisjoni liikmeks Etti Kagarovi ning asendusliikmeks Rein Randveri asemel Jaak Alliku, Liisa-Ly Pakosta asemel nimetame liikmeks Ken-Marti Vaheri ja asendusliikmeks Andres Jalaku asemel Juhan Partsi. See otsus jõustub allakirjutamisel. Ma usun, et me saame täna selle eelnõu lõpphääletusele panna, nagu põhiseaduskomisjon juba varem, oma 8. aprilli istungil otsustas. Ma usun ka, et homsest saab erikomisjon oma tööd jätkata ning sukelduda tööle, sest vahepeal oli seal tekkinud väike paus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas ametikaaslastel on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Alustame eelnõu 634 muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Teise muudatusettepaneku on teinud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et otsuse eelnõu 634 tuleks teisel lugemisel panna lõpp-

hääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 634. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 75 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu 634 on otsusena vastu võetud. (Tabel 2.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 561 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 561 esimene lugemine lõpetati 29. jaanuaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 12. veebruar kell 17.15. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud, keskkonnakomisjon ise aga vormistas eelnõu kohta üheksa muudatusettepanekut. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahelisel ajal käsitleti eelnõu komisjoni istungitel kolmel korral: 11. veebruaril, 7. aprillil ja 14. aprillil. Keskkonnakomisjoni 11. veebruari istungil osalesid ja esitasid oma ettepanekuid eelnõu kohta Eesti Jäätmeäitajate Liidu, Eesti Linnade Liidu, Eesti Töoandjate Keskliidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu, Tootjavastutusorganisatsiooni, Tallinna Keskkonnaameti ja Tallinna Jäätme keskuse esindajad. 7. aprilli istungil esitasid oma ettepanekuid eelnõu kohta Eesti Taaskasutusorganisatsiooni ja Audiitorkogu esindajad. Kõigil komisjoni istungitel, kus eelnõu on käsitletud, on loomulikult osalenud ja selgitusi jaganud ka Keskkonnaminister esindajad.

Nüüd räägin muudatusettepanekutest. Muudatusettepanekud nr 1, 7 ja 8 on seotud võimaliku põhiseadusliku vastuolu kõrvaldamisega pakendi materjali määramisel. Nimelt osalesid komisjoni 11. veebruari istungil Maksu- ja Tolliameti esindajad, kes juhtisid komisjoni liikmete tähelepanu pakendiaktsiisi seaduse § 4 lõike 2 võimalikule vastuolule põhiseaduse §-ga 113. Pakendiaktsiisi seaduse § 4 lõike 2 kohaselt kehtestab pakendi materjali määramise korra keskkonnaminister. Pakendi materjal on aga üks pakendiaktsiisi määramise oluline element, sest materjali liigist sõltub aktsiisimäär. Kuna põhiseaduse §-st 113 tulenevalt on maksuliikide ja -objektide valiku õigus ainult Riigikogul, kes peab seaduses sätestama kõik maksukohustuse elemendid, mille tulemusena tekib maksukohustus, võib see, kui keskkonnaminister täitevvõimu esindajana määrab pakendiseaduse § 4 lõike 2 alusel kindlaks maksukohustuse ühe olulise elemendi, olla vastuolus põhiseaduses sätestatuga. Maksu- ja Tolliametil on nende hinnangul maksurevisjoni käigus võimalik teha maksuotsus ettevõtjate vastu, kes on sellele põhiseaduslikule probleemile tähelepanu juhtinud. Arusaadavalt ei ole seda vastuolu kohtus kontrollitud. Nii et ei ole võimalik üheselt öelda, kas seal on vastuolu põhiseadusega või mitte. Kuid selle võimaliku vastuolu kõrvaldamiseks ongi muudatusettepanekuga nr 1 muudetud pakendiseaduse § 3 lõiget 3 ja sätestatud seaduse tasandil pakendi materjali liigid.

Tulenevalt muudatusettepanekust nr 1 on pakendiaktsiisi seaduses tehtud järgmised muudatused. Muudatusettepanekuga nr 7 on tunnustatud kehtetuks pakendiaktsiisi seaduse § 4 lõige 2, millega volitati keskkonnaministrit kehtestama pakendi materjali määramise korda (eelnõu teise lugemise tekstis § 2 punkt 1). Lisaks on muudatusettepanekuga nr 8 täiendatud pakendiaktsiisi seaduse § 4 lõikega 3, milles viidatakse pakendiseaduse § 3 lõikele 3, mis kehtestab pakendi materjali liigid, ja lõikega 4, milles sätestatakse, et juhul, kui pakend koosneb mitmest materjalist, loetakse pakendi materjaliks materjal, mille massiosa on pakendi koostises suurim.

Muudatusettepanekuga nr 5 muudetakse eelnõu § 1 punktiga 23 (eelnõu teise lugemise tekstis § 1 punkt 24) pakendiseadust täiendava § 24¹ pealkirja ja esimest lõiget nii, et asenda-

takse sõna "pakendiaudit" sõnadega "pakendi-registrisse esitatavate andmete audiitorkontroll". Audiitorkogu hinnangul võib sõna "pakendiaudit" olla eksitav, "pakendiregistrisse esitatavate andmete audiitorkontroll" on aga täpsem ja korrektsem ega jäta eksitavat muljet selle tegevuse sisust. See muudatus tuleneb muu hulgas asjaolust, et mõiste "pakendiaudit" ei pruugi töövõtu tegelikku sisu meetoodiliselt korrektselt peegeldada: kontrolli objektiks ei ole mitte pakend, vaid pakendiaruanne. Samuti ei saa nn kindlustunnet võimaldavat töövõttu nimetada auditiks, mis on oma iseloomult suurt kindlustunnet võimaldav töövõtt. On olemas vahe, kas tegemist on lihtsalt kindlustunnet võimaldava töövõtuga või suurt kindlustunnet võimaldava töövõtuga.

Selle muudatusettepanekuga jõustatakse pakendiregistrisse esitatavate andmete audiitorkontrolli käsitlev säte 2015. aasta 1. jaanuarist. Rakendussätte vajadus tuleneb asjaolust, et pakendiregistrile esitatavate andmete kontrolli puhul on vandeaudiitoritel tegemist töövõtuga, mis eeldab meetoodikas kokkuleppimist ja selle väljatöötamist. Audiitorkogu ja Keskkonnaministeerium vajavad aega vandeaudiitorite ja ettevõtjate koolitamiseks, samuti juhendmaterjali koostamiseks. See keskkonnakomisjoni esitatud ettepanek on vormistatud Audiitorkogu ettepaneku alusel.

Muudatusettepanekuga nr 6 muudetakse eelnõu § 1 punktiga 29 muudetava pakendiseaduse § 33 lõikeid 4 ja 6. Kui esitatud eelnõu kohaselt oli Maksu- ja Tolliamet vääртеo kohtuväline menetleja pakendi raskemetallide sisalduse piirangute eiramise asjades (pakendiseaduse § 28), siis muudatusettepaneku kohaselt on Maksu- ja Tolliamet vääртеgude kohtuväline menetleja hoopis pakendijäätmete taaskasutamise kohustuse täitmata jätmise (pakendiseaduse § 29) ning pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise kohustuse täitmata jätmise ja tagasivõtmise nõuete rikkumise asjades (pakendiseaduses § 30 ja § 33 lõige 4). Muudatusettepanekuga on muudetud ka linna- ja vallavalitsuste pädevust vääртеgude kohtuvälise menetlejana ning välistatud nende õigus menetleda pakendi raskemetallide sisalduse piirangute eiramise asju. Nagu ma juba ütlesin, see hakkab olema Maksu- ja Tolliameti õigus. See keskkonnakomisjoni esitatud muudatus-

ettepanek on vormistatud Keskkonnaministree-riumi ettepaneku alusel.

Muudatusettepanekutega nr 2–4 on õigus- selguse eesmärgil tehtud eelnõu § 1 punktides 5, 8 ja 10 normitehnilisi muudatusi. Muudatus- ettepanekuga nr 2 on täpsustatud eelnõu § 1 punktiga 5 pakendiseaduse § 16 täiendava lõike 3¹ punkti 4 ja sätestatud, et pakendi- ettevõtja esitab järelevalveõigusega isikule pakendijäätmete taaskasutamise tõendi, millele märgitud andmed on toodud sama paragrahvi lõikes 3². Siin on küsimus lihtsalt selles, kui- das korrektsemalt neid dokumente nimetada. Muudatusettepanekuga nr 3 on täpsustatud eel- nõu § 1 punktiga 8 muudetava pakendiseaduse § 17 lõike 4 punkti 5 sõnastust ja vormistatud selle teisest osast uus punkt, punkt nr 6. Lisaks on täpsustatud nimetatud lõike punkti 7 sõnas- tust. Muudatusettepanekuga nr 4 on eelnõu § 1 punktiga 10 täpsustatud pakendiseaduse § 17 täiendava lõike 4³ sõnastust ja esitatud see punktidenä ning vormistatud viimasest lausest eraldi lõige 4⁴.

Muudatusettepanekuga nr 9 täiendatakse eelnõu §-ga 3, mille kohaselt eelnõu § 1 punkt 11 jõustub 2015. aasta 1. jaanuaril. See kesk- konnakomisjoni ettepanek on vormistatud MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ettepa- neku alusel. Lisaks on eelnõus tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Juhtivkomisjon tegi oma 14. aprilli istungil, lisaks sellele, et seal neid ettepanekuid hääletati, otsuse esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päeva- korda tänaseks, 23. aprilliks, ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Teile on küsimusi. Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Kogu selle teema sümboliks Eesti tarbimis- ühiskonnas on kujunenud kuulus kollane "Hul- lude päevade" kilekott, mida on isegi presi- dendi aastapäevavastuvõtul sümbolina kasuta- tud. Paljudes Euroopa riikides on viimase kahe aastaga iseäranis hoogustunud biolagunevate kilekottide ja pakendite kasutuselevõtt. Kas keskkonnakomisjoni suund üldiselt on regulee-

rida seda teemat peamiselt aktsiisi abil või olete arutanud ka tarbijate teavitamise kam- paaniate üle, et suureneks ühiskonna teadlik- kus ja rohkem kasutataks näiteks korduvkasu- tusega kotte? Väga paljuski tundub see eelnõu olevat just kilekotiteema, pluss muidugi muud plastpakendid, millest siin juttu on.

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise eelnõu aru- telu käigus, nendel kolmel mainitud koosole- kul, me seda teemat küll ei puudutanud. Läh- tusime üldisest loogikast, et kõik pakendid, mis turule lastakse, oleks vaja kokku koguda ja teha seda liigiti, lähtudes sellest materjalist, mida pakendis kõige enam on. Kui pakendid uuesti ringlusse või vähemalt taaskasutusse võetakse, siis on mõju keskkonnale talutav. Pakendi puhul on alati oluline küsimus selle kasulikkus, pakend on millekski kasulik, seda niisama lihtsalt ei kasutata. Teiseks on aga oluline mõju keskkonnale. Alati on siin võima- lik leida mingisugune kompromiss. Kui paken- dite kogumine ja taaskasutamine on hästi kor- raldatud, siis ei ole ka selle kollase kilekotiga kaasnevad probleemid nii hullud. Aga lõpuks ongi kogu selle eelnõu 561 eesmärk ju see, et organisatsioonid, kes on kohustatud ja seatud pakendite kokkukogumisega tegelema, tege- leksid sellega läbipaistvamalt, et seda raha, mida pakendite turule laskjate käest kogutakse, kasutataks võimalikult sihtotstarbeliselt ja ava- likkusel oleks võimalik seda hinnata. Seaduses on kirjas, et teenused ostetakse avalike hangete teel või võimalikult avalikult, võimalik ega lubatud ei ole kasumit välja võtta, tuleb inves- teerida teavitustegevusse, inimeste harimisse. Seaduseelnõu eesmärk ongi see, et see toimuks paremini kui praegu ja kogumiskonteinereid tuleks juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen § 16 muudetud lõiget 3: "Pakendiettevõtja, kes laseb turule pakendatud kaupa pakendimassiga rohkem kui viis tonni aastas ning ei anna käes- oleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohustusi üle taaskasutusorganisatsioonile ..." Mul tekib

kaks küsimust. Kui palju on Eestis üldse akrediteeritud taaskasutusorganisatsioone?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Praegu on neid taaskasutusorganisatsioone minu teadmiste järgi kolm. Seadus ega need tingimused aga kuidagimoodi ei piira neljanda ega viienda taaskasutusorganisatsiooni ega ka järgmiste turuletulekut. See kõik sõltub pakendihulgast, sellest, kui palju pakendeid turule lastakse. Selleks, et turule lastavate pakendite hulk oleks võimalikult ausalt ja täpselt deklareeritud ning teada, me ju muudamegi pakendiliigi määramise korra, keskkonnaministri määruse asemel tehakse seda nüüd seaduses. Seetõttu on maksuametil parem pakendite turule laskjaid kontrollida ja kontrollida seda, et andmed on tõesti õiged. Praegu on ikkagi mõne koha peal põhjendatud kahtlusi, et deklareeritud ei ole päris kõike, mis tegelikult turule on lastud. Arusaadavalt võib see muudatus kaasa tuua turule lastavate pakendite hulga kasvu n-ö paberi peal, võib-olla ka aktsiisilaekumise kasvu, mistõttu peaks juurde tulema tööd, millega on võimalik ka uutel turule tulijatel tegelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh! Siit tuleneb teine küsimus. Me teame, et kui umbes aasta tagasi me samu seadusi arutasime, siis arvati, et põllumajandust need seadused ei mõjuta. Nüüd aga teame, et silokile müüjad peavad oma kile ise kokku korjama. Kas ka nemad võivad selle kohustuse anda üle akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonile? Kuidas ja kes määrab selle hinna?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Kokkukogumise määr ja viis sõltub paljuski sellest, kui palju pakendit turule lastakse. Kui aastane maht on üle 5000 kilogrammi ehk 5 tonni, siis tuleb kokkukogumine kas iseseisvalt korraldada või see ülesanne vastavale organisatsioonile üle anda. Mis puudutab maksumust, siis võib öelda nii, et kui võtta kolme organisatsiooni käest pakumine, siis parim hind, mis pakutakse, ongi see, mida tuleb maksta.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, te näete, et rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Alustame eelnõu 561 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üheksa muudatusettepanekut. Kõik muudatusettepanekud on teinud juhtivkomisjon ehk keskkonnakomisjon. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek. Nüüd tähelepanu, tuleb viimane, üheksas muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 545 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Õigupoolest peaks siin kõnepuldil olema Andres Anvelt, kes seda eelnõu algselt tutvustas. Aga mingil seletamatul moel on temast vahepeal saanud justiitsminister ja seetõttu on see roll langenud minule.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmist ja sellega seonduvat jõudis õiguskomisjon arutada vähemasti kolmel korral. Ühel korral oli ka Anvelt isiklikult oma küsimustega selle arutelu keskmes, aga aprillikuu 7. ja 14. päeval pidi komisjoni uus koosseis eelnõu üle vaatama. Konkreetselt tsiviilkohtumenetluse seadustikuga väga palju probleeme esile ei kerkinud, sest Riigikogu fraktsioonid ega Riigikogu liikmed muudatusettepanekuid selle kohta ei esitanud. Küll aga on vahepeal Riigikohus oma tööd teinud ja seetõttu on nüüd olemas

kehtiv Riigikohtu lahend 10. detsembrist 2013. Riigikohus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse § 57 lõiked 1 ja 15 ning lisa 1 selles osas, mis sätestab tsiviilkohtumenetluses avalduse muul viisil esitamisel kohustuse tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu. See Riigikohtu lahend tekitas vajaduse muuta riigilõivuseadust. Esimene muudatusettepanek puudutabki eelnõu § 2 ehk riigilõivuseaduse § 57, kuhu lisatakse lõige 15¹, mis näeb välja nii: "Menetluskulude rahalise suuruse kindlaksmääramise peale apellatsioonkaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu 50 eurot." Komisjon oli siin täielikul üksmeelel.

Me oleme siin ühiselt menetlenud ka korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu ning selle seadusena vastu võtnud. Selle seaduse jõustumise põhiline aeg on 1. jaanuar 2018. Aga selle mahuka eelnõu menetlemise jooksul sattusime ka olukorda, kus eelnõu teatud punktide sõnastus ei saanud päris selline, nagu see oleks võinud olla, sõnastus ei olnud üheselt mõistetav. Seetõttu pakub muudatusettepanek nr 3 korteriomandi- ja korteriühistuseaduse § 51 lõike 4 uut sõnastust: "Korteriühistu esitab kinnitatud majandusaasta aruande korteriühistute registrile kuue kuu jooksul majandusaasta lõppemisest arvates. Kui audiitorkontroll on kohustuslik, esitatakse aruanne koos vandeaudiitori aruandega." Nüüd peaks olema selge, millal vandeaudiitori aruannet vaja on: ainult sellisel juhul, kui audiitorkontroll on kohustuslik. Selle lõike teine pool oli meil menetluse käigus ära jäänud. Nüüd peaks kõigile, kellesse see asi puutub, olema selge, kas vandeaudiitori aruannet on vaja või mitte.

Muudatusettepanek nr 2 käsitleb korteriomandiseaduse muutmist: sõnad "eriomandi eseme" asendatakse sõnadega "korteriomandi reaalosa". Probleem on selles, et mõistet "eriomandi ese" õiguses veel ei ole, see tuleb mängu alles 2018. aastal, kui jõustub korteriomandi- ja korteriühistuseadus. Seetõttu tuleb niikaua läbi ajada mõistega "korteriomandi reaalosa".

Parandasime ka seaduse jõustumist puudutavaid sätteid. Selle menetluse käigus me muutusime aga üsna kirglikuks, kui kõne alla tuli korteriomandi- ja korteriühistuseaduse korrektuur ning eelnõu algataja esindaja suhtumine sellesse. Meil olid väga tõsised vaidlused

õigusterminite kasutamise üle. Näiteks oli kõne all see, kas korteriühistu juhtorgan on kes või mis. Suured spetsialistid, kes olid komisjonis esindatud, ei jõudnud selles küsimuses ühele meelele. Keeletoimetamisel korteriomandi- ja korteriühistuseaduses tehtud muudatused põhjustasid teisigi arutelusid. Kuna algataja esindaja jäi oma selgitustega meie ees hätta, siis komisjon otsustas, et komisjon neid muudatusi ei algata. Nagu ma ütlesin, korteriomandi- ja korteriühistuseadus jõustub valdavalt 1. jaanuaril 2018. Ma soovitan värskel ajutisel justiitsministril Anveltil hästi rahulikult kõik selle seadusega seotud mured kokku koguda ja neid arutada, ei ole vaja nendega kohe Riigikogusse tormata. Eile pöördus värske minister Anvelt praeguse õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure poole. Tema arvates on Riigikogu õiguskomisjoni ametnikud läinud liiga kaugele ja suruvad oma tahet peale Riigikogu liikmetele, kes õiguskomisjonis töötavad. Võin kinnitada, et Riigikogu õiguskomisjonis on mõtlevad inimesed, kes saavad oma mõtetega ise hakkama. Noor kolleeg Anvelt peaks ka läbi lugema need kirjad, millele ta alla kirjutab, vähemasti peaks ta seda tegema oma ametisoleku esimesel kuul.

Rohkem selle eelnõuga muret ei ole. Soovitan teil selle eelnõu teise lugemise lõpetamisele kaasa aidata. Nagu te nägite, põhiline seadus ise väga muudatusi ei vajanud, kogu aur läks ühte teise kohta. Me tegelesime oma-moodi kobarseaduseelnõuga. Aga kes teeb, sel juhtub. Ka vead on meie elu loomulik osa. Kui need ette tulevad, siis tuleb neid parandada, kui ühine arusaam on olemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Ma palun teie abi eelnõu 545 muudatusettepanekute läbivaatamisel. On laekunud neli muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas ja neljas muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on läbi.

5. Avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (649 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 649 teine lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liige Arto Aas!

Arto Aas

Härra Ratas! Austatud Riigikogu! Avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus m.a 4. novembril. 14. novembril algatas Vabariigi Valitsus elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Mõlema eelnõu esimene lugemine toimus s.a 22. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 5. veebruariks, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Juba varem oli majanduskomisjon langedanud põhimõttelise otsuse need kaks eelnõu ühendada. Eelnõude ühendamiseks oli nõus ka algataja. Majanduskomisjon arutas selle eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma 15. aprilli istungil, millel osalesid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad Tõnu Nirk ja Hindrek Allvee.

Komisjon otsustas teha eelnõu kohta 13 muudatusettepanekut, millest 12 esitas majanduskomisjonile Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kõige esimene muudatusettepanek oligi see, et need kaks sisult sarnast ja ühel ajal menetlusse antud eelnõu tuleks ühendada avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuks. Selline suupärane nimi. Ülejäänud 12 muudatusettepanekut on formaaljuriidilised, seotud kahe seaduse ühendamiseks ja ühendamiseks tingitud juriidiliste muudatustega, näiteks teatud kuupäevade parandamisega. Suurt poliitilist debatti komisjonis ei toimunud, kõik otsused langetati konsensuslikult. Muudatusettepanekud on teile kõigile kätte-

saadavad, ma ei hakka neid ükshaaval ette lugema.

Tulen lõpetuseks komisjoni otsuste juurde. Esiteks otsustasime teha täiskogule ettepaneku võtta eelnõu päevakorda täna, 23. aprillil. Teiseks otsustasime teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kolmandaks, kui teine lugemine lõpetatakse, siis soovitame saata eelnõu kolmandale lugemisele 7. maiks. Kõik otsused, nii otsused muudatusettepanekute kohta kui ka protseduurilised otsused langetati komisjonis konsensuslikult. Lõpuks tehti ettepanek panna eelnõu 7. mail lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Ei soovita.

Alustame eelnõu 649 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 13 muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes, kaheteistkümnes ja kolmeteistkümnes muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

6. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise (493 UA) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Head kolleegid! Austatud juhataja! Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2013. aasta 25. septembril. Esimene lugemine toimus sama aasta 23. oktoobril, teine lugemine 10. detsembril ning eelnõu võeti seadusena vastu 11. det-

sembril. 18. detsembril otsustas Vabariigi President jätta käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse välja kuulutamata.

Vabariigi Presidendi otsust arutas Riigikogu rahanduskomisjon oma kahel istungil: s.a 13. ja 14. jaanuaril. Viimasena nimetatud istungil andis Vabariigi Presidendi motiividest seaduse välja kuulutamata jätmisel ülevaate Vabariigi Presidendi õigusnõunik Ülle Madise. Arutelude tulemusena otsustas rahanduskomisjon teetada seaduse muutmata kujul vastuvõtmata jätmist. 2014. aasta 16. jaanuaril otsustas Riigikogu täiskogu seadust muutmata kujul mitte vastu võtta.

Rahanduskomisjon leidis, et presidendi osutatud puuduste kõrvaldamiseks tuleb täiendada nii eelnõu kui ka seletuskirja. Komisjoni arvates oleks kõige otstarbekam, kui uue seletuskirja koostaks eelnõu algataja. Seletuskirja väljatöötamiseks moodustati Rahandusministeeriumis töörühmad, et täpsemalt kirjeldada uue regulatsiooni mõjusid, kaasnevat halduskoormust, andmete käitlemise turvalisust ja kavandatavate piirangute proportsionaalsusega seonduvat ning analüüsida regulatsiooni vastavust Euroopa Liidu õigusele. Rahanduskomisjon möönis, et seaduse uuesti arutamise korral tuleb üheselt mõistetavalt sätestada vabade elukutsetega seonduv ning näha ette rakendussätteid, mis võimaldaksid sujuvat üleminekut uuele regulatsioonile.

Eelnevatest otsustest lähtuvalt arutati s.a 11. ja 17. veebruaril rahanduskomisjoni istungitel koos Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajatega eelnõu ja seletuskirja täiendusi ning huvigruppide esitatud ettepanekuid. Rahandusministeeriumis ettevalmistatud eelnõu ja seletuskiri muudetud kujul esitati huvigruppidele arvamuse avaldamiseks. Märkuste ja ettepanekute arvestamise tabel on lisatud Rahandusministeeriumis täpsustatud ja täiendatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjale ja selle võite leida Riigikogu koduleheküljelt. Selles on toodud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja, Notarite Koja, Eesti Advokatuuri, Eesti Kaupmeeste Liidu ja teiste organisatsioonide ettepanekud ja arvamused eelnõu kohta. Lisaks eeltoodule esitati rahanduskomisjonile pöördumine, milles leitakse, et eelnõust on kasu just väikeettevõtjatele, sest

paraneb aus konkurents. Selle pöördumise autor on Ivar Liivamägi.

Järgnevalt annan ülevaate muudatusettepanekutest ja komisjonis toimunud arutelust. Kui Riigikogu ei võta tagasisaadetud seadust muutmata kujul uuesti vastu, toimub selle edasine menetlemine üldkorras, alustades muudatusettepanekute esitamisest. Kui Riigikogu otsustab seadust muuta, siis tuleb arvestada, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse mõte on eeskätt selles, et seaduse muutmisel piirduks nende puuduste kõrvaldamisega, millele president tähelepanu juhtis. Etteruttavalt olgu öeldud, et Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud.

Tuletan meelde, et president tõi välja, et Riigikogule, ettevõtjatele ja avalikkusele tuleb eelnõu uuesti arutamisel esitada üksikasjalik analüüs, mille põhjal oleks võimalik väita, et ei ole teisi, kavandatavast regulatsioonist leebemaid võimalusi vähemalt samasuguses ulatuses käibemaksuauku vähendada. Samuti tegi president ettepaneku täpsustada vabade elukutsetega seonduvat regulatsiooni. Ta tegi ka ettepaneku läbi mõelda, millise aja jooksul suudavad näiteks suured jaekaubandusettevõtted oma kliendibaasid ja raamatupidamistarkvara võimalikele muudatustele kohendada. Tema viimane ettepanek oli täpsustada kavandatava regulatsiooni vastavust Euroopa Liidu käibemaksudirektiivile.

Väga põhjalik analüüs regulatsiooni vajalikkuse kohta on esitatud Rahandusministeeriumi koostatud seletuskirjas, mis on olnud kõigile Riigikogu kodulehel kättesaadav alates 6. märtsist. Selles toodud selgitused veensid rahanduskomisjoni veel kord regulatsiooni vajalikkuses ning selles, et praegu puuduvad vähem koormavad alternatiivid sama eesmärgi saavutamiseks. Teisisõnu, tegemist ei ole ettevõtlusvabaduse ebaproportsionaalse piiramisega.

Nüüd aga konkreetsemalt muudatustest, mida presidendi otsusest tulenevalt on uuesti arutatavas eelnõus tehtud, ning nendega seotud komisjoni aruteludest. Vabade elukutsete all peame silmas advokaate, notareid, pankrotihaldureid, kohtutäitureid. Õigusselguse huvides täiendatakse käibemaksuseaduse § 27 uue lõikega, mille kohaselt käibedeklaratsiooni lisal ei kajastata selliste tehingute ja toimingute eest

väljastatud ja saadetud arvete andmeid, millele laieneb seaduse alusel kutse- või ametisala-duse hoidmise kohustus. Lisaks teenuse osu-tajale ei ole ka teenuse saaja kohustatud käi-bedeklaratsiooni lisal nende arvete andmeid kajastama. Näiteks, kuna advokaadi poole pöördumine on konfidentsiaalne, siis advokaa-dilt arve saamist ei pea käibedeklaratsiooni lisal kajastama. Kui maksukohustuslasel on aga lihtsam teenuse eest saadud arve andmeid käibedeklaratsiooni lisal kajastada, võib ta seda teha, sest tal endal ei ole saladuse hoidmise kohustus.

Nüüd räägin rakendussätetest ja seaduse jõustumisest. Eelnõus on arvestatud kaup-meeste liidu ettepanekut anda maksuhaldurile õigus kohaldada tähtjalisi erandeid, mida on kirjeldatud muudatusettepanekus nr 3. Taotluse võib esitada isik, kes vajab lisaega IT-arendustööde tegemiseks. Mõnel juhul võib suuremate tööde tegemiseks kuluda kuni aasta. See-tõttu antakse neil juhtudel õigus jätta dekla-ratsioon esitamata kuni 2015. aasta 20. juunini. Seda üleminekuperioodi saab isik kasutada, kui ta esitab maksuhaldurile taotluse vähemalt kaks kuud enne seaduse tervikuna jõustumist. See on vajalik, et maksuhaldur jõuaks üle-minekuperioodi rakendamise taotlust analüüsi-da ja selle kohta tehtud otsuse isikule teatavaks teha. Taotlusi saab esitada alates s.a 1. juulist kuni 31. augustini.

Jaekaubandusettevõtete ettepanekust tulenevalt antakse muudatusettepanekus nr 4 õigus kuni 2016. aasta 20. jaanuarini esitada käibe-deklaratsiooni lisal arvete andmed summeerituna. See annab ettevõtetele keerukamate aren-duste tegemiseks vajaduse korral veel lisaega, et esitada arvete informatsioon tehingupart-nerite kaupa. Põhjus on siin asjaolu, et ühel tehingupartneril on palju arveid ja sellest tule-nevalt on esitatav andmemaht väga suur. And-mete esitamisel tehingupartnerite kaupa tuleb vastav märge teha käibedeklaratsiooni lisal. Selle märke alusel saab Maksu- ja Tolliamet andmeid töödelda ja kahte süsteemi ühildada.

Uuesti arutatava seaduse jõustumise võima-like tähtaegade kohta tehtud ettepanekutest leidis rahanduskomisjonis toetust see, mille järgi seadus jõustub s.a 1. novembril ning erandi taotlemist võimaldav säte 2015. aasta 1. juulil. Maksuameti peadirektor kinnitas, et

Maksu- ja Tolliamet on valmis rakendama uut süsteemi alates 1. novembrist 2014.

Enamiku maksukohustuslaste jaoks on kaasnev halduskoormus minimaalne. Neile, kelle halduskoormus objektiivsetel põhjustel suureneb, võimaldatakse üleminekuperioodi. Neile jääb vajaduse korral võimalus sisuliselt aasta pärast seaduse avaldamist infotehnoloogilisi muudatusi teha ning vajaduse ja soovi korral saavad nad kuni 2016. aastani esitada arveid summeeritult. Kui summeeritusest rääkida, siis tuleb öelda, et IT-arendused on kallimad ja keerukamad. Maksu- ja Tolliametile tähendab summeeritus ikkagi seda, et tuleb üksikkontrolli korras isikute poole pöörduda, sest ei ole näha, mis arvega konkreetselt on tegemist, ja need pöördumised omakorda suu-rendavad ettevõtjate halduskoormust. Kokku-võtlikult öeldes on eelnõus ette nähtud üle-minekuperiood ja iga ettevõtja saab ise otsus-tada, kas sellel ajal esitada arveid summeeritult või mitte.

Räägin ka kooskõlast Euroopa Liidu õigusega, millele Vabariigi President viitas. Rahan-duskomisjon küsis Riigikogu Kantselei õigus-ja analüüsiosakonna seisukohta, kas seadus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Proble-maatilisena nähti raamatupidamise seaduses kavandatava muudatuse kooskõla käibemaksu-direktiivi artikliga 226, mis sätestab ammen-dava loetelu andmetest, mida tuleb arvetel esitada. Uuesti arutamisel jäetakse seadusest välja raamatupidamise seaduse muutmist käsit-lev paragrahv, millega nähti ette muuta raa-matupidamise seaduse algdokumendile kehtes-tatud nõudeid. Selle muudatusega arvestamisel muutub ka eelnõu pealkiri ehk raamatupida-mise seadust ja selle muutmist enam seal kirjas ei ole.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud on järgmised. Me otsustasime esitada eelnõu teisele lugemisele 2014. aasta 23. aprilliks ettepanekuga eelnõu teine luge-mine lõpetada. Kui teine lugemine täna lõpeta-takse, on komisjoni ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele 7. mail. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Teie kui komisjoni ettekandja olete selle seaduseelnõu menetlemisel minu silmis nagu parlamentaarse tahte eestkõneleja. Viimastel päevadel on ajakirjanduses tekkinud päris paras skandaal seoses sellega, et maksuamet on justkui juba asunud tegema investeeringuid selle seaduse tehniliseks rakendamiseks oma arvuti-võrgus. Oponendid ütlevad, et neil pole selleks õigust, sest seadust ei ole veel vastu võetud. Kas Riigikogu rahanduskomisjonil on seisukoht, kuidas saab olla nii, et seadust veel ei ole, aga meie teeme kulutusi juba nagu ette, olles kindlad, et seadus vastu võetakse? See ongi mu küsimus. Ma olen sellest üsna häiritud.

Remo Holsmer

Aitäh! Ei maksa väga häiritud olla. Me käsitlesime seda teemat ka eile, kui rahanduskomisjon käis Maksu- ja Tolliametis. Maksu- ja Tolliametil on IT-arendajaga sõlmitud raamleping neljaks aastaks, kokku miljoni euro väärtuses. Loogika on selles, et kui on vaja mingisugust IT-arendust teha, siis on võimalik kiiresti ühelt partnerilt seda teenust saada. Selle ühe miljoni euro ulatuses tehti juba aastaid tagasi riigihange. Nii et kõik on olnud väga korrektne. Mis puudutab deklaratsiooni lisa, siis 60 000 euro eest on tehtud töid, mis on seotud tehnilise spetsifikatsiooniga uuele süsteemile üleminekul. Täiendavaid arendustöid tehtud ei ole. Kokku on praeguse kalkulasiooni kohaselt nende maksumuseks hinnatud 400 000 eurot. Aga kõik mahub ilusasti seaduse raamesse ja rahvasaadik Riisalu ei pea väga muretsema.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma ei saanud sellest vastusest päris täpselt aru. Kas 60 000 euro puhul on silmas peetud neid töid, mis eeldavad selle eelnõu seadusena vastuvõtmist? Kui see on niimoodi, siis on see küll äärmiselt ebamugav teema, mida käsitleda siin Riigikogu sünnipäeval. See ei sobi kokku parlamentaarse demokraatia tavadega. Siin on vastuolu. Rahandusminister just nagu osutas 400 000

eurole, aga tänases Eesti Päevalehe artiklis osutatakse kulutatud 60 000 eurole.

Remo Holsmer

Need 60 000 eurot on üks osa 400 000-st, nagu ma eelmisele küsimusele vastasin. Tehniliste spetsifikatsioonide väljatöötamiseks on maksuamet tellinud töid oma IT-partnerilt, kellega oli juba sõlmitud nelja-aastane raamleping. Kõiki neid töid tehakse selle lepingu raames.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma saan aru, et seda eelnõu ei ole mugav käsitleda. Kuigi eelnõu idee – maksukeskkonna parandamine ja ettevõtjatele ausa konkurentsikeskkonna loomine – on iseenesest õige, on kogu selle eelnõu menetlus minu meelest olnud nagu üks halb uni. Ma tuletan meelde, et see eelnõu tuli siia 1,5 lehekülje pikkuse selgustkirjaga, mis on nüüd muutunud 12 lehekülje pikkuseks. President ütles selgelt, mis olid need põhjused, miks ta selle seaduse tagasi lükkas. Vaadates neid põhjendusi ja meenutades ka ühiskonnas toimunud diskussiooni, tuleb öelda, et see teema on olnud aktuaalne. Ka Riigikogu arvas, et me peaksime sellega edasi tegelema. Siit tulenebki minu küsimus. Ettevõtjad kurdavad, et nendega ei ole arvestatud, nendega ei ole kokku saadud ja nende arvamus pole arvesse võetud. Äkki sa oskad öelda, kas see on vale jutt? Kui palju nendega on kokku saadud, missugused kokkusaamised on toimunud jne?

Remo Holsmer

Selle eelnõu sünnilugu ulatub 2013. aasta septembrisse, mil kogunes maksupettuste tõkestamise komisjon. See on rahandusministri juhtida ja selles osalevad riigiasutuste esindajad, samuti mitme ettevõtlusorganisatsiooni, näiteks Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja Eesti Töandjate Keskliidu esindajad. Selle teema käis komisjoni koosolekul välja Maksu- ja Tolliameti esindaja. Ma saan viidata komisjoni koosoleku protokollile, kus on ära toodud, et käibedeklaratsiooni elektroonilise lisaga tuleb kiiremas korras edasi tegelda. Seda peaks väga hästi teadma ka rahanduskomisjoni aseesi-

mees, kes võttis osa kõigist aruteludest, mis järgnesid neile ettepanekutele. Jah, valitsuse aruteludel parlamendiliikmed ei osalenud, kuid alates eelmise aasta oktoobrist või novembrist on komisjonis ettevõtlusorganisatsioonidega arutatud sellel teemal ööpäevade kaupa, ma hindan seda nii. Kindlasti ei saa see eelnõu tulla kellelegi üllatusena ega mõjuda kiirus-tamisena. See idee, ütlen veel kord, tuli septembris maksupettuste tõkestamise komisjonist. Me peame kindlasti endale tuhka pähe raputama selle pärast, et president meile selle seaduse tagasi saatis. Nüüd on tehtud muudatusi, mida ma kirjeldasin ja mis on seotud raamatupidamise seaduse ja käibemaksudirektiivi võimaliku vastuoluga. Ettevõtjatele on antud ka aega, et nad saaksid muuta oma IT-süsteeme. Kõik muudatused on parandanud seda eelnõu, rääkimata seletuskirjast. Hea küsija mainis vist 12 lehekülge. Ma ei tea, kas sul see uus seletuskiri on ees, aga see on sentimeetripaksune. Kvantiteet ei tähenda tingimata kvaliteeti. Aga ma julgen öelda, et seletuskirjas analüüsitakse päris põhjalikult teiste riikide kogemusi, kuidas seal maksupettustega võideldakse. Samamoodi on seal tehtud konkreetne ettepanek käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa kohta, mille abil saab käibemaksupettuste arvu minimeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi riigihangete teema juurde. Kui ma saan õigesti aru, siis neljaks aastaks ette on tehtud hange asja hankimiseks, mida veel olemas ei ole. Kas see ei tundu natuke imelik? Väikeettevõtjatel ei ole siis üldse võimalust niisugustel hangetel oma pakkumist esitada. Aga küsimus on selles, et kui seda seadust täna vastu ei võeta, kes siis kas või selle 6000 eurot lõpuks kinni maksab.

Remo Holsmer

Aitäh! Seletan veel kord, et Maksu- ja Tolliamet on sõlminud raamlepingu ja selleks on tehtud riigihange. Raamleping hõlmab kõiki IT-töid, mida Maksu- ja Tolliamet vajab. See ei puuduta ainult käibedeklaratsiooni lisa. Ma loodan, et on selge, et ühe miljoni euro eest on

sõlmitud raamleping ja hange on tehtud. Selle lepingu raames tehakse kulutusi, mida maksuameti juht vajalikuks peab. Siin ei tohiks kahetimõistetavusi olla.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! See on ikka hirmus seaduseelnõu küll. Ma ei tea täpselt, kas teie fraktsioonikaaslane Aivar Sõerd on oma meelt muutnud ja kavatses nüüd teistmoodi hääletada kui detsembris, aga mina meelt muutnud ei ole. Tõenäoliselt olen hääletamata jätmise asemel sel korral eelnõu vastu, sest minu meelest meil presidendi saadetud kirjale sisulisi vastuseid ei ole. Nagu te ütlesite, Rahandusministeerium on seletuskirja teinud veel pikemaks, aga sisuliselt on küsimused vastamata jäänud. Küsimusi on väga mitmel osapoolel, Rahandusministeeriumil ja ettevõtjatel ei ole ühtset arusaama. Kui palju läheb ühiskonnale maksma selline eelnõu, mida me peaksime hakkama heaks kiitma?

Remo Holsmer

Aitäh! Seda, kuidas teie hääletate, mina loomulikult öelda ei saa. Mina saan teid ainult veenda seda eelnõu toetama. Oma otsust tehes olete te kõik loomulikult vabad. Te tegite kriitikat, et eelnõu ei ole muutunud. On küll. Üks asi on seletuskiri, aga ka eelnõus endas on tehtud täiendusi. Ma loetlen need veel kord. Vastuolu käibemaksudirektiiviga on kaotatud. Ettevõtjatele on antud pooleaastane üleminekuperiood, nii et esitades maksuametile taotluse, saab IT-süsteemid uute nõuetega vastavusse viia. Samuti võimaldatakse ettevõtjatel 2016. aastani esitada arveid summeerituna. Need on praeguse menetluse käigus tehtud muudatused, võrreldes selle eelnõuga, mida me menetlesime eelmise aasta lõpus. Nii et kindlasti on toimunud muutusi. Nähe seda poolt ka. Te soovite näha ainult negatiivset, aga ma julgen öelda, et eelnõu on saanud palju paremaks. Ma julgustan teid seda eelnõu toetama.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Meie fraktsioon on eelmisel ja sellele aastal kohtunud enamiku ettevõtete katusorganisatsioonidega. Viimane kohtumine toimus esmaspäeval. Täna potsatas kõigi Riigikogu liikmete postkasti kaheksa ettevõtte ja organisatsiooni allkirjaga paber. Minu teada ei ole tänase seisuga mitte ükski ettevõtete katusorganisatsioon seda eelnõu toetanud. Kas sa oskad öelda, kas on mõni organisatsioon, kes toetab sellise seaduse vastuvõtmist?

Remo Holsmer

Aitäh! Eelnõu juures on kooskõlastustabel, kus on kirjas organisatsioonide tehtud ettepanekud ja ka põhjendused, miks ettepanekut toetati või see toetamata jäeti.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Nii selle eelnõu esialgsel menetlemisel kui ka nüüd, seda uuesti menetledes, oleme tõepoolest kohtunud paljude ettevõtlusorganisatsioonidega. Üks oluline küsimus, mida ikka on esitatud, on see, kui palju see ettevõtjatele maksuma läheb. Tundub pigem, et mida rohkem sellel teemal arutatakse, seda rohkem küsimusi tekib. On näha, et hinnangud selle kohta, millised on ettevõtjate kulud, erinevad kardinaalselt, sõltuvalt sellest, kas kalkulatsiooni on teinud ettevõtjad või Maksu- ja Tolliamet koos ministeeriumiga. Kas sa oskad seletada, miks need hinnangud nii erinevad on?

Remo Holsmer

Aitäh! Need hinnangud ongi erinevad, siin ei ole ühest vastust. Nende kulud, kes praegu ei kasuta üldse majandustarkvara või raamatupidamistarkvara, kujunevad selle alusel, kas nad lähevad sellele tarkvarale üle või mitte. Nendele, kes seda tarkvara juba kasutavad, on osa tarkvaraarendajaid lubanud, et uuendus on n-ö hinna sees, osa on jällegi öelnud, et selle eest tuleb lisaks maksta. Sellest tulenevalt ei olegi võimalik üheselt öelda, kui suured on kõigi Eesti ettevõtete üleminekukulud. Me saame ainult loota, et ettevõtted mõistavad, et lõpuks on see nende endi huvides ja Eesti ausa maksukeskkonna huvides. See eelnõu on teh-

tud selle nimel, et käibemaksuauk ja maksuauk tervikuna Eestis väheneks.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud ettekandja! Kuuldavasti on Euroopa Komisjon otsustanud käibemaksudirektiivi kui kõige suuremat halduskoormust tekitavat dokumenti hoopis lihtsustada ehk liikuda vastupidises suunas sellele, mida meie täna siin saalis arutame. Võib-olla jäävad kõik need investeeringud ja plaanid ning see, mida teeb riik ja mida teevad ettevõtjad, üldse ajutiseks. Kas sellest on rahanduskomisjonis räägitud?

Remo Holsmer

Aitäh küsimuse eest! Mulle ei meenu, et sellel nädalal oleks rahanduskomisjoni aruteludel seda teemat käsitletud. Kui rahanduskomisjoni esimehele, aseesimehele või mõnele teisele komisjoni liikmele see meenub, siis ma kindlasti täpsustan seda pärast, aga praegu ütlen, et see ei ole eraldi arutelu all olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Andrus Ansip.

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ausad ettevõtjad on kõik huvitatud sellest, et maksudest kõrvalehiilimine oleks võimatuks tehtud. Seetõttu väga paljud ettevõtjad toetavad selle eelnõu seaduseks saamist. Aga on mõistetav ka väga paljude ettevõtjate mure tekkiva täiendava halduskoormuse pärast. Mitmed organisatsioonid on soovinud tõsta seda rahalist piiri, mis toob kaasa käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustuse. Kuid minu poole on pöördunud ka ettevõtjaid, kes, vastupidi, on soovinud üldse selle rahalise piiri kaotamist, sest neil on asjaajamine lihtsam siis, kui nad ühes käibedeklaratsiooniga esitavad kogu oma käibe ega pea mingisugust täiendavat tarkvaraprogrammi soetama. Kas ka rahanduskomisjoni poole on selliseid ettepanekuid teele läkitatud? Kas rahanduskomisjon on üldse arutanud võimalust see rahaline piir kaotada?

Remo Holsmer

Aitäh! Jah, selliseid ettepanekuid on tehtud. Seda on selge sõnaga väljendanud ka Viljar Arakas Teenusmajanduse Kojast, kes on öelnud, et nemad kavatsevadki kõik arved esitada. Piiri tõmbamine kas 1000, 10 000 või 50 000 euro peale tekitab eraldi kulu ja osa ettevõtjaid ei näe sellel mingit mõtet. Nad on üheselt öelnud, et nemad esitavad maksuametile kõik ostu- ja müügiarved. Sama asi on summeerimise. Summeerimise võimaldamine, mida on suured jaeketid palunud (ja neile on eelnõus ka vastu tulnud), tähendab tegelikult lisakulutusi IT-arendustele. Aga kuna see oli jaekettide soov, siis rahanduskomisjon leidis, et sellele on mõistlik vastu tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ühegi riigihanke raamlepingu raames ei saa teha suvalisi töid. Kui hange korraldatakse ühe maja ehitamiseks, siis ei saa tulemusena tekkida kahte maja. Raamleping ei oleks sellisel juhul riigihangete seadusega vastavuses ning selline leping kaotaks ära riigihanke mõtte. Kas te olete nõus, et nimetatud raamlepingu sisu peaks selguse huvides kontrollima õiguskaitseorganid?

Remo Holsmer

Aitäh! Ma tuletan meelde, hea küsija, et me arutame praegu käibemaksuseaduse muutmist. Te olete raamlepingu kohta küsinud viimasel kolmel rahanduskomisjoni istungil nii Rahandusministeeriumi kui ka maksuameti juhi ja esindajate käest. Kui teil on kahtlusi, et on toimunud mingisuguseid rikkumisi, siis ma soovitan teil pöörduda õiguskaitseorganite poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Seadusest tulevalt on ettevõtjal õigus taotleda maksuhaldurilt sisuliselt seaduse jõustumise edasilükkamist kuni 20. juunini 2015. Sellega me asetame ettevõtjad erinevasse olukorda: kellegi jaoks rakendub seadus kohe 1. novembrist ja

kellegi jaoks veidi hiljem. Miks me käsitleme ettevõtjaid ebavõrdselt? Miks me ei võiks rakendada seadust nii, et see hakkaks kehtima kõigile ühel ajal ja ühetaoliselt, näiteks 1. juulist 2015? Siis oleks see probleem lahendatud.

Remo Holsmer

Ma tänan! Ka ettevõtjad ise on erineval seisukohal. Osa ütleb, et nad on oma arendustega valmis kas või kahe kuu pärast peale seda, kui maksuameti IT-arendus on valmis saanud, ja osa ütleb, et nad vajavad lisaaega. Minu arust on igati mõistlik, kui seadusandja annab selle pikendamise võimaluse. Teisest küljest, kui ettevõtjad ütlevad, et nad on valmis andmeid esitama uuel kujul, siis ei tasuks seda kuidagi piirata.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ka mina olen kuulnud paljude ettevõtjate arvamust, et see abinõu on ebaproportsionaalne. Kui 50% ettevõtjaist oleksid petised, siis see meede võib-olla, jah, sobiks, aga kindlasti on petiseid ainult 1%, 2% või 3% ja me paneme ülejäänud 97%-le liigse koormuse. Olen isegi pressi vahendusel kuulnud ettevõtjaid ütlevat, et Eestis ei ole varsti enam mõtet ettevõtlusega tegelda, Eestis on "ettevõtja" juba nagu sõimusõna. Kõik viimati vastu võetud seadused tahavad ettevõtja elu teha võimalikult raskeks, parem oleks, kui ta Eestist üldse ära läheks. Kas siiski ei ole muid vahendeid? Kas teie arvates ei ole see abinõu liialt ebaproportsionaalne, võrreldes tuluga, mida sealt loodetakse?

Remo Holsmer

Aitäh! Riik on viimastel aastatel teinud mitmeid muudatusi maksupettuste ohjeldamiseks. Tehakse maksumuudatusi metsamüügil ja kütusesektoris. Ka praegu on meil menetluses üks pöördmaksustamise seaduse eelnõu, mis käsitleb väärismetalle. Maksuamet on koostöös autosid Eestisse toovate ettevõtjate liiduga astunud alates eelmise aasta lõpust väga jõulisi samme, et ohjeldada neid ettevõtjaid, kes tegelevad maksupettustega. Sektoripõhiselt on neid tegevusi olnud ja neid tuleb veel.

Võtame kas või töötajate registri, mis raken-
dub selle aasta keskel. Meetmeid, millega riik
üritab maksupettureid ohjeldada, on palju.
Küll aga tähendab arutatav eelnõu olulist para-
digma muutust. Nagu ma siin ühele küsimu-
sele juba eelnevalt vastasin, leidis ettepanek
deklaratsiooni elektroonilise lisa kohta põhi-
mõttelist toetust maksupettuste tõkestamise
komisjonis, kus on esindatud kõik samad osa-
pooled, n-ö turuosalised. Seal sellist vastusei-
su, nagu teie kirjeldasite, kindlasti ei olnud. Ka
mina võin tuua näiteid selle kohta, mida ette-
võtjad omavahel räägivad, aga eks ole ikka
mingi vahe selles, mida öeldakse Postimehe
vahendusel ja mida räägitakse omavahel. Ärge
maalige Eestist nii musta pilti, nagu siin ei
oleks võimalik ettevõtlusega tegelda. On küll.
Ma usun, et nendesamade ettevõtjate huvides
on, et Eestis oleks aus maksukeskkond. See
eelnõu on selle eesmärgiga tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg!
Kuulates vastuseid, tundub, nagu te oleksite
need vahvad sõdurid, kes ise püstitavad kõige-
pealt takistused ja siis need ka ümber lükka-
vad. Te ütlesite suure uhkusega, et on kadunud
eelnõu ja käibemaksudirektiivi erinevused
ning on ette nähtud üleminekuaga. Tegelikult
tekkisid need erinevused sellesama eelnõuga ja
üleminekuaga polekski vaja anda, kui võtta
aluseks Helir-Valdor Seederi ettepanek, et sea-
dus 1. juulist kõigile üheaegselt jõustuks. Minu
põhiküsimus on ikkagi see, millest ma juba ka
enne rääkisin. Eelnõu on menetletud kolmes
etapis: siis, kui ta tuli Riigikokku, siis, kui ta
oli esimene kord menetluses, ja nüüd, sellel
aastal, on ta teist korda menetluses. Ettevõtjate
probleem on, et nendega ei ole kokku saadud
ega räägitud, neid pole kuulatud. Teie ütlete, et
seda on tehtud. Mul on teile palve. Äkki te
annate ülevaate selle aasta kohta? Kui mitu
korda on ettevõtjatega kokku saadud pärast
seda, kui president selle seaduse tagasi saatis?
On teil seda informatsiooni? Olge nii kena!

Remo Holsmer

Ma tänan! Mul on päris detailne informat-
sioon selle kohta, kui palju on maksuamet

kohtunud mitmete organisatsioonide ja ette-
võtlusliitudega. See nimekiri algab kohtumis-
tega, mis toimusid oktoobris 2013, ja lõpeb
kohtumistega, mis toimusid jaanuaris 2014.
Aja kokkuhoiu mõttes ma neid kõiki ette ei
loe. Küll aga mainin ettevõtteid ja asutusi,
kellega on kohtunud ning neid küsimusi aru-
tatud: Tallinna Kaubamaja, Teenusmajanduse
Koda, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Hotellide
ja Restoranide Liit, Audiitorkogu, Eesti Turis-
mifirmade Liit ja Eesti Kaubandus-Tööstus-
koda. Ma viitan kohtumistele, mis on toimu-
nud praktilisel tasemel maksuameti ja ettevõt-
jate vahel. Ma ei pea silmas neid kohtumisi,
mida on pidanud Riigikogu rahanduskomisjon
või teised fraktsioonid, sest ega mina ei tea,
kellega näiteks IRL-i fraktsioon iga nädal
kohtub. Küll aga võin Reformierakonna frakt-
siooni nimel kinnitada, et meie oleme kauban-
duskoja, tööandjate ja ka Teenusmajanduse
Kojaga sel teemal mitmeid kohtumisi pidanud.
Ma julgen öelda, et väide, et ettevõtjatega ei
ole sel teemal räägitud või on vähe räägitud, ei
vasta tõele. Minu seisukohta toetab ka kirja-
vahetus ja need arvamused, mida ettevõtjad on
eelnõu kohta esitanud. Seletuskirjas on need
näha. Seal on samamoodi näha need punktid,
mida eelnõus on arvestatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Sa tõid oma ette-
kandes välja, et üks olulisi põhjendusi, miks
president otsustas seadust mitte välja kuulu-
tada, oli vastuolu proportsionaalsuse põhimõt-
tega, mis on kirjas põhiseaduse §-s 11. Selles
presidendi otsuses on kirjas väga tõsised argu-
mendid. Toon näiteks ühe lühikese tsitaadi:
"Kui tegelikult kontrollitakse ikkagi vaid n-ö
riskigrupi kuuluvaid ettevõtjaid, ei ole ülejää-
nud ettevõtjatele ressursimahuka lisakohustuse
kehtestamine põhjendatud. Andmekorje ja
andmete säilitamine peamiselt riskianalüüsi
tarbeks ei ole minu arvates põhiõiguse inten-
siivse piirangu õigustamiseks piisavalt kaalu-
kas põhjendus." Tegelikult need muudatused,
mis on praegu tehtud, seda probleemi ju ei
lahenda. Võib-olla mõnes osas annavad nad
teatud ettevõtjatele natuke pikema ülemineku-

aja, aga vastust sellele küsimusele ei ole. Kas ei tuleks kõigepealt see probleem lahendada?

Remo Holsmer

Aitäh! Ka minul on ees see presidendi otsus ja ma loen sellest ühe lõigu ette: "Käibemaksu-
pettuste tõttu riigieelarvest puudujääva raha-
summa vähendamise ja ettevõtjate ausa kon-
kurentsi tagamise eesmärk on vaidlustamatult
põhiseaduspärane ja nn käibemaksuaugu suu-
rus kinnitab vajadust käibemaksupettuste tõ-
kestamiseks samme astuda." Ka see on tema
tekstis kirjas, ei tasu seda ära unustada. Mis
puudutab seda, kas plaanitav meede on kuidagi
liiga koormav, siis ma toon paar arvulist näi-
det. Praegu kontrollib maksuamet 3% käibe-
deklaratsioonidest ja see toob riigieelarvesse
25 miljonit eurot. Seda tööd tehakse käsitsi.
See tähendab telefonikõnesid, täpsustamist,
kontakti võtmist ettevõtjatega, kellele see toob
kaasa lisahalduskoormuse. See on see, mida
maksuamet jõuab ja suudab praegu teha,
arvestades tema inimressursse ja efektiivset
töökorraldust. Kui maksuamet saab võrrelda
ostu- ja müügiarveid, siis mõjub see preven-
tiivse meetmena. Ettevõtjatel, kes on pahataht-
likud ja soovivad mingisugust pettust teha,
tekib hirm, et üht või teist arvet võidakse
hakata kontrollima. Maksuameti uus IT-aren-
dus skannib arveid ja leiab vasturääkivused
üles. See võimaldab palju rohkem arveid läbi
töötada. Võrreldes 3% arvetest, mida maksu-
inspektorid käsitsitööna kontrollivad, saades
riigieelarvesse sellega 25 miljonit eurot, ja
elektroonilist süsteemi, mis toob välja ei tea
kui palju vasturääkivusi. Andmete maht on
edaspidi võrreldamatult suurem. Maksuamet
saab riskianalüüsi tehes kõigile neile andme-
tele tugineda ega pea alati hakkama ettevõtjale
helistama, et küsida, kus on see või too arve.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Te
jõuate ikka sinna välja, et enamik ettevõtjaid
on mingid pahalased, nagu minu poeg armas-
tab öelda mitmesuguste pahade tegelaste koh-
ta. Mina arvan, et ettevõtjad ei ole pahalad, ena-
mik neist on ausad, nii et ei ole mõtet sellest
rääkida. Presidendi otsust tasub lugeda tervi-

kuna. Te lugesite ette lõigu selle algusest, kus
president tõesti viitas sellele, et pettustega
tuleb tegelda, aga lõpuks jõudis ta järeldusele,
et tegemist on ebaproportsionaalse meetmega.
Ma tahan küsida teie kui liberaali käest, kas te
komisjonis arutasite, kas see nn superandme-
baasi tegemine on teie arvates riigile eksistent-
siaalselt vajalik, kas riigil on tarvis ülevaadet
ettevõtjate omavahelisest suhtlemisest. Ma ei
saa sellega sugugi nõus olla ja panen suuresti
imeks, kui liberaalid nõnda arvavad. Mul on
ka teine küsimus. Äkki te täpsustate, kui palju
te loodate saada tulu ja milline kulu kaasneb
ühiskonnale selle eelnõuga?

Remo Holsmer

Hea küsija! Te vist ei kuulanud mind. Ma
kindlasti ei ole nimetanud Eesti ettevõtjaid
mingiteks pahalasteks. Ma tean väga hästi, et
ka IRL-i fraktsioon on läbi aastate seisnud
selle eest, et võidelda maksupettuste ja maksu-
petturitega. Ei teil ega meil ei maksa panna
silmi kinni selle ees, et Eestis on ettevõtjaid,
kes maksupettustega tegelevad. Me tegelikult
tegutseme selle eelnõuga ühise eesmärgi, mak-
supettustega võitlemise nimel.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk.

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kui
seda eelnõu vaadata, siis on näha, et seadus
peaks hakkama rakenduma 1. novembrist. Me
teame kõik, et jaemüügis on just novembris ja
detsembris käive kõige suurem. Me kohtusime
esmaspäeval maksuameti esindajate ja ette-
võtjatega. Maksuameti juht ütles, et nemad
suudavad programmi rakenduse tööle panna ka
novembriks. Millal siis tuleb see aeg, kui ette-
võtjad hakkavad oma programme tööle pane-
ma, et need maksuameti programmiga ühild-
duksid? Me räägime kogu aeg, et umbes 30
miljonit eurot peaks tulema tulu, ja samas
ettevõtjate organisatsioonid väidavad, et jooksvad
kulud on 40 miljonit eurot ja ühekordsed
kulud 15–16 miljonit eurot. Kuidas need
proportsioonid paigas on? Kas tõesti on Eesti
riigis nii, et ettevõtja maksab programmi eest
rohkem, kui riik pärast maksudena kätte saab?

Remo Holsmer

Aitäh! Teie küsimuse alguses kõlas kahtlus, kas ettevõtjad on 1. novembriks valmis. See tähendab, et esimene deklareerimine tuleks teha 20. detsembril. Kui maksuamet ütleb, et nemad on valmis uut lahendust rakendama, siis loomulikult tähendab see, et 1. novembrile eelneb katsetusperiood, kui raamatupidamistarkvara arendajad oma lahendusi pakuvad, samamoodi saavad tarkvara katsetada ettevõtjad. Kui mõni ettevõtja näeb juba praegu, et mingil põhjusel ei saa ta IT-arendustega õigeaks ajaks valmis, siis on tal võimalik taotleda maksuametilt pooleaastast pikendust. Ma olen sellele juba vist kaks või kolm korda viidanud ja see on ka seaduse tekstis sees. Sisuliselt on alates praegusest hetkest üle aasta võimalik uuele süsteemile üleminekuks valmistuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Selle eelnõu seaduseks saamise puhul on ettevõtjad väljendanud muret kogutud andmete ehk superandmebaasi turvalisuse pärast. Võrreldes praegu Maksu- ja Tolliameti käsutuses olevate andmetega, andmemaht oluliselt kasvab. Jaekaubandusettevõtted ise on välja toonud, et ainuüksi nemad peaksid deklareerima miljonid kirjeid. Ma küll lootan, et Maksu- ja Tolliameti andmeturbe tase on väga kõrge, kuid lõpuks juhivad ka arvuteid ja servereid inimesed ning teinekord lähevad need seadmed rikki. Kuidas on ikkagi ettevõtjatele tagatud nende andmete täielik turvalisus?

Remo Holsmer

Aitäh! Neile andmetele ei ole võimalik suvalisel inimesel ligi pääseda. Ei ole nii, et maksuinspektor tuleb tööle ja sisestab andmebaasi mõne ettevõtte nime, mille arveid ta näha soovib. See on välistatud, süsteem ei võimalda seda. Tarkvaraarendus on selline, et vaikumisi ei saa süsteemile üldse ligigi. Kui riskianalüüs näitab mingeid ebakõlasid, kui ostu- ja müügiarved ei lähe kokku, alles siis väljastab arvuti-programm maksuhaldurile need andmed. Seejärel toimub juba konkreetsem suhtlus maksuameti ja ettevõtja vahel. Mis puudutab garantiide andmist, siis mina usun, et see on nagu

maksuameti demblitöö: see peab olema nii kuulikindel, et need andmed ei leki maksuametist ühelegi kolmandale osapoolle. See on maksuameti peadirektori usaldatavuse küsimus. Ma julgen küll öelda, et ta teeb kõik selleks, ka maksuameti sisekontrollis, et ükski bitt ei väljuks maksuametist pahatahtlikel eesmärkidel.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui suure summaga te selle eelnõu puhul selle aasta riigieelarves arvestasite veel enne seda, kui see seadus on vastu võetud? Siit tarkus tulevikuks: enne ei tasu summasid planeerida, kui eelnõu pole seaduseks saanud.

Remo Holsmer

Selle eelnõu mõju eelarvele peaks aastast olema vähemalt 30 miljonit eurot. See on minimaalne mõju. Seda, kui suureks käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa rakendamine eelarve tulusid kasvatab, olgem ausad, me sendi täpsusega teada ei saagi. Nagu ma enne kirjeldasin, sellel on preventiivne mõju, sest ettevõtjad teavad, et nad võivad jääda n-ö radaris. Sellel on kindlasti ka reaalne mõju, kui arveid võrreldakse ja maksupettusi avastatakse. Seda, kas see mõju on 35 või 40 miljonit eurot, me sendipealt teada ei saagi. Aga arvestades käibemaksu laekumist ja käibemaksuauku, on Maksu- ja Tolliameti ning Rahandusministeeriumi analüütikud pakku nud, et aastast võiks riigieelarve saada 30 miljonit eurot lisatulu.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus riigihangete seaduse täitmise kohta on minu arvates selle eelnõu menetlemisel väga tähtis. Kui suur hulk raha on kulutatud enne seda lubava seaduse vastuvõtmist, siis võib tekkida olukord, kus seaduse vastuvõtmine toimub n-ö sundviskes, sest juba tehtud kulu tusi saab selle seadusega põhjendada. Kas teie rahanduskomisjoni liikmena olete minu mõtte-

käiguga nõus? Kas te mõtlete samamoodi, et hästi hea oleks, kui saaks kiiresti selgust selle raha kulutamise tagamaade kohta?

Remo Holsmer

Aitäh! Erinevalt teist, hea küsija, usaldan ma maksuametit ja selle peadirektorit. Ma veel kord ütlen, et kui teil on mingisuguseid kahtlusi, et mingit lepingut on rikutud, siis, jumala pärast, teil on õigus pöörduda vastavate organite poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ausalt öeldes, ega ma oma esimesele küsimusele vastust ei saanud, aga ma loodan, et teise küsimusega läheb paremini. Mina arvan, et maksuhaldur ei ole pädev hindama ettevõtete IT-arenduste mahtu ega ettevõtjate rahalisi võimalusi, seda, millal täpselt tuleks neid IT-arendusi teha ja tarkvaraarendajatega lepinguid sõlmida. Maksuhaldur ei saa anda objektiivset hinnangut, millal see seadus tuleks kellegi jaoks jõustada. Milleks kogu selline üleminekutriangel ja maksuametile subjektiivse hindamise võimaluse andmine? Milleks maksuhaldurile sellist volitust anda, kui me saaksime seda probleemi lahendada nii, et me jõustaksime kogu seaduse tervikuna 1. juulist 2015?

Remo Holsmer

Aitäh! Mulle tundub, et ma olen natuke väljunud komisjoni kaasettekandja rollist. Teie küsimusele vastates ütlen, et komisjonis olid muudatusettepanekutena laual nii eelnõu jõustamine kui ka selle üleminekuaja andmine. Ma võin kirjeldada hääletustulemusi, mille alusel komisjon otsustas, et eelnõu võiks jõustuda 1. novembril ja täiendav üleminekutähtaeg võiks olla 2015. aasta keskpaigas.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma olen üritanud ka sellesse eelnõusse positiivselt suhtuda. Olen teinud seda just seetõttu, et ehk see aitab ausatel ettevõtjatel saada lahti mõnest ebaausast ettevõtjast.

Aga algusest peale on mul olnud küsimus, millele ma pole siiani vastust saanud. Kui palju see ettevõtjatele maksma läheb? Need summad, mida Rahandusministeerium ja maksuamet on meile esitanud, ei kannata minu arust küll mingit kriitikat, need on täiesti alahinnatud. Ettevõtjad ise on hinnanud seda kulu hästi suureks. Seda on nüüd mitu korda kärbitud, tõenäoline summa võib olla 30 miljoni ja 40 miljoni vahel. See on see esialgne hinnang, mis meile on antud. Sellepärast mind huvitabki, miks rahanduskomisjoni esimees teeb niisuguseid suuri silmi. Kas te olete endale selgeks teinud, kui palju see kõik tegelikult maksma läheb?

Remo Holsmer

Aitäh! Mina ei ole rahanduskomisjoni esimees, rahanduskomisjoni esimees viibib saalis sealpool. Aga mis puudutab maksumust, siis nagu ma ütlesin ühes varasemas vastuses, kulutused on väga erinevad. On raamatupidamistarkvara arendajaid, kes ütlevad, et see uuendus on n-ö hinna sees, litsentsi maksumuse sees. On aga ka raamatupidamistarkvara arendajaid, kes saadavad kindlasti ettevõtjatele arve. See 30 miljonit või 40 miljonit, millega teie žongleerite, on kindlasti ülehinnatud. Ma julgen küll seda öelda. Kaubanduskoda tegi oma liikmete hulgas küsitluse – ma arvan, et see oli eelmise aasta lõpus – ja palus hinnata võimalikke kulusid. Väga täpset summat sealt ei saanud, kuna need kulutused on ettevõtetes nii erinevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Usun, et siin saalis on kõik ühel meelel selles, et maksupetturitega tuleb võidelda. Selles ei ole küsimus. Küsimus on selles, kas võideldakse ainult maksupetturitega või piiratakse ka ausate ettevõtjate ettevõtlusvabadust. Ka president kasutas siin selgelt terminit "ettevõtlusvabaduse piiramine". Ma küsin veel kord sama küsimuse. Kas ei peaks kõigepealt seda seaduseelnõu muutma nii, et ei piirataks ausate ettevõtjate ettevõtlusvabadust, ja mitte esitama seda uuesti seadusena vastuvõtmiseks olukorras, kus siin ei ole mitte midagi muutunud?

Remo Holsmer

Aitäh! Ma kirjeldasin oma eelnevates vastustes neid samme, mida riik on teinud eri liiki maksupettustega võitlemisel, alustades kütuse-sektorist ja lõpetades autodega. Arutatav eelnõu puudutab ettevõtjaid sektoriüleselt. Selle eesmärk on võidelda maksupettustega nii preventiivsel moel kui ka realselt ja igapäevaselt. Kui teil, hea kolleeg, on ettepanekuid, kuidas veel maksupettustega võidelda, siis palun esitage need! Rahandusministeerium on seletuskirjas kirjeldanud võimalikke alternatiive. Rahanduskomisjon praegu menetleb väärismetallide pöördmaksustamist, see eelnõu on siia tulemas. Töötajate register, mis aitab otseselt n-õ mustalt töötamist ära hoida, on samamoodi siia tulemas. Neid samme on astunud. See eelnõu on sektoriülene, need muudatused tehakse üldise ausa maksukeskkonna nimel. Uskuge seda!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelarvesse on ju ikkagi planeeritud päris suur summa, mille saamiseks see seadus oleks pidanud olema juba jõustunud. See seadus jõustub võib-olla 1. novembril, nagu te väidate. Aga millega te katate selle maksuauku, mis on tekkinud selle aasta riigieelarves?

Remo Holsmer

Aitäh! Teie küsimus ei käsitle komisjonis arutatut. Küll aga saan ma tugineda informatsioonile, mille ma sain eilsel kohtumisel Maksu- ja Tolliameti esindajatega, kus rahanduskomisjoni liikmetele näidati andmeid, kuidas kolme kuu jooksul käibemaks laekus. Selgus, et käibemaks on juba paremini laekuma hakanud, seda olukorras, kus käibed on isegi vähenenud. Mõelge selle peale, et need vektorid on erisuunalised, ja mõelge selle põhjuste peale. Ma ei julge täpset arvu öelda, aga käibemaksu laekus selle aasta kolme kuu jooksul kümnete miljonite eurode võrra prognoosist paremini. Ei maksaks selle aasta eelarve ja käibemaksu pärast täna veel väga muretseda, arvestades, et eelnõu loodetavasti jõustub seadusena 1. novembril.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma arvan, et käibemaksu hea laekumise eest tuleb tänada ettevõtjaid. Neid tuleb tänada selle eest, et nad meil olemas on ja aitavad riigieelarvet täita. Seda tuleks kõigil meeles pidada. Siit tulenebki minu küsimuse üks osa. Kui palju on rahanduskomisjonis ettevoõltaustaga inimesi, kes seda eelnõu toetasid? Eriti murelikuks teeb, et siia maani pole antud ühtegi konkreetset vastust, kui palju see eelnõu maksma läheb. Mitte keegi pole seda vastust saanud. Kurb on see, et enamik ettevõtjaid ei ole sugugi selle teemaga tegelnud. Kui ma olen selle kohta ettevõtjate käest küsinud, siis nad haaravad peast kinni ja kurdavad, et see tekitab suurt peavalu. Te ei ole arvestanud, et raskel ajal, kui ettevõtete juhid peaksid tegelema sellega, et kasumisse jõuda, tuleb nüüd kuude kaupa hakata selle probleemiga tegelema. Selle hinda pole mitte keegi arvestanud. Minu soov on küll, et ärge palun loopi-ge kõikaid kodaratesse sellele, kes teid toidab.

Remo Holsmer

Aitäh! Ma usun, et kõik rahanduskomisjoni liikmed ja üldse kõik Riigikogu liikmed saavad väga hästi aru, kust ja kelle käest riigieelarvesse raha tuleb. Ma arvan, et ei ole mõtet tulla rahanduskomisjoni liikmeid õpetama, küllap kõik mõistavad seda isegi. Ma sain aru, et küsimust ei olnud, see oli kommentaar.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Hea ettekandja! Eesti avaldas Euroopa Liidu käibemaksuteemalistel aruteludel alles paar aastat tagasi seisukohta, et käibemaksu arvestus ja riikidevahelised arveldamised, aga ka riigisisesed võimalused käibemaksuteemat korraldada võiksid olla lihtsamad ja avaramad. Kas need seisukohad olid nüüd, aastal 2014, rahanduskomisjonis korrakski laual?

Remo Holsmer

Vabandust, millele te alguses viitasite? Mis paberile või dokumendile?

Liisa-Ly Pakosta

2011. aastal ilmus vist Euroopa Liidu valge raamat käibemaksuteemal. Raamatu värvis pole ma praegu kindel.

Remo Holsmer

Aitäh! Ei valget, sinist ega rohelist raamatut selle eelnõu kontekstis rahanduskomisjon ei arutanud, küll aga oleme valmis seda iga hetk tegema. Niisamuti oleme valmis pidama ettevõtjatega dialoogi ja leidma lahendusi, et üleminek uuele süsteemile oleks võimalikult mugav ja toimuks tõrgeteta.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Lugupeetud eesistuja! Hea kõneleja! Ma olen pidanud vahepeal tegelema väga erinevate probleemidega. Ma soovin sult ühte lihtsat selgitust. Mis on need kolm põhilist asja, mis on tänaseks päevaks, kui me jälle siin oleme ja seda teemat arutame, muutunud, võrreldes detsembriga 2013, kui üks etapp lõppes? Mis on olnud need kolm olulist positiivset muudatust?

Remo Holsmer

Aitäh! Hea kolleeg! Ma vaatan, et te aasta lõpus toetasite seda eelnõu sellisel kujul, nagu ta toona oli. Ma usun, et te ei ole oma otsust muutnud, arvestades seda, kui palju eelnõu ja seletuskiri on täienenud. Muudatustest rääkides toon esiteks välja jaekettide ettepaneku võimaldada arveid esitada summeeritult. Selleks on nüüd antud üleminekuaeg. Teiseks antakse ettevõtja põhjendatud taotluse korral üldse üleminekuaeg deklaratsiooni lisa täitmiseks, seda saab edasi lükata järgmise aasta keskpaigani. Ma mõõnan, et vastuolu käibemaksudirektiiviga on pigem juriidiline ja tehniline küsimus, see ei puuduta konkreetset ettevõtjaid. Aga need on kaks olulist muudatust. Kui te olete korra seda eelnõu juba toetanud, siis ma usun, et kui see eelnõu peaks 7. mail kolmandale lugemisele tulema, siis te saate seda veel rahulikuma südamega teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Minu küsimus on ettevõtlusorganisatsioonidega peetava dialoogi kohta. Veel täna hommikul tuli neilt üks pöördumine. Ka esmaspäevasel arutelul, mille IRL korraldas, oli näha, et ettevõtlusorganisatsioonide arvates on keskne probleem just nimelt see, et tegelikku dialoogi ei ole olnud. Kas on mõtet seda eelnõu praegu kiirkorras seadusena vastu võtta, ilma et me sisuliselt alustaksime kahekõnet ettevõtlusorganisatsioonidega ega püüaks koos ettevõtjatega maksuauke ühiselt kinni panna? Positiivne näide on töötajate register, millel on olemas suuremate ettevõtlusorganisatsioonide ühemõtteline toetus. Seda asja sai venitamiseta menetletud. Mis puudutab IRL-i seisukohta, siis IRL toetas ka seda, et eelnõu tuleks muuta, nii nagu on kirjas Vabariigi Presidendi otsuses. Ka sina, Remo, hääletasid selle poolt.

Remo Holsmer

Aitäh! Hea küsija! Te ei viibinud saalis, kui ma enne rääkisin sellest, kust see eelnõu alguse sai. Rahandusministri juhtida on maksupettuste tõkestamise komisjon, mille liikmed on suuremad ettevõtlusorganisatsioonid ja mis seda ideed ehk käibedeklaratsiooni elektroonilist lisa arutas eelmise aasta septembris. See oli selgitus dialoogi alguse kohta. Selle komisjoni kokkuvõtte ütleb, et eelnõuga tuleks võimalikult kiiresti edasi liikuda. Eelmise aasta septembrist tänaseni on möödunud peaaegu kaheksa kuud ning mitmesuguse intensiivsusega dialoog on eri vormides üle poole aasta toimunud. Ma ei saa teie kriitikaga kuidagi nõustuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Täna! Nüüd on mul võimalik ka värve täpsustada. 2011. aastal ilmus Euroopa Liidus "Roheline raamat käibemaksu tuleviku kohta. Lihtsama, kindlama ja tõhusama käibemaksusüsteemi suunas". Eesti toetas seal käibemaksusüsteemide lihtsustamist ja ettevõtjate koor-

muse kahandamist. Kas te oskate leida seoseid, miks rahanduskomisjon neid Eesti ettepanekuid, mis tehti juba 2011. aastal, edasistel käibemaksuaruteludel lauale ei võtnud?

Remo Holsmer

Aitäh! Mitu käibemaksuerandit on ju alles. Võite võtta lahti riigieelarve, kus neid on kirjeldatud. Kui te küsite praeguse eelnõu menetlemise kohta, siis teie viidatud probleeme või ettepanekuid ei ole rahanduskomisjon arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants, teine küsimus!

Marko Pomerants

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tahan küsida lihtsalt järgmist. Kas te panite tähele, et kui ma esitasin oma eelmise küsimuse kolme täiendava positiivse muudatuse kohta, siis ma ei andnud mingit hinnangut sellele hetkel menetluses olevale eelnõule?

Remo Holsmer

Aitäh! Siis ma ei anna ka teie küsimusele mingit hinnangut.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud kõneleja! Enamik arveid, mis ettevõtted üksteisele aasta kestel esitavad (ma arvan, et nende arvete summa on miljonites kui mitte kümnetes miljonites eurodes), on esitatud kõige ausamate kavatsustega ja kõige ausamal moel. Ma arvan, et võib-olla 1%, 2% või 5% nendest arvetest on käibemaksupettusega seotud. Kui see eelnõu seadusena jõustub, siis me kohustame ausaid ettevõtjaid esitama andmeid ausate arvete kohta. Neid on aga üle 90% kõigist arvetest. Kui see ei ole ebareportsionaalne meede, siis mis teie arvates üldse on ebareportsionaalne bürokraatia?

Remo Holsmer

Aitäh küsimuse eest! Ma tuletan veel kord meelde, et see eelnõu ei soovi öelda, et Eesti ettevõtjad on maksupetturid. Kindlasti mitte.

Ärge palun pange neid sõnu ei minu ega eelnõu algataja suhu! Teiseks, maksuamet suudab käsitsikontrolliga praegu üle vaadata 3% käibedeklaratsioonidest. Teie rääkisite kas 5%-st või 10%-st pahakaelttest või petturitest. Loode-tavasti on neid vähem, mitte nii palju. Aga see eelnõu aitab kaasa sellele, et see väikene hulk ettevõtjatest, kes üritavad riiki üht- või teistmoodi petta, ei saa seda enam nii kergesti teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Ma esitan üldisema küsimuse. Ma olen seitse aastat istunud opositsioonis ja jälginud mängu, kuidas valitsuse erinevad koosseisud askeldavad, kujundavad keskkonda ja teevad 180-kraadiseid pöördeid oma ajudes ja kus iganes. Aga anna palun hinnang! Kuidas sulle tundub, kuidas see meie askeldamine ja see eelnõu konkreetselt tegelikult mõjutavad ettevõtluskeskkonda Eestis? Kas see keskkond läheb seetõttu paremaks või halvemaks? Põhjus, miks ma seda küsin, on selles, et ma ei ole kuulnud, et keegi sealpool neid paekivimüüre seda eelnõu väga kiidaks. Selle tõttu ma küsin, kas meil ikka on moraalset õigust teha nii, nagu me teeme. Võib-olla oleks tõepoolest mõistlik aeg maha võtta? Meil on üks Eesti, teist ei ole meile antud.

Remo Holsmer

Aitäh! Ma lugesin sellest mõtteavaldusest välja küsimuse, et võib-olla peaks aja maha võtma. Rahanduskomisjon on teile, täiskogule, teinud ettepaneku lõpetada täna selle eelnõu, mis nüüd on siin muudetud kujul, teine lugemine, teha 7. mail kolmas lugemine ja jõustada see seadus 1. novembril. Teie, härra Riisalu, kes te olete seitse aastat olnud opositsioonis, nagu te ise ütlesite, ja teinud väga tänuväärset tööd Eesti ettevõtluskeskkonna parandamisel, saate nii täna kui ka 7. mail otsustada, kuidas käituda, kas seda eelnõu toetada või mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Hea kõneleja! Ma muidugi ei saanud vastust küsimusele proportsionaalsuse kohta. Ma väidan, et kõikidest arvestest, mida on kümneid miljoneid, on kaugelt üle 90% ausad. Miks ausad ettevõtjad peaksid ausaid arveid deklareerima, selleks et saaks mõne üksiku ebaausa välja sõeluda? Küsimus on mul aga järgmine. Ma loen selle toreda raamatu, mille Rahandusministeerium meile saatis, 29. leheküljelt PricewaterhouseCoopersi Euroopa Komisjoni jaoks koostatud uuringust järgmist: "Uuringu üks olulisemaid sõnumeid on, et ükskõik millist alternatiivi valides tuleb see kehtestada kõigile ja ühetaoliselt. [...] Teise olulise asjana tuuakse välja, et ei ole ühtset standardset meetodit, mis lahendaks kõik probleemid." Need laused esitas PricewaterhouseCoopers Euroopa Komisjonile.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun küsimust!

Annely Akkermann

Miks ei arvestatud enne selle massilise muudatuse tegemist teisi võimalusi?

Remo Holsmer

Aitäh! Neile võimalustele, mis puudutavad üksipuha millise maksupettuse vastu võitlemist, ma olen, ma arvan, kolm või neli korda juba oma vastustes viidanud. Mida on riik teinud ja mida riik plaanib veel sel aastal teha? Me räägime väärismetallide pöördmaksustamisest, töötajate registri loomisest, nüüd ka käibedeklaratsiooni lisa rakendamisest. Kui te küsite alternatiivi kohta, siis ma soovitan teil endal sellele mõelda või küsida selle kohta oma fraktsioonilt. Kõigil Riigikogu fraktsioonidel ja ka liikmetel on õigus alternatiivi pakkuda. Millegipärast ei kuule ma seda täna, millegipärast ei ole rahanduskomisjonile ükski Riigikogu liige ega fraktsioon pakkunud alternatiivi, mille kohta IRL-i fraktsioon on täna mitu korda küsinud. Veel kord ütlen, et me oleme võtnud mitmeid meetmeid, selleks et maksupettustega võidelda. See eelnõu on üks osa neist. Kui on olemas mingisugune parem alternatiiv, siis, head sõbrad, ärge häbenege ja tulge sellega välja! Ma usun, et rahanduskomisjon võtab selle hea meelega kas või kiirkorras menetlusele. Ma võin öelda, et kui on väga hea idee,

siis mingit pimesi vastuseisu rahanduskomisjonis sellele ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tean, et juba 1992. aastal rakendati Kandas automatiseeritud kontrolli meetodeid, kui isikud taotlesid tagasi kas *goods and services tax*'i või *provincial sales tax*'i. Kas Eestis tuleks praegu veel jätkata informatsiooni käsitsi kontrollimist või oleks ka meil õige aeg üle minna tehingupartnerite informatsiooni automatiseeritud kontrollimisele? See küsimus ei ole muidugi suunatud niipalju teile, vaid rohkem väga paljudele pessimistlikele küsimuste esitajatele siin saalis.

Remo Holsmer

Vastus on jah. Ma arvan, et me peaksime sellele üle minema. Kui rääkida sellest, millised on järgmised sammud maksude deklareerimisel, siis kõigepealt ütlen, et me teame eraisikutena väga hästi, kuidas toimib e-maksuamet. Ettevõtlusmaksude deklareerimisest rääkides võib öelda, et näiteks Portugal on läinud üle täielikult elektroonilisele käibemaksu deklareerimisele, kõik toimub *online*'is. Ma usun, et selles suunas maksude deklareerimine liigubki ja Eesti jõuab selleni kolme või viie aasta pärast, aga kui see eelnõu saab teoks, siis võib-olla kiiremini. Ma jagan hea küsija seisukohta, et Eesti peaks kindlasti üle minema sellele süsteemile, mida eelnõu ka välja pakub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma olen ka natuke imestunud, et täna nii palju korratakse neid küsimusi, millest on juba tegelikult räägitud, hoolimata sellest, et eelnõu on mitmeski aspektis, mis varem küsimusi tekitas, muutunud palju täpsemaks ja konkreetsemaks. Pealegi mäletan ma, et IRL-i fraktsiooni enamus toetas eelnõu varasemat versiooni. Kas me võime seda eelnõu käsitleda mingi vaheetapi või proovina, et mingil ajal jõuda ka käibemaksu deklareerimisel eeltäidetud deklaratsioonideni, nii nagu meil on juba

kümme aastat olnud eeltäidetud üksikisiku tuludeklaratsioonid?

Remo Holsmer

Aitäh! Ma täpsustan, et aasta lõpus toetas toonast eelnõu 22-st IRL-i fraktsiooni liikmest 17. Teiseks arvan, et tänast sammu võib võtta vahesammuna. Ma toetan teie ettepanekut suundumuse kohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Remo Holsmer! Avan läbirääkimised. Palun, Sven Sester! Kaheksa minutit.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma alustan sealt, kus viimane küsija lõpetas, nimelt räägin ma hääletustest ja käitumismudelitest. Tõsilugu, detsembris sai ju seda eelnõu toetatud. Veelgi enam, jaanuaris, pärast seda, kui president oli selle seaduse meile tagasi saatnud, leidis kogu Riigikogu, kaasa arvatud head kolleegid Reformierakonnast, et seda seadust tuleb muuta. Kui me ei oleks sellist otsust vastu võtnud, siis me oleksime pidanud presidendile selle seaduse tagasi saatma täpselt endisel kujul. Ehk kogu Riigikogu leidis, et olles selle seaduse vastu võtnud, ei olnud me jõudnud sellele tasemele, mis oleks andnud presidendile aluse see seadus välja kuulutada.

Nüüd on küsimus selles, kas need muudatused, mida me oleme praegu tekstis teinud, on sellised, mis annavad meile kindluse ja õiguse öelda, et seadus on sellel tasemel, et me võiksime täna sellega finišisse välja minna. Eestis on maksuauk ja selle kaotamisega tuleb tegeleda, siin ei ole mingit küsimust. IRL on juba varasemalt olnud sellel seisukohal ning arvab ka praegu ja tulevikus, et maksuaugu vähendamine ja ausa maksukeskkonna loomine on üks ja selge prioriteet, see tuleb eesmärgiks seada. Siin ei ole kahtepidi arusaamist. Parim näide selle tegevuse kohta on töötajate registreerimist käsitlev eelnõu, mille puhul mitte ainult Riigikogu fraktsioonid, aga ka ettevõtlusorganisatsioonid olid ühel meelel. Kõik, kaasa arvatud ettevõtjad, leidsid, et töötaja esmane registreerimine aitab ausat konkurentsikeskkonda luua. Samal ajal on see 1000 euro seadus sündinud pehmelt öeldes arusaamatul

moel. Nagu ma enne küsimust esitades ütlesin, ütlen ka nüüd, et see on nagu üks halb uni, mis on kogu selle aja tegelikult kestnud. Ühel hetkel oli lootus, et me oleme suutnud teha selle seaduse selliseks, et see on vastuvõetav kõigile osapooltele, kaasa arvatud ettevõtjatele ja ka presidendile, kes peab selle välja kuulutama. Paraku me eksisime, tuleb tunnistada.

Vaatame kaasamist, millest on täna palju räägitud. Jagame selle eelnõu menetlemise etappideks ja räägime kõige viimasest etapist (alates selle aasta jaanuarist kuni tänaseni), s.o see uus olukord, mis tekkis pärast seda, kui president jättis seaduse välja kuulutamata. Oleme ausad, kaasamine oli sel ajal tegelikult olematu. Miks ma nii arvan? Ma saan baseeruda ainult sellel informatsioonil, mida on jaganud ettevõtlusorganisatsioonid viimastel nädalatel, viimases kuus ja kvartalis. Tsiteerin kaubandus-tööstuskoja peadirektorit Mait Paltsi: "Oma kümne aasta pikkuse praktika jooksul ei mäleta ma ühtegi sellist eelnõu, mis oleks nii laia mõjuga ja põhjustanud kogu sihtgrupi vastuseisu. Ma ei tea ühtegi ettevõtjaid esindavat organisatsiooni, kes ütleks, et see eelnõu on hea ja põhjendatud." Selline on reaalne olukord. EVEA ehk Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni president Kersti Kracht ütleb, et käibemaksuprobleemidele lähenetakse üldse valest otsast, lajatades ebamõistlikult koormavate kohustustega kõigile ettevõtjatele korraga, selle asemel et võtta eelkõige sihikule probleemsed sektorid. Samuti jäetakse tema sõnul kiivalt kasutamata võimalused, mida mitmed teised riigid on edukalt kasutanud. Ma tsiteerin eilset Ärilehte. Tea Kirjastuse juhatause esimees Silva Tomingas ütleb seal: "Kuni pole teada, kui palju seaduse rakendamine erinevat tüüpi ettevõtetele maksma läheb, ei ole seadus kindlasti küps. Ei ole mõtet kulutada maksumaksja raha sellele, et eelnõu kolmandale lugemisele saata. See tuleb tagasi kutsuda ja kõik mudelid läbi mängida. Ei tohi puusalt tulistada!" Kui ettevõtjatelt küsida, mida kaasamine tähendab, siis see tähendab nende arvates sisuliselt ühe või kahe tunni pikkust kokkusaamist, kus nenditakse, et ettevõtjatel on teistsugused arusaamad kui riigil. See ongi kogu kaasamine. Head kolleegid, peame konsultatsioonid ära!

Võimalik vastuolu põhiseadusega on eraldi küsimus. President on selle välja toonud ja see

tuleks korda ajada. Kui käibemaksuauk on praegu 200–250 miljonit eurot – kogu maksuauk on tunduvalt suurem –, siis eelnõu abil saadakse eelduslikult 30 miljonit ehk 10–15%. Samal ajal pannakse kõigile ettevõtjatele lisakoormus. Ka see on küsimus, kas me peaksime tegutsema segmendi- või sektoripõhiselt, tegutsema seal, kus on riskid, või peaksime selle muudatuse kõigile laiendama. Me peaksime seda arutama, aga sellist arutelu nendega, keda see muudatus puudutab, ehk ettevõtjatega, pole seni toimunud.

Tahaksin teile, sõbrad, rääkida kiirustamisest. Seda kahest aspektist. Esiteks sellest, mis on toimunud siin Riigikogu saalis eelnõu menetlemisel, ja teiseks sellest, mis toimub sellisama eelnõu seadusena rakendamisel. Menetlus on peale uue koalitsiooni tekkimist olnud selline, et täna on teine lugemine, aga rahanduskomisjonis on juba läbi hääletatud, et 7. mail toimub kolmas lugemine. Ma tegin ettepaneku võtta aeg maha, kuulata, millised on siinsed jutud ja arutelud teisel lugemisel ning tulla siis rahanduskomisjonis selle teema juurde tagasi. Ei, tempo on selline, et igal juhul on kiirelt-kiirelt vaja see teema päevakorralt maha võtta.

Nüüd räägin kiirustamisest rakendamisel. 1. november on paika pandud. Aga võtame parem asja rahulikult, anname aega 1. juulini 2015. Ettevõtjad ütlevad, et nad ei ole võimalised kuue kuuga süsteemi üles ehitama, vaid aega on vaja 10–12 kuud. Miks ei võiks me 1. juulini 2015 neile ajapikendust anda? Kui selle põhjuseks on vaid katteallikad, eeldatakse, et riigieelarvesse peab tulu tulema, siis, head kolleegid, see on vale lähenemine. Me ei saa, head kolleegid Reformierakonnast, läheneda probleemile nii, et ettevõtjatele pandava koormuse ainuke eesmärk on teiste kulutuste katmine. See lihtsalt ei saa nii olla.

Tänane hommik tõi meie postkastidesse kaheksa ettevõtlusorganisatsiooni kirja. Nad soovivad üheksa korda mõõta ja üks kord lõigata. Selles, kui ettevõtjatel on teistsugused arvamused, ei ole midagi imelikku. Eriarvamused võivad jääda, aga me peame kõik need arvamused vähemalt läbi arutama. Praegu pole seda toimunud.

Ütlen kokkuvõtteks, et minu meelest on siin tegemist uskumatu saamatusega. Ma kardan, et me rikume nii suhteid kogu ettevõtjaskonnaga.

Me suudame avalikult ja ametlikult solvata kõiki ettevõtjaid ja kõiki ettevõtluse katusorganisatsioone, pidades neid rumalaks ja – tsiteerin ajalehti – maksupetturite eestkostjateks. Ma arvan, et see ei ole lihtsalt korrektne. Kui võtta aeg maha, anda normaalsed jõustumistähtajad, pidada sisulisi arutelusid nendega, keda see muudatus puudutama hakkab, vaielda probleemkohad läbi, argumenteerides oma positsioone, võib-olla jäädes ka eriarvamusele, siis, ma arvan, oleks see normaalne protsess. Seda me võiksime lähinädalatel teha ja lausa peaksime tegema. Ma arvan küll, et seda eelnõu ei tohiks me täna toetada. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder! Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine Riigikogus on kahetsusväärne näide selle kohta, kuidas on võimalik hea idee ja väärt algatus ära lõrtsida. Maksupettustega võitlemine on devalveeritud primitiivseks klassivõitluseks, kus vastandatakse n-ö halbu ettevõtjaid ja häid riigialamaid. Sellise vastandamisega on rahandusministril õnnestunud kujundada ettevõtjatest negatiivne kuvand, justkui enamik nendest oleksid maksupetturid. Rahandusministrist on saanud maksuameti ja ministeeriumiametnike käepikendus ning juba pikemat aega tundub, et Eesti Vabariigi valitsuses on rahandusministri asemel hoopis kassapidaja. Ministriamet eeldab siiski avaramat vaadet. Menetletava eelnõuga ettevõtjatele pandavad ebaproportsionaalsed ja ebamõistlikud kohustused halvendavad Eesti ettevõtluskeskkonda. Seaduse esitatud kujul rakendamisega suureneb riigi bürokraatia, seega avalikud kulutused, suurenevad ka ettevõtjate bürokraatiakoormus ning kõikide ettevõtjate kulutused. Kui eelarvesse peakski tulevikus laekuma mõni miljon eurot rohkem, siis kulub see lisakulutuste katteks, mille suurust ei ole Rahandusministeerium suutnud kuidagi hinnata. Selline maksukogumine on asendustegevus ja enesepettus. Suurte maksupettustega tegelda ei suudeta ja seetõttu kulutatakse ebaproportsionaalselt palju ressursse taskuraha kogumisele, pannes lisakoorm-

muse kõigile ettevõtjatele, suutmata selgitada sellise sammu põhjendatust.

Põhiseadusliku proportsionaalsuse printsiibi esitatud eelnõus kahjuks arvestatud ei ole.

Lisaks on absurdne seaduse rakendamise aeg. Seaduse § 1 punkt 7 jõustub 2014. aasta 1. juulil, seega vähem kui kaks kuud pärast seaduse vastuvõtmist. Seadus tervikuna peaks jõustuma 1. novembril 2014, seega vähem kui kuus kuud pärast seaduse vastuvõtmist. See on ebamõistlikult lühike aeg, arvestades seaduse rakendamiseks vajalikke ettevalmistusi. Rahanduskomisjonis saime teada, et maksuamet ise on juba pikemat aega valmistunud seaduse rakendamiseks, aga ettevõtjatel tekib alus uuteks tegevusteks ja kulutuste tegemiseks siiski alles peale seaduse vastuvõtmist.

Enamgi veel. Paragrahvi 46 täiendatakse lõikega 17¹ järgmises sõnastuses: "Maksuhaldur võib maksukohustuslase motiveeritud taotluse alusel anda loa kuni 2015. aasta 20. juunini jätta esitamata käibedeklaratsiooni lisa või selle osa. Luba antakse juhul, kui käesoleva seaduse § 27 lõikes 1² sätestatud kohustuse jõustumisel 2014. aasta 1. novembril kasvaks maksukohustuslase halduskoormus infotehnoloogiliste arenduste teostamiseks ebamõistlikult suureks. Taotlus tuleb esitada maksuhaldurile hiljemalt 2014. aasta 31. augustiks. Maksuhaldur teeb otsuse loa andmise kohta 30 kalendripäeva jooksul taotluse saamisest arvates." Ei ole mõistlik ega põhjendatud anda maksuhaldurile subjektiivne õigus kaalutleda ja otsustada, millal seadus tegelikult ühele või teisele ettevõtjale rakendub. Maksuhaldur ei ole pädev isik hindama ettevõtjate infotehnoloogilisi arendusi, rahalisi võimalusi nende tegemiseks ja lepingulistest suhetest tulenevaid võimalusi koostöökäibedeklaratsioonidega. Lisaks koheldakse sellega ka ettevõtjaid ebarõrdselt, sest eri ettevõtjatel tekivad seadusest tulenevad kohustused eri ajal. See on vastuolus võrdse kohtlemise printsiibiga.

Isamaa ja Res Publica Liidu ettepanek, et seadus jõustuks kõigile ettevõtjatele ühetaoliselt ja ühel ajal, 1. juulil 2015. aastal, hääletati rahanduskomisjonis sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna liikmete hääletage maha. Seega hakkavad ettevõtjad kirjutama motiveeritud taotlusi, maksuhaldurid hakkavad neid kontrollima ja hindama, hiljem esitatakse vaideid ning käiakse kohut. Töörõõmu on paljudel,

ametnike ning juristide ja advokaatide tööpöld avardub. Aga milleks selline tsirkus, kui kõike seda on võimalik vältida seaduse mõistliku jõustumisega kõikidele ettevõtjatele ühetaoliselt?

Lõpetan sellega, millest alustasin. Kahju, et eelnõu menetlemise käigus ei võetud arvesse mõistlikke ettepanekuid ega ettevõtlusorganisatsioonide häält. Kaasamine on olnud formaalne, mitte sisuline. Kui oleks võimalik, siis algatajana võtaksin küll sellise praagi häbelikult tagasi, aga kahjuks mul selline võimalus puudub. Kui valitsuskoalitsioon ei nõustu eelnõu teist lugemist katkestama, et viia eelnõu kooskõlla põhiseaduse ja terve mõistusega, siis tõenäoliselt saame seda Riigikogus veel kord arutada, aga seda juba peale õigusliku hinnangu saamist väljastpoolt Riigikogu, kus asju ei otsustata ainult häälteenamusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Me oleme juba tükk aega arutanud siin saalis ühte eelnõu ja tundub, et see enamikule meist südamelähedane ei ole. Ka peaaegu ühelegi küsimusele, mida me siin esitasime, me vastust ei saanud. Kas on õige arutada eelnõu, mis on ettevõtjatele oluline, kui me teame, et mitte ükski ettevõtjate katusorganisatsioon seda eelnõu ei toeta? Kas me soovime seda, et ettevõtjate usaldus riigi vastu iga päevaga aina rohkem ja rohkem kaoks? Kui me täna esitasime küsimusi, kui palju läheb see seadus ettevõtjatele maksma, siis me tegelikult vastust ei saanud. Me oleme saanud vastuse ainult ühele küsimusele – kui palju riik võiks sellest seadusest võita. Kas on õige panna ettevõtjatele ühekordse kuluna juurde 16 miljonit eurot koorumust ja jooksva kuluna aastas 40 miljonit eurot, et saada 268 miljoni suurusest arvestuslikust käibemaksuaugust kätte 30 miljonit eurot? Kas selline meede on proportsionaalne käibemaksupettuste vastu võitlemisel? Ütleme siis ausalt välja, et meil on vaja lihtsalt sellist raha saada, sest meil on olemas sellised kulud.

Kas maksuamet on arutanud ja analüüsinud kõiki võimalusi, kuidas maksupetturitega hakkama saada? Alustaks kas või sellest, et võiks määrata ettevõtete või sama valdkonna ette-

võtete grupiga tegelema kindlad maksuametnikud. Neid ei peaks pidevalt vahetama. Praegu on tihti nii, et täna küsib keegi maksuametist sinu ettevõtte kohta mingeid andmeid, aga kolme kuu pärast on sellel kohal keegi teine inimene, kes ei tea sinu ettevõttest ega selle tegevusest mitte midagi. Teiseks, me teame, kus on suuremad petmisvõimalused. Rakendame seal pöördmaksustamist, et pettusekahtlused kõrvaldada või petjaid leida. Kolmandaks, pidevalt räägitakse suurest arvust petjatest ehituses. Teeme ehitussektoris samad otsused, nagu tehti meie naaberriigis Soomes, kus maksulaekumised on tunduvalt paranenud ja arvestuslikult saadakse kätte 80% maksudest. Millegi pärast ei taheta minna naaberriigi maksuametisse ja küsida, kuidas seal ehituses maksuettustega võideldakse ja kuidas on loodud tingimused, et alltöövõtjad ei peaks tegema tööd ilma rahata, kui peatöövõtja saab raha, aga lõpuks ta alltöövõtjale seda ei maksa. Miks me karistame 80 000 ettevõtjat, kui me riskianalüüsi tulemusena teame, et petturfirmasid on umbes 1000? Kas see on ikkagi proportsionaalne meede?

Ma rõhutan, et me teame, et arvestuslik maksuauk on umbes 433 miljonit eurot, sh käibemaksuauk 268 miljonit eurot. Selle seadusega me soovime luua maksuameti juurde superandmebaasi, et kätte saada vaid 30 miljonit eurot. Kuskil on siin siiski viga. Miks me ainult 30 miljonit eurot sellise suure ja olulise seadusega püüame kätte saada? Kui tekib superandmebaas, kes siis annab garantii, et maksuametist ei leki välja ...

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Aivar Kokk

... ettevõtete ärisaladusi? Alati jääb ju alles inimfaktor ja sellest tulenev risk. Miks me tahame teha otsuseid kiirustades, ilma kulusid ja tulusid analüüsima? Miks ei ole sellisele geniaalsele ideele tulnud Saksamaa ega Prantsusmaa, keda me endale eeskujuks seame? Mõned riigid on sellist asja proovinud, aga kahjuks pole see neil õnnestunud. Kas meie peaksime oma ettevõtjatele panema selle koormuse ja katsetama, kas meil see õnnestub?

Tekib küsimus, kas on ikka õige alustada sellise suure muudatusega novembris. Me teame ju kõik, et just november ja detsember on jaekaubanduses kõige suurema käibega kuud. Jah, ma tean, et tuludeklaratsioon tuleb esitada alles 20. detsembril, aga samas me teame, et on vaja üle minna ka uuele süsteemile. Maksuamet ise on selleks praeguse seisuga valmis 1. novembril ja alles peale seda saavad ettevõtted hakata uuele süsteemile üle minema. Tekib küsimus, kas me teeme seda seadust vaid selleks, et katta pool summast, mis jääb riigil saamata tulumaksu 1% alandamise tõttu.

Lõpetuseks. Ma toetan maksuetturite väljaselgitamist ja ausat ettevõtluskliimat. Aga kas on õige panna ettevõtjate õlule suurem koormus, kui me maksudena kokku korjame? Minu arust on see ettevõtjate suhtes kuritegelik. Eriti praeguses majandusolukorras, kus majandus ei kasva, vaid on langustrendis. Katsetame parem seda süsteemi ühe valdkonna ettevõtetes. Teeme seda aasta või kaks ja siis saame teha lõpliku otsuse, kas see eelnõu on hea või halb. Hoiame oma ettevõtjaid, sest nende tubli töö tulemusena saame meie siin saalis nende teenitud maksuraha jagades otsuseid teha, et ajada Eesti asja. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste! Kaheksa minutit.

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma võin julgelt öelda, et olen siiaamaani olnud vist üks kõige positiivsemalt sellesse eelnõusse suhtuv inimene meie fraktsioonis. Loodetavasti suhtun sellesse eelnõusse hästi ka edaspidi. Kuid mul on algusest peale olnud üks suur küsimus, millele ma olen tahtnud vastust saada, aga ma pole seda saanud.

Mind huvitab, kui palju see seadus ikkagi ettevõtjatele maksma läheb. Mind paneb imestama, miks siiaamaani ei ole suudetud sellele küsimusele vastata. Sisuliselt on vastused olnud umbes järgmised. Üks raamatupidamisettevõtte ütles, et tema ei võta uuenduste eest mingit raha. Teine rääkis mingist viiest või üheksast eurost. Mille eest ta seda täpselt võtab, ei saanudki aru. Kui aga räägid teise osapoolega, ettevõtjatega, siis selgub, et ühele ettevõttele läheb see uuendus maksma 200 000

eurot, teisel ettevõttel, kes huvi pärast hakkas selgeks tegema, kui palju see maksma läheb, oli arve 2000 eurot.

Kõige kurvem on, et enamik ettevõtjaid, ma julgen öelda, et 95% või rohkem, ei ole selle teemaga üldse tegeelnud. Põhjus on väga lihtne. Nad ütlevad, et neil on nii palju tööd, et neil ei ole aega sellega tegelda, nad hoiavad peast kinni ja palvetavad iga päev, et meie siin neile järgmist jama kaela ei saadaks. Me võime siin igasuguseid positiivseid mõtteid mõlgutada, me võime arvata, et IT-firma teeb programmid valmis, siis natuke katsetab ja ongi kõik korras. Tegelik elu on teistsugune. Programmid tehakse valmis ja siis öeldakse ettevõttele, et hakaku see nüüd andmeid esitama. Ja mis siis juhtub? Juhtub see, et ettevõtete võtmeisikud, kes praeguses majandusolukorras peavad mõtlema sellele, kuidas ettevõtte ellu jääks, ja tegutsema selle nimel, et ettevõtte kasumit toodaks ja saaks töötajatele palka maksta, tegelevad mitu kuud sellega, et see süsteem tööle hakkaks. Ma olen selles veendunud. Asi ei ole nii lihtne, et igale ettevõttele on vaja ühte programmi. On laoprogrammid, müügiprogrammid, raamatupidamisprogrammid ja veel muud programmid, mis tuleb kõigepealt ühildada. See, kui keegi kuskil teeb mingi liidese riigi serverisse, ei tähenda, et kõik ülejäänud asjad hakkavad omavahel kokku sobima. Programmitootjad, kellest suur osa on välisfirmad, ütlevad, et üks liides läheb maksma 400–1000 eurot. Aga mõnel ettevõttel on vaja teha seitse või kaheksa liidest.

Nüüd on kuludena välja käidud 30 või 40 miljonit eurot. Ettevõtjad pakkusid alguses rohkem, ligi 100 miljonit eurot, aga siis lihtsalt üritati sealt n-ö õhk välja võtta ja arvati, et see kulu võib hinnanguliselt olla umbes 40 miljonit eurot. Kuid paneme sinna juurde selle töö, mida peavad hakkama tegema ettevõtete juhid, mida me rahasse ei ole arvestanud. Seda ei saa niimoodi hinnata.

Me tahame selle eelnõuga tulusid teenida, hinnanguliselt 30 miljonit eurot. Ma loodan, et seda raha on rohkem, sest see suur töö ja vaev, mis selle nimel teha tuleb, peab olema seda raha väärt. Kulud on samas suurusjärgus või isegi veel suuremad, sest lisanduvad ju igaaastased püsikulud. Me oleme ära unustanud väikesed ettevõtted, kes ise raamatupidamisega ei tegele, vaid ostavad seda teenust. Nad

peavad ise selle paketi kokku panema, mis tähendab, et firmajuht peab jälle lisatööga tegelema. Siis ta annab selle paketi raamatupidamisfirmale, saab suurema arve jne.

Me kehtestame sisuliselt uue maksu ja võtame ettevõtetele 30–40 miljonit eurot, selleks et saaksime eelarvesse sellesama summa. Ausam oleks öelda, et iga ettevõtte maksu igal aastal või igas kuus lihtsalt mingi summa. Nii oleks kõigil palju lihtsam. Selle raha võiks anda Maksu- ja Tolliametile, et nad üritaksid tõhusamalt maksupettustega võidelda, sest need kohad, kus põhiliselt pettused toimuvad, on ju kõik teada.

Me oleme juba tõstatanud selle teema, et praegused meetmed sisuliselt ei aita sellele võitlusele kaasa. Neid kohti, kus see raha vedeleb ja pettused toimuvad, see seadus ei puuduta. See puudutab just ausaid ettevõtjaid, kes makse maksavad ja kellel nüüd tekivad lihtsalt lisakulud. See tähendab ka kõrgemaid hindu. Niigi kuulete iga päev, et Eestis on hinnad kõrged. Kõik räägivad seda. Me teeme nüüd jälle ühe sammu, et hinnad oleksid veel kõrgemad. Jõudu kõigile selles ettevõtmises!

Minu arvates on lausa halenaljakas, et käibede deklaratsioonide esitamise aeg on 20. detsember. Ajal, mil kõigil on ülikiire, saavad ettevõtjad Riigikogult veel ühe toreda jõuluingituse. Ega ma ilmaasjata ei küsinud Remo käest, kas rahanduskomisjonis, kes selle teemaga tegeles, oli ka ettevõtlust austava inimesi, kes poolt hääletasid. Väga tore on kogu aeg igasuguseid makse kõigile kaela väänata ning samas rääkida, et me oleme ettevõtlussõbralik riik ja toetame ettevõtjaid. Uskuge mind, järjest vähem ettevõtjaid tahab selles riigis olla. See on üks väheseid asju, mis sellele kõigele järgneb.

Minu lõppresüme on see, et selle eelnõuga tasub igal juhul tegelda. Ma usun, et põhivõidu saab toitlustussektor, kus ma olen kohanud ausaid ettevõtjaid, kes on öelnud, et see aitab neid, kuna must raha kaob turult ära ja töötajatele ei saa enam nii palju musta palka maksta. Nende ettevõtjate konkurentsiolekord paraneb. Ma loodan, et ka teistes sektorites läheb olukord paremaks. Kuid ikkagi on see eelnõu liiga toores ja aasta võiks ju ettevõtjatele enne selle seadusena jõustumist aega anda. See oleks kõigi suhtes aus, nii kiire selle kõige ka ei ole. Ma usun, et õige oleks menet-

lus praegu katkestada. Kui me seda ei tee, siis ma loodan, et presidendil on ka seekord julgust see seadus siia tagasi saata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Hea juhataja! Head kolleegid! Olen selle eelnõu arutelu juures olnud algusest peale ja osalenud kõikidel koosolekutel, kus seda on arutatud. Hoolimata sellest ei ole ma selle eelnõu poolt ja samamoodi ei ole ma ka selle eelnõu ettevalmistamisega seotud toimingute poolt, sest ma ei kiida heaks seda, kuidas neid on siin tehtud. See ei ole olnud korrektne.

Nüüd räägin sisulisest poolest. Seaduse rakendamise kaasaegne intensiivne põhiõiguste piirang, mis on ebaoproportsionaalselt range. See on võrreldav olukorraga, kus õppejõud, teades, et keegi auditooriumis spikerdab, palub kõigil ennast alasti võtta, kusjuures tulemust sel õieti polegi. Aga tegelikkus on veelgi hullem. Ettevõtja ei tea, kes tema andmetele ligi hakkab pääsema. Ta kardab, et tema andmetes hakatakse sorima, neid pildistama ja informatsiooni edasi jagama või andmeid ära kasutama.

Tehtavad kulutused pole proportsioonis planeeritavate tuludega. Keskendatud on üksnes tarkvara ja riistvara maksumusele. Juba need kulutused on nii riigil kui ka ettevõtjatel ääretult suured. Aga ebaoluliseks on peetud aega, mida firmajuht või raamatupidaja hakkab kulutama, et jagada selgitusi andmete kohta, mis võrdlemisel omavahel automaatselt kokku ei lange. Tuletage meelde, et suuremas jaos ettevõtetes polegi raamatupidajat tööl, firmajuht ise on iga päev selle töö tegija. Kust see aeg võetakse?

Pärast seadusmuudatuse jõustumist tekib kogu riigi ettevõtluse ärisaladusi sisaldav superandmebaas. Väidetakse muidugi, et see on turvaline ning võõrad sellele juurde ei pääse. Kas te mäletate, et kui Titanic läks teele, siis teda peeti uppumatuks laevaks? Ometi toimus õnnetus ja kõik varises kokku. Mis juhtub siis, kui superandmebaas varastatakse või selles sisalduvaid andmeid kasutatakse pahatahtlikult ja neid müüakse? Mis juhtub, kui need andmed saab enda käsutusse mõni vaenulik organisatsioon, mõne vaenuliku riigi luureteenistus? Meie ettevõtete kõik ärisaladu-

sed on siis paugupealt kadunud ja meie riik haavatud. Meie riik on väga väike. Seaduses on täielikult jäänud hindamata riigi julgeolekuriskid.

Läheme nüüd eelnõu ettevalmistamise käigu juurde. Eelmisel aastal toimus üks ümarlaud, kus ükski kohalolnud organisatsioon ei olnud päri selle eelnõu punktidega ja kõigil neil oli vastulauseid. Mitte ühegi vastulause puhul ei ole tekkinud konsensust ja kokku pole kutsutud ka järgmist ümarlauda, kus needsamad organisatsioonid oleksid saanud olla selle seaduseelnõu praeguse käsitlusega rahul. Seda pole olnud. Teatavasti pole ka need organisatsioonid rahul, nad on seda väljendanud nii oma kirjades kui ka ajalehtedes toodud avaldustes.

15. aprilli rahanduskomisjoni koosolekul selgus, et Maksu- ja Tolliamet on teinud märkimisväärseid kulutusi seaduse rakendamiseks vajalikeks tarkvaraarendusteks. Rahanduskomisjoni koosolekul mainiti 400 000 eurot. Kui küsisin, kes selle tegevuse jaoks loa andis, ütles minister Jürgen Ligi, et tema andis, tema ministrina võib selliseid asju teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Teie aeg on läbi. Kas soovite lisa?

Peeter Laurson

Jah.

Aseesimees Laine Randjärv

Kui palju?

Peeter Laurson

Kolm minutit.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Peeter Laurson

Küsisin, kas ta ei hinda oma volitusi liiga suureks. Sellele järgnes vaikus, ilmselt oli tal häbi. Järgmisel koosolekul ei mäletanud minister enam päris täpselt, mida oli eelmisel koosolekul kinnitanud. Algas hämamine üldse tarkvara ettevalmistamise kulude üle. Maksu- ja Tolliametis selgus siiski, et raha on kasutatud, kuid nüüd käis jutt juba ainult 60 000 eurost. Täna lehest loen, et ajakirjanikule on räägitud 80 000 eurost. Mis on õiged andmed? Summad on suured ja selgust ei ole. Miks

hämatakse? Need on ju lihtsad küsimused. Kas hankeid on üldse korraldatud? Ei taha uskuda. Kes võtab vastutuse, kas minister? Ma ei usu seda. Minister jätkab oma ülbet hoiakut.

Igal juhul mina selle eelnõuga edasimine- mist ei toeta. Teine lugemine tuleks katkes- tada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Kas tohib paluda lisaagea?

Aseesimees Laine Randjärv

Ikka tohib paluda. Kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Armsad parla- mendiliikmed! Ma arvan, et selle eelnõu me- netlemisest koorus välja moraal, mis võiks olla meile edasises töös juhtmõtteks: viga ei ole mõtet parandada veaga. Jah, selle eelnõuga taotletav eesmärk, miks see eelnõu algatati, see kavatsus, millele on kõik poliitilised jõud toe- tust avaldanud, et tuleb võidelda maksupettus- tega, on õige. Kuid tuleb tunnistada, et me ole- me selle eelnõu menetlemisel käitunud räpa- kalt.

See oli ka Vabariigi Presidendi hinnang, kui ta kasutas selle eelnõu puhul oma suspensii- vse veto õigust. Vabariigi President on oma otsuses rõhutanud väga selget sõnumit ja andnud meile hoiatuse: tuleb vältida olukorda, kus seadus jõustub ning tunnistatakse seejärel põhiseadu- sega vastuolus olevaks ja kehtetuks, ent ette- võtjad on oma kulutused juba teinud. Lisaks võimalikele kahjuhüvitisenõuetele ja kohtute töökoormuse lisandumisele kahjustaks see olukord Eesti ettevõtluskeskkonda ja mainet. Teisisõnu, seadus rakendub, siis tunnistatakse ta kohtumenetluse käigus põhiseadusega vas- tuolus olevaks ja me oleme suure jama ees, mille oleme ise tekitanud.

President juhtis tähelepanu veel ühele puudusele, mida me ei ole suutnud ka eelnõu edasisel menetlemisel kõrvaldada. Riigikogu peaks järgima oma otsust, mille ta tegi, kiites heaks "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018", mis töötati välja Rein Langi eestveda- misel. Seal nähakse ette, et seaduseelnõude väljatöötamisse ning võimalike regulatsioo-

nide eeliste ja puuduste läbiarutamisse tuleb kaasata ettevõtjaid ja kodanikuühendusi. See on tegelikult üks olulisemaid kriitikaid, mida selle eelnõu pihta on tehtud. Veel täna hommi- kul saatsid ettevõtlusorganisatsioonid meile kirja, kus nad nentisid, et seda seadust niimoo- di kiirustades läbi suruda ei ole mõistlik. Esmaspäeval kutsus IRL kokku ettevõtlusorga- nisatsioonide esindajate ümarlaua. Nende põhimure oli just nimelt see, et nad on sellest arutelust täiesti kõrvale jäetud.

Ka keskne probleem seoses põhiseadusega vastuolus olekuga, mida president nimetas, on minu hinnangul selles eelnõus likvideerimata jäänud. Nimelt on presidendi hinnangul seda- võrd intensiivne põhiõiguse piirang ebapro- portsionaalselt range. President ütleb: "Järeli- kult ei saa praegu usutavalt väita, et kavanda- tav ettevõtlusvabaduse piirang aitaks oluliselt parandada käibemaksu laekumist ning väldiks pettureile tegelikult tasumata käibemaksu tagastamist. Samuti ei saa väita, et teisi, lee- bemaid võimalusi vähemalt samasuguses ula- tuses käibemaksuaugu vähendamiseks ei ole."

Parlament võttis selle seaduse vastu, presi- dent vetostas selle ja parlament otsustas kon- sensuslikult, et seda seadust ei tohi muutmata kujul vastu võtta. Me leppisime kokku, et me hakkame selle eelnõuga sisuliselt tööle just selle kavatsusega. Kuid toimus pööre ja jällegi püüti ühte viga parandada teisega. Uue koaliti- siooni lubaduste paketi avaldamise ajal hakkas kahanema majanduskasvu prognoos. Kusagilt tuli kiiremas korras leida lubadustele kättealli- kaid ja selleks valiti just nimelt selle põhisea- dusega vastuolus olevaks tunnistatud seaduse sellisel kujul läbisurumine.

Kõlanud on märkus, otsekui teistsuguseid meetmeid, mis aitaksid eesmärki saavutada (neile osutas ka president), ei ole välja käidud. IRL-i fraktsioon korraldas tõsised arutelud mitme ettevõtlusorganisatsiooniga ning mak- sumaksjate liiduga, kust koorus välja mitmeid praktilisi ettepanekuid maksupettuste tõkesta- miseks ja ennetamiseks.

Ma kutsun küll saali üles, et me võiksime arutada riiklikult tähtsa küsimusena seda, kui- das maksupettusi tõkestada ja ennetada, ning paluda siia saali ka ettevõtlusorganisatsioonide esindajad. Ma loetlen nüüd võimalused, mida maksumaksjate liit pakkus välja käibedeklarati- siooni lisa asemel. Ma ei võta seisukohta, kuid

osutan, et ettevõtlusorganisatsioonid on pakkunud lahendusi, nad ei ole olnud lihtsalt passiivsed ja kritiseerinud seadust sellepärast, et nad ei soovi ausat maksukäitumist. Liit pakkus järgmist: laiendada riigisiseste tehingute pöördmaksustamist; kehtestada vedelkütuse müügil kehtivaid tagatise nõudeid ka teistes probleemsetes sektorites; kasutades ehituslubade infot, tugevdada ehitusplatside kontrolli; sellist käibemaksu kinnipidamist nagu automüüjate puhul, kui ostja maksab müüja eest käibemaksu MTA kontole, sobiks rakendada ka teistes valdkondades; kaaluda käibedeklaratsiooni vormi muutmist, lisades lahtreid eri liiki tehingute kohta ning kehtestada täiendavaid deklareerimiskohustusi ainult teatud ettevõtjagruppidele või MTA nõudmisel, määrates kindlaks kohustusliku elektroonilise vormi arvete koopiade esitamisel. Nii et pakett alternatiivseid maksupettuste vastu võitlemise meetmeid on laual. Ka õliliit on esitanud oma ettepanekud.

Kahetsusväärset ei ole me vaadanud teisi võimalusi, vaid oleme – praegu koalitsiooni poliitilisel surveel – liikunud seda teed, et hakanud, nagu ma ütlesin, viga veaga parandama. See ei ole jätkusuutlik. Selle eest on meid hoiatanud Vabariigi President oma veto-ga, mis tähendab, et eelnõu mittekaasav menetlemine ei ole põhiseadusega kooskõlas. Kui see seadus enamushääletega siiski jõustatakse, oleme siis, kui seadus põhiseadusega vastuolus oleks tunnistatakse, andnud ränga hoobi meie ettevõtluskeskkonnale ja tekitanud uskumatu segaduse.

Minu ettepanek on tegutseda ühiselt. Jätame kõrvale poliitilised erimeelsused ja katkestame selle eelnõu lugemise, võtame aja maha, paneme lauale selle ettepanekute paketi ja teeme läbi normaalse kaasamisprotsessi ettevõtlusorganisatsioonidega. Nii me leiame lahenduse, mis aitab saavutada seda, et maksukäitumine paraneks ja ettevõtlusorganisatsioonid ei oleks täiesti välja tõrjutud majanduskeskkonda puudutava suure ulatusega regulatsiooni menetlemisest. Ma arvan, et Mait Paltsi sõnad, et viimasest kümnest aastast ei mäleta ta mitte ühtegi eelnõu, mida oleks sellise välistava meetodiga, ettevõtlusorganisatsioonide kaasamata menetletud, on tõsine kriitika. Meil ei maksa selle ees sugugi silmi kinni pigistada.

Head sõbrad! Ma kutsun üles erakonna poliitilist huvi kõrvale jätma ja mõtlema sellele, et majanduskasv tuleb ettevõtlusest ja ettevõtlust ignoreerides ei ole võimalik jõuda mõistlike tulemusteni. Meie ühine huvi on, et aus maksukäitumine Eestis toimiks ja suur maksuauk likvideeritaks. Selle kohta on meil hulk ettepanekuid. Ärme jätame neid kõrvale, ärme ignoreerime tegelikku probleemi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu! Kaheksa minutit.

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Minu kõne tuleb suhteliselt hüplev, aga kuna teine lugemine on see koht, kus inimesel on võimalik välja öelda ka oma arvamust, siis las ma hüplen. Lihtsalt kõike seda kuulates on erinevaid mõtteid pähe tulnud.

Ma arvan, et me oleme maksupettuste osas kõik ühel meelel: neid ei saa kuidagi viisi sallida, nendega tuleb võidelda. See on väga konkreetne ülesanne. Mulle tuleb meelde mitmeid-mitmeid juhtumeid, kui väga selgete maksupettusvastaste meetmetega läks aastaid aega. Ma olen korduvalt siit puldist toonud näite kütusetemaatika kohta. Kaks aastat ei suutnud me midagi teha, kuigi kõik kogu aeg teadsid isegi seda summat, mis riigil saamata jäi. Kui seadus oli poolteist aastat kehtinud, siis toonane rahanduskomisjoni esimees, praegune peaminister, teatas võidukalt, et me oleme võitnud eelarvesse 100 miljonit eurot. See miljard krooni aastas oligi õige summa. Ma ei saa aru, miks me ei suutnud varem seda kõike paika saada ja see sõda käis kaks aastat. See on üks äärmuslik näide selle kohta, et vahel tuleb tegutseda kiiresti.

Aga teine äärmuslik näide on selle kohta, kuidas inimeste mõttemaailm muutub. Mul on siin kaasas leht, kus on kirjas, kuidas hääletati selle seaduseelnõu menetlemisel eelmisel korral. Siin tuleb teha, nagu öeldakse, kummardus ainult Reformierakonna poole, sest nemad on seda seaduseelnõu kogu aeg toetanud. Keskerakond on hääletanud selle vastu ja Reformierakond on olnud alati selle poolt. Nüüd on koalitsioon muutunud. Kõik sotsiaaldemokraadid, kes tollal hääletasid, hääletasid eelnõu vastu, aga täna on nad selle eelnõu poolt. IRL

aga, kes siis suures osas kas ei hääletanud või hääletas poolt, on nüüd väga kirglikult selle eelnõu vastu. Vaadake, minu arvates on tegemist haiglapalati olukorraga. Kuidas saab olla võimalik, et inimesed, kelle rahvas on siia valinud, kes on enamasti kõrgharidusega, kes on täiskasvanud, üle 18 aasta vanad, suudavad mõne kuuga oma meelt niimoodi muuta? See on võimalik sellel lihtsal põhjusel, et neid sunivad selleks mingisugused asjaolud. Aga vaadake, need asjaolud ei tohi peegelduda ühiskonda, kuid kahjuks sellise menetluse puhul need ju peegelduvad.

Kõige kurvem on see, et seda väidetavat konsensust ettevõtlusorganisatsioonidega, mis justkui on olemas, minu arvates siiski tegelikult ei ole. See teeb kurvaks. Ma olen kirglik inimene, ma ei saa aru, kuidas teie ei saa aru, et ka see, kuidas me väljapoole näime, on tähtis. Oluline pole mitte ainult see, et me peame sisuliselt võib-olla 180 kraadi oma meelt muutma. Me oleme täna siin justkui mingi asi iseeneses ja meid ei huvita, mis ümberringi toimub. Aga tegelikult ei ole meie selle riigi omanikud. Meie oleme selle riigi omanike tahte kandjad. Selle tõttu ei ole meil õigust oma ajudes teha selliseid 180-kraadiseid pöörded. Ma teen IRL-ile möönduse selles mõttes, et nad ju ka varem koridorivestlustes selle eelnõuga nõus ei olnud ja see, kui nad täna selle vastu on, on isegi kuskiltmaalt võttes loogiline. Aga sotsid on nagu tõsiselt viskes. Arvestage, et inimesed, keda me sellise seadusloomega häirime, hakkavad ju ka lõpuks vaatama, mida keegi tegi, mis ta rääkis ja mis arvas.

Ütlen teile ausalt ja otse, et kõik see tekitab ebakindlust. Sõna "käibemaks" on seadusloome kontekstis viimastel aastatel ettevõtlusrikkondades tekitanud ikka päris palju õudust, sest me oleme sellealaseid rumalusi suutnud ka varem teha. Ma siiralt loodan, et selle kõige tagajärg ei ole see, et edaspidi esitatakse näiteks rendiarveid tubade kaupa, selleks et summa oleks alla tuhande euro. Ma siiralt loodan, et Läti ei muutu ükskõik millise tehnoloogia, transpordivahendi või tooraine põhiliseks kaubanduspartneriks, selles mõttes, et Eesti impordiks neid asju Lätist. Sellepärast, et seesama lugupeetud Euroopa käibemaksudirektiiv, millest kolleeg Pakosta kirglikult rääkis, teeb võimalikuks, et väga paljusid asju hakatakse

Lätist tooma üldse ilma käibemaksuta. Kui see kaup jääb iseenda käsutusse, siis ei ole hullu midagi, seda kaupa ei pea müüma ja käibemaksu maksmise kohustust ei tekigi, muudkui kasuta, tooda, ela ja ole. Kõik sellised nüansid tulevad sinna juurde.

Me tegelikult ju teame, kus meie probleemkohad on. Ma toon veel ühe näite. Minu poole pöördusid ehitusettevõtjad. Sümbolsest võttes on see objekt, millest jutt käib, isegi naljakas. Tartu avavangla ehituse hanke raames tegid seitse suurimat Eesti ettevõtet pakkumise, mille erinevus jäi 5% sisse, aga üks ettevõtte tegi 48% odavama pakkumise, mille alusel sisuliselt hakatigi lepingut sõlmima. Tekkis korralik paanika. Ehitusettevõtjate liidus visati nalja, et ju nad tegid pakkumise mingi teise objekti ehitamiseks. Kuna mina rahvasaadikuna sain sellist infot, siis ma proovisin sellest rääkida rahandusministriga ja mujalgi siin-seal. Ega keegi mind väga tõsiselt ei kuulunud, sest mingi vastik säutsuv opositsioonipoliitik ei ole tõsiselt võetav. Õnneks juhtus see, et selle hanke tulemusi ei kinnitatud ja mõistus pääses võidule. Aga kas me teame, mitu korda meil ei ole mõistus sellisel puhul võidule pääsenud?

Mul oli endal kunagi nii, et kui ma järjekordselt riigihankel kaotajaks olin jäänud, läksin vaatama, kuidas see konkurents siis töötab. Selgus, et riigihanke oli võitnud üks FIE. Ma võtsin välja tema aruande, aga mitte midagi vajalikku selles aruandes ei kajastunud. Ma küsisin riigiettevõttest, kes oli selle hanke korraldaja, miks nad niimoodi teevad. Tegemist oli 2009-nda, valusa aastaga. Selle peale ütles mulle selle riigiettevõtte esindaja, et mis tal üle jääb, tal on eelarve ja talle avaldatakse ka survet. Vaadake, kuni me riigina ei kehtesta normaalseid hinnatasemeid, ei anna ettevõtjatele võimalust riigiga normaalsetest hinnatasemetest lähtudes suhelda, niikaua jäetaksegi alltöötajatele maksmata ja veel igasuguseid selliseid hädasid kaasneb. Sealt tuleks alustada. Aga täna me häirime kogu ettevõtluskeskkonda ja häälestame inimesed konstruktiivsuse asemel järjekordselt justkui protestile. Siis hakatakse jälle otsima igasuguseid võimalusi ja tehakse selliseid asju, mille tegemist me ju keegi ei taha. Selle tõttu kutsun üles, et mõelgem veel. Tegemist on võib-olla väga õige asjaga. Aga miks just 1000 eurot, võib-olla oleks õigem näiteks 5000? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid ja head ettevõtjad! Ettevõtjate igapäevane töö on see, mis annab palgatöötajatele tööd ja toob neile leiva lauale. Tänu sellele toimibki Eestis avalik sektor ja seal töötavad inimesed saavad palka. Minu sügav lugupidamine! Aus ettevõtlik on kahtlemata korraga nii hea kui ka vajalik. Tore ja vajalik oleks ka see, kui ettevõtjal oleks olemas riigi tugi, et mingi susserdaja tema kõrval ei saaks nii lihtsalt tegutseda maksude võrra odavamalt ja ausat ettevõtjat seeläbi turult välja puksida. Ei tohiks olla nii, et valad oma betoonkivikest ja maksad kõik maksud, aga siis näed, et seal samas kõrval teine müüb sedasama asja maksude võrra odavamalt. Eelnõu üldine eesmärk on seetõttu igati mõistetav ja positiivne. Tänavu 29. jaanuaril oli mul võimalus koos Remo Holsmeri ja Eiki Nestoriga osaleda Eesti Televisiooni "Foorumi" saates just sama eelnõu teemadel. Eiki Nestor oli eelnõu peale väga kuri, mina püüdsin olla nii konstruktiivne, kui vähegi sain. Püüan seda nüüdki.

Esiteks. Mul on hea meel selle üle, et idusid on hakanud ajama minu ettepanek, mille ma saates tegin, et pöördkäibemaksu võiks laiemalt kasutada. Eesti maksusüsteemi annaks pöördkäibemaksu rohkem rakendades tõepoolest paremaks muuta. Kui me vaatame näiteks Saksamaad, kus Euroopa Liidu riikidest pöördkäibemaksu kõige aktiivsemalt kasutatakse ehk ettevõtjatevahelist arveldamist sisuliselt ei toimu, siis Eesti olukord on Saksamaa omast oluliselt erinev. Ma usun, et probleemi tegelikud juured on hoopis selle koha peal. Saksamaal makstakse lõpptarbija kaudu käibemaks ära. Seesama muudatus teeks ettevõtjaid kiusamata käibemaksuteema Eestiski palju lihtsamaks, selgemaks ja läbipaistvamaks. Põnev on asja juures see, et ka eelnõu enda seletuskiri seda lähenemist sisuliselt toetab. Nüüd tundubki tervet talupojamõistust appi võttes jabur, et kõigepealt peaksid pöördkäibemaksustamisele üle minevate valdkondade ettevõtjad tegema investeeringuid käibedeklaratsiooni uue lisa rakendamiseks ja seejärel, loodetavasti lühikesel ajajooksul, palju enamates valdkondades, kui seni mokaotsast mainitud, mindaks üle

pöördkäibemaksustamisele. Seega tuleks siiski kõige esimese asjana ja kõige kiiremas korras selgitada, millistes valdkondades on tulevikus võimalik pöördkäibemaksustamisele üle minna. Nendes valdkondades poleks kahtlemata vaja neid tarkvarauuendusi teha. Loomulikult seisame probleemi ees, et valdkondadevaheline määratlus on tänapäeva majanduses väga segane ja nendes valdkondades võib suurenda käibe varjamine. Samas ei tegele käibe varjamise probleemiga ka praegune eelnõu. Heale ajutisele valitsusele on ehk mõistetav, et kui me täna nõuame tarkvarauuendusi ja homme võtame suunaks pöördkäibemaksustamise, siis võib ettevõtjale tunduda, et riigi suhtumine on veidi hoolimatu. Kullamüüjate järgi ei saa kogu elu seada ega peagi seda tegema. Meeldetuletuseks ütlen, et pöördkäibemaks on oluliselt lihtsam maksustamise viis. Me näeme selle positiivset mõju ka Põhja-Ameerika mudeli puhul.

Teiseks. Olen väga tähelepanelikult lugenud president Ilvese kirja. President tunneb muret selle pärast, mille eelnõu ka kõige uuem seletuskiri ikkagi maha vaikib. See on tööstusspionaaži oht andmete sellise kontsentreerituse tõttu. Palun tööstusspionaaži võimalikkust mitte segamini ajada andmete võimaliku lekkimisega. Selle võimalikkust on Maksu- ja Tolliamet kogu aeg eitanud. Need kaks asja võivad, ent ei tarvitse kokku langeda. Kas tõepoolest targad ja innovatiivsed ettevõtjad julgevad riskida olukorraga, et 40 tubli ja nutikat maksuametnikku saavad jälgida, kuidas täpselt ettevõtjad oma äri on üles ehitanud ja kellega nad suhtlevad? Mõne aja pärast võivad need tublid noored inimesed lahkuda töölt maksuametist ja teha ise ettevõtjaks hakates täpselt sama asja, ent nõksake veel paremini, mis oleks täiesti normaalne ja igati seaduspärane käitumine. Me ju soosime ettevõtlikke noori, kes soovivad ennast harida. Maksuametisse koonduv info oleks võrratu õppimismaterjal. Võimalus, et turvariski tõttu minnakse oma ettevõttega mujale, Eestist välja, on eelnõu puhul siiski liiga suur ja sellele viitab ka president oma kirjas. Kas saaks lahendust muuta selliselt, et andmed ei koonduks automaatselt nii kokku? Ükski teine riik ei ole nii sensitiivsete andmetega sellist asja teinud. Kindlasti õnnestuks loomingulise mõtlemisega leida lahendust, mis täidaks eesmärgi, ent ei tunduks

just nimelt innovatiivsetele ettevõtjatele niivõrd õrna teemana.

Kolmandaks. Loomulikult tuleks juba eos taotleda ühekordset, kas või osalistki toetust tarkvarauuendusteks. Eesti ühe väga tubli ettevõtte Tallinna Kaubamaja hinnanguline ühekordne kulu nende konkreetsete arvutuste põhjal on 200 000 eurot. Tõenäoliselt teavad kõik, et Tallinna Kaubamaja ei tegele käibemaksupettusega, vähemalt pole nende senine tegevus selliseks kahtlustuseks alust andnud. Olen enne selle teema siin puldis tõstatamist konsulteerinud otse ka Rahandusministeeriumiga, kus arvati selle ettepaneku peale, et tegemist oleks riigiabiga, milles ma omakorda niisama uljalt kahelda julgen.

Loomulikult tuleb veel kord rääkida ajastusest. Selline mudel, kui seadus kavatakse võtta vastu kohe ja see hakkaks kehtima vähem kui kuus kuud peale vastuvõtmist ning alles siis hakataks laialdasemalt tarkvara katsetama ja selle kõige põhjal ettevõtjatele teada andma, mida nad väga täpselt tegema peavad, sunnib ettevõtjatele peale mõttetult suure töö, mis tuleb ära teha ebanormaalselt lühikese ajaga. Jättes kõrvale kõik muud asjaolud, mida varasemates kõnedes on käsitletud, ütlen, et tegelikult muutuks ka teenus liiga kulukaks, kuna infotehnoloogia spetsialiste on piiratud hulk ja kui aeg jääb väga lühikeseks, tekitatakse turul ebanormaalselt suurte tellimuste tõttu ebanormaalselt kõrge hinnatase.

Veel kord ütlen, et need olid praktilised ettepanekud, kuidas meil õnnestuks Eesti ettevõtjaid aidata ja teha seda sellest eesmärgist tulenevalt, et nad saaksid oma tööd teha ausalt ja usaldada riiki, kelle tegevus järjekindlalt ettevõtlust soosib. Aitäh teile tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Maksupettused on probleem. Seda on täna siit kõnepuldist kõik kinnitanud. Selle teemaga tuleb järjepidevalt tegelda ja lahendusi otsida, mida me siin saalis ka ju teeme. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on igati üllas ja kui detailidesse mitte süveneda, siis tundub, et see eelnõu igati ka ausat konkurentsi tugevdab. Paraku on aga eelnõu

sisu ikkagi täiesti ettevõtjavaenulik. Ma rõhutan veel, et see eelnõu on ausa ettevõtjavaenulikult koostatud. Hoolimata sellest, et president on seaduse ühe korra jätnud välja kuulutamata ja Riigikogusse tagasi saatnud, ei ole peale seletuskirja lisatud vahu sisulisi muudatusi tehtud. Küsimused, mis jäid varasemalt vastamata, on tänaseni vastamata.

Uus ajutine valitsus lubas võimule saades rohkem avatust ja kaasatust, aga juba esimeste eelnõudega näitab ta, millist kaasatust silmas peeti. Ettevõtjate kümneid ja kümneid igati konstruktiivseid ettepanekud arvesse ei ole võetud ja sellest on siiralt kahju. Ettevõtjad on huvitatud maksupettuste vähendamisest ja meie siin saalis peaksime ausaid ettevõtjaid igati toetama. Pigem näitab nõrga eelnõuga tormamine paanikat järgmise aasta riigieelarve koostamisel. Kõigile on ju selge, et üks lüpsilehm järgmise aasta eelarvelubaduste täitmiseks on käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Paraku ei saa teenitavas tulus sugugi kindel olla, sest nii, nagu pole eelnõus välja toodud, kui suuri kulutusi peavad ettevõtjad selle lühikese aja jooksul tegema, ei tugine ilmselgelt just tõsiselt võetavatele argumentidele ka summa, mida eelnõuga soovitakse tegelikult teenida.

Kõige halvem on see, et tegemist on äärmiselt ebaproportsionaalse lähenemisega. Maksuameti hinnangul on ligi 80 000 ettevõttest nende luubi all 6000–7000 ettevõtet, keda nad kahtlustavad maksupettustes. Ometi tuleb pärast seaduse jõustumist kõigil ettevõtjatel kanda suuri kulutusi ja need kulutused on suuremad kui riigi teenitav tulu.

Kõike seda ja ka eelkõnelejate öeldut arvesse võttes teen ma Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel ettepaneku katkestada käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 493 teine lugemine. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mina mäletan – ja ma usun, et enamik siin saalis viibijaid mäletab – 1990. aastatest neid päevi, mil maksuameti kohalike kontorite ees tänaval looklesid tundidepikkused järjekorrad, sest inimesed tahtsid käituda ausate maksumaks-

jatena ja seetõttu soovisid nad ise viia oma üksikisiku tuludeklaratsiooni maksuametisse. Neid deklaratsioone oli võimalik ka postitada, kuid väga paljud inimesed soovisid saada hingerahu, viia deklaratsiooni maksuametniku kätte ning saada kinnituse, et nad on teinud kõik õigesti ja on ausad maksumaksjad. Tõttöelda ei saanud mina seda kinnitust maksuametnikult kunagi, sest maksuametnik ei heitnud pilkugi minu ümbrikus olevale deklaratsioonile, ta võttis selle ainult vastu ja sellega minu tundidepikkune järjekorras seismine ka päädis.

Ühe minu ettevõtte töötajad müüsid 1992. aastal EXPO maailmanäitusel jäätist. Minu üllatus oli suur, et tol ajal oli Sevilleas jäätisemüügil kasutatav kassaaparaat otseühenduses maailmanäituse peaserveriga. Renti müügikoha eest tuli maksta proportsionaalselt käibega ning rendisumma üle vaidlust ei saanud tekkida, sest kogu tulu ja käive oli maailmanäituse korraldajatele teada. Eestis ei osanud me millestki sellisest siis veel unistadagi.

Üksikisiku tuludeklaratsiooniga läks aega, aga 2000. aastal tehti katseprojekt ja 2001. aastast on kõigil üksikisikutel võimalik tulu elektrooniliselt deklareerida. Aga see ei tulnud kergelt. Täpselt samasugused sõnavõttud, nagu me täna siin saalis oleme kuulnud, kõlasid ka siis. See on ettevõtjavaenulik! Üksikisiku tulude deklareerimine elektrooniliselt suurendab halduskoormust! See on inimvaenulik! Mis siis saab, kui see superandmebaas lekib? Mis siis saab, kui see superandmebaas satub kurjategijate kätte? Kas hakatakse inimeste käest raha välja pressima, kas hakatakse neid šantažeerima? Praegu on kõik, kes e-maksuametit kasutavad, süsteemiga rahul. Üle 95% üksikisiku tulu deklareerijatest kasutab e-maksuametit ja keegi ei kurda. Ka ettevõtjad on rahul. Tõttöelda annab nuputada, kes on need 4% tulu deklareerijatest, kes endiselt kasutavad deklareerimiseks paberdeklaratsiooni.

Eestis on Euroopa Liidu liikmesriikide hulgas e-maksuameti kasutajate osatähtsus kõige suurem, aga kiiresti on Eestile lähenenud Portugal. Me ei võistle Portugaliga, kuid mingi ohutunne meil ikkagi peaks tekkima, kui teised väga kiire sammuga meile järele tulevad. Käibemaksu vaadates me näeme, et Portugal on meist kaugel ees. Kogu ettevõtete käibemaksu

deklareerimine toimub Portugalis elektrooniliselt. Aeg on ka meil loobuda kiviaegsest käivete kontrollimise meetodist. Praegu läheb maksuametnik ettevõttesse, märkab seal midagi kahtlast, tähendab selle kuhugi üles, läheb mõne aja pärast teise ettevõttesse, näeb, et kahtlustustel oli alust, aga paraku pole väga paljudel juhtudel enam võimalik maksmata maksu kellegi käest kätte saada. Hea kolleeg Toomas Tõniste ütles, et kõik käibemaksu- ja käibemaksu kohad on teada. Paraku maksuametile need kõik teada ei ole. Kui me astume käibemaksu deklareerimise elektrooniliseks muutmise sammu, siis hakkab maksuametil olema märksa rohkem teadmisi. Sellest võidavad kindlasti kõik ausad maksumaksjad, kõik ausad Eesti ettevõtjad. Teeme selle sammu! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Remo Holsmer!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti riik on järjepidevalt astunud samme ausa maksukeskkonna eest seismisel. Lähiminevikust näiteid tuues võib mainida kütusesektoris loodud tagatiste süsteemi. Maksu- ja Tolliameti, Maanteeameti ning Autode Müügi- ja Teenindustevõtete Eesti Liidu koostöös on alates eelmise aasta novembrist autode importimisega seotud käibemaksu- ja käibemaksu vastutuse võitlemisel poole aastaga saadud märkimisväärsed tulemused. Selle aasta keskel rakendub töötajate register, mis aitab vähendada ebaseadusliku tööjõu kasutamist ning kaitseb paremini tööinimeste õigusi. Riigikogu menetluses on parasjagu väärismetallide pöördmaksustamist käsitlev eelnõu. Kõik need muudatused on tehtud ausa maksukeskkonna nimel ja nendest võidavad nii ettevõtjad kui ka riik laiemalt.

Hinnanguliselt jääb käibemaksu aastas laekumata üle 200 miljoni euro. Võrdluseks olgu toodud, et Kultuuriministeeriumi tegevuskulude eelarve sel aastal on 150 miljonit eurot ja seesama käibemaksuauk on *circa* pool Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kulude eelarvest. Me räägime väga suurtest summadest. Käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa loomine on järgmine samm maksuaukuga võitlemisel. 95% käibemaksu tagastamise

nõuetest täidetakse Eestis kolme tööpäeva jooksul. 3% deklaratsioonidest lähevad lisakontrolli ehk käsitsikontrolli ja pärast lisaandmete küsimist laekub riigieelarvesse täiendavalt 25 miljonit eurot.

Käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa rakendamisest prognoosib maksuamet saada veel 30 miljonit lisaeurot. Hea kolleeg Juhan Parts on öelnud, et see on liiga väheambitsioonikas eesmärk. Võib-olla ongi ja ega me täpselt sendipealt seda summat ei tea. Kuid üks on kindel: ettevõtluskeskkond saab ausamaks. Selle eelnõu eesmärk ei ole kiusata ettevõtjaid, selle eesmärk ei ole ka saada kuskilt 30 miljonit eurot ega leida täiendavaid katteallikaid. Selle eelnõu eesmärk on aus maksukeskkond.

Käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa idee üle toimus esimene arutelu eelmise aasta septembris maksupettuste tõkestamise komisjonis, kuhu kuuluvad ettevõtlusorganisatsioonide ja riigi ametkondade esindajad ning ka rahandusminister, kes seda komisjoni juhib. Komisjonis põhimõtteliselt toetati ideed ning leiti, et projektiga tuleb võimalikult kiirelt edasi liikuda. Sellele on järgnenud arutelud, kooskõlastusringid ja arvamuste küsimised eelnõu kohta nii valitsuses kui ka Riigikogus. Kõik see tipnes aasta lõpus sellega, et president saatis seaduse Riigikogule tagasi. Vabariigi President ei vaidlustanud eelnõu eesmärki, vaid viitas vajadusele seadust paremini põhjendada ja teemat analüüsida. Ta tõi välja ka juriidilised vastuolud seoses raamatupidamise seadusega ja deklareerimiskohustusega tehingute puhul, millele laieneb kutse- või ametisaladuse hoidmise kohustus.

Rahandusministeerium on esitanud Riigikogule uue eelnõu ja põhjaliku seletuskirja. Peamiselt suurte jaekaubanduskettide ettepanekust tulenevalt võimaldatakse neil arveid summeeritud kujul esitada kuni järgmise aasta lõpuni. Eelnõu on planeeritud seadusena jõustuma s.a 1. novembrist, aga ettevõtjad saavad maksuametilt taotleda deklaratsioonide esitamiseks ja IT-süsteemide uuendamiseks pooleaastast üleminekuperioodi. Nii eelnõu algataja kui ka need fraktsioonid, kes rahanduskomisjonis seda eelnõu on toetanud, soovivad, et üleminek uuele süsteemile oleks võimalikult mugav.

Ma mõõnan, et üleminek võtab ettevõtjatelt esimeses etapis aega ja põhjustab lisakulusid,

kuid seejuures loodan mõistmist, miks riik seda vastutulekut palub. Aus maksukeskkond ja võrdse konkurentsi tagamine ettevõtluses on nii riigi kui ka ettevõtjate huvides. Selle vastu ei tohiks vaielda ükski erakond Riigikogus. Ka tänased sõnavõttud kinnitavad seda vähemalt retoorika poolest. Arvestades fakti, et ka 17 IRL-i fraktsiooni liiget 22-st toetas eelmise aasta lõpus toonast eelnõu, on kahepalgeline nüüd väga jõuliselt sellele eelnõule vastu olla. Olgu, aja jooksul positsioonid võib-olla muutuvad, kuid kriitika kõrval tuleks pakkuda ka lahendusi ja alternatiivi. Ma ei ole näinud ühtegi muudatusettepanekut, mis rahanduskomisjonile oleks IRL-i fraktsioonilt tulnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite lisaiega? Minut juurde.

Remo Holsmer

Selle asemel olen ma täna kuulnud kümnete viisi küsimusi ja palju kriitikat. Selles mõttes olen ma IRL-i fraktsiooni juhi Urmas Rein-saluga väga nõus, et erakonnapoliitilised eesmärgid tuleb selle eelnõu juures selgelt kõrvale jätta. Sellest tulenevalt toetab Reformierakonna fraktsioon eelnõu teise lugemise lõpetamist ja kolmandal lugemisel seadusena vastuvõtmist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Sel teemal on siin eri aegadel, praegu ja ka eelmisel aastal, päris palju sisulisi debatte peetud. Mind inspireeris siia pulti tulema ennekõike vajadus tunnistada, et ma olen eksinud. Selle juurde jõudmiseks, kuidas ma eksinud olen, pean ma natuke ajas tagasi minema.

Mäletatavasti pidasime siin tulist debatti, kui sedasama teemat esmakordselt lahati. Siis leidis toonane Riigikogu koosseisu enamus, et seadus on piisavalt hea, et see vastu võtta. President arvas teistmoodi ja otsustas seda seadust mitte välja kuulutada. Ta põhjendas oma arvamust, juhtides tähelepanu kolmele teemale. Üks neist oli võimalik vastuolu käibemaksudirektiiviga, teine oli võimalik ebatäpsus seoses advokaatide ja notarite õigusi reguleerivate seadustega ja kolmas oli meetmete proportsio-

naalsus ehk see, mida tehakse, *versus* see, mida saavutada püütakse. Sellest tulenevalt otsustas ta seadust mitte välja kuulutada ja seetõttu me seda siin täna uuesti menetlemegi.

Mõtleme loogikale, millega Lääne kultuuriruumis on pärast Aristotelest opereeritud. Võib öelda, et seda eelnõu on kriitikast tulenevalt paremaks tehtud. Sellel on siin pikalt peatunud, kõige rohkem on räägitud proportsionaalsuse ja põhjendatuse teemal. Aga tõesti, eelnõu seletuskiri, mis Riigikokku jõudis, oli üsnapp. Seda sai siin natuke paksemaks tehtud ja nüüd on ta koos lisadega üle saja lehekülje paks. Võib küsida, kas kvantiteet tagab alati kvaliteedi. Iga kord ei pruugi nii olla, aga see seletuskiri on üsna põhjalik ja võib ka öelda, et analüütiline. Igal juhul on eelnõu nüüd oluliselt põhjendatum, kui ta oli toona. Kas see on piisav või mitte, see on maitseasi. Sellest loogikast tulenevalt tekib küsimus, et kui eelnõu on paremaks tehtud, kas siis need, kes toona seda eelnõu ei toetanud, olid sellele vastu või jätsid hääletamata, nüüd seda toetavad. See on minu meelest õigustatud küsimus. Kui asja on tehtud paremaks, võib *a priori* eeldada, et need, kes toona seda toetasid, toetavad seda ka nüüd. Nüüd jõuan ma selle juurde, kus ma eksisin. Nimelt sattusin ma kunagi arutlema ühe rahanduskomisjoni kuuluva reformierakondlasest kolleegiga. Ma olin siis täiesti kindlal seisukohal, et sellele eelnõule ei saa IRL kuidagi vastu hääletada, sest selles puuduks igasugune loogika. Ma leidsin, et kindlasti on teisi eelnõusid, mis veel saali tulevad ja mille üle peetakse tõsist debatti ning me tõenäoliselt näeme siis IRL-i, kes on nüüd opositsioonis, üsna aktiivselt oma uues rollis tegutsemas. Aga ma arvasin, et sellele eelnõule ei saa nad ometi vastu hääletada. Tundub, et ma eksisin. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Austatud kolleegid! Ma rikastan seda debatti sellega, et alustan ühe tsitaadiga ühest neist paljudest kirjadest, mis on meile selle eelnõu tõttu ettevõtlusorganisatsioonidelt tulnud. Ettevõtjad lõpetavad oma kirja nii: "Ettevõtjate ja riigijuhtide solidaarsus peab olema vastastikune. Ootame ka riigi tegevuskulude

auditit ning konkreetseid plaane liigse bürokraatia kärpimiseks ning riigi efektiivsemaks toimimiseks kõikides valdkondades ja kogu Eesti territooriumil." Ma arvan, et kogu seda vastuolu või puudulikku kaasamist arvestades võib see lause olla päris suure tähendusega.

Remo Holsmer ütles eespool, et eelnõu eesmärk ei ole saada kuskilt 30 miljonit eurot, vaid eelnõu eesmärk on aus maksukeskkond ja ta loodab ettevõtjatelt mõistmist. Paraku tundub mulle, et me ei ole riigina suutnud seda mõistmist tekitada. Me oleme jätnud olulisi asju tegemata, näiteks omavalitsusreformi, mis on takerdunud sellesse, et erakonnad pole suutelised selles kokku leppima ja tirivad tekki kord ühele, kord teisele poole, nii et sellest reformist on saanud naljanumber. Ka erakondade rahastamine või mitmed muud probleemid pole lahendust leidnud. Igal juhul on fakt, et ettevõtjad Eesti Vabariigis ei tunnetata riigi tuge. Minu mõistus keeldub küll vastu võtmast seda väidet, et Eesti Maksumaksjate Liit, EVEA, Eesti Raamatupidajate Kogu, Audiitorkogu ja teised, kes on saatnud siia hulgaliselt ettepanekuid ja ikkagi praeguse tulemusega rahul ei ole, on organisatsioonid, kes just nagu ei seisa ausa maksukeskkonna eest.

Ma arvan, et ettepanek eelnõu menetlemine katkestada on asjakohane. Suuresti on need probleemid, mis president eelmise aasta lõpus tõstatas, endiselt üleval. Eesmärk võib olla ju üllas, aga vahendid on ebaproportsionaalsed. Eelnõu sisulist muutumist ei saa kindlasti mõõta seletuskirja pikkusega, mis on peamine asi, mis vahepeal muutunud on.

Ma jätan vahele selle, miks IRL-i ja sotsiaaldemokraatide seisukoht on muutunud. Eks see natukene naljakas ole. Aga Remo Holsmer tõi oma kõnes näiteks ühe väikeettevõtja, kes just nagu on seda eelnõu toetanud. Samal ajal jättis ta kõrvale terve hulga pabereid ja kirju, mis me oleme selle aja jooksul oma laudadele ja meilikasti saanud. Ma arvan, et niisuguste retooriliste võtete kasutamine ei ärata usaldust.

Kõige lõpuks räägin Maksu- ja Tolliameti tehtud kulutustest. Räägitakse 400 000, 80 000 või 60 000 eurost. Jah, kahtlemata võib öelda, et lepingud on sõlmitud ja kõik on just nagu legitiimne. Küsimus ei olegi selles. Küsimus on selles, mille jaoks me siin Riigikogu sünnipäeval siis koos oleme, kui täitevvoim teeb kulutusi, eeldades, et Riigikogu kummitemp-

lina need takkajärele legitimeerib. See ei ole korrektne lähenemine. See, kui kulutusi tehakse ette, on ikkagi terav probleem ja me peame parlamendis sellele tähelepanu pöörama.

Ma nõustun nendega, kes on teinud ettepaneku selle eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants! Kaheksa minutit.

Marko Pomerants

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Mul on hea meel näha, et teid on siia rohkem kogunenud, nii et on, kellele nende järgneva kaheksa minuti jooksul rääkida. Kuigi Valges saalis käib juba kena sünnipäeva tähistamine, tahan öelda, et enne töö ja siis lõbu. Ma ei hakka kordama kõike seda, mida siin on juba piisavalt puudutatud. Ma ei räägi proportsionaalsusest ega sellest, et maksuamet teeb kusa-gil mingisugust tarkvarahanget, ega kõigest sinna juurde kuuluvast. Räägin faktidest.

Sõbrad! Te olete siin kenasti kuulanud kõiki sõnavõtte, mida nende kuude vältel selle eelnõu menetlemise jooksul on peetud. Tuleme korra tagasi selle eelnõu n-ö esimese kolmanda lugemise juurde. Toonane rahanduskomisjoni esimees Sven Sester, minu hea pinginaaber ja igati tubli mees, rääkis juba siis, et see eelnõu on tehtud järgmise aasta riigieelarve kontekstis, kiirustades ja see sisaldab probleeme. Sõltumata sellest, kas president oleks selle seaduse välja kuulutamata jätnud või mitte, oli siin saalis olemas arusaam, et seda seadust tuleb hakata uuel aastal parandama, kui jaanuaris Riigikogusse tagasi tullakse. Seda me olemegi tegema hakanud. President lasi lihtsalt kiire aja mööda. Nagu te olete kõnedest aru saanud, probleeme on sellega, et maksud ei laeku, ja sellega, et eelnõu on veel nadi.

Kõigile neile, kes ei saa aru, miks IRL detsembris niimoodi hääletas, nagu ta hääletas, ütlen, et see oli igati loogiline ja riigimehelik, nii nagu seda on ka meie arusaam, et seaduseelnõu tuleb edasi tuunida. Aga miks sotsid nii käituvad, nagu nad käituvad? See on täiesti arusaamatu. (Naer.) Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Me vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepaneku nr 1 on teinud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 2 on teinud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 3 on rahanduskomisjoni ettepanek ja juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 4 on teinud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 5 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepaneku nr 6 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh! Muudatusettepanekut nr 6 palub IRL-i fraktsioon hääletada. Juttu on jõustumistähtajast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me hääletame selle läbi.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on teinud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 43 ja vastu 18 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega leidis muudatusettepanek toetust.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Riigikogu juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek katkestada käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 493 teine lugemine. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu ettepaneku katkestada käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 493 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20 ja vastu 44 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Juhtivkomisjon ettepanek on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja tänane istung ammendatud. Soovin kõikidele kena õhtu jätku ja õnnitlen kõiki parlamendi 95. sünnipäeval!

Istungi lõpp kell 17.27.

Istungi kestus 4 tundi ja 27 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 24. aprill 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (611 SE) kolmas lugemine

2. Ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja ter-
vishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise
seaduse eelnõu (615 SE) esimene lugemine

3. Riigikogu valimise seaduse muutmise
seaduse eelnõu (600 SE) esimene lugemine

4. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja ko-
haliku omavalitsuse korralduse seaduse muut-
mise seaduse eelnõu (601 SE) esimene luge-
mine

5. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadu-
se muutmise seaduse eelnõu (602 SE) esimene
lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Aus-
tatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu
VII istungjärgu 12. töönädala neljapäevast
istungit. Mul on suur au tervitada ka meie
külalisi Leedu parlamendist, kes istuvad üleval
pressi ja diplomaatilise korpuse rõdul. Kõige-
pealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid,
kes soovivad üle anda eelnõusid või arupäri-
misi! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kollee-
gid! Mul on kuue kolleegi nimel üle anda aru-
pärimine peaminister Taavi Rõivasele Eesti
palgavaesuse ja elukvaliteedi kohta. Värskest
Euroopa tööhõive ja sotsiaalarengu aruandest
selgub, et vaesus tööealise elanikkonna hulgas
süveneb. Leitakse, et töötuse järkjärgulisest
vähenemisest ei piisa, keskenduda tuleb ka
palgäärmuste pideva suurenemise peatami-
sele. Te kõik teate, et Eestis on tuhandeid ini-
mesi, kes teevad täistööajaga tööd, aga teeni-
vad selle eest väga madalat palka, millest võe-

takse veel maksud maha. Nii on nad olukorras,
kus ka nende täistööajaga töötamise eest saa-
dud palk on nad määranud vaesusesse. Euroo-
pa Liidus mõõdetakse palgavaesust teadusli-
kult. Palgavaesteks peetakse inimesi, kes ei saa
endale lubada elementaarseid asju, olgu selleks
siis soe tuba, võimalus süüa regulaarselt kala
ja liha, osta uusi, mitte kasutatud riideid ja vas-
tu võtta külalisi. Sellest uuringust selgus, et
veerand Eesti tööl käivatest inimestest ei saa
endale lubada ühtegi nimetatud asjadest. Sooja
toa saamiseks peavad nad omavalitsusest toi-
metulekutoetust küsima. 63% tööl käivatest
inimestest ei saa endale lubada mõnda nime-
tatud asjadest.

Sellest tulenevalt ongi meil peaministrile
neli küsimust. Me oleme veendunud, et kuni
Eesti inimestele korraliku palga tagamisega ei
tegeleta, ei saada ka väljarännet pidama. Palju
tänu tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen juhatusel
nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning vas-
tavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsus-
tab juhatus selle edasise menetlemise. Teeme
nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu lii-
get, puudub 23. Asume tänase päevakorra juur-
de.

1. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (611 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Va-
litsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse
eelnõu 611 kolmas lugemine. Kas fraktsioo-
nide esindajad soovivad avada läbirääkimisi?
Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõne-
tooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esi-
ndaja Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Head kolleegid! Reformierakonna fraktsioon toetab veeseaduse muutmise seaduse eelnõu vastuvõtmist. Seaduse muutmine teeb kahtlemata seaduse paremaks. Muudetud veeseadus lubaks majandus- ja kommunikatsiooniministril muu hulgas algatada supelranda teenindava kaldaga püsivalt ühendamata kuni 60 ruutmeetrise ehitisealuse pinnaga spordi- või puhkerajatise hoonestusloa menetlust ja anda ka hoonestusluba. Ta ei pea enam sellest keelduma, kui samal ajal on pooleli maakonnaplaneering. Seaduse jõustumisel võib minister näiteks algatada lastele liulaskmiseks mõeldud elevandi Pärnu rannavette paigutamise menetluse vaatamata pooleliolevale maakonnaplaneeringule.

Paraku ei muuda Pärnu nn kuurordielevanti puudutav veeseaduse muutmise seaduse eelnõu arvamuste küsimisega seonduvat. Veeseaduse § 22⁷ lõige 2 ütleb ühemõtteliselt, et hoonestusloa menetleja teeb ettepaneku hoonestusloa menetluse algatamiseks või algatamata jätmiseks pärast Keskkonnaministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi, Vee- ja Kaitseametite, Lennuameti ja Muinsuskaitseametite arvamuse saamist. See sõnastus on valitsuse esitatud eelnõus jäänud samaks. Pärnu kuurordielevandi tarvis on kõik kooskõlastused olemas. Näiteks Lennuamet andis elevandile oma kooskõlastuse juba 18. oktoobril 2013. aastal. Samal ajal on Lennuameti ja ka näiteks Kaitseministeeriumi seos kuurordielevandiga üsna küsitav. Enamgi veel, kõik seaduses nimetatud asutused on valitsusasutused, seega seadusandja reguleerib seda, kuidas valitsus peab iseenda sees dokumente liigutama.

Ilmselt ministrite vahetusest tingituna, aga võib-olla ka tingituna soovist kuurordielevandi probleemi lahendamiseks võimalikult vähe seadust muuta jääb võimalike uute elevantide vette ehitamisel kehtima Lennuametilt ja Kaitseministeeriumilt arvamuse küsimise nõue. Leian, et seadus võiks jätta arvamuse avaldamise ringi lahtiseks, seda enam, et seaduse järgi ei pea arvamusi küsima mitte taotleja, vaid hoonestusloa menetleja, kelleks on seaduse järgi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Mõttekas oleks kõik asutused nimeliselt seadusest välja võtta ning sõnastada säte abstraktselt: et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium küsib asjaomaste asutuste

arvamust. Nii saab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium paindlikumalt otsustada, kelle arvamus võib olla vajalik. Nn kuurordielevant on ju ainult üks näide. Reformierakond toetab veeseaduse muutmise seaduse eelnõu vastuvõtmist, kuid soovib valitsusel hakata kohe vähem bürokraatlikku veeseadust välja töötama. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 611. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 79 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja üks inimene on erapooletu. Seega on Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 611 seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615 esimene lugemine. Palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni aseesimehe Margus Tsahkna! Palun vaikust! Saalis on väga suur lärm.

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon otsustas tänavu 10. märtsil algatada ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle teema on ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Head ametikaaslased, kas ma tohin paluda saalis vaikust või mitte? Igas pingireas on praegu mingi sumin. Ma väga palun teid! Hea ettekandja, palun jätkake!

Margus Tsahkna

Suur tänu, hea juhataja! Tegu on eelnõuga, millel on õige pikk nimetus, aga sisult puudub see apteegiteenuse osutamist. See Riigikogu koosseis kindlasti mäletab, et apteegiteenuse osutamine ja ka apteekide asutamise piirangute teema on siin saalis korduvalt arutelul olnud. Õiguskantsler vaidlustas praeguste piirangute põhiseaduspärasuse. Samuti on selle eelnõu koostamise ajendiks olnud Riigikohtu üldkogu 2013. aasta 9. detsembril tehtud otsus, mis sisuliselt tühistas apteekide asutamise piirangud ja andis oma otsuse jõustamiseks aega kuus kuud. Seega 9. juunil 2014 jõustub Riigikohtu otsus, millega apteekide asutamiskiirangud tühistatakse. Riigikohus tunnistas praegused piirangud põhiseadusvastaseks, lähtudes ettevõtlusvabaduse piiramise proportsionaalsuse põhimõttest.

Nüüd siis ongi Riigikogu sotsiaalkomisjoni ja kogu Riigikogu ees olnud ülesanne välja töötada võimalikud uued lahendused. Lähtepositsioon on olnud eesmärk, et apteegiteenus oleks võimalikult ühtlaselt üle Eesti kättesaadav. Maapiirkondadeski peab apteegiteenuse korralik kvaliteet tagatud olema. Selline regulatsioon vastaks ka põhiseaduses sätestatud ettevõtlusvabaduse põhimõttele.

Sotsiaalkomisjon on viimase 2,5 aasta jooksul selle teema kallal kõvasti tööd teinud. Me oleme kohtunud erinevate huvirühmadega ja koostanud vastavasisulise raporti. Seda tööd juhtis toonane sotsiaalkomisjoni liige Maret Maripuu. Tellisime ka uuringu maapiirkondades apteegiteenuse kättesaadavuse ja seda teenust toetavate meetmete kohta, mida kohalikud omavalitsused või kes tahes on teenuse kättesaadavuse huvides rakendanud. Konkreetne eelnõu on sündinud kogu selle pikaajalise töö tulemusena ja nagu öeldud, tänavu 10. märtsil jõudis sotsiaalkomisjon selle eelnõu üleandmiseni.

Eelnõu sisu lühike kokkuvõte on järgmine. Ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on luua kindel, tõhus ja patsiendikeskne õiguslik ja funktsionaalne raamistik apteegisektori kui tervishoiusüsteemi esmatasandi osa integreerimiseks muu tervishoiusüsteemiga. Tegu on selles mõttes struktuurse muudatusega, et proviisoritest saaksid tervishoiutöötajad. Apteegiteenus hakkab kuu-

luma tervishoiuteenuste hulka. Juba see muudab apteegiteenuse olemust: tavalisest ettevõtlusvormist saab tervishoiuteenuse osa. Apteegisektori pikaajalise jätkusuutliku arengu tagamiseks ja ka n-ö avalikes huvides ehk siis inimeste tervise huvides on see sotsiaalkomisjoni arvates vajalik.

Seda eesmärki teenibki tervishoiupoliitilise otsusena proviisorile ja farmatseudile tervishoiutöötaja staatuse andmine ning apteegipidamisele kvalifitseeritud omandiregulatsiooni kehtestamine. Selle sisu sarnaneb perearstidele kehtiva piiranguga. Eelnõu näeb ette, et me teatud aja jooksul lõhume praegu valitseva vertikaalse integratsiooni ja apteekide omanikeks vähemalt 51% ulatuses peaks saama proviisorid. Loogika on selline, et kui proviisor on tervishoiutöötaja ja tal on kontroll apteegi üle, siis saab ka riik suuremad võimalused reguleerida apteegiteenuse sisu ja kättesaadavust kogu Eestis. Apteekri sõltumatus tagamiseks, vertikaalse integratsiooni kaotamiseks, konkurentsivõime parandamiseks ja apteegisektori tasakaalustatud arengu huvides kehtestatakse piirang, et apteeki võib pidada apteegi juhataja kas füüsilisest isikust ettevõtjana või äriühingu vormis, kus enamusosalus kuulub apteegi juhatajale. Apteekide liigse kuhjumise vältimiseks on eelnõus kirjas põhimõte, et ühes hoones võib tegutseda üks apteek.

Oleme selle eelnõuga ette näinud mitmesuguseid meetmeid. Näiteks ravimite kättesaadavuse parandamiseks vähese nõudlusega piirkondades soovime panna käima apteegibussi ja kehtestada apteekrite lähtetoetuste regulatsiooni. Apteegibussi mõte on see, et hõredalt asustatud piirkondades, kus ei ole majanduslikult mõttekas apteeki pidada, saaksid inimesed sellest bussist apteegikaupa osta. Apteekri lähtetoetuse mõte on sama mis perearsti lähtetoetusel. Kui perearst või muu noor arst otsustab minna kuhugi maapiirkonda tööle ja ta on seal teatud aja töötanud, siis riik maksab talle lähtetoetust. Sellega me soovime motiveerida noori apteekreid või üldse apteekreid juba uue regulatsiooni järgi maakohades apteekide asutama, et osutada seal apteegi- ja tervishoiuteenuseid.

Nagu ma ütlesin, kogu selle keerulise ja teatud põhimõtteid muutva seaduseelnõu aluseks oli Riigikohtu üldkogu 2013. aasta 9. detsembril otsus. Riigikogu sotsiaalkomisjon on seda

enda algatatud eelnõu arutanud kahel istungil. Esimene istung toimus kolmapäeval, 16. aprillil. Seal otsustas sotsiaalkomisjon võtta eelnõu täiskogu 24. aprilli istungi päevakorda ja määrata ettekandjaks sotsiaalkomisjoni aseesimehe Margus Tsahkna. Need otsused langetati konsensusega. Meie teine koosolek toimus teisipäeval, 22. aprillil. Komisjoni esimees Heljo Pikhof oli kohale kutsunud ka mitme ministeeriumi ja muude riigiasutuste esindajad, kes olid oma arvamuse selle eelnõu kohta andnud. Näiteks olid kohal Konkurentsiameti, Ravimi-ameti ja Riigikontrolli esindajad, õiguskantsler koos oma nõunikuga, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Rahandusministeeriumi esindajad, samuti Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna nõunikud. Arutelu oli väga elav ja väga sisuline.

Ka Vabariigi Valitsus on oma seisukoha eelnõu suhtes teada andnud. See on järgmine: "Vabariigi Valitsus, olles tutvunud Riigikogu sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) ning Sotsiaalministeeriumi arvamusega eelnõu kohta, otsustas oma 10. aprilli 2014. a istungil nimetatud eelnõu toetada vastavalt Sotsiaalministeeriumi tehtud ettepanekutele. Ühtlasi pidas Vabariigi Valitsus oluliseks, et eelnõu edasisse menetlemisse Riigikogu sotsiaalkomisjonis oleks kaasatud asjaomased ministeeriumid ja ametiasutused." Seda sotsiaalkomisjon oma teisel istungil ka tegi.

Vabariigi Valitsuse seisukohad käsitlevad väga paljusid punkte, aga laias laastus on need sellised. Apteegibussi regulatsiooni Vabariigi Valitsus toetab. Samas peab ta vajalikuks teha eelnõus mõningaid tehnilisi ja praktilisi muudatusi. Vabariigi Valitsus ei toeta apteegi omandi- ja asutamispääsude eelnõus esitatud kujul ning teeb ettepaneku eelnõu § 1 punktid 5–8 välja jätta. Need puudutavad nimelt omandisuhte muutmist. Valitsusel on kirjas päris pikk analüüs, ma ei hakka seda ette lugema, see dokument on teilegi kättesaadav.

Põhimõtteliselt Vabariigi Valitsus toetab lähtetoetuse regulatsiooni laiendamist proviisoritele ja farmatseutidele. Valitsus leiab aga, et eelnõus ei ole esitatud piisavalt selge ja motiveeritud lahendus, nii et seda tuleb veel täpsustada. Samamoodi on olulise tähtsusega

see, et Vabariigi Valitsus toetab proviisori ja farmatseudi määratlemist tervishoiutöötajate-na, kes osutavad apteegiteenust. See vaidlus on meil siin saalis olnud mitmel korral ning arvan, et see on väga põhimõtteline ja väga vajalik otsus, et me arvame apteekrid ehk proviisorid ja farmatseudid tervishoiuteenuste osutajate hulka. Kui me peame silmas riigi käsutuses olevaid ressursse tervishoiuteenuste osutamisel, eriti esmatasandil, siis on selge, et meil tuleb ära kasutada kõik asjaomase hariduse ja kogemusega inimesed. Vaid sel juhul on need teenused praktiliselt kättesaadavad ja maksimaalselt kvaliteetsed. Kui me vaatame mujal toimuvaid arenguid, siis näeme, et apteegiteenuse osutajatele antakse järjest suurem roll ja pädevus. Ma näen sellist tulevikuperspektiivi meilgi. Ja mis eriti tähtis: ka apteekide ühendus, kes on suures osas selle eelnõu koostamise juures olnud, on seda taotlenud.

Vabariigi Valitsusel on tähelepanekuid ka tehniliste nüansside kohta, aga üldiselt võib öelda, et valitsus toetab seda eelnõu. Ta ei toeta omandisuhte muutmise punkti ja näeb ette, et meil tuleb selle eelnõu kallal veel kõvasti tööd teha, ja see on sotsiaalkomisjonis ka plaanis.

Meile andis oma arvamuse ka õiguskantsler, kes leiab, et pakutud omandisuhte regulatsioon võib põhiseadust riivata ja olla seega põhiseadusvastane. Kokkuvõttes leiab õiguskantsler Indrek Teder oma arvamuses, et eelnõu sellisena vastuvõtmine tähendaks põhiseadusega vastuollu minekut, mis tähendab, et eelnõuga tuleb veel tööd teha.

Võtan veel väga lühidalt kokku sotsiaalkomisjonis olnud arutelu, kus kõik asjaosalised koos olid. Heideti ette seda, et eelnõu ei ole piisavalt läbi analüüsitud – nende suurte muudatuste mõju ei ole täpselt teada. Samal ajal pean ütlema, et ka vastuargumentide toetuseks ei olnud erilist analüüsi tehtud. See on üks küsimus, mida ka Riigikogu on korduvalt arutanud. Me ei tohi kindlasti unustada eesmärki, miks see eelnõu algatatud on. Me peame, esiteks, tagama elanikele võimalikult kvaliteetse apteegiteenuse kättesaadavuse võimalikult ühtlaselt üle Eesti. See on üks eesmärk. Teine on see, et me peame silmas pidama eelkõige inimeste tervise huvisid. Minu ja kogu sotsiaalkomisjoni arvates ei ole apteegiteenus tavaline teenus, vaid see on seotud inimeste tervisega.

Iseenesest reguleerib apteegiteenust väga palju õigusakte nii Euroopa Liidu tasemel kui ka Eesti tasemel. Kolmas eesmärk on see, et apteegiteenus peab saama ka seaduse tasemel integreeritud Eesti tervishoiusüsteemi esmasandiga. See on see perspektiiv, mida me peaksime silmas pidama.

Riigikogu sotsiaalkomisjon otsustas 22. aprillil toimunud koosolekul järgmist: teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (see otsus oli konsensuslik) ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks 30. aprill 2014 kell 14 (see otsus oli ka konsensuslik). Tavaliselt me oleme määranud muudatusettepanekute tähtjaks kümme tööpäeva. Kuna aga Riigikohtu otsus jõustub 9. juunil 2014, siis me määrasime, lähtudes Riigikogu enda töökavast, seekord natuke lühema muudatusettepanekute tähtaja. Sel juhul jääb komisjonil aega seda teemat veel korduvalt põhjalikult arutada nii huvigruppidega kui ka Sotsiaalministeeriumi, Ravimi ameti ja teistegi partneritega. Meie eesmärk on ikkagi leida regulatsioon, mis oleks toimiv ja lähtuks eelkõige Eesti inimeste huvidest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! See, et apteekrist saab tervishoiutöötaja, on ammu oodatud ja igati teretulnud otsus. Mind huvitab aga pakutud omandit puudutava regulatsiooni muutmise, millele valitsus oli vastu. Me teame, et praegu on enamik apteeke kahe suure keti käes, kahe hulgimüügifirma käes. See ei ole juba ammust ajast õige. Jae- ja hulgimüük võiksid lahus olla ja nii on see igati tervitatav mõte. Aga kuidas te seda ikkagi ette kujutate, et apteekrid suudavad apteegid keti käest välja osta? 1500 euroga seda ju ei tee. Kui eelnõu läheb kenasti läbi, kuidas seda siis praktikas õnnestuks ellu viia? Kettide käest apteeki välja osta ei suuda ju peaaegu keegi.

Margus Tsahkna

Hea küsija! See on teema, mida on peaaegu kõige rohkem arutatud. Tegu on väga suure muudatusega, mis praegustele apteegipidajatele kindlasti ei meeldi. Aga eelnõu eesmärk

on lõhkuda vertikaalne integratsioon, mida on meie apteegiteenuse osutamisele ette heidetud. Tõepoolest, teenus on kontsentreerunud ühte või teist või kolmandat pidi suhteliselt väikese seltskonna kätte ning sellele on korduvalt tähelepanu juhtinud ka Konkurentsiamet. Kui te meelde tuletate, siis kunagi tohtis Eestis apteeki pidada ka proviisor, aga ühel hetkel seda muudeti.

Mis võiksid ikkagi olla muudatuse motivaatorid? Kui me vaatame, kus apteegid praegu asuvad, siis näeme, et neid on tõesti palju, aga nad ei asu ühtlaselt üle Eesti. Ja apteegi pidamine tundub olevat kasumit tootev ettevõtmine. Riik tahab selle seadusega sätestada väga konkreetsed nõuded. Ta annab ka piisava üleminekuaja – eelnõus pole see küll nii pikk, aga üleminekuage võib olla viis, kuus või seitse aastat –, samuti on võimalik muude regulatsioonidega ülemineku konkreetseid toiminguid täpsustada. Näiteks toodi sotsiaalkomisjonis eeskujuks Ungarit, kes viib läbi täpselt samasugust reformi. Seal annab riik proviisoritele sooduslaenu, et nad saaksid oma osaluse välja osta. Ja kui me vaatame teistpidi, mis võiks olla apteegipidajate motiiv oma enamusosalused proviisoritele maha müüa, siis see on tõsiasi, et kui nad seda ei tee, siis nad enam apteegiteenust osutada ei saa. Nii et huvi peaks olema vastastikune. Kindlasti suurendab apteekrite motivatsiooni see, et me nimetame nad tervishoiuteenuse osutajateks. Nende positsioon kogu tervishoiusüsteemis tõuseb ja neil tekib võimalus ise apteegipidajana ravimiabi anda. Kui arvestada teisigi meetmeid, mis lisanduvad, siis võib kindel olla, et maapiirkondades osutatav apteegiteenus paraneb.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Tegemist on tõesti hea eelnõuga. Minagi olen seda asja juba aastaid ajanud. Toetan igati pakutud omandipiirangut. Kui kaua me ikkagi talume, et apteegi omanik võib olla ka iga kingsepp – see peab siiski olema proviisor. Ma küsin aga ühe asja üle. Kui apteekritest saavad tervishoiutöötajad – mitte küll tavalised, sest nad osutavad apteegiteenust, mitte tavalist tervishoiuteenust –, siis kas sinu meelest Eesti riik võib seda valdkonda

reguleerida nii, nagu seda terves maailmas tehakse? See ei oleks enam ettevõtluse piiramine ja härra õiguskantsler saaks rahulikult magada. Teine küsimus: miks Sotsiaalministeerium väidab, et see ümbernimetamine on formaalne, sisu see ei muuda? Meie arusaama järgi see muudab sisu.

Margus Tsahkna

Hea küsija! See vaidlus on olnud tõesti. Tervishoiusüsteem, nagu te teate, on väga konservatiivne. Seal muudatusi teha on päris keeruline. Sisuliselt on proviisor selles mõttes praegugi tervishoiutöötaja, et ta annab patsiendile nõu, ta on kõrgharidusega inimene, kes on omandanud meditsiiniteadmised, ja talle esitatakse väga kõrgeid nõudmisi. Aga samal ajal me käsitame neid kui tavalisi letitöötajaid, kes võiksid müüa suvalises bensujaamas suvalisi asju. Minu arvates on see väga suur ülekohus, sest apteekrid on väga haritud inimesed. Selle eelnõuga me nimetame nad tervishoiutöötajateks, aga me ei näe ette konkreetseid teenuseid, mida nad peaksid osutama. See on juba järgmine töö. Ma tean, et meditsiini valdkonna n-ö hea tahte ümarlaud või koostöökogu on juba arutanud, milliseid teenuseid võiksid apteegipidajad osutada. Loogiliselt võttes võiksid need olla haigekassa rahastada. See annab riigile võimaluse kas haigekassa või sotsiaalministri kaudu apteegipidajatele teatud suuniseid anda. Nõnda omandabki apteegiteenus uue dimensiooni. Tegu ei ole tavalise teenuse osutamisega, apteekidest saab tervishoiusüsteemi osa.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Nagu sa oma ettekandes välja tõid, on tegelikult sisulisi küsimusi väga palju ja töö eelnõu kallal veel jätkub. Samas on tegemist väga ajakriitilise eelnõuga. Kas te olete koos Sotsiaalministeeriumiga arutanud ka musta stsenaariumi, et me ei jõua siin eelnõu menetlemisega tempos püsida? Ellurakendamine võtab ju ka aega. Mis see kaasa toob, kui me ei suuda seda seadust tähtajaks vastu võtta?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui me ei suuda seadust rakendada või me ei suuda leida mingit lahendust 9. juuniks, nii et see jõustub, siis tekib olukord, kus apteekide asutamise piirangud kaovad. Loogiliselt võttes võib tekkida olukord, kus linnades asutatakse rohkem apteeke. Proviisorite arv Eestis on piiratud. Kuna linnades ja mujal tiheasustusega aladel on ravimimüük rentaablim, siis võib juhtuda, et olemasolevad maa-apteegid pannakse kinni – proviisorid lihtsalt meelitatakse linnadesse, kus neile rohkem makstakse. Seega, kui turg läheb täiesti vabaks, võib ravimiabi kättesaadavus maal halveneda. Ettevõtluse eesmärk on ikkagi teenida kasumit, ja kasumit teenitakse just nimelt seal, kus inimesi palju on, ning need paigad on suuremad linnad.

Informatsiooniks nii palju, et praegu antakse apteegi tegevusluba välja üksnes siis, kui apteegis töötab ka proviisor. Ehk siis apteeki saab olla vaid nii palju, kui on proviisoreid. Kui linnades hakatakse õige palju apteeke asutama, siis tuleb maal töötavad proviisorid parema palgaga linnadesse meelitada. See on see oht ja see on põhjus, mille pärast me üritame mingit lahendust leida. Ma olen nõus, et aega pole palju, aga sotsiaalkomisjon on valmis kõvasti tööd tegema ja kõik osapooled on valmis meid igati nõustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea Margus! Ma tahaksin ikkagi selgust saada, mis tavalise inimese seisukohalt muutub. Proviisorist saab tervishoiutöötaja ja vähemalt 51% osalusest võib minna proviisorite kätte. Samas me teeme siin saalis igal aastal väikeettevõtluse seisukohast päris jaburaid bürokraatlikke seadusi. See inimene, kes peab nüüd hakkama tervishoiutööga tegelema, peab hakkama saama ka suhteliselt rohke bürokraatiaga. Päris paljud seda kindlasti ei suuda. Ning apteegi praegune omanik jääb ju näiteks 49% ulatuses ikkagi omanikuks ja tal on endiselt mingi otsustusõigus. Aga minu küsimus on, mis tavalise inimese jaoks selle seadusega muutuks.

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma ei kasutaks sõnapaari "tavaline inimene", me kõik käime ju aeg-ajalt apteegis. Aga me üritame tõsta apteegiteenuse kvaliteeti. Püüdleme selle poole, et konkurents muutuks just nimelt lõppmüügi tasemel reaalseks. Kui apteeki tohib ka üks proviisor pidada, siis kindlasti tekib apteekide eriti linnadesse juurde. Aga me proovime tagada sellegi, et ravimiabi ei oleks kättesaadav ainult linnades, vaid ka maal ehk hõreasustusega aladel. See on meie eesmärk. Teine eesmärk on lõhkuda ära vertikaalne integratsioon, mis meil praegu on. Sellest ma juba rääkisin. Tegelikult on ju apteekide pidamine koondunud mõne suure tegija kätte. Sisuliselt konkurentsi pole. Eelnõus on kirjas ka regulatsioon, mis siis ikkagi muutub. Hulgimüüjad ei saa enam apteegi omanike ringis olla. See on väga oluline punkt.

Mis puutub ettevõtluse korraldusse, siis Eestis on aastaid olnud nii, et proviisorid on olnud apteegi omanikud ja hoolitsenud igapäevase äritegevuse eest. Minu arvates me tõstame tunduvalt proviisori staatust, kui me nimetame ta tervishoiuteenuse osutajaks. Me hakkame rohkem ära kasutama tema kompetentsi, tema ülikoolis omandatud teadmisi. Nii saab kogu esmatasandi arstiabi kompetentsi ja inimressurssi juurde, et lihtsamaid tervishoiuteenuseid osutada. Samas viime need teenused inimesele lähemale.

Nii et siin eelnõus on päris palju positiivseid aspekte. Küll aga olen nõus, et tegu on väga põhimõttelise muutusega ja kindlasti tekib siin suuri vaidlusi, kuna selles valdkonnas on mängus väga suured huvid, mis omavahel pidevalt põrkuvad.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Jätkan oma eelmise küsimuse teemal. Aastaid tagasi oli see tõesti niimoodi, aga mingil ajal just nimelt õiguskantsleri kontori ettepanekul tehti apteegi omamine vabaks. See kontor väitis, et muidu on tegu põhiseaduse riivega. Samas on meil vastupidiseid näiteid. Gaasivõrk tuleb kohustuslikult gaasimüüjast lahutada, elektrivõrguga on sama – siin ei paistata kuskil mingit riivet ja ükski õiguskantsler

pole suud lahti teinud. Viidatakse Euroopa Liidu direktiivile, ja kõik. Kas apteekide kettidest lahtisidumiseks on toetust ka mingist Euroopa Liidu direktiivist? Kuidas see plaan Euroopa Liidu poolt vaadatuna üldse tundub? Ma olen päri sellega, et kuna meil on apteegid kahe suurema keti käes, siis mingit konkurentsi ei ole. Kindlasti jaemüügi hinnad langevad, kui apteegid kettide küljest vabastada, olen selles veendunud.

Margus Tsahkna

Selle eelnõu filosoofia on see, et me loeme apteegipidaja ehk proviisori tervishoiuteenuse osutajaks. See põhimõte muudabki kogu olukorda. Omal ajal, kui proviisorid olid apteegipidajad, nad ei olnud seaduse järgi ega ole tänase päevani tervishoiuteenuse osutajad. Nad ei kuulunud tervishoiusüsteemi. Nüüd me paneme nad uude valgusesse. Ma olen teiega nõus, et kettide mingil määral lõhkumine aitab kindlasti kaasa sellele, et tekib väike konkurentsiefekt vähemalt jaemüügis, kuigi hulgimüüjad jäävad ikkagi samaks. Kui me nimetame proviisori tervishoiutöötajaks, siis on riigi ülesanne tagada ravimiabi kättesaadavus ühtlaselt kogu Eestis. Nii saab riik kehtestada asjaomaseid standardeid või nõudeid, mis tingimustel hakatakse apteekides tervishoiuteenust osutama. See avab minu arvates täiesti uue perspektiivi muu hulgas ka põhiseaduspärasuse vaatenurgast. Tegu ei oleks enam tavalise ettevõtlusega, vaid osaga tervishoiusüsteemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Seletuskirjas on öeldud, et Eesti ravimiturul on probleeme, ja täna kolleegid siin saalis kiidavad seda eelnõu. Tahaks aga küsida, kas midagi on veel. Olete palju aastaid töötanud sotsiaalkomisjonis, teil on olukorrast ülevaade olemas ja tahaks teada teie arvamust, kas on veel midagi vaja teha, aga selles eelnõus ei saanud, kuna oli vaja edasi minna.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Kogu tervishoiuvaldkond on väga keeruline valdkond, aga see teema on

väga konkreetselt üleval. Meil on Riigikohtu otsus, mis jõustub 9. juunil, nii et ega seda teemat kuskile lükata ei saa. Ma arvangi, et praegu on õige hetk, kuigi aeg on tõesti väga lühike, vaadata laiemas ja kaugemas perspektiivis, mida me tahame apteegiteenuse osutamisel ette võtta. Reaalne olukord on selline, et kõik osapooled ootavad mingit muudatust. Apteekrid on võib-olla olnud kõige aktiivsemad ja minu arvates see idee iseenesest on õige, et käsitledes tervishoiuteenuse osutamist, tuleb reguleerida ka apteegiteenust. Ma ei oska öelda, mis probleeme veel võiks olla, kõik head mõtted oleme sellesse eelnõusse sisse pannud. Kui aga arvestada sotsiaalkomisjoni arutelu, kus osalesid eri ministriumide ja ametite esindajad, siis on kindel, et menetlus tuleb väga keeruline. Veel ei ole sotsiaalkomisjon laua taha kutsunud neid huvigruppe, kes praegu apteeke peavad, ja nende võimekus on meile teada. Nii et eelnõu menetlus tuleb ülikeeruline, kuna mängus on väga suured huvid.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Kindlasti on see hea eelnõu, aga omanikuvahetuse suhtes ma olen suhteliselt pessimistlik. Keegi ei keela praegu apteegi omanikust hulгимүүгифirma juhil kirjutada seda omandit oma abikaasa nimele, ja asjad käivad samamoodi edasi. Aga minu küsimus on tervishoiuteenuse kohta, millele sa oled täna palju viidanud. Kui proviisorid hakkavad nüüd seda tööd, mida nad on 300 aastat teinud, ametlikult tervishoiuteenuste raames tegema, kas siis haigekassa kulud suurenevad? Ja kui haigekassa kulud suurenevad, kas siis perearstide vastuvõtuvõime väheneb või jääb samale tasemele?

Margus Tsahkna

Hea küsija, sa lähed juba väga detailidesse. Toon lihtsa näite, mida annab juurde see, et proviisor nimetatakse tervishoiutöötajaks. On väga tähtis, et proviisor pääseks ligi inimese andmetele tervise infosüsteemis. Siis ta oskab ravimite koostõju arvestades paremini soovitada, millist konkreetset ravimit võiks võtta. Praegu proviisor seda informatsiooni ei näe. Ta

ei näe inimese terviseinfot, vaid näeb seda, mida arst on inimesele välja kirjutanud toimeainepõhiselt. Ta ei näe ka seda, milliseid muid ravimeid inimene samal ajal võtab. Proviisorid on aga ravimite alal Eestis kõige paremini haritud ja ka kõige kogenumad selles suhtes, kuidas ravimid koos mõjuvad.

Teadagi on ka, et osa perearste arvab, et teatud teenuseid nemad ei peaks osutama. Me oleme võimaldanud perearstidel tööle võtta teine pereõde, et lihtsamaid toiminguid ei peaks tegema perearst, vaid ta saaks pühenduda patsiendi keerulisematele probleemidele. Miks ei võiks teatud lihtsamaid toiminguid läbi viia apteeker, kui selleks on vastavad tingimused ja standardid loodud? Sellisel juhul loomulikult haigekassa need kulud katab. Aga see ei tähenda, et perearstil jääb see raha saamata. Keegi ei võta ju ära perearsti pearaha, seda abi antakse edaspidigi kindlasti perearsti pearaha arvel.

Mida me lõpuks saame? Me saame parema esmatasandi tervishoiuteenuse ja ilmselt ühtlasemalt üle Eesti. Lihtsamate toimingute pärast inimesed vahest ei lähe enam perearsti juurde ega koorma neid. Abi saab ka apteegis. Aga see nõuab juba eraldi arutelu. Kõik peab olema väga selgelt standardiseeritud, et oleks teada, mis teenused need konkreetselt on, mis kvaliteedile need peavad vastama ja mis keskkonnas neid osutatakse. See eelnõu pakub välja aluse, juriidilise baasi, millele toetudes on võimalik hakata muudatusi ellu viima. Konkreetset apteekrite teenuste loetelu selles ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Aidma, palun!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Jah, üks soov selle eelnõu koostamisel oli kuidagi kaasa aidata nende apteekide tegevusele, mis asuvad kohtades, kus käive ja kasumlikkus on väike. Kas töörihm, kes selle eelnõu ettevalmistamisel osales, arutas ka õiguskantsleri varasemat ettepanekut moodustada mingisugune fond nende apteekide toetuseks? Seda eelnõus ei ole. Mis kaalutlustel te selle välja jätsite?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Teema on olnud üleval ka sotsiaalkomisjonis. Võib-olla on lahendus see, et riik hakkab mingi süsteemi abil toetama apteegi pidamist kohtades, kus see ei ole majanduslikult põhjendatud. Aga probleem on see, et apteegi pidamine on ettevõtlik nagu iga teine. Kui nüüd riik hakkab selles vallas kellelegi otseselt toetusi jagama, siis seda võib käsitada ka riigiabina ja sellise regulatsiooniga seda teha on keeruline. Mida ma silmas pean? Kui me peame apteekrit ehk proviisorit tervishoiuteenuse osutajaks, kui ta on oma n-ö ettevõttes apteegipidajana ka enamusosanik, siis see muudab juriidilist alust. Sellisel juhul on võimalik mingi süsteem välja mõelda, kui on vaja teatud piirkondades apteegiteenuse osutamist toetada. Kui selline apteek osutab ka tervishoiuteenust, siis on juba tegu haigekassa konkreetse hinnakirjaga. See avab teatud perspektiivi küll. Me ei ole eraldi seda süsteemi kirja pannud, kuna aega on olnud väga vähe. Ja suures osas on see seotud Euroopa Liidus kehtivate reeglitega, kui palju riik tohib ettevõtlust toetada. Praegu on tegu pigem raami loomisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Nagu me teame, 1. juulist muutuvad ettevõtete tegevusload tähtjatuks ja me peame ilmselt eelnõusse lisama ühe klausli, et apteekide puhul see nii ei ole. Kui siit edasi minna ja me vaatame proviisorite arvu, siis näeme, et neid tegutseb praegu ümmarguselt 700. Üldapteegis peab kogu aeg olema kohal ka proviisor ja enamik apteekide on lahti kella üheksast üheksani või kümnest üheksani. Mingil ajal seal kindlasti proviisorit kohal ei ole. Me arutasime ka seda, et üldapteegid võiksid olla ainult linnades. Praegu on palju haruapteekide ka linnades ja seda eelkõige põhjusel, et soovitakse oma kohta hoida – seda ei taheta teistele anda. Kuidas sa rehkendad, kas me kõige sellega jõuame valmis või ei jõua? Praegu seda eelnõus ei ole.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Sina oled komisjoni esimees, sinu otsustada on menetluskiirus. Aga komis-

jon on algatanud selle eelnõu konsensuslikult ning tahe on tegutseda võimalikult kiiresti ja võimalikult kõiki osapooli kaasates. Tõepoolest, meil on arutelu alles avatud, veel pole täpselt teada, milliseks see eelnõu 9. juuniks kujuneb.

Mis puutub tegevuslubadesse, siis tõepoolest jõustub 1. juulil Riigikogu vastu võetud seadus, millega tegevusload eri valdkondades muutuvad tähtjatuks. Samal ajal kõlas sotsiaalkomisjoni istungil, kui ma ei eksi, Ravi-miameti seisukoht, et isegi kui senised tähtjatu tegevusload oma kehtivust ei kaota, on nii, et kui me otsustame seda seadust ja tingimusi muuta, siis tegevusloa omajad peavad ka oma tegevust vastavalt muutma. See ei pruugi olla takistus, aga see on kindlasti üks teema, mida me peame sotsiaalkomisjonis analüüsima.

Jõustumisega on nii, et teatud osa sellest seadusest peab kindlasti jõustuma täna 9. juunil. Mis puutub suurtesse ja põhimõttelisesse muudatusesse, näiteks jutuks olnud omandivormi suhtes, siis nendeks me peame andma piisavalt pika üleminekuaja, et proviisorid saaksid ette valmistada. Võib-olla see aeg võiks olla kuus või seitse aastat. Siis juba noored, kes plaanivad minna ülikooli mõnda eriala õppima, näevad oma perspektiivi. Kui valid proviisori eriala, siis tead, et saad tulevikus avada oma apteegi ja seda pidades pühenduda oma erialale. Vahest proviisorite arv kasvab, kui me sellise perspektiivi anname. Ehk siis ei otsusta paljud minna tööle hulgifirmadesse lihtsalt kaubasaatjatena, allpool igasugust oma pädevust, vaid nad pühenduvad oma erialale. Selle eelnõu mõju kaugemas perspektiivis võib olla palju suurem, kui see praegu tundub. Eriti kui me anname proviisorile ka tervishoiutöötaja staatuse. See motiveerib kindlasti noori proviisoriks õppima ja sinna juurde võib-olla omandama ka ettevõtlusalaseid teadmisi, et kooli lõpetades võtta ette ja asutada oma apteek. Sellised tingimused me tegelikult loome.

Aseesimees Jüri Ratas

Tatjana Jaanson, palun!

Tatjana Jaanson

Austatud eesistuja! Austatud Margus! Kas komisjonis oli juttu sellest, kas Eesti apteegi-

võrk on kaardistatud ja mis on need piirkonnad, kus apteegiteenus on raskesti kättesaadav?

Margus Tsahkna

Sotsiaalkomisjoni asjaomase uuringuga on võimalik ka tutvuda, see on päris pikk ja põhjalik. Mis on probleem? Väga laias laastus see, et linnades tahavad kõik apteeki pidada. Eriti kuumad kohad on suured kaubanduskeskused. Maapiirkondades aga pole apteegi pidamine rentaabel. Need mõned apteegid, mis maal on, on osaliselt ketiapteegid, mõned on proviisorite enda omad. Proviisor lihtsalt peab oma apteeki mingis konkreetses kohas. Aga suund on selline, et viimaste aastate jooksul on maal apteekide arv vähenenud. Ma peast ei oska öelda, kui palju neid kuskil täpselt on, aga kindlalt, et väga tähtis on selle teemaga siin tegeleda. Apteegiteenus peab olema ühtlaselt üle Eesti kättesaadav.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, nüüd on see võimalus! Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 615 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. aprilli kell 14. Esimene lugemine on lõppenud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

3. Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (600 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde. Selleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 600 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Indrek Saare!

Indrek Saar

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on hea meel, et see seaduseelnõu on jõudnud Riigikogu suurde saali. Tuletan meelde, et see on kantud soovist veidigi leevendada olukorda Eesti poliitikamaastikul, mida on viimastel

aastatel kirjeldatud kui suletud keskkonda, kus poliitiline konkurents küll lausa ei puudu, aga võimalused selles osaleda on eriti väikestel ja uutel erakondadel, samuti üksikkandidaatidel väga piiratud. Sellest tulenevalt on Sotsiaaldemokraatlik Erakond esitanud seaduseelnõu nr 600, Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Käsitleme siin kahte punkti. Loomulikult ei pretendeeri me sellele, et ebaõiglus saaks absoluutselt likvideeritud, aga kindlasti peaks poliitiline konkurents nende seadusmuudatuste alusel tunduvalt elavnema. Need muudatused puudutavad erakondade makstavat kautsjonit, samuti tingimusi üksikkandidaadi valituks osutumise kohta, konkreetselt siis kvooti, et üksikkandidaat saaks valituks Riigikokku.

Arutlusel on olnud ka ettepanek kautsjon päris ära kaotada. Üldiselt on jõutud arusaamisele, et see ei ole mõistlik, sest kautsjonil on oma selge eesmärk. Eesmärk on, et inimesed või ka inimeste kogumid, kes ühises nimekirjas valimistele välja tulevad ja oma kandidatuuri esitavad, võtaksid asja tõsiselt ja mõtleksid korralikult läbi, miks nad kandideerivad. Kindlasti oleks inimesi, kes arvavad, et juba ainuüksi Riigikogu liikme kandidaat olla on lihtsalt lõbus. Eesmärk on, et kui inimesed soovivad kandideerida, siis nad annaksid endale aru, et sellega kaasnevad ka kulutused. Selleks on kautsjon kehtestatud. Kautsjon paneb inimesed sügavalt mõtlema, miks nad ennast kandidaatidena üles seavad, ja selle kaotamine ei ole ilmselt mõistlik.

Kui me vaatame praegust erakondade rahastamise süsteemi, siis näeme, et erakonnad, kes on osutunud Riigikokku valituks, saavad riigieelarvest märkimisväärse toetuse. Need, kes on osalenud eelmistel valimistel ja kogunud vähemalt 2% häältest, saavad 30 000 eurot riigi toetust, üle 3% saanutele makstakse 60 000 eurot ja üle 4% saanutele 100 000 eurot riigi toetust. Nende võimalus nimekirja eest kautsjon tasuda on märksa suurem. Täisnimekiri tähendab Eestis 125 kandidaadi esitamist ja aastal 2015 ehk siis järgmistel Riigikogu valimistel läheb see suure tõenäosusega maksma ligi 50 000 eurot. Ja kui on tegemist esimest korda kandideeriva erakonnaga, siis on üsna tõenäoline, et 5% künnist ei ületata ning seda raha ei saada tagasi, nii nagu saavad selle tagasi erakonnad, kes pääsevad Riigikokku ja

kelle eest selle kulu kannab riigieelarve. Loomulikult, riigi poolt vaadates ei saa olla midagi selle vastu, et riigile tuleb tulu juurde. Aga kui me tahame järgida demokraatia üldpõhimõtteid, siis kindlasti ei tohi me Riigikogu valimistel kandideerimisel sellist varanduslikku tsensust kehtestada. Seepärast on meil ettepanek, et erakond, kes osaleb Riigikogu valimistel esimest korda, ei pea tasuma kautsjoni. Tahame selliselt Riigikogu valimise seadust muuta.

Ja teine teema on siis üksikkandidaadid. Palju on juttu olnud, et üksikkandidaatide jaoks kehtivad võrreldes erakondadega eavõrdsed tingimused. Erakonnad saavad ringkonnamandaadi ka juhul, kui ringkonnas nimekirja peale kogutud häälte arv on vähemalt 75% lihtkvoodist. Üksikkandidaat aga peab saavutama lihtkvoodi ehk siis 25% rohkem hääli. See on põhjendamatu erisus ja selle seaduseelnõuga me tahaksime selle erisuse likvideerida. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel on ettekandjale küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Ma mõtlen, et sa oled seda küsimust tõsiselt oma kolleegidega arutanud. Tahaksin teada, kuidas see olukord on naaberriikides – Soomes, Norras, Rootsis. Pean silmas just seda sfääri, millest sa rääkisid.

Indrek Saar

Need regulatsioonid on väga erinevad. Aga praegu on oluline silmas pidada, et me ei vaataks ainult ühte aspekti. Nagu ma ütlesin, selle kõige juures tuleb analüüsida, kuidas üldse erakondi rahastatakse. Me teame, et paljudes riikides on nii, et kui mingi nimekirjaga soovetakse kandideerida, tuleb selleks vastata teatud kriteeriumidele. Meil on värske muudatus nõue, et nimekirjaga saab kandideerida alles siis, kui on end erakonnana registreeritud. Alles siis saab nimekirja välja panna. Ja selleks on vaja kokku saada vähemalt 500 inimest, et erakond registreerida. See piirang juba kehtib. Nendel vähemalt 500 inimesel on ainuke võimalus koguda nõutav kautsjon liikmeks. Ja jutt on ligi 50 000 eurost. Ka

need erakonnad, kus on üle 10 000 liikme, ei ole iseseisvuse ajal kordagi suutnud aasta jooksul koguda nii suurt summat ka mitte annetuste abil. Aga riigi toetust niisugune uus nimekiri mitte mingil juhul praeguse korra järgi ei saa.

Kui ümberringi vaadata, siis näeme mitmeid riike, kus kehtib kord, et kui sa kvalifitseerud nimekirja esitama, siis saad automaatselt riigi toetuse kandideerimiseks. See on hoopis teistsugune süsteem kui meil. See annab võimaluse tasuda kautsjon nendesamade riigi vahendite eest, mis pärast suure tõenäosusega riigieelarvesse tagasi tulevad. Meil on süsteem teistmoodi üles ehitatud. On ka näiteid riikidest, kus kautsjoni ei nõuta. Nõutakse teatavat kogust allkirju, et nimekiri esitada. On ka maid, kus kautsjon on tunduvalt suurem, aga need maad jäävad enamasti idasse. Me peame oma valimiseadusi muutes otsima häid näiteid pigem läänest. Poliitikast ei tohiks päriselt äri saada, seal ei tohiks kehtida väga karm varanduslik tsensus. Tegelikult võiks võimaluste paljusust kirjeldada ühte- või teistpidi. Meie puhul on oluline silmas pidada, et erakonnad, kes on Riigikogus või lihtsalt ületanud eelmistel valimistel 2% künnise, on saanud konkurentsieelise selle näol, et riik rahastab neid.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Riigikogu kujundas oma selge seisukoha nendes küsimustes, mida teie esitatud seaduseelnõus käsitletakse, neli kuud tagasi vastu võetud seaduses. Missugune on see uus kaalukas teadmine, mis peaks panema Riigikogu neli kuud pärast seaduse vastuvõtmist oma toonaseid seisukohti muutma?

Indrek Saar

Ma arvan, et see ei puuduta ainult seda seaduseelnõu. Usun, et see teadmine on kohale jõudnud ühiskonnas laiemalt ja sellest tulenevalt on Eesti Vabariik saanud uue valitsuskooalitsiooni. Lootus õiglasemale poliitilisele konkurentsile ja avatumale erakonnamaastikule on avaldunud mitmes vormis, kaasa arvatud uues valitsuskooalitsioonis. Ja uus valitsuskooalitsioon

ongi üle vaadanud põhimõtted, mida rakendatakse nii valimiseaduse kui erakonnaseaduse puhul. See on üks osa põhimõttelisest kokkuleppesest, kuidas poliitikamaastikku avatumaks ja meie arvates demokraatlikumaks muuta.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun, teine küsimus!

Andrus Ansip

Hea ettekandja! Kas te väidate praegu, et ka Reformierakond on nõus teie esitatud eelnõu toetama? See tähendab, kas Reformierakond on teie arvates muutnud oma nelja kuu taguseid seisukohti?

Indrek Saar

Ma tuletan meelde, et Reformierakond ja minu teada ka Reformierakonda kuuluv lugupeetud küsija on alla kirjutanud koalitsioonileppele, kus on kirjas need mõlemad punktid. Kui te võtate eelnõu seletuskirja lahti, siis selles märgitakse Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja Reformierakonna vahel sõlmitud koalitsioonilepingut, mis haakub otseselt nende punktidega, mille mõtet ma siin teile püüdsin seletada.

Esimees Eiki Nestor

Suur tänu ettekandjale! Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni nimel teeb ettekande komisjoni liige Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu kahel istungil. 14. ja 21. aprill olid need kuupeavad. Juba 14. aprillil tegime põhimõttelise otsuse saata eelnõu tänaseks Riigikogu suurde istungisaali esimesele lugemisele, ning seda muudetud kujul. 21. aprillil nägigi see muudetud kuju põhiseaduskomisjonis ilmavalgust.

Võttes arvesse nii algatajate seisukohti kui komisjoni ettepanekuid ja lähtudes ka Vabariigi Valitsuse arvamusest, muutsime eelnõu päris tükk maad õhemaks ja lühemaks. See käsitleb nüüd ainult uue äsja registreeritud erakonna vabastamist kautsjonist ning erakonna ja üksikkandidaadi ringkonnamandaadi saamise aluste võrdsustamist Riigikogu valimistel. Komisjon peatus pikalt sellel, mis asi see

kautsjon on, kas seda on üldse tarvis ja mis eesmärkidel see on rakendatud. Komisjonis on esindatud põhimõtteliselt erinevad poliitilised jõud, aga me kõik leidsime, et kautsjoni eesmärk on ära hoida kandidaatide nimekirja kergekäelist ülesseadmist. Ja võiks tõesti lubada uutel tulijatel kergemini, ilma kautsjonit tasumata areenile tulla. Vabariigi Valitsus toetas eelnõu nendes kahes punktis, mis lõpuks teksti jäid.

Me ei suutnud komisjonis kuigivõrd peatuda eelnõu punktil, mis räägib sellest, et "valituks osutub erakonna kandidaat, kellele antud häälte arv ületab lihtkvoodi või on sellega võrdne, või üksikkandidaat, kellele antud häälte arv on vähemalt 75 protsenti lihtkvoodist." Kas see säte ikka täidab seda eesmärki, mis eelnõul on? Soovime ju üksikkandidaadi ja erakonna Riigikogu valimisel ringkonnamandaadi saamisel võrdsustada. Ma usun, et sel teemal peatub põhiseaduskomisjon eelnõu edasisel menetlemisel kindlasti põhjalikumalt. Võib juhtuda, et see säte kõnealust eesmärki ei teeni ja võib-olla see eesmärk ei olegi saavutatav. Isikutele antavaid mandaate ja erakondadele jagatavaid ringkonna- ja kompensatsioonimandaate jagatakse nii või naa erinevatel alustel ning neid on väga raske võrrelda. Põhimõtteliselt aga peaks see olema meie edasine töö eelnõu 600 menetlemisel.

Komisjoni ettepanek on esimene lugemine täna lõpetada ja mul on ka välja mõeldud üks tore muudatusettepanekute esitamise tähtaeg: see võiks olla 9. mai kell 16. See on konsensusega tehtud ettepanek. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale on küsimusi. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on üks tagasihoidlik küsimus. Kui mingi erakond esimest korda kandideerib, on ta kautsjonist vabastatud. Kas ka nime muutus tähendab seda, et erakond kandideerib esimest korda? Enne oli näiteks Rahvaliit, nüüd tuleb sama seltskond Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ehk EKRE nime all välja. Kas see vabastab kautsjonist?

Väino Linde

Erakond peab olema moodustatud ikkagi esimest korda. Ainult olemasoleva erakonna teistmoodi nimetamisest ei piisa. Samas võib ühest ja teisest erakonnast pärit liikmetest tõesti sündida Riigikogu valimiste ajaks uus erakond. Kui on uus põhikiri, siis saame rääkida, et erakond osaleb Riigikogu valimistel esimest korda. Aga näiteks praegu Riigikogus esindatud neljal erakonnal oma nime muutmise kautsjonist pääsemiseks ei piisa.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Väino Linde! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 600 asjus on juhtivkomisjon teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 600 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 9. mai kell 16. Selle päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

4. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (601 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 601 esimene lugemine. Kõnetooli palun algatajate nimel ettekandeks Riigikogu liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Austatud esimees! Hääd Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 601 on menetluses demokraatiapaketi raames. Olgu juba ette öeldud, et kogu Riigikogu ja Riigikogu põhiseaduskomisjoni seisukoht oli 2005. aastal asjaomast seaduseelnõu toetav.

Kehtiva Riigikogu liikme staatuse seaduse § 2 lõikes 5 on öeldud, seaduse reguleerimisalasse kuuluvad ka Riigikogu liikme ametiga ühitamatud ametid. Seaduse § 24 lõikes 1 on kirjas, et Riigikogu liige ei või olla linna- või vallavolikogu liige. Selle eelnõu eesmärk on lahendada võimalik – ma rõhutan, võimalik –

põhiseaduslik vastuolu, et Riigikogu liige ei tohi samal ajal olla ametis kohaliku omavalitsuse volikogus. Meie soov on tagada Riigikogu liikme üldine võrdsusõigus ja passiivne valimisõigus ning minimeerida võimalik vastuolu Riigikogu ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme mandaatide ühitamisel.

Sel teemal on seoses Vabariigi Presidendi poolt Riigikohtule esitatud taotlusega Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamise kohta andnud oma seisukoha õiguskantsler, Riigikogu õiguskomisjon, justiitsminister ja loomulikult Riigikohtu kolleegium.

Õiguskantsler Allar Jõks on analüüsinud olukorda ja leidnud, et Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme mandaatide ühitamine on vastuolus põhiseaduse §-st 4 ning § 154 lõikest 1 tulenevate huvide konfliktide vältimise ning vertikaalse ja personaalse võimude lahususe põhimõtetega. Ta leiab, et ühelt poolt võib selline mandaatide ühitamine Riigikogu liiget kallutada riikliku tähtsusega küsimusi käsitlema üksnes kohalikest vaatenurgast. Teiselt poolt võib väheneda kohalike omavalitsuste iseseisvus kohaliku elu küsimuste otsustamisel, kui volikogudes on otsustajateks riigivõimu esindajad, kes võivad jätta kohalikud vajadused hoopis tagaplaanile. Riigikogu liikmena peab isik seisma riigi huvide, volikogu liikmena aga kohalike huvide eest ning need huvid võivad teatud juhtudel teineteisele vastanduda.

Eelnõu autorid osutavad, et põhiseaduse § 62 fikseerib kaks väga olulist Riigikogu liikme staatust puudutavat printsiipi. Neist esimene on vaba mandaadi ja teine Riigikogu liikme õigusliku vastutamise põhimõte. Säte loob õiguslikud eeldused, et Riigikogu liige saaks täita oma ametiülesandeid vabalt, sõltumatult ja oma südametunnistuse järgi. Leiame, et nendest kahest printsiibist lähtuvalt on kohaliku omavalitsuse volikogusse asunud Riigikogu liige oma otsustes vaba nii kohaliku omavalitsuse volikogus kui ka Riigikogus tegutsedes.

Riigikohus on seisukohal, et kohaliku omavalitsuse volikogu liikme ametikoha käsitlemine riigiametina põhiseaduse § 63 lõike 1 mõttes pole aga õige, sest põhiseadus eristab kohalikku omavalitsust selgelt täidesaatvast võimust. Sellest, et kohalikule omavalitsusele

riiklike kohustuste panemise tõttu võib kohaliku omavalitsuse volikogu liige osaleda täidesaatva riigivõimu esemeks olevate küsimuste otsustamisel, ei piisa selle ametikoha riigiametina käsitamiseks. Ametis oleval Riigikogu liikmel on ka kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse §-st 5 tulenevalt õigus kandideerida kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel.

Käsitleva eelnõuga luuakse võimalused tagada Riigikogu liikme põhiseaduslikud õigused ja võimaldatakse tal kaasa rääkida elukohajärgse kohaliku omavalitsuse elu korraldamisel. Samas sätestatakse Riigikogu liikme kohaliku omavalitsuse volikogus osalemise võimalused kitsendusega: tal pole lubatud olla volikogu esimees või aseesimees. Need on kaks ametikohta, kus täidetakse allkirjaõiguslike isikutena sarnaseid ülesandeid nagu täidesaatvas riigiametis. Kohaliku omavalitsuse volikogu tavaliikme vastutus ja tema tegevusest tulenev mõju väljendub kollegiaalselt ning selles puudub sarnasus riigiametis olemisega.

Õiguskantsler on leidnud, et kui üks isik täidab samaaegselt riigivõimu kahe haru funktsioone ja tema tegevust tasustatakse mõlemalt poolt, siis võib see põhjustada eetilise ja huvide konflikti täidetavate võimufunktsioonide ning sellest johtuvalt ka isiklike ning avalike huvide vahel. Ta on selgitanud, et huvide konflikt kui olukord, kus riigiametnik täidab üheaegselt olemuselt vastandlikke ülesandeid ja taotleb vastandlikke eesmärke, võib põhjustada minetusi ametikohustuste täitmisel ja luua eeldused korruptsiooniks.

Eelnõu algatajad leiavad, et huvide konflikt kohaliku omavalitsuse tasandil pole välistatud ka praegu, näiteks juhtudel, kui volikogu liige töötab eraettevõttes ja muus avaliku sektori asutuses, näiteks koolis. Praktika, kus riigi- või muus ametis töötav inimene on ka volikogu liige, on sagedane. Seetõttu ei ole eraldi Riigikogu liikmele piirangu seadmine meie arust põhjendatud, seda enam, et Riigikogu liikme puhul on huvide konflikt kaudne.

Riigikogu põhiseaduskomisjon on olnud seisukohal, et kohalikku omavalitsust ei saa käsitada täidesaatva võimu haru osana. Võimude lahususe põhimõtte rikkumise tunnistamiseks ei piisa asjaolust, et kohalik omavalitsus teostab talle seadusega pandud ülesannete täitmisel täidesaatva riigivõimu haru funktsioone.

Täidesaatva riigivõimu organitel puudub käsu- ja distsiplinaarvõim volikogu liikmete üle, ka ei saa volikogu liikmed riigivõimu organilt tasu. Välistamiseks tasu maksmisega kaasnevat huvide konflikti, reguleeritakse eelnõus Riigikogu liikmele hüvitise maksmise tingimused. Nimelt sätestatakse, et Riigikogu liige, kes samaaegselt on ametis ka kohaliku omavalitsuse volikogus, ei saa selle töö eest tasu. See on eelnõu algatajate arvates ka eetiline ja kannab Riigikogu liikme kui kõrge moraalse rahvaesindaja ideed.

Justiitsminister on viidanud kohaliku omavalitsuse sõltumatusele oma seaduslike ülesannete täitmisel ja leidnud, et kohaliku omavalitsuse põhitegevuseks olev kohaliku elu küsimuste otsustamine ja korraldamine pole ühegi riigivõimu haru funktsioonide otsene teostamine. Eesti põhiseadus ei käsita omavalitsuse ülesannete teostamist riigivõimu teostamisena ning seetõttu ei ole Riigikogu liikme tegevus kohaliku omavalitsuse volikogus kohaliku elu küsimuste otsustamisel ja korraldamisel vastuolus horisontaalse võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttega. Riigikogu liikmelt kohaliku omavalitsuse volikogusse kuulumise võimaluse võtmist saab käsitada Riigikogu liikme üldise võrdsusõiguse ning passiivse valimisõiguse ebaproportsionaalse piiramisena.

Olukord, kus kehtiva seadusega on kompetentsetel inimestel keelatud oma kodukoha elu arengutes kaasa rääkida, ei ole kuidagi meie riigi arengule tervikuna kasulik. Praeguse skandaalse olukorra lahendusena on mõistlik taastada Riigikogu liikmetele volikogudes töötamise õigus koos eespool toodud piirangutega. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale on küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma saan aru sellest, mis puudutab tasu saamist. Aga sellest teie ettepanekust, et Riigikogu liige ei või olla linna- või vallavolikogu esimees või aseesimees, ma ei saa aru. Te lubate mul kui Riigikogu liikmel töötada komisjoni esimehena. Ma kuulun siis automaatselt eestseisusesse. Ma võin käia eestseisuse istungitel ja see tähendab, et ma saan aru sellest, mis puudutab tasu saamist. Aga sellest teie ettepanekust, et Riigikogu liige ei või olla linna- või vallavolikogu esimees või aseesimees, ma ei saa aru. Te lubate mul kui Riigikogu liikmel töötada komisjoni esimehena. Ma kuulun siis automaatselt eestseisusesse. Ma võin käia eestseisuse istungitel ja see tähendab, et ma saan aru sellest, mis puudutab tasu saamist.

dab, et ma võtan selle volikogu tööst kõvasti osa. Mul ongi küsimus, kuidas te põhjendate seda, miks ma siis ei saa olla volikogu esimees või tema asetäitja.

Jüri Morozov

Seda ma oma ettekandes ka selgitasin. Kuna see teema on saanud põhiseaduslikkust puudutava vaidluse objektiks, siis on seaduseelnõu autorid püüdnud sellist konflikti vähendada. Võimalikku konflikti, ma ütlesin. Seetõttu on toodud sisse põhimõtte, et Riigikogu liige ei tohi kohaliku omavalitsuse volikogus olla esimees või aseesimees, kuna need isikud allkirjastavad volikogu dokumente ja seal võib tegu olla põhiseaduse teatud riivega. Aga ma usun, et sel teemal tuleb põhiseaduskomisjonis ja võib-olla ka laiemalt veel arutelusid ja leitakse konsensus. Igatahes Riigikogu seadusandliku organina saab niisuguseid erisusi teha.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea Jüri! Ma tahan sama teemat edasi arendada. Jah, vahest mõni inimene arvab, et kui keegi kollegiaalsele otsusele allkirja annab, siis ta saab seda kuidagi mõjutada. See inimene eksib. Volikogus ikkagi peab enamus olema mingi otsuse poolt ja volikogu esimees lihtsalt kinnitab selle volikogu otsuse protokollis. Mitte midagi muud see allkiri ei tähenda. Kui rääkida sellest, et volikogu juhib volikogu esimees või aseesimees, siis on veel kolmas variant. Sel juhul peaks olema ka nii, et kui Riigikogu liige on volikogu vanim liige, siis ei tohiks ta ikkagi seal olla. Sest kui esimeest ja aseesimeest kohal ei ole, siis volikogu juhib volikogus olev vanim liige. Ja teine küsimus on seesama komisjoni esimeeste küsimus. Ma arvan küll, et olulised otsused tehakse enamasti volikogude komisjonides ja volikogus lihtsalt hääletatakse. Me kardame hirmsasti, et keegi kuskil otsustab midagi. Aga volikogus nii nagu Riigikoguski peab iga otsuse taga olema enamuse soov.

Esimees Eiki Nestor

Küsimus, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Kas on ikka mõtet sellist piirangut teha?

Jüri Morozov

Hea küsija! Keeldu olla volikogu komisjoni esimees eelnõus tõesti ei ole, ei tohi olla volikogu esimees või aseesimees. Ma olen sinuga täiesti nõus, sest kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestab täpselt, kuidas toimida, kui volikogu esimees ja aseesimees ei saa volikogu istungil osaleda. Olen kohalikku omavalitsust kaua aega seestpoolt näinud ja olen sinuga nõus. Kuid ma selgitan veel kord, et eelnõu algatajad on püüdnud minimeerida probleeme, millele õiguskantsler viitas. Samas tuleb öelda, et nii Riigikogu põhiseaduskomisjon kui ka Riigikogu tervikuna on tegelikult teisel positsioonil, samuti justiitsminister. Usun, et komisjonis lahatakse seda teemat põhjalikult ja küsimus saab lahendatud nii, nagu kõige mõistlikum on.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tean riike, kus parlamendiliikmetel on keelatud osaleda kohaliku omavalitsuse volikogu töös. Ma tean riike, kus parlamendiliikmetel on lubatud osaleda kohaliku omavalitsuse volikogu töös, samuti täidesaatva võimu töös kohalikul tasandil. Võib-olla tuleb see minu pinnapealsetest teadmistest, aga ma ei tea ühtegi riiki, kus parlamendiliikmel, kes võib osaleda kohaliku omavalitsuse töös, oleks keelatud anda oma panus mingi komisjoni esimehena, volikogu esimehe või aseesimehena. Teie tutvustatud eelnõu sisuliselt kehtestab volikogu liikmetele kaks erinevat staatust: ühed võivad olla volikogu juhtimisse kaasatud, teised ei või. Milline on see kaalukas põhiseaduse kirjatähe ja vaimuga kooskõlas olev põhjus volikogu liikme kahe erineva staatuse kehtestamiseks?

Jüri Morozov

Hea küsija! Veel kord: eelnõus ei ole öeldud, et Riigikogu liige ei tohi töötada volikogu komisjoni esimehena. On nimetatud ainult volikogu esimeest ja aseesimeest. Tegelikult on ju niimoodi, et põhiseadus on nende ametite

ühitamatuses küsimuses suhteliselt üldsõnaline. Eeldatakse, et vastavalt olukorrale võib Riigikogu seadusandliku organina kehtestada kas teatud piirangud või reeglid. Ütlen veel kord, et eelnõu algatajate motiiv koostada sellise sisuga eelnõu on seotud just põhiseaduslikkust puudutava debatiga õiguskantsleri, Riigikogu põhiseaduskomisjoni ja Riigikogu täiskogu vahel. Eelnõu algatajad on püüdnud asjaomaseid vastuolusid minimeerida. Kas see on mõistlik? Ma usun, et see selgub eelnõu edasistes aruteludes, küllap leitakse konsensus ja parim lahendus.

Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma pean ütlema, et see osa teie nn demokraatiapaketest meenutab mulle natukene Aserbaidžani referendumit. Selles mõttes, et paketti on kokku kuhjatud väga palju elemente. On väga häid elemente, mis kõigiti meeldivad, aga selle eelnõu puhul on tegemist millegagi, mis pigem kivistab olemasolevaid võimusuhteid ning on suunatud privileegide laiendamisele, konkreetset juhul Riigikogu liikmete õiguste laiendamisele. Aga mulle puutus kõrva ka see osa teie argumentatsioonist, mis liikus seda rada pidi, et volikogu nimel dokumentide allkirjastamine justkui sisaldab endas põhiseadusliku riive elemente, aga volikogus otsuste tegemine, hääletamine, positsioonide võtmine on just nagu leebem variant, mille puhul seda riivet ei ole. Mu küsimus liigub sama rada pidi nagu Andrus Ansipi oma, ainult minu enda lähtekoht on teistsugune. Kui allkirjastamine sisaldab riive elemente, kas siis ei ole loogiline järeldada, et ka kogu muu tegevus volikogus sisaldab neid?

Jüri Morozov

Aitäh, hea küsija! Vastus sõltubki lähtepositsioonist. Õiguskantsler, Riigikogu põhiseaduskomisjon, justiitsminister ja Riigikogu täiskogu ongi selle küsimuse puhul erineval lähtekohal. See debatt käis aktiivselt 2005. aasta maist kuni sügisest kohalike omavalitsuste valimiseni. Usun, et nüüd tuleb see debatt uuesti siin saalis algatada ja leida praegusesse olukorda sobiv lahendus.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed, küsimuse esitamiseks on aega üks minut. Viimased kolm küsijat läksid kõik natuke üle. Katsume selle minutiga hakkama saada! Rein Aidma, palun!

Rein Aidma

Aitäh! Püüan minutiga hakkama saada. Lugupeetud ettekandja! Osas riikides on kohalikul ja riigi tasandil esindatuse ühitamine õiguslikult lubatud, parlamendiliikmel on võimalik ka kohaliku omavalitsuse volikogu liikmena tööd teha. Kas selline korraldus meie põhiseadusele vastab ja kas teie pakutud piirang vastab, on iseküsimus, aga kui Riigikogu liikmel on vaja kuskil teises Eesti otsas volikogu töös osaleda, siis on tarvis kuidagi need kaks tööd ajaliselt kokku sobitada. Kas te mõtlesite eelnõu kokku pannes ka sellisele variandile, et niisugusel juhul tuleks volikogude tööaeg sättida nii, et Riigikogu liige saaks osaleda?

Jüri Morozov

Vastavalt iga kohaliku omavalitsuse eraldi kehtestatud põhimäärusele reguleeritakse ka volikogu töökord. See kollegiaalne organ otsustab ise, missugune töökord seekord valituks osutunud inimestele, sh Riigikogu liikmele kõige paremini sobib. Aga arvestatakse muidugi mitte ainult Riigikogu liikme või liikmetega. Usun, et Riigikogu liikmeid võib kohaliku omavalitsuse volikogus olla üks või kaks. Siin on välja tulnud interpretatsiooniga, et järsku terve volikogu koosneb Riigikogu liikmetest, aga see on suhteliselt teoreetiline ja ulmevaldkonda kuuluv võimalus. Usun, et kõike on võimalik korraldada. Ja teiselt poolt on väga oluline arvestada, et ega Riigikogu liige pole kohustatud osalema kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel. Selle eelnõuga me lihtsalt anname talle põhiseadusliku õiguse osaleda. Ta ei pea osalema, kui ta leiab, et Riigikogu töö on väga koormav. Kui ta on siin näiteks komisjoni esimees või Riigikogu esimees või fraktsiooni juhtfiguur, siis ta loomulikult ei kandideeri kohalikel valimistel. Kui ta aga kandideerib ja lõpuks ei asu seda ülesannet täitma – seesama peibutuspartide teema –, siis minu arvates võib tema peale näpuga näitamine õigustatud olla.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kaldun arvama, et Riigikogu liikme osalemine kohaliku omavalitsuse volikogu töös on täiesti mõistlik asi. Samas tekitas minus küsimuse seaduse § 24 lõige 2, mis sätestab, et Riigikogu liikme valimisel linna- või vallavolikogu liikmeks ei ole tal õigust saada volikogu töös osalemise eest hüvitist. See punkt tundub mulle olevat veidi sotsialistliku-kommunistliku kallakuga ja see reglementeerib juba ette ära, et inimene seal korralikult tööd ei teeks. See, kas Riigikogu liige saab hüvitist või mitte, tema seotust paigaga muidugi ei suurenda ega vähenda, aga üldiselt on teada, et kui tööd tehakse päris tasuta, siis kvaliteet ei tarvitse parim olla. Selles osas ei tohiks küll teiste volinikega võrreldes diskrimineerimist olla ja seda alust ma hästi ei mõista.

Jüri Morozov

Hea küsija! Eelnõu algatajate põhimotiiv oli, et seadus oleks eelkõige eetiline ja arvestaks Riigikogu liikme kõrget moraalistandardit. Ma ei tea, kuidas teie, aga kui mina oma kodukoha kohaliku omavalitsuse volikogusse kandideeriksin ja juhtumisi sinna valituks saaksin, siis isegi kui seadus oleks selline, et mulle võib tasu maksta, ma kindlasti loobuksin sellest. Aga seegi on arutelu küsimus. Oma ettekandes ma meie põhiargumenti juba selgitasin.

Esimees Eiki Nestor

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu üldine eesmärk see keeld tühistada on igati mõistlik ja ma toetan seda. Aga minulgi seostub väike probleem nende §-s 24 sisalduvate keeldudega. Kas need võimalikud konfliktid nii pädevuste kui ka tasu saamise osas eksisteerivad teie ettekujutustes või on need tegelikud? Kui need on tegelikud, kas saate tuua mõne näite? Mina isiklikult ei jaga arvamust, et töö eest tasu maksmine on kuidagi

ebaetiline, see on normaalne. Aga siiski mind huvitavad näited.

Jüri Morozov

Ma ei öelnud, et see on ebaetiline, vaid ma viitasin sellele, et üldiselt kehtivad ühiskonnas Riigikogu liikmetele ja kõrgetele riigiametnikele väga kõrged eetikastandardid. Ja ma arvan, et see on ka mõistlik. Minu väide oli, et tuleks arvestada ka asja eetikapoolt. Rahvas ootab nendelt inimestelt rohkem. Seaduseelnõu algatajad analüüsisid debatti, mis toimus 2005. aastal. Lõppkokkuvõttes ju Riigikohtu kolleegium andis selles küsimuses lahendi ja see lahend ei olnud üldse seotud õiguskantsleri n-õ motiveeritud tekstiga, vaid tulenes hoopis põhiseaduse §-st 10. Nähti probleemi, et see seadus võib demokraatiat riivata. Siin on väga palju küsimusi, oleks vaja see debatt käivitada ja jõuda konsensuseni, et kogu teema saaks lõpliku lahenduse. Praegu on see teema ikkagi üleval.

Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun, teine küsimus!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Erinevalt härra Marustest mind selle eelnõu eesmärk väga ei veena. Minu meelest üks kõige nõrgem koht seletuskirjas on lõik, kus te ütlete, et probleem on see, et Riigikogu liige ei saa samaaegselt kuuluda omavalitsuse volikogusse, ja see tuleb lahendada. Siimaaani me oleme lahendanud probleemi, et nad sinna kuuluvad. Niisugune pukslev probleemipüstitus ei ole minu meelest kõige parem. Mis selle eelnõu eesmärk ikkagi on? Kas te soovite Riigikogu liikmete õigusi laiendada, takistades sealjuures uute inimeste tulekut poliitikasse, või tahate lahendada peibutuspartide probleemi? See on erakondadele juba ebamugavaks muutunud. Või soovite taas elustada vaidluse põhiseaduslikkuse üle, mida kümme aastat tagasi peeti?

Jüri Morozov

Hea küsija! Selle eelnõu eesmärk ei ole Riigikogu liikmete õigusi laiendada, vaid tagada. See ei ole nii, et me laiendame nende põhiseaduslikke õigusi. Põhiseadus ega kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus ei keela Riigikogu liikmetel kohaliku omavalitsuse

volikogu valimisel kandideerida ja selle töös osaleda. See on lubatud, aga loomulikult mõõndusega, et valitu loobub ühest või teisest kohast. Mis puutub sellesse, kas vaidlus põhiseaduslikkuse üle uuesti üles kiskuda, siis seda pole vaja mitte vaidluse pärast üles kiskuda, vaid selleks, et jõuda lõpuks selguseni. See teema jäi õhku just selle tõttu, et Riigikohtu kolleegiumi lahend tugineb hoopis teisele positsioonile kui õiguskantsleri seisukoht. See asi oleks vaja lõpuni arutada.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas te arutasite ka sellist situatsiooni, kui volikogu ja näiteks Riigikogu komisjoni istungi aeg kokku langevad? Mis on siis tähtsam? Väikestes kohtades, ma usun, ei ole mingi uue aja kokkuleppimine eriline probleem. Aga suuremates omavalitsustes, eriti neis, kus võimul on teised jõud kui riigis, võib tekkida üksteisele vaikselt äratagemise soov. Kuidas seda reguleerida saaks?

Jüri Morozov

Hea küsija! Mina eeldan, et riik ja selle alamad toimivad arukalt ja õiglaselt. Igasuguseid vandenõuteooriaid me komisjonis ei arutanud. Olen seda meelt, et on võimalik korraldada kahe tasandi tööd nii, et need ei sega üksteist.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Euroopas pole ühtset lähenemist küsimuses, kas parlamendiliige võib osaleda kohaliku omavalitsuse töös või ei või osaleda. Näiteks Iirimaa on kunagi lubatud parlamendiliikmel osaleda kohaliku omavalitsuse töös, siis on see olnud keelatud, siis jälle lubatud. Ma leian, et see ongi ajas muutuv asi – nii nagu situatsioon nõuab, nii seadusandja ka sätestab. Kuid mind väga häirib teie ettepanek kehtestada volikogu liikmetele kaks erinevat staatust. Miks te usute, et kui volikogu liige saab oma töö eest hüvitist, siis tekib huvide konflikt keskvalit-

suse ja kohaliku omavalitsuse vahel, ja kui ta seda hüvitist ei saa, siis konflikti ei ole? Teadupärast Euroopa kohaliku omavalitsuse harta näeb ette hüvitise maksmise kohaliku omavalitsuse volikogu liikmetele. Minu pärast võib seda hüvitist maksta või mitte maksta. Ma leian, et inimesed töötavad kohalikus omavalitsuses mitte selle hüvitise pärast, vaid ikkagi sellepärast, et tahavad kohalikku elu paremaks muuta.

Jüri Morozov

Hea küsija! Seda huvide konflikti näeb õiguskantsler. Tema seisukoht on, et kui sama riigiameti eri harudes töötavad isikud saavad mõlemalt poolt tasu, siis võib selles näha konflikti. Eelnõu algatajad on püüdnud oma ettepanekuga seda konflikti vähendada. Aga ma usun, et täna ei ole selle eelnõu puhul tähtis mitte niivõrd selle kvalitatiivne tase, see, kui palju seal küsitavusi ja vaieldavaid seisukohti on. Tähtis on see, et teema on arutelul. Minu ja ma arvan, et kõigi lootus ja ootus on, et sellest saab üks hea eelnõu ja hea seadus.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettekandeks kiirustab juba kõnetooli poole komisjoni liige Peep Aru. Palun!

Peep Aru

Lugupeetud esimees, ma kiirustasin sellepärast, et tasa teha küsijate üle aja minekut. Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu 15. aprillil. Algatajaid esindas hea kolleeg Jüri Morozov ja koosolekust võttis osa ka Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik Katariina Kärsten. Selleks ajaks oli saabunud ka Vabariigi Valitsuse seisukoht, mis on eelnõu toetav. Ka otsustas Vabariigi Valitsus edastada Riigikogu põhiseaduskomisjonile eraldi rahandusministri seisukoha seaduseelnõu kohta. Rahandusminister leiab, et kõiki kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeid tuleb kohelda võrdselt. Seetõttu peaks ka Riigikogu liikmest kohaliku omavalitsuse volikogu liikmel olema võimalus olla valitud volikogu juhtivatesse ametitesse. Samuti näeb rahandusminister nii juriidilist kui ka sisulist probleemi selles, kui volikogu töös osalemise eest tasu maksmisel eristatakse Riigikogu liikmest volikogu liiget teistest volikogu liikmetest. Voli-

kogu liikmena ei ole tema koormus selle võrra väiksem, et ta on ka Riigikogu liige.

Meil toimus päris elav arutelu, aga teemad, mida istungil käsitleti, on leidnud küsimustevastuste korras ka siin arutamist ja seepärast ma peensusteni ei läheks. Küll loen headele kolleegidele ette kaks seisukohta, mis minu arvates osutavad probleemi olemusele. Esimesena tutvustan teile omaaegse põhiseaduskomisjoni esimehe Urmas Reinsalu allkirjaga vastust õiguskantsler Allar Jõksile. See kiri on 12. aprillist 2005 ja selle sisu on selline: "Põhiseaduskomisjon arutas teie ettekannet Riigikogu liikmete kuulumisest kohalike omavalitsuste volikogudesse oma 22. märtsi 2005. aasta istungil. Põhiseaduskomisjon asus seisukohale, et kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks olek ei ole muu riigiamet põhiseaduse § 63 mõttes ning Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme volituste ühitamise näol on tegemist poliitilise otsustuse küsimusega." Rõhutan: poliitilise otsustuse küsimusega.

Praegu ametis olev õiguskantsler saatis proua Ene Ergmale sellel teemal 28. oktoobril 2013 kirja "Seisukoht Riigikogu liikmeks ja volikogu liikmeks oleku ühitamise lubatavuse osas". Selle sisu kokkuvõtte on, et õiguskantsler on seisukohal, et Riigikogu liikmeks ja volikogu liikmeks oleku ühitamise lubatavust või lubamatust põhiseadus ei fikseeri ning põhimõtteliselt on võimalikud mõlemad lahendused. Jääb loota, et edasiste arutelude käigus, kaaludes poolt- ja vastuargumente, teeb Riigikogu ükskord poliitilise otsuse, olgu see siis milline tahes.

Aga me tegime komisjoni istungil ka menetluslikud otsused. Otsustasime esimesel lugemisel seda asja suures saalis arutada täna ja tegime ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Selle poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 3 ja erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanekute tähtajaks võiks määrata 9. mai kell 16. Viimane ettepanek võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Terje Trei, palun!

Terje Trei

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Minul on küsimus seoses seaduse jõustumisega. Kas praegune ebaõiglus saab seaduse jõustumisega Riigikogu liikmete jaoks kohe likvideeritud?

Peep Aru

Seegi on küsimus, mida me peame üheskoos arutama ja otsustama, kuidas on õige. Kui ma õigesti mäletan, siis eelnõus eraldi jõustumise punkti ei ole, seega see jõustub üldises korras. Aga kas see üldises korras jõustumine on õige, seda tuleb arutada. On mitu varianti, kunas see võiks jõustuda. Küllap me oleme nii põhiseaduskomisjonis kui ka siin suures saalis edasistel arutamistel põhjendatult targad selleski osas.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimise soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 601 esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 601 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 9. mai kell 16. Ühtlasi kuulutan selle päevakorrapunkti arutelu lõppenuks.

5. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (602 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 602 esimene lugemine. Algatajapoolseks ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Jaak Alliku!

Jaak Allik

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud asjahuvilised! Teile esitatud eelnõu eesmärk on paremini tagada omavalitsusüksuse võimuorganite demokraatliku moodustamise põhimõtetest kinnipidamine omavalitsuse volikogude tegevuses, kindlustada kõigi volikogudesse pääsenud valimisnimekirjade proportsionaalne esindatus volikogude komisjonides ning võimalus aktiivselt osaleda komisjonide tegevuse kavandamisel ja juhtimisel. Küsimusega, kas kohaliku omavalitsuse volikogude töös järgitakse demokraatia põhiprintsiipi, on

Riigikogu tegelenud korduvalt. Normi, mille kohaselt on igal volikogu liikmel õigus kuuluda vähemalt ühte komisjoni, lisas KOKS-i Riigikogu 7. juunil 2006. aastal. Tol korral seadusena vastu võetud eelnõu autorid nentisid, et kõigi volikogus esindatud poliitiliste jõudude tasakaalustatud osavõtt komisjonide tööst polnud tagatud. Eelnõu arutelul märkis tolleaegne põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu, et volikogu liikmetel võiks olla – proportsionaalselt opositsioonil ja koalitsioonil – õigus osaleda volikogu eri tööorganite töös. Paraku on aeg näidanud, et tol korral tehtud seadusmuudatusest ei ole piisanud selle õiguse tagamiseks. Volikogude komisjonide moodustamise kord on täielikult jäetud kohalike omavalitsuste põhimääruse küsimuseks.

Juba aasta hiljem, täpsemalt 2007. aasta 4. mail, pöördus Riigikogu liige Andres Herkel õiguskantsleri poole kolme küsimusega. Esiteks, kuidas saada aru KOKS-i § 47 lõikes 1 sätestatud volikogu liikme õigusest kuuluda vähemalt ühte komisjoni? Kas see tähendab, et volikogu liige võib ise selle komisjoni valida või on seda valikut tema eest pädev tegema keegi teine? Teiseks, kuidas saab opositsiooni kuuluv volikogu liige kasutada oma õigust kuuluda vähemalt ühte volikogu komisjoni, kui koalitsioon on selle vastu? Kolmandaks, kas seadustik, mis käsitleb volikogu liikme õigust kuuluda komisjonidesse, on piisav või vajab täiendamist? Oma vastuses härra Herkelle rõhutas õiguskantsler muu hulgas, et komisjonide moodustamisel peab volikogu järgima demokraatia printsiipi ning tagama volikogu opositsioonile proportsionaalse esindatuse komisjonide koosseisus. Mis aga eriti oluline: õiguskantsler leidis juba 2007. aastal, et kui Riigikogus vastu võetud KOKS-i muutmise seaduse eesmärgid ei ole täitunud ning kohalikes omavalitsustes on endiselt kasutusel praktika, mille kohaselt hälbitakse seaduse mõttest ja demokraatlikust otsustusmehhanismist ning püütakse opositsiooni esindajaid komisjonide tegevusest tõrjuda, on kahtlemata mõistlik seadust asjakohaselt täiendada.

Selle ülesande ees me praegu seisamegi, sest tuleb tunnistada, et niisugused hälbimised on üsna sagedased. Ma ei taha selles süüdistada ühtegi konkreetset erakonda, sest kohalike omavalitsuste tasemel oleme patused küllap kõik. Et seda tõestada, toon näiteks 7. märtsil

2014, seega neli kuud peale viimaseid kohalike valimisi, teele saadetud regionaalminister Kiisleri vastuse Pala Vallavolikogu ja Põlva Vallavolikogu liikmete talle lähetatud kirjadele KOKS-i § 47 rikkumise kohta. Minister viitab oma vastuses sellele, et kohaliku volikogu liikmed, kelle õigusi on rikutud, on pöördunud halduskohtusse, kuid Riigikohus on oma 22. detsembri 2008. aasta lahendis kinnitanud, et omavalitsuses sisesuhetes tekkivate vaidluste lahendamiseks ei ole kehtiva õiguse alusel võimalik kasutada haldusõiguslikke õiguskaitsevahendeid. Minister soovib pöörduda maaavanema poole ja paluda tal teha järelevalvet kohaliku omavalitsuse üksikaktide seaduslikkuse üle. Kahjuks pole selleski küsimuses ühist arusaama. Näiteks vastuseks Narva Linnavolikogu sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni sellekohasele pöördumisele konstateeris Ida-Viru maavanem oma kirjas Narva Linnavolikogule 30. jaanuaril 2014, et pöördumises nimetatud küsimuses järelevalve ei kuulu maaavanema pädevusse. Küll aga palus ta Narva Linnavolikogul tekkinud olukord viivitamatult lahendada, see jäi aga tagajärjetuks.

Niisugune olukord näitab kujukalt, et on vaja seadusandja sekkumist. Praegu on lood niimoodi, et osas omavalitsustes, kus on põhimääruses sätestatud iga saadikurühma õigus olla proportsionaalselt esindatud kõikides komisjonides, seda põhimõtet ka järgitakse. Kuid nendes omavalitsustes, kus seda sätestatud pole, töötatakse praktiliselt põhimõttel, et võitja võtab kõik. Opositsioonilistelt saadikutelt on võetud võimalus ise valida komisjoni, kuhu nad kuuluvad. Komisjonide suurem osa, mis koosneb volikogudesse mittekuuluvatest isikutest, komplekteeritakse opositsioonis olevate saadikurühmade ettepanekuid arvestamata lihtsalt hääletusega volikogus.

Sellega seoses on seaduseelnõus pakutud muuta KOKS-i § 47 ning täiendada seda sättega, et volikogu valimistel valituks osutunud erakondade ja valimisliitude nimekirjade esindatus volikogu poolt moodustavates komisjonides peab olema proportsionaalne nende esindatusega volikogus. Just selline kord annaks sisu ja kaitse praegu seaduses sätestatud printsiibile, et igal volikogu liikmel on õigus kuuluda vähemalt ühte komisjoni, millele me teeme ettepaneku täpsustusena lisada, et selle õiguse realiseerimise aluseks on volikogu liikme isik-

lik sooviavaldus. Juhul kui sooviavaldusi mõnda komisjoni kuuluda saab olema rohkem, kui saadikurühmal on selles komisjonis ettenähtud kohti, jääb kuuluvuse reguleerimine saadikurühma enda pädevusse. Seega toimiks sisuliselt sama põhimõte, mis on ennast õigustanud Riigikogus.

Riigikogu praktikast lähtudes oleme teinud ettepaneku muuta kohaliku omavalitsuse volikogu komisjonide esimeeste ja aseesimeeste valimiste korda. Teatavasti ei valita neid volikogu täiskogu istungil ja teisiti polekski see mõeldav, sest erinevalt Riigikogu komisjonidest kuulub omavalitsuste komisjonidesse ju hulk liikmeid väljastpoolt volikogu. Praeguse praktika kohaselt valib volikogu komisjonide esimehed ja aseesimehed eraldi hääletamisega, mis võimaldab mõlemad ametipostid anda volikogu n-ö valitsuskoalitsioonile ning tõrjuda opositsiooni komisjonide töö juhtimisest ja kavandamisest eemale. Tahan siinkohal teha kummarduse Tallinna Linnavolikogule, kus vaatamata sellele, et Keskerakonnal on seal absoluutne enamus, on otsustatud sisse seada kaks komisjoni aseesimehe kohta ja loovutada üks neist opositsioonile. Kuid Tallinna volikogu on selles osas erand.

Et opositsiooni õigusi paremini kaitsta ning volikogude komisjonide tööõhkkonda parandada ja nende töö efektiivsemaks muuta, teeme ettepaneku, et ka kohalikes volikogudes valitaks komisjonide esimehed ja aseesimehed n-ö ühes pakendis, st korraga, nagu see on ennast õigustanud Riigikogus. See annaks üldjuhul võimaluse komisjoni aseesimehe koht saada opositsiooni esindajale. Kuna kaebusi selles küsimuses on tulnud eri instantsidesse üsna mitmeid ning 20. oktoobril 2013 volikogud alles alustasid oma nelja aasta pikkust tööd, teeme ettepaneku kõnealused sätted rakendada juba praegu tegutsevate volikogude puhul. Nii näeb eelnõu ette selle, et enne kõnesoleva seaduse jõustumist moodustatud kohaliku omavalitsuse volikogude komisjonide liikmeskond ning esimehe ja aseesimehe valimised tuleb viia vastavusse käesoleva seaduse nõuetega kuue kuu jooksul seaduse jõustumisest alates. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Terje Trei, palun!

Terje Trei

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minul on küsimus seoses volikogu liikme isikliku sooviga kuuluda mõnda kindlasse komisjoni. Muidugi, Riigikogu näitel ja suuremate omavalitsuste näitel on hea toetuda sellele, et fraktsioon otsustab need asjad, aga kohalikul tasandil see tihti nii organiseeritud ei ole. Kuidas siis ikkagi lahendada olukord, kui ühel hetkel soovivad kõik rahvasaadikud kuuluda ühte komisjoni ja teistesse ei soovi keegi kuuluda? Kuidas me siis tagame igäühe õiguse kuuluda enda soovitud komisjoni?

Jaak Allik

Aitäh küsimuse eest! Te peate silmas väikest omavalitsust, kus valimisliite ei ole ja volikogus on võib-olla 10 või 11 inimest, kes kõik tahavad kuuluda näiteks hariduskomisjoni. Niipea kui on kaks nimekirja, saab selle hariduskomisjoni koosseisu siiski ära jagada: kaks ja üks või kolm ja kaks. Ma juhin tähelepanu ka sellele, et kohalikul tasandil võivad saadikud kuuluda mitmesse komisjoni. Seaduses on ainult öeldud, et igäüks peab kuuluma ühte komisjoni, aga saadik võib kuuluda ka mitmesse. Ja ma tean, et eriti väikestes kohalikes omavalitsustes ongi nii, et kuulutakse mitmesse komisjoni. Väga raske on seda seaduses täpselt sätestada, meil jääb üle loota volikogu täiskogu või juhatuse mõistuspärasele tegevusele. Kui te aga oskate teiseks lugemiseks aruka muudatusettepaneku teha, siis me oleme tänulikud.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kõnepulti palun põhiseaduskomisjoni nimel ettekandeks komisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Hea esimees! Kolleegid! Seda eelnõu me arutasime põhiseaduskomisjoni istungil 15. aprillil. Algatajate poolt jagasid selgitusi Kalev Kotkas ja Indrek Saar. Istungil osales ka Katariina Kärsten, kes on Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik. Vabariigi Valitsus on andnud seaduseelnõule positiivse hinnangu, ta toetab seda. Sellel komisjoni istungil konstrueeriti võimalikke erinevaid situatsioone, püüdes leida nõrku kohti, et tulevikku silmas pidades sõnastus lollikindlamaks teha.

Kõige põhimõttelisem küsimus, mis komisjoni istungil läbi jooksis, oli see, miks üldse püüab Riigikogu kohaliku omavalitsuse tegevust korraldada, kas see ei ole siis omavalitsuste enese-korraldusõigusse sekkumine. Aga kokku võttes oli välja pakutud lahenduse toetajaid tunduvalt rohkem ja kui me asusime otsustamise juurde, siis langetasime sellised otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda tänaseks, esimene lugemine lõpetada – selle poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 2, erapoole-tuid 1 – ja muudatusettepanekute tähtajaks määrata kümme tööpäeva. Tähtaeg oleks siis 9. mai kell 16. See otsus võeti vastu konsensussega.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimused. Terje Trei, palun!

Terje Trei

Ma kordan eelmise eelnõu arutelul esitatud küsimust, need eelnõud on ju natuke seotud. Eelmine puudutas Riigikogu liikmeid, nüüd on kõne all kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Üks rakendub kohe peale jõustumist. Kas neid eelnõusid võiks vaadata koos, kuna nad puudutavad ühte ja sama asja – kohalikku omavalitsust?

Peep Aru

Kindlasti arutatakse neid eelnõusid siin saalis ja ka komisjonides eraldi. See on päris selge. Mis puutub jõustumise tähtaega, siis minu meelest rääkis algatajate esindaja selle kenasti lahti, kuidas nemad on mõelnud. Kas see regulatsioon selliseks ka jääb, seda näitab edasine arutelu. Kindlasti on Riigikogu liikmete muudatusettepanekud oodatud.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhitivkomisjoni ettepanek on eelnõu 602 esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 9. mai kell 16. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõppenud ja ühtlasi on saanud otsa kogu meie istung. Aitäh teile!

Istungi lõpp kell 12.05.

Istungi kestus 2 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 5. mai 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Head kolleegid, sündmused Ukrainas on olnud äärmiselt traagilised. Teen teile Riigikogu juhatuse nimel ettepaneku austada hukkunute mälestust leinaseisakuga. (Leinaseisak.)

Nüüd olen juhatuse nimel valmis vastu võtma eelnõusid ja arupärimisi. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid Riigikogu liikmed! Tutvustan teile põgusalt arupärimist, mille me Keskerakonna fraktsiooni liikmetega esitame haridusminister Jevgeni Ossinovskile. Põhjuseks on arutelu, mis on kestnud Riigikogus enam kui aasta ning mille käigus me oleme sisuliselt ja detailiselt lahanud küsimusi, mida ikkagi õpetaja tööaeg 35 tundi endas sisaldab, kui palju on õpetajal garantiisid vaja ning mil määral peaks seaduses kajastuma varasem 18–24 ainetunni andmise põhimõte. Eelmine koalitsioon nimelt otsustas, et piisab, kui seadus räägib 35 ainetunnist, 18–24 tunni andmist ei ole enam põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse vaja. Meil on olnud võimalus pikkade öötundide ajal mõtteid vahetada sotsiaaldemokraatide fraktsiooniga, kes vähemalt siis oli selgelt arvamisel, et selline ebamäärasus on õpetajatele kahjulik. Kuna eelmisel nädalal sõlmis uus minister riigigümnaasiumide kvaliteedi kokkuleppe, mis hõlmab ka hariduse kvaliteeti ja õpetajate töökoormust, siis meid huvitavadki härra Ossinovski eesmärgid ja soovid, sh see, mil määral tuleks tema arvates õpetajate töökoormuse sätteid muuta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Austatud esimees! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon esitab Riigikogu otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu. Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu kolm uut liiget oleksid Riigikogu liikmed härra Kalev Kotkas, härra Rein Randver ja härra Tõnis Kõiv. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Mul on üle anda suure hulga IRL-i fraktsiooni liikmete arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniministrile seoses sellega, et ajutine valitsus on asunud ümber korraldama teehoiu rahastamist. Selle kibedaid vilju me maitseme aastate pärast. Kui praegu kohustab seadus 75% kütuseaktsiisist kulutama teede hooldamiseks ja ehitamiseks, siis valitsusel on plaan see kohustus tühistada. See tähendab, et kui praegu on teede ehituse raha mingisuguse maksuga garanteeritud, siis tulevikus hakkab see sõltuma valitsuse tahtest. Teehoolduses kaob vajalik järjepidevus, asemele tulevad asfaldiaugud ning tolmu- pilved Eestimaa väiksemate teede kõrval elavate inimeste koduaedades.

Rahandusminister esitas 30. aprillil kooskõlastamiseks teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse loobuda seni teede rahastamisel kehtinud põhimõttest suunata 75% kütuseaktsiisina laekunud summadest teede korrashoiuks. Kuigi eelnõu seletuskirja kohaselt soovitakse nii saavutada paindlikumat riigieelarve planeerimist, on ilmne, et muudatuse tegelik ajend on valitsuse soov võtta koalitsioonileppes antud katteta lubaduste täitmiseks raha teede arvelt. Valitsus kiitis tänavu

29. aprillil heaks riigi eelarvestrategia, milles on teehoiuks kavandatud 25 miljoni euro võrra vähem raha, kui näeb ette kehtiv seadus. Sellega seoses palume majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palol vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 139 vastata viiele küsimusele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Vabariigi Valitsuse esindajana Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Olen juhatusel nimel vastu võtnud kaks eelnõu ja kaks arupärimist. Riigikogu juhatus otsustab nende menetluse vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 74 Riigikogu liiget, puudub 27.

Järgmisena on ette nähtud kinnitada selle nädala päevakord. Uusi ettepanekuid ei ole, panen selle nädala päevakorra senisel kujul hääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt oli 71 Riigikogu liiget, üks jäi erapooletuks. Päevakord on kinnitatud.

1. Vaba mikrofoni

Esimees Eiki Nestor

Täna on meil päevakorras vaba mikrofoni voor. Haamrilöögi järel palun ennast registreerida! Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Me oleme tunnistanud esimesele tõsisele konfliktile uues valitsuskoalitsioonis. Energiline sotsiaaldemokraadist minister Urve Palo pakkus välja idee hakata ehitama riigi üürikortereid. Reformierakonna rahandusminister Jürgen

Ligi sai justkui mesilasest nõelatud, kui ta sellest ideest kuulis. Eelmisel valitsuse pressikonverentsil puhkes kahe ministri vahel ehtne sõnasõda, mida Tallinna TV uudistesaadetel kenasti ka laiale publikule näitas.

Milles on siis asi? Kortereid on meil kallid ja kõik perekonnad ei jõua neid osta. Riigikorterte turg aitaks hindu alandada, kuid just seda rahameeste Reformierakond kardabki – nagu vanapagan välku. Miski ei tohi meil odavamaks minna! Las rahvas maksab, las hinnad tõusevad, kasumid peavad olema head ja need peavad minema oravate rahakotti.

Tallinn on munitsipaalkortereid ehitanud ja elu on näidanud, kui väga inimesed neid kortereid ihkavad. 5000 korterit on valmis ehitatud, aga nõudlust jätkub üha. Ei taha kõik omanikud olla! Paljud eelistavad elamispinda üürida, mitte seda päriks osta, kuid Taavi Rõivase valitsusele see mõte ei sobi, sest hindu alla lasta Eestis ei tohi. See on suurim patt, mida valitsuserakond teha võiks. Las rahvas maksab! Tahame olla eurooplased, kuid Euroopa kombeid meie valitsus kardab. Säärastes suurtes linnades nagu Pariis, London, Stockholm jt on kuni 40% elamufondist riiklikus või munitsipaalomandis. Soomes on järgmisel aastal kavas ehitada 7000 uut sotsiaalkorterit. Nende üürihind on tunduvalt madalam kui üldine turuhind. Kuid Eesti valitsusele selline programm mitte mingil juhul ei sobi. Samas on meie rahva elatustase madal. Nagu kirjutab täna populaarne ajaleht Pealinn, on 2001. ja 2014. aasta vahel Eestis eluasemekulud kasvanud lausa 163%. Reaalpalk on neil aastail aga vaata et langenud.

Ehk aitaksime siis meie noori perekondi, pakkudes neile soodsama hinnaga kortereid. Aga ei, ei tohi! Riiklikud elamispinnad ja riiklikud üüripinnad moonutaksid konkurentsi, kirjutab tänane roosa ajaleht Äripäev. Õigem oleks öelda, et riiklikud elamispinnad ei lubaks rahvast nii palju röövida. Kuid seda röövimist on vaja jätkata, sest rahval on raha justkui liiga palju. Las noored pered virelevad, kuid kinnisvarahaide suured sissetulekud peavad jätkuma. Kõrge korteriüür või 30-aastane pangalaen noorele perele – see sobib Taavi Rõivasele, vist Euroopa noorimale peaministrile, kõige paremini. Aga ta võiks mõelda ka noorele perekonnale, kes vähe teenib. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen Tunne-Välde Kelamit tundnud 15 aastat. Ma mäletan temast selliseid asju, mis tema arvates oleks parem unustada. Aga Tunne Kelam ei tea minust peaaegu midagi. Ja sellepärast ma siin puldis olen. Täna Postimehes kirjutas ta minu kohta, oma konkurendi kohta europarlamenti valimistel, et mina olen inimene, kes on selle vastu, et noored inimesed õpiksid eesti keelt.

Räägin Kelamile selle peale üht-teist enda elust. Ma olen diplomeeritud eesti keele õpetaja, filoloog. Alustasin eesti keele õpetamist 1988. aastal Narva Kutsekeskkoolis nr 8. Nelja aasta jooksul oli mul seal 500 õpilast. 1991. aastast jätkasin Narva Keelekeskuses, seal olin metoodik. Mul oli kokku 2600 täiskasvanud õpilast, kellest absoluutne enamik tegi eksami ja sai ka kodakondsuse. Ma ei kiitle ega uhkusta, aga mul oli kuude kaupa järjekord õpilastest, kes tahtsid eesti keelt õppida. Minu seitsmest õpilasest said eesti keele õpetajad – ja nad alustasid nullist.

Kui ma 1980-ndate lõpus alustasin, siis oli Eestis kasutada põhiliselt üksainus Leberechti õpik. Selle abil oli väga raske eesti keelt õpetada ja ma panin kokku oma õppematerjalid. Edastasime projekti Soome saatkonda, õpiku trükkimine maksti kinni ja aastail 1994–1996 ilmus seda peaaegu 40 000 eksemplari. Paar aastat tagasi anti välja selle õpiku kolmas trükk ja see on praegugi poodides. See tähendab, et õpik on populaarne seniajani.

Kas Tunne Kelam saab meile rääkida, kuidas tema kaitseb eesti keelt – peale selle, et ta esitab retooriliselt idiootlikke süüdistusi? Kaks aastat tagasi tegi seesama kirjastus mulle ettepaneku vaadata üle ka sõnaraamatud. Vaatasin läbi 38 vene-eesti õppesõnastikku, mis olid viimasel 33 aastal välja antud. Selgus, et nende hulgas ei ole ühtegi, mille järgi saaks normaalselt eesti keelt õpetada, sest ei käänd- ega pöördvorme neis sõnastikes ei ole. Tähendab, see on makulatuur, selle abil ei saa venelasele eesti keelt õpetada. Ma koostasin sõnastiku, mis on ainulaadne. See on ainulaadne selle poolest, et selles on kõik vormid olemas. Igal inimesel, kes eesti keelt õpib, peaks see sõnas-

lik olemas olema – ma ei kujuta ette, kuidas ilma selleta eesti keelt õpetada ja õppida saab.

Omal ajal, 1990-ndate keskel, pakkusin välja niisuguse idee. Me tegelesime Narva vanuritega, keda oli 8700 inimest. Enamik nendest pensionäridest, kes meie kursustel käisid, läksid pärast eksamile. Tollased eksamid olid neile jõukohased ning absoluutne enamik neist sai loa saamiseks Eesti kodanikeks.

Ma olen Narva Keelekeskuse töötajana välja õpetanud pedagooge, kes pärast läksid kooli tööle. Kui ma 1989. aastal alustasin, siis oli Narvas 13 600 õpilast ja ainult kaks eesti keele õpetajat terve linna peale. Kui me Narva Keelekeskuses lõpetasime, siis oli neid õpetajaid üle 100. Kogu vajadus sai kaetud ja selle taga oli meie suur töö.

Ja viimane asi, mis ma tahan öelda: sellised inimesed nagu Tunne Kelam võivad mulle sisse sõita suvaliste süüdistustega, see mind ei solva. Aga selline asi on ette tulnud ka seoses kapoga – sulle sõidetakse sisse ja sind süüdistatakse milleski, mis on otse vastupidine sellele, mida sa oled teinud. Ma olen õpetanud eesti keelt ja õpetanud inimesi seda armastama, sest see on väga ilus. Ja europarlamenti liikme kandidaadina ma ütlen teile, et kui ma olen europarlamentis, siis minu töökeel seal on eesti keel, mitte vigane inglise või prantsuse keel nagu Kelamil. See on see, mida Eesti oma saadikutelt europarlamentis ootab: propageerida ilusat, äärmiselt meloodilist eesti keelt. Ja seda ma teile luban. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees, head kolleegid! Veidi rohkem kui aasta tagasi, nimelt möödunud aasta 11. aprillil lükati siinsamas saalis tagasi Keskerakonna fraktsiooni eelnõu, mis nägi ette põhiseaduse muutmise, minemaks üle presidendi otsevalimisele. Ma tuletan teile seda eelnõu lühidalt meelde.

Keskerakond soovis presidendikandidaadi ülesseadmise õiguse anda erakonnale või siis vähemalt 10 000 hääleõiguslikule kodanikule. Võidaks see kandidaat, kes saab rohkem hääli. Mingit presidendivõimu suurendamist Keskerakonna fraktsiooni eelnõu ette ei näinud. Nii lihtne see oligi. Muide, presidendi otsevalimi-

se eelnõu on parlamendis arutatud juba 11 korral. Viimane oligi see Keskerakonna esitatud eelnõu, kui see teema oli siin saalis 11. korda.

Tuletan teile meelde ka Lennart Meri algatust. Ametist lahkudes andis ta presidendi otsevalimise eelnõu üle sõnadega: "Riigipea lahkumine poliitikast annab talle ainulaadse võimaluse. Võimaluse ja ka kohustuse kõnelda erapooletult ja ka astuda samme, mille erapooletus on väljaspool kahtlust. /.../ Teie käes on hetke pärast seaduseelnõu, mis annab Eesti rahvale õiguse, mis on enamusel demokraatlikest Euroopa rahvastest." See tähendas presidendi otsevalimise korda.

Presidendi otsevalimist on oma sõnavõttudes toetanud ka Riigikohtu endine esimees, reformierakondlasest kunagine justiitsminister Märt Rask, kes on öelnud järgmist: "Ainult nõrgad erakonnad, kellel puudub rahva usaldus, pooldavad riigipea valimist parlamendis." Päris kõnekas mõte! Kahjuks Reformierakond, kuhu Märt Rask kuulus, presidendi otsevalimist ei toeta. Presidendi otsevalimist on toetanud ka Toomas Hendrik Ilves, tõi küll, mitte oma praeguses ametis. Aga olles välisminister, on Toomas Hendrik Ilves öelnud, et presidendi otsevalimise ideel on jumet. Hiljem on ta hakanud seda tagasi ajama.

Neile, kes pelgavad, et presidendi otsevalimine on midagi Euroopale võõrast, kinnitan, et nii see pole. Presidenti valitakse otse Austrias, Leedus, Portugalis, Prantsusmaal, Slovakkias, Sloveenias, Soomes ja Tšehhis. Presidendi otsevalimine on euroopalik poliitiline traditsioon, mis on omane suurele osale Euroopa Liidu maadest. Keskerakond on kindlal seisukohal, et presidendi otsevalimine rahva poolt vastab ühiskonna ootustele ning lähendab rahvast riigile, andes täiendava võimaluse osaleda

oluliste riiklike otsuste langetamisel. Ei maksa karta, et rahva poolt otse, parlamendi vahendusega valitud presidendil on äkki suurem autoriteet ja võib-olla ta on siis vähem aldis parlamendiga koostööd tegema – tema tagasivalimine ei sõltu ju enam parlamendi fraktsioonide tahtest. Kui rahva mandaadiga president manitseb Riigikogu rohkem ja paremini tööle ning distsiplineerib seadusandjat ehk meid siin, siis on see meie riigi tervisele loomulikult hoopis hea.

Eile toimus Keskerakonna eestvedamisel Kadrioru lossi ees meeldetuletusmiiting, kus me tähistasime aasta möödumist sellesama eelnõu menetlusest väljahäätamisest. Meie ettepanek Eesti Vabariigi presidendile Toomas Hendrik Ilvesele on see, et ta kasutaks aega, mis tal on ametis jäänud, ning seda mõju, mis presidendil on, et valitsusele ja erakondadele meelde tuletada nii Keskerakonna fraktsiooni kui ka president Lennart Meri algatatud eelnõu. On oluline, et parlament sellesse tõsiselt suhtuks. Ja miks ei võiks Ilves käituda samamoodi kui president Meri ja anda oma ametioleku viimasel päeval siin saalis parlamendile arutluseks sama sisuga eelnõu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Vaba mikrofoni voor on lõppenud ja tänane päevakord ammendunud. Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 15.24.

Istungi kestus 24 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 6. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu (588 SE) esimene lugemine

2. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (607 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Väliskomisjon algatab eelnõu Riigikogu otsuse "Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarset Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmiseks. Väliskomisjon toetas oma 5. mai istungil Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ettepanekut nimetatud delegatsiooni juhiks Marianne Mikko. Väliskomisjoni ettepanek Riigikogu juhatusele on määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 9. mai kell 16.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjonil on hea meel anda üle eelnõu õiguskantsleri seaduse täiendamise kohta. Eelnõuga soovitakse täiendada õiguskantsleri seadust ning näha selles selge sõnaga ette õiguskantsleri ülesanne teostada järelevalvet isikute põhiõiguste ja -vabaduste järgimise üle täide-

saatva riigivõimu asutuste poolt varjatult isikuandmete ja nendega seonduva teabe kogumise, töötlemise, kasutamise ja järelevalve korralduse üle. Õiguskantsleri seaduse kehtiv redaktsioon ei sätesta selge sõnaga õiguskantsleri pädevust isikuandmeid puudutava jälitus- ja julgeolekuteabe varjatud töötlemise kontrollimisel. Eelnõus sätestatud järelevalve pädevust tuleb mõista kui õiguskantsleri ombudsmanijärelevalve pädevuse täpsustust. Eelnõu tagab seadusena vastuvõtmisel teabe varjatud töötlemise üle teostatava järelevalve suurema õigusselguse, neutraalsuse ja professionaalsuse ning aitab sellega kaasa isikute põhiõiguste ja -vabaduste paremale tagamisele täitevvõimu tegevuses. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Ken-Marti Vaeheri! Head ametikaaslased, saalis on natuke liiga suur lärm. Ma palun olla vaiksemalt!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon esitab Riigikogu otsuse eelnõu, mis käsitleb Sisekaitseakadeemia viimist Ida-Viru maakonda. Teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku määrata Sisekaitseakadeemia uueks asukohaks Ida-Virumaa ja rajada sinna käimasoleva Euroopa Liidu eelarveperioodi jooksul uus Sisekaitseakadeemia õppehoone. IRL-i fraktsiooni arvates on see oluline julgeoleku- ja ka regionaalpoliitiline samm. Eelmise valitsusk koalitsiooni ajal on seda sammu arutatud päris mitmel korral. Läbi on viidud hulk analüüse. (Juhataja helistab kella.) Kõige viimane tähtaeg on määratud 2014. aasta teise kvartali lõpuks – selleks ajaks tuleb valitsusele esitada täiendatud materjalid Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale üleviimise kohta. IRL-i fraktsiooni arvates on see üks konkreetsemaid ja reaalsemaid samme selleks, et Ida-Virumaal oleks Eesti riigi kohalolekut rohkem tunda. Meil on

näiteks tuua analoogilised end õigustanud sammud 2013. aastast, kui sinna viidi Justiitsministeeriumi vanglate osakond, mis asub nüüd Jõhvis. 2008. aastal rajati kompleksne Viru vangla. Mis puutub eelarvesse, siis on arvestatud Euroopa Liidu finantsperspektiivi raames eraldatavaid ressursse, et koondada Sisekaitseakadeemia ühte kohta. Meie arvates peaks see koht olema Ida-Virumaa ja me loodame, et parlament seda otsuse eelnõu toetab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Margus Hansoni!

Margus Hanson

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Väliskomisjon arutas oma 5. mai istungil Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee delegatsiooni küsimust, kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on esitanud ettepaneku selle koosseisu muuta, ja nimelt alljärgnevalt. Tulenevalt valitsusk koalitsiooni muutumisest on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek nimetada delegatsiooni asendusliige Indrek Saar delegatsiooni juhiks, senisest juhust Liisa-Ly Pakostast saaks sel juhul delegatsiooni asendusliige. Täienduseks võin öelda veel seda ja peangi ütleva, et väliskomisjon on teinud Riigikogu juhatusel ettepaneku määrata eelnõu muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks reede, 9. mai kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud neli eelnõu. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise. Nüüd teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

1. Kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse eelnõu (588 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänase päevakorra punktide arutelu. Esimene päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse § 29 muutmise seaduse

eelnõu 588 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Jaak Alliku!

Jaak Allik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõnealuse seaduseelnõu eesmärk on võimaldada nendel inimestel, kel on lisaks Eesti kodakondsusele ka muu riigi kodakondsus, säilitada Eesti kodakondsus, kui muu riigi kodakondsusest loobuda on võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline. Vastavalt kodakondsuse seaduse § 1 lõikele 2 ei tohi Eesti kodanik olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses. Kui isik on Eesti kodanikuna astunud muu riigi kodakondsusse ega ole eelnevalt Eesti kodakondsusest loobunud, alustab Politsei- ja Piirivalveamet vastavalt kodakondsuse seaduse §-le 29 Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemise menetlust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Head ametikaaslased, meie istung on kestnud juba 7 minutit ja 55 sekundit, ent ikka on saalis väga suur lärm. Igast reast tuleb keegi ja sosistab midagi, keegi räägib ka kõvemini. Palun vaikust! Palun austame ettekandjat, palun austame neid ametikaaslasi, kes soovivad eelnõu tutvustamist kuulata. Ma väga tänan teid!

Jaak Allik

Politsei- ja Piirivalveametil puudub selles küsimuses kaalutusõigus. Haldusmenetluse käigus antakse isikule küll võimalus loobuda teatud aja jooksul muu riigi kodakondsusest ning sel moel Eesti kodakondsusse jääda. Eelnõu eesmärk on anda Politsei- ja Piirivalveametile kaalutusõigus ning võimaldada isikul säilitada Eesti kodakondsus ka nendel juhtudel, kui tal ei ole võimalik teise riigi kodakondsusest loobuda.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon andis kõnealuse eelnõu Riigikogu menetlusele 30. jaanuaril 2014. aastal, kohe pärast seda, kui Riigikogu oli 28. jaanuaril samasisulise eelnõu esimesel lugemisel häältevahekorraga 38 : 37 tagasi lükanud. Mäletatavasti oli eelnõu esitamise ajend Kohtla-Järvel elava 13-aastase neiu Kristina Brujeva juhtum. Temalt oli hakatud naturalisatsiooni teel omandatud Eesti kodakondsust tema tahte vastaselt ära võtma,

kuna tema isa oli vahepeal astunud Venemaa Föderatsiooni kodanikuks ning võtnud ka lapsele Vene kodakondsuse. Vabalt eesti keelt rääkiv ning isegi Vabariigi Presidendilt aukirja saanud tütarlaps soovis Vene kodakondsusest loobuda, kuid ilmnis tõsiasi, et Venemaa seadus võimaldab seda alaealise puhul vaid juhul, kui üks vanematest on mõne teise riigi kodanik. Paraku on tütarlapse ema kodakondsuseta, millist juhtumit Vene kodakondsuse seadus ei käsitle.

Meid innustas eelnõu uuesti esitama tõsiasi, et Riigikogu 28. jaanuari otsus tekitas avalikkuses laialdase pahameele ning samasisuliste avaldustega esinesid ka president Toomas Hendrik Ilves ja peaminister Andrus Ansip. Tsiteerin presidenti: "Loodan, et meie riigimasin peatub enne, kui hakkab Kohtla-Järve 13-aastaselt tüdrukult ära võtma Eesti kodakondsust. /.../ Milles see tüdruk süüdi on? Palun ametnikelt inimlikkust ja mõistmist." Peaminister Ansip lausus Vikerraadios: "Kui noor inimene on veendunud, et täiskasvanuks saades tahab ta olla kindlasti Eesti kodanik, siis pelgalt seetõttu, et Vene kodakondsusest ei ole alaealistel võimalik loobuda, ei peaks meie jätma teda ilma Eesti kodakondsusest."

Ma ei hakka praegu peatuma Riigikogus 28. jaanuaril toimunud arutelul. Nii siis kui ka Vabariigi Valitsuse poolt 14. märtsil siseminister Ken-Martti Vaheri allkirjaga antud negatiivses arvamuses täna arutatava seaduseelnõu kohta taandus diskussioon küsimusele, kas kõnealuse eelnõuga muudetakse kodakondsuse seaduse aluspõhimõtteid või mitte. Nagu aru võib saada, käib jutt topeltkodakondsuse keelust kui Eesti kodakondsuspoliitika aluspõhimõttest. Tahan rõhutada, et kõnealune eelnõu ei soovi muuta kodakondsuse seaduse § 1 lõiget 2, mis selle keelu sätestab. Seega ei riiva eelnõu Eesti kodakondsuse selliselt mõisteta- vat aluspõhimõtet. Soovime vaid täiendada kodakondsuse seaduse § 29, mis kõneleb Eesti kodakondsuse kaotamisest mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega. Praeguse seaduse teksti kohaselt loetakse isik Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutuse poolt Eesti kodakondsuse kaotatuks mõne muu riigi kodakondsuse vastuvõtmise või Eesti kodakondsusest loobumisega mõne muu riigi kodakondsuse kasuks. Me soovime, et selle seaduspunkti puhul keh-

tiks erand, mille kohaselt säte ei rakenduks juhul, kui isik tõendab, et muu riigi kodakondsusest loobumine on võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline. Selline erand annaks Politsei- ja Piirivalveametile seadusliku aluse kaalutusõiguseks.

Väide, et selline õigus avaks värava topeltkodakondsusega inimeste massiliseks juurde- tekkeks lisaks juba olemasolevale sajale tuhandele, on minu arvates Politsei- ja Piirivalve- ametit solvav. Tahan rõhutada, et Eesti on üks väheseid Euroopa riike, kus topeltkodakondsus on keelatud. Kuid ka nendes riikides, kus nii on, nähakse ette erandeid, mis kaitsevad lapsi ja perekondi. Näiteks on üks vaieldamatult rangeimaid kodakondsuse seadusi Austrias, kuid ka seal võib teise riigi kodakondsuse säilitada, kui kõne all on lapse heaolu või selleks on mõjuv era- või pereeluline põhjus.

Konkreetse Kohtla-Järve neiu ja teiste temataoliste puhul tähendaks seadusmuudatus lihtsalt praeguse tegeliku olukorra seaduslikku pikendamist kuni asjaosaliste 18-aastaseks saamiseni, mil neil oleks võimalik Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobuda ning seadusega ettenähtud erandi alus kaoks.

Ma avaldan lootust, et Riigikogu enamusel on vahepeal olnud aega meie ettepanekusse ja selle taga olevatesse humaansettesse kaalutlustesse süüvida ning koostöös Siseministeeriumiga on võimalik meie eelnõu põhimõtte peat- selt seadusmuudatusena kehtestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on vähemalt üks küsimus. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kuulsin täna meediauudist selle eelnõu kohta ja kuulasin ka sinu ettekannet eelnõu asjaolude kohta. Samuti olen kursis selle eelnõu menet- lemiselega põhiseaduskomisjonis. Jutt on sellest, et eelnõu puudutaks justkui üksnes alaealisi, sa tõid selle näiteks Kohtla-Järve alaealise tüdru- ku juhtumi. Aga kui me selle eelnõu teksti vaatame, siis siin ei ole sõnakestki selle kohta, et eelnõu puudutab just nimelt alaealisi. Kui see eelnõu muutub seaduseks, oleks muuda- tuse sisu märksa laiem ja käiks kõigi isikute, kaasa arvatud täiskasvanute kohta. Millest see

väga terav vastuolu sinu esinemise sisu ja eelnõu teksti vahel?

Jaak Allik

Aitäh küsimuse eest! Terav see vastuolu ei ole. Aga me oleme seda, jah, kogu aeg käsitlenud mõnevõrra laiendatuna. Võib ju ka täiskasvanu puhul ette kujutada olukorda, kus inimene ei saa mõne muu riigi kodakondsusest loobuda. Võtame kas või kõige lihtsama näite. Kui inimene on tulnud poliitilise pagulasena Eestisse ja saanud siin pagulase staatuse, siis peaks ta kodakondsusest loobumiseks minema tagasi riiki, kus teda ähvardab vanglakaristus. Kui eelmine kord seda seaduseelnõu siin saalis arutati, siis kinnitati, et niisuguseid juhtumeid praktikas tegelikult ei ole esinenud. Minu meelest ka Vabariigi Valitsuse arvamuses on seda rõhutatud. Aga samal ajal me võime ette kujutada küll, et säärane olukord on siiski võimalik, ja siis on imelik tulla uuesti välja seaduseelnõuga, mis jälle ühe-kahe-kolme inimese kohta käib. Ma ei näe selles midagi kurja ning ma tõesti ei usu, et Politsei- ja Piirivalveamet ei suuda talle antud kaalutusõigust rakendada. Rõhutan veel kord, et selle tõestamine, et kodakondsusest loobuda ei ole võimalik, pole Politsei- ja Piirivalveameti pädevuses. Ta võib seda kontrollida, aga tõestama peab seda ikkagi see isik, kes on taotleja.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Vahtre, palun!

Lauri Vahtre

Täna! Lugupeetud ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et kui me selle seaduse vastu võtame, siis tekib olukord, kus on olemas legaalne võimalus omandada topeltkodakondsus? Koostoimes teie seletustega on minu arvates tegemist lühikese õpetusega, kuidas seda saavutada. Tuleb enne täisealiseks saamist omandada naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsus ja siis lasta oma vanemate kaudu endal tekkida Vene kodakondsus. Ja meie ütleme nüüd seadusega, et jah, nii võib, nii on õige ja midagi ei juhtu. Miks me seda teeme?

Jaak Allik

Kõigepealt aitäh küsimuse eest! Ma juhin tähelepanu, et naturalisatsiooni teel saab Eesti kodakondsuse omandada ainult sel juhul, kui

kumbki vanematest ei ole Eesti kodanik, kui mõlemad on meie kõnepruugi järgi halli passi omanikud. Kui nüüd eeldada, et imikul tekib kohe säärane kaval plaan, kuidas saada Eesti kodakondsust ja pluss veel Vene kodakondsus, siis vahest me hindame seda imikut üle ja ka tema vanemaid. Neil on ikka vaja väga mitu operatsiooni ette võtta. Neil ei tohi kummalgi olla Eesti kodakondsust, vähemalt üks vanem peab endale võtma soovitud teise riigi kodakondsuse ja lapsele samuti, ning lõpuks peab laps 18-aastaselt niikuinii sellest loobuma. Ma ei usu, et nii keeruliste protseduuride kehtides tekib väga palju soovijaid, ja ma arvan, et ka see konkreetne juhtum, millest me räägime, ei olnud niimoodi välja mõeldud. Kogu edasine käik ju tõestab, et see ei olnud nii mõeldud, et mingi kavalusega saada kahe riigi kodakondsus. Ilmselt tüdruku isa seda tõesti ei teadnud.

Ja mis puutub täiskasvanutesse, siis ma veel kord rõhutan, et miks me ometi arvame, et meie Politsei- ja Piirivalveamet ei ole analüüsivõimeline ega suuda välja selgitada võimalikke üksikuid juhte, kus on mängus mingi kuritahtlik skeem. Enamasti on ju tegu objektiivsete põhjustega. Aga kui rääkida topeltkodakondsusest, siis juhin tähelepanu sellele, et Siseministeriumi andmeil on neid isikuid Eestis 25 000, ja kui ma kuulsin härra Ansipi raadiointervjuud Vikerraadios, siis tema nimetas arvu 100 000. Nii et üksikud topeltkodakondsusega inimesed, kes selle muudatuse mõjul veel juurde tekkida võiks, probleemi oluliselt ei süvenda.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kindlasti on vastu oma tahtmist või enda teadmata keerulisse olukorda sattunud alaealise kaitsmine Eesti riigi poolt õilis eesmärk ja kasuks nii riigile kui kõnealusele isikule. Lihtsalt taustaks aga nii palju, et mõni aasta tagasi oli mul kodakondsuspoliitikaga rohkesti tegemist – tegelesin sellega rahvastikuministrina. Minu kogemus oli see, et Venemaa Föderatsiooni ametiasutustelt oli väga keeruline kätte saada mingisugustki usutavat infot, kui palju on Eestis Venemaa Föderatsiooni kodanikke või kui paljudel isikutel on Venemaal Eesti kodakondsus. Kas see olukord on

nüüd kuidagimoodi paranenud? Siia maani on arvud, kui palju on meil halli passiga inimesi, kellel tõesti ei ole teist kodakondsust, ja kui palju on meil Venemaa Föderatsiooni kodanikke, puhtalt hinnangulised.

Jaak Allik

Aitäh küsimuse eest! Kuna ma ei ole spetsiaalselt selle probleemiga tegelenud, siis ma ei oska öelda, kas olukord on paranenud või ei ole paranenud. Teistpidi ma näen selle taga Venemaa Föderatsiooni objektiivset huvi – miks ta peaks nii väga tahtma neid andmeid Eesti Vabariigile anda? Temapoolne huvi nagu puudub. Võtame või konkreetse juhtumi, millest see seaduseelnõu alguse sai. Tüdrukul oli Eesti pass olemas ja kui ta läks koos emaga passi vahetama, siis ema esitas teadmatuses millegipärast ka lapse Vene passi. Aga kui palju on samasuguseid inimesi, kes lihtsalt ei esita Vene passi ja on rahulikult topeltkodakondsuses edasi, seda me ju tõesti ei tea.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Hea ettekandja! Seadust rakendatakse tagasiulatuvalt alates 1. aprillist 1995. Mida see praktikas tähendab? Kas need lapsed, kellelt juba on Eesti kodakondsus ära võetud, saavad selle tagasi?

Jaak Allik

Aitäh küsimuse eest! See on väga spetsiifiline juriidiline küsimus. Kardan, et ma täpselt vastata ei oska. Oskan ainult seletada, miks rakendatakse tagasiulatuvalt. Ühelt poolt on põhimõte, nagu ma olen aru saanud, et kui seadus inimesele, kodanikule mingeid hüvesid juurde annab, siis seda võib rakendada tagasiulatuvalt. Kui midagi ära võetakse, siis ei tohiks tagasiulatuvalt rakendada. Konkreetne probleem lähtub kas või selle tütarlapse olukorrast. See fakt ju tuli avalikuks enne seda, kui seadusmuudatus meie tavaliste reeglite järgi võiks jõustuda, ja siis tekiks küsimus, kas see temale ka kehtib või mitte. Kas keegi saaks nüüd Eesti kodakondsuse tagasi? Äkki te esitate selle küsimuse kaasettekandjale härra Marustele, tema juristina oskab ehk täpselt vastata. Mina ei oska seda tõlgendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma olen endiselt seda meelt, et lapselt ei tohiks tema tahte vastaselt Eesti Vabariigi kodakondsust ära võtta. Aga ma ei saa aru, miks teie ettekantud eelnõu tegeleb ohtliku või ebamõistlikult keerulise kodakondsusest loobumise teemaga, kui meil on teada, et mitte ühtegi niisugust juhtu elus ette tulnud ei ole. Ja miks see eelnõu ei tegele umbes 100 000 väliseestlasega, kel kas on topeltkodakondsus või kes tahaksid seda saada, aga kelle puhul seadus praegu justkui välistab topeltkodakondsuse võimaluse. Miks eelnõu nende inimestega ei tegele?

Jaak Allik

Aitäh, härra Ansip! Teie märkus on äärmiselt õige ja veel toredam oleks, kui me saaksime seda võtta ettepanekuna. Paraku me koalitsiooniläbirääkimistel ei jõudnud selle küsimuse lahendamisel päris üksmeelele. Loodan väga, et aja ja ühiskonna arenedes me kindlasti jõuame ideeni, mille te väga õigustatult välja käisite.

Aseesimees Jüri Ratas

Etti Kagarov, palun!

Etti Kagarov

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas te oskate öelda, mis seisus selle 13-aastase tüdruku juhtumi lahendamine praegu on?

Jaak Allik

Aitäh! Kõigepealt, ma ei tea, äkki ta on juba 14-aastane. Aega on ju läinud ja ma ei tea, millal ta sünnipäev on. Aga tõepoolest me uurisime, mis siis nüüd saanud on. Vahepeal tuli Siseministeriumist indikatsioon, et pigistame silma kinni ja las see lugu areneb neli aastat. Suheldes tüdruku emaga aga saime asjade seisust järgmise ülevaate. Perele lubati, et juuni lõpuni võib kesta senine olukord, aga seejärel peab ema tegema eesti keele eksami, või võetakse neiuult Eesti kodakondsus ära. Ema ütles, et ta ei suuda praegu veel eksamit teha. Nüüd ongi imelik olukord. Tütarlapsel on Eesti kodakondsus, ta räägib vabalt eesti

keelt ja tahab Eesti kodakondsust säilitada, aga me peaksime talt selle ära võtma. Samas me soovime kangesti, et Eesti kodanik saaks tema emast, kes piirkonnas valitseva keelesituatsiooni tõttu seda seni aktiivselt soovinud ei ole. Ma ei taha öelda, et see sünnib ema tahte vastaselt, aga tõsiasi on, et me oleme perekonna seadnud teatud mõttes sundvaliku ette.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Minu küsimus puudutab seda, et praegu viidatud juhtum, millest te ka ettekandes rääkisite, ei ole ju tegelikult see õigussuhe, mida te oma eelnõuga reguleerida soovite, te olete sellest suurepäraselt teadlik. Teie ettepanek on selgelt see, et naturalisatsiooni korras kodanikuks saanutele kehtestataks topeltkodakondsuse lubatavus, kui isik tõendab, et mõne muu riigi kodakondsusest loobumine on võimatu, ohtlik või ebamõistlik. Mis tähendab seda, et kui tuhanded naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse saanud inimesed võtaksid näiteks Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse ja Venemaa Föderatsioon seab oma õiguskorras neile mingi ebamõistliku kriteeriumi, siis Eesti kodakondsuspoliitika peab taanduma. Minu hinnangul on see kodakondsuspoliitika põhimõtetest loobumine, nende muutmine, samm eesrindlikus suunas, nagu te seda siin hellitavalt iseloomustasite. Õelge ära, mis on selle seaduseelnõu puhul tegelik motiiv! Konkreetset õigussuhet see tegelikult ju ei reguleeri, nagu on ka valitsuse hinnang.

Jaak Allik

Mis on tegelik motiiv, selle kohta ma esitasin loomulikult ettekande ja see on siin eelnõus ka kirjas. Praegu saavad täiskasvanud inimesed Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse seaduse põhjal Vene kodakondsusest loobuda ja seetõttu nad ei ole selle seaduseelnõu regulatsiooni objekt. Kas on loogiline eeldada, et Venemaa Föderatsioon mõtleb nüüd välja midagi eriti huvitavat, et Eesti Vabariiki kiustata või õhnestada, ja muudab oma kodakondsuse seaduse selliseks, et üldse ei saa Vene kodakondsusest loobuda? Ma ei kujuta küll ette ühe riigi kodakondsuse seadust, mis sätestab, et selle riigi kodakondsusest loobuda ei

saa. Sellist seadust minu teada maailmas ei ole. Aga kui nüüd toimuks mingi selline muutus, eks me siis tuleksime asja juurde tagasi ja reguleeriksime oma seadust vastavalt. Aga praegu on Venemaa Föderatsiooni seaduses väga selgelt öeldud, et alates 18 aasta vanusest võib igäüks Vene kodakondsusest loobuda. Seega meie eelnõu regulatsiooni objekt see ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Te panete pidevalt jahmuma oma selgitustega nii selle eelnõu kui ka üldse Eesti kodakondsuspoliitika kohta. Üle-eelmises vastuses viitasite teatud irooniaga, et Eesti Vabariik on hakanud määratlemata kodakondsusega isikuid, näiteks selle Kohtla-Järve tüdruku ema, suunama omandama Eesti kodakondsust. Mulle tundub, et see peakski olema üks meie kodakondsuspoliitika sihte, et isikud, kellel ei ole kodakondsust, kes on n-ö halli passi omanikud, astuksid riigi abil samme, et Eesti kodanikuks saada. Kas te tõesti peate seda kummaliseks, et Eesti Vabariik on tolle Kohtla-Järve tüdruku emaga arutanud, kuidas ta võiks omandada Eesti kodakondsust, ja pakkunud talle võimalust eesti keel ära õppida? Kas ma sain teist õigesti aru? Või ma sain teie iroonilisest vastusest valesti aru?

Jaak Allik

Jah, te saite minu iroonilisest vastusest valesti aru. Muidugi on see väga positiivne, et Eesti Vabariik leiab mittekodanikele erinevaid motivatsioone Eesti kodakondsuse omandamiseks. Kuid ma ei kujuta ette, et see motivatsioon võiks olla selline, et kui sa juuni lõpuks eksamit ära ei tee, siis me võtame sinu tütrelt kodakondsuse ära. Ma ei usu, et see on niisugusel puhul kõige positiivsem motivatsioon.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mina küll ei saa aru eelnõu § 2 punktist 2, kus räägitakse, et seadust rakendatakse tagasiulatu-

valt alates 1995. aasta 1. aprillist. Mispärast just see 1. aprill 1995? Mul on selline spekulatiivne küsimus, et mispärast mitte aasta 1993 või 2000?

Jaak Allik

Võib-olla ma eksin, aga minu meelest on see praeguse kodakondsuse seaduse jõustumise aeg. Ma olen sellest nii aru saanud. Kui ma olen valesti aru saanud, siis palun vabandust, aga minu meelest see tähendab seda. Ainus loogika tundub olevat selles. Aga kui siin on midagi valesti, siis me saame selle muidugi enne teist lugemist ära parandada.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kordan sama küsimust, mille härra Efendijev praegu esitas. Yana Toomile vastates te ütlesite, et teie meelest seadust tagasiulatult tegelikult rakendada ei hakata või et seda ei saa millegipärast rakendada, et isikutele, kes pärast kodakondsuse seaduse praeguse versiooni jõustumist 1995. aasta 1. aprillil on saanud sellisel alusel Eesti kodakondsuse, antakse see tagasiulatult tagasi, kui nad on selle vahepeal kaotanud. Te ütlete, et seda teha ei saa või ei kavatseta. Ma ei saa aru, mida see tagasiulatuvus sellisel juhul üldse selles seaduseel- nõus tähendab.

Jaak Allik

Kõigepealt, kui me räägime konkreetsetest lastest, siis nad on ammu täiskasvanuks saanud. Ma veel kord ütlen, et mina sain tagasiulatult rakendamise põhimõttest aru just nii, et seaduse tavalises korras kehtima panekul võib tekkida küsimus, kas see käib ka nende inimeste kohta, kelle pärast eelnõu üldse menetluses on. Me tahaksime, et see käiks ka nende kohta, kelle puhul see probleem praegu üles kerkinud on. Ma ei usu, et keegi hakkab selle alusel lahendama mingeid üksikjuhtumeid näiteks aastast 1996 või 1999.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmus Reinsalu, palun!

Urmus Reinsalu

Aitäh! Ma sain vastusest oma küsimusele aru nii, et kui Venemaa Föderatsioon muudaks oma kodakondsusnõudeid naturalisatsiooni korras Eesti kodanikuks saanutele keerulise- maks, mis tooks kaasa loobumise, siis see praegune eelnõu oleks alus, et järgneva eel- nõuga allutada Eesti kodakondsusõigus Vene- maa Föderatsiooni kodakondsusõigusele. Ehk teisisõnu, kui Venemaa Föderatsioon oma ko- dakondsusõigust muudab, siis peame ka meie naturalisatsiooni korras kodanikuks saanutele seda mugavamaks muutma. Küsimus on selles, et need kaks paragrahvi koosmõjus on väga ühese sihiga, siin ei ole mingisugust keeruta- mist. 1995. aastast saati me siis juhul, kui isik ütleb, et tal on keeruline või ebamõistlik Vene- maa Föderatsiooni kodakondsusest loobuda, me selle topeltkodakondsuse ka legaliseerime. Kas see on teie tegelik kavatsus?

Jaak Allik

Ei, see ei ole tegelik kavatsus. Te räägite mingitest inimestest, kellel on 20 või 15 aastat olnud topeltkodakondsus. Ja Venemaa Föde- ratsiooni kodakondsusest, ma ütlen veel kord, saab loobuda. Ning ma ei räägiks ainult Vene- maa Föderatsioonist, maailmas on umbes 200 riiki ja igal on oma kodakondsuse seadus. Aga kogu seadusruum ei ole üheski riigis iga- vene ja need ei ole kümme käsku, mis on piib- lis kirjas. Iga riik kohendab seadusi vastavalt sellele, milline on teda ümbritsev olukord. Kui me näeme, et kodakondsuse seaduses millegi- pärast üks või teine säte on Eesti riigile kahju- lik või ei tööta, siis tuleb neid vastavalt konk- reetsele olukorrale muuta. Ei maksa spekullee- rida võimalustega, mis võib juhtuda, kui üks või teine riik seda või teist teeb. Iga riik võib teha midagi, mis mõne meie seaduse tõttu tekitab Eesti jaoks halva olukorra, ning siis on loomulik, et Eesti muudab oma seadust nii, et see meile sobib. See ei tähenda seda, et me allutame oma seadused kellegi teise õigusruu- mile.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekand- ja! Ma olen nagu kolleeg Väino Lindegi veidi

hämningus selle üle, et eelnõu tekstis pole mitte silpigi alaealistest. Seletuskirjas, mille sa ette lugesid ja millega seoses sa tsiteerisid Toomas Hendrik Ilvest ja Andrus Ansipit, käis kogu jutt alaealistele tehtava ülekohtu kõrvaldamisest. Millest selline vastuolu? See on minu meelest pehmelt öeldes natuke mage stiil, kui tullakse esitlema eelnõu ja seletuskirja, mis on omavahel selges vastuolus. Aga minu küsimus on ajendatud sellest, et Andrus Ansip esitas siin küsimuse ja vastusest talle ma sain aru, et sotsiaaldemokraadid on valmis algatama eelnõu, mis püüaks lahendada seda probleemi, et just sünnijärgse Eesti kodakondsuse puhul tekib vastuolu praeguse põhiseadusega. Põhiseadus keelab sünnijärgset Eesti kodakondsust ära võtta, aga kodakondsuse seadus keelab topeltkodakondsust omada. See puudutab paljusid väliseestlasi.

Jaak Allik

Kõigepealt teie küsimuse esimesest pooldest. Ma ütlen veel kord, et ka alaealine on isik. Selles mõttes käib eelnõu ka täiskasvanute kohta. Praegune eelnõu tekst tõesti hõlmaks ka juhtumeid, kui suudetakse tõestada, et täiskasvanu ei saa loobuda kodakondsusest. Veel kord ütlen, et Venemaa Föderatsiooni see punkt praegu üldse ei puuduta. Aga nüüd teie küsimuse teine pool. Jah, sotsiaaldemokraadid on kindlasti valmis sel teemal diskussiooni algatama ja seda küsimust arutama, sest vastuolu nende kahe sätte vahel on ju ammu selge ja inimeste arv, kellel on topeltkodakondsus, üha kasvab.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kolleeg Lauri Vahtrele vastates te märkisite irooniliselt, et te ei usu, et imikul tekkis kiusatus kodakondsusega mängida. Küsimus ei olnud mõeldud imikute, vaid eelkõige ikkagi nende vanemate ja Venemaa Föderatsiooni poliitika kohta. Ma küsin teie käest selle eelnõu ja seaduse muutmise kontekstis järgmist. Me teame väga hästi, et Venemaa Föderatsioon jagas Krimmis massiliselt sealsetele elanikele Vene kodakondsust. Kui Moskva otsustab Eestiski samasuguse sammu astuda, kas siis saab ka

meie riigis tekitada tuhandeid topeltkodakondsusega isikuid?

Jaak Allik

Aitäh! Esiteks ma ei pea õigeks tõmmata siin saalis paralleele Eesti ja Krimmi olukorra vahel. Arvan, et mingeid paralleele nende vahel tõmmata ei ole sobiv. Teiseks, kui me vaatame praktikat, siis topeltkodakondsusega isikuid tekib kogu aeg, meie aga ei tea sellest midagi. Nüüd on teada see üks juhtum, kui inimene on oma topeltkodakondsuse avalikustanud. Kui me selle seaduse vastu võtame, siis me muudame seaduskuulekad inimesed võrdseks nendega, kes seaduskuulekad ei ole. Põhimõtteliselt on Eestis elavatel mittekodanikel praegu suhteliselt lihtne Vene kodakondsus omandada, mingit vajadust selleks mingeid petuskeeme kasutada ma ei näe.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Kas te oskate öelda, miks te ei arvestanud seda Keskerakonna ettepanekut, millega me oleme vist juba kaks korda välja tulnud, et haarata selle eelnõuga ka need lapsed, kellel üks vanem on Vene kodanik ja teine on halli passiga? Sisuliselt on olukord ju sama.

Jaak Allik

Ma lihtsalt väljendan nüüd oma isiklikku arvamust. Arvan, et diskussioon siin saalis oleks sel juhul läinud veel pikemaks ja eelnõu vastuvõtmine muutunud selle võrra kaheldavamaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Ka minu peres on kaks lapselast, kes on sünnipäraselt topeltkodakondsusega. Pühapäeva õhtul astusime prouaga nende juurest läbi. 13-aastane Toomas küsis, miks Eestis selline seadus on, et ta peab kas ema või isa kodakondsusest loobuma. Ma ütlesin, et me hakkame seda asja arutama, ning ma usun ja loodan, et ta ei pea ei isa ega ema kodakondsusest loobuma ja tema

õde ka mitte. Mis sina arvad, kas juhtub nii?
Kas ma ütlesin õigesti?

Jaak Allik

Hea kolleeg Kaljuvee! Esiteks ma loodan, et sa ütlesid õigesti. Ma loodan, et juhtub nii. Ja kui sa peaksid sellise sisuga seaduseelnõu esitama, siis ma võin kinnitada, et sa leiad sotsiaaldemokraatide fraktsioonist kindlasti selle pooldajaid.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Mulle kui põhiseaduskomisjoni liikmele jäi arusaamatuks Yana Toomi küsimus, miks ei arvestatud Keskerakonna ettepanekuga. Ma ei ole põhiseaduskomisjonis selle ettepanekuga kokku puutunud, kas sa selgitaksid, mis vormis see on tehtud?

Jaak Allik

Kui ma õigesti mäletan – ja Yana Toom sellele ka viitas –, siis Keskerakond on esitanud sellesisulise seaduseelnõu, mitte kõnealuse eelnõu muudatusettepaneku. Ja Riigikogu on vist ka menetlenud seda eelnõu, millele Yana Toom viitas.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, hea eesistuja! Austatud ettekandja! Eestis on sadu ja tuhandeid perekondi, kus ühel vanemal on Eesti Vabariigi kodakondsus ja teisel vanemal on mõne teise riigi kodakondsus. Näiteks emal on Eesti kodakondsus ja isal Ühendkuningriigi kodakondsus, lapsel on topeltkodakondsus. Ma usun, et kõik need inimesed praegu ootavad seda, et Riigikogu lahendaks nende laste probleemi nii, et nad ei peaks täiskasvanuks saades loobuma kummaski kodakondsusest – ei Eesti Vabariigi ega Ühendkuningriigi kodakondsusest, ei Eesti Vabariigi ega Soome Vabariigi kodakondsusest. Miks ikkagi see eelnõu tegeleb isikutega, kellel on ohtlik või ebamõistlikult keeruline loobuda teise riigi kodakondsusest? Selliseid juhtumeid Eesti Vabariigi ajaloos ei ole olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi!

Andrus Ansip

Miks see ei tegele nende tuhandete inimestega, kellel on tõeline probleem?

Jaak Allik

Veel kord aitäh, härra Ansip! Tõepoolest, ma loen kodakondsuse seadusest, et 18-aastaseks saamisel sellised inimesed, nagu on ka härra Kaljuvee lapselapsed, peavad kolme aasta jooksul loobuma Eesti kodakondsusest või selle teise riigi kodakondsusest. Ja me teame, et neid inimesi tekib kogu aeg juurde. See eelnõu püüab kiiresti lahendada konkreetseid olukordi, mis on Eesti Vabariigis. Selle eelnõu sisu on aga suhteliselt kitsas. Kui te ühineksite kolleeg Kaljuveega ja esitaksite laiemas sisuga eelnõu, siis me kindlasti seda toetaksime. Minagi tahaksin väga, et niisugune eelnõu jõuaks juba selle koosseisu ajal Riigikogu menetlusse. Aga ma kardan, et siis meie head kolleegid IRL-ist, kes praegu isegi seda üksikjuhtumit üsna teravalt on käsitletud, käivitaksid siin saalis õige elava diskussiooni.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! IRL kindlasti ei käsitle seda alaealiga seotud üksikjuhtumit niisuguses võtmes, nagu teie seda näete. See konkreetne probleem tuleks lahendada ja kui see eelnõu aitaks seda teha, siis oleks seda võimalik toetada. Paraku ei jäänud mul tähelepanuta, et eelnõu on sisse antud strateegilise kavatsusega sätestada topeltkodakondsus tulevikus võimalikult laiapõhjaliselt. Konkreetne eelnõu keskendub nende riikide topeltkodakondsusega inimestele, kus kodakondsusest loobumine on raskendatud. Pole võimatu aimata, missugustel juhtudel võiks teise riigi kodakondsusest loobumine keeruline olla. Palun veel kord selgitada, mida te peate silmas võimatu või ebamõistlikult keeruka loobumise all!

Jaak Allik

Jah, meie eelnõus on kirjas sõnad "võimatu" – see on kõnealune juhtum, millest siin juttu on olnud – ning "ohtlik või ebamõistlikult

keeruline". Ohtlikku on vist lihtsam selgitada, see on juhul, kui tõepoolest inimese elu või tema vabadus satub ohtu, kui ta peaks konkreetse riiki minema. Ebamõistlikult keeruline – siin on toodud näiteid sellest, et mõni riik võib olla vahepeal olemast lakanud.

Aga ma veel kord ütlen, et meie Politsei- ja Piirivalveametis töötavad kodakondsuse alal küllalt head spetsialistid, kes suudavad kindlasti kaalutusõigust kasutades otsustada, kas kodakondsusest loobumine on ebamõistlikult keeruline või mitte. Hakata seaduses sõnastama, mida see tähendab, ei ole nagu mõtet.

Eks kogu see loetelu ole üsna selgelt raske kaaluga. Näha siin võimalust, et keegi tõestab Politsei- ja Piirivalveametile ära, et see on ebamõistlikult keeruline, ning Politsei- ja Piirivalveamet on nõus, kuigi tavamõistus ütleb, et kuulge, see ei ole keeruline, minge kohale või minge tolle teise riigi saatkonda – me tõesti sellega alahindame meie Politsei- ja Piirivalveameti võimekust. Me arvame, et seal on tööl inimesed, kes spetsiaalselt tahavad seda seadust sisuliselt väärtõlgendada. Ma ei usu seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Vahtre, palun!

Lauri Vahtre

Täna! Väga valgustav arutelu. Ma täna! Vastuseks Lembit Kaljuvee küsimusele saime teada, et teie toetate topeltkodakondsuse võimaldamist lapsele, kelle vanemad on näiteks üks Eesti ja teine Ühendkuningriigi kodanik. Aga mis siis juhtub, kui me selle seadustame ja meil tekib laps, kelle ema on Eesti ja Ühendkuningriigi kodanik ning isa näiteks Türgi ja Jaapani kodanik. Siis peaks lapsel olema neli kodakondsust ja tema lapsel ehk kaheksa, kui ta leiab endale sobiva abikaasa. Mina pean seda absurdiks. Kas see tähendab, et teie toetate absurdi ja kavatsete selle ellu viia?

Jaak Allik

Hea härra Vahtre, iga mõtte võib viia absurdini. Ja teiseks, ma arvan, et kui me peaksime jõudma sellise eelnõuni, millele siin viitas härra Kaljuvee ja mille kohta küsis härra Ansip, siis tuleks uurida ka teiste riikide praktikat. Teatavasti on topeltkodakondsus enamikus Euroopa riikides lubatud. Ka seal oleks asi

võinud absurdini minna, aga mingite sätetega on seda ära hoitud. Küllap meist vanemad ja kauem demokraatliku seadusandlusega tegele- nud riigid on seda ette näinud, et asi absurdini ei lähe. Ega kodakondsuste ja kodanike arv ei suurene niimoodi geomeetrilises progressioonis. Ilmsel on võimalik teatud tõkendid kehtestada. Kuidas, ma ei oska praegu öelda, aga ma ei näe siin midagi tohutult keerulist.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu teada sotsiaaldemokraadid on koalitsioonis Reformierakonnaga. Ma küsin, kas teil on Reformierakonnaga erinev kodakondsuspoliitika ja kas see eelnõu väljub koalitsioonilepingu kokkulepitust.

Jaak Allik

Koalitsioonileping on avalik dokument ja seal on kirjas ka punktid, mis käsitlevad kodakondsust. Seal on öeldud, et kodakondsuspoliitika aluseid ei muudeta. Ma rõhutasin oma ettekandes ka seda, et eelnõu 588 ei muuda kodakondsuspoliitika aluseid, vähemalt meie arvates. Milliseid muudatusi on kavas kodakondsuse seadusse teha selle parlamendikoosseisu ajal, on samuti koalitsioonilepingust võimalik lugeda. Neid oli lisaks sellele, kui ma õigesti mäletan, veel kaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Soovin lihtsalt täpsustada ja kinnitust saada, et me kõik oleme ühtemoodi asjast aru saanud. Mõtlen teemat, mille kohta peale minu küsisid ka Lembit Kaljuvee ja Andrus Ansip – see on siis topeltkodakondsuse kohta. Kas me oleme täiesti ühel meelel, kui räägime ainult sünnijärgsest Eesti kodakondsusest, millele võiks lisanduda mingi muu kodakondsus? Ja me ei räägi naturalisatsiooni korras saadud Eesti kodakondsusest, mille puhul oleks samuti lubatud topeltkodakondsus. Sellist eelnõu me kindlasti esitada ei tahaks. Juhul, kui see esimene variant, see sünnijärgne topeltkodakond-

sus on see, mida ka sina pooldad, siis äkki tõesti teekski eelnõu ära.

Jaak Allik

Härra Randpere, ma ei ole volitatud siin kõnetoolis rääkima ega taha siin rääkida seda, mida mina pooldan. Aga nii palju kui mina tean, ei tekita sünnijärgse kodakondsuse puhul topeltkodakondsuse lubamine sotsiaaldemokraatide seas mingit vastuseisu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Kuulanud teie vastuseid, sooviksin täpsustada. Kolleeg Jaak Aaviksoo küsimusele vastates te mainisite, mis võiks olla need põhjused, mis teevad kodakondsusest loobumise väga raskeks. Üks viide oli, et konkreetset riiki enam pole. Kas te pidasite selle riigi all silmas Nõukogude Liitu?

Jaak Allik

Ei, kindlasti mitte. Praegugi ju riigid likvideeruvad ja tekivad. Nõukogude Liidu puhul on ikkagi täiesti iselaadne kaasus ja seda meie kodakondsuse seadus ka arvestab. Kindlasti ei pidanud ma silmas Nõukogude Liitu.

Aseesimees Jüri Ratas

Barbi Pilvre, palun!

Barbi Pilvre

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Tahan samuti rõhutada, et Eestis on üha rohkem rahvusvahelisi perekondi, ja oleks väga mõistlik seda eelnõu käsitleda laiemapõhjalisena. Tuleks silmas pidada ka neid lapsi, kes praegu Eestis sünnivad ja saavad topeltkodakondsuse. Kui nad on saanud 18, on nad väga raske valiku ees, kas valida näiteks Eesti või Ühendkuningriikide, Eesti või Soome kodakondsus. Nendel lastel on kaks vanemat ja seepärast on tegu emotsionaalsete sidemetega, aga ka ratsionaalse lahendusega. Soovitan kindlasti selle eelnõu sisu laiendada.

Jaak Allik

Vastavalt parlamendi kodu- ja töökorra seadusele eelnõu laiendada ei saa, kuna see käsitleb kodakondsuse seaduse § 29 muutmist.

Minu meelest nende ideede elluviimiseks, millest siin saalis juttu on olnud, tuleb muuta kodakondsuse seaduse § 1 punkti 2, võimaldades selles mingeid laiendeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Palun vabandust, et ma toon siin näiteid isiklikust elust. Aga mu väimees, selle Toomase isa, tegi Eesti kodakondsuse eksami ära. Ta on ameeriklane. Ta tahtis isegi hakata Eesti kodakondsust vormistama, aga tema ema-isa ütlesid, et poiss, kui sa seda teed, siis on meil kodus ikka väga kurb olla. Kas selle sinu esitatud seaduseelnõu abil saaks tema probleemi ka ära lahendada?

Jaak Allik

Kui me räägime topeltkodakondsusest üldse, siis peaksime silmas pidama ka seda, et on ju veel riike, kes topeltkodakondsust ei luba. Ma ei tea küll, mida Venemaa on viimaste kodakondsuse seaduse muudatustega ette võtnud, aga minu teada ka Venemaa ei luba topeltkodakondsust. Ameerika Ühendriikides need asjad ka päris lihtsad ei ole, samuti Rootsis. Alati on probleem, milline seadus on tolles teises riigis, kelle kodakondsusele inimesel õigus on. Eesti võib ainult oma seadusi muuta. Aga kõnealust paragrahvi muutes, ma kordan, teie lapselapse ja väimehe kaasust vist hästi lahendada ei saa. Ent kahe lugemise vahel võib muidugi selle üle mõelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea ettekandja! Te ütlesite, et üks ajend seadusmuudatus algatada oli see, et Kohtla-Järve tüdruk isa võttis seadust täpselt tundmata Vene kodakondsuse ka oma lapsele ja nüüd on tekkinud probleem. Me püüame seaduse muutmisega seda olukorda lahendada. Kas sel juhul, kui inimene ei tunne täpselt seadust, on mõistlik seadust muuta või peaks keskendumise hoopis inimese teadlikkuse tõstmisele?

Jaak Allik

Esiteks, nagu ma eelmise lugemise materjalidest näen, oli mullu selle probleemiga lapsi 23. Just nii paljudelt võeti kodakondsus ära enam-vähem samal põhjusel. Nii et see päris üksikjuhtum ei ole. Teiseks, kahtlemata on teil õigus, et primaarne peaks olema seaduste parem selgitamine inimestele. Ma ütlen veel kord, et praegu me oleme väga kummalises olukorras. Kui seadus oleks asjaosalistele selge olnud, küllap siis ema ei oleks lapse Vene passi esitanud ja me ei teaks üldse sellest küsimusest midagi. Samas ei maksa kogu aeg elada kahes ruumis. Me peaksime ikkagi elama ühiskonnas, kus seadused on selged ja neid saab ka konkreetselt rakendada.

Aga see on laiem õigusfilosoofiline vaidlus. Mina olen oma parlamenditegevuses alati lähtunud sellest, et isegi kui on tegemist ühe inimesega ja me saame selle ühe inimese probleemi lahendada positiivses suunas, ilma et me seejuures teeksime kahju teistele riigialamatele või Eesti riigile, siis tuleb seadust muuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud ettekandja! Kas teie meelest IRL-i fraktsiooni liikmete küsimustest kõlab läbi risk, et väikese rahvusriigi julgeolekule tekivad teatud täiendavad ohud, või teie arvates tahavad IRL-i fraktsiooni liikmed kiusata üksikjuhtumite ohvreid?

Jaak Allik

Ma arvan, härra Palts, et siin on mõlemat tunda. Aga mis puutub Eesti riigi julgeolekusse, siis minu arvates olukord, kus Venemaa Föderatsiooni kodanike arv on Eestis 20 aasta jooksul kasvanud ja on ilmselt praeguseks ületanud 100 000 piiri, ei ole Eesti riigi julgeoleku seisukohast kuigi positiivne. Me peaksime seda küsimust laiemas kontekstis vaatama ning analüüsima, millised on Eesti riigi julgeolekuohud. Mis tahes võõra riigi kodanike – ma ei taha siin rõhutada spetsiaalselt Venemaad – massiline elamine mingis riigis kindlasti selle riigi julgeolekut ei paranda.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Te ütlesite, et siin on mõlemat tunda. Selle "mõlema" teine pool oli see, et te tunnete, et IRL-i fraktsiooni liikmed tahavad kiusata üksikjuhtumite ohvreid.

Jaak Allik

Kui IRL ei tahtnud eelmine kord hääletades ja ei taha ka praegu seda konkreetset juhtumit humaanselt lahendada, siis ma teistmoodi seda hästi tõlgendada ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 588 kahel korral: teisipäeval, 15. aprillil ja teisipäeval, 22. aprillil. Arutelule oli palutud ka Ruth Annus, Siseministeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja korra- kaitse- ja migratsioonipoliitika asekancleri ülesannetes. Me arutasime seda eelnõu üsna elavalt ja põhjalikult. Kellelgi ei olnud kahtlust, et probleem on olemas ja vajab lahendamist, kuid eelnõu juures märgiti ära terve rida küsitavusi.

Sellest on siin juba juttu olnud ja see oli ka komisjoni liikmete tähelepanek, et eelnõu tekst ja seletuskiri ei lähe kokku. Teiseks leidsime, et eelnõu sisaldab mitmeid hinnangulisi kategooriaid, mis võimaldab täitevametnikele suurt diskretsiooni- ehk kaalutusõigust näiteks selliste kategooriate hindamisel, milline seis on võimatu, missugune olukord on ohtlik või mis on ebamõistlikult keeruline. Kodakondsuse seadus peaks niisuguseid määratlusi üldjuhul vältima. Kolmas asi, mida me täheldasime, on see, et tekst ei hõlma mitte ainult alaealisi. Ka sellest on täna siin saalis juttu olnud. Eelnõus ei käsitleta ainult isikuid, kes on alla 18 aasta vanad, see on laiem, hõlmab kõiki. Veel juhati tähelepanu sellele, et seadus on mõeldud jõustumata tagasiulatuvalt, alates 1995. aasta 1. aprillist. Tekib küsimus, miks seda tahetakse teha. Meile on teada ja seda selgitas ka proua Annus, et Siseministerium valmistab ette eelnõu uut, eelduslikult paremat teksti, kus on ette nähtud keeld võtta alla 18-aastastelt ini-

mestelt Eesti kodakondsus, mis on saadud naturalisatsiooni korras. See eelnõu on praegu kooskõlastusringil ja peaks jõudma varsti meie ette.

Eelnõu arutamise tulemusena tehti sellised protseduurilised otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 6. mail ehk täna (see oli konsensuslik otsus); teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 5 ja vastu 2, erapooletuid 1); määrata muudatusettepanekute tähtajaks 20. mai ja ettekandjaks siinkõneleja (need olid üksmeelsed otsused). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus tuleneb koalitsioonileppes ja selle täitmisest. Koalitsioonileppesse oleme kirja pannud, et kodakondsuspoliitika aluseid ei muudeta, ja oleme kirja pannud ka selle, et alaealiste vastavad probleemid lahendatakse, mida eelnõu mõtte kohaselt justkui võikski teha, aga tekstis seda päris täpselt ei käsitleta. Millisena te näete selle eelnõu tulevikku seoses sellega, et Siseministerium on saatnud kooskõlastusringile juba ühe eelnõu, mis seda probleemi täpsemalt käsitleb? Kuidas need eelnõud võiksid omavahel suhestuda?

Rait Maruste

Täna! Ma ei ole veel näinud selle eelnõu teksti, mis varsti peaks siia jõudma. Küll olen kuulnud Siseministeriumi asekancleri proua Annuse ja siseminister härra Pevkuri kommentaari, et nad püüavad esile toodud puudusi eelnõust kõrvaldada. Siis laheneks ka see algpõhjuseks olnud situatsioon ehk selle konkreetse Kohtla-Järve tütarlapse olukord. Kui see tekst jõuab meie ette ja me näeme selle eelnõu sisu, siis saab otsustada, mida edasi teha. Ma usun, et need kaks asja on võimalik sellesama eelnõu või initsiatiivi raames ühitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Kuna eelkõneleja viitas teile, siis ma kasutan

võimalust ja esitan teile sama küsimuse mis tallegi. See puudutab tagasiulatamist. Mispärast on eelnõus 1995. aasta 1. aprill, aga mitte 1993. või mõni hilisem aasta? Palun rääkida ka sisust, sellepärast et eelkõneleja ei osanud sisust rohkem rääkida, kui on kirjas!

Rait Maruste

Täna küsimuse eest! Ka mina ei oska seda seletada. Ilmselt peaks selle seletuse andma eelnõu algataja, ütleva, missugused olid kaalutlused ja argumendid, miks valiti tagasiulatavuse puhul just see kuupäev. Selle küsimuse me tõstatasime ka komisjoni istungil, aga päris veenvaid selgitusi ei saanud ja meie jaoks on see küsimus endiselt üleval.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Esimene küsimus on puhttehniline. Ma tahaksin teada teie arvamust, millisena teie näete õiget lahendit. Seletuskirjas on öeldud, et isik peab tõendama, et mõne muu riigi kodakondsusest loobumine on võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline. Kas iga isik peaks sellega tegelema iseseisvalt? Kas tulevad mingid normatiivsed dokumendid, mingi määrus näeb ette, millised dokumendid peavad olema esitatud, et seda tõendada? Või võetakse näiteks vastu otsus, et mõne riigi kodakondsusest loobumine on *a priori* seotud nende tingimustega, ja sel juhul võiks tõendiks olla mingi väga lihtne dokument?

Rait Maruste

Jah, ka meil oli seesama küsimus, kuidas see kõik hakkab välja nägema. Selle ohtlikuse, võimatuse või ebamõistliku keerulisuse peaks tõendama see, kes sellise argumendiga välja tuleb. Kuid politsei- ja piirivalveametnikul võib olla teistsugune arusaam, mis on ohtlik, ebamõistlik või keeruline. Kuidas seda vastuolu siis lahendada? Kas selleks oleks vaja välja anda mingisugune ohtlike, keeruliste ja ebamõistlike asjade loend, kataloog? See kõik teeks asja tarbetult keeruliseks ja ka vaieldavaks. Meie leidsime komisjonis, et selliste määratlemata mõistete kasutamist seaduses, kodakondsuse seaduses tuleks võimaluse kor-

ral vältida. Ma ei tea, kas me uues seaduses saame sellega hakkama, aga ma usun ja loodan vähemalt, et uus seadus on selles osas täpsem ja parem.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Kas teie hinnangul on täna Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobumine ebamõistlikult keeruline?

Rait Maruste

Ma ei tunne praktilist asjaajamist ega tea selle käikusid. Ma ei ole sellega lähemalt kokku puutunud ega oska seda hinnata.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, aitäh eelmise vastuse eest! Paistab, et te olete komisjonis probleemist aru saanud. Minu järgmine küsimus on üldisem. Kuidas see arutelu komisjonis käis? Tegelikult me arutame konkreetsete laste ja konkreetsete inimeste probleemi, aga siin saalis on juba tund aega jutuks olnud üldpoliitilised probleemid ja minimaalselt on räägitud sellest, mis on teemaks. Kas komisjonis oli ikka asjalik arutelu või läks ka seal selliseks poliitiliseks lobisemiseks?

Rait Maruste

Aitäh! Poliitilise lobisemisega me päris ei tegele, me rääkisime ikka sellest konkreetsest eelnõust. Nii ma arvan vähemalt. Me jääme selle probleemi raamesse, kuid nii nagu iga eelnõu on seegi eelnõu teatud pretsedent, samm teatud suunas ja sedavõrd me puudutasime natukene ka laiemat konteksti, mis tänagi siin saalis küsimuste kaudu tagasi peegeldus. Põhimõtteliselt jääme aga selle eelnõu raamesse. Püüdsime mõtestada, kuivõrd eelnõu lahendab seda konkreetset situatsiooni, mis oli selle initsiatiivi tõukejõud.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete väga suurte Euroopa kogemustega inimene ning teile on teada ja tuttavad väga paljud kodakondsuspoliitika reeglistikud-raamid. Kuidas teie arvate, kas Eesti riik on Euroopa Liidu ühtses peres jõudnud selleni, et kodakondsuspoliitika peaks muutuma?

Rait Maruste

Ma teen väikese reservatsiooni selles, et spetsialistiks ja eksperdiks ma ennast kodakondsuse asjus ei pea, aga selle teemaga olen ma kokku puutunud. Esimese asjana tahan öelda, et kodakondsus ei ole õigus, vaid on privileeg, see ei ole Euroopa inimõiguste konventsiooni järgne õigus, mida võib nõuda näiteks kohtu kaudu. See on privileeg, mille andmise tingimused otsustab iga liikmesriik ise, kuigi välja on töötatud ka mõned parameetrid, mille põhjal riigid peaksid oma otsuseid tegema. Ma tahan siinkohal üle korrata, et mitmel puhul tekib meil segadus, kui asjadest läbisegi räägitakse.

Kodakondsus saadakse kolmel viisil. Üks on põlvnemispõhine, sünnijärgne ehk vere kaudu saadud kodakondsus (*ius sanguinis*). See, kes on sündinud ühe riigi kodanikust, saab ka selle riigi kodanikuks. Teine on *ius soli* ehk sünnikohajärgne õigus. Kui sünnid Prantsusmaal, siis oled automaatselt Prantsuse riigi kodanik. Mitmed riigid kasutavad seda süsteemi. Kolmas tee on naturalisatsioon. On teatud tingimused, elad mingi aja selle riigi territooriumil, teed ära mõned eksamid või täidad keelenõuded ja siis saad privileegina selle riigi kodanikuks. Nendes asjades tuleks vahet teha. Eesti riigi kodakondsuspoliitika algpõhimõtteks on just see sünnijärgsus ehk põlvnemispõhiselt tekkinud kodakondsus. Kui me räägime topeltkodakondsusest, mida meil oleks mitmel põhjusel vaja legaliseerida, siis see puudutaks just sünnijärgset kodakondsust ehk põlvnemise põhjal tekkinud olukordi ja ei puudutaks naturalisatsiooni korras või sünnikoha järgi saadud kodakondsust.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud kõneleja! Minu küsimus on selline: kui mõni riik keeldub kodakondsusest vabastamast, mis siis sel juhul saab? Kui näiteks Venemaa Föderatsioon keeldub oma kodanikku kodakondsusest vabastamast, kuidas peaks siis Eesti riik käituma?

Rait Maruste

Mul on raske siin käigupealt öelda. Kõik sõltub konkreetsest situatsioonist, millise isikuga on tegu jne. Ega meie ei saa ju teisele riigile mingisugust sundi rakendada. Kui ta on pidanud kedagi oma kodanikuks, siis ta peab teda oma kodanikuks ja teisel riigil on võimatu avaldada sundi, et ta peaks kellegi oma kodakondsusest välja arvama. Seda ei tehta. Kui riik arvab, et ta ei lase oma kodakondsusest kedagi välja, siis see ongi selle riigi suveräänne otsus, millega tuleb leppida, kohandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Milline see käitumine konkreetsest on, seda ei oska ma kommenteerida, see sõltub asjaoludest.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Head ametikaaslased, kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove on. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Mul on mõned märkused seoses sellega, mis siit puldist kõlas. Esiteks väideti, et selliseid juhtumeid pole olemas – seda ütles härra Ansip, kui ma ei eksi –, kus täiskasvanud inimesel oleks väga keeruline kodakondsusest loobuda. See ei vasta tõele, neid juhtumeid on olnud. Kui ma veel ajakirjanikuna töötasin, umbes seitsekaheksa aastat tagasi, siis me kirjutasime pikalt ühest naisest, kes parasjagu oli saanud Gruusia kodakondsuse. Ta elas küll siin, aga kui Gruusias olid väga segased ajad, käis kodusõda, siis mingil imekombel jagati kodakondsust vasakule ja paremale, ilma et inime ne oleks seda küsinud. Tookord oli Eesti riigil suur soov deporteerida see daam Thbilisisse, kuna väidetavalt oli ta Gruusia kodanik. Sellest kodakondsusest ei saanud ta kuidagi lahti

ja minu teada ei ole ta tänini sellest lahti saanud.

Sealtpoolt saali kõlas ka selline küsimus, kuivõrd keeruline on siis loobuda Vene kodakondsusest. Ma olen siin saalis vist ainuke, kes seda on kunagi teinud. 2006. aastal andis Eesti valitsus eesotsas härra Ansipiga, mille eest talle suur tänu, mulle kodakondsuse teenete eest. See oli aastal 2006, aga Eesti passi sain kätte 2009. aasta alguses. Kirjavahetus oli meelelt pikk, midagi ebamõistlikku küll ei olnud, aga see võttis siiski rohkem kui kaks aastat. Ma pidin saatma kirju, et ma ei ole Venemaa Föderatsioonile makse võlgu jms. Aga lapse puhul on see välistatud. Venemaa seaduste järgi ei saa laps üksinda kodakondsusest loobuda, ilma oma vanemateta. Tähen-dab, kui vanem läheb Eesti kodakondsusesse, siis saab ta teha seda koos lapsega, teistmoodi ei ole see võimalik.

Mind pani väga sügavalt mõtlema see arusaam julgeolekuohtudest, mis tuleb pidevalt IRL-i fraktsiooni ridadest. Võib muidugi spekuldeerida selle üle, kas me oleme Krimmiga sarnased või ei ole. Mina väidan, et ei ole, aga enne valimisi on ju hea sellist trummi lüüa. Aga paar päeva tagasi oli pressikonverents – selle korraldas vist isegi Inimõiguste Instituut –, kus räägiti just julgeolekuohtudest ja räägiti midagi hoopis vastupidist. Nimelt väidab härra Kari Käsper, et meie kodakondsuspoliitika on ajast ja arust ja seda tuleks revideerida. Igas eelnõus, mis puudutab kodakondsuspoliitikat, on meil alati üks lause: "Käesolev eelnõu ei muuda kodakondsuspoliitika aluseid." Tore küll, aga tegelikult oleks ilmselt vaja muuta. Tänapäevase arutelu käigus me jõudsimegi selleni, et meil on rohkem kui 100 000 topeltkodakondsusega inimest, sest sünnijärgsel kodanikul on justkui faktiline õigus omada topeltkodakondsust. Naturalisatsiooni korras kodakondsuse saanud seda õigust ei ole ja see tegelikult jagabki meie kodanikud n-ö esimese ja teise sordi kodanikeks, mis ei ole päris õige.

Härra Maruste ütles siit puldist väga imeliku asja, et kodakondsus ei ole õigus, vaid privileeg. Ma palun väga vabandust, aga lapse puhul ei ole sul seda kindlust mitte mingil juhul. Ma käisin mõned nädalad tagasi Tartus ühel lõimumispoliitika debatil, kus olid kohal ka härra Mihhail Lotman ja ajaloolane David Vseviov. Kuidagi läks jutt jälle kodakondsus-

teema peale ja moderaator küsis minu käest, et miks minu laps ei taha pingutada selleks, et saada Eesti kodakondsust. Mul on üks laps muuseas mittekodanik. Ma küsisin moderaatori käest, et kuidas tema pingutas. Vastus oli, et ta ei pingutanud, ta sündis Eesti kodakondsusega. Aga need lapsed on ju ka sündinud iseseisvunud Eesti Vabariigis, miks me neid siis niimoodi kohtleme? See pole õiglane.

Siinkohal tahan avaldada suurt tänu härra Jaak Allikule, au ja kiitus talle, et ta julges selle eelnõuga välja tulla! See on väga raske ja ma tean, et eriti eestlasele on see väga raske, sest ma kujutan ette, kuidas teda hakatakse nüüd igal pool tembeldama. Aga see kompromiss, mille me siin justkui saavutame, on nii väike, nii väheoluline ja sellest on väga kahju. Tegelikult, ma kordan veel kord, on meil aeg läbi vaadata selle kodakondsuspoliitika alused, sest riigi julgeolek ongi see, kui siin on kodakondsusega inimesed, mitte ilma selleta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Ken-Marti Vaheri! Kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimetatud eelnõu muudab kindlasti Eesti kodakondsuspoliitika põhialuseid. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ei ole selle lähenemisega päri. Selle eelnõuga tervikuna on päris suur hulk probleeme, mida osaliselt on siin välja toonud ka põhiseaduskomisjoni esindaja. Esiteks, eelnõu sisu ja seletuskiri räägivad tegelikult päris erinevatest teemadest. Alaealiste teema, mida hardunult käsitletakse seletuskirjas, ei ole kaugeltki mitte keskne, kui me loeme selle eelnõu teksti. Eelnõu tekst on oluliselt laiem ja püüab tegelikult muuta kodakondsuspoliitika põhimõtteid märkimisväärses ulatuses, ka tagasiulatuvalt, alates 1995. aasta 1. aprillist. Teiseks püüab see teha meid, nagu siin on ka küsimuste-vastuste voorus ilmselt välja tulnud, sisuliselt ühe teise riigi, Venemaa Föderatsiooni kodakondsuspoliitika pantvangiks, mis samuti ei ole mõistlik. Kui Venemaa muudab oma kodakondsuspoliitikat, siis ei ole see kindlasti aluseks, mille põhjal Eesti seadusandja peaks tegema muudatusi oma koda-

kondsuspoliitikas. See eelnõu tahab aga kahjuks niisuguse suundumuse seadusandlusesse tuua.

Üks tõsiseid probleeme on asjaolu, et sisuliselt tahetakse seada – kui me räägime seletuskirjapõhiselt alaealistest ehk siis lastest – need lapsed, kelle vanemad on käitunud õiguskuulekalt, kehvemasse seisut kui need lapsed, kelle vanemad on käitunud õigusvastaselt ja on hankinud lisaks Eesti kodakondsusele ka näiteks Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse. See on aga õigusriigis põhimõtteliselt absurdne lähenemisnurk. Eesti riik on astunud viimase 20 aasta jooksul märkimisväärsed samme, et vähendada Eestis määratlemata kodakondsusega isikute arvu, ja tänaseks on nende arv langenud 90 000-le. Alaealiste puhul ei ole sisuliselt mitte ühtegi tingimust peale selle, et lapsed peavad olema sündinud Eestis. Seega on astunud palju samme, Eesti kodakondsuse taotlemine nendele lastele on tehtud võimalikult paindlikuks. Viidata siinjuures asjaolule, et lapsevanemad ei olnud teadlikud, kui nad võtsid lapsele juurde näiteks Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse, ei ole päris õige.

Ma arvan, et kodakondsuspoliitika ühest põhimõttest kõrvale kaldumine toob kaasa väga tõsiseid probleeme julgeolekupoliitilises aspektis. Kui me seletuskirjast loeme, et riik peaks olema humaanne ja paindlik, siis tänases Eesti riigis me oleme seda tegelikult ka näinud. Sellesama Kohtla-Järve juhtumi puhul, mida eelnõu menetlemisel esile tuuakse, on Eesti riik teinud kõik selleks, et anda lapsevanemale võimalus taotleda Eesti kodakondsust. Selleks on võetud temaga ühendust, on saadud kinnitus, et lapsevanem on huvitatud Eesti kodakondsuse taotlemisest, on asunud õppima eesti keelt. Ma arvan, et säärane paindlik ja mõistuspärane suhtumine ka riigi poolt ongi see, mida me oleme kodakondsuspoliitika puhul ette näinud. Me suuname määratlemata kodakondsusega isikud taotlema Eesti kodakondsust, mitte ei anna neile vastupidist signaali. Kahjuks annab see eelnõu vastupidise signaali, tahab anda õigusvastaselt käitunud lapsevanematele signaali, et nende lapsele on topeltkodakondsus lubatud, samas kui need lapsevanemad, kes oma last esindades ei ole võtnud talle teist kodakondsust juurde, on ju kehvas seisus. Selline lähenemine ei ole õigusriigile omane.

Võib juurde öelda veel, et siin räägitakse palju lapse õigustest. Paratamatult on aga alaealise lapse esindaja mitmesugustes menetlustes riigis lapsevanem. Kui lapsevanem astub teadliku sammu ja taotleb Eesti riigi seadustele vastu seistes ka teise riigi kodakondsust, siis on see selge, teadlik valik, mida on aga võimalik hiljem tagasi pöörata. Me oleme valitsuses teinud hulga kodakondsuse taastamise otsuseid nii eelmistel aastatel kui ka sel aastal. Need on just nimelt need üksikud juhtumid, mille puhul laps ise on teinud hiljem otsuse, et ta soovib tõesti jätta endale Eesti kodakondsuse, ja on teinud selle otsuse 18 aasta vanuseks saades teadlikult.

Kokkuvõtvalt öeldes püüab see eelnõu tuua esile alaealise probleemi, määratlemata kodakondsusega lapse teema, samas tahetakse aga eelnõu sisus reguleerida oluliselt laiemat küsimust. Kahjuks ei lahenda eelnõu mitte ühtegi probleemi, vaid tekitab probleeme juurde, muudab Eesti kodakondsuspoliitika aluseid üsna põhimõtteliselt ja teeb seda ka tagasiulatuvalt, alates 1995. aasta 1. aprillist. Sellest tulenevalt Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon seda eelnõu ei toeta. Me ei toetanud seda ka põhiseaduskomisjonis, tegime ettepaneku esimest lugemist mitte lõpetada ja lükata eelnõu tagasi. Kordan seda ettepanekut nüüd saalis: palume seaduseelnõu 588 esimest lugemist mitte lõpetada. Aitüma!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Väitsin, et juhtumeid, kus kodakondsusest loobumine oleks ohtlik või ebamõistlikult keeruline, Eesti praktikas esinenud ei ole. Kinnitan, et üheksa aasta jooksul, mil ma töötasin peaministrina, ei toodud valitsuse istungile ühtegi sellist materjali, mille järgi kellelgi oleks kodakondsusest loobumine olnud kas ebamõistlikult keeruline või ohtlik ja seetõttu oluks isikul Eesti Vabariigi kodakondsuse saamine takistatud. Nüüd väitis Yana Toom siin esinedes, et temal on oma ajakirjanduslikust praktikast teada üks juhtum, kus kellelgi siiski oli ebamõistlikult keeruline oma varasemast koda-

kondsusest loobuda. Ma ei tea, kas see ajakirjanduslik juhtum on kunagi jõudnud ka Eesti riigiasutustesse ja kas seda juhtumit on ametlikult menetletud või mitte, kuid ma tuginen oma valitsuse ministri Ken-Marti Vaheri kirjal, mis ütleb ühemõtteliselt, et olukordi, kus kodakondsusest loobumine oleks kas võimatu, ohtlik või ebamõistlikult keeruline, ei ole siiani praktikas esinenud. Nimetatud kiri on ka Riigikogu seaduseelnõu materjalide juurde lisatud, see on kirjutatud 14. märtsil 2014. aastal ja kirja number on 1-7/40-4. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Europarlamendi valimiste eel on arvukatel debattidel räägitud avatumast Eestist, suuremast kaasamisest, tolerantsusest erinevate inimeste ja sihtgruppide suhtes, koostööst, parimate praktikate importimisest ja eksportimisest. Ukraina sündmuste valguses peame lisaks küsima endalt, kas oleme pakkunud head kodu neile inimestele, kes Eestis elavad, kas oleme osanud neid kuulata ning nende muredele lahendusi leida.

Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõuga, mis on täna siin saalis esimesel lugemisel, oleme lahendamas reaalselt probleemi, mis seni on takistanud tublidel Eesti kodanikel kodakondsust säilitada. Eesmärk on muuta kodakondsuse seadust ühes väikeses punktis natuke inimlikumaks, ilma et muudaksime Eesti kodakondsuspoliitika põhimõtteid. Rõhutan veel kord, et tahame täiendada kodakondsuse seadust sättega, mille kohaselt ei võeta Eesti kodakondsust ära neilt isikutelt, kes tõendavad, et ei saa endast mitteolenevatel põhjustel teise riigi kodakondsusest loobuda.

Sotsiaaldemokraatidena oleme seisukohal, et olukorras, kus Eesti põhiprobleemiks on kujunemas inimressursi nappus, on riigi huvides siduda kõik siinsed Eestimaast hoolivad inimesed Eestiga ja luua neile soodsad tingimused oma võimete rakendamiseks ning tulevikuplaanide elluviimiseks. Nüüdisaegne ja euroopalik kodakondsuspoliitika on kindlasti

üks olulisemaid vahendeid, mis aitab kaasa nende eesmärkide saavutamisele.

Arutatav eelnõu lahendaks probleemi, mille tõttu ainuüksi 2013. aastal pidi riik Eesti kodakondsuse ära võtma 90 inimeselt, kelle seas oli näiteks 23 alaealist, kusjuures need alaealised õpivad Eesti haridussüsteemis ning riigi hooletuse tõttu muutuvad nad oma kodumaal välismaalasteks. Kas riik on kindel, et soovib eemale tõugata need, kes tahavad pida-da Eestit oma koduks?

Eile esitles Eesti Inimõiguste Keskus oma aastaaruannet "Inimõigused Eestis 2013", mille koostajad leiavad samamoodi, et kodakond-suspoliitikat tuleks ajakohastada. Nad on arva-musel, et sünnijärgsetele Eesti kodanikele tuleks võimaldada topeltkodakondsus, et koda-kondsus ei ole automaatselt lojaalsuskonflikti tekkimise aluseks ning silmas tuleb pidada, et Eesti rahvusvahelistub kodakondsuse seadu-sest hoolimata ja üha enam võib sündida lapsi, kellel on mitme riigi kodakondsus. Samuti ei välista Eesti põhiseadus Eesti kodanikele mit-me kodakondsuse lubamist. Seega on mitme kodakondsuse lubamine või mittelubamine jäetud kodakondsuse seaduse tasandile ja siin-kohal me soovime muuta seadust inimeste puhul, kellel ei ole võimalik mitmes koda-kondsuses olekut vältida. Lisaks väidab põhi-seaduse § 8 lõige 3, et kellelki ei või võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust, mis on seega vastuolus kodakondsuse seadusega. Eelnõu algatajana oleme seisukohal, et olu-kord, kus riik esitab isikule nõudmisi, mida isik soovib täita, kuid ei saa seda teha endast mitte olenevatel põhjustel, ei ole kooskõlas ka põhiseaduse §-s 10 sätestatud sotsiaalse ja de-mokraatliku õigusriigi põhimõtetega. Lisaks, kuna nimetatud juhtudel on tegemist lapse õigustega, karistatakse kehtiva kodakondsuse seaduse regulatsiooni kohaselt last vanemate eksliku tegevuse eest ning rikutakse ka lapse õigusi.

Lõpetuseks. Küsigem endalt, kas me soovi-me luua oma algatustega inimestes mõistmist, kindlustunnet ja lojaalsust. Usun, et suur ena-mik siin saalis saab aru, mis on õige, ja et klammerdumine endiste dogmade külge on möödanik. Populistlikud loosungid ja trummi-põrin võiksid jääda mõne teistsuguse riigikor-ralduse osaks. See muudatus ei ole ainult mitte-eestlaste huvides, vaid ka paljud eestla-

sed leiavad, et kodakondsuse seaduse kehtivad regulatsioonid on ebaõiglased. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ette-paneku eelnõu 588 esimene lugemine lõpeta-da. On laekunud ka teine ettepanek, mille on teinud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Selle sisu on, et Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon palub seaduseelnõu 588 tagasi lüka-ta. Alustame selle ettepaneku hääletamise ette-valmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ette-paneku eelnõu 588 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 17 Riigikogu liiget, vastu 47, era-pooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 588 esi-mene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 588 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 20. mai kell 17.15. Esimene lugemine on lõpe-tatud ja esimene päevakorrapunkt käsitletud.

2. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (607 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juur-de, milleks on Riigikogu liikme Andres Her-keli algatatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja Riigikogu valimise seadu-se muutmise seaduse eelnõu 607 esimene luge-mine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Meie valimisõiguses on see võib-olla suhteli-selt väike muudatus, aga olen seisukohal, et see kõneleb paljust. Kõneleb eeskätt sellest, et oleme oma poliitilises süsteemis läinud liiga palju piiramise ja keelamise teed, mitte aga paindlikkuse ja vabaduse suunas.

Eelnõu sisu, erakondade valimisliitude lu-bamine nii kohalikul tasandil kui ka Riigikogu valimistel, on mõistetav. Tahan siinkohal mai-nida seda, et selle tegelikult tagasimuudatuse sõnastamine osutus natukene keerulisemaks,

kui ma alguses olin arvanud, mis omakorda kõneleb ilmselt sellest, et oleme läinud üle-reguleerimise teed. Eelnõu algatajad – seda eelnõu algatades oli meid kaks, ka Juku-Kalle Raid oli tol ajal Riigikogu liige, enam kahjuks ei ole – on seisukohal või teadmisel, et kui Riigikogus esindatud neli erakonda mõtlevad täna ümber ja otsustavad seda eelnõu siiski toetada, siis tuleb esimese ja teise lugemise vahel nähtavasti üle vaadata veel mõned küsimused. Eeskätt see, kuidas erakondade valimisliitude olemasolu korral Riigikogu valimistel lahendada rahastamisküsimused. See eeldab ilmselt muudatusi erakonnaseaduses. Teiseks küsimus, kuidas käib fraktsioonide moodustamine. See eeldab meie kodu- ja töökorra seaduse ülevaatamist. Ehk neid muudatusi, mida ka iseenesest lihtsa asja tagasipööramiseks teha tuleb, on päris palju.

Üks terminoloogiline märkus. Mõiste "valimisliit" on meil viimasel ajal, ütleme, viimase kümne aasta jooksul kinnistunud eeskätt seoses kohalike valimistega ja kodanike valimisliidu tähenduses. Võib osutada, et kuni 1990. aastate keskpaigani valimisliidust väga palju ei räägitudki, siis oli valimisnimekirjade esitamine oluliselt lihtsam kui praegu. Aga oma klassikalises ja ka rahvusvaheliselt levinud tähenduses on valimisliit ikkagi poliitiliste jõudude, eeskätt erakondade liit. Sellest tulevalt eristatakse eelnõus terminoloogiliselt ka kahte valimisliidu varianti. Üks on kohalik valimisliit ehk kodanike valimisliit, see vana levinud nimetus, ja teine on erakondade valimisliit.

Veidi rahvusvahelisest praktikast, sellest, kuidas teised riigid teevad. Nagu ma mainisin, oleme meie läinud piiramise teed. Kui vaadata Euroopa Liidu riikide praktikast, siis selline piiramise tee on üldiselt harvaesinev. Euroopa riike ühendavast parlamenditeenistujate võrgustikust tehtud päringust selgub – tõsi küll, päring on tehtud juba mõned aastad tagasi –, et nii nagu Eestis on valimisliidud parlamendivalimistel keelatud ka Taanis, Prantsusmaal ja Luksemburgis, niisiis kolmes riigis. Rootsis ja Saksamaal on valimisliidud sisuliselt keelatud, st seaduse kohaselt võib üldvalimistel kandidaate üles seada erakond. Euroopa Liidu 28 riigist puuduvad andmed Horvaatia ja Sloveenia kohta, ülejäänud liikmesriikides on valimisliidud lubatud. Mõnes riigis kehtivad

erireeglid, näiteks Slovakkias on parlamenti pääsemise künnis valimisliitudel kõrgem kui partei nimekirjadel. Austrias funktsioneerivad valimisliidud spetsiaalse kampaanialiidu nime all, mis tähendab, et valimisliit moodustatakse lähtuvalt kampaania lubadustest ja programmist, ning kui see on formuleeritud, siis on võimalik esitada ühine nimekiri. Osutan siinkohal ka sellele, et üldiselt on nendes riikides, kus parlamendivalimistel on lubatud ainult erakonna nimekirjad, ja neid on Euroopa Liidus õige vähe, erakonna moodustamine ime-lihtne. Ainus riik nimetatutest, mille puhul osutatakse liikmete või toetusallkirjade piirangule, on Rootsi, kus erakonna moodustamiseks eeldatakse 1500 toetusallkirja – mitte liiget, vaid toetusallkirja. Niisiis kinnitab see võrdlusmaterjal minu algset lähtekohta, et me oleme läinud liigse piiramise teed ja võiksime liikuda tagasi suurema paindlikkuse suunas.

Vabariigi Valitsuse arvamus ei sisalda minu jaoks väga kaalukaid põhjendusi, miks seda tagasimuudatust ei oleks õige teha, välja arvatud see osutus, kus on öeldud, et jäikade reeglite kehtestamine on olnud mitme Riigikogu koosseisu tahe. Jah, kahjuks küll, ja sellega me olemegi liikunud liiga suure jäikuse suunas. Ülejäänud väited, kus on arvestatud kokku, et erakondade valimisliidud, kui nad eksisteerisid, said kohalikel valimistel kõigest 3% või 6% häältest, ei ole väga sisulised. Isegi kui nende toetajaid oli suhteliselt vähe, ei saa see olla argument erakondade valimisliitude keelamiseks.

On ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi seisukoht 2002. aastast, kui vaidluse alla sattusid kohalikud valimisliidud kui niisugused. Kolleegium osutas, et jah, kohalike valimisliitude keelamise katse oli – ja oleks ilmselt ka nüüd – põhiseaduslikult äärmiselt küsitav, ja toona lükati see tagasi. Kolleegium ei leidnud sedasama erakondade valimisliitude puhul, viidates sellele, et põhiseaduspärasuse probleemi seal ei ole. Kuid see väide või argument ei ütle mitte midagi otsustarbekuse kohta. Otsustarbekusest lähtudes võiksime liikuda suurema paindlikkuse suunas.

Lõpetuseks. Ma olen seisukohal, ja sellele on osutatud ka eelnõu seletuskirjas, et põhimõtteliselt võiks lubada kodanike valimisliite ka Riigikogu valimistel. Seda muudatust eelnõu tekstis sees ei ole, aga ma arvan, et see

oleks õige suund. Seda kasutatakse tõenäoliselt viimase meetmena, kui poliitilised erakonnad mingil põhjusel ei tekita enam valijates usaldust või on jooksnud kuidagi ummikusse ning vaja on uusi lahendusi. Selline varuvõimalus võiks olemas olla ja sellisel juhul võiks eeldada, et kogutakse mingi hulk toetusallkirju, mida peaks kindlasti olema rohkem, kui on vaja erakonna moodustamiseks. Mis puudutab üldse erakonna moodustamise vajalikku liikmete hulka, siis olen ma neid asju uurides jõudnud järeldusele, et see on üks üldiselt Ida-Euroopa riikides, postkommunistlikes riikides kasutatav võte, mida vanad demokraatiad ei tunne. Aga see vist ei puuduta enam nii väga selle eelnõu konteksti. Eelnõu sisu peaks olema edasi antud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Miks te ei taha lubada, et erakondade valimisliidud kannaksid mingit lühikest nime? Võib ju tekkida selline olukord, et istungi juhataja peab mõne aja pärast tulema meie ette sõnadega: "Ja nüüd annan ma sõna Parempoolse Eesti Soolise Võrdõiguslikkuse Erakonna, Eestimaa Paadunud Demokraatide Partei, Karksi-Nuia Parempoolsete Sotsialistide Erakonna, Ühenduse Kristlaste ja Ateistide Liidu Erakonna ning Eelista Eestimaist Karsklaste Partei Liidu esindajale." Ja siis nimetab näiteks teie nime. Kas see ei ole liiga suur vaev? Äkki paneks mingi lühikese nime, tembeldaks ära ja pärast oleks vähemalt töötempo võimalikult kiire?

Andres Herkel

Aitäh, härra Stalnuhhin! Soovi korral võite algetada ka Keskerakonna nimetuse muutmise nii pikaks, et me loeme seda siin kaks-kolm minutit ette. Aga mis puudutab valimisliite, siis kahtlemata peab sellisel juhtumil, kui erakondade valimisliite lubada, sisu olema üheselt mõistetav. See tähendab seda, et erakond, mis kuulub valimisliitu, ei saa esitada samal ajal oma nimekirja, ta ei saa kuuluda samaaegselt mitmesse valimisliitu ja valimisliidu nimes peavad osaliste nimed selgelt kajastuma.

Kohalikel valimistel oleme kokku puutunud pigem ühe teistsuguse probleemiga. Ma mäletan, kui see piirang peale tuli ja kaks erakonda tahtsid ühes Eesti mitte väga väikeses omavalitsuses valimisliitu teha, siis olid nad hädas sellega, et nende mõlema nimetusele, mis kumbki ei olnud liiga pikk, osutavat valimisliidu nime keelduti registreerimast ja nad pidid seal midagi peitma. Kui aga Riigikogu valimistel ühineb väga mitu erakonda valimisliiduks ja nad registreerivad fraktsiooni, siis fraktsiooni puhul on ilmselt võimalik kasutada ka mingisugust lühemat varianti. Ma ei näe selles nii suurt probleemi, see on selline veidi kiuslikult tõstatatud probleem, härra Stalnuhhin.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et selle algatuse mõte on see, et parteid on pahad, aga valimisliidus osalevad parteid on nagu head?

Andres Herkel

Aitäh küsimuse eest! Ei, selle mõte ei ole kindlasti selline. See suhtumine, mis siin on levinud, sai alguse kusagil nullinate alguses, kui me arutasime valimisliitude kaotamist kohalikel tasanditel ja õiguskantsler Jõks sellesse arutelusse sekkus. See suhtumine, et valimisliidud on saatanast, või vastupidi, et erakonnad, kui nad on midagi valesti teinud, on saatanast, ei ole kindlasti adekvaatne ega vii meie poliitilist kultuuri kuidagimoodi edasi. Selle eelnõu eesmärk on erakondade vabaduse ja õiguste laiendamine ning ka poliitilise ühinemise õiguse laiendamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Teie esitatud eelnõu puudutab ainult kohalike omavalitsuste ja Riigikogu valimisi. Kas te peate ka Euroopa Parlamendi valimistel vajalikuks analoogset lähenemist? Nagu me teame, kuuluvad Reformierakond ja Keskerakond europarlamentis praegu ühte poliitilisse perekonda, aga sisepo-

liitliselt peavad nad mängima mängu, justkui oleks tegemist kahe erineva maailmavaatega. Valijal jääbki praegu selline eksitav mulje, justkui oleks tegemist kahe erineva maailmavaatega. Reformierakonnal ja Keskerakonnal puudub võimalus minna valimistel ühiselt välja ja valijal puudub võimalus neid ühiselt valida. Teie muudatus annaks selles asjas selguse ja võimaluse.

Andres Herkel

Aitäh! Ma pean tunnistama, et kui me selle eelnõu algatasime, siis me korraks isegi mõtlesime selle peale. Kuna Euroopa Parlamendi valimistel on Eestil aga ainult kuus esindajat ja need valimised on niivõrd kontsentreeritud, siis ei tundunud see olevat nii terav probleem. Aga härra Seederil on muidugi võimalik esitada sellekohane muudatusettepanek, kui me esimese lugemise lõpetame, ja ma luban, et seda võiks kaaluda. Märkus, mis tehti, on ju iseenesest õige.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tahaksin jätkata Erki Noole küsimust. Olete oma viimase aja esinemistes olnud erakondade suhtes üsna kriitiline. Kas juhul, kui erakonnad saavad õiguse liituda valimisliitudeks, teie suhtumine erakondadesse leebub?

Andres Herkel

Aitäh! Ma ei arva, et ma olen olnud kriitiline erakondade kui niisuguste suhtes. Ma olen kriitiline Eestis väljakujunenud erakondade kartellisüsteemi ja erakondade rahastamise süsteemi suhtes. Neli erakonda on sisuliselt muutunud riigierakondadeks ja selle kõrvalt midagi muud üles ehitada on suhteliselt keeruline. Ma arvan, et see muudatus minu suhtumist selles küsimuses ei mõjuta ja see suhtumine ei ole kaugeltki nii negatiivne, kui teile tundub. See muudatus annab poliitilisel maastikul lihtsalt rohkem variatiivsust ja rohkem võimalusi. Kui on võimalik valida piiramise ja võimaluste rohkuse vahel, siis mina eelistan alati viimast.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin poliitilise vastutuse kohta peale valimisi. Kui neli erakonda moodustavad valimisliidu ja lähevad koos valimistele, kuidas ma siis valijana peale valimisi aru saan, kes selle jama on kokku keeranud? Mul on isegi praegu raske aru saada, kes on selle jama taga, et 25 miljonit teede raha maha võetakse, kas Reformierakond või sotsiaaldemokraadid. Kuidas ma valijana pärast aru saan, kes mingi jama on kokku keeranud?

Andres Herkel

Aitäh! Valijana te otsite vastutust ilmselt selle poliitilise jõu keskelt, keda te olete valinud. Erakondades võib täpselt samamoodi olla fraktsioone ja erinevaid suundumusi. See on valija taiplikkuse küsimus. Ma soovitan valida neid, kelles te olete kindel. Aga paljud inimesed on ka üritanud seda teha ja on pidanud pettuma, see on tõsi.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Igal erakonnal on oma põhikiri ja erakondade valimisliidud panevad valijad keerulisse olukorda. Kohalikud probleemid jäävad kuskile tagaplaanile ja ma pean sisuliselt valima, missuguse maailmavaatega meeskonna poolt hääletada. Kas te ei leia, et see on valija jaoks keeruline lugu?

Andres Herkel

Aitäh! Leian küll, et valija jaoks on lugu keeruline, kui suhteliselt väikestes omavalitsustes, kus valdavalt lahendatakse kommunaalprobleeme, üritatakse poliitiline maastik üles ehitada niiviisi, et väljas on erakonnad, mis just nagu peaksid olema ideoloogilised. Tegelikuses me näeme aga seda, et tihti ei ole need kooslused kohapeal mitte ideoloogilised, vaid on praktilised, tulenevalt sellest, kes parasjagu on võimul, kes keda on värvanud. Ja üldse, kümnekond aastat tagasi, kui see kohalike valimisliitude keelamise kampaania oli, tekkis kohalikel liidritel tõenäoliselt tunne, et

nad vajavad mingisugust katust, ja neli riigi-erakonda on seda nüüd siis jõudsalt pakkunud. Aga ma palun vabandust, mille kohta küsimus oli?

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! See eelnõu soodustab erakondadevahelisi kokkuleppeid, mille kohta sina oled kasutanud ohtralt terminit "kartellistumine". Sa töid siin näiteks, et Reformierakond ja Keskerakond võiksid teha ühise nimekirja. Aga siis ju kartellistumine Eestis süveneb. Kuidas sa seda kommenteerid? Kas sa oled nõus, et see seaduseelnõu viib vastuvõtmise korral Eestis suurema kartellistumiseni?

Andres Herkel

Aitäh! Ei, mulle tundub, et te olete valesti aru saanud. See kartellistumise fenomen on seotud eeskätt ikkagi erakondade rahastamise ja uute poliitiliste jõudude tekkimisele pandud kunstlike piirangutega. Mõte, et see aitab kuidagi kartellistumisele kaasa, kui erakonnad sõlmivad enne valimisi kokkuleppeid, on mulle suhteliselt ootamatu. Ma ei saa sellest päriselt aru. Pigem on niimoodi, et Eestis kipuvad kohalikul tasandil loodud valimisliidud lagunema ja omavalitsustes käib tihtipeale, palun vabandust väljenduse eest, see jaskar, et keegi lepib kellegagi teistmoodi kokku, mõni vallavanem kukutatakse ja tekitatakse uus kombinatsioon. Vastupidi, võib-olla see, kui niisugused liidud tekivad enne valimisi, muudab need mõnevõrra püsivamaks ja annab kohalikul tasandil stabiilsust juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Eurobaromeetri uuringutest teame, et Eesti riigiinstitutsioonide usaldusväärsus on märgatavalt suurem kui Euroopa Liidus keskmisena. Näiteks valitsuse usaldusväärsus Eestis on Euroopa Liidus kaheksandal kohal. Eurobaromeetri uuringutest teame ka, et Rootsis, Taanis ja Luksemburgis on institutsioonide usaldus-

väärsus Euroopa Liidu kõige suurem. Teie ettekandest selgus, et nendes kolmes riigis ei ole lubatud moodustada erakondade valimisliite. Ehk tuleks juhendada just nimelt nendest riikidest, kus institutsioonide usaldusväärsus on suur, ja mitte nendest, kus see on väiksem? Kas teile ei tundu, et erakondade moodustavad valimisliidud vähendavad erakondade konkreetset vastutust?

Andres Herkel

Aitäh! Selles viimases küsimuses on teatud iva. See seos iseenesest, mis puudutab riike, kus niisugused valimisliidud on lubatud ja kus need on keelatud, ja Eurobaromeetri uuringut, tundub mulle meelevaldne. Nagu ma ütlesin, on nendes riikides, kus valimisliidud on keelatud, erakondade moodustamine tehtud väga lihtsaks, järelikult on tõenäoliselt väga lihtsad ka nende ühinemise protsessid jne. Jah, vastutuse küsimus loomulikult teataval määral on. Aga mulle tundub, et me oleme selle ajaga, kui me umbes 15 aastat tagasi valisime jäigemate regulatsioonide ja piirangute tee, läinud nendega natuke liiga kaugele. Lõpuks tekib vastutuse küsimus ju ka nende erakondade puhul, mis on asetanud ennast sellisesse monopoolsesse staatusesse. Ja lõppude lõpuks on poliitikul mingisuguses mõttes ka personaalne vastutus. Ma arvan, et valijad peavad nii erakondade valimisliidu, kohaliku valimisliidu kui ka erakonna kontekstis vabalt mõõta saama, kuidas need kooslused toimivad. Ei saa välistada, et ühest korralikust erakondade valimisliidust tuleb palju tegusam kooslus kui mõnest erakonnast. Kui ajaloost näiteid tuua, siis KMÜ lagunes, ning kui Isamaa ja ERSP ühinesid, siis nad moodustasid algselt just nimelt erakondade valimisliidu. Vastutuse selgepiirilise ja edasise arengu kohta võib ilmselt päris mitmesiseid näiteid tuua.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Ma ei saa küll hästi aru, kuidas sa saad lahutada rahastamise küsimuse ja muud poliitikaküsimused selle eelnõu seaduseks vormumise tagajärgedest. On ju teada, et kui see eelnõu saab seaduseks, siis tulevad

ühised valimiskampaaniad, neid rahastatakse ühiselt. Ka hilisem ühine riigipoolne rahastamine sõltub valimisliidu valimistulemusest, need on ju väga tihedalt seotud. See tähendab ühemõtteliselt näiteks parlamendierakondade suuremat kokkuleppimist ja suuremat kartellistumist, kui sinu sõna kasutada.

Andres Herkel

Aitäh! Ma saan nüüd küsimuse tõstatusest aru, eelmisel korral vastates mõtlesin võib-olla pigem kohalike liitude peale. Riigikogu valimistel ma ei näe praegu seda ohtu, sellepärast et neli erakonda, kes siin esindatud on, jäid vähemalt põhiseaduskomisjonis seisukohale, et nad ei toeta seda eelnõu, ja ma ei näe nende puhul ka valmisolekut ega huvi, et nad tahaksid kellegagi valimisliitu moodustada. Küsimus on ikka pigem selles, et Eestis on peale nende veel erakondi, ja praegune süsteem on selline, et kui neil ei ole ühel või kahel korral valimistel õnne olnud, siis neid ei ole enam olemaski. Nendel võiks kindlasti olla otstarbekohane moodustada mingi valimisliit.

Aseesimees Jüri Ratas

Tatjana Jaanson, palun!

Tatjana Jaanson

Täna, austatud eesistuja! Austatud kõneleja! Te ütlesite, et praegu on Eestis neli riigierakonda. Kui arvestada Eesti kodanike arvu, mitu riigierakonda oleks siis Eesti poliitilisel maastikul optimaalne, et säilitada demokraatiat? Kas teil on mõni näide Euroopa riikidest, kui mitu riigierakonda ühes või teises riigis on?

Andres Herkel

Demokraatia säilitamiseks ja arenguks on meil vaja kodanike erakondi, mitte riigierakondi – selles ongi mu eristuse mõte. Eestis on liiga palju läinud seda teed, et meie erakonnad ei ole enam kodanike erakonnad, vaid riigierakonnad. Just nimelt rahastamise küsimus determineerib seda kõige selgemalt. Kõige enam ilmestab niisugust arengut see, et need võrdlemisi suurearvulise liikmeskonnaga erakonnad ei suuda koguda liikmemaksu, mis on kummaline. Ma loodan, et Euroopa Liidu demokraatlikes riikides ei ole selline riigierakonnastumine liiga kaugele läinud. Pigem kasutatakse

mõnes üleminekudemokraatia riigis mõistet "administratsioonipartei", mis on just selline vertikaalina üles-alla ehitatud partei, see tugineb administratiivsel ressursil ja seda juhitakse kuni ametikohtade jagamiseni välja. Vaat see areng on ohtlik, me vajame kodanike erakondi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ja sügavalt austatud ettekandja! Mina isiklikult arvan, et iga mees peab oma sõnade eest vastutama ja vajaduse korral neid ka selgitama. Mõnikord võib lisaküsimus, mis aitab inimesel selgitada oma mõttekäiku, olla toetuseks tema ideele või vastupidi. Minu esimesele küsimusele vastates ütlesite minu poole pöördudes, et ma võin iga kell algatada Keskerakonna nime pikendamise. Et oleks arusaadav, mis tasemel spetsialist te olete, siis palun selgitage, kuidas üks erakonna realige saab algatada oma erakonna nime muutmist, kuidas see võib olla tema initsiatiiv? Need sõnad tulid teie suust ja ma palun selgitust!

Andres Herkel

Aitäh, härra Stalnuhhin! Mina olen harjunud niisuguste elavate kooslustega, kus poliitilise jõu või seltskonna liikmed saavad alati oma ettepanekuid esitada. Ma päris täpselt ei tea, kuidas see Keskerakonnas käib, aga ju te saate juhatusesse poole pöörduda. See oli osutus sellele, et te püüdsite nimede kokkuliitmist ja pikkade nimede kujunemist naeruvääristada, tuues ühe näite. Te võite teha ettepaneku ka Keskerakonna nimele epiteete lisada, pöörduda näiteks Edgar Savisaare poole ja küsida, kas ta on sellega nõus või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ka minu arvates oled sa olnud viimasel ajal erakondade suhtes ikka väga kriitiline. Täna siin esinedes oled sa rääkinud küll riigierakondadest ja kartellierakondadest, küll sellest, et on palju raha, vähe liikmemaksu, liiga palju liikmeid jne. Mul tekkis sellega seoses selline

päris isiklik küsimus. Kuna sa ise oled ka hiljuti erakonna loonud, siis kuidas sul selle erakonnaga läheb? Kas liikmemaks laekub ja kas hakkad kellegagi valimisliitu tegema, kui eelnõu toetust saab? Räägi pisut.

Andres Herkel

Täna küsimast! See ei puuduta arutatavat eelnõu, aga liikmemaksu laekumine ja liikmemaksu osakaal tegevuste läbiviimisel on kindlasti suurusjärgu võrra kõrgem kui teie erakonnal.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole.

Andres Herkel

Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Head kolleegid! Minu ülesanne on edastada teile ülevaade sellest, mis toimus põhiseaduskomisjonis seda eelnõu arutades. Põhiseaduskomisjon arutas Andres Herkeli esitatud eelnõu 22. aprillil. Sellel istungil ei osalenud Isamaa ja Res Publica Liidu liikmed, millest võib-olla siis ka nende tänane küsimustelaviin. See erakond ei olnud ilmselt tuttav algataja mõttekäiguga. Andres Herkel rääkis komisjonis enam-vähem sama juttu, mis ta täna siin saaliski rääkis, võib-olla selle erinevusega, et komisjonis ta ütles, et tal on olemas ka ülevaade valimisliitude lubamisest Euroopa Liidu riikides. Komisjoni istungil ta seda ei tutvustanud, aga see materjal tuli põhiseaduskomisjoni liikmetele nüüd paar päeva tagasi. Kui teistel parlamendiliikmetel on huvi selle vastu, siis võiks Andres Herkel materjali, mida ta täna ka siin saalis tutvustas, kõigile saata. Vabariigi Valitsuse arvamuse edastas Katariina Kärsten Justiitsministeeriumist, kes andis teada, et Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta. Nimelt näitab viimase kümne aasta õigusloome valitsuse arvates selgelt, et pigem liigutakse erakonnakesksete valimiste suunas ja tugevdatakse sellega ka erakondade poliitilist vastutust. Valitsuse esindaja selgitas, et Vabariigi Valitsus näeb erakondade valimis-

liitude lubamise puhul olulisi praktilisi probleeme. Kuigi eelnõu autorid on seletuskirjas välja toonud, et erakondade valimisliitused oleks vaja nendel puhkudel, kus erakonnad tahaksid ühineda, aga pole selleks veel küpsed, kujuneb valitsuse arvates hoopiski groteskne olukord, kus tekib küsimus, kuidas siis ebaküpsed poliitilised jõud lähevad koos valimistele. Samuti märkis valitsuse esindaja, et eelnõu autorid on jätnud tähelepanuta, et erakondade valimisliitude moodustamisega kaasneb oluline oht erakondade rahastamise läbipaistvusele. Ta viitas veel sellele, et seletuskirjas ei ole piisavalt selgitatud, kuidas praegust erakondade järelevalvet saaks laiendada sellistele valimisliitudele.

Komisjon oli kutsunud oma istungile ka Vabariigi Valimiskomisjoni esindaja. Vabariigi Valimiskomisjoni esindanud Arne Koitmäe ütles, et nende töö ei sõltu sellest, kas asi on ühte- või teistpidi, nemad saavad valimised läbi viia ka sellises olukorras, kus valimisliidud oleksid lubatud. Nii et neil ei olnud poolt- ega vastuargumente. Sellele järgnes väikene diskussioon. Rait Maruste küsis, mis on kogu selles värgis see hea külg, mida erakondade valimisliitude lubamine endaga kaasa tooks. Andres Herkel teatas algatajate nimel, et see annab juurde ühe vabaduse astme – kõik, mis suurendab poliitikas paindlikkust, vabadusi ja võimalusi, peaks olema soovitatav. Rait Maruste ütles selle peale, et kui kaks erakonda tahavad minna koordineeritud poliitikaga ja ühtse jõuna valimistele, siis ei ole selleks praegu mitte mingisuguseid õiguslikke takistusi. Siinkõneleja avaldas arvamust, et kõige markantsem valimisliitude praktika on ju ajaloost teada: 1992. aastast valimisliit Isamaa, mis koosnes mitmest erakonnast koosnevast Isamaast ja ERSP-st ning mis lagunes parlamendivolituste ajal, ja KMÜ, mis juba peale valimisi tekitas parlamendis omaette fraktsioonid. Mõlemal juhul oli tegemist valimisliitude lagunemisega ja valijate pettumusega nende tegevuses. See pigem ei toeta sellist positiivset kuvandit, mida algatajad soovivad selle eelnõuga luua. Indrek Saar küsis, kas nendes riikides, kus erakondade valimisliidud on lubatud, ei liigu kogu poliitiline süsteem kahepartei-süsteemi poole. Selle peale ütles algataja esindaja, et tema arvates see nii ei ole, pigem

võib kaheparteisüsteem tekkida seal, kus valimissüsteem läheb üle majoritaarseks.

Ega rohkem diskussiooni põhiseaduskomisjonis ei olnudki, erakondade arvamused eelnõu suhtes olid selged. Siin saalis öeldi küll, et põhiseaduskomisjonis ei toetanud seda eelnõu neli parlamendierakonda, aga õigem oleks öelda, et kolm ei toetanud, sest ühe erakonna esindajad ei olnud kohal.

Menetluslikud otsused olid järgmised. Tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu 6. mai, st tänasesse päevakorda. See ettepanek leidis konsensuslikku toetust. Ettekandjaks otsustati määrata Rein Lang ehk mina, see oli ka konsensuslik otsus. Seejärel toimus hääletus. Ettepaneku poolt see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata oli kolm kohal viibinud Riigikogu liiget, vastu oli üks ehk siis algatajate esindaja ja erapooletuid ei olnud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab komisjoni otsust, aga fraktsioon lubas mul tulla siia pulti selleks, et jutustada teile paar lõbusat lugu. Siin tekkis nimelt üks diskussioon, kus puudutati Keskerakonda ja Reformierakonda ning meie olekut europarlamenti liberaalide fraktsioonis. Ma tahaks küsijale – see oli vist härra Kiisler – meelde tuletada ühe sellise daatumi nagu 18. jaanuar 2004. Kui mälu mind ei peta, olite teie tookord Res Publica liige, siis olid Isamaaliit ja Res Publica veel eraldi. Miks on jutt 18. jaanuarist 2004? Sest tollel päeval kogunes Isamaaliidu volikogu ja võttis vastu pöördumise Eesti rahva poole, kus ta rääkis Res Publica, võimuloleva erakonna diktatuurist, sellest, millised ohud Eesti demokraatiale on seotud erakonnaga Res Publica jne. Väga huvitav avaldus, soovitan teil meelde tuletada, 18. jaanuar 2004. See ei takistanud teil liituda. Väga lühikese aja pärast te olite koos, need-samad inimesed, kes olid vastastikku üksteist sõimanud.

Veel huvitavam lugu oli 2009. aasta kohalike valimiste ajal. Vaatasin siis ükskord IRL-i kodulehekülge ja esimene, mis seal silma jäi, oli ettepanek tutvuda IRL-i kandidaatidega kohalikel valimistel. Klõpsasin, ette tuli kiri, et siin saad tutvuda IRL-i kandidaatide ning maakondlike ja piirkondlike organisatsioonidega. Klõpsasin veel ühe korra, et vaadata, mis siis Narvas on välja pakutud. Oh sa jumal, mida ma esimesena nägin! No täitsa esimene nimi see ei olnud, esimene oli keegi Jelena Abramova, aga teine oli Gennadi Afanasjev, kes täpselt sellel ajal oli Vene Erakonna Eestis aseesimees. See tähendab, et IRL oli oma ametlikul koduleheküljel pannud enda kandidaadina kirja Vene Erakonna Eestis aseesimehe.

Nii et kui teie siin hakkate rääkima mingitest põhimõtetest, siis parem tuletage meelde, millega te ise olete varem hakkama saanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 607 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 607 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 48 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuid ei ole. Eelnõu 607 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 4.)

Head ametikaaslased, teine päevakorrapunkt on käsitletud.

Tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 12.10.

Istungi kestus 2 tundi ja 10 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 7. mai 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigi eelarvestrateegia
2. Hariduspoliitika
3. Valitsusliidu koostöö
4. Õpilasmalevad
5. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Tsviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) kolmas lugemine

2. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) kolmas lugemine

3. Avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (649 SE) kolmas lugemine

4. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise (493 UA) kolmas lugemine

5. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (638 OE) teine lugemine

6. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (639 OE) teine lugemine

7. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (640 OE) teine lugemine

8. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (628 SE) teine lugemine

9. Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (641 SE) esimene lugemine

10. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) esimene lugemine

11. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) esimene lugemine

12. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, algab infotund. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 27 Riigikogu liiget, puudub 74.

Infotunnis osalevad täna valitsusliikmetest peaminister Taavi Rõivas, haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski ning kultuuriminister Urve Tiidus. Küsijaid registreerus eile kuus. Selleks, et kõik registreerunud küsijad jõuaksid oma küsimuse esitada, annan iga teema puhul võimaluse saalis küsida ainult kahel rahvasaadikul.

1. Riigi eelarvestrateegia

Esimees Eiki Nestor

Alustame. Palun, Urmas Reinsalu, küsimus peaminister Taavi Rõivasele!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud härra peaminister! Ukraina kriis on muutnud kogu julgeolekukeskkonda Euroopas ning see eeldab kõigilt riikidelt kiiret ja paindlikku reageerimist. Vabariigi Valitsus kiitis mõni päev tagasi heaks riigi eelarvestrateegia. Milliseid konkreetseid muudatusi riigi eelarvestrateegias Eesti julgeoleku parendamise huvides tegi Vabariigi Valitsus seoses muutunud julgeolekukeskkonnaga?

Taavi Rõivas

Aitäh! Riigi eelarvestrateegia peegeldab üheselt Vabariigi Valitsuse prioriteeti, et kaitsekulud oleksid vähemalt 2% SKT-st, aga lisaks sellele tuleb ka sisejulgeolekule minevaid summasid järk-järgult suurendada. Kuid peale riigi eelarvestrateegia ja selle, et Eesti on järjekindlalt olnud üks neljast NATO liikmesriigist, kes on hoidnud oma kaitsekulutused tasemel 2% SKT-st – selle üle on mul väga hea meel –, on oluline see, et meie liitlased, kellega koos me oleme mõõtmalt palju tugevamad kui üksinda, oleksid siin nähtavalt kohal. Mul on hea meel, et viimase kuu aja jooksul on tuntavalt suurenenud liitlaste kohalolek Eesti territooriumil. See on oluline sõnum, ma usun, nii Eestile kui ka Eestist väljapoole.

Esimees Eiki Nestor

Kas Urmas Reinsalul on soov esitada lisaküsimusi? On. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Härra peaminister! Minu konkreetne küsimus oli, milliseid praktilisi samme riigi eelarvestrateegia valguses näeb valitsus ette seoses julgeolekuolukorra muutumisega. Ma rõhutan, et 2% taseme säilitamine ja mitte selle kärpimine on kindlasti samm, mille eest valitsus väärrib tunnustust, mitte hukkamõistu, kuid see samm oli kokku lepitud juba varem. Selle kahtluse alla seadmine tähendaks kindlasti suurt ebastabiilsust julgeolekuvaldkonnas. Kuid mul on IRL-i nimel konkreetne ettepanek. Kõik parlamendierakonnad võiksid sõlmida rahvusliku kaitse kokkuleppe, kus pikema sihiga fikseeritaks Eesti riigikaitse eesmärgid ka muutunud julgeolekukeskkonnas. Milline on valitsuse seisukoht selle kohta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt vastan küsimuse esimesele poolele, milliseid konkreetseid samme, mis seonduvad riigi eelarvestrateegiaga, valitsus astub või on plaaninud astuda. Viimase kuu aja jooksul on valitsuses juba otsustatud soetada jalaväele soomustatud lahingumasinad. See on Eesti kõigi aegade suurim kaitsehange. Küsija ise teab väga hästi, kui oluline on see Eesti kaitsevõime suurendamiseks. Need masinad on suure tulejõuga ja tugevdavad Eesti kaitsevõimet märkimisväärselt.

Aga peale selle on ette nähtud hulk teisi asju, mis moderniseerivad Eesti relvastust ja parandavad kaitseväelaste väljaõpet. Osa nendest tuleneb otseselt strateegiast, osast avalikult rääkida ei saagi, aga võib kindel olla, et me pühendume järjepidevalt sellele, et Eesti kaitsevõime järjest suureneks. Mis puudutab teie ettepanekut Eesti kaitsekulutusi ajutiselt suurendada, siis ma arvan, et seda oleks erakondade vahel kohane arutada veidi teises formaadis, mitte praegu siin. Mulle tundub pisut kohatu või ebamugav sel teemal arutada nii, et mina olen siin puldis ja teie seal pingis, aga arvan, et see ettepanek on samm õiges suunas. Tõsi, sellest protsendist veelgi tähtsam on see, mida me peaksime konkreetselt tegema ja milliseid võimekusi suurendama. Sisu on märksa tähtsam kui protsent või loosung.

Esimees Eiki Nestor

Tuletan Riigikogu liikmetele meelde, et teema on riigi eelarvestrateegia. Urmas Reinsalu, palun, teine lisaküsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti oleks teil mugavam, kui teie oleksite saalis ja mina vastaksin teie küsimustele. Aga ma tahan öelda, et poliitilistel jõududel on mõistlik otsida konsensust, selleks et ka praegustel keerukatel aegadel ja vastu minnes parlamendivalimistele oleks üks valdkond, just nimelt riiklik julgeolek, mille kohta võiks öelda, et selles on olemas pikaajaline konsensus. See valdkond ei tohiks olla päevapoliitilise kire objektiks ja selle kese peaks olema just nimelt see IRL-i ettepanek. Meie teine ettepanek oli konkreetselt rahastamise kohta. Meie eesmärk oli leida lisavahendeid kaitsetöötajate varustuse hankimiseks. Mina isiklikult arvan, et seda võiks teha mõningate RKAS-i tsiviilinvesteeringute edasilükkamise teel. Ma pean silmas haldushooneid. Milline on Vabariigi Valitsuse seisukoht selle ettepaneku kohta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mis puudutab haldushooneid, siis paradoksaalselt kõige rohkem ehitatakse neid just nimelt julgeolekuvaldkonnas. Teie erakonnakaaslane Ken-Marti Vaher seisis ministrina väga kindlalt selle eest, et ehitataks hooned Päästeametile ja politseile. Kui praegu

need ehitused pooleli jätta, siis ei annaks see väga suurt võitu riigi kaitsevõimes, küll aga halvendaks politsei ja Päästeameti olukorda. Me arutame aga päris tõsiselt seda, et jooksva eelarveaasta raames tulla välja täiendava julgeolekupaketiga, mille eesmärk on ühekordselt kõige olulisemaid võimekusi suurendada. See puudutab nii kaitsevõimet kui ka sisejulgeolekut. Kas selleks tuleb riigieelarve seaduse muudatusega parlamendi ette tulla või on võimalik kõigepealt sisus kokku leppida ja aasta lõpus muudatused ära teha, seda näitab aeg. Aga veel kord ütlen, et märksa olulisem kui protsent SKT-st on see, et me ikkagi sisuliselt vaataksime, millistesse kohtadesse tuleb kõige rohkem panustada, ja et me sellega siis tõsiselt ka tegeleksime. Samuti on Eestile väga oluline, et meie liitlased panustaksid kaitsevõimesse 2% SKT-st. Ma olen rääkinud Läti peaministri ja presidendiga ning mul on väga hea meel, et nad on pühendunud sellele, et kaitsekulutusi tunduvalt suurendada. Praegu on Läti kaitsekulutused absoluutarvuna siiski peaaegu poole väiksemad kui Eestis. Mul on hea meel, et need liiguvad suurenemise suunas. Ka Leedust tuleb uudiseid, et nad võtavad strateegilise eesmärgi jõuda samale tasemele, kus Eesti praegu on. See teeb meile kindlasti head meelt. Nagu me teame, kui naabrid on tugevad ja ka nemad panustavad ning kui meie liitlased on tugevad, siis oleme meie selle võrra kindlasti paremas seisus.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd kaks täpsustavat küsimust. Alustab Marika Tuus-Laul. Palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Kui vaadata riigi rahanduspoliitikat laiemalt, siis me näeme, et me ühe käega justkui anname, aga teisega võtame topelt tagasi. Me suurendame lapsetoetusi, samas tõusevad maagaasiaktsiis ja kerge kütteõli aktsiis, mis tekitab jälle üldise hinnaralli. Tegelikult annab ka alkoholiaktsiisi kiirendatud tõstmine ju signaali, et mida rohkem sa alkoholi tarbid, seda kasulikum on see riigile. Paratamatult jääb selline mulje. Kas me ei peaks nende tohutute kärpimiste ja maksutõusude asemel siiski mõtlema sellele, kuidas inimeste heaolu suurendada, et inimesed jääksid Eestisse ja aktiivses eas inimesed siit ära ei

läheks? Kui rohkem inimesi töötaks Eestis, siis laekuksid maksud paremini ja Eesti elu edeneks. Kas me ei peaks rohkem mõtlema töökohtadele? Kas riik ei peaks reguleerima rohkem seda, kuidas inimesed hakkama saavad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Teil on õigus. Me ühelt poolt anname ja teiselt poolt võtame tagasi. Mitte ükski valitsus ei saa mitte kunagi oma maksumaksjatele, oma kodanikele anda mitte midagi sellist, mida ta ei ole enne maksudena neilt kodanikelt kokku kogunud. Sellest me saame kõik aru. Aga ma arvan, et me võtame õigest kohast. Te ise rõhutasite, et alkoholiaktsiisi tõus on üks oluline katteallikas. Ma arvan, et on väga õige maksustada just nimelt kahjulikke tarbimisharjumusi. Peale alkoholi tarbimise tuleb kõrgemalt maksustada ka tubaka tarbimist. Ma arvan, et see on õige koht, kust maksumaksja rahakoti täitmiseks raha võtta. Me anname, nagu te õigesti rõhutasite, selle raha näiteks lapsetoetuste oluliseks suurendamiseks. Homme on Vabariigi Valitsuse istungil arutelu all eelnõu, mis näeb ette lapsetoetusi mitmekordistada, seda eriti just nendel peredel, kellel on kõige raskem toime tulla. Ma arvan, et on päris õige võtta alkoholilt kõrgemat lõivu ja anda lastega peredele rohkem tuge.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Mul on nagu kahepoolne küsimus eelarvestrateegia kohta. Esiteks küsin selle eelarve kohta, mida me praegu n-õ tarbime. Kas Kevadtormi manöövrite kulud on selle 2% sees? Ma pean silmas kaitse-eelarvet. Või on sinna antud lisa mujalt riigieelarvest? See on küsimuse esimene pool. Teiseks huvitab mind, et kui te nüüd planeerite juba järgmise aasta eelarvet – ja praegu te seda aktiivselt teete –, kas siis uue telekanali, n-õ venelastele mõeldud telekanali kulud on ka sinna sisse planeeritud? Kuidas te üldse suhtute selle kanali loomisesse, mida Ansip nagu ei poolda, aga teised jälle pooldavad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kevadtormi on planeeritud pikka aega. Loomulikult on selle kulud käesoleva aasta kaitse-eelarves sees ja mahuvad kenasti nende 2% sisse ära. Sel aastal toimub Kevadtorm veelgi suuremalt kui varasematel aastatel, sellel osaleb ligi 6000 kaitseväelast ja mitte ainult Eestist, vaid ka meie liitlaste poolt. See on märkimisväärne õppus. Mul on hea meel, et see taas kord toimub. Küllap toimuvad need õppused tulevikus veelgi suuremalt, selleks on meil juba plaanid tehtud ja raha eelarvestraategiaga ette nähtud.

Küsimuse teine pool oli uue telekanali kohta. Selle üle arutelud praegu käivad, neid peetakse valitsuses ja parlamendis, aga teatud sagedusega ka avalikkuse ees. Ma usun, et kõige olulisem on enne seda, kui tšekk välja kirjutada, jõuda arusaamale, kuidas saaks kõige tulemuslikumalt sihtgruppi kõnetada. On vaja selgeks teha, kas aitaks sellest, kui veelgi tugevdada praegu juba väga hästi toimivaid venekeelseid uudistekanaale nii ERR-is kui miks mitte ka erakanalites, või peab ilmingimata tegema eraldi kanali. Praegu on kõik need variandid laual. Kui me jõuame kõige parema lahenduseni, siis näeme ette ka rahalise katte.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Hariduspoliitika

Esimees Eiki Nestor

Järgmisena on sõna Riigikogu liikmel Mailis Repsil. Küsimus hariduspoliitika kohta on haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Palun, Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Hariduspoliitikast rääkides võiksime teha eelsoojenduse menetluses oleva koolieelse lasteasutuse seaduse arutamiseks, aga võiksime kõnelda sel teemal veidi laiemalt. Aastatetagune otsus ühtlustada õpetajate kvalifikatsiooninõuded tähendas tuhandetele lasteaiaõpetajatele lisakoolitusi, paljud astusid uuesti kõrgkooli. Seetõttu on õigustatud küsimus, mida on õpetajad selle eest vastu saanud. Kas te toetate palkade ühtlustamist ja riiklike palga

alammäärade kehtestamist ka lasteaiaõpetajatele?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud küsija! See küsimus on väga asjakohane ja aktuaalne. On selge, et inimesed, kes teevad samaväärset tööd ning vastavad ühtedele ja samadele haridusnõuetele, võiksid olla vähemasti võrreldavalt tasustatud. Praegu on kindlasti probleeme sellega, et õpetaja palga alammäär koolis on 800 eurot, aga koolieelses lasteasutuses on see märkimisväärselt madalam. Eelmise aasta määra ma peast öelda ei oska, aga aasta enne seda oli see üle Eesti umbes 600 eurot. Ma arvan, et on vajalik ka laiem ühiskondlik arutelu selle üle, kes vastutab koolieelsete lasteasutuste toimimise ja seal antava hariduse korralduse eest. See on olnud täielikult kohalike omavalitsuste pädevuses. Seetõttu ei ole mina praegu näinud võimalust, et riik saaks kehtestada alammäära, mida kohalikud omavalitsused peaksid arvestama, ilma et riik koolieelsete lasteasutuste õpetajate palgafondi eraldi maksma hakkaks. Seda võib põhimõtteliselt arutada, aga see tähendaks ka seda, et koolieelsed lasteasutused muutuksid rohkem riiklikuks. Tekib küsimus, mil määral on see mõistlik, arvestades, et koolieelsed lasteasutused on seotud eeskätt ikkagi kohaliku tasandiga ning kohalik omavalitsus on kindlasti kõige pädevam hindama, kus ja kui palju lasteaedu vaja on. Sellel valitsusel ei ole plaanis selles küsimuses otsust teha, aga ma arvan, et koolieelse hariduse kontseptsioon vajab laiemat arutelu, ja loodan, et järgmine valitsus võtab siin selgema seisukoha.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Repts, esimene täpsustav küsimus, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te olete kindlasti jõudnud ennast kurssi viia sellega või meelde tuletada, et mõne aasta eest hõlmas üks osa riiklikust programmist koolieelses lasteasutuses kokkulepet kohaliku omavalitsusega. Kohalik omavalitsus sai palgatoetust, kui ta muutis palgad vastavaks alammääradele. Valdav osa, peaaegu 90% kohalikest omavalitsustest seda kasutas, omavalitsus kehtestas sellised palgad ja sai riigilt

tuge. See võiks olla lahendus ka selle valitsuse jaoks. Nii et ma loodan, et koalitsioonileppes mainitud riiklik programm võiks tähendada ka palga alammäärasid. Ma küsin ühe täpsustava küsimuse teemal, mis sotsiaaldemokraatidele kindlasti igati südamelähedane on. Kas laste-
aiaõpetajad võiksid eeloleval suvel saada puhkust õpetajatele vastava määra alusel?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma pean mingil määral kordama oma esimest vastust. Ma arvan, et me ei saa hakata sellel teemal ühest otsast otsuseid vastu võtma, ilma et me oleksime tervikut analüüsinud. Kui me mõne tunni pärast hakkame arutama koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu, siis tuleb kindlasti taas kord kõne alla see, et me võiksim koolieelse hariduse kontseptsiooni puhul jõuda kokkuleppele selles, mis osade eest vastutab riik ja mis osade eest kohalik omavalitsus ning kuidas on rahastamine sellel haridustasemel korraldatud. Ma olen kohalike omavalitsustega viimase poolteise kuu jooksul aktiivselt suhelnud nii koolieelsete lasteasutuste kui ka õpetajate palga teemal. Kindlasti on ka kohalikel omavalitsustel soov nende teemadega aktiivsemalt tegelda. Minu hinnangul võiks koolieelses lasteasutuses antavat haridust käsitleda rohkem koos teiste haridustasemetega. See vajadus on minu meelest täiesti selge. Küll aga tähendab see, kui me hakkame tegema ühepoolseid otsuseid, rahalist mõju kohalikele omavalitsustele. Ma arvan, et praegu ei oleks mõistlik ega võimalik, et riik ühepoolset kehtestaks mingisuguse töötingimuste erisuse või ka palga alammäära, küll aga olen ma valmis neid küsimusi kohalike omavalitsustega arutama. Aga ma kardan, et kui me ei ole kokku leppinud kontseptsioonis tervikuna, siis ei ole tõenäoline, et me sellel aastal otsuseid teeme. Küll aga me koalitsioonilepingu kohaselt analüüsime seda, kas oleks mõistlik muuta laste-
aia viimane aasta kõikidele lastele kohustuslikuks. See võiks tähendada ka seda, et raha selle aasta jaoks tuleb riigilt, mis mingil määral hakkaks jagama kohaliku omavalitsuse ja riigi rolli alushariduse andmisel.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, teine täpsustav küsimus, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kui me omal ajal kehtestasime õpetajatele kõrghariduse nõude, siis anti neile selge signaal, et ühel hetkel jõutakse tingimuste ühtlustamiseni. Varsti on sellest kümme aastat möödas ja me võiksim rääkida mitte ainult palga alammäära, vaid ka puhkuse kestusest. Lasteaiaõpetajad peavad äärmiselt ebaõiglaseks, et nende puhkus on palju lühem kui nende kolleegidel, näiteks algklassiõpetajatel või klassiõpetajatel. Teine täpsustav küsimus on mul laste-
aia töötavate õpetajate tööaja kohta. Kui septembriks kehtestati uus tööajamäärus, siis kaotati siiani kehtinud laste-
aiaõpetajate tööaja jaotus: 30 tundi tööd rühmas + 5 lisatundi arenguevestlusteks ja muudeks ettevalmistustöödeks. Kas teil on plaan uuesti täpsustada, kui suur on laste-
aiaõpetaja töökoormus rühmas, mitu tundi 35 tunnist ta peab seal töötama?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma pean vabandust paluma, et ma hetkel ei oska vastata nii tehnilisele küsimusele. Küsimuse teema on ju hariduspoliitika. Kui ma oleksin seda teemat natuke täpsemalt ette teadnud, siis ma oskaksin vastata. Ma kindlasti täpsustan seda. Aga koalitsioonilepingus on kokku lepitud, et lisaks põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel toimuvatele palgaläbirääkimistele võiksim kolmepoolselt kokku leppida ka kooliõpetajate töökoormuses, klassijuhatamise tasu suuruses ja kvalifikatsiooni täiendamise motivatsioonis ning teistes sellistes küsimustes. Ma arvan, et seda arutelu on mõistlik laiendada ka koolieelsete lasteasutuste pedagoogidele. Need arutelud kohalike omavalitsustega ja haridustöötajate liiduga seisavad lähiajal ees ning me kindlasti analüüsime ka seda küsimust. Teie konkreetsele küsimusele vastan ma hea meelega hiljem kirjalikult.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd kaks kohapeal ülestähendatud küsimust. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Minu küsimus on erivajadusega laste hariduspoliitika kohta. Kahjuks on viimastel aastatel või peaaegu kogu meie teise iseseisvusaja vältel

erivajadusega laste koolitamise raha pidevalt kokku tõmmatud, seda on tehtud nii riigi tasemel kui kahjuks ka omavalitsustes. Kas te peate sellist poliitikat õigeks? Kas see poliitika teie juhtimise all jätkub või mis teie arvates peaks siin ette võtma riik ja mida omavalitsused?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Väga hea küsimus. Teema on ääretult oluline ja lähiajal on kindlasti kavas teha tähtsaid otsuseid ka selles valdkonnas. See puudutab nii raskema haridusliku erivajadusega ehk HEV-2 laste koolide võrku, mida me järgmisel Euroopa Liidu rahastamisperioodil saame korrastada ja ajakohastada, aga suurel määral ka HEV-1 tüüpi laste hariduse küsimusi. Suund on võetud kaasavale haridusele ehk me ei isoleeri haridusliku erivajadusega lapsi eriklassidesse, vaid püüame neid ühiskonda integreerida. See on minu arvates põhimõtteliselt õige. See kajastub ka rahastusmudelis: pearaha ei sõltu sellest, kas laps õpib eriklassis või tavaklassis. Küll aga väärub täpsemat analüüsi see, kas koolid on võimelised tagama tavaklassis õppivatele haridusliku erivajadusega lastele piisavat tuge. Siin tuleb taas kõne alla ka tugispetsialistide riikliku rahastamise probleem, mis põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 eelseisvatel aruteludel valitsuses ja Riigikogus on kindlasti üks võtmeküsimus. Järgmiseks Euroopa Liidu eelarveperioodiks nähakse ette vahendid, et hariduslike erivajadustega rohkem arvestada ja haridussüsteemis nendega rohkem tegelda. Tuleb tunnistada, et probleeme on üsna palju, aga uus valitsus on nendega aktiivselt tegelema hakanud. Juba kaks nädalat tagasi kohtusime sotsiaalministriga, et kindlaks teha, kuidas Sotsiaalministeeriumiga koostööd teha. Peagi saab kultuurikomisjon kuulda nendest mõtetest ja ideedest, kuidas võiks selle teemaga edasi minna.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea esimees! Hea minister! Kindlasti on hariduspoliitika üks oluline osa gümnaasiumiharidus. Viimastel aastatel on riik palju rõhku pannud riigigümnaasiumidele. Eelmisel näda-

lal oli meediast võimalik lugeda teie sõnu, et ka 50 lapsega gümnaasiumid on jätkusuutlikud ja tugevad. Ma loodan, et ma sain teist õigesti aru. Kas see tähendab, et sügisel on loota, et praegused väikesed gümnaasiumid hakkavad kuidagi rohkem raha saama ja omavalitsus saab seda kooli üleval pidada? Praegu tundub, et juba sügisel jääb õpetajate palgarahast puudu.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, otsused, mis puudutavad gümnaasiumide rahastamist sellel aastal sellisel viisil, et väikese õpilaste hulgaga gümnaasiumide rahastamine on liikunud rohkem kohaliku omavalitsuse kohustuseks ehk riigi toetus neile on vähenenud, ei ole mitte minu tehtud, vaid need olid teie erakonnakaaslastest ministri otsused. Teiseks, minu sõnu tõlgendati võib-olla natuke meelevaldselt. Ma ei ole põhimõtteliselt nõus ütlema õpilaste arvu, kust alates gümnaasium on jätkusuutlik. Ma arvan, et haridustöötajatel ja -spetsialistidel on konsensus, et alla 50 õpilasega gümnaasiumi on üleval pidada ja seal kvaliteetset haridust anda ääretult raske, kui mitte võimatu. Mõned haridusspetsialistid on öelnud, et see on keeruline juba siis, kui õpilasi on alla 100. Ma arvan, et kui koolis on 50–100 õpilast (või ka natuke rohkem), siis sõltub väga palju sellest, missugune on selle kooli juht ja missugune on kohalik omavalitsus, kui palju ning kui hästi ja aktiivselt gümnaasiumi asju kohapeal aetakse. On väga häid gümnaasiume, kus on 80 õpilast, ja on koole, kus on 100 õpilast, aga olukord on üsna probleemne. Nii et ma kindlasti ei arva, et riik peaks määrama mingi piiri, millest allapoole jääva õpilaste arvuga gümnaasiumid pannakse kinni. Küll aga on selge, et ükski valitsus ei saa ignoreerida Eesti demograafilisi trende, mis jätkuvad. Sellest tulenevalt peab riik vastu võtma otsuseid. Küll aga arvan, et me ei peaks kuidagi jõuga forsseerima gümnaasiumide kinnipanemist, nagu seda varem on tehtud.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Valitsusliidu koostöö

Esimees Eiki Nestor

Järgmise küsimuse esitab Andrus Saare peaminister Taavi Rõivasele. Küsimus on valitsusliidu koostöö kohta. Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Jah, minu küsimus on valitsusliidu koostöö kohta ettevõtjatega. Küsimus on tingitud siirast murest, mida on väljendanud ettevõtjad ja nende organisatsioonide esindajad. Nimelt, valitsus on Riigikokku saatnud mitmeid eelnõusid, mis ettevõtjate maksukoormust ja kohustusi oluliselt suurendavad. Ka esindusorganisatsioonid on saatnud mitmeid pöördumisi ja kirju, milles nad väljendavad niisama õilsaid soove nagu valitsus: maksuauku tuleb vähendada ja on vaja luua õiglane ettevõtluskeskkond. Kuid nagu nad väidavad, nende ettepanekutega tegelikult sisuliselt ei arvestata, kui jätta välja mõned tehnilised küsimused. Mis kõige kurvem, nad tunnistavad, et dialoog valitsusega sisuliselt puudub. On korraldatud mõningaid koosolekuid, kuid ettevõtjate hinnangul on need olnud pigem ühepoolsed, kahepoolset suhtlemist ei ole olnud. Kas lähiajal on valitsusel kavas tulla välja mõne sellise eelnõuga, mis ei pane ettevõtlikele inimestele ebaproportsionaalselt suuri kohustusi, vaid, vastupidi, seal on kirjas ettevõtlust toetavad ettepanekud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Jah, valitsusel on plaanis välja tulla tööjõumaksude langetamise ettepanekuga. See teema on ettevõtjaid väga huvitanud ja huvitab praegugi. Valitsusel on plaanis aktiivselt tegeleda sellega, et Eesti maksukeskkond ja majanduskeskkond laiemalt ei oleks mitte niisama atraktiivne, kui see seni on olnud, vaid areneks veelgi atraktiivsemaks. Olen kohtunud mitmete ettevõtjatega paljudest riikidest. Nad on öelnud, et on väga vähe riike, kus majanduskeskkond on nii läbipaistev ja maksukeskkond nii soodne, nagu on Eestis. Aga kindlasti ei peaks valitsus seda suurt kiitust võtma nii, et enam pole vaja midagi teha. Vastupidi, ma arvan, et see kiitus peaks meid innustama veel rohkem pingutama ja veelgi enam majanduskeskkonna hüvanguks panustama. Mis puudu-

tab teie väidet, et maksuauku vähendavad eelnõud, mille me oleme koos IRL-iga välja töötanud ja mis valitsus koos IRL-i ministritega parlamenti on saatnud, kellegi maksukoormust suurendavad, siis pean ütleva, et maksuauku vähendavad eelnõud saavad suurendada üksnes nende maksukoormust, kes enne maksude maksmisest kõrvale hoidsid. Ühegi ausa ettevõtja maksukoormust maksu-
pettustega võitlevad eelnõud juba teoreetiliselt võttes suurendada ei saa, veelgi enam, ausad ettevõtjad võidavad väga palju sellest, kui kõik turuosalisel käituvad samade reeglite järgi ja kõigil on võrdsed võimalused. Mitte keegi ei pea saama teiste arvel endale ebaausat konkurentsieelist. Aus ettevõtluskeskkond sellest kindlasti võidab.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, esimene täpsustav küsimus, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Ma tsiteerin kaubandus-tööstuskoja peadirektori sõnu: "Oma kümne aasta pikkuse praktika jooksul ei mäleta ma ühtegi sellist eelnõu, mis oleks nii laia mõjuga ja põhjustanud kogu sihtgrupi vastuseisu. Ma ei tea ühtegi ettevõtjaid esindavat organisatsiooni, kes ütleks, et see eelnõu on hea ja põhjendatud." Ta räägib konkreetselt eelnõust 493, mis täna siin saalis ilmselt jõupositsioonilt ka seadusena vastu võetakse. Kuidas siis ikkagi maksukoormus ei suurene, kui ettevõtjad on väitnud, et 1000 euro suuruste arvete deklareerimine läheb ikkagi päris kulukaks (hinnangud, kui suured need summad on, on erinevad), ja ka sõiduautode käibemaksuga seotu, mis siin saalis arutlusel on, suurendab ju maksukoormust?

Taavi Rõivas

Aitäh! See, kui kõik turuosalisel deklareerivad käibemaksu korrektset, ei muuda kuidagi nende ettevõtete maksukoormust, kes on seni kõik oma kohustused korrektset deklareerinud. Maksusumma, mida nad iga kuu 20. kuupäeval deklareeritud käibedeklaratsiooni järel esitama peavad, sellest küll kindlasti suurendada ei saa. Mis aga puudutab ettevõtlusorganisatsioonide kaasamist selles faasis, kui eelnõu on juba parlamendis, siis siin, head

Riigikogu liikmed, on pall suuresti teie käes. Lõviosa sellest ajast, kui eelnõu on olnud parlamendis arutelul, juhtis rahanduskomisjoni IRL-i liige Sven Sester. Tal oli korduvalt võimalusi ettevõtjatega suhelda ja lahendusi otsida. Juhin tähelepanu, et seda eelnõu on toetanud kaks valitsust ja kolm erakonda. Põhimõtteliselt samasuguse eelnõu – nüüdseks on seda koostöös ettevõtjatega mõnevõrra paremaks muudetud – esitas eelmine valitsus juba eelmise aasta septembris. Kevadeni menetles seda rahanduskomisjon Sven Sesteri juhtimisel. Kevadest alates on see eelnõu ettevõtjate seisukohast pigem paremaks läinud. Seetõttu mind mõnevõrra hämmastab see, et te teete etteheiteid praegusele valitsusele. Ma usun, et neidsamu otsuseid ja seisukohti, mida te kaitsete valitsusse kuuludes, peaksite esindama ka opositsioonis olles. Ma arvan, et aus maksukeskkond on selline väärtus, mida kõik neli parlamendierakonda võiksid õigeks pidada.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, teine täpsustav küsimus.

Andrus Saare

Teie märkus ei olnud kohane. Ma olen igati ausa maksukeskkonna poolt. Teie jutt selle kohta, et kõik võiksid ausalt deklareerida, on täiesti õige. Kuid mina pidasin silmas neid kulusid, mis ettevõtjatele selle kõigega kaasnevad. Kasvavad ju kulutused bürokraatiale ja on vaja teha ka investeringuid. Mina ei rääkinud sellest, et kõik peaksid ühtemoodi deklareerima. Te ju ilmselt tunnistate, et kui ettevõtlusorganisatsioonid saadavad meile kümnete kaupa meile, siis on suhtluses olnud vajaka jäämisi ja uus valitsus võiks koostööd ettevõtlusorganisatsioonidega tõhustada. See oli minu ettepanek.

Taavi Rõivas

Aitäh! Veel kord ütlen, hea küsija, et see eelnõu on olnud menetluses üle poole aasta, praegune valitsus on olnud ametis aga pisut üle kuu. Suurema osa sellest ajast, kui see eelnõu on olnud parlamendi menetluses, juhtis parlamendi rahanduskomisjoni ehk selle eelnõu eest vastutavat komisjoni teie erakonna kaaslane Sven Sester. Kui teie tema erakonna kaaslasena mulle kui pisut üle kuu aja peaministri ametit pidanud inimesele ette heidate, et

ei ole olnud piisavalt kooskõlastamisi ega arutelusid näiteks parlamendi rahanduskomisjonis, siis mulle tundub, et see on hoopis peeglissee vaatamise koht. Rahanduskomisjoni juhtis teie erakonna kaaslane. Kus need arutelud oleksid pidanud siis toimuma? Aga nüüd räägin halduskoormusest. Olgu ääremärkusena öeldud, et valitsuskabineti nõupidamisel soovitasid teie erakonna kaaslased tol hetkel tuua selle piiri allapoole, 500 euro peale, millega rahandusminister ei nõustunud, öeldes, et see ei anna maksulaekumises lisaefekti, küll aga tekitab täiendavat halduskoormust. Mis puudutab halduskoormust vähemalt 1000-euroste arvete deklareerimisel, siis kõige arvestatavam maksukoormus saab tekkida nendel ettevõtetel, kes ei kasuta raamatupidamisprogramme, vaid teevad raamatupidamist käsitsi. Käsitsi või Exceli tabelis teevad raamatupidamist eeskätt mikroettevõtted, kus vähemalt 1000-euroseid arveid kindlasti ette tuleb, aga arvatavasti mitte ülemäära tihti. Nende arvete käsitsi sisestamine tähendab võib-olla kümnet, võib-olla kahtekümnet lisasekundit iga arve kohta. Aga ma usun, et see võit, mida ettevõtluskeskkond saab sellest, et kõik turuosalised – kõik lille müüjad, juuksurisalongid, majutusettevõtted – maksavad ausalt makse, on märksa suurem kui see väike lisanduv halduskoormus.

Esimees Eiki Nestor

Austatud küsijad ja vastajad! Katsume küsimusega hakkama saada ühe minuti ja vastusega kahe minuti jooksul, siis me täidame täpselt seadust. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma küsin selle segaduse kohta, mis valitseb ministrite ja nende volituste ümber. Ettevõtlus- ja väliskaubandusminister Sulling määras hiljaaegu ametisse EAS-i nõukogu. Nüüd on selgunud, et selleks, et see otsus oleks legitiimne või juriidiliselt korrektne, pidi ta käima ja võtma allkirja majandus- ja taristuminister Palolt. Kuidas saab valitsuses olla minister, kellel ei ole allkirjaõigust, ning kuidas saavad minister ja allkiri lahus olla?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga hea küsimus. Kehtiv Vabariigi Valitsuse seadus, mida ametisolev valitsus on pannud ette muuta ja mille muudetud versioon on parlamendi põhiseaduskomisjoni laual, näeb tõepoolest ette, et meil on ministrid, kes juhivad ministeeriumi, ja ministrid, kes ministeeriume üldse mitte ei juhi ja keda nimetatakse n-ö portfelli ministriteks. Senikaua, kuni portfelli ministri institutsioon või roll olemas on, on tõepoolest selline olukord, kus minister ei saa teatud küsimustes dokumentidele allkirja anda, veelgi enam, ta ei saa parlamendi ees alati eelnõu kaitsta ega saa otseselt vastutada kõikide eelnõude väljatöötamise eest. Just sellel põhjusel, et kõik ministrid oleksid võrdsed ja neil oleks võimalus oma valdkonda sisuliselt juhtida, oleme otsustanud valitsuse töökorraldust reformida. Me tahame esiteks üle minna paindlikumale mudelile, mis on kasutusel ka näiteks Soomes, ja anda võimaluse juhtida valdkondi, mitte ministeeriumimajasid. Teiseks tahame kaotada ministrite ebavõrdse rolli, et ühed on portfelliga ja teised portfelli ministrid. Ma väga loodan, et ka Keskerakond toetab neid muudatusi. Seda, et IRL-i ridadest on nendele mõtetele toetust avaldatud, on juba kuulda olnud. Selle üle on mul hea meel, sest ma pean väga oluliseks, et valitsuse seadust muudetak laiemal koostamisel baasil. Ma loodan, et kui te mõtlete tõsiselt seda, mis te küsimust esitades ütlesite, siis ka teie leiate endas jõudu seda valitsuse esitatud eelnõu toetada.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea esimees! Hea peaminister! Ma tulen tagasi ettevõtlaste juurde. Tahan kõigepealt rõhutada, et ma kindlasti toetan maksupetturite väljaselgitamist ja ausat ettevõtlust. Siin oli juttu sellest, kas Riigikogu komisjonid on ettevõtjatega läbirääkimisi pidanud. Tuletan meelde, et eelmise aasta sügisel tuli Riigikokku sõiduautode käibemaksu käsitlev seadus, mis tagasi lükati ja lugemisele ei tulnudki. Riigikogu komisjonid on ettevõtjatega väga palju neid teemasid arutanud. Kindlasti pean rõhutama seda, et mina ei ole 1000 euro tee-

mal hääletanud. Aga te ütlesite minu esimese küsimuse peale, et ainult ebaausad ettevõtjad ei soovi neid seadusi. Kuid praegu teatavad kõik ettevõtjad, et nad ei toeta nende kolme seaduse vastuvõtmist. Kas kõik Eesti ettevõtjad on siis ebaausad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea küsija! Andrus Saare ütles, et seda teemat ei ole ettevõtjatega piisavalt arutatud, ja teie ütlesite, et seda on parlamendis arutatud piisavalt. Ma usun, et kuldne kesktee on see, et seda teemat on arutatud ja need eelnõud on muutunud paremaks. Lõpuks saate ju teie kui parlamendiliikmed otsustada, millal on arutelud parlamendis olnud piisavad ja millal mitte. Ma ei ole kordagi öelnud seda, mida te mulle omistada püüdsite. Ma ütlesin, et maksuaugu lappimine ja maksupettuste vastu võitlemine ei suurenda ühegi ausa ettevõtja maksukoormust. Need olid minu sõnad ja nende juurde ma kindlasti jään. Kui me kogume kõikidelt ettevõtjatelt ausalt kõik maksud kokku, siis nende ettevõtjate huvid, kes on ka seni ausalt makse maksnud – uskuge, see on lõvi-osa ettevõtjatest –, on kindlasti kaitstud. Nimelt, need ettevõtjad, kes seni said kasutada turul ebaausaid võtteid, n-ö maksudopingut, jättes mõned maksud maksmata ja mõned arved deklareerimata, ei saa enam ebaausaid võtteid kasutada. Ausad ettevõtjad, keda, nagu ma ütlesin, on lõviosa kõigist ettevõtjatest, sellest kindlasti võidavad. See, kui keskkond on võrdne, aus ja läbipaistev, on meie kõigi huvides.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Järgmisena peaksin andma küsimise võimaluse Yana Toomile, aga ma ei saa seda teha, kuna teda ei ole saalis. Siis peaksin andma küsimuse esitamise võimaluse Jaak Aaviksoole, aga ma ei saa ka seda teha, kuna tedagi ei ole saalis. Mõlemad on teatanud, et nad hilinevad, ja nad on selle eest ka vabandust palunud. Kui palju hiljem nad tulevad, seda ei oska ma öelda. Kui nad kohale jõuavad, siis nad küsimise võimaluse saavad.

4. Õpilasmalevad

Esimees Eiki Nestor

Seetõttu, palun, Priit Toobal! Küsimus on peaminister Taavi Rõivasele õpilasmalevate kohta.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Malevasuvi on Eestis taas algamas, registreerimine ongi juba alanud. Tuleb jälle tõdeda, et kohti on vähem kui tahtjaid. Selleks et motiveerida tööandjaid malevlastele rohkem töökohti pakkuma, algatas Keskerakonna fraktsioon juba 2011. aastal eelnõu, mis oleks tööandjad vabastanud õpilasmalevlaste eest sotsiaalmaksu maksmisest. See eelnõu seisab paraku aga tänaseni kultuurikomisjoni sahtlis. Milline on teie kui peaministri seisukoht selle eelnõu kohta? Kui te olete toetaval seisukohal, kas siis teie kui koalitsiooni juht võiksite kultuurikomisjoni esimehele märku anda, et oleks tark tegu see eelnõu sahtlist välja võtta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, minu suhtumine õpilasmalevatesse ja üldse sellesse, et noored inimesed juba kooliajal tööharjumust saaksid kujundada, on väga positiivne. Ma arvan, et kõik need, kes juba põhikooli või gümnaasiumi ajal saavad esimese tööpraktika, on hiljem tööturul kindlasti paremas seisus. Küllap on see noorte tööpraktika tava üks põhjuseid, miks Eestis on noorte tööpuudust märgatavalt vähem kui enamikus teistes Euroopa Liidu riikides. Ma olen seda meelt, et riik, aga ka kohalikud omavalitsused peaksid õpilasmalevaid rahaliselt toetama. Seda ka tehakse, aga omavalitsused, tõsi, teevad seda üsna erinevalt. Riik on aastast aastasse näiteks Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu rahalist tuge andnud. Need summad on olnud pigem kasvutrendis, viimasel aastal eraldati ligi 120 000 eurot. Kui küsida, kas lisaks otsesele rahalisele toetusele võiks kasutada ka maksusoodustusi, siis julgen ma olla skeptiline. Maksusoodustused on alati üks väga kulukas ettevõtmine, mis tekitab väga palju halduskoormust. Iga maksuerand teeb maksusüsteemi keerulisemaks. Tuleb väga kriitiliselt hinnata, kas kuuks ajaks või mõneks nädalaks mõnele tuhandele inimesele

maksusoodustuse tegemisest tulenev rahaline võit kaalub üles halduskoormuse, mis me sellega tekitame. Mulle tundub, et märksa parema tulemuse saame siis, kui omavalitsused ja riik senisest veelgi enam panustavad rahaliselt otse õpilasmalevate toetamisse.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! 2012. aastal teatas tollane haridus- ja teadusminister, kes oli teiega samas valitsuskalitsioonis (peaminister oli siis küll teine), valitsuskabineti nõupidamisel, et teeb noortemalevates töökohtade arvu suurendamiseks ettepaneku kehtestada tööandjatele sotsiaalmaksusoodustus. Tegelikult oleks justkui valitsuskabinetis kokku lepitud, et seesugune soodustus tehakse. Kas praegune valitsuskabinet on teisiti otsustanud? Teie vastusest eelmisele küsimusele see mulje mulle jäi.

Taavi Rõivas

Aitäh! 2011. aastal ei olnud ma Vabariigi Valitsuse liige ega viibinud seetõttu valitsuskabineti nõupidamistel. Kui ma õigesti mäletan, siis ei olnud ka teie sel ajal Vabariigi Valitsuse liige ega saanud nendel nõupidamistel viibida. Ma arvan, et üsna tulutu oleks meil kahel siin spekuloida, mida toonane haridus- ja teadusminister, kes kõigele lisaks praegu saalis ei viibi, seal ütles või ütlemata jättis. Aga on selge, et kui me tahame õpilasmalevaid toetada, siis on võimalusi teha seda nii riigieelarve kaudu kui ka omavalitsuste eelarvete kaudu. See on märksa tõhusam ja tuntavam abi kui väga kulukalt hallatava ja kogu maksusüsteemi muutva erandi loomine. Kui me vaatame õpilasmalevate arengut, siis ma märkan üksjagu ebahühtlast regionaalset katvust. Seega, küllap on nii mõneski maakonnas potentsiaali malevate tegevust laiendada. Ma kutsun üles neid omavalitsusi, kes seni veel õpilasmalevate tegevusse ei ole panustanud, seda tõsiselt kaaluma. Ma usun, et kõikides Eesti piirkondades võiksid noored suvel saada oma esimesed töökogemused, et nad oleksid tänu sellele hiljem tööturul konkurentsivõimelisemad.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, teine täpsustav küsimus, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea peaminister! See tsitaat, mille ma ette lugesin, oli pärit küll 2012. aastast ja see avaldati tollase ministri avalikus teates kabinetiistungiga koostades, see ei olnud miski kuskil kabinetivaikuses öeldu. Aga ravikindlustuse seaduse kohaselt on kindlustatud isikuga võrdsustatud kõik kuni 19-aastased noored. Seega maksustatakse malevlasi sotsiaalmaksuga tegelikult topelt. Riik tagab neile ravikindlustuse, aga töödandjalt kasseeeritakse sisse ikkagi kogu sotsiaalmaks. Miks on selline noorte diskrimineerimine seadusesse sisse kirjutatud ja kas te peate seda otstarbekaks?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ei, seda ei saa küll nimetada diskrimineerimiseks, kui kõigile kehtib ühtemoodi maksusüsteem. Aga mis puudutab noorte töötamist, siis küllap te teate isegi, et praegu käivad kultuurikomisjonis Lauri Luige juhtimisel sellel teemal päris tõsised arutelud. Neil aruteludel ei käsitleta ainult õpilasmalevaid, vaid ka seda, milline on tööõigus, mis reguleerib noorte ja laste töötamise võimalusi. Ma väga loodan, et kõik parlamendierakonnad süvenevad sellesse teemasse ning arutavad seda üksmeelselt ja tõsiselt. Mulle väga meeldiks, kui kõik noored saaksid oma esimesed töökogemused juba enne seda päeva, kui nad keskkooli lõpetavad. Mina teenisin esimese oma raha ajalehti müües ja enne keskkooli lõpetamist oli mul olnud vähemalt viis töökogemust. Tagantjärele võin öelda, et nendest suvistest praktikakogemustest võitsin ma väga palju. Mul on selle üle ainult hea meel. Seetõttu julgen seda ka praegusele noorte põlvkonnale soovitada.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te viitasite kultuurikomisjoni aruteludele. Ütlen teile teadmiseks, et on välja kujunenud päris mitu seisukohta, mida mitmed

osapooled toetavad. Üks selline seisukoht on kujunenud just nende noorte sotsiaalmaksuga maksustamise asjas. Siin muudatuse tegemine ei oleks kuidagi erandlik. Kindlasti ei suuredaks see meie e-riigis ka kohutavalt halduskoormust ega oleks haldussüsteemile väga kulukas. Seetõttu olen küll väga kurb, et te tänaseda õigeaks argumendiks ei pidanud. Kultuurikomisjoni aruteludel jäi kõlama just see kui üks võimalikke viise olukorda lahendada.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui kultuurikomisjonis jõuavad need arutelud sellisesse faasi, et on võimalik ka otsuseid vormistada, siis küllap me jõuame seda teemat arutada. Aga ma panen teile südamele, et kui te neid arutelusid seal peate, siis analüüsige ikkagi ka seda, kumb on efektiivsem meede, kas otsene rahaline toetus, mille saab kirjutada konkreetse summana kas riigieelarvesse või kohalike omavalitsuste eelarvetesse või mõlemasse, või maksusoodustus, mille puhul jääb maks kokku kogumata. Ka maksusoodustustel on alati hind. Kui te kultuurikomisjonis teete rehkendusi ja näete, et maksusoodustuse mõju on tõhusam, siis küllap oleme valmis ka neid variante arutama. Tavaliselt kipub olema nii, et otse ja sihitatult toetades on efekt suurem. Aga veel kord ütlen, et arutage neid teemasid kultuurikomisjonis. Ma olen täiesti kindel, et Lauri Luik juhib neid arutelusid targalt ja küllap te leiate mõistlikud lahendused.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Muud küsimused

Esimees Eiki Nestor

Kuna Yana Toom ega Jaak Aaviksoo ei ole saali jõudnud, siis tuleb küsida, ega kellelgi saalis ei ole loominguiline ind tärnanud. Kui ta vajutab ruttu nuppu ja ütleb ka ministri nime, kellelt soovib küsida, siis ta saab seda teha. Üks küsimus ja üks vastus ning tuleb öelda ministri nimi. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud kultuuriminister proua Tiidus! Eelmise nädala lõpus ilmus uudis, et uus integratsiooniprogramm on valmis ja see on

koostatud uute eesmärkide alusel. Uudises oli öeldud, et kui eelmises programmis oli aktsent eesti keele õppimisel, siis uue programmi rõhuasetus on kultuuril. Mul on kahe poolega küsimus: millised eesmärgid on uue programmi aluseks ja kas te oskate täpsustada, mida võiks tähendada kultuuriline kümbel?

Urve Tiidus

Suur tänu, härra Efendijev! Kõigepealt ütlen, et uus lõimumiskava on avalikustatud. Kõik, kes tahavad teha ettepanekuid ja sõna sekka öelda, saavad seda teha internetis leheküljel osale.ee. Selleks on aega mai lõpuni. Seda kava kooskõlastavad praegu ka teised ministriumid. Mis puudutab lõimumiskava eesmarke, siis tõepoolest on see Eestis järjekorras kolmas lõimumiskava. Igal kaval on olnud väga selged alaeesmärgid ja seekord on täpselt samamoodi. Neid alaeesmärke on kolm. Esiteks, lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused peavad olema Eesti ühiskonnas kinnistunud. See puudutab ühist inforuumi, kultuurilise mitmekesisuse ja teadlikkuse toetamist, aga ka igapäevaste kontaktide, suhtluse ja kaasamise toetamist ühiskonnas. Teine alaeesmärk on erineva keele- ja kultuuritaustaga püsielanike lõimimine ühiskonnas. Kolmas eesmärk on see, et uussisserändajad oleksid Eestis kohanenud. Nii et kõige uuem teema on uussisserändajaid puudutav alaeesmärk. Ma arvan, et kõik need eesmärgid on olulised. Lõimumiskavas on arvestatud eelnevaid positiivseid kogemusi ja silmas on peetud ka seda, mida saaks nüüd paremini teha. Suur tänu!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Infotunni lõpuni on jäänud vähem kui kaks minutit, küsida jõuaks, aga vastata mitte. Infotund on lõppenud. Aitäh ministritele!

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala kolmapäevast istungit, mis toimub 7. mail. Kas kellelgi on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Soovi eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei ole. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohal on 73 ja puudub 28 Riigikogu liiget.

1. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (545 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Tänase päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 545 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, kõneõigus on fraktsioonide esindajatel. Kõnesoove ei ole, seega läheme eelnõu lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 545 lõpphääletusele. Kuna see seaduseelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu täiskogu koosseisu hääletenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 70 Riigikogu liiget, puudub 31.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 545. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seadusena vastuvõtmise poolt on 73 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seadus on vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 561 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Sõnaõigus on fraktsioonide esindajatel. Läbirääkimissoovi kellelgi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 561 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 561. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Pakendiseaduse ja pakendiaktsiisi seaduse muutmise seaduse vastuvõtmise poolt on 71

Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seadus on vastu võetud. (Tabel 6.)

3. Avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (649 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 649 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi kellelgi ei ole. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 649 lõpphääletusele.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 649. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Avaliku teabe seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seadusena vastuvõtmise poolt on 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seadus on vastu võetud. (Tabel 7.)

4. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise (493 UA) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Aivar Riisalu, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Täna oleme taas kord sellise fakti ees, mille ees me tegelikult olla ei taha. Me menetleme jälle selles saalis seadust, mille olemus võib-olla ei olegi halb, aga mille menetlemise prot-

seduur, sisuline arutelu ja sellega ühiskonnale saadetud signaal on olnud parlamendile väga kahjulik. Mõnes mõttes kirsiks tordil oli see, kui täna hommikul ajakirjandus väitis, et see eelnõu eeldaks Euroopa Komisjoni kooskõlastust, sest käibemaksuerandite puhul peaks seda väidetavalt küsima. Eesti seda teinud ei ole ja ajakirjandus ennustas, et meil võib selle seaduse rakendamisel tekkida arvestatavaid probleeme. Nende väitel võib löögi alla sattuda isegi riigieelarve täitmine. Paneme ennast korraks lihtsa meediatarbija, normaalse tööl käiva eestimaalase või pensionipõlve pidava ja seda rohkem ühiskonnaeluga kaasamõtleva eestimaalase olukorda või ka ettevõtja olukorda, kes peab seda seadust täitma hakkama. Tuleb öelda, et see seadus ei saa kodanikkonnale positiivseid emotsioone kaasa tuua. Seda enam, et kogu aeg on olnud küsitav, kui palju see seadus tegelikult aitab riigikassat täita ja maksulaekumist parandada.

Nüüd tahan ma korraks rääkida kui kodanik, mitte kui fraktsiooni sõnavõtja. Neil päevil suhtlesin ma maksuameti töötajatega, kes väitsid, et nad ei saa kahjuks mulle ekspordi käibemaksu tagastada, sest minu partner see ja see, keda nad kontrollisid, ei ole maksudeklaratsioonis sellist arvet esitanud. Nii et tegelikult toimivad normaalses ettevõtluses kõik need protsessid, mida me selle seadusega reguleerida tahame, juba niikuinii. Kui palju kordi on siin saalis kõlanud väited, et see seadus tähendab tegelikult administratiivkohustuse panemist normaalsele ettevõtlusele. Kahjuks tuleb nõustuda, et see tõepoolest niimoodi on. Kui keegi kusagil tahab petta, siis, kallid inimesed, seda tehakse täiesti teistmoodi. Selles me oleme kõik enam-vähem kindlad.

Üks kõige suurem probleem Euroopas ongi see riikidevaheline nullkäibemaksu direktiiv. See on üks koht, kus päris kindlasti oleks riikidevahelise koostöö kaudu võimalik paremini maksupettusi avastada jne. Loetelu võiks jätkata.

Ma olen sellest puldist juba varem küsinud, miks on piiriks 1000 eurot, aga mitte näiteks 5000 või 10 000? Küsimus ei ole tegelikult summas, küsimus on selles, et kui peaminister tuleb ja väidab, et meil on ülihea maksukeskkond, mis läheb järjest paremaks ning me entusiastlikult kogu aeg parandame maksusüsteemi, siis see ei vasta ju tõele. Enam ammu ei

vasta see tõele. Me kuuleme deklaratiivset juttu, et vähendatakse tööjõumakse ning meie süsteem on mõnus, läbipaistev, tore ja ilus. No ei ole ju niimoodi! Seadusi võetakse vastu ilma igasuguse dialoogita. Ainus, mis meil üle jääb, on üksteist süüdistada. Ikka selles vaimus, et Sester oli eelmisel nädalal poolt, aga sel nädalal on vastu – kuidas saab nii olla!

Palun kolm minutit lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Anname kolm minutit lisaiega.

Aivar Riisalu

Kui selles saalis on kogu sisuline debatt selline, et me näitame üksteisele näpuga ja ütleme: "Sina tegid eelmisel kuul niimoodi!", millele vastatakse: "Aga mina ei ole üldse mitte midagi teinud!", siis andke mulle andeks, see ei ole normaalne parlamentaarne signaal. Me oleme selle tõttu kuidagi kinni jooksnud. Täna on meil päevakorras ka teine eelnõu, mis mitte kellelegi ju õnne ega rõõmu kaasa ei too. See ei too kaasa õnne ega rõõmu ei riigieelarvele ega eelnõude menetlemise kultuurile ega tegelikult ka mitte nendele lugupeetud ühiskonnaliikmetele, keda see seadus vahetult puudutama hakkab.

Seetõttu tahan kindlalt kinnitada, et Eesti Keskerakond, kes on oma olemuselt eestimaist väikeettevõtlust soosiv ja toetav erakond, sellist seadust mitte kuidagi toetada ei saa. Võibolla on selles meie protestis natuke küll ka seda, et me viskame lapse koos pesuveega aknast välja, aga igal juhul ei ole selline seadusloome ja selline küünilisus 21. sajandi tubli ja edasipürgiva väikeriigi väikesele, enamikus üksteist tundvale või kolme minuti jooksul ühise tuttava leidvale kogukonnale minu arvates vastu võetav. Ma siiralt loodan, et ka liberaalne Reformierakond, kes on meie eksistentsi hegmoon olnud juba viimased 15 aastat, suudab oma käitumises teha korrektiive. Mulle meeldib ainult üks asi: Taavi Rõivas on nime vahetanud ja käitub täpselt nagu Andrus Ansip. Selle üle on mul hea meel. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Remo Holsmer, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Remo Holsmer

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Kõigepealt ütlen remargina Aivar Riisalule, et see eelnõu ei puuduta ... Aivar, kas sa kuuled? Aivar, see eelnõu ei vaja Euroopa Komisjoni kooskõlastust, need eelnõud tulevad täna arutelule hiljem.

Meie ees on kolmandal lugemisel Vabariigi Presidendi poolt aasta lõpus välja kuulutamata jäetud käibemaksuseaduse muutmise seadus. Arutelud käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa rakendamise üle on valitsuses, Riigikogus ja avalikkuse ees käinud eelmise aasta oktoobrist alates ehk kokku üle seitsme kuu. Kui president meile aasta lõpus seaduse tagasi saatis, märkis ta oma otsuses, et käibemaksupettuste tõttu riigieelarvest puudujääva rahasumma vähendamise ja ettevõtjate ausa konkurentsi tagamise eesmärk on vaidlustamatult põhiseaduspärane ja nn käibemaksuaugu suurus kinnitab vajadust käibemaksupettuste tõkestamiseks samme astuda. Ühtlasi ütles president, et eelnõu uuesti arutamisel tuleb esitada üksikasjalik analüüs ja põhjalik selgitus, kuidas käibedeklaratsiooni lisa rakendamine aitab kaasa käibemaksuaugu vähendamisele. President tegi ettepaneku täpsustada ka vabade elukutsetega seonduvat regulatsiooni ja soovitas läbi mõelda, millise aja jooksul suudavad suured jaekaubandusettevõtted oma kliendibaasid ja raamatupidamistarkvara võimalikele muudatustele kohandada. Ta juhtis tähelepanu, et on vaja täpsustada kavandatava regulatsiooni vastavust Euroopa Liidu käibemaksudirektiivile.

Neid märkusi on arvesse võetud ja teie ees olev eelnõu seletuskiri sisaldab põhjalikku selgitust, millised võimalused maksupettustega võitlemisel veel on ja millised on pakutud muudatuste mõjud. Käibedeklaratsiooni lisal ei pea vabade elukutsete esindajad (advokaadid, notarid, kohtutäiturid) kajastama väljastatud ja saadud arvete andmeid selliste tehingute ja toimingute eest, millele laieneb seaduse alusel kutse- või ametisaladuse hoidmise kohustus. Maksu- ja Tolliametile antakse õigus kohaldada tähtajalisi erandeid ettevõtetele, kes vajavad lisaiega IT-arenduste tegemiseks. Seetõttu antakse ettevõtetele õigus jätta deklaratsioon esitamata kuni 2015. aasta 20. juunini ehk me räägime teatud juhtudel üleminekuperioodist, mis on pikem kui aasta. Jaekaubandusette-

võtete ettepanekust tulenevalt antakse kuni 2016. aasta 20. jaanuarini õigus esitada käibedeklaratsiooni lisal arvete andmeid summeeritult. See annab ettevõtetele vajaduse korral keerukamate arenduste tegemiseks lisa-aega, et oleks võimalik esitada arvete informatsioon tehingupartnerite kaupa. Seadusest jäetakse välja raamatupidamise seaduse muutmist käsitlev paragrahv, milles president nägi võimalikku vastuolu Euroopa Liidu käibemaksudirektiiviga.

Need on muudatused, mis Riigikogu rahanduskomisjon on seadusesse sisse hääletanud ja mida teisel lugemisel toetas ka Riigikogu täiskogu. Need on seda seadust muutnud oluliselt paremaks ja selgemaks, võrreldes selle seadusega, mille Riigikogu eelmise aasta lõpus vastu võttis ja president meile tagasi saatis.

Teie ees oleva seaduse eesmärk on luua aus maksukeskkond ja võrdsed mängureglid. See seadus on ettevõtjate huvides. Üleminek uuele deklareerimissüsteemile võtab aega ja võib tuua kaasa lisakulutusi, kuid ma loodan ettevõtjatelt mõistmist, miks riik sellist vastutulekut palub. Pangem see kas või sellesse konteksti, et valitsuskoalitsioon toetab järgmisest aastast töötajate maksude vähendamist, konkreetsemalt töötuskindlustusmaksude alandamist 0,6%. Töötajate maksude alandamise mõju riigieelarvele on 32 miljonit eurot.

Ma kutsun kõiki Riigikogus esindatud erakondi üles seda seadust toetama, kaasa arvatud Keskerakonda ja häid kolleege IRL-i fraktsioonist ...

Palun minut lisa-aega!

Esimees Eiki Nestor

Üks minut lisa-aega.

Remo Holsmer

... kes aasta lõpus seda muudatust toetasid, kuid viimase kuu jooksul on oma positsioonides mingil põhjusel teinud 180-kraadise pöörde. Te räägite vajadusest maksuauuga võidelda, kuid olete seda seadust kritiseerinud, pakumata menetluse käigus alternatiivi ega ole teinud ainsatki muudatusettepanekut. See ei ole konstruktiivne lähenemine.

Reformierakonna fraktsioon toetab käibemaksuseaduse muutmise seaduse vastuvõtmist. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kuna kõnes nimetati Aivar Riisalu nime, on tal repliigiõigus. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh! Ma tahtsin juhtida hea kolleegi tähelepanu sellele, et ma oma kõnes selgelt väljendasin, et meil on täna menetluses kaks eelnõu, mille puhul menetluse korrektsus on jätnud soovida ja millest üks on vastuolus Euroopa Liidu käibemaksudirektiiviga. Selle tõttu ma kinnitan, et ma saan väga selgesti aru, et hetkel päevakorras olev eelnõu sellega vastuolus ei ole, aga teine eelnõu, mida ma mainisin, on. Nii et minu teadmistega on kõik hästi.

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel tuleb kõnepulti Tõnis Palts. Palun! Tõnis Palts palus lisa-aega, kokku on aega kaheksa minutit.

Tõnis Palts

Lugupeetud Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves! Mul on teile masendav uudis. Teid tahetakse petta. Te jätsite välja kuulutamata käibemaksuseaduse muutmise seaduse, kuna see oli ebaproportsionaalne. Nüüd on seal küll muudetud pisisasju, aga asjatundjate arvates ei ole mitte üks raas vähenenud peamine – ebaproportsionaalsus. Nimelt väidavad kõik ettevõtlusorganisatsioonid, et selle seaduse rakendumisest tulenev otsene koormus valitsussektorile ja erasektorile kokku on suurem kui saada loodetav tulu parema maksulaekumise näol. Seaduse esitajad loodavad nn maksuaugu vähenemist 30 miljoni euro võrra aastas. Ettevõtlusorganisatsioonid kaebavad, et lisakoormus võib pessimistliku hinnangu alusel ulatuda kuni 80 miljoni euroni aastas, optimistliku hinnangu alusel aga "vaid" 30 miljoni euroni. Raamatupidamislikult tähendab see, et kulud ületavad tunduvalt tulusid.

On veel üks mitte väheoluline nüanss: selle mõttetu töö käigus luuakse uus superandmebaas. Me võime ju rääkida, et see on hästi kaitstud, aga küsimus ei ole kaitstuses. Küsimus on ohus demokraatlikule, isikuvabaduse kõrgelt hindavale ühiskonnale ja ühiskonna väärtushinnangutele. Ebaproportsionaalne on ka optimism, et meie andmebaasid on kindlad ja kõik neid kasutavad inimesed on lojaalsed.

Snowden muukis lahti FBI andmed. Aivar Sõerdi lasin ma 2003. aastal lahti seepärast, et tema alluvad lekitasid süstemaatiliselt andmeid ja sorisid maksuameti andmebaasides.

Muide, Euroopa Kohus tegi s.a 8. aprillil otsuse, millega tunnistas andmete säilitamist käsitleva direktiivi kehtetuks. Kohtu hinnangul riivab see direktiiv intensiivselt eraelu austamise ja isikuandmete kaitse põhiõigust ning see riive pole vältimatult vajalik. Arutatava seaduse kontekstis on kohtu järeldus järgmine. Nimetatud direktiiv on vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, kuna ta nõuab igaiühe andmete säilitamist, hoolimata sellest, kas inimene on potentsiaalselt kurjategija, kuigi kõigi Euroopa Liidu elanike lausjälitamine ei ole kohtu arvates kuritegudega võitlemiseks vajalik. Selles kontekstis võib ka kõikide ausate ettevõtjate tehingute andmete kogumine selleks, et lokaliseerida väike osa kurikaelasid, olla mitteproportsionaalne.

Lugupeetud president! Mida siis valitsus tahab kokkuvõtlikult öeldes teha? Spetsialistide väitel pannakse Eesti ettevõtjad tegema tööd, mille tulemusel tekib ühiskonna bilanssi ainult ohtlik andmebaas.

Lugupeetud president! Ma saan teid natuke ka lohutada. Võib-olla selle seaduse idee ei olegi nii halb, võib-olla ettevõtjad eksivad, võib-olla on nad tõesti enamikus sulid, nagu sisuliselt on rahandusministri isikus väljendunud Reformierakond. Võib-olla on nad rumalad ega saa aru, milline õnn tahetakse nende õuele tuua parema konkurentsikeskkonna näol. Aga probleem on selles, et hoolimata teie soovitudest ei vaevunud rahandusminister tegema korralikku mõjuanalüüsi. Seda oleks olnud võimalik teha ja ma võin tõestada, kui lihtsalt see oleks võimalik olnud. See näitab rahandusministri arrogantsust teie ja meie kõigi, eriti aga ettevõtjate vastu.

Lugupeetud president! Me hakkame täna menetlema ka autodega seotud maksuseadusi. Nende seaduste tõttu suureneb ettevõtjate maksukoormus 47 miljonit eurot aastas. Jah, te kuulsite õigesti, Reformierakond tahab lihtsalt üleöö ettevõtlust just sellise summaga koormata. Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koalitsioon põhjustab Eesti ettevõtlusele täiendavalt ligi 100 miljonit eurot aastas kahju. Kompensatsiooniks pakuvad nad ettevõtjate päeva sisseseadmist. Teate, härra president,

isegi nõukogude ajal nägid kalurid angerjat ka muul ajal kui kalurite päeval, aga ajutise valitsuse ajal on ettevõtjate päev vist ainus päev, kui reformikad ettevõtjaid ei kiusa.

Lugupeetud president! Ärge laske kelmidel endast üle sõita! Mitte millekski muuks kui kelmuseks ei saa nimetada seda, kui neljaleheküljeline seletuskiri asendati 80-leheküljelisega lihtsalt selleks, et ära peita, et tegelik mõjuanalüüs on tegemata. Palun laske see töö ära teha! Mitte midagi ei juhtu, kui seadus jääb ka seekord välja kuulutamata. Tõsi, on risk, et 30 miljonit eurot jääb laekumata, aga vaidlused käivad ka selle üle, kas see summa ikka on 30 miljonit eurot. See on väiksem summa kui riigieelarve koostamise viga. Parimal juhul aga hoiame nii ära ettevõtluse kaela kümneteks aastateks riputatava pommi, samuti isikuvabadusi ohustava maamiini ehk superandmebaasi loomise.

Lõpetuseks pöördun ma ettevõtjate poole. Peaminister ja eelnevalt Reformierakonna nimel kõnelnu on süüdistanud IRL-i, nagu meie vaated oleksid muutunud. Lugupeetud reformikad! Te teate väga hästi, et enamik IRL-i fraktsioonist oli tegelikult selle seaduse vastu. Me leppisime kokku, et see seadus võetakse uuel aastal uuesti kõne alla. Selleks, et koalitsioon ei laguneks ja sotsialistlikku pööret ei tuleks, olime tõesti selle seaduse poolt. Nüüd on Eestisse jäänud üksainus erakond, kes ajab ettevõtjate heaks Eesti asja. See on IRL. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Kuna kõnes nimetati Aivar Sõerdi nime, siis on tal on repliigioigus. Palun!

Aivar Sõerd

Aitäh! Hea kolleeg Tõnis Palts tuletas meelde aega, kui tema oli viis ja pool kuud rahandusminister ning mina olin sel ajal maksuameti peadirektor. Tõesti peab paika, et see viis ja pool kuud kulus tal minu ja maksuameti vastu sõdimisele. Aga tuletan meelde head tava, et peale kaklust rusikatega ei vehita. Mis puudutab neid väiteid ja süüdistusi, mis siin jälle välja toodi, siis tuletan meelde, et need on kohtuotsusega täielikult ümber lükatud. Ka toonase rahandusministri Tõnis Paltsi käskkiri maksuameti peadirektori ametist vabastamise kohta on kohtuotsusega seadusvastaseks tun-

nistatud. Veel kord ütlen, et peale kaklust ruskatega ei vehita. See on hea tava.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Tõnis Palts! Kui kellegi nime nimetatakse kõnepuldist, siis on tal repliigiõigus. Kui sa tahad repliiki öelda, siis sa pead ootama. Võib-olla sul veab ja keegi nimetab su nime. Aga praegu võta ennast nimekirjast maha. (Naer.) Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel tuleb kõnepulti Rannar Vassiljev. Palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Luban, et ma ei paku võimalust seda dialoogi alustada. Aga nüüd räägin lühidalt sellest seaduseelnõust. Seda on siin pikalt käsitletud ning neid teemasid on lahatud ühtea ja teistpidi. Paljud teemad on piisavalt tähelepanu ja kajastust leidnud, aga ma käin need siiski põgusalt üle.

Nimelt, sügisel, kui siin saalis seda eelnõu menetleti, siis oli põhiprobleeme, mis välja toodi, minu hinnangul neli. Esiteks, võimalik vastuolu Euroopa Liidu käibemaksudirektiiviga. Teiseks, nn vabade elukutsete esindajatele teistes seadustes antud õigused ja nende võimalik riive. Kolmandaks toodi välja küsimus, kas ettevõtjad on selle tähtaja jooksul, mida seadus ette näeb, võimelised käibedeklaratsioonide uuel kujul esitama. Neljandaks oli kõne all probleem, kas kogu see ettevõtjatelt kahtlemata ajalast ja rahalist ressursi nõudev koormus on proportsionaalne eelnõu abil ühiskonna heaks saadava tuluga.

Mis puudutab kolme esimest teemat, siis siin saalis juhtisid neile teiste hulgas tähelepanu ka sotsiaaldemokraadid, kellest mõni oli selle seaduse vastu ja suurem osa ei hääletanud. Neile teemadele viitas ka president oma otsuses, mille sisu oli see, et seadust ei tuleks välja kuulutada. Võib öelda, et kolme esimese teema kohta on nüüd vastuseid antud ja seadus on kindlasti palju parem. Kaotatud on võimalik vastuolu Euroopa Liidu õigusaktidega ja ka mured, mis puudutasid vabasid elukutseid. Ka on ettevõtjatel võimalus taotleda pikendust uuele süsteemile üleminekuks, kui nad näevad, et see võtab neilt palju aega ja raha.

Üks küsimus aga jääb. See sõltub tõenäoliselt ka sellest, kes oma seisukohta esitab, sest see küsimus ongi mõnevõrra subjektiivne.

Seletuskiri on nüüd palju põhjalikum ja sisaldab analüüsi, koos lisadega on selle pikkus üle 100 lehekülje. Minu meelest võib ka öelda, et ta on palju sisukam kui eelmine seletuskiri. Aga kas see on piisav selleks, et saaks öelda, et see on kõige mõistlikum ja optimaalne viis potentsiaalsete käibemaksupettustega võitlemiseks Euroopa Liidu õigusruumis, kus me asume? Teiseks, kas eeldatav tulu, kui maksukeskkond ja maksulaekumised paranevad, ja eeldatav ettevõtjate konkurentsitingimuste paranemine kaaluvad üles ettevõtjatele pandava lisakohustuse? Ma arvan, et see ongi põhiline asi, mille üle siin saalis tuleb otsustada. Tõenäoliselt jääb see ka seaduse väljakuulutajale analüüsida. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon leiab, et pigem jah. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon on juba kasutanud oma õigust läbirääkimistel osaleda, aga Mihhail Stalnuhhinil on protseduuriline küsimus. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma tuletan meelde, et sellist asja nagu protseduuriline küsimus meil olemas ei ole. Aga meie kodu- ja töökorra seaduse § 74 lõike 2 alusel tahan ma selgitust istungi läbiviimise reeglite kohta. Nimelt, sama seaduse § 70 "Vastusõnavõtt" lõige 1 ütleb: "Kui Riigikogu liikme isikut või tema sõnavõttus sisaldunud seisukohti puudutatakse mõnes teises sõnavõttus, võib istungi juhataja anda sellele Riigikogu liikmele loa vastusõnavõtuks." Ma ei ole mingi kolleeg Paltsi fänn, aga huvitav oleks teada, mida ta tahtis kolleeg Sõerdile vastata. Teiseks, siin lõikes ei mainita nime, siin ei öelda, et nimi peab olema kõlanud. Siin on kirjas sõnad "Riigikogu liikme isikut või tema sõnavõttus sisaldunud seisukohti". Jutt on seisukohtadest. Ma palun selgitust, miks kolleeg Palts ei saanud vastusõnavõtuks sõna!

Esimees Eiki Nestor

Sellepärast, et tema nime ei nimetatud kõnes ega sõnavõttus, vaid tema nime nimetati vastusõnavõttus. Riigikogu kodukorda on niimoodi tõlgendatud. Muidu need kaks meest, üks, kes töötas, ja teine, kes ta töölt lahti lasi, jääksid omavahel vaidlema kuni homme hommikul kella kümneni. Seetõttu on Riigikogu

kodukorda tõlgendatud selliselt, et kui keegi kõnes mainib kellegi nime, siis on sel inimesel õigus vastusõnavõtuks. Seda vastusõnavõttu tuleb pidada vastusõnavõtuks, millele järgmist vastusõnavõttu enam ei järgne. Seetõttu on see seadusesse nii kirjutatud. Helir-Valdor Seeder, ma saan aru, et ka teil on protseduuriline küsimus. Väga kena!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mul on soov saada täpsustav selgitus teie tõlgenduse kohta. Kas ma saan õigesti aru, et kui sa puldist sõimad kolleegi, siis antakse kolleegile vastusõnavõtuks sõna, aga kohapealt võid sa n-ö vastusõnavõttuta öelda mida iganes? On see tõlgendus täpne?

Esimees Eiki Nestor

Loeme siis koos, kui on vaja. Ma võtan prillid eest ära, et read segamini ei läheks. Paragrahv 70 "Vastusõnavõtt": "Kui Riigikogu liikme isikut või tema sõnavõtt sisaldanud seisukohti puudutatakse mõnes teises sõnavõttus, võib istungi juhataja anda sellele Riigikogu liikmele loa vastusõnavõtuks. Päevakorralduse arutelu käigus võib istungi juhataja anda Riigikogu liikmele loa ainult üheks vastusõnavõtuks. Vastusõnavõtuks on aega kaks minutit." See on vastusõnavõtt. (Küsimus saalist.) Aga nii see jääbki käima, kui kellegi teise nimi sinna sisse tuleb. Nii. Mihhail Stalnuhhin, kas teil on protseduuriline küsimus?

Mihhail Stalnuhhin

Suur tänu! Ma tahtsin täpsustada seda, mida te praegu ette lugesite. Kuidas Sõerd ja Palts saaksid siin omavahel kella kümneni hommikul vestelda, kui te lugesite ise ette, et võimalik on ainult üks vastusõnavõtt?

Esimees Eiki Nestor

Kui hea kolleeg Mihhail Stalnuhhin ei pahanda, siis ma vastan sellele küsimusele hiljem, hoidmaks ära järgnevat küsimuste laviini. Ma kujutan küll ette, kuidas seda teha saab, aga see ei puuduta selle eelnõu menetlusprotseduuri. Fraktsioonide sõnavõttud on peetud. Hoolimata kõigest on juhtivkomisjon teinud ettepaneku panna seadus lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata

jäetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 45 ja vastu 30 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Käibemaksuseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 8.)

5. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (638 OE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 638 teine lugemine. Ettekandeks põhiseaduskomisjoni nimel palun kõnepulti Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda otsuse eelnõu oma 5. mai istungil. Tähtajaks oli laekunud üks muudatusettepanek. Selle kohaselt teeb Eesti Reformierakonna fraktsioon seoses Andre Sepa Riigikogu liikme volituste lõppemisega ettepaneku määrata tema asemel riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmeks Aivar Rosenberg. Eelnõu kohta tehti ka mõned normitehnilised ja keelelised täpsustused. Põhiseaduskomisjon otsustas, et täna võiks selle otsuse eelnõu lõpphääletusele panna.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan sõnavõttude ja kõnede voo ru. Kõnesoove ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekute tabeli. Eelnõu 638 kohta on esitatud üks muudatusettepanek. Selle on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 638 otsusena vastu võtta.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 638. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse eelnõu 638 otsusena vastuvõtmise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 9.)

6. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (639 OE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Päevakorrapunkt nr 6 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 639 teine lugemine. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on põhiseaduskomisjoni liige Peep Aru. Palun!

Peep Aru

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Ka selle eelnõu teise lugemise arutelu toimus 5. mail. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei olnud esitatud. Komisjon tegeles põhiliselt väikeste keeleliste ja normitehniliste parandustega ning nõustus nendega. Ühtlasi on komisjon konsensuslikult arvamusel, et täna võib eelnõu 639 lõpphääletusele panna. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 639 lõpphääletusele.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 639. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse eelnõu 639 otsusena vastuvõtmise poolt on 50 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 10.)

7. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (640 OE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Päevakorrapunkt nr 7 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 640 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on Peep Aru. Palun!

Peep Aru

Lugupeetud esimees ja head kolleegid! Ka selle otsuse eelnõu teise lugemise arutelu mahutus meie põhiseaduskomisjoni 5. mai väga tihedasse päevakorda. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Me vaatasime läbi ühe keelelise täpsustuse ja kiitsime selle heaks. Oleme konsensuslikult arvamusel, et täna võiks selle otsuse eelnõu lõpphääletusele panna. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoove ei ole. Komisjoni ettepanek on, et eelnõu tuleks panna lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 640. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse eelnõu otsusena vastuvõtmise poolt on 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 640 on otsusena vastu võetud. (Tabel 11.)

8. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korra-kaitseseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (628 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korra-kaitseseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 628 teine lugemine. Maaelukomisjoni ettekandja on Meelis Mälberg.

Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Tuletan meelde, et seaduseelnõu 628 eesmärk on viia riigisisene õigus vastavusse uuenenud Euroopa Liidu õigusega. Ühe olulise muudatusena võib välja tuua, et otsetoetuste taotlemisel kaob ära seni kehtinud nõue, et 2003. aastal pidi see maa olema heas põllumajanduslikus korras, ja otsetoetust saab alates sellest aastast taotleda kogu tegelikult kasutatava põllumajandusmaa kohta. Ülejäänud muudatused on pigem õigusruumi korrastavad ja tehnilised.

Annan väikese ülevaate seaduseelnõu 628 senisest menetlemisest. Maaelukomisjon arutas eelnõu oma 7. aprilli istungil ja 16. aprillil oli eelnõu Riigikogu täiskogus esimesel lugemisel. Esimene lugemine lõpetati. Maaelukomisjon arutas eelnõu uuesti oma 21. aprilli istungil. Nimetatud istungil osales algataja esindajana Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik. Komisjon vaatas läbi koostöös Põllumajandusministeeriumiga ette valmistatud kaks muudatusettepanekut. Kuna juriidilise korrektsuse huvides tekkis vajadus muuta korra-kaitseseaduse muutmise ja rakendamise seadust, täiendati esimese muudatusettepanekuga eelnõu seda seadust muutva ja muudatust jõustava paragrahvi. Sellega seoses tuli muuta ka seaduse pealkirja. See on nüüd "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korra-kaitseseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seadus". Teise muudatusettepanekuga täpsustatakse koolipuuvilja ja -kõõgivilja toetuse

maksmise toetuse määrade kehtestamist. Mõlemat muudatusettepanekut toetas komisjon konsensuslikult.

Veel kord arutas maaelukomisjon seda seaduseelnõu oma 5. mai istungil. Sellel istungil tõdeti, et muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 23. aprilliks, Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ettepanekuid ei esitanud. Komisjoni menetluslikud otsused on järgmised. Me teeme ettepaneku eelnõu 628 teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine täna lõpetatakse, siis on meil ettepanek panna eelnõu 628 homme, 8. mail, lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Oma otsused tegi komisjon konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 628 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, meil on vaja need läbi vaadata. Esimese muudatusettepaneku esitaja on maaelukomisjon, juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut täielikult arvestanud. Ka teise muudatusettepaneku on esitanud maaelukomisjon ja juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Komisjoni ettepanek on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Eelnõu 628 teine lugemine on lõpetatud. Lõpetan selle pävakorrapunkti käsitlemise.

9. Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (641 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme järgmise pävakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 641 esimene lugemine. Ettekandja on haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Vabariigi Valitsuse algatatud koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Alustan kõige olulisemast. Teatavasti on kehtiva koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 lõike 1 kohaselt kohalikul omavalitsusel ko-

hustus luua kõigile oma territooriumil elavatele 1,5–7-aastastele lastele võimalus käia teeninduspiirkonna lasteasutuses. Linnade ja linnalähiste piirkondade rahvaarvu kiire kasvu tõttu ei ole seda nõuet, nagu me kõik teame, päris mitmes omavalitsuses suudetud täita, nimelt ei ole sellega hakkama saadud tervelt 21 omavalitsuses. Kui 4–7-aastaste laste koolieelses lasteasutuses osalemise määr on meil üle 90%, mis on igati positiivne, siis 1,5–3-aastaste laste puhul on pilt märksa nukum. Ametliku statistika järgi ootab 10–55% kõigist 1,5–3-aastastest lastest lasteaiakohta. Kohalikes omavalitsustes tehtud küsitluste andmetel vajab seda kohta tegelikult ligi 90% kõigist selles vanuses olevatest lastest. 2013. aasta septembri seisuga oli lasteaiakoha järjekorras 5338 last vanuses 1,5–3 aastat. Siin ei ole tegemist isegi mitte niivõrd haridusliku murega, pigem sotsiaal-majandusliku probleemiga. See, et vanematel ei ole oma lapsi töö ajal kuskile turvaliselt hoiule anda, pärsib vanemate, eeskätt emade tagasipöördumist tööturule, raskendab tööelu ja pereelu ühitamist ning lõppkokkuvõttes mõjub kindlasti negatiivselt meie majanduse arengule.

Eelnõu kõige olulisema punkti eesmärk ongi lahendada täiesti ebanormaalset olukorda, mis on tekkinud lasteaiakohtade nappuse tõttu. Me teeme seda sellisel viisil, et anname kohalikele omavalitsusele lisavõimaluse, kuidas seda kohustust täita. Me võimaldame laste puhul, kes on vanuses 1,5–3 aastat, asendada lasteaiakoht lapsehoiuteenusega. Seeläbi antakse KOV-idele suurem paindlikkus, selleks et nad saaksid lasteaiakoha andmise kohustust tagada. Selline praktika on levinud ka Põhjamaades Soomes, Rootsis, Norras ja Taanis, kus nooremas vanuseastmes on lasteaiakoht asendatud lapsehoiuga. Eelnõu kohaselt saab kohalik omavalitsus asendada lasteaiakoha lapsehoiukohaga vaid lapsevanema nõusolekul. Nii et endiselt jääb alles kohaliku omavalitsuse kohustus pakkuda lasteaiakohta neile, kes seda soovivad. Igal juhul peab hiljemalt alates neljandast eluaastast olema lapsevanema taotluse korral võimaldatud lapsele koht koolieelses lasteasutuses ehk lasteaias.

Eelnõuga ei panda kohalikele omavalitsustele rahalisi lisakohustusi, sest tegelikult on neil ju ka praegu kohustus tagada lasteaiakoht kõigile lastele. Kohalikul omavalitsusel on

edaspidigi võimalus kaaluda, kas luua kohti juurde uusi lasteaedu ehitades või toetada veidi suuremal määral erasektorit, selleks et tagada lapsehoiukohtade olemasolu. Märgin, et lapsehoiuvõimaluste loomine on kohalikele omavalitsustele jõukohasem. Kui ühe lasteaiakoha loomine ja ülalpidamine maksab keskmiselt 3000 eurot aastas, siis lapsehoiu puhul on see summa 1000 eurot aastas. Seega, me võimaldame kohalikel omavalitsustel kohustusega tagada lasteaiakoha või lapsehoiukoht ka rahaliselt paremini toime tulla.

Kuna selle eelnõuga kohalikele omavalitsustele selline võimalus ette nähakse, siis vajab kindlasti reguleerimist lapsevanema rahaline omaosalus lapsehoiuteenuse puhul, mis praegu on täielikult reguleerimata. Eelnõu kohaselt oleks nii nagu lasteaedade puhul ka munitsipaalvõimu korraldatud lapsehoiuteenuse puhul lapsevanema omaosaluse määr maksimaalselt 20% palga alammäärast. Seega ei saaks seaduse jõustudes tekkida olukorda, kus kohalik omavalitsus toetab lapsehoiu, aga lapsevanema omaosalus sinna juurde on veel mitusada eurot, nii nagu see praegu väga paljudes kohtades on.

Eelnõu jätab kohalikele omavalitsustele laiad võimalused, mil viisil seda võimalust kasutama hakata. Näiteks on Tartu planeerinud pärast seaduse jõustumist hakata pakkuma munitsipaalset lasteaiakohti, selleks et lahendada lasteaiakohtade puuduse probleem. Mõnes teises kohas on mõistlik olemasolevate eralapsehoidudega kokku leppida suuremas toetuse määras, selleks et lapsehoiukoht oleks lapsevanemale kättesaadav ja omaosalus jääks määra piiresse.

Selle eelnõu eelmenetluse käigus tõstati mitmeid küsimusi. Lisaks sellele, kuidas kohalikul omavalitsusel hakkavad seda võimalust kasutama ja lapsehoiukohti pakkuma, tekkis ka küsimus, missugused on lapsehoiu ja lasteasutuse puhul konkreetsed nõuded ja tingimused, et laste heaolu ja turvalisus oleks tagatud. Tuleb märkida, et lapsehoiuteenus ei ole suvaline teenus, see teenus on sotsiaalhoolekande seaduses ära reguleeritud. Lapsehoiuteenust saavad osutada ainult kvalifitseeritud lapsehoidjad, kellel on kutsetunnistus. Kutsestandardi väljatöötamisel on silmas peetud kõiki lapse arengut toetavaid aspekte, selleks et lapsehoiu-

teenuse pakkumisel oleks tagatud lapse heaolu, turvalisus ja eakohane areng.

Kindlasti on asjakohane laiemalt arutada, mil määral võiks tulevikus kaaluda lastesõime ehk koolieelse lasteasutuse esimese vanuserühma tingimuste ja nõuete ühtlustamist lapsehoiu omadega. Seda on arutletud koos käinud töörühmas, kes on töötanud välja alushariduse laiemat kontseptsiooni. Ma arvan, et need arutelud peaksid jätkuma. Sealhulgas tuleks arutada küsimust, kas 1,5–3-aastasi lapsi peaks õpetama õppekava alusel või on võimalik seda teha ka lapsehoidja kutsestandardist lähtudes. Nende aruteludega peaks edasi minema. Kokkuvõttes usun, et me võiksime jõuda tasemetel ühtlustamiseni.

Samas oleme pidanud mõistlikuks selle eelnõu või kontseptsiooni esimese osaga tulla välja juba nüüd, enne kui kogu alushariduse kontseptsioon on lõpuni kokku pandud, läbi vaieldud või vastu võetud, selleks et tõesti aktiivsemalt pakkuda võimalusi lahendada lasteaiakohtade puuduse probleem. Tegemist on juba aastate jooksul kehtinud ebanormaalse olukorraga, mis, nagu öeldud, pärsib väga paljude inimeste tagasipöördumist tööturule.

Mis puudutab veel kohalike omavalitsuste rahastamist, siis võib märkida, et uuel Euroopa Liidu eelarveperioodil on planeeritud märkimisväärne summa Euroopa Sotsiaalfondi meetmest lapsehoiu- ja lasteaiakohtade loomiseks kohalikes omavalitsustes, kokku on planeeritud ligikaudu 6,5 miljonit eurot 1200 lapsehoiukohta loomiseks. Lisaks teistele meetmetele loodame luua umbes 3000 lasteaiat või lapsehoiukohta alates järgmisest Euroopa Liidu eelarveperioodist, mis võimaldaks järjekordade probleemi täielikult ära lõpetada. Aga esimese meetmena anname kohalikele omavalitsustele natukene paindlikkust juurde, et nad saaksid paremini oma ülesandega toime tulla.

Eelnõus on veel kaks punkti, mis väärivad mainimist. Esiteks, eelnõu kohaselt oleks ühe pere lastel, kelle elukoha aadress ühtib, õigus saada koht samas lasteasutuses. See on kõigile teada-tuntud probleem. Teiseks oleme sätestanud lasteasutuse personali töökorraldust ehk soovime seaduse tasemel sätestada selle, mitu täiskasvanut peaks olema pidevalt ühe lapse kohta lasteasutuses kohal. See ei too kaasa lasteaiatäiendajate arvu suurenemist, küll aga

teatud kohtades personali töökorralduse ülevaatamist. Tagada ei tule mitte ainult see, et vajalik arv töötajaid oleks konkreetsetes lasteasutuses palgal, vaid kogu aeg peab olema vajalik arv täiskasvanuid lastega tegelemas.

Eelnõu on kavandatud seadusena jõustuma 1. septembril 2014. See on nii kavandatud selleks, et kohalikud omavalitsused saaksid võimalikult kiiresti hakata planeerima seda, kuidas uue süsteemi puhul lapsehoiukohti tagada. Aitäh! Vastan meeleldi teie küsimustele.

Esimees Eiki Nestor

Eelnõu algatajale ongi küsimusi. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Koolieelse lasteasutuse seadust muudetakse kolme lõikega. Ma alustan kolmandast lõikest. Palun selgitage Riigikogu liikmetele ja neile, kes hiljem võib-olla stenogrammi loevad, mida see kolmas lõige realsuses tähendab! Näiteks, rühma tööaeg. Oletame, et kell kuus õhtul on kohal ainult neli last. Kas see võib tähendada, et ma panen nelja rühma lapsed kokku, kokku on neid 16, ja nende jaoks on kaks kasvatajat või õpetajat? Või tähendab see, et just selle rühma ruumidesse, hoolimata sellest, et kohal on neli last, peab jääma üks täiskasvanu? Mida see lõige tähendab?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et rühmade paindlikku ühendamist mingisuguseks ajavahemikuks ei tohiks see seaduseelnõu küll piirata. Põhiline eesmärk on ikkagi see, et konkreetse laste arvu kohta oleks kohal vajalik arv täiskasvanuid. Probleem on olnud selles, et mõningal juhul on olnud täiskasvanuid laste kohta liiga vähe kohal, aga keegi ei ole saanud midagi ka ette heita, kuna seadus ei ole seda siiani selgelt sätestanud. Minu meelest on see, missugune on lasteasutuste sisekorraldus, natuke teine diskussioon. Ma arvan, et see ei peagi olema alati lõpuni seaduse tasemel ära fikseeritud. Küll aga on oluline, et kui eri rühmade lapsed kokku pannakse, siis täiskasvanute arv oleks selline, et laste turvalisus ja heaolu oleks tagatud.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Selles seaduseelnõus on ülimalt positiivne säte, mille järgi on sama pere lastel, kelle elukohta aadress ühtib, õigus saada lasteaiakoht samas lasteasutuses. Minu arvates on see väga loomulik. Kuidas siis teistmoodi, ühe pere lapsed ikka ühte lasteaeda! Aga ma loen seletuskirjast, et suuremates linnades, nimetatud on Tallinna, esineb siiski probleeme ja sama pere lapsi tuleb paigutada eri lasteasutustesse. Kas te oskate öelda, missugustes kohalikes omavalitsustes see probleem on ja kui ulatuslik see on?

Jevgeni Ossinovski

Sisuliselt on probleemi tuum ju selles, et meil on üldse lasteaiakohtade puudus. Kui seda puudust ei oleks, siis oleks see probleem iseenesest lahenenud. Lasteaiakohtade järjekorra loomisel on omamoodi õiglane printsiip ka see, et kui ühe pere lapsed on pandud järjekorda eri ajal, siis on nad seal eri kohtadel. See on õiglane nende suhtes, kes on varem järjekorda pandud. Minu meelest ei saa süüdistada ka neid omavalitsusi, kes ei ole seda põhimõtet, et ühe pere lapsed ühte lasteaeda, suutnud siiani alati ellu viia. Aga ma arvan, et kindlasti on avalik huvi see, et ühe pere lapsed saaksid käia ühes lasteaias. See on kasulik nii pere seisukohast kui ka näiteks liikluskorralduse seisukohast, sest lastevanemad ei peaks siis viima hommikuti lapsi kahte lasteaeda ja õhtul neid uuesti sealt tagasi tooma. Aga ma rõhutan, et põhimõtteliselt ei peaks meie eesmärk olema reguleerida seda, kuidas järjekorrad on üles ehitatud, vaid meie eesmärk peaks olema see, et lasteaiakohtade puudust üldse ei oleks. Ma loodan, et selle eelnõu ja samal ajal käivituvate Euroopa Liidu vahendite toel me suudame selle probleemi ära lahendada, et meil ei oleks enam lähiaastatel lasteaiakohtade puudust.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma vaatasin Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu kooskõlastust ning mul tekkis küsimus. Kui kohustusi juurde tuleb, siis on nii või naa ka ressursse juurde vaja. Te ütlesite, et te näete ressursina ette ka vanemate rahakotti. Lisaks on omavalitsused väga erinevas olukorras. Kas te oskate öelda, millistel omavalitsustel on ressursse rohkem vaja? Võib-olla mõni neid ei vajagi. See on küsimuse üks pool. Teine pool on spetsialistide kohta. Te ütlesite, et peavad olema väljaõppinud spetsialistid. Kas te oskate ütelda, kui palju meil on selle seaduse raames neid nagu katteks olemas, kas sada protsenti, või on neid puudu? Kui on puudu, siis kui palju me neid juurde vajame ja kui palju on vaja selle jaoks ressursse?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mis vanemate rahakotti puudutab, siis nagu ma ütlesin, tegelikult me muudame selle seadusega lapsehoiuteenuse lastevanematele, vastupidi, just suuremal määral kättesaadavamaks, kuna laeks seatakse 20% palga alammäärast ja üldiselt muutub lapsehoiuteenus lastevanematele kättesaadavamaks.

Te rääkisite ka kohalike omavalitsuste rahast ja sellest, et tekivad lisakohustused. Pean taas kord rõhutama, et koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 lõike 1 kohaselt on ka praegu kõigil kohalikel omavalitsustel kohustus tagada lasteaiakoht kõigile 1,5–7-aastastele lastele. Kohustusi ei suurendata, vastupidi, kohalikele omavalitsustele võimaldatakse rohkem paindlikkust süsteemi korraldamisel. Lisaks panustab riik Euroopa Liidu vahendite toel lasteaiakohtade puuduse probleemi lahendamisse nendes omavalitsustes, kus see probleem kõige suurem on. Ma arvan, et need 21 omavalitsust, kus see probleem on kõige teravam, on kõigile teada. Need on eeskätt Tallinn ja Tallinna lähedal asuvad vallad, aga mingil määral ka Tartu ja selle ümber olevad vallad. Enamasti puudutab see probleem just neid.

Te küsisite spetsialistide kohta. See on väga hea küsimus ja ma hea meelega täpsustan seda. Ma loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Kui palju on praegu näiteks lapsehoidjaid, kes on saanud kutsestandardile vastavat koolitust? Mul seda statistikat siin kaasas ei ole, aga me

saame selle kindlasti välja uurida. Pean veel kord rõhutama, et 1. septembrist 2014 antakse munitsipaalvõimudele seaduslik võimalus hakata vanuserühmas 1,5–3 aastat pakkuma lasteaiakoha asemel lapsehoiuteenust. See ei tähenda, et kõikides kohalikes omavalitsustes hakkab kohe 1. septembrist nii toimuma. See toimub ajapikku. Näiteks on Tartu juba teinud suuri plaane, et nad hakkavad rajama munitsipaal-lapsehoidusid. Küllap nad tegelevad ka spetsialistide otsimise ja koolitamisega. Nii et see protsess toimub pikema aja jooksul. Kindlasti ei ole nii, et 1. septembril on kõigil kohustus pakkuda lapsehoiuteenust, kuigi ei ole piisavalt spetsialiste. Ma arvan, et seda riski kindlasti ei ole, kuna see uus mudel käivitub aegamööda.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Mul on puhttehniline täpsustav küsimus. Kehtivas koolieelse lasteasutuse seaduses algab lasteaiarühm kolmandast eluaastast. Eelnõu aga annab kohalikele omavalitsustele võimaluse pakkuda 1,5–3-aastastele lastele lapsehoiuteenust. Kuhu täpselt need kolmeaastased lapsed lähevad? Või on võimalik, et nende kohta jäävad kehtima nii vana kui ka uus norm?

Jevgeni Ossinovski

Ma ühte asja alguses ei täpsustanud. Seaduse § 1 lõikes 1 on kaks olulist sõna: vanema nõusolekul. Lasteaiakoha saab 1,5–3-aastase lapse puhul lapsehoiukohaga asendada ainult vanema nõusolekul. See tähendab, et lapsevanem võib nõuda lasteaiakohta ka kahe- või kolmeaastasele lapsele. Ma ei tea, kas ma sain küsimuse sisust õigesti aru, aga me oleme mõelnud nii, et kolmeaastased lapsed võiksid hakata lasteaias käima. Aga arvestades, et lähiaastatel on meil endiselt probleeme lasteaiakohtadega, siis viimane piir, mis ajast peale peaksid kõik lapsed lasteaeda jõudma, on neljas eluaasta. See ei tähenda, et kolmeaastased või ka nooremad lapsed ei võiks lasteaias käia, just seal kõige nooremas rühmas.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et 1,5–3-aastastele lastele lapsehoiu tagamine on lihtsamini korraldatav ja odavam kui koolieelse lasteasutuse haldamine. Raha kokkuhoiu taustal ei saa aga mööda vaadata alghariduse kvaliteedist. Kuidas toetab praegune lapsehoiuteenus algharidusele seatud eesmäärke?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kvaliteet on ääretult oluline. Aga ma juhin tähelepanu, et ehkki koolieelses lasteasutuses ja lapsehoius on erinevad nõuded, ei tähenda see, et lapsehoid oleks kuidagi vähem reguleeritud. Võtke lahti sotsiaalhoolekande seaduse § 12⁸ "Lapsehoiuteenusele esitatavad nõuded". Seal on kuus lõiget, kus on kirjas, mis kõik peab olema lapsehoiuteenust osutades tagatud. Lõikes 3 on mainitud lapsehoiuteenuse tervisekaitse-nõudeid, mis on kehtestatud sotsiaalministri 2007. aasta määrusega nr 28 "Tervisekaitse-nõuded lapsehoiuteenusele". Nii et tegelikult on need tingimused väga selgelt reguleeritud. See puudutab nii tervisekaitset kui ka nende inimeste kvalifikatsiooni, kes peavad lapsehoiuteenust osutama. Nagu ma ütlesin, on kehtestatud eraldi lapsehoidja kutsestandard, mis on üsna põhjalik. Nii et seda hirmu, et lapsed oleksid tulevikus kuidagi kehvemini hoitud, kindlasti ei ole. Ees seisab laiem debatt selle üle, kas me peaksime 1,5–3-aastaste laste puhul rääkima rohkem nende hoidmisest, nende sotsiaalsest ja eakohasest arengust või sellest, et tegemist peaks olema õppekava alusel toimuva haridusprotsessiga. Ma oma ettekandes viitasin, et me võiksime edaspidi püüda ühtlustada lapsehoiu ja lasteaiarühma hariduslikku sisu. Minu arvates on niikuinii natukene üleliigne rääkida väga ulatuslikust haridusprotsessist 1,5- või 2-aastaste laste puhul, ükskõik, on jutt siis lasteaiast või lapsehoiust. Ma usun, et kutsestandardile vastavad lapsehoidjad tagavad lapse eakohase arengu ja teevad seda ilma igasuguse riikliku õppekavata.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te rääkisite Tartu võimalustest. Võin konstateerida, et Tartu linna eelarves kunagi ei olnud probleeme. Aga te rääkisite ka mõnest teisest kohalikest omavalitsusest. Kas te võite nimetada, millised kohalikud omavalitsused võtavad rõõmsalt selle eelnõu vastu?

Jevgeni Ossinovski

Ma loodan, et kõik kohalikud omavalitsused võtavad selle rõõmsalt vastu, sest see aitab täita ühte väga olulist kohustust, nimelt seda, et meil oleksid kõik lapsed hoitud ja haritud. Ma ei usu, et kohalikud omavalitsused sellest huvitatud ei ole. Me anname eelnõuga omavalitsustele paindlikuma ja odavama võimaluse, kuidas seda teha. Kindlasti on siin üksjagu tehnilisi küsimusi, kuidas seda täpselt korraldada. Omavalitsused on viimases etapis teinud teatud kriitilisemaid märkusi, kuna me ei ole veel kõikides detailides kokku leppinud. See, kuidas seda täpselt korraldatakse, on kohaliku omavalitsuse enda otsustada. Teatud närvilisus siin on mulle arusaadav, aga püüame üheskoos need mured ära lahendada ja läbi arutada, kuidas kõik need asjad praktikas toimuma hakkavad. Ma ei tea ühtegi kohalikku omavalitsust, kes ütleks, et ta põhimõtteliselt ei toeta sellist lähenemist. Nagu te teate, on Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit sellele eelnõule kooskõlastuse andnud. Mõlemad on olnud ka väga aktiivselt kaasatud eelnõu väljatöötamisse.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin nende ruumide kohta, kus lapsi hakatakse hoidma. Lapsi võib hoida näiteks minu kui lapsevanema korteris või ka lapsehoidja korteris. Aga kelle vahendite eest need ruumid kohaldatakse nendele tingimustele, et seal lapsi üldse hoida võib? Kes need ruumid ära remondib, kes ventilatsiooni ja valgustuse välja ehitab? Kelle rahast seda tehakse?

Jevgeni Ossinovski

Alustame taas kord sellest, et kohalikul omavalitsusel on alati olnud kohustus tagada

lapsele lasteaiakoht. Me võimaldame nüüd kohalikul omavalitsusel leida võimalusi, et asendada 1,5–3-aastaste laste puhul lasteaiakoht lapsehoiukohaga, mis on omavalitsusele soodsam kui lasteaiakoha loomine. Kuidas seda rahastatakse? Nagu ma rääkisin, nende kohtade rahastamises võivad osaleda lastevanemad, tehes seda kuni 20% ulatuses palga alammäärast. Ülejäänud osa peaks rahastama kohalik omavalitsus. Nagu ma viitasin, on mitu varianti, kuidas seda tehakse. Üks on see, et võib rentida ruumid ja korrastada need kohaliku omavalitsuse vahenditest ära. Nii on tehtud Tartus. Teine variant on sõlmida kokkulepe olemasolevate eralapsehoidudega. Tegelikult on kokkuleppeid eralapsehoidudega mingil määral juba olnud. Nüüd tekib küsimus, kuidas neid sõlmida sellisel viisil, et oleksid tagatud kõik seaduses kehtestatud nõuded näiteks ka vanemate omaosaluse kohta. Teisest küljest ei välista me, nagu te teate, lapsehoiuteenuse pakkumist kellegi eluruumides. See on endiselt võimalik. Lisaks kohalikele omavalitsustele või juriidilistele isikutele võivad seda teenust osutada FIE-d, need võimalused on olemas.

Esimees Eiki Nestor

Teine küsimus, Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kas te peate võimalikuks seda kiiduväärset põhimõtet, et ühe pere lastel on õigus saada koht samas lasteasutuses, laiendada ka põhikoolidele? Lastevanemate arvates ja ühiskonna jaoks tervikuna on see äärmiselt ebaratsionaalne, kui vanemad peavad viima vanema lapse ühte kooli teise klassi ja noorema lapse esimesse klassi kuhugi hoopis teise linnaserva.

Jevgeni Ossinovski

See on asjakohane küsimus. Ma arvan, et seda tasub kaaluda. Nendes koolides, kus selline probleem on, on suur konkurss esimesse klassi. Siit me tuleme teise ja väga keerulise teema juurde. Mina olen olnud ikka seda meelt, et me peaksime pigem tagama kõikides Eesti põhikoolides väga tugeva taseme, et seda tüüpi kõverpeegleid oleks põhikoolide konkurentsivõime vähem. Siis, ma arvan, oleks kõikidele koolikoht tagatud. Ehk nagu me koolieelsete

lasteasutuste puhul tahame, et lasteaiajärjekordi ei oleks, ja siis ei oleks ka mingit probleemi tagada ühe pere lastele koht samas lasteasutuses, nii ka koolide puhul võiks minu meelest süsteem muutuda selles mõttes natuke egalitaarsemaks, et kõik lastevanemad ei tahaks enam oma lapsi Tallinna kesklinna koolidesse panna. Ma arvan, et see on kindlasti asjakohane küsimus, kuid natuke teises kontekstis.

Esimees Eiki Nestor

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Me muutsime mõni aasta tagasi vene lasteasutades käivatele lastele alates kolmandast eluaastast kohustuslikuks eesti keele õppe. Selles eelnõus räägitakse lapsehoiust nende laste puhul, kes on vanuses 1–4 aastat. Mis saab nende laste eesti keele õppest, kes on lapsehoiust, mitte lasteaias?

Jevgeni Ossinovski

Väga hea küsimus. Ma arvan, et seda peaks kindlasti täpsustama ning kultuurikomisjonis eraldi arutama.

Esimees Eiki Nestor

Teine küsimus, Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma ei saa ikkagi aru, mille tõttu tuleb lapsehoiukoht odavam kui lasteaiakoht. Kui ruumid, kus neid lapsi hoitakse, peavad vastama samadele tingimustele, siis mille alusel see odavam tuleb? Kas ei oleks ikka tark lasteaiad valmis ehitada? Miks me selliste pseudoprobleemidega tegeleme? See ei tundu kuidagi mõistlik olevat. See on mingi ajutine lahendus, millele me kulutame palju vahendeid, aga eesmärki tegelikult ei saavuta.

Jevgeni Ossinovski

"Ajutine lahendus" on õige väljend, sest lasteaiakohtade puudus on ka ajutine probleem. Ma küll praegu ei leia seda kohta üles, aga minu meelest peaks seletuskirja vist 11. leheküljel kirjas olema, et umbes kuue aasta pärast, alates aastast 2017, hakkab demog-

raafiline kõver meil vaikselt langema. Nii et kui me mõtleme majandusliku otstarbekuse peale, siis seda, kui me ehitaksime praegu valmis terved lasteaiad, mis kuue, seitsme või kaheksa aasta pärast on alakasutatud, ei saa kindlasti väga mõistlikuks investeeringuks pidada. Lapsehoiu puhul on võimalik asju palju paindlikumalt korraldada. Ma juba mainisin Tartut, kes on selle plaaniga kõige kaugemale jõudnud. Seal on planeeritud ajutiselt ruume rentida, need ruumid korrastatakse ja siis, kui vajadus nende järele väheneb, antakse nad omanikule tagasi. Igati arusaadav on ka see paindlikkus, mille me sellega loome eelarvete jaoks. Aga võib-olla ma alguses ei väljendunud päris täpselt. Ma ei ole öelnud, et need tingimused on võrdsed. Ma ütlesin, et need tingimused on erinevad ja sellest tulenevalt on ka hind erinev. Küll aga ei tähenda erinevad tingimused seda, et lapsehoiust lapsed kuidagi kehvasti hoitud oleksid. Vastupidi, neid hoitakse seal väga hästi. Aga ma viitasin sellele, et me võiksime kaugemas perspektiivis jõuda arusaamale, et oleks vaja ühtlustada lasteaias madalama astme või, täpsemalt öeldes, koolieelse lasteasutuse madalama astme ja lapsehoiuteenuse tingimused.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma ka täpsustan. Seaduseelnõu annab kohalikele omavalitsustele võimaluse asendada 1,5–3-aastase lapse lasteaiakoht lapsehoiuteenusega. Kui edaspidi on vanema nõusolekul võimalik lasteaiakoht asendada lapsehoiuteenusega, siis palun selgitage, mis peaks kohalikke omavalitsusi motiveerima, et nad looksid juurde lasteaiakohti!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Nagu ma ütlesin, me võiksime kaugemas plaanis jõuda selle kontseptsioonini, mis ühtlustaks lasteaias madalamad astmed ja lapsehoiu. Küll aga võib lapsevanem endiselt nõuda lasteaiakohta ja kohalikul omavalitsusel on endiselt kohustus talle see tagada. Aga nagu me oleme praktikas näinud, seaduses lihtsalt kohustuse sätestamine ei lahenda ühtegi probleemi, kui sinna ei ole sanktsiooni juurde pandud. Kogu aeg on olnud kohustus, et kohalikud omavalitsused peavad lasteaiakohad taga-

ma, aga nad ei ole seda teinud. Kindlasti ei arva ma, et me peaksime hakkama sanktsioone kehtestama, vastupidi, parem leiame võimalused, kuidas me neid kohalikke omavalitsusi, keda Eesti-sisene ränne ja demograafilised muutused on kõige rohkem puudutanud, riigi tasemel aidata saame. Nagu ma ütlesin, me saame neid aidata kahte moodi. Me aitame Euroopa Liidu vahenditega luua uusi lasteaia- ja lapsehoiukohti ning anname paindlikuma võimaluse, kuidas omavalitsused saaksid oma kohustust täita.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Mõni aasta tagasi oli meil selline kava nagu "Lasteaiakoht igale lapsele". Kas see eelnõu, millega me täna siin tegeleme, tähendabki igale lapsele lasteaikoha tekitamist või on see mingi vahesamm? Mis üldse sellest plaanist sai?

Jevgeni Ossinovski

Sellest plaanist sai see, et tuli majanduskriis. Aga me ei peaks ajas nii kaugele minema. Ma arvan, et tähtsam kui see, kuidas konkreetset kava nimetatakse, on see, et me saaksime probleemi ära lahendada. Probleem on täiesti selgelt olemas. See probleem on lasteaikohade puudus eeskätt 21 omavalitsuses ja just 1,5–3-aastaste laste seas. Nagu ma ütlesin, vanematest lastest osaleb koolieelses lasteasutuses üle 90%. Nii et seda võib nimetada kuidas tahes, aga põhimõtteliselt on riik näinud ette Euroopa Liidu vahendeid, et aidata kohalikel omavalitsustel rajada lapsehoiu- ja lasteaikohti. Teisest küljest anname kohalikele omavalitsustele selle eelnõuga rohkem paindlikkust, et nad saaksid oma kohustust ise paremini täita.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Kas ma saan õigesti aru, et ajutisel valitsusel on ajutine probleem ja ajutine lahendus? Te rõhutasite, et

2017. aastal hakkab sündimus vähenema. Te suudate ilmselt planeerida, kui palju lapsi Eestis sünnib. Siis on küll väga kahju, kui sündimus väheneb. Kas te ei ole, vastupidi, selle peale mõelnud, et see kõik võib olla mitte-ajutine?

Jevgeni Ossinovski

Mina ei ole neid prognoose teinud. Ma olen kindlasti palju kehvem prognoosija kui need inimesed, kes need prognoosid valmis on teinud. Paraku, hoolimata sellest, et ma kindlasti ei kiida heaks neid demograafilisi protsesse, ei ole siiani kellelgi olnud võimu neid kuidagi positiivsemaks pöörata. Me võime arutada laiemalt perepoliitika üle. Nagu kõik teavad, on valitsusel kavas jõuliselt tegelda ka pere-temaatikaga. Järgmisest aastast tõusevad lapse- toetused, tegeldakse aktiivselt laste vaesuse vähendamisega. Kui me mõtleme, mis on lisaks väikesele sissetulekule see oluline põhjus, miks Eestis vähe lapsi sünnib, siis see on kindlasti just nimelt töö- ja pereelu ühitamise keerulisus. Seda on põhjusena välja toonud väga suur hulk lastevanemaid. Loodetavasti me mõjutame sellega, kui suudame tagada kõikidele lapsehoiu- või lasteaikoha, positiivselt ka demograafilisi trende. Jumala pärast, kui need võimalused, mis luuakse lapsehoius ja laste- aedades järgmistel aastatel, on ka aastatel 2020 ja 2022 maksimaalses kasutuses ning kui on vaja neid juurdegi luua, siis mina selle üle ei kurvasta, pigem vastupidi. Loomelise võimalusi juurde, kui selle järele vajadust peaks olema. Aga on ju selge, et valitsus peab oma tege- mistes lähtuma spetsialistide teadmistest ja prognoosidest. Oleks kuidagi vastutustundetu neid küsimuse alla seada. See ei tähenda, et ei tegeldaks sellega, et need prognoosid järgmis- tel aastatel oleksid palju positiivsemad. Ma ei näe mingit vastuolu selle eelnõu ja positiiv- semate demograafiliste näitajate vahel.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Mina vaatasin ka seda demograafilist trendi ja sain aru, et teie initsiatiiv on konjunktuurne. Te püüate leida lahenduse sellele situatsioonile

kaheks-kolmeks aastaks. Te ei taha kasutada väga palju omavalitsuste ja võib-olla ka riigi raha, sest tuleb aeg, kus neid lasteaiakohti pole enam vaja. Aga kas te olete arvestanud migratsiooniga, mis muudab demograafilist trendi näiteks tõmbekeskustes? Kas ministriumis on arvestatud ka nende omavalitsustega, kus on tõmbekeskused ja keda on vaja seetõttu aidata?

Jevgeni Ossinovski

Loomulikult. Sellega arvestatakse näiteks nendesamade Euroopa Liidu vahendite planeerimisel lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomisel. Need on investeringud, mis mõjutavad tulevikku, ja neid tehes arvestatakse siserännet.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Seletuskirjas on palju arve ja on väga tore, et me saame sealt informatsiooni. Aga ühe asja kohta sealt informatsiooni ei saanud. Kui palju on Eestis viimastel aastatel loodud uusi kohti? Ma toonitan, et just uusi kohti.

Jevgeni Ossinovski

Kas töökohti või lapsehoiukohti? Ah kui palju lasteaiakohti? See on hea küsimus. Mul ei ole neid arve käepärast, aga ma kindlasti täpsustan seda ja edastan teile selle informatsiooni kirjalikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann, teine küsimus!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tulen tagasi oma eelmise küsimuse juurde. Kui te ütlete, et see kõik siiski ei ole ajutine ja me loodame, et lapsi sünnib juurde, siis äkki tasuks mõelda sellele, et mitte kasutada ajutisi lahendusi, vaid ehitada lasteaedu juurde? Siis saaks asja korralikult tehtud, mitte nii, nagu täna selle eel- nõuga paistab.

Jevgeni Ossinovski

Ma ei saa aru, kust tuleb arvamus, et lapsehoid ei ole korralik asi. Võib-olla te olete

kokku puutunud lapsehoiuga, mis ei ole vastanud tingimustele. Tõenäoliselt selliseid Eestis on. Eks siin ole küsimus ka järelevalvest. Näiteks on küsitud, et kui kohalikus omavalitsuses pakub lapsehoiuteenust erasektor, kuidas siis tagada, et see teenus oleks kvaliteetne ja vastaks kõigile tingimustele. Vastus on, et kohalik omavalitsus peaks seda rohkem kontrollima, tehes seda koos tervisekaitse, maa- vanema ja muude asutustega. Üldiselt ei ole ma nõus sellega, et see teenus, mida lapsehoidud on võimelised pakkuma, oleks kuidagi vähem kvaliteetne. Põhiline küsimus, ma taas kord viitan sellele, on see, kas me liigume sinnapoole, et koolieelse lasteasutuse kõige madalam aste oleks ühtlustatud lapsehoiuga nii õppekava poolest kui ka teistes küsimustes. Ma arvan, et seda teemat tasub edasi arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Täna on olnud palju häid küsimusi, millele te kahjuks ei ole saanud vastata. Ma esimese lõike jätan praegu kõrvale. Aga vaatame teist ja kolmandat lõiget, mille kohta te olete täna üsna palju vastanud. Teises lõikes on öeldud, et inimesel on õigus panna kõik oma lapsed samasse lasteasutusse. Kas see tähendab ka, et pere esimeste laste õigused vähenevad? Õigus- kantsler on koolide kohta öelnud, et ei ole lubatud anda eeliseid sõltuvalt sellest, kas tegemist on pere esimese, teise või kolmanda lapsega. Mis puudutab lõiget 3, siis te ütlesite, et on lubatud rühmi kokku panna, näiteks kui keskmiselt käib kohal 50% lastest. Mis olukorras see siis muutub? Keskmise järgi võttes meil tegelikult täiskasvanute arv lasteaedades juba ületab nõutavat.

Jevgeni Ossinovski

Ma ei saanud viimasest küsimusest päris täpselt aru, tõenäoliselt on põhjuseks minu ebakompetentsus. Aga ma vastan esimesele küsimusele. Põhimõtteliselt, nagu ma ütlesin, on eelnõu eesmärk lõppkokkuvõttes ootejärjekorrad kaotada. Kui järjekordasid enam üldse ei ole, siis laheneb see küsimus iseenesest. See, kuidas konkreetselt korraldatakse lasteaia- või lapsehoiujärjekord, on tehniline küsi-

mus, mis on kõne all olnud. Me arutasime seda kultuurikomisjonis. Kohalikud omavalitsused tahavad teada õiguslikku külge, kuidas seda reaalselt rakendada hakata. Ma arvan, et parlamendi menetluse käigus tasub püüda selgusele jõuda, milline on siin põhiseadusliku võrdsuspõhimõtte ulatus. Kohalikel omavalitsustel on põhimõtteliselt olemas võimalus jälgida, et sama pere lapsed saaksid samasse lasteasutusse. Mitte ainult järjekordade kontekstis, vaid ka hiljem, kui toimub liikumisi lasteaedade vahel, on võimalik ikkagi vaadata, et sama pere lapsed saaksid ühes lasteasutuses käia. Mis puudutab juriidilist külge, siis ma arvan, et see on asjakohane teema, mida võiks arutada koos põhiseaduskomisjoniga.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, haridus- ja teadusminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kultuurikomisjon arutas koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 641 oma istungil esmaspäeval, 21. aprillil. Istungist võtsid lisaks komisjoni liikmetele osa haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski ning Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna peaspetsialist Tiina Peterson.

Kuna minister andis seaduseelnõu sisust üsna põhjaliku ülevaate, siis ütlen kokkuvõtlikult vaid seda, et selle eelnõuga üritatakse lahendada pikkade lasteaiajärjekordade probleem, mis on tingitud lasteaiakohtade nappusest. Eelkõige puudutab see 1,5–3-aastasi lapsi. Lahendusena pakub eelnõu, et kohalikud omavalitsused võivad nendele lastele lasteaia-koha andmise asemel osutada lapsehoiuteenust, seda lapsevanema nõusolekul.

Annan nüüd teile ülevaate komisjonis tõstatatud teemadest, markeerides olulisemaid valdkondi. Kõigepealt räägin lapsehoiuteenuse tasu teemal. Komisjonis rõhutati, et eelnõus on ära toodud määr, mis kindlustab, et lapsehoiuteenus ei ole lapsevanemale kallim, kui on lasteaiateenus, ehk omaosalus on kuni 20% Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärast. Nenditi ka seda, et vanemal on eelnõu kohaselt õigus valida mõni teine lapsehoid, kui talle

kohaliku omavalitsuse pakutu ei sobi. Aga sellisel juhul tuleb lapsevanemal endal selle lapsehoiuga arveldada. Toodi välja, et lisaks rahastab seda teenust kohalik omavalitsus. Oluline on, et sellel ajal, kui laps on lapsehoius, võib ta olla ka lasteaiajärjekorras. Seega, kui tal tekib võimalus minna lasteaeda, siis ta saab seda teha.

Teine oluline teema käsitles lapsehoiu ja lasteaia erinevusi ja sarnasusi. Tõdeti, et lasteaiaid tegutsevad riikliku õppekava alusel, samas on lapsehoid ja sellele kehtestatud nõuded reguleeritud sotsiaalhoolekande seaduses, kusjuures need nõuded kehtivad lapsehoiu puhul ka lapsehoidjale. Õppekava ei ole lapsehoiule kohustuslik, nii nagu see on kohustuslik lasteaiale, aga samas on mõlemas asutuses tagatud laste areng, seda nii sotsiaalse, füüsilise kui ka kognitiivse ehk tunnetusliku poole pealt. Oluline on teada, et praegu tegutsevad munitsipaal-lapsehoiud teevad tihedat koostööd lasteaedadega. Ka nendes toimub näiteks muusika- ja liikumistegevus, mis on oluline osa laste arengutegevustest. Tõdeti, et pedagoogilise osa ühtlustamine lapsehoius ja lasteaias võiks tulevikus olla kindlasti arutamist väärt teema. Me võiksime liikuda selles suunas, et lapsehoid ja lasteaed oma põhimõtete poolest läheneksid. Arutelu küsimus on, kuidas täpsemalt ja millal seda teha. Komisjonis jäi kõlama, et praegune kvaliteet peaks säilima, see ei tohiks halvemaks muutuda.

Järgmine oluline teema puudutas ühe pere laste võimalust käia samas lasteasutuses. Ka see on pikalt siin eelnevalt arutatud küsimus. Tõdeti, et kui lasteaias ühe pere lastele vabu kohti ei ole, siis peab kohalik omavalitsus üle vaatama teeninduspiirkonnad ja ka lasteaeda vastuvõtu korra ehk järjekorra moodustamise põhimõtted. Kas üleminekuks on tarvis eraldi rakendust sätestada, seda peame komisjonis edaspidi arutama.

Täiskasvanute ja laste suhtarv lasteaias oli samuti komisjonis arutelu all. Eelnõu tekstis mainitakse täiskasvanut, samas on eelnõu seletuskirjas öeldud, et täiskasvanu all mõeldakse õpetajat või õpetaja abi. Komisjoni liikmed olid seisukohal, et õpetajat ja õpetaja abi võiks seaduse tekstis konkreetselt mainida. Eks me töö käigus vaatame, mida annaks seletuskirjast veel seaduse teksti üle tuua, selleks et olukorda

selgemaks ja täpsemaks muuta. Me jõuame komisjonis töö käigus seda arutada.

Rääkides vanema rahulolust lapsehoiuteenusega ning teenuse kvaliteedist, rõhutati seda, et lapsehoiuteenuse osutamiseks on vaja tegevusluba. Selle tegevuse üle toimub järelevalve, mis peaks tagama ka hea kvaliteedi. Kui vanem ei ole teenusega rahul, siis peab ta oma murega kohaliku omavalitsuse poole pöörduma. Kohalik omavalitsus peab enne lapsehoiududega lepingu sõlmimist kindlasti kehtestama teenusstandardi, see on elementaarne. Kui korraldatakse lapsehoiu hange, siis seal saab kohalik omavalitsus sätestada tingimused, kvaliteedinõuded jms, mis on ääretult olulised. Aga taas kord ütlen, et komisjonis tuleks arutada, kas on midagi, mida me saaksime siin seaduse tekstis täpsustada. Seda vaatame töö käigus.

Eelnõu mõjudest arutasime komisjonis veel seda, kas võib tekkida reaalne oht, et kohalik omavalitsus hakkab lasteaiateenust pakkuma alates neljandast eluaastast ja 1,5–3-aastastele hakatakse pakkuma ainult hoiuvõimalusi. Kindlasti on rõhk sellel, et see kõik hakkab toimuma vaid lapsevanema nõusolekul. Loomulikult, kui lapsevanem tahab, et ka tema alla nelja-aastane laps saaks käia lasteaias, siis on tal õigus seda kohta nõuda. Seda sätestab ju koolieelse lasteasutuse seadus ka praegu, kohalik omavalitsus peab tagama kõigile 1,5–7-aastastele lastele lasteaiakoha.

Veel tõstatis küsimus, kas eelnõu tekstis peaks täpsustama, et vanemal on õigus hoida oma lapsehoiukoha saanud last ka lasteaiajärjekorras. Arutati, kas peaks selle seaduses eraldi välja tooma, kuigi seletuskirjas on seda mainitud. See on arutamise koht ja komisjoni järgmistel istungitel me seda kindlasti teeme. On veel küsimusi, mis selguse huvides võiksid olla seaduse tekstis täpsemalt reguleeritud, me vaatame seda töö käigus.

Laias laastus on see arutelu kohta kõik. Kultuurikomisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 7. maiks ehk tänaseks (poolt 5, vastu 4, erapooletuid ei olnud). Komisjon teeb ettepaneku esimene lugemine lõpetada (samamoodi poolt 5, vastu 4, erapooletuid ei olnud). Komisjon teeb ka ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva (samuti 5 poolt, vastu 4, erapooletuid ei olnud) ning määrata ettekandjaks siinkõneleja (otsus võeti vastu konsensuslikult). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni esimees! Eelnõu eesmärk on kindlasti igati õilis. Aga me esitasime ministrile palju küsimusi ja ka sina töid välja teemad, mida me komisjonis arutasime. Me tõdesime komisjonis ühiselt, et väga paljud küsimused jäävad eelnõus vastuseeta, pigem tekitab mõni punkt küsimusi juurde. Kuidas sa komisjoni esimehena tunned, kas sa oled valmis selleks, kui me võtaksime selle eelnõu puhta lehena uuesti ette ja arutaksime seda teemat laiemalt ja sisulisemalt? Või on koalitsioonil plaanis see kiiresti lõpuni koputada?

Lauri Luik

Aitäh! Kuna see probleem on pakiline ja üleval olnud pikka aega, leian ma, et mida kiiremini me sellele lasteaiajärjekordade probleemile levendust suudame tuua, seda parem. Minu hinnangul on mõistlik selle eelnõuga edasi minna praegustes raamides, üritada teha seda paremaks ja vaadata, mida saaks eelnõu tekstis konkreetsemalt välja tuua. Paralleelselt tuleks, nagu ka minister rõhutas, kogu alushariduse kontseptsiooniga samuti edasi tegeleda. Kuna see on niivõrd pikaajaline ja aeganõudev protsess, siis ma leian, et me peaksime eelnõuga kiiresti edasi liikuma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma olin mõne minuti saalist väljas ja palun vabandust, kui seda teemat on juba arutatud. Kas te komisjonis arutasite, et lapsehoiuteenuse puhul ei kehti need normid, mis kehtivad lasteaias puhul? See tähendab, et lapsehoiurühm võib olla näiteks 9. või 16. korrusel, ka kõik pindalanormid on üsna vabad. See teenus võib tegelikult muutuda millekski üsna mõnitavaks. Nii igal juhul on väitnud minu kodulinna spetsialistid, kui nad on seda eelnõu vaadanud. Kas see on nii?

Lauri Luik

Aitäh! Ma tulen korra tagasi oma ettekande sisu juurde. Tõepoolest, me komisjonis puudutasime lapsehoiu ja lasteaia sarnasusi ja erinevusi. Tõdesime, et lasteaia tegevus toimub riikliku õppekava alusel ja lapsehoiu nõuded on reguleeritud sotsiaalhoolekande seaduses. Ei saa öelda, et need nõuded oleksid väga lõdvad ja lapsehoius kvaliteeti või laste turvalisust ega arengut tagatud ei oleks. Nii lasteaias kui ka lapsehoius on tagatud laste areng, seda nii sotsiaalse, füüsilise kui ka kognitiivse ehk tunnetusliku poole pealt, nagu ma enne mainisin. Paljud lapsehoiud, näiteks munitsipaallapsehoiud, teevad koostööd lasteaedadega, suutes lastele pakkuda nii muusika- kui ka liikumisalast tegevust. Komisjonis tõid noored lastevanemad veel välja, et teinekord on lapsehoius hoidjal võimalus lastele isegi rohkem tähelepanu pöörata, kuna laste arv on seal väiksem. Nii et kohati võib seis olla lapsehoiu kasuks. Aga üldjoontes tõdesime komisjonis, et lasteaed ja lapsehoid selles vanuserühmas, millest me räägime, võiks perspektiivis pedagoogilise ja muu tegevuse poole pealt ühtlustuda ning nii, et kvaliteet ei halveneks, vaid pigem paraneks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Etti Kagarov!

Etti Kagarov

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Ma täpsustan. Te mainisite, et nõuded lapsehoiuteenusele on ära toodud sotsiaalhoolekande seaduses, ja tõite välja, et ka kohalik omavalitsus saab nõudeid kehtestada. Kas toimub nõuete dubleerimine?

Lauri Luik

Aitäh! Ma pidasin eelkõige silmas seda, et kui kohalik omavalitsus korraldab hanke, selleks et lapsehoiuteenust pakkuda, siis ta saab hanketingimustes sätestada oma nõuded, mida ta vajalikuks peab. Nende lapsehoidude hulgast, kes osalevad ja nendele nõuetele vastavad, saab kohalik omavalitsus selgitada välja just talle sobivad. Loomulikult kehtivad alati ka kõik sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud nõuded.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Lauri Luik! Avan läbirääkimised. Palun, Mailis Reps, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Me menetleme täna üle tüki aja Riigikogus koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu. Pean oma suureks kurbuseks tunnistama, et see menetlus ei lähe mitte selles suunas, mida lasteaiaõpetajad ootavad. Selge on, et praegu ootavad lasteaiaõpetajad ja võib-olla ka veidi teadlikumad lastevanemad kindlustunnet, et lasteaiaõpetajad oma kõrgharidusele tuginedes saaksid paremad palgatingimused ja oleksid huvitatud täienduskoolitusest ning lasteaiaid oleksid ka edaspidi väga tugevalt seotud hariduse andmisega. Seda näitavad ju protsendid. Praegu käib lasteaias üle 96% lastest. Nii et peaaegu kõik meie lapsed saavad kooliks väga hea ettevalmistuse. Kindlasti huvitab lasteaiaõpetajaid puhkuse pikkus, sest endiselt on neil palju lühem puhkus kui kooliõpetajatel. Kindlasti huvitab neid, et täpsustataks seda, mis eelmise aasta septembrist alates on nende elu raskendanud, nad ootavad täpsustust, kui mitu tundi 35 tunnist peab õpetaja töötama rühmas, et ülejäänud aega kasutada näiteks arenguvestluste ettevalmistamiseks.

Tuleme eelnõu juurde. Mida me reguleerime? Me ei peaks tegelikult eelnõu 641 alusel mitte midagi reguleerima. Praegu on kohalikul omavalitsusel, kui ta ei suuda tagada söimevõi lasteaiakohta, ju täiesti võimalik pakkuda lapsevanemale alternatiivina lapsehoiuteenuse kompenseerimist volikogu otsusega kehtestatud määras. Määra ulatus varieerub. Harjumaal on omavalitsusi, kus seda tehakse väga suures ulatuses, ja on linnu, kus seda tehakse veidi tagasihoidlikumalt, Tallinnas on see määr natuke üle 100 euro. Aga see ei tähenda, et lapsevanem ei kasutaks avanenud võimalust oma laps lasteaeda panna. Ma suhtlen väga paljude lastevanematega. Võin teile kinnitada, et hoolimata kõikidest positiivsetest lausetest, mida te oma kolleegidelt kuulnud olete, ei tea mina isiklikult Tallinnas mitte ühtegi lapsevanemat, kes ei oleks siis, kui munitsipaallasteaias koht vabanes, oma last eralasteaiast või eralapsehoiust ära võtnud. Nii et lapsevanema suhtu-

mine lapsehoidu on väga positiivne hetkeni, kuni ta saab lapsele koha munitsipaallasteaias.

Meie kõige esimene eesmärk peab olema juurde luua lasteaiakohti ja pärast seda võib-olla suurendada lapsehoiuhüvitist. Aga see, kui keegi arvatakse lasteaiajärjekorrast välja, kõige hullem, et see toimub kuni neljanda eluaastani, ja öeldakse, et olukord on sellega lahendatud, sest laps on kuskile lapsehoidu kirja pandud, ei ole lastevanematele kindlasti mitte vastuvõetav.

Nüüd teine asi, mida me eelnõus 641 näeme. Koolieelne ettevalmistus hakkab hariduslikul tasemel toimuma alates neljandast eluaastast. See on hariduse mõttes vastuvõetamatu. Euroopa statistika loeb hariduse andmise aluseks kolmanda eluaasta. Mingil juhul ei saa me nõustuda sellega, et enne neljandat eluaastat ei pea lapsega süsteemset haridustööd tegema. Ma usun, et ka praegune haridus- ja teadusminister teeb üsna kiiresti korrektiive oma tänastes väidetes.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Mailis Reps

Täna ta ütles, et tema leiab, et 1,5–3-aastaste lastega ei pea süsteemset haridustööd tegema. Käige rohkem lasteaedades, vaadake, millise ettevalmistusega meie lasteaiatõpetajad praegu on ja mida seal tegelikult tehakse. Mängu ja süsteemse tegevuse kaudu avastatakse laste eripära ja ka nende erivajadusi, toetatakse nende väga erinevaid andeid. Kui väga varakult avastatakse lapsel mõni suur omapära ja last vajalikul tasemel toetatakse, siis saab ta võib-olla täiesti tavalises klassis tavaliste lastega koos õppida. Need on asjad, mida me oleme suutnud 20 aastat hoida ja täiendada. Ärme lõhume seda süsteemi lihtsalt sellepärast, et me saaksime öelda, et lasteaiajärjekorrad on kadunud.

Veel üks asi, millest ma tahan rääkida. Väga tore on kasutada poliitiliselt hästi kõlavaid lauseid. Teine ja kolmas lõige on sisuliselt täiesti mõttetud, kui me ei püüa ära seletada, mida need juriidiliselt või tehniliselt tähendavad. Väga tore on öelda kõikidele lastevanematele, et ühe pere lastel on õigus käia ühes ja samas lasteaias. Mida see aga tegelikult tähendab? See tähendab, et me peame kuidagi

lahendama olukorra, kus pere esimestel lastel on vähem õigusi kui kolmandatel või neljandatel lastel. Seda olukorda on arutatud näiteks Tallinna puhul, aga ma usun, et ka laiemalt. Õiguskantsler on välja toonud, et lastel peavad hoolimata sünnijärjekorrast olema võrdsed õigused. Loomulikult, ideaalis me tahame, et lasteaiajärjekordi ei oleks. Aga Tallinna kesklinnas, siinsamas Olümpia hotelli või Riigikogu lähedal on lasteaiad väga populaarsed. Kui seda lõiget hakatakse tõlgendada ödede-vennade kasuks, siis võib öelda, et kesklinna ei ole perede esimestel lastel järgmised viis aastat tõenäoliselt asja. Kas see on see, mida me tegelikult soovime? See tuleb meil läbi arutada, enne kui me jõuame järgmiste lugemisteni.

Samuti tekitab küsimusi personal. Keda nende täiskasvanute all mõeldakse ja kui palju neid täpselt silmas on peetud? Mida see kolmas lõige reaalsuses tähendab? Need on küsimused, mida meile esitatakse ka homme.

Aga kokkuvõtlikult võin öelda, et Keskerakonna fraktsioon arutas koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 641 väga põhjalikult ja leidis, et kui see eelnõu on sellisel kujul ja selle kohta on tehtud niisugused ettepanekud, siis ei saa me kuidagi menetlust jätkata. Me teeme ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Mart Meri

Head kolleegid! Teen hästi lühidalt. Meie, sotsiaaldemokraadid, toetame eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Vajadus lapsehoiuteenuse järele, nii nagu ka lasteaiakohtade järele, on väga suur. Demograafilised trendid näitavad, et lähiaastatel see vajadus ainult kasvab. Eelnõu siht on pakkuda pisutki leevendust sellele sotsiaalsele probleemile eelkõige lapsehoiuteenuse paindlikumaks muutmise abil, et see oleks jõukohane nii kohalikule omavalitsusele kui ka selle teenuse kasutamise soovi avaldanud lastevanemale.

Selle eelnõu on tõepoolest välja töötanud eelmine valitsus. Täiesti võimalik, et toonane ülesande püstitus oleks võinud olla laiem ja põhjalikum, hõlmates koolieelse lasteasutuse, aga ka alushariduse küsimusi terviklikumalt.

Ometigi on selles eelnõus väga olulised põhimõtted välja toodud. Eelnõuga seostub tõepoolest hulk tehnilisi küsimusi – ja mitte ainult tehnilisi, vaid ka sisulisi küsimusi –, mis tulid esile ka tänases arutelus siin suures saalis. Kõiki neid saab selgitada ja lahendada edasise menetlemise käigus. Põhiline on poliitiline tahe selle teemaga tegelda, otsida lahendusi, neid lahendusi kehtestada ja mitte edasi lükata. Meil, sotsiaaldemokraatidel, on see poliitiline tahe olemas. Soovin jõudu nii haridusministrile kui ka kultuurikomisjonile selle eelnõu edasisel menetlemisel! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Reformierakonna fraktsioon toetab koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise lõpetamist. See eelnõu käsitleb väga olulist teemat, ta püüab leida lahendusi tuhandete inimeste probleemidele. Oleks vastutustundetu ja kergekäeline loobuda nende probleemidega tegelemisest ja esimest lugemist mitte lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Meile on tulnud ettepanek Keskerakonna fraktsioonilt ja me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 641 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25 ja vastu 45 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Määrän eelnõu 641 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 21. mai kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud.

10. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 637 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi! Austatud Riigikogu, palun olla natukene vaiksemalt!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Selle alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on kehtestada riigisisene elektrooniline süsteem aktsiisidokumentide haldamiseks. Kui muudatus jõustub, peab aktsiisikauba saateleht kauba lähetamisel aktsiisilaost olema koostatud elektrooniliselt. Elektroonilise süsteemi kaudu esitatakse maksuhaldurile ka Eestist teise liikmesriiki lähetatava, aktsiisiga maksustatud aktsiisikauba saateleht. Elektroonilise süsteemi rakendamine ei too kaasa kohustusi teise liikmesriigi isikule. Lisaks elektroonilise saatelehe esitamisele võimaldab süsteem esitada taotlust aktsiisi tagasisaamiseks ning saatelehtede alusel eeltäidetud aktsiisilao aruannet ning deklaratsiooni. Elektrooniline süsteem vähendab paberikulu ning võimaldab paremat järelevalvet aktsiisikauba liikumise üle, samuti saab kontrollida aktsiisi maksmise õigsust. Eelnõus täpsustatakse aktsiisikauba mõõtmise reegleid. Aktsiisikaupa peab edaspidi mõõtma mitte üksnes paikes, vaid ka mittepaikes mahutis ladustamise korral.

Seaduse jõustumine lükkub 2014. aasta 1. juunist ühe kuu võrra edasi, sest tuleb arvestada eelnõu menetlemise kestust. Süsteemi rakendamiseks on ette nähtud üleminekuperiod ning elektrooniliselt hakatakse saatelehti edastama alates 1. oktoobrist 2014. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Ühe eelmise päevakorrapunkti arutelul hirmutas hea kolleeg Tõnis Palts meid kõiki väitega, et meie arvutivõrgud pole turvalised. Samas tean ma, et ka paberdokumente on ära põlenud või uputuses hävinud. Kumba sina isiklikult turvalisemaks pead, kas arvuteid või pabereid?

Jürgen Ligi

Kui tegu on Tõnis Paltsiga, siis ma tunnen ennast täiesti ebaturvaliselt. Minu viimased kokkupuuted temaga on lõppenud ähvardustega, et mind võetakse vastutusele, kuna ma ei ole neid käibemaksumuudatusi varem rakanud ja riik on raha kaotanud. Ma tõesti ei tahaks seda enam läbi elada. Tõsi, täna ta vist rääkis midagi muud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 15. aprillil. Komisjoni liikmetel oli küsimusi, millele Rahandusministeeriumi esindajad vastavalt võimalustele vastuseid andsid. Ma põgusalt tutvustan neid teemasid. Üks teema puudutas seda, mille eeskujul see riigisisene aktsiisikauba saatelehtede haldamise elektrooniline süsteem (SADHES) loodi. Vastuses toodi välja, et selline saatelehtede elektrooniline süsteem on kasutusel Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ajutises aktsiisivabastuses olevate aktsiisikaupade jälgimiseks. Samuti tõstatati teema, mis puudutas SADHES-i kasutuselevõtu mõju aktsiisiloo pidajatele. Ministeeriumi hinnangul peaks mõju olema positiivne. Süsteemi kasutamine on tasuta, kuid kui ettevõtte soovib jätkata oma loodud elektroonilise süsteemi kasutamist, siis võivad kaasneda selle liitmise kulud infosüsteemide andmevahetuskilbi kaudu. Samuti küsiti, mida SADHES-i abil saab jälgida ja tuvastada. Selgus, et välja peaksid tulema pettused ja saab jälgida kauba liikumist reaalselt. Samuti oli arutelu all eelnõus pakutud seaduse jõustumise aeg, mis on 1. juuni. Selleks ajaks seadust jõustada ei ole tõenäoliselt võimalik. Sellega peab komisjon edaspidi tegelema.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15. mai kell 17.15.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 637 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 15. mai kell 17.15.

11. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabandust, ma pean vaatama, et ma ei hakkaks tutvustama vale eelnõu! Nii. Samasulise käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõuga olin Riigikogu ees 23. oktoobril 2013. Seaduse muutmise eesmärk on piirata sisendkäibemaksu mahaarvamist sõiduauto ostmisel või rentimisel ning sõiduauto tarbeks kaupade ja teenuste ostmisel. Eelnõus tehakse ettepanek kehtestada üldiseks sõiduautode sisendkäibemaksu mahaarvamise piiranguks 50%. Eelnõu eesmärk on maksustada sõiduautosid senisest õiglasemalt ja suurendada riigieelarve tulusid. Ettevõtjate maksusoodustus 50% ulatuses jääb kehtima ka pärast eelnõu seadusena jõustumist. 21-s Euroopa Liidu riigis on juba piiratud sõiduautode soetamise sisendkäibemaksu mahaarvamist ja nendest 15-s on kehtestatud meie ettepanekust rangem, 100%-line piirang. Lisaks kehtivad autodele kõikjal mitmed muud maksud, mida meil ei ole. Eelnõus sätestatakse erandid, millal piirangut ei rakendata. Seda ei rakendata juhul, kui ettevõtte tõendab, et autot kasutatakse eranditult ettevõtluse tarbeks, kusjuures ettevõtte

peab tegema kõik selleks, et sõiduautot ei saaks kasutada eratarbimises. Piirangut ei rakendata sõiduautode suhtes, mis soetatakse müügiks või rentimiseks, ka mitte taksode ega õppesõiduautode suhtes. Statistika ja maksuhalduri kogemused lubavad järeldada, et valdav osa ettevõtetele kuuluvatest sõiduautodest on topeltkasutuses, neid kasutatakse ettevõtluse jaoks, aga nad on ka töötajate erakasutuses. Soodsat kehtivat süsteemi kasutatakse ära, sest sõiduautosid osta ja neid ülal pidada on ettevõttel oluliselt odavam kui eraisikul. Sellest tuleneb eraisikute motivatsioon kasutada võimalust ja vormistada oma eratarbimine ettevõtte nimele. Palun seda eelnõu toetada! Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Ma küsin Euroopa Komisjoni loa kohta. Kui kaugel see asi on? Mis te arvate, millal see otsus võiks tulla, ja kui kaugemale te lähete selle eelnõu menetlemisega enne seda otsust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu arust ei ole tingimata vaja sellepärast menetlusega venitada, aga me oleme komisjonist saanud järgmised signaalid. Kõigepealt, kui toimus poliitikate riigipõhiste soovitude arutelu, siis sai Eesti kiita selle eest, et on sellise otsuse langetanud. Tõsi, nüüd me oleme ise otsustamisega takerdunud ja taas on mitu kuud mööda läinud. Majanduse ja rahanduse peadirektoraadis on meile juba ette heidetud, et me seda teinud ei ole, ja on räägitud, et mõistlikum oleks kehtestada 100%-line piirang. Ma ise kohtusin mõni kuu tagasi maksuvalinikuga ja rääkisin teema lahti. Väga palju aega see ei nõudnud. Mulle kinnitasid volinik ja tema peaspetsialist (või mis iganes ametis see inimene oli), et mingit kahtlust, et see luba tuleb, neil ei ole. Selline asi kehtib igal pool, see on täiesti loomulik ja mõistlik asi. Tõepoolest, meil on tekkinud kirjavahetus, me oleme võib-olla liiga palju küsimusi esitanud, kas saaks asja kuidagi teisiti ajada või muid määrasid rakendada, ja sellepärast on tekkinud teatud venitus. Eile näiteks küsisin selle kohta

volinik Šemetalt ja tuletasin meelde, et meil on sellega kiire, sest täna on Riigikogus juba eelnõu lugemine. Ta lahkelt ja mõistvalt lubas, et hoolitseb selle eest. Aga eks me peame vaevalt nägema, kunagi ei saa nendes bürokraatiaprotseduurides kindel olla. Mida varem see tuleb, seda parem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Härra rahandusminister! Kui ma registreerin firma oma kodusel aadressil ja hoian autot oma koduhoovis, siis vähemalt kodust tööle ja töölt koju sõitmise pealt ei pea mingit maksu maksma. Kas on nii?

Jürgen Ligi

Sisuliselt jah. Maksuamet tõlgendabki neid asju sisuliselt. Aga sel juhul peate tõendama, et on tagatud, et te tõesti kasutate seda autot ainult ettevõtluse jaoks ega tee erasõite. Palgalised ju maksavad autode pealt makse, nii et vähe ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Täna võttis parlament vastu ühe seaduse, millega ettevõtjate maksukoormust või halduskoormust kasvatati. Nüüd me tegeleme järgmisega. Kui palju täpselt selle eelnõuga loodetakse lisatulu saada ja mis see põhjus on, et me sellega nüüd tegeleme? Ma saan muidugi aru, et riigieelarvesse on hirmsasti raha juurde vaja, aga praegune olukord on Eestis kestnud suhteliselt pikka aega. Miks meil on vaja seda korda just nüüd muutma hakata?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, mina ei arva, et mõisa köis, las lohiseb, ja kui me midagi sellist avastame, et siis peame jätma asja nii, nagu on. Nii ei arvanud ka eelmine valitsus, te võite oma ministrite kogemusi kuulda nende endi suust. Selle seaduse vastuvõtmisele ei olnud arutelul ühtegi etteheidet, pigem nii seal kui ka IRL-i fraktsioonis õhutati seda varem jõustama. Minu arust oli valdav ikka üldine arusaam, et

see maksusoodustus on ebaõiglane ja anakronistlik, sest autod oma kahjulike kõrvalmõjudena on igal pool Euroopas lisamaksustatud, mitte ei saa maksusoodustust, ja seda tuleb muuta. Mis teise eelnõusse puutub, siis mina väidan, et käibedeklaratsiooni lisa kokkuvõttes vähendab ettevõtjate halduskoormust. Üleminekuaga tuleb üle elada, programmimuudatused tekitavad ikka ettevõtjatele koormust. Kui me mingit seadust muudame, siis tekivad ettevõtjatel ümberorienteerumise ja IT-probleemid, aga kokkuvõttes on tehingud edaspidi palju sujuvamad ja vigade arv väheneb. Tõenäoliselt on võimalik ka raamatupidamises kokkuvõtte saavutada. Ärme dramatiseerime seda asja! Pigem ma nõustun Tõnis Paltsiga, kes on mulle ette heitnud, et kus ma käibedeklaratsiooni lisaga enne olin, riik on pidanud nii palju raha kulutama. Ma ei ole üldse nõus selle jutuga, kui öeldakse, et ettevõtluse maksukoormus suureneb. Käibedeklaratsiooni lisaga ju tegelikult maksustatakse pettureid, autode puhul jällegi ju sisuliselt maksustatakse eratarbimist, mitte ettevõtlust. Ettevõtja koormus, jah, suureneb, kui ta hakkab rohkem maksu maksma, aga ettevõtluse maksukoormus keskeltläbi mitte. See on eratarbimine, mida maksustatakse. Halduskoormus käib paraku igasuguse maksundusega koos. Kogu arvestus põhinebki sellel, et maksukohustuslane paneb kirja, mis on tema tulud, käibed, kulud ja mahaarvamised. Kui ta tahab vähem maksu maksta, siis on tal ka vaeva rohkem, kui ta lepib kõrgema maksuga, siis võib ta sellest vaevast vabaneda, autode puhul näiteks lihtsalt käibemaksu ära maksta, et mitte iga päev muretseda, ega ta nüüd erasõitu ei tee. Selline on reaalsus. Ma arvan, et kokkuvõttes on ühiskonnale odavam, kui autod on topeltkasutuses, nii nagu nad praegu on, aga samas on odavam ka see, kui kõike õiglaselt maksustatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Miks on see piirang just 50%? Mingid arvutused peaksid ju selle taga olema. Katsuge avada, milliste arvutuste või uuringute tulemusena see 50% valiti.

Jürgen Ligi

Kirik ei ole keset küla, vaid see paikneb nii, et see tuleb natukene ettevõtjatele kasuks. Nii-moodi võib seda tunnetuslikult hinnata. Sellistel juhtudel väga täpset arvu kätte saada ei ole võimalik. Statistika põhireegel on see, et kui sa lähed mingisuguseid andmeid küsima, siis selleks, et vastus oleks adekvaatne, peab küsimus olema võimalikult neutraalne. Küsitluse põhjal ei saa teada, kui palju erasõite tehakse, sest loomulik enesekaitsereaktsioon moonutab lõpptulemust. Sellepärast maksunduslikud ja statistilise aruandluse küsimused rangelt lahutatakse ning see on ka Euroopa direktiivis nii vormistatud. Uuringuid, mida võiks eraldi nimetada, on tehtud Suurbritannias, Belgias ja Hollandis. Metoodikaga ma isiklikult kursis ei ole, aga need uuringud näitavad, et ametiautode eratarbimise osakaal on kindlasti üle 60% ja ulatub kuni 80%-ni. Meil ei maksa pidada seda ebaõigeks. Küllap see ka meie kohta kehtib. Kui me natukene järele mõtleme ja empiiriliselt hindame, siis näeme, et just nii see on, peetakse ju normiks ettevõtte autoga ka erasõite teha. Meie olukorda näitab natukene halvemana (kui nii tohib öelda, autode puhul on ju kõik legaalne) see, et käibemaksuseaduses on lausa punkt, mis minu hinnangul on direktiiviga vastuolus. See näeb ette, et autode eest võib käibemaksu tagasi saada sõltumata kasutamise otstarbest. Printsip on üldiselt see, et maha saab arvestada ainult ettevõtlusega seotud tarbimist. See eraldi paragrahv on kunagi rumalast peast sinna seadusse kirjutatud. Me arvasime, et direktiiviga vastuolus olid mingid proportsioonid. Tookord olid proportsioonid üks kolmandik ja kaks kolmandikku, mis asendati sellise nüri paragrahviga, millest me nüüd lahti ei saa. Natuke mustem näitaja Eesti kohta on tulnud välja ühest Eesti Panga tarbimisuuringust, mis ütleb, et 62% ettevõtjatest jätavad ettevõtlustulu tegelikus mahus deklareerimata. Kuidas seda täpselt tõlgendada? Võib eeldada, et perekondades, mille mõni liige on ettevõtja, on kas nii suur osa tuludest varjatud ja/või kirjutatakse eratarbimist ettevõtte arvele. Me empiiriliselt hinnates teame, et see on levinud praktika. Kohtumisel ettevõtlusorganisatsioonidega tuli paraku ka selline ülestunnistus, et miks on kõne all autod, kui ka liha praetakse oma tarbeks, aga keegi ei lähe käibemaksu kallale. Vaadake, ei saa lähtuda sellest, et kui liha

kasutamist ei jõua kontrollida, siis ei pea ka autosid kontrollima. Me peame palgasaajaid ja ettevõtjaid võrdsemalt kohtlema. Selle tulemus on see, et me ei stimuleeri raha väljaviimist ettevõtlusest autoostude kaudu. Autode firma nimele ostmise riiklik stimuleerimine tähendab seda, et firmades on vähem raha investeerimiseks ja ettevõtluse arendamiseks kulutamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on ikkagi teistsugune arusaam. Minu arust nii selle seaduse puhul, mille me täna juba vastu võtsime, kui ka selle eelnõu puhul, mida me praegu menetleme, tuleneb peamine probleem sellest, et me püüame kõikidele ettevõtjatele ühtemoodi lajatada. Me lajatame neile, keda me peame petturiteks, ja mõistlikesse ettevõtjatesse suhtume samamoodi. Te ütlesite, et selle eelnõu menetlus on käinud pikka aega. Eelmise aasta lõpus, kui ma õigesti mäletan, rääkisid, ma ei tea, kas teie ametnikud või maksuhalduri esindajad sellest, et Eestis on registreeritud üle 5000 ettevõtte, mille ainuke vara on auto, millelt siis arvestatakse maksu tagasi. Te viitasite, et maksu saab tagasi arvestada ainult ettevõtlusega seotud kulult. Kuidas see võimalik on või miks olemasoleva eelnõuga ei saa sellele probleemile lahendust? Mida teha nende ettevõtetega, kus on ainult auto, aga sisulist tegevust ei ole?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et tegelikult te saate aru, millest jutt käib. Jutt ei käi nendest 5000 ettevõttest, vaid jutt käib ikkagi umbes 50 000 autost, mis on topeltkasutuses, saavad maksusoodustust ja on ostetud firma nimel just sellepärast, et see maksusoodustus meil on. Avameelsuse hetkedel olete omavahel rääkides öelnud ka seda (ma räägin sellest sellepärast, et te väidate, et te ei saa aru ja meil on erinevad arusaamad), et see pole parempoolne lähenemine. Mina väidan, et parempoolne on alati ka ratsionaalne. Irratsionaalsus, raha kuhjamine valesse kohta ei ole tõlgendatav parempoolsuse ega vasakpoolsusena. See on printsiip. Me ei tohi teha sellisele ühiskonna jaoks kulukale kaubale nagu auto ekstra maksusoo-

dustusi. Me tuleme tarbijatele Euroopa mõttes väga palju vastu sellega, et me ei ole kehtestanud autodele eraldi maksu. Ettevõtjad ise on hakanud nüüd pakkuma, et võiks kehtestada hoopis automaksu. Ma arvan, et palgasaajad ei pea maksma selle eest, et ettevõtjatel säiliks käibemaksusoodustus. See oleks ebaloogiline, see ei oleks kooskõlas selle käibemaksulooikaga, mis on praegu seaduses kirjas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! See eelnõu, küll ühe teise numbri all, oli meil arutlusel ka eelmise aasta sügisel. Ma tean, kuidas toimus sügisel arutelu nende organisatsioonidega, keda see muudatus kõige otsesemalt puudutama hakkab. Eile toimus rahanduskomisjonis ettevõtjate ümarlaud. Ma küsisin seal, kui palju on eelnõu algataja võtnud vaevaks poole aasta jooksul suhelda nendega, keda see muudatus puudutama hakkab. Tuli välja, et vist jaanuaris on ühe korra suhteliselt formaalselt, tund või kaks, kohtunud. Ma loodan, et ma ei teinud seda väites teile liiga. Te andsite seal selgelt mõista, et kuna vaated on erinevad, siis ega suurt midagi rääkida ei olegi. Nii väitsid ettevõtjad. Kas te ei tunnetate, et kui asi mitte ainult ei pea olema õiglane, vaid peaks ka näima õiglane, siis peaks natuke rohkem tööd tegema ja nendega, keda see muudatus puudutama hakkab, reaalselt diskussiooni pidama ning kuulama nende argumentatsiooni?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma võin ausalt öelda, et eravestlustes kõik tunnistavad, et sellel rääkimisel ei ole mõtet, sest selle üle ei ole sisuliselt võimalik vaielda, aga see on ebameeldiv teema ja sellepärast seda avalikult ei tunnistata. Tegelikult on ju see. Võib-olla mõni väiksem organisatsioon on teinud lihtsalt avaldusi ja pealkirjadesse jõudnud, aga suuremad organisatsioonid ju tunnistavad, et see on väga loogiline seadusmuudatus. See on mõistetav, aga väga ebameeldiv muudatus. Jah, see ongi ebameeldiv. Kui me oleme selle soodustusega harjunud, siis on väga raske enesekriitiliselt hinnata, et tegelikult ei peaks nii käituma ja peaks kuskil mujal maksudes järeleandmisi tegema. Esma-

järjekorras tuleks neid teha tööjõumaksudes, soodustada ei tuleks autode tarbimist. Autode tarbimine ei ole see, mis annab majandusele midagi juurde. Vastupidi, see viib majandusest ja riigist raha välja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Te ütlesite, et see 50%-line piirang on justkui kirik keset küla. Firmed peavad sõidupäevikuid. Kas on tehtud analüüsi, kui palju sõidupäevikut pidavad firmed kasutavad autosid erasõitjateks ja kui palju ametisõitjateks? See proportsioon ei tohiks olla selle 50% lähedalgi.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, sõidupäevik ei ole mitte kõikehõlmav tõend, eriti mis puudutab käibemaksuseadust. Tõendeid tuleb vaadata kogumis. Kõik teavad, et sõidupäevik on ainult üks meetod, mille järgi saab auto kasutamist kontrollida, ning sinna võib kirjutada üht koma teist. See on toetav tõend ühes või teises suunas, aga see ei ole määrav. Sõidupäevikusse midagi kirjutada väga keeruline ei ole. Ma, muide, ei öelnud, et see kirik on keset küla, vaid see olukord kaldub pigem ettevõtjate kasuks. Kui arvestada tarbimisuuringuid, ka teiste riikide uuringuid, siis on selge, et see on ikkagi soodustus. Aga puhtalt halduskoormuse seisukohalt tuleb maksunduses alati otsida võimalikult lihtsaid protseduure, ei saa panna igale maksumaksjale valvurit juurde ega nõuda näiteks iga sammu fotografeerimist või filmimist. Alati on olemas mingisugune optimaalne lahendus. 50% : 50% on üks võimalus. Enamik Euroopa riike on valinud selle arusaama, et sõiduauto ei ole tavaliselt hädavajalik tootmissisend ja käibemaksu ei saa sealt üldse tagasi. Meie pakume, et tagasi saab 50%, soosides sellega autode topeltkasutust ja soosides ettevõtjaid tavaliste palgasaajatega võrreldes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Delfi vahendusel oleme saanud täna lugeda Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni ja Eesti Maksumaksjate Liidu ettepanekut kehtestada firmaautode maksusoodustuse vähendamise asemel üldine automaks. Minu meelest ei ole selline ettepanek kohane. Aga kuidas sina suhtud üldise automaksu kehtestamisse?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et automaksu arutelu ei ole üldse välistatud, kui ettevõtjad seda nõuavad. Ettevõtjaid tuleb kuulata, nagu ma olen siin palju kordi õpetussõnu kuulnud, ka täna vist on seda öeldud. Ise olen ma automaksu vastu. Ma arvan, et auto on juba niigi suhteliselt kalliskaup. Aga ma olen ka turumoonutuse vastu. See käibemaksumuudatus tuleb ära teha nagu nii ja ammu enne, kui me üldse hakkame koos käima, et automaksu teemat arutada. Loomulikult võib teha erinevaid maksumuudatusi, kehtestada automaksu ja alandada selle võrra näiteks sotsiaalmaksu, nii et need summad omavahel klapivad. Maksustruktuurile oleks see hea. Aga see, et lihtsalt asendada üks asi teiseaga, on natuke piinlik ettepanek. Ausalt öeldes, piinlikke momente on mul nendel kohtumistel ka enne olnud. Siin mainiti, et ma olen ettevõtjatega ainult ühe korra kohtunud. Tegelikult on neid kordi, kui ettevõtjatega kohtunud on, olnud ikkagi väga palju ja erineval tasemel. Praegu on ju riik sellisel arengutasemel, et minister isiklikult ei kohtugi huvigruppidega, vaid toimub rutiinne kooskõlastamine. Eksperdid kohtuvad tihti, aga kirjavahetus on juba ammu enne käinud. Ei saa väita, et see on väga suur hoolimatus, kui minister isiklikult on oma kabinetis organisatsioonide esindajaid ainult ühe korra vastu võtnud. Ei, me oleme neid kohtumisi erinevatel tasemetel, sh Riigikogus, ju ennegi näinud ja oleme ennegi kogenud, et tegelikult ratsionaalset õigustust sellele vastu seisule ikkagi ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Aga miks te autodele keskendute? Inimesed ju kasutavad

arvuteid, neid laetakse elektriga, kasutatakse internetti, mõned töömehed lähevad tööriietega koju – kui panna, siis juba täismahus. Miks see muudatus nii autokeskseks on jäänud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui Riigikogu liikmed sellise ettepaneku teevad, siis ma olen sunnitud sellele ametlikult vastama. Praegune mitteametlik vastus on see, et see käiks meeletult üle jõu, kuigi võiks olla õiglane. Me ei taha koormata ühte ega teist poolt, ei riiki ega ettevõtjaid. Aga minu arust oli see ettevõtlusorganisatsioon siiski naeruväärne, kes autode käibemaksustamise muudatuse vastu vaieldes küsis, et miks ainult autod, kui me liha paneme ka pannile ja viime koju ning keegi ei ütle, et käibemaksu ei või tagasi saada. See on vaatenurkade erinevus. Õigluse seisukohalt võttes peaks tõepoolest alati vahet tegema eratarbimise ja ettevõtluse tarbimise vahel, aga praktikas on see lootusetult tülikas. Sellepärast oleme valinud kauba, mis on omataolistest kõige kallim ja suurem, mis on kantud registrisse ja mille tarbimist saab mingilgi määral jälgida. Liha-käntsakaid ei hakka me kunagi jälgima, tööriiete liikumist ka mitte. See pole ka probleem. Kui inimene läheb tööriietes koju, siis see on ta enda valik. Kui teda kodus sellisena oodatakse, siis palju õnne talle!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Eile toimus Riigikogu rahanduskomisjoni koosolek, kus seda eelnõu arutati. Seal osalesid ka ettevõtlusorganisatsioonid. Rahandusministeeriumi esindaja tõdes, et enamik autode erisoodustusmaksust, mis peaks riigieelarvesse laekuma, jääb kokku kogumata. Rõhutan, et Rahandusministeeriumi hinnangul jääb kokku kogumata enamik sellest, mis tegelikult peaks riigieelarvesse laekuma. Kas ei oleks mõistlikum siiski tegelda olemasolevate maksude kogumisega, enne kui minna uute maksude kehtestamise teed? Muidu me tekitame olukorra, kus ausad maksumaksjad maksavad üha rohkem, aga need, kes maksudest mööda hiilivad, jäävadki seda tege- ma ja me suurendame nii ebavõrdsust.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma just rääkisin, et me tegeleme- gi ebavõrdsuse kaotamisega autode maksustami- sel. Lugege seletuskirjast arvutust. Palgatöö- tajad maksavad ju viie aasta jooksul sisuliselt teise auto hinna igasuguste autokaupade eest ja maksude kujul. Firmad saavad aga kogu käibe- maksu tagasi, nad saavad eratarbimise kirjuta- da firma kuludesse ja see kõik on legaalne. See on ju seadusesse kirjutatud. Me tegeleme praegu käibemaksuseaduse vea kõrvaldamisega. See punkt, mille muutmise- ga me praegu tege- leme, ei ole kooskõlas käibemaksuseaduse mõt- tega. Mis puudutab seda, et osa maksust jääb kokku kogumata, siis tõepoolest on see nii. Järgmine eelnõu tegeleb ka selle erisoodustuse küsimusega. Kuidas ikkagi on niimoodi, et maksuvaba miinimum selliste pereliikmete puhul nagu lapsed ja autod on meil ühesugu- ne? Kui sul on auto, siis sa saad maksuvaba palka tuhat krooni või 63 eurot. See on ju eba- loogiline. Maksuvaba miinimum peaks abista- ma vaeseid, mitte jõukaid. Ka sellega tuleb tegelda ja üks ei välista teist. Alati tuleb suu- rendada seda protsenti, kui palju õnnestub õig- lase maksustamisega maksudena sisse kasse- rida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tarmo Tamm, teine küsimus.

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ettevõtjatele peaksid maksumuudatused teada olema vähe- malt aasta enne nende jõustumist. Ma loen eel- nõust, et see seadus jõustub 1. juulil s.a. Kas see on ettevõtjasõbralik ja ettevõtjaid arves- tav? Aega on enam-vähem poolteist kuud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Te olete ise riigipalgaline. Kas te arvate, et teie palk makstakse Rahandusminis- teeriumis trükitud rahast või siiski ettevõtjate käest kogutud rahast? Need arusaamad, et peab olema eelkõige ettevõtjasõbralik, aga ka palk tuleb välja maksta, ei ole omavahel koos- kõlas. Ka põhiseadus ütleb midagi maksundu- se kohta. Põhiseaduse mõtte järgi ei ole nii, et maksumaksjalt küsitakse, kas ta tahab maksu maksta, ja kui ta ütleb, et ei taha, siis öeldakse talle lihtsalt: "Ahah, me küsime järgmise käest." Nii see asi ei käi. Ma olen fraktsiooni-

dega kohtudes, muide, kuulnud ka selliseid ettepanekuid, et see autode värk tuleks ikka kohe ära teha, sest see on niivõrd elementaarne. Mulle on öeldud, et hea küll, käibedeklaratsiooni lisa nõuab tehnilist ettevalmistamist, aga katsuks selle asja varem ära teha. Ei ole nii, et kõik, mis on rumal, on ettevõtjasõbralik. See on praegu seaduses rumal punkt. Me tuleme ettevõtjatele vastu sedapidi, et teeme maksustamise loogilisemaks ja saame seda kaudu ka tööjõumaksude alandamisega tegelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Lugupeetud minister! Mul on lihtne küsimus. Kas ei oleks olnud lihtsam määrata kindlaks teatud autohind, millelt ei tuleks käibemaksu maksta, ja kallima auto pealt tuleks seda maksta? Näiteks võiksid autod, mis maksavad kuni 20 000 eurot, olla käibemaksuvabad, aga luksusautode pealt, mille hind ületab 20 000 eurot, mis maksavad 30 000, 40 000, 50 000 eurot või on veel kallimad, võiks see maks olla 100%. Kas sellist analüüsi ka tehti?

Jürgen Ligi

Aitäh! See ei saa üldse arutlusele tulla, sest me ei saa kauba käibemaksustamisel lähtuda mingisugusest miinimumist. Me võiksime ju siis öelda ka selle lihakäntsaka kohta, et esimene kilo on maksuvaba, järgmise eest tuleks aga maksu maksta, võiksime midagi samasugust öelda riiete või mille iganes kohta. Me võiksime ka öelda, et esimene pits on aktsiisivaba. Nii ei saa, kauba maksustamine peab olema loogiline. Keegi ei peaks jälitama seda esimest kogust ja jälgima auto hinda. See oleks hullumeelsus, seda ei elaks üle ükski maksusüsteem ega eelarve. Kas me hakkame siis auto hinda ka pereliikmete vahel jagama, nii et igähe kohta arvestataks käibemaksuvaba miinimumi? Ma ei saa sellest ettepanekust ausalt öeldes aru. Käibemaksu loogika on see, et ettevõtlussisenditelt sa saad käibemaksu tagasi, eratarbimiselt aga ei saa. Nii on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma mäletan, et umbes pooltes Euroopa Liidu liikmesriikides ei saa üleüldse autodelt käibemaksu tagasi rehkendada. Kas sa suudad meenutada, millised on need proportsioonid Euroopa Liidus? Kui paljudes riikides ei saa üleüldse käibemaksu tagasi rehkendada, kui paljudes saab tagasi mingisuguse protsendi, näiteks 50, ja kus kehtib selline kord nagu praegu Eestis?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pole küll kõigi riikide maksusüsteemi lasknud analüüsida, aga võin üsna julgelt öelda, et ka pärast selle seaduse vastuvõtmist jääb firmaautode maksustamine Eestis ikkagi Euroopa kõige soodsamaks. Need proportsioonid on sellised, et 27 liikmesriigist (Horvaatia kohta ei oska ma öelda) 15 riigis ei saa autode pealt tagasi sentigi käibemaksu ja neid riike, kus tagasi saab, on kuus. See tähendab, et valdav osa riike ei hakka üldse asjaga jändama, nad peavad täiesti loomulikuks, et tegemist ei ole tootmissisendiga, vaid tarbekauba, mis on küll hea ja mugav, aga mille pealt tuleb maksu võtta. Selle pealt võetakse veel muid makse ka, näiteks automaksu, keskkonnamaksu, Soomes arvestatakse automaatselt ka tulumaksu, minu teada 20%. See on lihtsalt niivõrd loogiline. Meie jaurame selle väikese käibemaksuseaduse apsaka kallal tegelikult liiga kaua. Kõik teised on selle autode maksustamise küsimuse ühes või teises vormis ja kallimalt ära lahendanud. Küllap nende kuue liikmesriigi puhul, kus seda piirangut ei ole, leiaks ka neid detaile, mis annaksid vastuse, miks neil seda ei ole. Riikide nimestikku vaadates ma muidugi nägin, et seal lausa karjus vastu autofirmade lobi. Kõige eredam näide on Saksamaa, mis on üldiselt väga roheline riik. Kindlasti on seal selline firmapoliitika, et tuleb kohalik auto osta. Tänavatel ja firmahoovides on näha, kuidas autoteemaline patriotism väljendub. Aga küllap on seal omad auto- ja keskkonnamaksud, mis selle raha tagasi võtavad ja veel suuremas hulgas. Lihtsalt käibemaksu puhul on järelikult võimalik ka vastu tulla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann, teine küsimus!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Ma saan aru, et tänane päev on ettevõtjatele üsna masendav, teilt tuleb päris palju uusi ideid. Mis teil lähiajal veel plaanis on? Kui täna on nagunii palju asju välja räägitud, siis äkki paari sõnaga ütlete, mis ettevõtjaid veel ootab.

Jürgen Ligi

Kuidas kedagi: mõnda ootab rikkus, mõnda vangikong ja mõnda normaalne majandustegevus. Maksunduses on asi väga keeruline. Ma loen värskest uudisest, kui palju mehi pandi käibemaksupettuse eest korraga pokri. See on võib-olla üldse Eesti rekord. Kui siin käib jauramine selle käibedeklaratsiooni lisa üle, siis, ausalt öeldes, ajab see mind tigidaks. Kas me tõesti peame laskma paturegistril areneda lõputult suureks, kuna me jaksame kontrollida ainult 3% firmadest? Kas lahendus on trellid? Või loome siiski aruandlussüsteemi, kus maksumustest kõrvalehiilimine avastatakse õigel ajal, tehakse märkus ja suudetakse sõbralikult suhelda? Kui makse kogutakse rohkem, siis me saame ettevõtjatele öelda, et me alandame tulumaksu ja töötuskindlustusmakset, sest me saime käibemaksu ausalt kokku korjatud. Mina arvan, et see on ettevõtjasõbralik käitumine, mitte see, et luua neile kogu aeg kiusatus kurnata firmat sõiduautode ostmisega. Väga paljud ostavad lihtsalt selle stiimuli pärast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma ei teagi, kas ma julgen üldse enam küsida, sest vangikong juba ootab. Aga mulle hea debatt meeldib. Selles mõttes müts maha, kui te alustate oma vastust sellega, et te tegelikult tulete ettevõtjatele vastu. Ma tsiteerisin praegu teid. See on päris hea algus selle muudatuse tegemiseks. Te olete ka selgelt öelnud, et selle eelnõu eesmärk on suurendada riigieelarve vahendeid. See on teie nägemus, mis on ka kirjas koalitsioonilepingu punktis nr 10. Aga te ütlesite – ja see on iseenesest õige –, et ettevõtlussisen-

dilt peaks saama käibemaksu tagasi küsida, eratarbimise puhul peaks aga mingi kinnipidamise tegema. Te tõite näite, et arvutite ja telefonidega on see raske, sest ei ole registrit. Kas te tahate tulevikus ka lennukite ja laevade puhul teha need kärped ära, sest need on ju registris? Milline teie arusaam on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui ma pääseksin nii kõrgele ja vee peale, siis ma muudkui kärbiksin. Tegelikult ei ole nende kohta sellist käibemaksuseaduse sätet, et sõltumata kasutusotstarbest saab käibemaksu tagasi. Seal lihtsalt ei ole seda sätet, mille järgi sul oleks stiimul osta jaht firma nimel, sest endale ostes on kallim. Selline on praegu seaduse loogika. Ma tänan, et te mõnate vajadust teha vahet era- ja ettevõtlustarbimise vahel. Samuti on olemas erisoodustus selle eest, kui firma annab töötajatele kasutada lennukeid ja jahte. Ma ei tea, kui levinud praktika see on. Aga teie olete jõukast ringkonnast, küllap te teate paremini.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus on seaduse jõustumise aja kohta, milleks on määratud 1. juuli 2014. Selleks, et see seadus esitatud kujul jõustuda saaks, peame saama Euroopa Komisjonilt nõusoleku käibemaksuerandi rakendamise kohta. Täna seda veel ei ole. Parlament on kummalises seisus: seda, mis seadus ette näeb, ei ole olemas ega ole võimalik hetkel realiseerida. Olukord on Euroopa õigusega vastuolus. Oletame, et see nõusolek saadakse. Aga võib-olla ei saada? Me kiidame siis heaks seaduse, mida me ei saagi rakendada. Kas ei oleks ikkagi mõistlikum, et seadus jõustuks peale seda, kui on selge, et Euroopa Komisjon on nõusoleku andnud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Selle jõustumisparagrahvi üle saab veel aru pidada ja hinnata seda tempot, kui ruttu see luba tuleb. Me kavatsime seda tempot ka kiirendada. Eks see ikka häirib küll, kui üks peadirektoraat heidab meile ette, miks see asi juba tehtud ei ole ning miks tehakse nii

hilja ja vähe, aga teine laseb kirjavahetusel voolata ega anna seda luba, mille kohta on öeldud, et see tuleb igal juhul. Küsimus on asjakohane, vastus nii tark ei ole. Ma täpselt ei tea, mis on optimaalne kuupäev, aga aus oleks seadus vastu võtta esimesel võimalusel. See ei tekita üle jõu käivat halduskoormust ka ettevõtetele. Üleminekuaeg on vajalik, aga see ei peaks olema liiga pikk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Selle eelnõu sisu on sõiduautodelt ja mootorikütuselt sisendkäibemaksu mahaarvamise küsimus. Seletuskirjas on selline lause: "Probleemi olemasolule viitab ka asjaolu, et 2013. aasta alguse seisuga oli Eestis 5600 ettevõtet, kus aastane käive 2012. aastal oli alla 1000 euro, kuid mille omanduses oli keskmiselt 1,3 sõiduautot." Käibemaksuseaduse kohaselt saab ettevõtja käibemaksukohustuslaseks ehk ta saab õiguse sisendkäibemaksu tagasi arvestada alates sellest, kui ettevõtte aastakäive on 16 000 eurot. Kui ta ei suuda tõendada, et ta tegeleb ettevõtlusega, olgugi et ettevõtte käive on 1000 eurot, siis on maksuhalduril õigus ta maksukohustuslaste nimekirjast välja arvata. Kuidas saab 1000-eurose käibega ettevõtte sisendkäibemaksu maha arvata või kuidas on see seotud selle eelnõuga?

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on juba ammu läbi.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ilmselt vajaks see spetsialisti kommentaari, aga reaalsus on see, et sellised eitaavad vastused on väga lihtsalt vaidlustatavad ja vaielda on äärmiselt kulukas. Kui riigil ei ole selgeid fakte, siis kehtib meie väga suur ettevõtlusvabadus. Sa saad siis lihtsalt käibemaksukohustuslase staatuse kätte ja ka käibemaksu tagasi, kui auto ostad. Seal on loomulikult nüansse. Näiteks on autoturul kasutatud ka teisesuunalist, miks mitte öelda, et samasuunalist, aga autoettevõtjate emotsioonide mõttes vastasuunalist tegevust autoäri ausaks maksustamiseks. Seal me oleme seda keeldumise paragrahvi üksjagu kasutanud. Mina isiklikult mui-

dugi mitte. Minister ei tohi sellesse protsessi sekkuda, aga maksuamet ja liiklusregister on sellist administratiivset valikuvõimalust kasutanud. Kuid kogu massiga tegelemise asemel tuleks ikkagi sätestada arusaadavad reeglid, et ei peaks neid kaalutusotsuseid ükshaaval tege-
ma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Vastates Andrus Ansipi küsimusele, ütlesite, et Euroopas on 15 riiki, kus ettevõtte ei saa auto ostmise puhul üldse käibemaksu tagasi, ja kuues riigis küll saab, aga kindlasti on seal siis mingid muud maksud. Te näitasite Euroopa riike väga positiivse eeskujuna. Samas võib ju öelda, et enamikus Euroopa riikides, kindlasti vähemalt 15-s, on astmeline tulumaks. Aga see millegipärast teile ei meeldi. Tundub, et see positiivse näite toomine oli kuidagi silmakirjalik. Kas te leiate, et peaks joonutama Euroopa Liidu liikmesriikide positiivsete näidete järgi või ei peaks? Kumba varianti te eelistate?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et täna ei ole meil päevakorras ei astmelist tulumaksu, Krimmi annekteerimist ega lepingut Ühtse Venemaaga. Teie lemmikteemad jätame praegu kõrvale. Kui maksustruktuurist rääkida, siis majandusele ja ettevõtlusele on kõige parem selline maksusüsteem, kus tulu astmeliselt kasvavalt ei maksustata, kapitali ja tööjõudu ei koormata ning investeerimiseks on head võimalused, küll aga maksustatakse tarbimist ja vara. See on hea, ettevõtlussõbralik maksusüsteem. Selles suunas me selle otsusega liigume. Samas on ju kokku lepitud, et tööjõumaksud järgmisest aastast alanevad. Nii et me muutume ettevõtlussõbralikumaks. Muidugi, seda juttu te võiksite rääkida kohtumisel ettevõtlusorganisatsioonidega. Astmelisele tulumaksule ettevõtlusorganisatsioonide toetuse saamine võiks olla üks teie initsiatiiv.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

Annely Akkermann

Suur tänu veel kord! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Härra minister! Kas te peate tõenäoliseks, et nendel 5600 ettevõttel, kellel oli alla 1000-eurone aastakäive, on Eestis üle 7000 auto, mille pealt nad küsivad tagasi sisendkäibemaksu?

Jürgen Ligi

Vabandust, aga te toote välja statistika, mis on seletuskirjas kirjas, ja küsite, kas ma pean seda tõenäoliseks. Jah, ma pean seda tõenäoliseks. Kui see on seletuskirjas kirjas, siis ma pean seda isegi faktiks. Aga esiteks, küsimus ei ole 5000 firmas, vaid küsimus on pigem 50 000 firmas, kus autod on topeltkasutuses, aga kus saadakse eratarbimiselt maksusoodustust. Teiseks, me ei saa ka väita, et kui firma ei hakka tööle, siis see on automaatselt lihtsalt skeemitamine. Ka selliseid näiteid on nende 5000 seas üksjagu. Ei, auto võib olla soetatud täiesti siiras usus, et käive hakkab tulema, aga seda ei ole õnnestunud tekitada. Tõsi, stiimuliga on niimoodi, et kui on maksustiimul, siis minnaksegi (vähemalt mehed lähevad) hulluks ja leitakse, et saab osta kallima auto. Ettevõtluse tuumik ongi siis see auto, mida me riigikassa arvel ülal peame, ja loodetakse, et ehk ka muu tegevus aja jooksul õnnestub. Maksusoodustus on kahjuks, jah, väga paljudel juhtudel see primaarne stiimul, miks auto soetatakse firma nimel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Härra minister! Alustasite vastamist minu eelmisele küsimusele küll asjasse mittepuutuvate küünaliste vihjetega, aga jõudsite ikkagi jälle meie hea maksusüsteemi kiitmise juurde välja. Siit ka minu küsimus. Miks meie majanduskasvu prognoosi siis järjest allapoole korrigeeritakse? Tõenäoliselt hakkab see aasta lõpus juba nullile lähenema. Miks nendes riikides, kus maksusüsteem nii hea ei ole, on majanduskasv palju parem?

Jürgen Ligi

Oh jumal, millest te nüüd jälle rääkisite? Ma isegi ei jaksanud jälgida, vaatasin selle

asemel, mis mulle vahepeal siin kirjutatud on. Jälle see astmelise tulumaksu värk! Te tahate tõestada, et astmelise tulumaksuga kasvab majandus kiiremini. No ei kasva. Empiirilised uuringud ütlevad – seda on rääkinud OECD, Euroopa Komisjon ja IMF ning mina olen nende kontaktisik Eesti Vabariigis –, et kapitali ja tööjõu kõrgem maksustamine on majanduskasvu suhtes vaenulik ning kindlasti on majandusstruktuuri paranemise suhtes vaenulik see, kui me kvalifitseeritud tööd kõrgemini maksustame. Nii lihtne see ongi. Ma arvan, et see teema ei puutu praegu asjasse, täpselt nagu ka Krimmi ja Ühtse Venemaa teema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Mind isiklikult solvab see, kui Ühtse Venemaaga sõlmitud lepingu teema tuuakse siia saali. Sellele lepingule on alla kirjutanud reformierakondlane Ain Seppik ja ilmselt on see leping nüüd teie kontoris. Aga mitte selle kohta ei tahtnud ma küsida. Probleem on minu arvates selles, et tegelikult on see, mis sa räägid, õige. Tegelikult on see eelnõu oma olemuselt ju täiesti mõistlik. Aga kas sulle ei tundu, et taas kord läheb laps koos pesuveega aknast välja, sest meil on vaja teha selliseid räiget käitumist kaasa toovaid eelnõusid seetõttu, et riigieelarve käriseb? Kas sa ei leia, et aeg oleks küps vaadata kogu süsteemi tervikuna ning rikkust ja ettevõtlust maksustadagi mõistlikult, nii, et riik ei peaks kogu aeg tõmblema?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen nõus, et see on õige asi. Ma arvan, et riik ei peagi tõmblema, ning ma arvan, et me olemegi käitunud järjepidevalt ja loogiliselt. Mis puudutab Keskerakonda, siis te võite oma lastele rääkida, et seal otsustab veel keegi peale ühe isiku.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Jürgen Ligi! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjoni arutas seda eelnõu kahel istungil, üks neist leidis aset 21. aprillil ja teine 6. mail. Kõigepealt annan ülevaate sellest, mis toimus 21. aprillil, ja seejärel sellest, mis toimus 6. mail, kui lisaks Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajatele olid kaasatud ka nende ettevõtlusorganisatsioonide esindajad, kes on selle eelnõu pärast rahanduskomisjoni poole pöördunud. Selliseid organisatsioone on suhteliselt arvukalt.

21. aprillil olid arutelu all järgmised teemad. Esiteks, 50%-line piirmäär. Tunti huvi, kas on olnud kõne all ka teisi määrasid. Ministeeriumi esindajate selgituse kohaselt ei ole olnud. Viidati rahvusvahelistele uuringutele, mille järgi võib eeldada, et 50%-line piirmäär on optimaalne.

Arutati ka sõiduautode kasutamise otstarbe tõendamist ja seda, kas ühekordne rikkumine tooks kaasa sanktsioonid. Eelnõu järgi on võimalik 100% sisendkäibemaksust maha arvata juhul, kui auto on kasutuses eranditult ettevõtlusega seotud otstarbel. Tekkis küsimus, et kui toimub näiteks ühekordne rikkumine, kas see tähendaks siis ka sanktsioone. Põhimõtteliselt oli vastus jah. Seadus paneb ettevõtjale kohustuse tõendada, et sõite tehakse ainult ettevõtluse eesmärgil. Juhul kui tõendamine ei õnnestu või selle käigus ilmneb, et on tehtud ka erasõite, siis peaks käiku minema 50%-line piirmäär. Ostu puhul toimub see kahe aasta jooksul, aga ostuteema juurde ma veel jõuan.

Käsitleti seaduse mõju eelarvele ja selle analüüsi. Eelmise aasta lõpus eeldati, et tulu on 40 miljonit eurot, nüüd on eeldatav summa kasvanud 47 miljoni euron. Mis selle põhjus on? Ministeeriumi vastuse põhjal võib väita, et eelmisel aastal arvestati 2012. aasta andmeid, aga nüüd on lähtutud sellest, et autode müük on statistika andmetel kasvanud.

Üheks teemaks olid võimalikud rendiettevõtted ja nendega seotud skeemitamised, mis ka komisjonis lauale toodi ja paluti Rahandusministeeriumi kommentaare, kui reaalne see oht võib olla.

Paluti täpsustada sõiduauto mõiste määratlust. Liiklusseadus defineerib sõiduauto mõiste järgmiselt: "Sõiduauto on sõitjate vedamiseks ettenähtud auto, milles on lisaks juhikohale kuni kaheksa istekohta." Majandus- ja kom-

munikatsiooniministri määrus täpsustab, et see on M1 kategooria sõiduk. Kategooriasse M1 mittekuuluvate sõidukite eratarbimise maksustamine ei muutu ehk toimub edasi nii nagu praegu.

Samuti oli kõne all seaduse jõustamise aeg, mis on ka saalis mainimist leidnud. 1. juuli, mis on praeguses eelnõus, ei ole kõigi eelduste kohaselt realistlik. Probleemid võivad tekkida nii Riigikogu menetluse, presidendi poolt väljakuulutamise kui ka Riigi Teatajas ilmumise koha pealt, aga ennekõike tekitab küsimusi Euroopa Komisjoni vastus erandi kehtestamise kohta.

Samuti küsiti, et kui 2014. aasta eelarve vastu võeti, millega tol hetkel seda eelnõu silmas pidades arvestati. Eelnõule leiti mäletatavasti siin Riigikogus kate, aga see kate ei ole jätkusuutlik. Kaugemas perspektiivis nende tulumeetmetega kindlasti arvestada ei saa.

Lisaks väideti huvigruppide sõnade alusel, et konsultatsioone huvigruppidega ei ole peetud. Rahandusministeeriumi esindaja selgitas, et kohtumisi on toimunud. Põhiprobleem seisnevat selles, et huvid on väga erinevad, mis teeb konsensuse saavutamise peaaegu võimatuks, samas on huvigruppidele vastu tulnud ja näiteks 2000-eurosest piirist loobutud.

6. mail ehk eile toimus ümarlaud. Rahanduskomisjoni olid palutud need ettevõtjad, kes komisjonile on kirja teel eelnõu kohta arvamust avaldanud. Kohale olid palutud veel Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad, aga ka Euroopa Komisjoni esinduse majandusnõunik, kes oli kutsutud just erandi taotlemise ja selle taotluse menetlemise tõttu. Huvigruppidest olid kutsutud Eesti Töandjate Keskliidu, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Autode Müügi- ja Teenindustevõtete Eesti Liidu, EVEA, Eesti Maksumaksjate Liidu, Eesti Turvaettevõtete Liidu, Eesti Laevaomanike Liidu, Eesti Raamatupidajate Kogu, Eesti Liisingühingute Liidu ja Eesti Turbaliidu esindajad. Neid liitusid, keda see seaduseelnõu puudutab, on Eestis palju rohkem, aga kõiki neid ei oleks kuidagi võimalik kutsuda olnud. Seetõttu tegime valiku, lähtudes sellest, kes ise on otseselt huvi üles näidanud.

Kõigepealt kuulati ära Euroopa Komisjoni esinduse majandusnõuniku ülevaade Eesti taotluse menetlemise protsessist. Eesti taotlus saadeti komisjonile oktoobris 2013 ja komis-

jon on palunud Eestil taotlust täiendada. Euroopa Komisjoni huvitas eelkõige, miks on valitud just 50%-line piirang. Täiendatud taotlus esitati 25. märtsil 2014. Menetlemisele komisjonis võib kuluda kuni kaheksa kuud täiendatud taotluse esitamisest. Tasub märkida, et just võib kuluda, konkreetset aega, millal see vastus võiks tulla, komisjoni esindaja öelda ei osanud, küll aga nentis, et 1. juulil ei pruugi seda vastust olla. Mainiti ära, et kui riigisisene õigusakt jõustuks enne loa saamist, siis oleks tegemist õigusaktiga, mis ei vastaks käibemaksudirektiivi nõuetele. Nii et mõistlik on seadus jõustada pärast seda, kui on saadud luba Euroopa Komisjonilt. Loa võib komisjon anda kahel eesmärgil. Üks neist on maksusüsteemi lihtsustamine ja teine maksupettuste vältimine. Eesti põhiargument taotluse puhul on süsteemi lihtsustamine. Uue direktiivi järgi, mis minu mälu järgi kehtib vist aastast 2006, on sarnane erand tehtud Lätile, Itaaliale ja Suurbritanniale, õigemini, Suurbritannia luba on pikendatud.

Tõsine teema oli ka Maksu- ja Tolliamet ning nende valmisolek. Tunti huvi, et kui uus seadus peaks kehtima hakkama, kas neil on siis olemas võimekus sellest tulenevalt käituda. Maksu- ja Tolliameti esindaja ütles, et iga maksumuudatus eeldab nende töökorralduses teatud muudatusi ja kontrollitaktikat tuleb sellest tulenevalt kindlasti korrigeerida. Sisuliselt on uue regulatsiooni kohaselt rohkem tõendeid, mille alusel saab kontrollida sõitude eesmärki.

Huvigruppide esindajad väitsid, et muudatus ei lihtsusta süsteemi ja tuleks hoopis üle vaadata olemasolevad võimalused maksude kokkukogumiseks. Näiteks on Maksu- ja Tolliamet viimasel ajal tõhusalt ja edukalt töötanud vähekasutatud autode turu korrastamisel. Muudatusega erandit ei kaotata, vaid luuakse käibemaksu mõttes uus erand – see oli samuti huvigruppide esindajate väide. Seda kinnitavat ka see, et me taotleme Euroopast erandi tegemiseks luba.

Samuti peatuti nn kahe aasta reeglil. Öeldi, et see käsitus on liiga karm. Nimelt, kui auto soetamisel on eeldatud, et seda kasutatakse pelgalt ettevõtluseks, aga kahe aasta jooksul selgub, et sellega tehti ka eraotstarbelisi sõite, siis tuleks 50% sisendkäibemaksust tagasi maksta. Küsimus on veel selles, kas lisaks

sellele tuleks tasuda intressi või mitte. Maksu- ja Tolliameti esindaja väitis, et seda ei tule teha juhul, kui on tõendatud, et otsest tahtlikku plaani autot eratarbeks kasutada ei olnud. Nenditi, et seletuskirjas tuleks täpsustada, mida seal olev mõte, et lisaks tuleb tasuda ka intress, tegelikult tähendab.

Maksumaksjate liidu esindaja tõi välja eelnõu rakendamise seonduvaid küsimusi, mis olid üsna põhjalikud ja mitmeski aspektis tehnilised. Tulenevalt nendest, aga ka teistest tehnilisemat laadi küsimustest leiti, et oleks mõistlik kokku kutsuda väiksem töögrupp, kes saaks neid teemasid arutada. Selle töögrupi kokkukutsumine jäi rahanduskomisjoni õlule. Lisaks kaasatakse sinna töögruppi ministriümi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad, et käia läbi erinevad teemad, mis selle seaduse tõttu võivad huvi pakkuda.

Lõpetuseks räägin menetlusotsustest. 21. aprilli istungil otsustas rahanduskomisjon (häältega 6 poolt ja 2 vastu) teha ettepaneku eelnõu 644 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks kümme päeva ehk muudatusettepanekud tuleb esitada 21. maiks kella 17.15-ks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Avan läbirääkimised. Sven Sesteril on kõnesoov Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Kaheksa minutit.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kuu-lasin seda debatti, mis täna siin Riigikogu saalis toimus, ja see tekitas teatavaid küsimusi. Ma annan teile edasi neid mõtteid, mis on IRL-i fraktsioonis selle eelnõu menetlemise käigus tekkinud, ja küsimusi, mis tekkisid juba sügisel, aga mis on vastuseta ka nüüd, pool aastat hiljem.

Kõigepealt paar sõna ajaloost. Tuletan teile meelde, et see eelnõu oli enam-vähem samas sõnastuses sügisel ju meil laua peal. See kandis siis numbrit 493 ja see oli sama eelnõu, mille me täna uuesti seadusena vastu võtsime. Sellel eelnõul oli tollal kaks osa: nn 1000 euro teema ja autode käibemaksu teema. Kui see eelnõu jõudis Riigikogusse, siis koalitsioon – koalitsioonil on demokraatlikust loogikast läh-

tuvalt alati enamushääled – jõudis seisukohale, et 1000 euro teemaga me võiksime edasi minna, kuna see muudatus ei olnud ettevõtjatega läbi arutatud, aga see võiks korrastada maksusüsteemi. Küll aga leiti, et autode käibemaksustamise muudatus on puhtalt maksutõusuga seotud teema. Sellel hetkel nentisid kõik osapooled, kes olid laua taha kogunenud – neid ettevõtjate organisatsioonide oli kaugel üle kümne –, et nendega, keda see muudatus puudutama hakkab, ei olnud läbi räägitud. Me võtsime vastu otsuse ja saatsime selle osa eelnõust valitsusele tagasi.

Nüüd on pool aastat mööda läinud ja eile toimus midagi analoogset ehk uus rahanduskomisjoni koosolek, kus jälle istusid laua taga esindajad Eesti Kaubandus-Tööstuskojast, Eesti Tööstuste Keskkliidust, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonist, AMTEL-ist, Audiitorkogust ja Eesti Liisingühingute Liidust. Ma küsisin seal ettevõtjatelt, et nad kritiseerivad seda eelnõu, aga kui palju nad on poole aasta jooksul selle eelnõu menetlemisel kaasa rääkinud. Uskuge mind, ma tsiteerin nüüd ettevõtjate sõnu, nad ütlesid, et neil on selle aja jooksul olnud üks formaalne kohtumine Rahandusministeeriumiga tunnika vältel, kus minister selgelt välja ütles – täna ta kinnitas seda –, et väga palju rääkida ei ole, sest mõttelaadid on täiesti erinevad. Ühe ettevõtlusorganisatsiooni esindaja ütles, et nemad on ka IRL-i fraktsiooniga kohtunud. See oli kõik, rohkem ei ole ühtegi kohtumist olnud. Kui te vaatate ettepanekute loetelu eelnõu lõpus, siis mida te tähele panete? Peaaegu kõigi ettepanekute kohta on öeldud: mitte arvestada.

Head kolleegid! Ettevõtjad on ju need, kes toodavad meile lisandväärtust, mille abil me saame lapsetoetusi ja õpetajate palka tõsta ning Tallinna–Tartu maanteed neljarealisteks ehitada. Asi ei pea mitte ainult olema õiglane, vaid ka näima õiglane. Kui me neid ei kõneta, siis ei ole see lihtsalt õige. Ma olen ka enne siit kõnepuldist öelnud, et selles, kui jäävad eriarvamused, ei ole midagi imelikku. Selge on, et ettevõtjatele igasugused koormised, mis neile peale pannakse, ei meeldi. Aga kui ei ole diskussiooni selle poolega, keda muudatus puudutab, siis minu arvates ei ole see õige.

Nüüd räägin küsimustest ja vastustest. Vaatan viimast kahte nädalat. Rahanduskomisjo-

nile on ettevõtlusorganisatsioonid saatnud kümneid küsimusi. Öeldes "kümneid", ma tegelikult eksisin. Ettevõtlusorganisatsioonid on saatnud rahanduskomisjonile üle saja küsimuse, neile on alla kirjutanud kaheksa või üheksa ettevõtlusorganisatsiooni. See näitab, kui palju tegelikult oli üleval teemasid, mida oleks võinud arutada ja oleks pidanud arutama enne, kui see eelnõu Riigikogusse jõudis.

Ma peatun ka Euroopa Komisjoni teemal. Eile tuli välja, et Euroopa Komisjon on kaks korda küsinud Eesti riigilt lisainformatsiooni, miks ühte või teist asja tehakse. Miks ta seda kaks korda tegi? Järelikult ei olnud esimene informatsioon, mis Eesti riik andis, pädev või sellisel tasemel, et ei oleks enam lisaküsimusi vaja olnud. Aprilli algusest on Euroopa Komisjonil veel kaheksa kuud aega otsuseid vastu võtta. See on neile, kes täna selle eelnõu Riigikogusse tõid, teada. Järelikult, rääkida 1. juulist ja sellest, et eelnõu on läbi arutatud kõigi osapooltega, kaasa arvatud Euroopa Komisjoni, on pehmelt öeldes pentsik.

Mind paneb imestama rahandusminister. Ta on poliitik ja suudab asju sellisesse valgusesse sättida, mis on talle parem või iseloomulikum. Oli üllatav, kui härra Ligi ütles, et selle eelnõuga tullakse ettevõtjatele vastu. Tullakse ettevõtjatele vastu, kui 47 miljonit eurot on selle eelnõu mõju ja see tuleb ettevõtjate taskust! Ma olen nõus sellega, et me peame väga selgelt jälgima, mis on eratarbimine ja mis ettevõtluse tarbimine. Ma olen nõus ka sellega, et me peame siin saalis seda diskussiooni pidama. Ma olen sellega nõus ja nendin, et kõigepealt peaks eelnõu algataja just selle debati korraldama. Ega ma täna niisama ei küsinud, kas me järgmisena hakkame siin saalis arutama rannakalurite paate. Need paadid on ju ka kuskil registris. Rannakalur oma aktsiaseltsis tegeleb kalapüügiga, aga ühel hetkel sõidab ta selle kalapaadiga külla oma sõbrale üle lahe. Selle loogika järgi peaks ka temalt maksu kinni pidama. Kas see tähendab, et me järgmiseks näeme rannakalurite paatide käibemaksuga seotud erandit?

Need asjad peaks eelnõu algataja ehk rahandusminister kõigepealt selgeks tegema, aga mitte tulema siia teisi sildistama, öeldes: "Kuulge, sõbrad, ärge küsige mult lennukite või paatide kohta, kui teil on liiga rikkad sõbrad!" Selles ei ole ju praegu küsimus. Mul on

küll tunne, hea Reformierakond, et küsimus ei ole ainult ettevõtluspäevas, kuigi sellel päeval võiks öelda, et siis me ettevõtjatele liiga ei tee. Tekitame pigem olukorra, kus ettevõtjad saaksid kõigil päevadel aru, mis poliitikat me siin Riigikogu saalis ja ka ministeeriumides ajame.

Seetõttu teeb IRL-i fraktsioon ettepaneku eelnõu 644 tagasi lükata, et ministeerium saaks sellega töötada ja siis uuesti Riigikogusse tulla. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Aivar Riisalu

Proua juhataja! Head kolleegid! Mina tunnistan ausalt ja otse, et ma olen mitu korda käinud traktoriga sõbra juures. Konditsioneer tegi õhu külmaks ja muusika mängis, tore oli, ja käibemaksu sai ka tagasi. Selles ei ole aga küsimus. Küsimus on hoopis selles, et Jürgen Ligi ja tema juhitud Rahandusministeerium on kaaperdanud keskerakondliku maailmavaate. Ettevõtjate ja rikkuse maksustamine on olnud kogu aeg Keskerakonna võitlusplatvormi üks põhilisi komponente. Selle tõttu võiks ju öelda, et tegemist on päris hea eelnõuga, sest rikastelt ongi vaja raha ära võtta. Mulle on väga meeldinud Jürgen Ligi siitsamast puldist esitatud seisukohavõtted. Ta on öelnud, et kui me vaatame töövõtja tarbimisstruktuuri, siis me tihti näeme televiisorit, autot ja veel igasuguseid tarbeesemeid, mida ta on sunnitud endale ostma, et inimväärset elada. Eestis on aga laialt levinud juhtumid, kus esitlusseadmed, autod ja veel igasugused muud asjad on ettevõtte bilansis, kuigi asuvad tegelikult ettevõtja juures kodus. See on talumatu olukord. Selle olukorraga ei saa leppida. Me oleme selle olukorra vastu võitlusesse asunud ja seda teeb meie rahandusminister Jürgen Ligi, kahjuks kuuludes Reformierakonda, mille üle mul on kurb meel. Jürgen Ligi saab ilmselt mingi aja möödudes aru, et sellist maailmavaadet ja ettevõtluskeskonda propageeriva erakonna ridades talle kohta ei saa olla. Aga see tuleb ilmselt alles tulevikus.

Lugesin eelnõu seletuskirja ja silma hakkas üks kummaline lauseosa: "... kuna eksisteerivad stiimulid osta rohkem kütust ja suuremaid/võimsamaid autosid ..." Mulle tundub, et

Rahandusministeeriumi ametnikud ei tea, kui palju kütus tänapäeval maksab. Ma usun, et Eestis ei ole mitte kellelgi stiimulit osta rohkem kütust, Eestis on väga tugev stiimul osta vähem kütust. See lause on selles mõttes iseloomulik, et need analüüsid, mis on selle eelnõu seletuskirjas toodud, ju kindlasti tuginevad millelegi. Vaadates jällegi Keskerakonna pilguga, tuleb siit tabelitest välja, et ettevõtte auto pealt makstakse riigile palju vähem makse. Järelikult on tegemist hea eelnõuga. Järelikult tuleks see eelnõu igal juhul ära teha ja veel julmemalt, nii, et lausa 100% ei anna tagasi.

Aga kahjuks oleme seisukohal, et kogu see hea, mis siin on, läheb kaduma ühe asja pärast. Selle asja nimi on seadusandlik kultuur. Minu tagasihoidlikud aastad siin Riigikogus, mida nüüd võib varsti mõõta juba seitsmega, on olnud väga kosutavad. Opositsioonis olen mina ja on Keskerakond saanud väga palju sisuliselt kaasa rääkida Eesti riigi seadusloome paremaks muutmises. Mulle meenuvad ainult need ärevad hetked, kui me poolteist nädalat ette teatades tõstisime käibemaksu määrat. Nüüd me rabeleme siin nende 1000-euroste arvetega ja autode käibemaksuga. Aga me sugugi ei rabele näiteks sellega, et külmutada mõneks ajaks parteiline lubadus alandada veel 1% üksikisiku tulumaksu. Seda me teha ei tohi. Seda me puutuda ei tohi, sest see on püha lehm. Aga kuna palgad on ka vahepeal tõusnud, siis sellest võiks riigile võita, ma arvan, umbes 80 miljonit eurot. Kõik need hädad, mida meil praegu igasuguste eelnõudega proovitakse kinni mätsida, oleksid kadunud nagu nõiaväel. Muuseas, see ei tähendaks sugugi seda, et me ei võiks selle tulumaksuteema juurde tagasi tulla.

Vaadake, nagu ma täna juba teist korda räägin ...

Ma võtan kolm minutit lisaaega.

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

Aivar Riisalu

... me ei tahakski vastanduda selle eelnõu sisule, sest sisu on kohati väga õige. Aga küsimus on selles, et me tegutseme rabeldes, mingisugusest sektorist võtame ühe killukese, teeme, nagu öeldakse, maksumuudatusi ja arvameme, et nii ongi tore. Miks me ei taha vaadata

maksusüsteemi tervikuna? Teeme üks kord, aga suuremahulisi muudatusi, teeme võib-olla isegi teatud mõttes maksustruktuuri muudatusi ja lõpetame ära selle pideva tulekustutamise, millega me ärritame ühiskonda enda vastu. Ma ei pea silmas seda, et see koht peaks meile kellelegi väga armas olema, aga institutsioon, seadusandjate kogu, ei tohiks välja näha selline kummaline. Ma tunnistan ausalt ja otse, et esimest korda olen ma saanud preemia selle seitsme aasta eest opositsioonis, sest ma ei pea IRL-i kombel natukene silmi maha lööma, kui ma olen kuu aja jooksul täielikult ümber mõelnud. Sellega on mul jubedalt vedanud, sest kui vahepeal oleks korraks valitsusse kukkunud, siis täna oleksid silmad häbi täis. Kuidas saab üks mees nii kiiresti meelt muuta? See ei ole nagu hea.

Ma olen mures. Tegelikult ei ole ma mures Keskerakonna pärast, kuigi meil on omad hädad, aga ma olen mures Reformierakonna pärast, sest Reformierakond mulle meeldib. Ütlen ausalt ja otse, et see, mida nad nüüd selliselt käitudes endaga teevad, teeb meelega kurvaks minul ja Keskerakonnal, sest Reformierakond võib-olla ühel hetkel kaotabki selle tõttu oma näo. Aga meie tahaksime, et nad säiliks poliitilisel maastikul jõulise ja võimsana. Ma saan aru, et aritmeetiliselt võttes on nüüd Keskerakonna kord koalitsiooni minna, sest kõik teised on juba peigmehe külaskäinud ja mitu korda abielluda on Eestis tavaks.

Keskerakond on seisukohal, et selline seadusandlik loogika ja kultuur, mille sisse kaovad ära väga head algatused, ei ole meile vastuvõetav. Ka üsna mitmed juhtivad ettevõtjad on öelnud, et ettevõtjatel lähebki liiga hästi, neid tulekski natukene piitsutada, heas mõttes maksustada. Selle tõttu ma ütlen, Jürgen Ligi, liitu Keskerakonnaga, me valime su kunagi võib-olla ka esimeheks ja siis sa saad ellu viia kõik need mõtted, mis on tegelikult mõistlikud. Väike ühiskond ei saa elada sellistes kontrastides, kus ühtedel läheb lõputult hästi, aga kõik ülejäänud vaadaku ise, kuidas saavad.

Keskerakonna seisukoht on, et see eelnõu tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Ja nii ongi.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Reformierakonna fraktsiooni nimel Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Eelkõneleja Aivar Riisalu kartis, et me ärritame ühiskonna enda vastu üles või vähemalt Jürgen Ligi ärritab ühiskonna Reformierakonna vastu üles. Ma ei tea, kuidas selle ühiskonnaga on, aga Aivar Riisalu suutis mind küll üles ärritada. Aivar Riisalu ütleb, et ta on liberaal, aga ta unustab ära, et liberaalne maailma-vaade hindab õiglust. Ka menetletav eelnõu taotleb õiglust. Jürgen Ligi vastandamine ühiskonnale või rahvale on kohatu. Väita, et ettevõtjad loovad lisandväärtust, on ainult pool tõest, lisandväärtuse loovad tööandjad koos töövõtjatega. Rahandusministeerium ei esitanud seda ettepanekut selleks, et korjata riigieelarvesse raha, mida minister saaks nagu hamster põskedesse pista. See raha kogutakse ühiskonna heaks. See raha kogutakse selleks, et suurendada näiteks lapsetoetusi. Minu meelest on õiglane kärpida kellegi põhjendamatu maksusoodustusi selle nimel, et saaks suurendada lapsetoetusi. Eelnõu menetlust katkestada oleks viga, see oleks vastutustundetu. Mina toetan selle eelnõu edasist menetlemist, nii nagu seda toetab ka Reformierakonna fraktsioon. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Aivar Riisalul on õigus vastusõnavõtuks. Palun!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Lugupeetud härra Andrus Ansip! Ma rõhutan, et teie kriitika minu kohta on ainult osaliselt õige. Ma juhin veel kord tähelepanu, et selles eelnõus on väga palju sisulist, nagu seda on ka väga paljudes abinõudes riigieelarveliste vahendite täiendamiseks, mida ma üles lugesin. Selle tõttu kiidan ma täiesti siiralt rahandusminister Jürgen Ligi, kes on selliste algatuste taga sirge seljaga seisnud. Küsimus on ainult selles, millises stiilis me seda menetlust läbi viime, kuni selleni välja, et täna me ka ise väga täpselt ei tea, kas Euroopa Komisjon selle loa meile õigel ajal, meile sobival kuupäeval annab või ei anna jne. Ma ei vaidlusta seda, et rikkust tuleb maksustada. See on Keskerakonna seisukohalt alati olnud üks põhitõdesid. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem läbirääkimissoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Rahanduskomisjoni juhtivkomisjonina on teinud ettepaneku eelnõu 644 esimene lugemine lõpetada. Samal ajal on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon teinud ettepaneku eelnõu 644 esimesel lugemisel tagasi lükata. Sama ettepaneku on teinud ka Eesti Keskerakonna fraktsioon. Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt tuleb meil seda ettepanekut hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku lükata esimesel lugemisel tagasi Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt oli 16 Riigikogu liiget ja vastu 42. Ettepanek ei leidnud toetust.

Eelnõu 644 esimene lugemine on lõpetatud. Tuletan meelde muudatusettepanekute esitamise tähtaja, mis on s.a 21. mail kell 17.15. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

12. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Päevakorrapunkt nr 12 on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eks ma proovin siis nüüd uuesti. See eelnõu on eelmisega sisuliselt seotud. Selle tõttu võin ma teha pessimistliku prognoosi, et olulised ei ole ei argumendid ega see, et vastalised ise on olnud selle eelnõu algatajad ja ka sealt laekuva raha ahned kulutajad. Kui istekoht on muutunud, siis võib ka seisukoht muuta. Aga räägime siis tulumaksuseadusest ja vaatame, kas nüüd läheb samamoodi.

Tulumaksuseaduse muudatused puudutavad töötajale tema isikliku sõiduauto töösõitideks kasutamise eest makstava hüvitise maksuvabastuse reegleid. Tulumaksuseaduses tehakse kaks muudatust. Esiteks lõpetatakse võima-

lus maksta töötajale, ametnikule või juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele isikliku sõiduauto töösõitideks kasutamise eest hüvitist sõitude kohta arvestust pidamata. Muudatuse põhjus on väga levinud praktika kasutada arvestuseta hüvitise maksmist mitte tööalaste sõitude hüvitamiseks, vaid tööjõumaksude optimeerimiseks, seega maksuvaba palgana. Maksunduse ja aruandluse põhireegel on aga, et maksu vähendavad kulud tuleb dokumenteerida.

Teiseks tõstetakse hüvitise ja maksuvabastuse piirmäär ehk suurendatakse summat, mida ületav hüvitise osa maksustatakse erisoodustusena. Piirmäär on püsinud muutumatuna alates 2009. aastast ja eelnõuga soovitakse seda tõsta 256 eurolt 335 eurole kuus. Kust see summa tuleb? See on tegelikult ettevõtlusorganisatsioonide ettepanek, mida on arvesse võetud. Sisuliselt on tegemist tööpoolest põhjendatud piiri tõstmisega.

Muudatustel on riigieelarve tulusid suurendav mõju. Eeldatavasti asendatakse osa hüvitise seaduse muutmise korral töötasuga, mistõttu laekub aastas ligikaudu neli miljonit eurot täiendavat tulumaksu, sotsiaalmaksu ning töötuskindlustusmaksu. Seadus jõustub 1. juulil 2014. Lisalaekumine 2014. aastal on arvestuste järgi 1,35 miljonit eurot. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Kas Riigikogu liikmetel on ettekandjale küsimusi? On. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Miks te oma sõnavõtu alguses koalitsioonipartnerit niimoodi sugesite, süüdistades teda seisukoha muutmises ja raha ahnes ärakasutamises? Kas teil on selle eelnõu menetlemisel Sotsiaalministeeriumiga juba mingid tõsisemad lahkkelid tekkinud?

Jürgen Ligi

Noo, see oli nüüd küll mõeldud eelmise koalitsioonipartneri ehk teie kohta. Teie olete selle eelnõu heaks kiitnud, teie olete taotlenud selle kiiremat rakendamist kui meie. Teie olite ka väga ablas lisaraha kulutaja. Teie olete ainus, kes eelmises valitsuses jäi eelarve teemadel eriarvamusele, kuna teie isiklikke lisataotlusi täielikult ei arvestatud. Kulutamise alal

olite teie kindlasti eelmise valitsuse kõige tublim minister. Olge siis ka ausa maksustamise alal tubli.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on küsimus eelnõu selle osa kohta, mis tõstab selle piirmäära 335 eurole. Äkki te paari sõnaga valgustate, millest tulenevalt on see summa just 335? See võiks ju isegi suurem olla. Ühelt poolt me võtame ära 64 eurot, mida te nimetasite palgalisaks ja ma arvan, et see mingil määral vastab ka tõele, sest osa ettevõtjaid kasutasidki seda palgalisana. Aga teiselt poolt võiks seda summat ka suurendada. Kui paar korda Tallinnast oma isikliku sõiduautoga Tartusse tööle sõita, selle kohta sõidupäevikut pidada ja ka kompensatsiooni saada, siis võib ühel hetkel avastada, et kolmandat korda enam Tartusse ei olegi võimalik sõita, ilma et peaks hakkama juba erisoodustumaksu maksma. Millest tuleneb see 335 eurot ja kas te ei arva, et siin võiks olla kirjas suurem summa?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma paari sõnaga seda ka tutvustasin. Ma ütlesin, et see oli ettevõtlusorganisatsioonide ettepanek, mida me arvestasime. Igal piiri tõstmisel on oma hind, statistiliselt mõjub see nii- ja teistpidi, osa läheb asja ette, osa mitte. Soodustus on asi, mis igal juhul riigieelarvetulusid vähendab. Teie argumentatsioonist tuleb muidugi välja see, mis nende eelnõude arutamisel alati välja tuleb, et tegelikult soovitakse maksuvähendust viisil, mis maksuvähendust ette ei näe. Tööl käimine ei ole maksuvabastuse objekt ei palgaliste ega ka ettevõtjate puhul. Aga see viitab lihtsalt sellisele kõie lohisemise loogikale, niimoodi ollakse harjunud. Ei, tööl käimise eest ei saa maksu tagasi ega maksuvabastust.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Küsin sarnasel teemal edasi. Teie väide on, et te ei usalda ettevõtjate sõidupäevikuid. Teie

arvate, et kui ettevõtja peab sõidupäevikut, siis ta kasutab autot ikkagi erasõitudeks. Saan ma õigesti aru? Kui see nii ei ole, miks siis ettevõtjat, kes teeb töösõite maksumusega üle 335 euro, karistatakse erisoodustumaksuga?

Jürgen Ligi

Maksunduses kehtib reegel: kui ka usaldad, siis kontrolli ikka. Vahel tuleb kontrollida. Kas maks on karistus? Ei, maks ei ole karistus, maks on eelarvetulude kogumise allikas. Kui te tahate eelarvetulusid vähendada, siis peate vähendama ka kulusid. Ma ei ole kuulnud teie ühtegi head ettepanekut kokkuhoiu kohta, küll aga olen ma teie erakonnast kuulnud palju kulutamissoove. Sellised piirid kehtestatakse selleks, et eelarvekadu oleks väiksem, samas jäetakse ettevõtjatele valikuvabadus. Ettevõttes on alati erinevad võimalused, kuidas kuhugi sõita, kelle omanduses on auto, milline auto valida. Need valikud on kindlasti ratsionaalsed. Ka riik peab oma reegleid kehtestades ratsionaalne olema, ta peab arvestama olemasolevat olukorda ja kiusatusi. Kui te tahate väita, et sõidupäevik on igal juhul vettpidav tõend ning ettevõtjad on seda alati väga täpselt pidanud ja kõik ilusasti kirja pannud, siis see on umbes niisama hea jutt kui see, et Keskerakonnas otsustavad teised inimesed peale Edgar Savisaare. Ärge mulle sellist lapsejuttu rääkige. Ma olen teie fraktsioonis ja ka rahanduskomisjonis kuulnud korduvalt selliseid märkusi, et sõidupäevikute kohta on oma programm ja need päevikud ju prinditakse. Tuleb arvestada, et sõidupäevikut on põhjust pidada juhul, kui tahetakse vähem maksu maksta. Kõige lihtsam variant on maksta maks lihtsalt ära, et ennast mitte koormata. Aga kui tahetakse maksukoormust vähendada, siis on päevik üks tõenditest, mida saab maksuametile ette näidata.

Esimees Eiki Nestor

Teine küsimus, Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma kuulan teid ja aeg-ajalt imestan. Ma olen teiega päris mitmes asjas aegade jooksul väga ühel meelel olnud ja mitmeid teie arusaamu maksupoliitilistest muudatustest olen ma kahe käega toetanud. Aga mingitest asjadest ei saa ma üldse aru, näiteks pidevast jutust, et ette-

võtjad on juba oma olemuselt kergelt petturid. Te olete ühel või teisel viisil nende aastate jooksul väitnud, et küllap nad leiavad võimalusi ja küllap nad teevad. Ärge asuge sellisele dogmaatilisele seisukohale, et küllap nad petavad. Ma arvan, et see ei ole õige. Kas te tunnete ja näete, et selle eelnõu tõttu ettevõtjate halduskoormus suureneb, või te arvate, et seda ei juhtu? Kõik nendivad, et see koormus suureneb.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ärge sellise ebaseiira tiraadiga minu juurde tulge! Te teate väga hästi ettevõtluse kiusatusi ja praktikat. Makse püütakse optimeerida, aga maksudega püütakse ka lihtsalt petta. Riik peab tegema sellised reeglid, et maksustamine oleks õiglane ja ka statistiline tulemus maksulaekumise puhul oleks tagatud. On selge, et üheski riigis ei ole sellist olukorda, kus maksmata jäänud maksude summa oleks null. Meie asi on hoolitseda selle eest, et võimalikult palju makse kokku kogutaks. Ärge seda nägu tehke, et ettevõtjad ei püüa vähem makse maksta. Õnneks on ka neid, kes ütlevad, et talle pole seda jama vaja, ta maksab maksu ära. Ma olen ettevõtluse raamatupidamisega nii- ja teistpidi kokku puutunud. Ka mu abi-kaasa on finantsjuht ja ta ütleb paljude asjade kohta nii, et ta ei hakka sellega jamama, ta maksab maksu ära. Ka nii on võimalik mõelda, aga kõik ei mõtle nii. Maksuhaldur teab seda olukorda, aga ka teie praktikuna teate seda. Nii et ärge bluffige!

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Sellest arutelust siin saalis jääb kuidagi mulje, nagu kõik oleksid menetluses oleva eelnõu vastu. Kas ettevõtjad või ka meie kunagised head partnerid IRL-ist on ka selle vastu, et isikliku sõiduauto kasutamise puhul tööülesannete täitmiseks suurendada kompensatsiooni 256 eurost 335 euroni? Ma pean silmas muidugi maksuvaba kompensatsioonimäära suurendamist.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole veel kuulnud, et sellele vastu oldaks. Sellel on maksukoormust leevendav mõju ka. Aga selle arutelu käigus me oleme rohkem kui argumente kuulnud ehedat silmakirjalikkust. Ka härra Sester tuli äsja väitma, et inimene on loomult aus, justkui mina alavääristaksin seaduseelnõusid esitades üdini ausaid inimesi, kes püüdlukult makse maksavad. Ei, iga inimese loomuses on püüda kokku hoida, muu hulgas maksude maksmiselt. Mõni teeb seda ausalt, mõni ebaausalt. Nii ongi. Aga statistiline tulemus võiks olla riigile siiski jõukohane selle poolest, et kataks tema kulud ära ning kataks ära isegi näiteks Isamaa ja Res Publica Liidu ministrite eelarvetaotlused, mis viimases paaris valitsuses alati kõige suuremad olid.

Esimees Eiki Nestor

Teine küsimus, Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Ma ikkagi päris täpselt ei saa aru, miks karistatakse selle eelnõu järgi müügimeest, kes sõidab kuus läbi üle 1200 kilomeetri. See tähendab, et müügimees töötab kuus ilma erisoodustusmaksu maksmata üle ühe nädala. Seda tööd, mida tehakse kahel või kolmel järgmisel nädalal, peaks aga maksustama erisoodustusmaksuga. Kas tulevikus tahab Rahandusministeerium hakata maksustama ka seadmetega tehtud tööd, mis on palju kiirem kui käsitsitöö? Selline võrdlus on ju võimalik.

Jürgen Ligi

Vaat ma ei tea, kas järgmine küsimus tuleb selle kohta, miks riik karistab vaest Riigikogu liiget ja talt makse kogub. Maks ei ole karistus, maks on riigielarve heaks tulude kogumine. Siin tuleb langetada optimaalseid otsuseid, sest maksukoormus ei tohi olla liiga suur ja maksu objekt peab olema õiglane. Kindlasti on väga õiglane maksustada pigem autokasutust kui tuluteenimist. Kui te räägite karistuse mõõtmest, siis see müügimees kindlasti esitab natukene suurema arve, juhul kui talle esitatakse uued maksunõudmised. Kuid nagu ma juba ütlesin, on maksuotsused alati kaalutletud ja ka ettevõtjate valikud on kaalutletud. Kas müügimees sõidab intensiivse müügitöö ajal tõesti

ainult isikliku autoga? Mina kahtlen selles. Ta peab olema päris jõukas mees, kui ta sellise asja peale isiklikku autot kulutab. Aga seaduses kehtestatud reeglid peavad neid valikuid talle pakkuma ja tema peab oma kulutusi tehes jällegi optimaalne olema.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! See on ju selge, et riigieelarves peavad tulud ja kulud tasakaalus olema. Mulle tundub, et viimasel ajal on hakatud andma väga palju lubadusi kulutuste kohta. Selle aasta riigieelarves on firmautode käibemaksust planeeritud tulusid 21 miljonit eurot. Miks te planeerite eelarvesse tulusid, mille laekumine ei ole kindel? Millega te selle puudujääva osa katate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõik eelarved tehakse niimoodi, et need vastaksid seadustele, millel need põhinevad. Selle eelarve aluseks oli teiste hulgas see seaduseelnõu. Kui seda seadust vastu ei võeta, siis on Riigikogu teinud õige otsuse, asendades selle eelnõu alusel laekuma pidanud tulusid teiste tuludega. Aga see asendus ei olnud jätkusuutlik, sellepärast oleks väga vastutustundlik, kui te võtaksite vastu ka selle seaduse, mis tagab õiglase maksubaasi pikema aja jooksul.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Ma ei ole kindlasti teiega nõus selles, nagu inimesed oleksid ebaausad. Seda demagoogiat te tegite siin ka spordiklubide soodustuse kaotamise puhul. See on demagoogia musternäide. Aga ma küsin selleks, et täpselt aru saada. Te olete käinud mitmes fraktsioonis sel teemal rääkimas. Ka meie fraktsioonis te korra mainisite, et kui mersumees, ettevõtte juht, peale tööpäeva lõppu koju sõidab, siis see ei ole ju töösõit. Mul on nüüd täpsustav küsimus: kui minister lõpetab tööpäeva ja autojuht sõidutab ta koju, siis mis sõit see on, kas töösõit või erasõit?

Jürgen Ligi

Kõigepealt, härra Nool, ma ei tea, kas ma üldse tahan teile midagi vastata, sest te ju ei võta informatsiooni vastu tavapärasel viisil, vaid te võtate seda vastu moonutusega. Ma ei ole öelnud, et inimesed on ebaausad. Ma ütlen, et ettevõtjate hulgas on neid, kes on väga ausad ja maksavad maksud ära, sest nii on lihtsam, ja nad ütlevad, et niimoodi on ka õiglasem, aga on neidki, kes maksudest kõrvale hiilivad. Tavaliselt püüab inimene kokku hoida, kui tal on vaja kellelegi raha maksta, ja ta võib seda teha ausal või ebaausal moel. Ma väitsin seda. Mis puutub ministrisse, siis ministri ametirekvisiitide hulka paraku kuulub auto, millel on eristaatus. Selle eest maksab näiteks Rahandusministeerium erisoodustumaksu, nii nagu ka – kasutan nüüd vale sõna – sotsiaal- ja tulumaksu. Kodus parkimise eest maksan ma ise, ma ei ole seda arvet maksu- maksjale esitanud. Olge teie ka nii tublid.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Ma olen sunnitud teie valeinformatsiooni stenogrammi jaoks ümber lükkama. Pikkade aastate jooksul, mil mul õnnestus valitsuses osaleda, suurenes tavaliselt Reformierakonna ministrite eelarve rohkem, ainult Rahandusministeerium arvestas selle baasi sisse ja neil ministritel puudus vajadus sellises mahus lisataotlusi esitada. Üks ilmekamaid näiteid oli Rahandusministeerium, kelle personalikulud ka kärpeaastatel pidevalt erandkorras kasvasid. Tuletage seda meelde! Aga mul on ka küsimus. Kas teile on peale teie enda Eesti Vabariigis teada veel mõni aus inimene või ei ole neid ühtegi?

Jürgen Ligi

No üks inimene kindlasti aus ei ole, nimelt teie. Rahandusministeerium on olnud kogu aeg eeskujuks nii personali- kui ka muude kulude kärbete poolest. Ei ole meil olnud mingisuguseid pidevaid lisakulusid. Üks või kaks korda on valitsuses kokku lepitud, et suurendatakse maksuinspektorite arvu. Selle tulemusel suurenes aga maksulaekumine mitu korda rohkem, see vahe oli umbes 1 : 10. See oli valitsuse otsus, mille ka teie heaks kiitsite. Mis puudu-

tab kahe partei võrdlust, siis see ei peaks loomulikult olema selle eelnõu arutelu põhiobjekt, aga baasi kirjutatakse sisse siiski seadusega ettenähtud kulud, mitte midagi muud. Üks ere näide. Summaarselt kasvab sotsiaalministri eelarve tavaliselt tõepoolest kõige rohkem, aga põhjus on see, et need kulud on seadusega ettenähtud. Näiteks on pensionitõusud sotsiaalministri eelarves sees, mis tekitas mõni aasta tagasi tihti koalitsioonipartner IRL-i pahameelt. Räägiti, et tuleb midagi teha, et see kulude kasv lõpeks. Õnneks leidis IRL lahenduse, kuidas lihtsalt raha tekitada, öeldes, et me oleme nüüd lapsevanemad. Seal ei ole piiranguid, maksta saab piiramatult. Teie loogika oli see. Ma mäletan neid vaidlusi, kui teilt kunagi ei tulnud ühtegi ettepanekut, kuidas seadust muuta, selleks et näiteks sotsiaaltoetusi vähendada. Aga jauramist, et sotsiaalkulud kasvavad kõige kiiremini, oli küll. Need ei kasvanud kõige kiiremini mitte protsentuaalselt, vaid summaarselt, sest need moodustavad kõige suurema osa eelarvest. Kui hakata eelarve lisataotluste kohta arvutusi tegema, siis kaheldamatult selgub, et teie erakond ei olnud see, kes oleks ennast vaos hoidnud. See oli ikka pea- ja rahandusministri erakond, kes lisataotluste puhul distsiplineeritult käitus. See on ka loomulik, sest suurema ja väiksema koalitsioonipartneri vastutus on erinev. Ma ei heida seda teile ette. Ma heidan teile ette seda, et te iseenda väljaräägitud kulude katet praegu tagasi lükkate. Te väidate, et see on midagi ennekuulmatut, kuigi te olete ise eelnõu valitsuses ühegi vastuargumendita heaks kiitnud, nii selle eelnõu, eelmise eelnõu kui ka selle, mis kolmandal lugemisel vastu võeti ja mis käibedeklaratsiooni lisa kohta käib. Kõik need eelnõud olid vajalikud eelkõige teie lisataotluste rahuldamiseks. Ma ei oleks tahtnud praegu seda debatti siin pidada, aga kui te olete oma seisukohta istekoha järgi nii palju muutnud, siis on aus see välja öelda.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! Kindlasti olid sinu eelarvetaotlused aastate arvestuses suuremad kui näiteks minister Kiisleril. Nii et selle kohta andsid sa praegu Riigikogule valeinformat-

siooni. Aga kas sinu jutust võib järeldada, et järgmisel aastal kasvavad eelarvekulud proportsionaalselt ja protsentuaalselt vähem, kuna IRL ei ole enam valitsuses?

Esimees Eiki Nestor

Ma palun korra vabandust! Austatud Riigikogu! Me arutame eelnõu 643, mille on algatanud Vabariigi Valitsus ja mille pealkiri on "Tulumaksuseaduse muutmise seadus". Sellega tehakse muudatusi tulumaksuseaduse § 13 lõike 3 punktis 2. Sellised meenutuste laadi ajaloolised viited on kindlasti emotsionaalselt huvitavad, aga nende arutamiseks võiks sobida mingi teine päevakorrapunkt kuskil teises saalis. Ka eelnõu seletuskirjas ei ole ma täheldanud midagi sellist, mis sellele arutelule siin alust annaks. Aga aitäh, härra minister, ja palun nüüd vastata!

Jürgen Ligi

Aitäh, härra juhataja! See märkus oli kahtlemata asjakohane, ma oleksin tahtnud, et see vaidlus just nii olekski toimunud. Aga kaheldamatult on eelnõu eelarvega seotud ja kui keegi on väga radikaalselt oma positsioone muutnud, siis on väga raske vältida selle fakti mainimist. Ma kordan üle, et Rahandusministeerium ei ole lisataotlusi esitanud muul eesmärgil kui IT-arenduste tegemiseks, mis tehti aga kogu valitsuse ja valitsusaparaadi huvides, ja maksuametnike värbamiseks, mis tehti ühisel kokkuleppel, et tagada maksude parem laekumine ja katta kasvavaid kulusid. Nüüd pöördun ma isiklikult sinu poole, kuna ka sina olid isiklik. Tõsi, sinule tegid su oma kaaslased liiga, sinu soovid olid suured, aga nad ei leidnud ka su oma erakonnas toetust. Nii oli. Regionaalminister oli valitsuses nõrgas positsioonis, see vastab tõele. Võib-olla see ongi portfelli ministrite saatuse, aga ma tundsin sulle tihti kaasa.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seederil on protseduuriline küsimus. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Te tegite märkuse Riigikogu liikmetele, et tuleb püsida päevakorra raames. Päevakorra raamidest väljus eelnõu ettekandja. Mul on juhatajale märkus, et jälgi-

gem ka eelnõu ettekandjat, mitte ainult Riigikogu liikmeid.

Esimees Eiki Nestor

Ma tegin omateada küll märkuse kogu debati kohta. Ma ütlesin nii, et Riigikogu liikmel on õigus küsida, mida ta iganes soovib, ja vastajal on kohustus sellele küsimusele vastata. Minu asi oli juhtida tähelepanu päevakorrapunktile ja selle sisule. Kas eelnõu algatajale on veel küsimusi? On. Siim Kiisler, teine küsimus, palun!

Siim Kiisler

Aitäh, hea juhataja! Te ütlesite, et vastajal on kohustus küsimusele vastata, aga mina ei saanud oma küsimusele vastust. Minu küsimus kõlas nii: kas nüüd, kui IRL ei ole enam valitsuses, eelarvekulud kasvavad proportsionaalselt ja aeglasemas tempos?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda tuleks kindlasti arutada ühe teise päevakorrapunkti raames. Järgmise aasta eelarvet meil ju praegu ei ole, seda me saame arutada sügisel. Küsimus on olnud hoopis mujal. Küsimus on selles, et tänaste arutelude põhjus ei ole mitte kulude kasv, vaid kulude kasvatamine ja lisataotlused. Te olete nende lisataotlustega rekordeid löönud. Mulle tundub riigi eelarvestrateegia arutelu põhjal, et seda rekordit tänavu ei püstitata ja lisataotlustega ei tulda võistleva, nagu kahjuks meie koostöö ajal tihti oli. Meil oli mitmes mõttes väga hea koostöö, aga mitte selles mõttes, et te oleksite arvestanud seda mänguteooria võimalust, et võib-olla ei blufiks ega pakuks hästi palju, sest äkki poole küsitust saab. Vastastikune usaldus taotlusi esitades oleks olnud meile eelarvearuteludes kindlasti abiks. Ma loodan, et uus valitsus on selles mõttes üksteisega solidaarsem.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Mis siin salata, mina tõenäoliselt nii huvitavat ja nostalgilist debatti tekitada ei suuda, aga ma annan siiski ülevaate

sellest, mida komisjonis selle eelnõu kohta arvati. Nagu eelmist eelnõu, mis on mõneski mõttes selle eelnõuga seotud, arutati ka seda 21. aprillil ja pakuti võimalust lisaaruteluks 6. mail, siis laiemas seltskonnas. Annan põgusa ülevaate sellest, mis komisjonis küsimist ja vastamist leidis.

Komisjonis tuntu huvi, kas juhu, kui kõigi sõitude kohta hakatakse arvestust pidama, ei võiks selle ülempiiri üldse ära kaotada. Kaheldi, kas selle kehtestamine on ikka vajalik, sest pidavat saama käia kolm korda Tartus ja ülempiir olevatki käes ning seda olevat vähe. Siin saalis ma jällegi kuulsin, et ainult kaks korda saab Tartus käia. Ministeeriumi esindaja vastas, et ettevõtjal on võimalik teha valikuid, kuidas oma tegevust korraldada. Kui töö iseloom on pigem seotud ringiliikumise ja seda tehakse näiteks autoga, siis on tõenäoliselt mõistlikum, kui ettevõttel on endal auto, et mitte maksta töötajale isikliku auto kasutamise eest kompensatsiooni. Lisaks mainiti, et kui tegemist on lähetusega, siis on võimalik Vabariigi Valitsuse määruse alusel hüvitada lähetusega seotud tegelik kulu.

Uuriti ka seda, milline on eelnõu tegelik mõju, ennekõike eelarvele. Vastuseks saadi, et kui seadus jõustuks 1. juulist, siis võiks see tähendada 1,35 miljonit eurot lisatulu.

Heideti ette, et eelnõuga pole vahepeal sisulist tööd tehtud, huvigruppidega ei ole sisulisi arutelusid toimunud. Rahandusministeeriumi esindajate väitel on huvigrupid saanud eelnõu kohta arvamust avaldada. Võrreldes varem arutluse all olnud eelnõuga on tõstetud maksuvabastuse piirmäära ja seda on tehtud just tulevalt läbirääkimistest ettevõtjatega. Osaliselt ka sellest väitest inspireerituna otsustas komisjon, nagu ka eelnevalt päevakorras olnud eelnõu 644 puhul, pakkuda nendele ettevõtteid esindavatele organisatsioonidele, kes rahanduskomisjoni poole on pöördunud, võimalust avaldada oma arvamust ümarlual. See leidis aset 6. mai istungil, kuigi seal pigem keskenduti käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõule.

Nüüd räägin menetlusotsustest. 21. aprilli istungil otsustas rahanduskomisjon (6 poolt ja 3 vastu) teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme päeva ehk 21. mai kell 17.15. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel saab sõna Sven Sester. Palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma paari sõnaga peatun sellel eelnõul. Tõsilugu, nii nagu ka eelnõu põhiettekandja ehk tegeliku ettevalmistaja esindaja rahandusminister ütles, on tegemist ju pikema protsessiga, mida võib käsitleda nn kolme seaduse protsessina, nagu Jürgen Ligi mainis. Need kolm seadust on nn tuhande euro seadus ning autode käibemaksustamise seadus ja autode tulumaksustamise seadus ehk võimalike erisoodustusmaksude kohta käivad seadused. Kahest teemast me oleme täna rääkinud, nüüd on viimaks kõne all kolmas teema.

Tõsilugu, ümarlual, mida rahanduskomisjon korraldas, olid kõne all ju samad probleemid. Ega siis ühegi selle seadusmuudatuse puhul ei ole rakurss muutunud. Ettevõtjad küsivad, kas me ikka peaksime tegema ühte või teist sammu, miks me selle teeme ja millise mõjuga see on. Praegu kõne all oleva eelnõu aastane mõju on umbes kolm miljonit eurot. Siin on välja toodud, kui ma ei eksi, 1,35 või 1,4 miljonit eurot poole aasta kohta, kui seadus hakkaks 1. juulist kehtima, mis tähendab aastas kolme miljonit eurot. Küsimus on selles, et see tuleb ju kellegi arvel, praeguse näite puhul ettevõtjate arvel. Selge. Selles ei ole ühtpidi ju midagi halba, kui see muudatus on arusaadav ja põhjendatud. Ettevõtlusorganisatsioonide esindajad, kes olid laua taga, tundsid esiteks muret halduskoormuse võimaliku kasvu pärast. Nende mure oli põhjendatud. Teine mure on seotud halduskoormuse kasvuga, see mure on vastuolu proportsionaalsuse põhimõtetega. Ka selle tõid ettevõtjad väga selgelt välja.

Vaatame seda väitlust, mis on käibemaksu üle toimunud. Mida on käibemaksu puhul välja toodud? Esiteks on tekitanud küsimusi see, miks soovitakse elimineerida võimalust 50% sisendkäibemaksust maha arvata. Öeldakse, et auto kasutamine oma tarbeks ja selle hilisem kontrollimine on raskendatud. Seoses sellega soovitakse luua olukord, et ettevõtjatelt *a priori* võetakse lihtsalt ära võimalus 50% käibemaksust maha arvata. Põhjenduseks tuuakse

see, et on väga raske kontrollida oma tarbeks kasutamist ehk kasutamist erasõitudeks. Kas me ei peaks sel hetkel, kui me seda nii põhjendame, mõtlema selle peale, et kaotada erisoodustusmaks kui selline üldse ära? Me võtame selle raha ju tegelikult ettevõtjatelt, praeguse näite puhul käibemaksu täiendava kinnipidamise näol. Kui me nendime, et peaks olema erisoodustusmaks ametiauto isiklikuks tarbeks (sellest me täna ei räägi) või isikliku auto ametisõitudeks kasutamise korral, siis kas see piirmäär ei peaks olema kõrgem? Ehk kui me räägime ühelt poolt sellest, et 64 eurot, mis on Jürgen Ligi mõistes palgalisa, kaotatakse, asendatakse arvepidamisega, sõidupäevikutega, siis kas see piirmäär, mida 335 euro ulatuses välja pakutakse, on sel juhul piisav või mitte?

Ma palun lisaaega!

Esimees Eiki Nestor

Kui palju?

Sven Sester

Kuni kolm minutit.

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

Sven Sester

Kas see on piisav või mitte? Nenditakse, et piirmäära nihutamine ühe, viie või kümne euro võrra vähendab riigieelarve potentsiaalseid tulusid. Jah, see on õige. Kui erisoodustusmaksu või piirmäära pole kehtestatud, siis ei tulegi üldse tulu. Väga õige. Kuhu on mõttekas see piir tõmmata? Ma arvan, et seda peaks kindlasti ettevõtjatega diskuteerima. Ma jõuan jällegi selle nentimise juurde, et kõikide nende eelnõude puhul on olnud täheldatav üks ja sama käekiri: reaalselt debatti pole ju olnud. Vaat see teeb kurvaks. Me teeme rahanduskomisjonis ümarlaudasid ja loome töögrupe, loomulikult, me peamegi seda tegema. Aga see töö oleks võinud olla varem ära tehtud.

Seda on IRL peaaegu kõikide nende eelnõude puhul öelnud. Head kolleegid koalitsioonierakondadest, hea Reformierakond ja hea raamatupidaja Ligi! Suhtuge nendesse, keda see seadus puudutama hakkab, väheke tõsisemalt, pidage dialoogi ja ärge öelge, et niikui nii on arvamused erinevad. See ei vii mitte

kuhugi. Me vaatame kogu seda plokki koos, nii nagu ka valitsus on vaadanud, tuues need eelnõud küll erinevate, aga järjestikuste numbrite all siia Riigikokku. Me soovime käsitleda neid teemasid üheskoos: käibemaks, tulumaks, erisoodustusmaksud. Seetõttu teeb IRL-i fraktsioon ettepaneku eelnõu 643 tagasi lükata ja saata Vabariigi Valitsusele, et peale põhjalikumaid arutelusid saaks uuesti tulla Riigikokku ja jätkata kõigi eelnõude menetlemist üheskoos. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Reformierakonna fraktsiooni nimel saab sõna Andrus Ansip. Palun!

Andrus Ansip

Hea eesistuja! Austatud Riigikogu! Reformierakonna fraktsioon toetab tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Tegemist on eelnõuga, mille algselt töötas välja valitsus, kuhu kuulusid nii Reformierakond kui ka Isamaa ja Res Publica Liit. Praegu on sellesama eelnõu pisut leebemal kujul esitanud uus valitsus. Ka mina ei saa hoiduda nostalgilisse debatti laskumisest. Ma mäletan seitset aastat valitsuses koos Isamaa ja Res Publica Liiduga kui väga tööiseid aastaid. Mul on palve oma kunagistele valitsuspartneritele, et nad hoiaksid väärikalt kõike seda head ja ilusat, mida me seitsme aasta jooksul üheskoos tegime. Ei ole mitte mingisugust põhjust luua praegu muljet, nagu oleks IRL olnud kõigi nende seitsme aasta jooksul valitsuses väiksem partner, alandatu või teise tõugata. Minu arvates oli see hea valitsus ja me olime seal

võrdsed partnerid. Aga eelnõu juurde tagasi tulles ütlen, et me toetame selle esimese lugemise lõpetamist ja edasist menetlemist Riigikogus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem soove läbirääkimistel osaleda ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 643 esimene lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 643 esimesel lugemisel tagasi lükata. Kodu- ja töökorra seaduse alusel tuleb meil seda hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku lükata tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 esimesel lugemisel tagasi. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 8 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Eelnõu 643 esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 21. mail kell 17.15. Ühtlasi, austatud Riigikogu, on lõppenud Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala kolmapäeva, 7. mai istung.

Istungi lõpp kell 18.29.

Istungi kestus 5 tundi ja 29 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 8. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korrakaitse-seaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (628 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud aseesimees! Head kolleegid! Eilses infotunnis me diskuteerisime peaministriga õpilasmalevate teemal. Ja kuna me selles küsimuses peaministri vastustest täit selgust ei saanud, siis esitan koos mitme Keskerakonna fraktsiooni liikmega arupärimise haridusminister Jevgeni Ossinovskile. Juba aastaid on kestnud olukord, kus vabad malevakohad täituvad vaid mõne minutiga. Malevasse soovijaid on rohkem kui neid kohti, kus malevlased tööd saaks teha. Selleks et motiveerida ettevõtjaid neile rohkem töökohti pakkuma, algatas Keskerakonna fraktsioon juba 2011. aastal eelnõu, mis tagaks nendele ettevõtetele riigi toe. Vahepeal on toimunud valitsuse vahetus ja me uurime, missugune on praeguse valitsuse seisukoht selle Keskerakonna eelnõu suhtes. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Minu arvates ei tuleks korruptsioonist rääkida

ainult siis, kui toimuvad mingid valimised. Korruptsiooniga tuleks meil kõigil tegeleda, ja seda pidevalt. Mul on au anda Keskerakonna fraktsiooni nimel üle (lärm saalis, aseesimees helistab kella) arupärimine siseminister Hanno Pevkurile. Arupärimise teema on korruptsioonikahtlus seoses Viimsi muuli rajamisega. Selle aasta 9. aprillil kirjeldas populaarne poliitikasaade "Pealtnägija" Viimsis tekkinud olukorda. Võimult lahkunud IRL-i juhitud vallavalitsus võis olla seotud korruptsiooniskandaaliga, mis puudutab Leppneeme sadama muuli ehitust. Vald maksis ehitajale 13 000 eurot, et üks hoone lammutada. Pärast müüdi selle hoone lammutamisest saadud materjal 10 000 euro eest edasi. Hiljem see 10 000 eurot muutus 70 000 euroks, mille eest olevat muul ehitatud, ning muuli ehituseks pidi kasutatama paekivi, aga tegelikult kasutati purustatud betooni. Meil on küsimus pigem politseile ja prokuratuurile, miks teatud juhtudel menetlust ei alustata. Avalikkuse huvides tahaks teada saada, mis seal tegelikult toimus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Korruptsiooni vastu peame siin ühiselt seisma, Tarmo. IRL annabki menetluse korruptsiooni tõkestava seaduseelnõu, mis puudutab mitme seaduse muutmist. See käsitleb tõsist probleemi, mis on hakanud jälle avalikku valimisdebatti mõjutama. Jutt on avalike vahendite kasutamisest valimisagitatsiooniks. Jälle on ilmunud välja lustakad Tallinna Linnavalitsuse reklaamid, kus Edgar Savisaar kutsub inimesi Tallinnasse elama, reklaamides sisuliselt Keskerakonna poliitikat. See on kindlasti korruptiivne teguviis – avalikku ressursi kasutatakse avaliku võimu saamiseks. IRL-i seisukoht on, et seda tuleks ühemõtteliselt tõkestada, ja sellekohase seadusandliku ettepaneku me välja pakumegi. Nagu on näha ajalehe Stolitsa veer-

gudel väljendatavatest seisukohtadest, ei ole tegemist üksnes korruptsiooniprobleemiga, vaid kindlasti ka julgeolekuriskiga. Linna maksumaksjate raha eest õhutatakse rahvastevahelist vaenu ja esitatakse seisukohti, mis on kindlasti vastuolus Eesti Vabariigi julgeolekuhuvidega. Ma loodan, et parlament menetleb seda eelnõu venituseta – on ju ka Valdo Randpere eelnõu menetluses – ning kiidab heaks selged jõulised sammud sellise tegevuse tõkestamiseks, nii et need Euroopa Parlamendi valimised jäävad viimasteks valimisteks, kus niisugusel moel on võimalik avalikku ressursi kasutada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, kas teil on protseduuriline küsimus? Teie nime ei nimetatud läbirääkimiste käigus. Kui seda tehakse, siis on teil repliigi õigus, hetkel mitte. Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 liiget, puudub 13.

1. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (628 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame nüüd tänase päevakorra menetlemist. Esimene ja ainus päevakorrapunkt on

Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 628 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seega alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 628. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei ole keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 628 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, seega on ka meie tänane istung lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.08.

Istungi kestus 8 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 12. mai 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Sotsiaalminister Helmen Küti poliitiline avaldus

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Teiseks, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust minister Urmas Kruuse. Kolmandaks, riiklike perefondide seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Helmen Kütt. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastavalt metsaseaduse § 49 lõikele 3 on Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu ühelsaliikmeline. Sinna kuulub ka kaks Riigikogu otsusega nimetatud liiget. Sellest tulenevalt

annan üle Riigikogu otsuse eelnõu, mille sisu on kahe Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan rahanduskomisjoni nimel üle Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeeringupanga kontrollkomiteesse" eelnõu. Meie ettepanek on nimetada Eesti esindajaks seal praegune rahanduskomisjoni esimees Rannar Vassiljev. Ütlen veel nii palju, et kontrollkomitee vastutab Põhjamaade Investeeringupangas panga raamatupidamisdokumentide auditeerimise eest ning esitab panga nõukogule igal aastal audiitori järeldusotsuse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Minul ja kaheksal IRL-i fraktsiooni esindajal on arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole seoses EAS-i juhtimisega. Mõni aeg tagasi võis arvata, et kui minister ja nõukogu vahetuvad, siis sealsed probleemid saavad otsa, aga nüüd, kui on kaks ministrit, tundub segadus ainult süvenevat. Üks kirjutab alla, teine teeb plaane, käib ja konsulteerib, lepib kusagil kokku, milline peaks nõukogu koosseis olema. Me kõik lugesime, et möödunud nädalal pidas nõukogu esimest koosolekut ja esimeste otsustena, ma saan aru, ilma et oleks kohtunud, vabastati üks juhatuse liige, kellel oli kehtiv leping, ja teisel, kellel oli leping lõppenud, otsustati seda pikendada. On päris mitu muud küsimust ka. Tänapäeval kirjutatakse nõukogu liikmetest ja nende valikust. Seoses sellega soovime teada, mis-

moodi seda nõukogu täpselt kokku pandi – kes sai otsustada – ja mis EAS-is edasi toimuma hakkab. Meil on proua ministrile viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud viis eelnõu. Juhatus otsustab nende menetluse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab meie kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Nüüd teadete juurde. Sotsiaalminister Helmen Kütt on avaldanud soovi esineda tänasel Riigikogu istungil poliitilise avaldusega. Riigikogu juhatus nõustus sellega. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel olen täiendanud tänase istungi päevakorda sotsiaalminister Helmen Küti poliitilise avaldusega.

Nüüd, head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Täpsustan nüüd tänast päevakorda. Riigikogu keskkonnakomisjon on teinud ettepaneku arvata meie 14. töönädala päevakorrast välja kolmapäevase, 14. mai istungi üheksas punkt ehk Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiametite seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 esimene lugemine. Kui vastuväiteid ei ole, siis panem 14. töönädala päevakorra selle muudatusega hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 2 olid erapooletud. Seega on 14. töönädala päevakord kinnitatud.

1. Sotsiaalminister Helmen Küti poliitiline avaldus

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase päevakorra juurde. Kuu- lame ära sotsiaalminister Helmen Küti poliitilise avalduse. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 155 lõikele 4 leppisid Riigikogu juhatus ja sotsiaalminister kokku, et poliitilise avaldusega esinemise järel ministrile küsimusi ei esitata. Pärast avalduse esitamist avatakse läbirääkimised, mille käigus võivad

sõna võtta fraktsioonide esindajad. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Helmen Küti!

Helmen Kütt

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu! Äsja andis Vabariigi Valitsus Riigikogule üle riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Julgen väita, et tegu on ajaloolise eelnõuga, mis seaduseks saades puudutab ligi 270 000 last, nende vanemaid ning kaudselt kõiki Eesti inimesi. Täna Riigikogu menetlusele jõudnud eelnõu viib ellu 20. märtsil Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna vahel sõlmitud koalitsioonilepingu ühe kõige olulisema lubaduse: riik hakkab alates uuest aastast maksma kõigile pere esimestele ja teistele lastele senise 19,18 euro asemel 45 euro suurust toetust. Samal ajal kasvab kolmanda lapse toetus 100 euroni kuus ning vajaduspõhine peretoetus suureneb 4,7 korda, keskides 45 euroni kuus.

Tegu on olulise ajaloolise tähtsusega selles mõttes, et viimati suurenesid universaalsed peretoetused 2004. aasta 1. jaanuaril ehk kümme aastat tagasi. Me astume kohe äärmiselt põhimõttelised sammud, mis pakuvad peredele kindlustunnet, parandades realselt kümnete tuhandete Eesti perekondade, sh seal sirgivate laste heaolu. Ma ei karda siin minna pateetiliselt, kui ütlen, et praegune koalitsioon tuli kokku eelkõige selleks, et suurendada lastetoetusi ja võidelda otsustavalt laste vaesusega, mis on aastaid olnud ühiskonna kõige põletavam probleem. Meenutan, et aprilli lõpus kinnitas valitsus eelarvestrateegia aastateks 2015–2018, mille prioriteet on laste vaesuse vähendamine.

Lugupeetud Riigikogu! Usun, et laste vaesusest väljaaitamisest kujuneb erakondadeüleline ühiskonda ühendav eesmärk, millesse kõik parlamendierakonnad oma panuse annavad. Ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees Sven Mikser on öelnud, et laste vaesuse tõrjumisest peab saama meie uus üldrahvalik eesmärk.

Eelnõus pakutud ettepanekud tähistavad murrangut meie perepoliitikas. Räägin esmalt pisut numbrite keeles. Selleks, et esimese ja teise lapse toetus saaks kasvada 25,87 euro

võrra ning kolmanda ja iga järgmise lapse toetus 23,28 euro võrra, on vaja 2015. aastal suurendada peretoetuste kulusid ligi 70 miljoni euro võrra. Kui 2013. aastal kulus riigieelarvest lastetoetustele 70,6 miljonit eurot, siis 2015. aastaks on nende väljamaksmiseks vaja ligikaudu 151 miljonit eurot. Teisisõnu eraldab riik tuleval aastal laste elukvaliteedi parandamiseks pea kaks korda rohkem raha. Tõsi, see on riigikassale väga suur lisakoormus, aga see samm tuleb ikkagi astuda. Vastasel korral seisame edaspidigi silmitsi väheneva sündimuse, noorte perede lahkumise ja valusa tõsiasjaga, et hulk Eesti lapsi kasvab üles puuduses.

Kõige muu hea ja vajaliku kõrval saadab Riigikogu seda seaduseelnõu heaks kiites avalikkusele selge sõnumi, et iga laps on väärtus, riik hoolib igast lapsest. Statistikaamet avaldas aasta alguses kogumiku, mille andmetel elas 2011. aastal absoluutses vaesuses 23 000 last ehk peaaegu 10% kõigist alla 18-aastastest. Teismelistest, 11–17 aasta vanustest lastest elas absoluutses vaesuses koguni 12%. Nendel lastel on tulnud paljust loobuda, sageli ka täisväärtuslikust toidust, heast haridusest ning huviringidest. Süvavaesuse kõrval ei saa mööda vaadata ka laste suhtelisest vaesusest. Üleelmisel aastal elas suhtelises vaesuses 23,6% ühe vanemaga laste peredest ning 21,2% kolme ja enama lapsega peredest.

Murettekitavalt ei ole viimase kümne aasta jooksul laste vaesus märgatavalt vähenenud. Universaalsete lastetoetuste kõrval peab kitsikuses elavatele peredele suuremat abi pakkuva vajaduspõhise peretoetuse kasv. Senise 9,59 euro asemel hakkab ühe lapsega pere vajaduspõhine peretoetus 2015. aastal olema 45 eurot, kahe ja enama lapsega pere vajaduspõhine peretoetus kasvab 19,18 eurolt 90 euroni. Toimetulekutoetuste määramisel suureneb laste osa ehk koefitsient seniselt 0,2-lt 1-ni, jättes kõigis suuremates raskustes olevatele peredele rohkem raha kätte. Tahan rõhutada, et rahaliste toetuste ja hüvitiste kõrval on nii perede heaolu parandamisel kui ka vaesuse leevendamisel suur roll mitmesugustel teenustel. Tahan siin esile tõsta just tasuta koolitoitu, mida 1. jaanuarist 2015 hakkavad saama ka kõik gümnaasiumiõpilased. Ainult rahaga lapsi ei kasvata, aga abiks on see kasvamisel kindlasti.

Head kolleegid! Sõندان siit auväärsest Riigikogu kõnetoolist püstitada ka konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid. Olgu meie üheks sihiks laste süvavaesus Eestis nelja aasta jooksul likvideerida või seda vähemalt tunduvalt vähendada. Eelmisel aastal sündis Eestis 13 831 last. Pakun, et aastal 2018 võiks see arv olla vähemalt tuhande võrra suurem. Laste süvavaesuse kaotamine ja sündimuse kasvule pööramine on väga suur väljakutse. Täna on meie ees eelnõu, mis võimaldab nende eesmärkide suunas astuda väga jõulised sammud, aga sellest ei piisa. Juba lähiaastatel tuleb ellu rakendada uusi meetmeid ja teenuseid, mis on suunatud lastele, sellele, et nende areng oleks maksimaalne, aga ka vanemate töö- ja pereelu paremale ühitamisele.

Meil on alust loota, et need väljakutsed ei ole Eestile kui väikeriigile üle jõu käivad – meil lihtsalt pole teist teed. Tõhus perepoliitika on ühtlasi ka tulemuslik julgeolekupoliitika, majanduspoliitika, regionaalpoliitika. Vaieldamatult on tegu eelnõuga, mis parandab juba uuel aastal meie perede heaolu ja toimetulekut, ent on samas ka investering tuleviku. Lastesse investeerimine toob küll tulu viie, kümne või 15 aasta pärast, aga kui me selle praegu tegemata jätame, siis ootavad meid hiljem ees märksa suuremad kulutused, mis tekivad laste vaesuses kasvamise tõttu. Kutsun teid üles kõnealust eelnõu konstruktiivselt, sooja südame ja avatud meelega menetlema ning seda vastu võtma. Jõudu ja jaksu! Täna, oli au!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, sotsiaalminister Helmen Kütt! Me avame läbirääkimised, kus saavad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Palun, Liisa-Ly Pakosta Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel! Ma enne tutvustasin teile selle punkti arutamise korda. Küsimusi ministrile ei esitata. Protseduuriline küsimus, Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Suur tänu, et märkasite tõstetud kätt! Mul on teile tagasihoidlik palve. Te ütlesite meile, et lugupeetud proua minister esineb poliitilise avaldusega. Olge hea, palun selgitage meile, mis asi on teie arusaama järgi poliitiline avaldus! Mille poolest erineb see seaduseelnõu seletuskirjast? Kas me hakkamegi nüüd kaks

nädalat enne valimisi iga päev selliseid poliitilisi avaldusi kuulama? Esialgu kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Riigikogu juhatus sai minister Helmen Kütilt kirja – see tuli Riigikogu esimehe ja juhatuse nimele –, et ta soovib esineda poliitilise avaldusega. Juhatus otsustas, et sellisena võib see avaldus saada siit Riigikogu puldist välja öeldud. See otsus on vastu võetud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 155 lõike 4 kohaselt, mille ma siin ka ette lugesin. Siin on ennegi tehtud poliitilisi avaldusi, millega seoses kas vastatakse küsimustele või ei vastata. See toimub juhatuse ja ministri kokkuleppel. Praeguses olukorras otsustati, et esinemise järel ministrile küsimusi ei esitata ja avatakse läbirääkimised, mille käigus võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad. See kord sai ette loetud enne, kui minister kõnelema asus. Kas Urmas Reinsalul on ka protseduuriline küsimus? Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mihhail oli siin veidi kuri, aga minu mõttekäik on selline, et tõepoolest, proua minister tegi poliitilise avalduse ja see õigus tal kodukorra seaduse järgi on. Tema poliitiline avaldus keskendus ühele seaduseelnõule – kindlasti olulise sotsiaalse mõjuga eelnõule –, aga mis põhjustel Riigikogu juhatus otsustas parlamendilt võtta võimaluse ministriga konkreetse poliitilise initsiatiivi teemal debateerida ja küsimusi esitada? Kas selle ettepaneku tegi minister või tegi selle ettepaneku Riigikogu juhatus ministrile? Te rääkisite kokkuleppel ja see kokkulepe on kindlasti poolte vastastikuse mõistmise resultaat. Aga millisel moel Riigikogu juhatus selle otsuse langetas ja mis motiividest lähtudes? Miks võtta meilt võimalus esitada küsimusi?

Aseesimees Laine Randjärv

Debatti ja läbirääkimisi pidada ning ministrile küsimusi esitada on võimalik siis, kui komisjon on eelnõu siia saali saatnud ja minister on tulnud seda meile esitlema. Siis on võimalik avada poliitilised läbirääkimised ja debatid ning ka küsimusi esitada. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Ma pole sugugi kuri, nagu Urmas ütles. Ma olen väga heatahtlik, mul on siiras protseduuri puudutav huvi. Kui see eelnõu tuleb saali esimesele lugemisele, kas siis juhatus ei lase ministril enam ettekandega esineda, kuna ta on seletuskirja meile juba ette lugenud?

Aseesimees Laine Randjärv

Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on ministril õigus seaduseelnõu ette kanda, see on ka tema kohustus. Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Minu arvates te ei vastanud kolleeg Urmas Reinsalu küsimusele, mis motiividel Riigikogu juhatus otsustas Riigikogu liikmetele mitte anda võimalust küsimusi esitada. Kelle initsiatiiv see oli?

Aseesimees Laine Randjärv

Selline initsiatiiv tuleb tavaliselt ministrilt, kes avaldusega esinevad. Nad soovivad vaid kõnelema tulla. Ka peaminister on siin avaldusega esinenud ja enne seda juhatusega kokku leppinud, et ei esitata küsimusi. Aga nüüd ma lõpetan protseduurilised küsimused ja annan sõna Liisa-Ly Pakostale. Palun, kaheksa minutit!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liit toetab kahtlemata kõiki algatusi, mis on suunatud Eesti rahva püsimisele ja laste olukorra parandamisele. Äsja meie ees kõlanud ministri poliitiline avaldus oli oma sisu poolest tõesti mõnevõrra üllatav, sest tegemist oli, olen täitsa nõus, eelnõu seletuskirja ettelugemisega. Mina kasutan praegu Riigikogu liikmena ning Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana võimalust tõstatada selle teemaga seoses just nimelt poliitilisi küsimusi, ka neid, mida minister ei käsitlenud, aga millele ta, ma väga loodan, ehk leiab aega vastata.

Esiteks me ootame muidugi siia pulti ka põllumajandusministrit, et ta räägiks maaelu toetuste vähendamisest 70 miljoni euro võrra kui poliitiliselt tähtsast küsimusest, ja kindlasti loodame, et sotsiaalminister teeb poliitilise avalduse ka siis, kui hakatakse vähendama vanemapensioni. Täpsemalt öeldes me muidugi ei looda, et vanemapensioni vähendama haka-

takse, aga kui see jutuks tuleb, siis loodame, et selle kohta ka eraldi avaldus tehakse. Ja loodame, et sellel korral on ka võimalik küsimusi esitada ja sisulist debatti pidada.

Lastetoetuste kasv on muidugi väga positiivne, aga mitu asja teeb meid selle juures siiski murelikuks. Me teame statistika põhjal, et perede mediaansissetulek kahaneb märkimisväärselt alates hetkest, kui perre sünnib teine laps. Langus on veelgi märkimisväärsem alates hetkest, kui perre sünnib kolmas laps. Just seetõttu on Eestis olnud edukas see perepoliitika meede, et alates kolmandast lapsest on lapsetoetuse kasv olnud märkimisväärselt suurem. Seda perepoliitika abinõu on kiitnud nii Eesti emad kui ka rahvusvahelised eksperdid. Kui me vaatame rahvastikuteadlaste koostatud graafikuid, näeme ka selle selget mõju laste sündide arvu kasvule.

Me teame ka seda, et paljulapselised pered moodustavad valijatest vaid tibatillukese osa – ainult 2,5% Eesti leibkondadest on paljulapselised pered. Samas iga viies laps Eestis kasvab sellises peres. Seetõttu peame täiesti kohatuks, et alates kolmandast lapsest on lapsetoetuse kasv ainult 4 eurot ja 10 senti. Loomulikult peab esimese ja teise lapse toetus ka suurene- ma, ent kehtestada kolmandast lapsest alates nii väike lapsetoetuse kasv võrreldes praegu kehtiva seadusega on meie hinnangul täiesti kohatu. See läheb vastuollu kogu senise rahvastikuteadlaste töö ja ka juba tõestust leidnud praktikatega.

Teine punkt, millele me poliitilises mõttes tahame tähelepanu pöörata, on kindlasti astmelisusest loobumine lapsetoetuste osas. Me ei ole kindlad, et selle mõju on korralikult analüüsitud. Me teame, et selline astmelisus ehk reegel, et ühe lapsetoetuse suurendamine suurendab automaatselt ka kõiki teisi lastetoetusi, on ennast õigustanud. Nüüd aga võib tekkida kahtlus, ega astmelisusest loobumine ei teeni äkki kavatsust hilisemates lastetoetuste regulatsioonides jätagi osa lastetoetusi tõstmata. Veel kord meeldetuletuseks: senine astmelisus on taganud selle, et pered saavad toetust vastavalt oma vajadustele.

Me teame, et koalitsiooniläbirääkimiste käigus kaaluti tõsiselt, kas mitte loobuda laste olemasolu korral tulumaksutagastusest. Kahjuks on nüüd välja öeldud, et kavatsetakse kolmeks aastaks loobuda vanemapensioni maks-

misest. Peame seda ühest lastetoetusest loobumist või selle edasilükkamist, nagu koalitsioon on seda nimetanud, lapsevanemate turvatunde seisukohalt väga ehmatavaks signaaliks. Rahvastikuteadlased on siinsamaski puldis kinnitanud, et igasuguste lastele ja peredele mõeldud toetuste kärpimisel on iibele märksa suurem mõju, kui toetuse rahaline väärtus seda eeldada lubab.

Lapse kasvatamine võtab aega vähemalt 18 aastat. Kui laps käib gümnaasiumis või kutsekoolis, siis peab pere teda ülal pidama 21. eluaastani, ja kui on tegemist tudengiga ülikoolis, siis arvestatakse lapsevanemate sissetulekut toetuse määramisel kuni üliõpilase 24-aastaseks saamiseni. On väga oluline, et kogu sellel pikal perioodil oleks lastega peredel kindel teadmine, et riik neid ei reeda. Et riigi pakutavat toetused püsivad ja et isegi kui juhtub see, millele president oma eilses kõnes tähelepanu juhtis, et üks lapsevanematest jätab pere maha, siis riigi toest pere ilma ei jää.

Me teame seda, et Eestis saavad vähem pensioni need naised, kes on lapsi kasvatanud. Võrdleme kaht naist. Mõlemad on väga tublid, teinud ühesugust tööd ühesuguse palga eest, aga see naine, kes on sealjuures veel ühe lapse või mitu last üles kasvatanud, saab vähem pensioni. Mida rohkem lapsi, seda väiksem pension on. Just seetõttu pakkus Isamaa ja Res Publica Liit välja vanemapensioni mõtte ja just seetõttu me võtsime vastu seaduse, et täiendavad maksed vanemapensionisse jõustuvad 1. jaanuaril 2015.

Me peame poliitiliselt, aga ka iibeküsimuste lahendamise seisukohalt täiesti vastuvõetamatuks, et ühtede lastetoetuste kasv tuleb teiste toetuste arvel. Jah, lapsetoetus peab suurene- ma, ent selleks ei tohi mitte mingil juhul kärpida teisi lapsevanematele mõeldud toetusi. Ministri kõnes torkas silma ka see, et rõhutati lasterikaste perede eriti suurt toetamist. Veel kord meeldetuletuseks: lasterikastele peredele on alates kolmandast lapsest ette nähtud lapsetoetuse kasv ainult 4,1 eurot. Sotsiaaldemokraadid on siin rääkinud kummikute ostmisest, aga selle 4,1 euro eest ei saa isegi mitte rannaplatüsid.

Me väga loodame, et nende arutelude käigus, mis Riigikogu saalis ees ootavad, jõutakse ära lahendada ka need küsimused. Lastetoetuste ühtlasem ja vajaduspõhisem kasv, seega

suurem kasv alates kolmandast lapsest ei tohi kindlasti kaasa tuua vanemapensiooni kärpimist ega isegi mitte selle edasilükkamist. Soovin meile kõigile konstruktiivseid arutelusid ja loodan, et laste sündide arv ei kasva 2018. aastaks mitte ainult tuhande võrra, vaid meie iive hakkab liginema rahvastiku taastootmise tasemele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, kolleeg Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head ametikaaslased! Valitsusliidu perepoliitika kava on ülimalt tähtis asi. Seda näitab fakt, et riiklike peretoetuste seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muudatused on nii kiiresti Riigikokku toodud. Riik, omavalitsused, kogu ühiskonna suhtumine peaks igati soosima ja soodustama seda, et inimesed, kellel on vähegi plaanis lapsi saada, neid ka saaksid. Tõtt-öelda teame seda juba ammu. Miks muidu on laste ja pere arengukavas aastani 2020 must valgel kirjas, et iga sent, mis me täna lastesse panustame, toob hiljem meile küllaga tagasi.

Nagu inimese elus, nõnda on ka riigi elus olemas tähtsad ja vähem tähtsad asjad. Jutt käib meie laste vaesuse leevendamisest. Vaesuses elab meil 44 000 last ja noort. Materiaalne kitsikus seab ohtu nende tervise ja hariduse, enesehinnangu ja eneseteostuse – ühesõnaga tulevikuväljavaated. Väga tähtis on kindlustada, et ükski laps ei kasvaks vaesuses ja ilmajäetuses, ei kasvaks kiiva. Ja teise kandi pealt, mida ebakindlam on lastega pere olukord Eestis, seda vähem sünnib meil lapsi ja seda rohkem pere loomise eas inimesi lahkub võõrsile.

Esimese ja teise lapse toetus on meil kümme aastat püsinud muutumatuna, praeguses vääringus teeb see 19,18 eurot. Eelnõu kohaselt kasvaksid tuleva aasta jaanuarist kõik universaalsed lapsetoetused. Pere esimesele ja teisele lapsele hakatakse maksma 45 eurot kuus ning kolmandale ja igale järgmisele lapsele 100 eurot kuus. Paljulapseliste pere toimetulekut parandab ka esimese ja teise lapse toetuse kasv.

2013. aasta lõpul oli Sotsiaalkindlustusameti andmetel lapsetoetust saavaid peresid Eestis kokku 158 585. Et parandada toimetulekuraskustes olevate pere eluolu, muudetakse toimetulekutoetuse määramisel laste tarbimiskaal võrdseks perekonna esimese liikme omaga. Samuti suurendatakse vajaduspõhiseid peretoetusi, mida makstakse väikese sissetulekuga peredele. Praegu on vajaduspõhise peretoetuse suurus 9,59 eurot kuus ühe lapsega perele ning 19,18 eurot kuus kahe ja enama lapsega perele. Tulevast aastast oleks vajaduspõhise peretoetuse suurus vastavalt 45 ja 90 eurot kuus. Tuleva aasta algusest hakkavad kõik toimetulekutoetust saavad lastega pered saama ka vajaduspõhist peretoetust, ja seda ainult avalduse alusel, ilma igasuguste lisadokumentideta.

Ega needki lastega peredele suunatud meetmed too veel jõukust majja, aga igal juhul liigume kindlasti edasi paremuse suunas. Ja nagu minister juba ütles, tuleb peale rahaliste toetuste lähiaastatel laste tarvis välja arendada kõiksugu teenuseid. Kõigepealt muidugi kindlustada lastehoiu- või lasteaiavõimalus, tasuta koolitoit gümnaasiumi lõpuni jms. Meie ühine jõukus on aastatega kasvanud ja maailma mõistes oleme siiski rikas riik. Kogu küsimus taandub sellele, mis on riigi ja rahva jaoks tähtis ja mis vähem tähtis. On kindel, et meie lapsed peavad üles kasvama inimlikes oludes, peavad saama välja arendada oma andeid, ja seda siinsamas Eestis. Siis ei pea me neid aastate pärast kusagilt mujalt koju tagasi kutsuma. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Marika Tuus-Laul Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid, meie praegune koalitsioon, on hakanud armastama Tallinna Televisiooni. Tere tulemast! Aga uus valitsus on tõepoolest juba mõnda aega ametis olnud. Paraku ei näe ma peale lubaduste veel mitte mingisuguseid tegemisi. Mis on tegelikult muutunud? Rahvas ootab muutusi paremuse poole, aga muutunud ei ole midagi. Valitsus vahetus, poliitika on aga sama. Aktsiiside tõus, muud hinnatõusud, pensionide väik-

sem tõus, kui pensionivalem ette näeb, inimeste massiline väljaränne, majanduslangus jne, jne. Jah, tõepoolest suurendatakse nüüd, vahetult enne järgmisi Riigikogu valimisi, lastetoetusi. Kuid ma meenutan, et reformierakondlik valitsus teeb seda kümme aasta jooksul esimest korda ja see pole kuigi märkimisväärne samm, sest toetuste kasv on ikkagi väga väike.

Ja teise käega võetakse see raha tagasi: tõuseb maagaasiaktsiis, mis toob kaasa hinnaralli, kerge kütteõliga kütjatel kaob ära aktsiisisoodustus ja kütteõli hind tõuseb 20–30%. Võib ju heaks mõtteks pidada alkoholiaktsiisi kiirendatud korras tõstmist mitmel järgmisel aastal, aga tegelikult annab see inimestele signaali, et kui tarbite alkoholi, siis toetate meie riiki. Nagu me teame, tõmmatakse koomale teeremondisummasid, mis on juba täiesti kurjast – umbes nii, et vaadake seal ääremaal, kuidas ise hakkama saate. Jäetakse pooleli lapsi kasvatanud inimeste lisapensioni saamise viimane etapp, vastuvõetud seadusele lüüakse käega. Jätkub parempoolne poliitika langetada tulumaksu, mille vastu on sotsiaaldemokraadid varem aktiivselt võidelnud, nüüd valitsuses olles ollakse sellega aga täiesti rahul. Raha riigikassas jääb ju veel vähemaks ning see tähendab vähem tervishoidu, vähem politseid, vähem kiirabi, haridust ja rohkem jõukate toetamist. Tulumaksu langetamisest võidavad ju jõukad. Tuhandeid eurosid hakkavad 1% võrra tulumaksu languse pealt tasku panema firmade suuromanikud, kes dividenditulu välja võtavad, ja riik jääb veelgi õhemaks. Ja ikka viivad suurettevõtted, välismaised kommertspangad, võimsad kaubandusketid ja paljud teised siit kasumi maksuvabalt välja ning pangad aina rikastuvad. Seega jätkub reformierakondlik pankadele kasumi teenimise edukas projekt.

Midagi uut on ka: töövõimetud, invaliidid tahetakse tööle panna. Ainult ei saa praegu aru, kus, sest töökohti ei jätku ka töövõimelistele. Loodame, et selle reformiga läheb hästi – vaatame! Ma ei näe aga praegu ühtegi uue valitsuse ettepanekut, kuidas massilist väljarännet pidurdada ja inimeste madalaid palkasid tõsta. Madalad palgad on aga praegu Eestis kõige suurem julgeolekurisk. Just see on riigile ohtlik, kui inimesed pole oma riigiga rahul. Samas kirjutas tänane Äripäev Maailmapanga raportist, kus väidetakse, et palga kasv hoopis-

ki ohustab Eestit. Meie majanduslanguse põhjuseks olevat hoopis soe talv ja Estlinki kaabli kaudu saadud odav elekter, väitis täna valitsuse nõunik Maris Lauri. Talv mõjus energeetikasektorile halvasti, ütles ta. Enam selgemalt ei saa välja tuua meie valitsuse põhimõtet, et mida rohkem rahvast koorid, seda paremini meil läheb. Mida rohkem me aktsiise, käibemaksu ja elektri hinda tõstame, mida suuremad on kodukulud, seda parem riigile. Seda rahva koorimise põhimõtet oleme siin Eestis näinud juba aastakümneid ning praegune vahevalitsus kahjuks rakendab sedasama printsiipi. Suur tänu!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sulgen läbirääkimised, sest rohkem kõnesoove ei ole. Tänane päevakord on ammendunud.

2. Vaba mikrofon

Asesimees Laine Randjärv

Peale haamrilööki on võimalik ennast registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Meie peaminister Taavi Rõivas on korduvalt kinnitanud, et tema Tallinna Televisiooni esinema ei tule. Täna aga oli päris meeldiv ka ühele ministrile öelda tere tulemast Tallinna Televisiooni – Helmen Kütt tuli kõnepulti ajal, kui pealinna televisioon siit saalist ülekannet teeb. Nii et midagi pole teha, media mängib meie elus väga suurt rolli.

Tänaseid hommikusi ajalehti lapates hakkasin ma mõtlema, kuhu suunda Eesti ikkagi läheb. Me elame kui pseudomaailmas. Kas õigem on öelda habemega naine või kleidiga mees? See on justkui meie tänase päeva põhiprobleem. Sellest räägib riigiraadio, räägivad teised raadiokanalid ja televisioon. Ja samas küsib nõutu ema, kuidas ta küll seletab oma lastele, miks onu kannab kleiti. Milliseks meheks minu poiss ükskord kasvab? Teine laps, küll pisut suurem, küsib, kuidas saada hakkama, kui ema pensionist ei jätku isegi hooldekodu tasuks, rääkimata ravimite ostmisest ja muudest vajalikest kuludest.

Enne lõunat aga kuulsime raadiost pommuidist: meie kiidetud Eesti majandus on lange-

nud 1,9%. Alles üleeile hõisati uudisena välja, et Venemaa majandus on põhjas: enam see ei tõuse rohkem kui 2%. Meie langeme 2%, aga meie oleme tublid. 20 aastat on meie majandust kommenteerinud analüütik Maris Lauri, kes nüüd nõustab peaminister Taavi Rõivast. Nagu eelkõneleja juba ütles, ruttas Maris Lauri täna rahvast lohutama, et ega meie, eestlased, ise süüdi pole – soe talv oli ja soomlaste elekter on odav, sellepärast ei saanud firmad oma hiigelkasumeid kätte. See, et rahval oli kergem elada sellel soojal talvel, meie valitsuse nõuandjat ei huvita, sest siis riigi majandus justkui hakkab. Kuidas majandust elavdada, seda proua Lauri öelda ei oska.

Aga võtad kätte Tallinna ajalehe Roheline Pealinn värske numbri ja leiad kohe ühe lahenduse. Põlvamaa Hoiu-Laenuühistu esinaine Helle Virt soovib Eestile ühistulist liikumist, ühistulist pangandust ja Tallinnale võimsat ühistupanka. Tema arvates suudaksime vaid üheskoos majandust elavdada. Kahjuks oleme Reformierakonna juhtimisel siiani ühistulist liikumist pehmelt öeldes ignoreerinud, kui mitte öelda, et hävitanud. Aga me teame, et kõik, mis tuleb Tallinnast, on halb. Delfi korraldatud uuring küll näitas, et umbes pool elanikkonnast toetab isegi astmelist tulumaksu. Ent tasuta transport on halb, teede remont on halb, tasuta koolilõunad on halvad, linna üürikorteriid on halvad. Kõik on halb, mis tehakse Tallinnas. Kuid samal ajal rahvas on sellega väga rahul. Ühistupangast ei tohi üldse viimasel ajal rääkida, seda rünnatakse väga räigelt.

Nii me siis elame ja hääbume aegamööda. Täna Postimees kirjutab, et 142 vallas on rahvastiku arv pidevalt vähenenud ja vaid 19 valda Eestis arenevad. Sellisesse seisusse oleme jõudnud. Minu soovitus teile, kallid Eesti inimesed, kes te elate nendes 142 vallas: püüdke homsest hakata elama nii, tegema nii, olema nii, nagu tehakse Tallinnas! Mitte Toompeal, vaid all-linnas. Kogemus näitab, et Tallinn ja linnapea Edgar Savisaar on õigel teel – Tallinn areneb, ülejäänud Eesti aga hääbub. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Teine nädal järjest rääkida ühest ja

samast asjast on veidi imelik, aga kuna tegemist on tsensuuriga, siis võiks üle korrata. Nimelt tuletan meelde, et nädal tagasi ma võtsin sõna seoses sellega, et europarlamenti liige Tunne-Välde Kelam avaldas ühe artikli Postimehes ja laimas mind. Mul isiklikult oli ettekujuetus normaalsest demokraatlikust meediast selline, et kui sinu kohta suures lehes valetatakse, siis peaks see leht avaldama pärast sinu artikli, kus sa lükkad selle vale ümber. Seda kahjuks ei juhtunud ja ma pidin siit puldist selle asja välja ütlema.

Aga selgus, et säärane õnnetus pole tabanud ainult mind – europarlamenti liige Tunne Kelam valetas ka Eesti Keskerakonna esimehe Edgar Savisaare kohta. Miskipärast ei soovi praegused poliitikud rääkida sellest, mis neil kavas on ja mida nad plaanivad ära teha europarlamentis. Ainult sõimu ja laimu kuuled. Nii kirjutas Kelam Edgar Savisaare valitsuse, nn Rahvarinde valitsuse kohta, et see koosnes Moskva käsilastest. Luuakse uus reaalsus, mis ei vasta absoluutselt tõele! Tsiteerin Edgar Savisaart: "Eestile iseseisvuse toonud Rahvarinde valitsusse kuulus ka helilooja Lepo Sumera. Rahvarinde valitsuse välisminister oli president Lennart Meri. Lennart Meri nime kandval kõrgetasemelisel konverentsil arutati mõned päevad tagasi Eesti, Euroopa ja maailma muutunud julgeolekuolukorda. Ja siis veel mõned päevad hiljem kisub Kelam tema nime mutta, tembeldades ka tema kui Savisaare valitsuse ministri Moskva käsilaseks. Kas Kela mil häbi ei ole?" Häbi tal muidugi ei ole, sellest me saame suurepäraselt aru.

Savisaar kirjutab oma artiklis veel (hiljem ma selgitan, miks ma seda tsiteerin): "Kelam ütleb, et Savisaar ajab poliitikat, mis vastandub Eesti huvidele. Küsin vastu: "Kas Keskerakonna poliitika, mis kutsub looma Eestis äraelamist võimaldava euroopaliku palgaga töökohti, vastandub Eesti huvidele? Kas tasuta koolilõunad, mis Keskerakonna initsiatiivil sisse viidi, vastanduvad Eesti huvidele? Kas tasuta ühistransport, mis leevendab raskel ajal perede, eriti paljulapseliste perede olukorda, vastandub Eesti huvidele? Kas munitsipaalelamuehitus, mida nüüd tahetakse arendama hakata valitsuse tasemel, vastandub Eesti huvidele? Millest me räägime?" Ma tsiteerisin siin pikalt Edgari, sest tema kirjutas ka artikli. Miks ma räägin tsensuurist? Tunne Kelam võib suvalist

valet avaldada, aga vastuväiteid ei avaldata. Edgar Savisaar kirjutas artikli, milles on faktiliselt iga sõna õige, saatis selle Postimehele, aga Postimees ei suutnud seda kirjutist vastu seks Kelamile avaldada.

Kuulge, asi hakkab naljast kaugel olema. Vägisi tuleb meelde kahe Rootsi kirjaniku, Per Wahlöö ja Maj Sjöwalli romaan "31. korruse hukk". Kunagi tehti sellest ka film ja kui ma õigesti mäletan, siis Lembit Ulfsak mängis seal peakangelast. Ma muidugi ei jõua siin ümber jutustada, millest seal juttu on, aga praktiliselt on lugu praegu niiviisi, et võib-olla Riigikogu ja mõned meediaallikad veel üle terve riigi ongi ainsad võimalused rääkida tõtt ja vastu vaielda. Tahes-tahtmata tekib küsimus, mida praegu minult küsivad inimesed üle terve Eesti, ja küsivad seda mitte vene keeles, vaid küsivad seda eesti keeles: kas me sellist riiki tahtsime? Ja lõpetuseks veel üks lause, mis jäi kõlama ühest minu telefonivestlusest möödunud nädalal: isegi Vene ajal ei olnud propaganda ja ajude loputamine nii tohutu, nagu see on praegu Eesti meedias. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Austatud proua juhataja! Head sõbrad! Eelmise nädala neljapäeval võeti siin rõõmsalt vastu käibemaksuseaduse muutmise seadus – seesama, mille president tagasi lükkas. Neljapäeval võeti see ikkagi vastu. Ega siin pikalt ei ole sellest midagi rääkida, kõik on ära räägitud. Aga jah, millegipärast arvati, et mingi väike osa ettevõtjaid on petturid, ja otsustati karistada kõiki. Las aga kirjutavad deklaratsioonide oma 1000-euroste arvete kohta, las esitavad neid iga kuu. Karistati kõiki ja rong oleks nagu läinud.

Aga vahepeal helistas mulle mitu raamatupidajat, kes olid tulivihased ja mitte ei palunud, vaid lausa nõudsid, et ma läheks pulti ja räägiks asjast. Nimelt ei ole see asi niisama lihtne, nagu meile tundus neljapäeval. Meil on ju hulk väikefirmasid, kus iga kuu ei olegi raamatupidajal midagi teha. Kord aastas tehakse aastaaruanne, see ongi kõik. Aga kui sellises firmas on ikkagi aasta jooksul kümme arvet esitatud, mis on juhuslikult vähemalt 1000-eurosed, siis tuleb raamatupidajale maks-

ta iga kuu palka. Väikeettevõtjad peavad endale soetama raamatupidamisprogrammi, mis maksab hunniku raha. Need on päris suured väljaminekud. Loodetav maksutulud, mis sellega saadakse, on võib-olla 30 miljonit, aga kulud nii riigi- kui ka erasektorile on tunduvalt suuremad.

Peale selle on siin niisugune nüanss, mida raamatupidajad teavad väga hästi, et suur osa ettevõtjaid töötab konsignatsiooni kasutades: nad annavad kauba konsignatsioonilattu. Tähendab, arve kirjutatakse välja 15. mail ja samal päeval tekib ka käibemaksukohustus, aga sellel, kellele kaup antakse üle kuuks ajaks või kaheks või kolmeks kuuks, et see seisaks konsignatsioonilaos, tekib käibemaksukohustus alles kahe või kolme kuu pärast. Nüüd siis hakatakse neid käibedeklaratsioonide esitama, omavahel võrdlema. See on igavene hunnik andmeid, kindlasti tegeleb sellega mingi nutikas arvutiprogramm. Ja too arvutiprogramm tembeldab nii arve esitaja kui ka kauba vastuvõtja mõlemad käibemaksupetturiteks. Maksuameti juurde tuleb luua mingi lentsalk, kes hakkab tegelema karistusoperatsioonidega. Üle terve Eesti peavad nad ringi sõitma ning neid andmeid käsitsi võrdlema ja ümber arvutama. Nii et segadust kui palju. Räägitakse küll, et maaslamajat ei lööda, aga seda õnnetut väikeettevõtjat lüüakse.

Aga veel kaks seadusmuudatust algatati eelmise nädala neljapäeval. Ühega lõpetatakse 64-euroste transporditoetuste maksmine, mis oli väga suureks abiks paljudele väikeettevõtjatele, teisega tõmmatakse ametiauto kasutamisel käibemaksu mahaarvamine 50% peale. Samas võib ametiauto olla ainuke võimalus töökohta pääseda, kui sa elad kuskil maakohas ja töötad linnas või teises maakohas. Nii et see on küllaltki kõva löök just nimelt väikeettevõtjate pihta. Kogu aeg räägitakse, et väikeettevõtja on see, kes Eestit ülal peab ja toidab, et see on meie majanduse alus. Ja nüüd selline löök tema pihta!

Kõik see on tehtud Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koalitsiooni koostöös. Ma saan aru sotsidest – nemad on lugenud oma klassikuid ja mäletavad lauset, et proletariaat on kapitalismi hauakaevaja. Aga kuidas said sellega hakkama reformerid, ma ei kujuta hästi ette. Nad on võimekad inimesed, neil on kas omal firma olemas või on see sõbra nimele

vormistatud, ja kindla peale on ka raamatupidajaid, kellega nad suhtlevad. Igal juhul raamatupidajad ütlesid mulle nii, et nagu oma arsti ei tasu välja vihostada, ei tasu välja vihostada ka oma raamatupidajat – see võib kurvalt lõppeda. Kui mõni poliitik võib-olla lootis, et valimiste puhul saab mingid pastakad või lendlehed oma firma kuludesse kanda, siis nüüd, kui nad kavatsevad oma raamatupidajale midagi sellist pakkuda, siis raamatupidaja ütleb, et ei-ei, sinu poliitiline tegevus ei ole olnud minu huvides ja mine selle arvega, kuhu tahad. Nii et inetult see tehti. Aga raamatupidajad on minu kaudu oma sõna öelnud ja raamatupidajaid on palju – nad on päris arvestatav osa kõigist töötajatest, Eesti elanikkonnast, sh ka valijatest. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Seisan siin teie ees sellepärast, et seisus kohustab. Olen aastatel 2004–2009 juhtinud Euroopa Parlamendis Moldova delegatsiooni. Olen suhelnud idapoolsete piiririikide esindajatega väga palju kordi. Ukraina kriis tähendab Eestile suurt vastutust. Meie oleme need, kes tunnevad olukorda Moldovas, Gruusias, Valgevenes, Armeenias ja Aserbaidžaanis, rääkimata Ukrainast. Me tunneme seda kordi paremini kui meie Lääne kolleegid. Mina isiklikult olen Moldovast lahku löönud Transnistrias käinud korda kolm ja kuulnud demagoogilist juttu rahva tahtest, samal ajal kui 2000 n-ö Vene rahuvalvajad jätkavad pesitsemist Transnistrias, ehkki pidid sealt lahkuma aastatuhande alguses. Muide, Tiraspoli kesklinnas kõrgub hiiglasuur Lenin ja rahaühikuks on rubla. Transnistrias ei ela kõige enam mitte moldovlasi ega venelasi, vaid ukrainlasi.

Aga nüüd asjast. Eile levis meie meedias ülimalt alarmeeriv uudis: "Rogozin: Transnistria elanike palvekirjad jõudsid Moskvasse". Vene asepeaministri Dmitri Rogozini sõnul õnnestus tal Transnistriast välja toimetada palvekirjad, milles sealsed elanikud paluvad Venemaad, et see tunnustaks kõnealust Moldova separatistlikku piirkonda. Rogozin osales 9. mail Transnistrias võidupüha pidustustel. Tema sõnul ei suutnud Moldova võimud Chisinau

lennuväljal Vene valitsusdelegatsiooni lennukit läbi otsides palvekirja ja allkirju sisaldanud karpe leida. Moldova teatas laupäeva õhtul, et "konfiskeeris materjalid, et need läbi vaadata". Chisinau võimud taunisid Rogozini ebaproduktiivset tegevust ja provokatiivseid avaldusi, mis "ei aita Transnistria konfliktis edusamme teha". Rogozin omakorda süüdistas Moldova võime "provokatsioonis, mil on tõsised tagajärjed meie kahepoolsetele suhetele". Kuulge, härrased ja proud, mis see siis on kui mitte ähvardus?

Krimmi sündmused on andnud alust kahtlusteks, et Moskva võib järgmisena võtta sihikule poole miljoni elanikuga Transnistria. Olgu öeldud, et Transnistria Ülemnõukogu esitas 16. aprillil Venemaa presidendile, Riigiduumale, Föderatsiooninõukogule, ÜRO-le ja OSCE-le palve tunnustada piirkonna iseseisvust. Tuletan meelde, et Transnistria on isehakanud moodustis, mida pole tunnustanud mitte ükski maailma riik, kaasa arvatud Venemaa. Mis aga on oluline: tegemist on nn külmutatud konfliktiga. Teades ja tundes Kremli käekirja, tuleb olla erilisel valvel, mis samm järgneb nendele palvekirjadele. Olen üpris kindel, et see on eelmäng millelegi, millega Venemaa soovib näidata, kelle mõju alla kuulub Moldova.

Aastaid igal pool Euroopas esinedes olen alati alla kriipsutanud: Euroopa Liidus võetakse Moldovat tema territoriaalses terviklikkuses, st koos Transnistriaga. Moldova oli, on ja jääb Euroopa riigiks. Moldova on Euroopa Liiduga piirnev riik. Neli miljonit moldovlast tähendab, et 500 miljoni elanikuga Euroopa Liit saab Moldova valmisoleku korral Moldova Vabariigi lihtsal moel oma liikmeskonda liita. Ent kergemate killast pole see Moldova Euroopa Liitu astumise teema Brüsseli koridorides kunagi olnud. Iga kord, kui ma viie aasta vältel Moldovas Euroopa Liidu välispoliitikat ajamas käisin, tuli oma kolleegidele alatasa lahti mõtestada nähtusi, mida meie paraku teame sünnist saati. Seesama kogemus kulub marjaks ära ka nüüd ja võib-olla eriti just nüüd, et seletada oma Lääne kolleegidele, kuidas ja miks on vaja tagada idapartneritele pääs euroliitu. Lääs peab meie kunagisi saatusekaaslasi tõsiselt võtma ega tohi neid n-ö halli tsooni jätta. Olen veendunud, et meie suudame Eesti välispoliitikat ajada selliselt, et Moldova

ei peaks oma saatuse pärast muretsema. Austatud kolleegid, lugupeetud juhataja, armsad televaatajad, tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma millegipärast arvasin tänase päevani, et Riigikogu vaba mikrofon esmaspäeviti on ikkagi Riigikogu pärusmaa ja et Riigikogu vabas mikrofonis saavad rääkida nii opositsiooni- kui ka koalitsioonisaadikud. Teinekord on tõstatunud küsimus, miks Riigikogu liikmed vaba mikrofonis nii vähe kasutavad. Mujal maailmas on see ju täiesti tavaks, et seal räägitakse paljudest asjadest, ka nendest, mis päevakorda sisse ei mahu. Täna sain teada, et Riigikogu infotund on osa Tallinna TV-st. Ma pean väga lugu sellest, et Tallinna TV teeb siit saalist ülekandeid, aga nii öelda ei tohi, et igäüks, kes võtab vabas mikrofonis sõna, justkui poseeriks avalikult Tallinna TV-le.

Ma ei uskunud täna ka seda, et sotsiaalministri ülioluline poliitiline avaldus lööb opositsioonipoliitikute päevakava ja mõttemalli sassi. Tegelikult see oli sotsiaalministrilt väga jõuline ja väga tähtis avaldus. Ma toonitan siinkohal veel, mis ikkagi hakkab muutuma. Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid leppisid koalitsiooni moodustades kokku, et lapsetoetus esimese ja teise lapse kohta kasvab 45 euronis kuus ning alates kolmandast lapsest 100 euronis kuus. Päril palju suureneb ka vajaduspõhine peretoetus: 2014. aastal on ühe lapsega pere vajaduspõhine peretoetus 9,59 eurot, 2015. aasta algusest aga 45 eurot. Kahe ja enama lapsega pere vajaduspõhine peretoetus suureneb 19,18 eurolt 90 euronis. Vajaduspõhise peretoetuse kulud kasvavad hinnanguliselt 4,8–7,3 miljoni euro võrra ning vajaduspõhise peretoetuse kulu kokku on 2015. aastal 8,4–12,8 miljonit eurot.

Kuulsime täna siin vaba mikrofonis, kui saamatu on praegune vahevalitsus. Aga uskuge, see vahevalitsus alustab väikeste, ent väga tähtsate sammudega. Sotsiaalminister just seda tegigi ning see pani kogu opositsiooni kihama. Minu peres on üles kasvanud kolm last. Nad on olnud head lapsed, neist on kasvanud tublid inimesed, kes on läinud oma teed. Ma loodan, et ma tean kõikide meie emade tundeid ja mõistan, kuidas nad südames rõõmustavad selle üle, mida sotsiaalminister siin täna rääkis. See on väike hüpe, aga see on väga suure tähtsusega hüpe meie sotsiaalses keskkonnas. Proua Marika ütles, et peredele antakse juurde väga vähe. Mina arvan, et väga paljud emad täna rõõmustavad ja on nõus, et astutakse märkimisväärne samm perede toetuseks.

Eile oli emadepäev ja täna on võib-olla juba kohatu öelda, et head emadepäeva. Küllap aga eile sotsiaalminister ja mitmed meist õnnitlesid paljusid emasid. Me surusime neil kätt ning saatsime neile kaarte ja sõnumeid. Ma usun, et täna emad naeratavad kodudes. Ja nad naeratavad ka seetõttu, et lastetoetused suurenevad, et paljud pered saavad natukenegi rõõmu tunda. Soovin tänagi kõikidele emadele kaunist kevadet! Ja uskuge, väikesi, aga tähtsaid samme jätkab praegune valitsus veel pikalt. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, tänane istung on lõppenud. Suur tänu kõikidele kohalviibijatele! Kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 16.03.

Istungi kestus 1 tund ja 3 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 13. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (659 OE) esimene lugemine

2. Riigikogu otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (660 OE) esimene lugemine

3. Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu (597 SE) teine lugemine

4. Erakonnaseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimene lugemine

5. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) esimene lugemine

6. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (651 SE) esimene lugemine

7. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (629 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 14. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Proua juhataja! Austatud Riigikogu! Mul on üle anda arupärimine õiguskantsler Indrek Tederile, see puudutab vaenu õhutamist ajalehes Stolitsa. Arupärimine on formuleeritud nelja küsimusena. Esiteks, millisel määral on ajaleht Stolitsa tegevus, st Venemaa ametlike seisukohtade ja propagandavalede edastamine

ning lugeja järjekindel veenmine, et Eesti riik kohtleb Vene elanikkonda ebaõiglaselt, praeguse Ukraina kriisi esilekutsumise asjaolude valguses vastuolus põhiseaduse §-dega 12 ja 48, mis keelavad rahvusliku vihkamise õhutamise ja ühingud, mille eesmärk on põhiseadusliku korra vägivaldne muutmise? Teiseks, kas Tallinna linn on ajalehte Stolitsa välja andes järginud põhiõiguste ja vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava? Kolmandaks, kas härra õiguskantsler on läbi viinud mõne järelevalvemenetluse, mis puudutab Tallinna ajalehtede Stolitsa ja Pealinn väljaandmise õiguspärasust, põhiõiguste ja vabaduste järgimist või heast halduse tavast kinnipidamist? Kui on, siis millised on tulemused? Neljandaks, kas Tallinna linna eelarve vahendite kasutamine ajalehtede Stolitsa ja Pealinn väljaandmiseks on seaduslik? Järelepärimise on esitanud rahvasaadikud Vahtre, Parts, Kiisler, Reinsalu ja Pakosta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuue Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel annan üle arupärimise peaminister Taavi Rõivasele. Arupärimine puudutab majanduskasvu kesiseid väljavaateid. Eile avaldati Eesti majandusnäitajad esimese kvartali kohta ja selgus, et majanduskasv on pidurdunud. Erinevalt meie lõunanaabritest langes meie sisemajanduse kogutoodang 1,9%. Olukorras, kus Eesti riik tegutseb Rahandusministeeriumi eeldatava prognoosi kohaselt, mille järgi majandus pidanuks 2014. aastal kasvama 2%, tuleb tõsiselt mõelda riigieelarve korrigeerimisele. Teatavasti SKT muudatused kohe maksulaekumisi ei mõjuta, aga mõne aja pärast hakkavad need ilmselgelt mõjutama järgmise aasta eelarve planeerimist. Mainitud 1,9%-ses majanduslanguses ei ole ka veel näha selget mõju,

mis tuleneb Ukraina sündmustest. Üheks majanduslanguse põhjuseks on nimetatud sooja talve, mis vähendas majapidamiste küttearveid. Samas ei väljendu vähenenud kodukulud säästumäära kasvus. Seega ei saa oletada, et inimesed hoidsid kodukulusid kokku ja panid selle raha kõrvale. Vastupidi, tundub, et see raha läks siiski eratarbimisse ja kajastub seega ka kogutoodangus. Sellest olukorrast tingituna küsime peaministrilt neli küsimust. Neist viimane puudutab peaministri eelkäija Andrus Ansipi lubadust, kes seitse aastat tagasi lubas viia Eesti 15 aastaga viie rikkaima Euroopa riigi hulka, aga tegelikkuses ei ole meie SKT isegi mitte uuesti 2007. aasta tasemele jõudnud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne, kui ma kutsun järgmise inimise kõnepulti, ütlen, et palun olge saalis natuke vaiksemalt, austatud Riigikogu. Sumin on nagu mesilastarus!

Imre Sooäär

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun vabandust, Imre Sooäär! Sumin ei ole vaibunud. Palun jätkake!

Imre Sooäär

Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjon annab oma 12. mai istungil tehtud otsuse põhjal üle eelnõu "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine". Teatavasti on hiljutised Riigikogu koosseisu muutused tinginud ka Riigikogu välisdelegatsioonide muutmise ja Riigikogu väliskomisjon on oma otsused teinud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetluse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Samuti olen vastu võtnud kaks arupärimist ning kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees need

adressaadile viivitamatult. Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 86 Riigikogu liiget, puudub 15. Läheme tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (659 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun natuke rohkem tähelepanu, liiga suur sumin on saalis! Kes soovib vestelda, võib seda teha mujal. Esimene päevakorrapunkt on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 659 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli väliskomisjoni aseesimehe Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Väliskomisjon arutas kahel aprillikuu istungil OSCE Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu muutmist Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekute alusel. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek on nimetada OSCE Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni liikmeks senine asendusliige Jaak Allik ning asendusliikmeks Barbi-Jenny Pilvre-Storgård. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek on esitada delegatsiooni asendusliikmeks Juhan Parts ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanek on esitada delegatsiooni asendusliikmeks Jaanus Tamkivi.

Väliskomisjon otsustas esitada Riigikogu otsuse eelnõu Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu muutmiseks, toetades Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekuid. Muudatusettepanekute tähtpäev oli 2. mai s.a, aga neid ei esita-

tud. Väliskomisjoni 5. mai istungil otsustati konsensuse alusel järgmist: teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 659 Riigikogu täiskogu teisipäeva, 13. mai istungi päevakorda, viia läbi eelnõu lõpphääletus ja eelnõu otsusena vastu võtta. Väliskomisjoni ettekandja eelnõu esimesel lugemisel on teie ees. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Enn Eesmaa! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhativkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 659 lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarset Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 659. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse poolt on 75 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 13.)

2. Riigikogu otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (660 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on keskkonnakomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu 660 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel teile tutvustada keskkonnakomisjoni esitatud otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu. Keskkonnatasude seaduse § 56 lõike 1 järgi nimetatakse Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmeteks neli liiget Riigikogu otsusega Riigikogu keskkonnakomisjoni ettepanekul. Kuna rahandusministri 20. jaanuari 2011. aasta käskkirjaga nr 8 kinnitatud Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus põhikirja punkti 4.3 järgi nimetatakse nõukogu liikmed kolmeks

aastaks, siis loetakse nõukogu liikmete Rein Randveri ja Tõnis Kõivu volitused lõppenuks tähtaja möödumise tõttu. Siim Kabritsa kui nõukogu liikme volitused on lõppenud tema Riigikogu liikme volituste lõppemisega 26. märtsil 2014. Lähtudes eelnevast ja keskkonnakomisjoni 5. mai 2014. aasta otsusest, esitab keskkonnakomisjon Riigikogu otsuse eelnõu ettepanekuga nimetada Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) nõukogusse Riigikogu liikmed Kalev Kotkas, Rein Randver ja Tõnis Kõiv. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rainer Vakra! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhativkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 660 lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks.

Head kolleegid, austatud Riigikogu, panen hääletusele keskkonnakomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu 660. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastu oli 1 ja erapooletuks jäi 4. Seega on eelnõu otsusena vastu võetud. (Tabel 14.)

3. Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu (597 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu 597 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Meeldivat hommikutundi, head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! 30. aprilliks ei laekunud selle eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut. Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma 6. mai istungil neljanda päevakorrapunktina. Otsustasime ise, n-ö oma tarkusest teha selle eelnõu kohta ühe tehnilise muudatusettepaneku, mis lähtus sellisest loogikast, et kuna eelnõu mõttes väga kiire aeg ja lipupäev – veteranipäev, 23. aprill – on möödunud, siis võiks eelnõu haka-

ta kehtima üldises korras, s.t kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, mitte esialgse kava järgi Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Meie konsensuslik otsus oli, et täna võiks olla see tore kuupäev, mil selle eelnõu teine lugemine lõpetatakse. Kui see on, head kolleegid, teie enamuse tahtmine, siis oleks tore, kui saaks selle eelnõuga tulla kolmandale lugemisele 21. mail s.a. Teeme ettepaneku see eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh, oli tore!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove samuti ei ole. Eelnõu kohta on tehtud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Muudatusettepaneku on teinud põhi-seaduskomisjon ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 597 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Erakonnaseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Neljas päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Valdo Randpere algatatud erakonnaseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 497 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Olen teie ees eelnõuga, mille kohta võib öelda, et see ei ole mitte ainult väga hea eelnõu, vaid see on ka kaua tehtud kaunikene. Ma esitasin selle tegelikult eelmise aasta septembri lõpul ja peale seda, nagu olete kindlasti tähele pannud, on läinud rohkem kui seitse nädalat, mis on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses ette nähtud ühe eelnõu komisjonis menetlemiseks. Nimelt oleme seda eelnõu kooskõlastanud, juriidilisest küljest väga tõsiselt vaagunud, mitu korda töögrupiga kokku saanud ja eri versioonid arutanud. Seega ei ole esialgsest variandist eriti palju järele jäänud, nii et tegelikult olen ma täna teie ees juba muudetud kujul eelnõuga. Kui ma esialgse eelnõu puhul rääkisin

sellest, et tuleks muuta kohaliku omavalitsuse valimise seadust, siis peale järelemõtlemist, arutamist ja konsultatsioone olen jõudnud järeldusele, et eelnõu eesmärgi saavutamiseks on otstarbekam kontsentreeruda ning fookustada erakonna- ja reklaamiseaduse valdkonnale.

Räägin mõne sõnaga, mis on selle eelnõu sisu ja tagamaad. Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus täpsustada valimisagitatsiooni ja reklaami reeglistikku, kuivõrd praktikas ilmneb üha enam juhte, kus valimisagitatsioonile ja reklaamile sätestatud piiranguid eiratakse ja kampaania korraldamiseks kasutatakse maksu- maksja raha. Eelnõus täpsustatakse avalike vahendite kasutamise piirangut ning nähakse ette, et Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon koostab eraldi juhendi valimiskampaania korraldamiseks või selleks kasutatavate avalike vahendite kasutamise selgitamiseks ja täpsustamiseks. Ebaausa reklaami piiramise eesmärgil tehakse muudatused reklaamiseadusesse, mis määratleb selgelt, et valimiskampaaniat on võimalik teha vaid oma vara arvel. Eesmärk on saavutada olukord, kus avalikest vahenditest ei ole võimalik valimisreklaami toetada ning välistatakse poliitiline agitatsioon maksu- maksja arvel.

Nagu öeldud, seaduse eesmärk on takistada reklaamikampaaniate korraldamist avalike vahendite eest ja luua olukord, kus reklaamikampaaniat saab teha ainult oma raha eest. Kuna avaliku raha kasutamine valimiskampaaniaks on levinud ja korduv tegevus, mille puhul hea tavaga ei arvestata, siis mina leian, et seadusandja peab sekkuma. Eelnõu §-ga 1 muudetakse ja täiendatakse erakonnaseadust. Erakonnaseaduse muutmise seadusega täiendati erakonnaseadust ning sätestati, et erakonnal on keelatud kasutada erakonna või tema nimekirjas kandideeriva isiku valimiskampaania läbiviimiseks või selle teostamiseks avalikke vahendeid, välja arvatud käesoleva seaduse alusel makstavaid riigieelarvelisi eraldisi. Eelnõu § 1 punktiga 1 täpsustatakse sõnastust ning märgitakse, et avalikud vahendid erakonnaseaduse mõttes on kõik avalik-õigusliku ja eraõigusliku juriidilise isiku eelarvelised ja muud varalised vahendid. Seeläbi hõlmatakse kõik varalised vahendid, mis ei ole poliitilist tegevust viljeleva isiku enda vahendid. Nii on kindlasti hõlmatud näiteks kohaliku omavalitsuse üks-

se asutused ja ka riigi äriühingud, kohaliku omavalitsuse või riigi asutatud sihtasutused, samuti kõik muud juriidilised isikud. Eelnõu § 1 punktiga 2 kohustatakse Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni oma otsusega vastu võtma juhendi valimiskampaania läbi viimiseks või selle teostamiseks kasutatavate avalike vahendite kasutamise selgitamiseks ja täpsustamiseks. Juhendi koostamisel kaasab Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon vastava valdkonna eksperte, näiteks poliitika- ja reklaamieksperte, MTÜ-de esindajaid jmt.

Kui Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon tuvastab, et reklaami rahastamisel on seaduse nõudeid rikutud, siis rakendatakse keelatud annetuse regulatsiooni. See tähendab, et keelatud annetusena käsitatakse reklaami oma kogumis (kuna reklaamiteenus on rahaliselt hinnatav). Juhul kui reklaamist kasu saav isik ei tuvasta ise, et tegemist on avalikest vahenditest rahastatava reklaamiga ega kannab reklaamiteenusele kulunud summat tagasi reklaami eest tasunud isikule või vajaduse korral riigieelarvesse, siis määrab Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon reklaamiteenuse hinna esitatud dokumentidest lähtudes ning kohustab isikut tagastama keelatud annetuse selle teinud isikule või kandma rahalise annetuse viivitamata riigieelarvesse. Eelnõu §-ga 2 täiendatakse reklaamiseadust ning sätestatakse lisakeeld. Erakonna, erakonna nimekirjas kandideeriva isiku, valimisliidu, valimisliidu nimekirjas kandideeriva isiku ja üksikkandidaadi reklaam, mis ei ole rahastatud erakonna jne vahenditest, on keelatud. Eelnõu sõnastuse kohaselt tuleb reklaami avaldajal võtta eelhinna juhul, kui tal tekib kahtlus selles suhtes, kas reklaami eest on tasutud omavahenditest või avalikest vahenditest. Selleks tuleb tal pöörduda Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni poole. Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid ja see vastab täielikult Euroopa Liidu õigusele. Eelnõu kohta mul praegu rohkem midagi öelda ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Viimastel aastatel kuuleme reklaamiseadusest või erakonnaseadusest rääkides üha rohkem sõna "keelata". Nüüd, kui poliitiline reklaam on tänavatelt kadunud, selgub inimestega rääkides hoopis üllatav tulemus. Paljud ei teagi, et 25. mail toimub suurüritus Euroopa Liidu parlamendi valimised. Kas sa ei leia, et pideva keelamisega me jõuame varsti niisugusesse olukorda, kus valimistel osalevad ainult erakonnaliikmed?

Valdo Randpere

Aitäh hea küsimuse eest! Ma ei taha sind segadusse viia, aga pean ütlema, et ma olen sinuga osaliselt, mingil määral nõus. Aga tegelikult see eelnõu ei käsitle üldse seda valdkonda, mida sa oma küsimuses puudutad. Selle üle võime tulevikus eraldi diskuteerida ja siis kindlasti arutame, kui tulemuslik on igasuguste keeldude rakendamine, mis puudutab reklaami vormi, avaldamise kohta, aega jne. Praeguse eelnõu eesmärk on põhimõte, et reklaami tohib teha ainult omavahendite arvel ja selleks ei tohi kasutada avalikke vahendeid. Selle põhimõtte rikkumise korral ei ole võimalik enam rääkida lihtsalt väikesest eetilisest apsakast või millestki sellisest. Iseenesest oleks hea, kui oleks selline üldine ühiskondlik norm, milles me suudaksime kokku leppida ja mida järgiksid kõik erakonnad. Praktikas aga paraku just see erakond, mida ka sina esindad, on tinginud selle, et ma siin puldis seisan.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Ma arvan, et me mõlemad teame, kuidas kohaliku omavalitsuse elu käib seitse päeva nädalas ja 365 päeva aastas. Mõnikord tulevad vahele ka valimised ja, oh õnnetust, kõiki töid ja tegemisi on keeruline planeerida. Nagu sa kindlasti väga hästi tead, käib meie valimisringkonnas väga aktiivne aktsioon "Maale elama", peale selle toimuvad ettevõtlusmessid ja turismimessid. Sügisel on ka kohaliku omavalitsuse valimised. Kuidas omavalitsus peaks käituma, et oma tegevust õigustada? Kas nimetatud ettevõtmised on maine-

kampaania, kohaliku omavalitsuse avalik tegevus või poliitreklaam?

Valdo Randpere

Aitäh, väga hea küsimus! Tegelikult peitub sinu küsimuses ka vastus sellele, miks ma ei räägi enam kohaliku omavalitsuse valimise seaduse muudatusest, nagu ma septembris tegin, vaid hoopis reklaamiseaduse ja erakonnaseaduse muutmisest. See valdkond on hästi keeruline. Ühest küljest tuleb defineerida, mis on poliitreklaam, ja teisest küljest määrata kohaliku omavalitsuse teabekohustus elanike ees, aga seda on raske piiritleda. Ütlen veel kord, selle eelnõu eelis on see, et me ei sätesta enam ajalist piiri selles mõttes, et kolm kuud enne valimisi vms. Me ütleme lihtsalt, et kui Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon annab hinnangu, et mingi kampaania eesmärk ei ole kutsuda inimesi maale või Tallinna elanikuks registreeruma, vaid põhieesmärk on eksponeerida ühte valimiste kandidaatidest, siis ta võib teha sellele kandidaadile ettepaneku pehmes vormis või ka sanktsioonina nõuda, et kasusaaja tasub reklaami kulu. Põhimõtteliselt ma leian, et kõige parem oleks, kui meil oleks ühiskondlik kokkulepe ja kõik peaksid sellest kinni. Siis ei oleks vaja sanktsioone rakendada ega kuidagi keeldude ja käskudega asju ajada. Paraku praktika näitab, et see ei toimi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja, kõigepealt tänan selle eelnõu eest! Aga ma süvenesin selle menetlemise annaalisesse ja tulen korraks tagasi eelnõu esimese variandi juurde. Varem oli probleem selles, et mainekampaania on sisustamata mõiste ja poliitilise reklaami defineerimine on keeruline. Leidsin stenogrammist osutuse Vabariigi Valitsuse esindaja põhiseaduskomisjonis 11. novembril öeldule, et õiguskantsler on poliitilise reklaami ja selle defineerimise küsimuses asunud kirjavahetusse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Kas teil on teavet selle kohta, missuguste tulemusteni see mõttevahetus jõudis ja kas te peate õigeks poliitilise reklaami täpsemat defineerimist?

Valdo Randpere

Aitäh küsimuse eest! Esiteks, ei, ma ei tea selle kirjavahetuse sisu ega tulemusi. Teiseks, kui poliitreklaami defineerimine oleks nii lihtne, nagu see küsimuse põhjal võis tunduda, siis oleks seda ilmselt ammu tehtud. Mul ei oleks midagi selle vastu, kui me suudaksime anda mingi vettapidava definitsiooni, aga tundub, et see on justkui võimatu missioon.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Jents!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ka mina mäletan, kuidas Tallinna linna mainekampaania langes täiesti juhuslikult kohalike valimiste eelsesse aega. Üpris tuttav tunne tuli ka mõni päev tagasi, kui juhatusin nägema telereklaami, kust sai jälle teada, kui hästi ja targalt on Tallinna linnas väga paljud asjad korraldatud ja probleemid lahendatud. Ja nagu täiesti juhuslikult kestabki kampaania 25. maini. Mingit auhinda lubati ka veel. Samas ei olnud mainekampanias nimeliselt mainitud mitte ühtegi valimiste kandidaati. Minu mäletamist mööda ei olnudki seal taga mingeid isikuid, oli lihtsalt selline reklaam, mis näitas, kui targalt ja toredasti kõik laabub. Seepärast ma küsin, kui nüüd kehtiks see seadus, mille eest sa võitled, kas siis selline reklaam või mainekampaania, kus konkreetseid isikuid ei promota, oleks ikkagi lubatud.

Valdo Randpere

Aitäh hea küsimuse eest! Põhimõtteliselt käsitleb eelnõu peale konkreetse kandidaadi ka erakonda, valimisliitu jne. Kõik sõltub sellest, mis Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon otsustab. Minu arvates, juhul kui tegemist on ühe erakonna või ühe kandidaadi soosimisega, ei peaks seda kinni maksma maksu maksja. Kurb tõdeda, aga kordan veel kord, et tegelikult seisan ma siin suuresti selle tõttu, et Eestis on üks erakond, kes rikub räigelt seda tava ja head kommet, korduvalt ja pidevalt. Me oleme kõik näinud neid "Tallinn aitab" kampaaniaid, mille sisu iseenesest maksab võib-olla 200 000 krooni, aga reklaami osa kaks miljonit krooni. Kindlasti mäletame kunagist aktsiooni, kui Vabaduse väljakule mäदानunud puid ja kartuleid veeti, see oli ka vahe-

tult enne valimisi. Nii et eks ta ole üpris segane lugu ja kahjuks on seda keeruline tõkestada. Kui inimesed tahavad ikkagi seadusest mööda hiilida, siis ma usun, et ka see eelnõu annab selleks võimalusi. Aga väike lootus ju jääb, et ühiskonna ja ajakirjanduse tähelepanu ning meie kõigi hinnang natuke pidurdab nende inimeste entusiasmi, kes tegelikult varastavad avalikku raha, et endale soosingut saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka mina ei usu, et see seaduseelnõu midagi praktikas lahendab, aga ma vähemalt loodan, et see aitab kaasa poliitilise kultuuri edendamisele. Aga minu küsimus on kohe-kohe saabuvate Euroopa Parlamendi valimiste kohta. Kuidas selle seaduse puhul on, juhul kui see peaks jõustuma? Kui näiteks homme-ülehomme esineks Tallinna maksumaksjate rahaga kinni makstud Tallinna Televisioonis Edgar Savisaar propagandistliku kõnega ja samal päeval annaks Kaja Kallas rahvusringhäälingus intervjuu europarlamenti valimiste kohta. Kuidas selle eelnõu põhjal peaks neid asju käsutama? Kas need on võrreldavad juhtumid ja kas sellega peaks tegelema valimiskomisjon?

Valdo Randpere

Aitäh! Sellega ei peaks tegelema mitte valimiskomisjon, vaid Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon. Samas eeldan siiski, et rahvusringhäälingule ei saa keegi tasuta eetriaega eest ei oma ega võõra rahaga. ERR on läbi aegade olnud väga neutraalne ja proovinud jagada võrdselt eetriaega kõigi kandidaatide vahel, nii et ma ei usu, et meil sellega probleem tekiks. Tallinna Televisioon on aga selline fenomen, mille suhtes ma olen ise kunagi algatanud liikumise selle lõpetamiseks. Kahjuks see tiksus praeguseni edasi maksumaksja raha arvel ja teeb propagandat Tallinna valitsevale erakonnale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eks neid kampaaniaelemente ole mitmesuguseid. Eile me nägime ühte siin Riigikogu saalis, kus deklareeriti, et Eesti riigil hakkab hästi minema tänu uuele valitsuskoalitsioonile, lapsed saavad õnnelikuks 45 euroga jne. Ega see ka kuidagi kampaaniast ei erine. Ma küsin, kuidas suhtuda sellesse, et riigieelarvest MTÜ-dele eraldatud rahaga tehakse varjatud valimiskampaaniat. Mille poolest see päris kampaaniast erineb?

Valdo Randpere

Nagu ma olen ka varem öelnud, selle eelnõu kohaselt peaks selle kohta hinnanguid andma Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon. See komisjon otsustab, kas avalikku raha kasutatakse selleks, et finantseerida mõne kandidaadi või erakonna kampaaniat. Aga võrrelda seda Riigikogu töö ja siin tehtavate otsustega – no ma ei tea. Põhimõtteliselt selle loogika järgi võiks ju valitsuse seisma panna. Nad ei tohiks üldse midagi teha või siis tohiks vastu võtta ainult ebapopulaarseid otsuseid vahetult enne valimisi. See on ka absurdne. Selge see, et valitsus peab tegutsema ja oma asju ajama, sellel ei ole midagi pistmist kampaaniaga. Küsimus on siin ikkagi konkreetselt selles, oleme otsekohe, et kui Tallinna linn võtab kohalike omavalitsuste valimise eel maksumaksjatele ligi miljon krooni, riputab selle raha eest mingeid penoplastist peletisi õhku ja teeb ühe lolluse teise järel, mis maksumaksjatele mitte mingit kasu ei too, siis minule tundub see küll ebaõiglane, ebaeetiline ja ka ebaseaduslik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Täna, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma mõistan selle eelnõu vajalikkust ja sisu. Aga kas te olete mõelnud, kuidas olla kindel, et selle eelnõuga piltlikult öeldes titte koos pesuveega välja ei visata? Kuidas teha avalikku teavitustegevust ka väljaspool kampaaniaaega, kui seda käsitletakse reklaamina? Tallinna puhul on see täiesti mõistetav, miks see kõik on eelnõus nii plaanitud, aga kuidas tagada, et kuskil kaugel väikevallas jätkub siiski

vallalehe väljaandmine, kus vallaametnikud kommenteeriksid vastuvõetud õigusakte, planeeringuid vms? Kas te olete eelnõu ettevalmistamisel ka sellele mõelnud?

Valdo Randpere

Aitäh! Me oleme mõelnud ja vaagitud kõiki neid aspekte. Eks see ongi üks põhjus, miks ma ei ole siin enam mitte kohaliku omavalitsuse valimise seaduse muudatusega, vaid erakonnaseaduse ja reklaamiseaduse muudatusega. Aga ka sinu küsimusest tõusetub ju täpselt sama probleem. Seadus ei saa kõiki kõrvalehiilimise auke kinni toppida, üks osa neist jääb ikkagi nii tellija kui ka avaldaja eetika ja südametunnistuse peale. Ma loodan, et see eelnõu aitab eetikatummetust ja väärtushinnanguid natukene õigele poole nihutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Komisjonis me rääkisime ka sellel teemal põgusalt, siis sul vastust ei olnud, ehk on sul tänaseks natukene rohkem infot. Küsimus on Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni ja tema rolli kohta selles seaduses. Me kõik tõdeme, et selle seadusega kõnealuse teema reguleerimine on üsnagi keeruline. Ja selles seaduseelnõus pannakse Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonile kohustus töötada välja juhend, kuidas seda mõõdetakse. Samas antakse neile ka üsna lai kaalutusõigus, mis tähendab kindlasti väga palju vaidlusi, kaasa arvatud kohtuvaidlusi. Kas nii mahuka ülesande panemise juures on sul olnud võimalust konsulteerida ka Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni endaga? Kuidas nemad seda olukorda näevad ja hindavad? Kas nad on võimelised seda tegema ja kas nad tahavad seda teha?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei ole Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoniga rääkinud. Tegemist on siiski eelnõuga, mis ei ole põhimõtteliselt veel millekski saanud, nii et võib-olla oleks natuke rutakas hakata nendega rääkima. Samas töögrupis, kes on selle eelnõuga töötanud, on väga palju inimesi, kes tunnevad põhjalikult ka

järelevalve komisjoni tööd ja selle spetsiifikat. Eelnõu seletuskirjas on ka öeldud, et me näeme ette teatud kulutusi riigile, eelkõige juhendi koostamisel. Nimelt me eeldame ja soovitame, tegelikult isegi nõuame, et Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon koostaks juhendi eksperte kaasates ja see läheb ka midagi maksma. Aga iseenesest eeldan, et komisjonil ei ole midagi selle vastu, kui nende staatust selle eelnõu kaudu tõstetakse ja nad saavad rohkem tegelikku võimu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Hea kolleeg Helir-Valdor Seeder puudutas Tallinna Televisiooni teemat ja küsimus oli selle kohta, kuidas see seaduseelnõu reguleeriks seal antavaid intervjuusid. Minu hinnang on selline: kui midagi ei ole mõtet teha, siis pole mõtet ka seda hästi teha. Ei ole mõtet anda intervjuud tühjale toale, kuna vaatajaid sellel televisioonil ju ei ole. Aga mu küsimus on üldisem. Mina olen aru saanud, et seaduseelnõu käsitleb reklaamiküsimusi, mitte meediavabadusega seotud küsimusi. Kas ma olen õigesti aru saanud?

Valdo Randpere

Hea küsija! Sa oled täiesti õigesti aru saanud. Keegi ei kavatse tikkuda meediavabaduse kallale. Minu isiklik seisukoht on – kahjuks ei ole selle kohta mingit seadust, on ainult poliitiline tahe ja võimalus –, et kui Tallinnas oleks teistsugune võim või kas või koalitsioon võimul, siis seesama Tallinna Televisioon oma praeguses vormis suletaks ega lastaks sel parasiteerida Tallinna maksumaksjate arvel. Aga Eesti on tõesti pressivabaduse poolest väga kõrgel kohal ka igasugustes maailma edetabelites. Nii et riik ei sekku kindlasti sellesse ega keela kohalikul omavalitsusel mingit meediakanalit omada. Samas võiks kohalik omavalitsus otsustada, kas nende elanikel ikka on seda vaja ja kas see on tõesti kõige parem koht, kuhu raha panna. Tuletan meelde, et Tallinna TV maksab Tallinna maksumaksjale umbes kolm-neli miljonit eurot aastas. See on umbes sama palju raha, kui Tallinna linn eelmisel aastal teede remondile kulutas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma kommenteeriksin oma eelmisele küsimusele antud vastust. Riigikogu tööd ei sea keegi kahtluse alla, aga minu mõte oli, et ministrid ei peaks esinema tühjade avaldustega enne valimisi. Aga ma küsin teilt otse, kas riik peaks valimiste aastal keelustama MTÜ-dele eraldatavad vahendid. Sa ise mäletad kindlasti väga hästi, millised summad said enne viimast lugemist riigieelarvesse puhtalt MTÜ-de kau-du kohaliku poliitika elavdamise eesmärgil.

Valdo Randpere

Kuna see eelnõu absoluutselt kõnealust teemat ei puuduta, siis ma ei oska päris hästi vastata, mida ma leian või ei leia. Minu meelest käib jutt praegu sellest rahast, mis Riigikogu eraldab kohalikele omavalitsustele ja nende MTÜ-dele. Seda tehakse regulaarselt juba aastaid ja seda teevad kõik erakonnad. Seda saavad teha nii koalitsiooni- kui ka opositsioonierakonnad. Küsimus ei ole ainult selles, et üks kildkond võtab selle raha endale ja teeb selle arvel reklaami. See on suunatud kohalike konkreetsete ettevõtmiste toetuseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre!

Barbi Pilvre

Austatud eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Me kõik teame, et Tallinnas on munitsipaalmeediaga probleeme, et kohalikud linnaosa lehed, rääkimata Tallinna Televisioonist, on mõeldud pigem Keskerakonna eksponeerimiseks. Aga kuidas suhestub see eelnõu sellega, mis toimub väikevaldades, igal pool mujal Eestis? Ka vallalehed on ju teatavasti vallavalitsuse kontrolli all. Mõnes kohas ei saa opositsioon üldse sõna. Ma toon näiteks Vormsi valla, kus on selgelt probleeme munitsipaalmeediaga kohalikul tasandil. Kuidas niisugustesse olukordadesse suhtuda?

Valdo Randpere

Mina suhtun sellesse negatiivselt. Aga see on sama küsimus, et me ei saa hakata riigi tasandil otsustama, et paneme ühe või teise lehe kinni. Natuke see eelnõu võib-olla aitab

kaasa inimeste, ka nende lehe väljaandjate silmaringi avardamisele, aga mingis mõttes jääb see ikkagi südametunnistuse küsimuseks ja valijad otsustavad, millise hinnangu nad sellele annavad. Aga ma ütlen, et mingil määral saab ka Erakondade Rahastamise Järevalve Komisjon, juhul kui selle kohta avaldus tehakse, hinnata, kui suur väärtus on sellisel meediakampaanial, mida üks või teine kandidaat on teinud. Esitagu siis arve sellele kandidaadile, las ta maksab selle kinni. Juhul kui ta teeb seda oma raha eest, siis õnn kaasa, kõik on korras. Aga kui ta kasutab selleks avalikku raha, kohaliku omavalitsuse või riigieelarve raha, siis see ei ole okei.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mul on kõigepealt lühikommentaar teie vastuse kohta kolleeg Tammele, kus te ütlesite, et kui asi absurdini viia, siis saaks valitsus enne valimisi võtta vastu ainult ebapopulaarseid otsuseid. Tegelikult seda seaduseelnõu lugedes selgub, et valitsus ei saa ebapopulaarseid otsuseid vastu võtta, sest on keelatud selline teavitustegevus, kus isikust luuakse negatiivne kuvand. Nii et seda ei ole võimalik ka teha, valitsus ei saaks siis üldse otsuseid vastu võtta. Aga minu küsimus on ikkagi, kas teie arvates on võimalik intervjuu vormis reklaami teha või ei ole võimalik intervjuu vormis reklaami teha.

Valdo Randpere

Kindlasti, hea Helir-Valdor Seeder, on võimalik reklaami teha igasuguses vormis. Võib tõesti ka vahetult enne valimisi kinkida kellelegi krundi kohaliku omavalitsuse piirides ja loota, et sellest tõuseb debatt. Nagu ma juba ütlesin, me ei suuda seadustega kõiki auke ja kõrvalehiilimise võimalusi kinni toppida. Seda näitab igasugune õigusnormistik, seda näitab ka see, et kuritegevus eksisteerib. Ma loodan, et see eelnõu siiski astub kas või väikese sammu selle poole, et meie poliitkultuur paraneks, meie kandidaatide võimalused võrdsustuks, kedagi ei soositaks ja keegi ei saaks võtta dopingut avalike vahendite arvel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Teie frustratsioon väga kehva tulemuse pärast Tallinnas on arusaadav. Aga kui nüüd korra eelnõu juurde tagasi tulla, siis millest teie eelnõu tegelikult räägib? Te hüppate teemalt teemale. Kas see seadus siis ikkagi hakkab reguleerima meediavabadust, kuigi te just ütlesite, et ei kavatseda seda teha? Näiteks kui kohalike lehtede sisust rääkida, siis mitu korda võib pildi peal olla vallavanem, kes avab lasteaeda? Kas ta võib olla ainult esikaanel või ka lehe siseküljel? Mitu korda ta võib seda lasteaeda eksponeerida? Või me räägime siiski tellitud reklaamist ja tellitud reklaamimahtudest? Millest teie eelnõu õieti räägib?

Valdo Randpere

Aitäh, Mailis! Minu vastused on sama hüplevad kui küsimused siit saalist. Aga põhimõtteliselt käib eelnõu tellitud ja makstud reklaami kohta. Me räägime erakonnaseadusest, me räägime reklaamiseadusest. Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonile antakse volitus ja kohustus kirjutada valmis juhend selle kohta, kuidas tuleks ja võiks Eestis poliitreklaami teha. Kui juhend on valmis, siis me saame lähemalt diskuteerida selle üle, kas suudetakse panna hinnalipik sellele, kui kohalikul omavalitsusel on väljaanne, kus ta eksponeerib selgelt ainult iseennast. Kõik sõltub sellest, kas suudetakse luua mingi otsene side maksu- maksja raha, lehe väljaandmise kulu ja ka selle kampaania väärtuse vahel. Ma ei oska sellele praegu täpsemalt vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ma olen sinuga väga nõus, et on keeruline vahet teha kohaliku omavalitsuse tegevusest teavitamise ja konkreetse poliitilise reklaami vahel. Samas meil on Eestis palju juhtumeid, kus ühe omavalitsuse rahaga tehakse reklaami teise omavalitsuse territooriumil ja reklaamitakse poliitikut. Veelgi enam, tuleb ette ka seda, et Tallinna ajalehte levitatakse tasuta teisteski linnades ja seal

reklaamitakse teistes linnades kandideerivaid poliitikuid. Seda ei tehta ju mitte teavitamiseks, vaid puhtalt reklaami eesmärgil. Kas seda eelnõu oleks sinu arvates võimalik täiendada nii, et just sellised juhtumid oleks ära keelatud?

Valdo Randpere

Aitäh! Iseenesest hea küsimus. Ma lisan veel, et kui sa mõtled ajalehti Pealinn ja Stolit-sa, siis neid ei levitata tasuta mitte ainult teistes linnades, vaid üle kogu Eesti. Sa võid leida selle lehe ka näiteks Võru Maxima eest vihma käes ligunemas. Tundub, et lugejate huvi selle lehe vastu on minimaalne, aga see selleks. Põhimõtteliselt olen ma sinuga päri selles suhtes, et kindlasti saab eelnõu teha paremaks, kui see praegu on. Hea meelega kutsungi üles kõiki, kaasa arvatud IRL-i, tegema esimese ja teise lugemise vahel muudatusettepanekuid, kaasa mõtlema. Teeme siis koos seaduse, millest me usume, et see tõesti suudab oma funktsioone täita. Kahjuks olen juba ette kindel, et ka parima tahtmise juures jõuame lõpuks ikkagi seaduseni, millest saab mööda hiilida. Samas loodan siiski, et me võtame selle eelnõuga mõne hiilimisvõimaluse ära.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Vaatamata kõigele, isegi vaatamata sinu esitatud eelnõule, küsin, kas sa usud, et valija teeb valimiskasti juures targa ja õige otsuse.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma arvan, et suuremal osal juhtudest teeb valija õige otsuse. Küll aga ei saa välistada seda, et valijat on mõjutatud. Nii kaua, kui mõjutamine on olnud aus, st seda on tehtud oma vahenditega ja kampaania kaudu, ei ole mul selle vastu midagi, kui valija ei vali mind. Ta teeb küll minu arvates vale valiku, aga ta on oma valikuni jõudnud siiski ausalt ja eetilisel. Mind ärritab aga see, kui valija viiakse eksiteele ja mõjutatakse teda keelatud vahenditega, praegusel juhul ka avalike vahenditega. See on minu arvates vale ja võrreldav spordis dopingu tarvitamisega. Nii et minu arust sellele me peaksime suutma piiri panna. Paraku mõned

võtavad dopingut ja rikuvad sellega kogu sporti maine. Ka Eesti poliitikas on üks erakond, kes teeb seda põhimõtteliselt ja süstemaatiliselt. Just nende pärast me proovimegi teha eelnõusid ja seadusi, mis neid kuidagi tagasi hoiaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kindlasti oleksite palju usutavam ka nendele vaatajatele, kes väljaspool saali seda diskussiooni jälgivad, kui tunnistaksite, et tegemist ei ole ühe erakonna probleemiga. Kindlasti ei ole võimalik rääkida mitte ühestki omavalitsusest, mille peale sa ütleksid, et see on nüüd poliitilise kultuuri hea näide, kus vallavalitsuse leht kajastab võrdselt opositsiooni ja koalitsiooni; kus on selge soov näidata poliitilist debatti täpselt nii, nagu see on; kus ükski maavalitsus ei kuritarvita oma ressursse; kus ükski ministerrium ei ole andnud oma soovi järgi kellelegi raha; kus ei ole olemas poliitilisi katuseid jne. See debatt oleks oluliselt usutavam. Minu küsimus, hea ettekandja, on järgmine: kui me siiaamaani oleme kümme aastat pidanud debatti reklaamimahtude reguleerimise üle ja seda ei ole suudetud teha, miks sa arvad, et üks komisjon seda suudab?

Valdo Randpere

Aitäh, hea Mailis! Vastuseks sinu väitele, et see on üldlevinud probleem ja mitte ühe erakonna probleem, ütlen, et küsimus on proportsioonides. Minu arust ka enne eelmisi kohalike valimisi tegi Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon, või olid need hea valimistava valvurid, analüüsi, millist reklaami kohalikes omavalitsustes on tehtud. Uuriti, kes on patustanud, kes ei ole. Olid tõesti mõned üksikud näited ka mõne teise erakonna kohta, sellised enam-vähem piiripealsed, kas on või ei ole, ja siis muidugi üks selgelt eristuv kohalik omavalitsus ja üks konkreetne erakond. See on Tallinna linn ja siin valitsev Keskerakond, kelle arvel oli 99,9% avaliku raha kasutamise hulgast kogu Eesti kampaanias. Seega ei ole tegemist probleemiga, mis jaotuks võrdselt erakondade vahel. Aga mis puudutab sinu küsimuse teist poolt, siis selle ma olen juba ära

unustanud. Nii et kui sa küsiksid uuesti, siis ma saaksin vastata. Mis see küsimus oli?

Aseesimees Laine Randjärv

Kahele küsimusele on vastatud, me ei alusta praegu diskussiooni. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuna Mailis tegi juba sissejuhatuse, siis ma jätkan seda teemat. Mõnes asjas sa eksid. Tegelikult vaatavad Tallinna Televisiooni väga paljud, ka näiteks Kagu-Eestis. Ja kui sa väidad, et Maxima ees vedelevad ligunenud Pealinna lehed ja keegi neid ei loe, siis mina ütlen, et loetakse ikka küll. Inimesed on vaesed ja nad võtavad kõike, mida annab lugeda. Teinekord on sealt täitsa huvitavaid nuppeid, endalgi hea teada. Aga Tallinn Tallinnaks, üle Eesti on palju väikesi omavalitsusi, kus tehakse ka proportsionaalselt suuri reklaame, nn peidetud reklaame enne valimisi. Kõige hullem on minu arvates see, et ka maavalitsused ja riigi institutsioonid teevad selliseid varjatud reklaame. Mis sa arvad, kuidas see seaduseelnõu nendega võitlema hakkab?

Valdo Randpere

Aitäh! Esiteks, sinu puhul katsun ma meeles pidada mõlemad, nii väite kui ka küsimuse. Selle väite peale, et Tallinna Televisiooni vaadatakse mujal ja ka Pealinna loetakse usinalt mujal, ütlen, et Tallinna Televisiooni vaadatavuse kohta on tehtud uuringuid ja selle järgi on vaadatavus umbes 0,5%, seega üsna marginaalne. Aga kindlasti mõni inimene seda vaatab. Mis puudutab Pealinna lehte, siis ega ma seda ka ise välja ei mõelnud. Kui ma seal piirkonnas kandideerisin, siis ma tegin isegi pilte nendest läbiligunenud lehehunnikutest, mis igal pool vedelesid ja lõpuks päris ära vettisid. Mitte keegi ei tundnud nende vastu suurt huvi. Küsimus ei ole ju üldse selles, kas keegi neid loeb või mitte. Küsimus on selles, miks peaks Tallinna maksumaksja maksma selle eest, et sellist jama üldse trükitakse ja veel üle kogu Eesti laiali veetakse. Veel kord: miks peaks Tallinna maksumaksja selle eest maksma?

Mis puudutab seda, kas eelnõu tegeleb ka maavalitsuste ja ei tea mis riigiasutuste asjadega veel, siis loomulikult. Selles eelnõus ongi

väga täpselt sõnastatud see, mis on avalik vahend erakonnaseaduse mõistes, mida ei tohi kasutada reklaami tegemiseks. Nii et kui mingil maavalitsusel tuleks pähe mõtte kasutada raha oma kandidaadile või erakonnale kampaania tegemiseks, siis see eelnõu käib kindlasti ka selle kohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Hea ettekandja! Ma vaatan, et sa oled esitanud selle eelnõu juba 25. septembril 2013. aastal, juba eelmise aasta sügisel. Praegu on mai lõpp. Kahjuks on europarlamenti valimiste eel seesama praktika jätkunud, mille tõttu sa ka selle eelnõu esitasid. Tallinna linnavõim on aga algatanud samasuguse, võib-olla isegi veel kraadi võrra jõhkrama kampaania, milles jällegi maksumaksja raha kasutada. Mis siis vahepealse aja jooksul on toimunud, et see kõik on nii palju veninud? Ausalt öeldes ma isegi lootsin, et esimene lugemine on varem, aga hea, et see praegugi käib. Oskad sa paari sõnaga selgitada, miks need kuud niimoodi on möödunud? Me oleksime võinud juba enne europarlamenti valimiskampaaniat selle seaduse vastu võtta ja ka rakendada.

Valdo Randpere

Aitäh, hea küsija! See oli minu lootus ka, kui ma selle eelnõu tegin. Tunnistan ausalt, et ma tegin selle eelnõu justkui afektiseisundis, kuna parasjagu olid käimas kohaliku omavalitsuse valimised. Ja ma ütlesin, et see, mis Tallinnas toimus, oli täiesti pöörane, kui juriidilisi termineid mitte kasutada. Aga peale seda, kui ma olin esimese eelnõu sisse andnud – nagu ikka, mitu pead on mitu pead –, nii pea kui see minu peast oli paberile jõudnud, tekkisid ka vastuargumendid. Need olid väga argumenteeritud seisukohad, mis näitasid selle eelnõu nõrku kohti. Sellepärast moodustasingi töögrupi, kuhu olid kutsutud muide ka IRL-i esindajad. Ma ei mäleta enam täpselt, kes seal veel olid, Mart Nutt oli kindlasti ja keegi veel.

Me saime kokku päris mitu korda ja see eelnõu, mis on praegu teie ees, on tegelikult juba neljas versioon. Peale kõige esimest oli meil vahepeal veel kaks varianti. Praegune on neljas ja ma usun, et see võiks nüüd toimida.

Seejuures ma ei välista ka seda, mille üle me oleme natuke diskuteerinud sinu erakonna-kaaslase Urmas Reinsaluga peale minu esinemist põhiseaduskomisjonis, et võib-olla tasuks minna tagasi esimese eelnõu variandi juurde ja võtta ka sealt osa punkte üle. Võiks tuua need muudatusettepanekute käigus sisse, et seada rangemat ajalist piiri ja anda mingit definitsiooni. Siis peame aga hästi järele mõtlema, et me ei takistaks kohalike omavalitsuste igapäevast tööd. Meie eesmärk on siiski piirata avaliku raha varastamist erakonna hüvanguks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre, teine küsimus!

Barbi Pilvre

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma näen siin ikkagi sellist probleemi, et selle piiritlemine, mis on reklaam ja mis on meedia sisu, on problemaatiline. Eriti väikeste vallalehtede puhul, kus enne valimisi, kui valla tegevuse kajastamine päikeselistes värvides ongi sisuliselt nagu reklaam. Aga samal ajal ei saa ju öelda, et näiteks mingisuguse liivakasti avamine või poeesise lillekasti paigaldamine ja sealjuures vallavanema pildistamine oleks kuidagi tegelikkuse võltsimine. Kuidas käsitatakse selle seaduseelnõu valguses selliseid varjatud reklaami juhtumeid, mida osavad kommunikatsiooninimesed on võimelised väga professionaalselt tegema? Kui reklaam on reklaamina eristatud ja näiteks kuskil ajalehes ilmub, siis on kõik selge.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma olen täiesti nõus, et see on hästi keeruline. Sellepärast ma ütlesingi enne, et poliitreklaami defineerida on väga keeruline. Aga on ikkagi kaks arusaadavat põhimõtet. Esiteks, selged üleastumised nii, et avalikku raha kasutatakse oma hüvanguks. Ma arvan, et selliseid rikkumisi on võimalik defineerida ja tuvastada. Teiseks, palju on ju ka valijate otsustada, st valijad võivad valimistel oma käitumise ja valikutega näidata, et nad ei pea seda õigeks. Selline varjatud reklaam ja enese ülespuhvimine teiste, oponentide arvel või neid arvestamata ei ole okei. Selge on see, et sellist asja tuleb ette ja võib-olla isegi palju. Minul oleks väga hea meel, kui nii ei tehtaks. Samas ma leian, et lootusetuse tunne selles

suhtes, et see teema kunagi täiesti reguleeritud saaks, ei peaks mind takistama seda eelnõu esitamast. Ma loodan ikkagi, et tänu sellele eelnõule läheb asi paremaks, kindlasti mitte halvemaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud ettekandja! Ma saan aru, et valimiskampanias avalikke vahendeid kasutada ei tohi. Nüüd üks selline näide. Erakond, kes on kaua ühes omavalitsuses võimul olnud, näiteks ühes väikeses linnas Lõuna-Eestis, on vahetult enne valimisi saanud korda ühe väikesse pargiosa, ühe detaili linnast, ja palub uhkelt kõiki linnakodanikke suurüritusele. Seal on suured õhupallid, tasuta supp, kontserdid jne, jne. Kas teie arvates on sel juhul tegu avaliku valimisreklaamiga, peidetud valimisreklaamiga või on see tõesti omavalitsuse puhtsüdamlik heategu?

Valdo Randpere

Aitäh, Inara! Eks sa tead küsijana sama hästi kui mina vastajana, et tegelikult ma ei oska sellele vastata. Sina ka ei oska. Eks see jääb inimeste südametunnistusele. Kui see kohalik omavalitsus avab pidevalt igasugu asju ka valimistevahelisel ajal, siis see on nagu üks osa rutiinist. Aga kui kõik need asjad kuhjatakse valimiseelsesse aega, siis peaksid valijad tegema oma valikud ja otsused. Nad peaksid mõtlema, kas neile ikka meeldib selline valitsemisstiil, et iga nelja aasta tagant hakkab järsku igasugu asju toimuma, vahepeal aga ei tehta midagi. Väga palju on siin sellist eetilises mõttes halli tsooni, kus aja jooksul loodetavasti asjad loksuvad paika.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Valdo Randpere! Kaasettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! See eelnõu oli ka põhiseaduskomisjoni jaoks eriline, nii sisu kui ka keerukuse poolest. Eriline on ka see, et esimesele lugemisele eelnes pikk

menetlus, seaduse mõttes isegi liiga pikk. Ja ka need muudatused, mis on lugupeetud eelnõu algataja initsiatiivil lõpuks tehtud, on eelnõu fookust suuresti muutnud. Kuni selleni välja, et kui algne kavatsus oli muuta kohaliku omavalitsuse valimise seadust, siis nüüd muudetakse erakonnaseadust ja reklaamiseadust. Nii et tekst on täielikult muutunud. Komisjoni ettekandjana pean oma ülesandeks vahendada kahte komisjoni arutelu. Esiteks, eelnõu esialgse versiooni arutelu, mis oli 11. novembril 2013. aastal, siis vahepeal laekunud arvamusi ja komisjoni küsimusi ning lõpuks meie 6. mai istungi väljavõtet, mis puudutab teist eelnõu arutelu komisjonis.

Kõigepealt, 11. novembril ei saanud lugupeetud algataja kahjuks komisjoni koosolekul osaleda. Tema asemel võttis toona eelnõu eesmärgi kokku Andrei Korobeinik, kes ütles, et eesmärk on ära hoida olukorrad, kus kohalikud omavalitsused kasutavad maksumaksja raha poliitilise reklaami tegemiseks. Vabariigi Valitsuse esindajana oli komisjonis toona Justiitsministeeriumi ametnik härra Kristen Kanarik, kes sedastas, et Vabariigi Valitsus toetab eelnõu eesmärki eristada selgemini kohaliku omavalitsuse tavapärasest tegevust ja reklaamitegevust. Samas on sellega probleeme, näiteks mainekampania mõiste on sisustamata, poliitilist reklaami on raske defineerida jne.

Juba toonases arutelus osutasid mõned Riigikogu liikmed sellele, et tegemist ei pea olema kindlasti ühe erakonna eelnõuga. Kui need küsimused ette võtta, siis tuleks, nagu Indrek Saar osundas, laiemalt käsitleda administratiivse ressursi väärkasutamist. Väga küsitav on sellistel juhtudel ka ministeeriumide, mitte ainult omavalitsuste mainekujundus. Tarmo Tamm osutas sellele, millest ka siin küsimuste esitamise ajal juttu oli. Tema idee on valimis-aastal ära keelata ka riigieelarvelised toetused MTÜ-dele, kuna need võivad hakata valimiskampania käigus kedagi poliitilistest jõududest toetama.

Komisjoni liikmete üsna üksmeelne seisukoht oli, et eelnõu sisu ei peaks piirduma kohaliku omavalitsuse valimisega. Mainiti ka, et Euroopa Parlamendi valimised on tulekul ja praegu oleme selle seadusega hiljaks jäänud. Leiti, et kindlasti on vaja arvamusi kõigepealt Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonnilt, samuti omavalitsusliitudelt, kuivõrd eel-

nõu esialgne reguleerimisala jäi omavalitsuste tegevuse mängumaale. Laekusid ka arvamused Riigikogu fraktsioonidelt. Pärast käisid need fraktsioonid veel töörühmana koos, nagu ma aru saan. IRL-i fraktsiooni vastus oli väga lühike ja toetav. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni seisukoht on võib-olla mõnevõrra komplitseeritum selles mõttes, et toetati ideed, kuid toodi ka esile eelnõu puudused, millest oli eespool juttu. Kõigist eristus aga Keskerakonna fraktsioon, kelle seisukoht oli, et uute piirangutega tekitatakse probleeme juurde ja vähendatakse omavalitsuste õigusi.

Oma seisukoha esitasid ka Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Ma ei hakka neid üksikasjalikult kirjeldama. Maaomavalitsuste liidu arvamus on võrdlemisi pikk ja argumenteeritud, selgitati ka esialgse variandi puudusi. Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi osakond andsid ülevaate valimiskampaania piirangutest eri riikides, aga nende fookus läks minu meelest natuke mujale. Juttu oli rohkem agitatsiooni keelust ja avaliku arvamuse uuringutest, mitte niivõrd sellest, kuidas reklaami piirata.

Lõpuks, 6. mail oli see eelnõu uuesti komisjoni päevakorras ning meile laekus informatsioon, et eelnõu algataja on koostöös Justiitsministeeriumi ametniku härra Kristen Kanarikuga töötanud välja muudetud teksti ning algataja ettepanek on viia esimesele lugemisele muudetud tekst, mida härra Randpere tutvustas meile siis sama põhjalikult kui täna siin. Lisan ka mõned Kristen Kanariku arvamused, eeskätt põhimõtte kohta, et sellel, kes ei ole ise reklaami subjekt, peaks olema reklaami edastamine keelatud. Reklaami eest ei peaks saama tasuda keegi teine. Mina rääkisin sellest, et eeskuju võetakse Põhjamaadest, eelkõige Taani ja Norra reklaami tasumist reguleerivatest õigusaktidest. See on üks vahend korruptsiooniga võitlemiseks.

Küsisin veel, kuivõrd uus versioon lahendab selle eelnõu algseks ajendiks olnud Tallinna Linnavalitsuse enne aktiivset valimisagitatsiooni üles pandud reklaamide probleemi. Need olid täiesti selgelt isikureklaamid, kuivõrd seal olid näiteks Põhja-Tallinna juhid, kes valimistel osutasid sama piirkonna kandidaadiks. Sellele vastati, et eelnõu uus tekst ei seostu üldse aktiivse valimiskampaania ega

kandideerimisega. Kui isik soovib valimistel kandideerida ja teeb MTÜ kaudu, omavalitsuse kaudu või mõnel muul viisil endale reklaami enne aktiivset kampaaniaperioodi ja kui reklaami sisu on kandidaadi ülesseadmine, siis on see valimiskampaania. Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni juhend peaks olema nii põhjalik, et komisjonil tekiks täiesti legaalne ümberlukkamatu võimalus selliseid asju defineerida – öelda, et part on tõepoolest part. Härra Kanarik ütles ka, et kui selline norm oleks toona kehtinud, oleks Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon saanud sekkuda ja öelda, et tegemist on keelatud annetusega, kõnealusel juhul Tallinna linna annetusega.

Muidugi kerkis arutelul üles ka küsimus, mis on Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni arvamus kogu sellest asjast. Neile ju tehakse ülesanne töötada välja juhend valimiskampaania läbiviimiseks ja selle teostamiseks kasutatavate avalike vahendite kasutamise selgitamiseks ja täpsustamiseks. Seaduseelnõu annab küll säärase volituse, aga kui me ei tea, mida Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon sellest arvab ja mis sellest täpselt välja tuleb, siis me ostame nagu pörsa kotis. Kuna eelnõu esimesele lugemisele toomisega oli mõistetavatel põhjustel kiire, tähtajad olid juba üle läinud, siis meil ei ole sellel teemal Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoniga arutelu olnud. Aga ma arvan, et see toimub kindlasti esimese ja teise lugemise vahel.

Eelnõu niisugusel kujul esimese lugemise lõpetamist toetasid komisjoni liikmed konsensusena. Tehti ka ettepanek määrata siinesineja komisjoni ettekandjaks ning määrata muudatustettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva ehk teine lugemine oleks 27. mail kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teie küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Kas komisjoni istungil ei arutatud seda, et kohaliku omavalitsuse töötajad, kes tahavad järgmistest valimistest osa võtta, peaksid minema kolm kuud enne valimisi puhkusele, kuna nii kaua ei saa nad oma tegevusest rääkida? Keeruline on ju seada täp-

set piiri oma tegevuse ja reklaami vahele. Mis sa ise arvad?

Andres Herkel

Aitäh! Muide, mõnes riigis kehtivadki teatud juhtudel sellised piirangud, aga Eestis ma ei pea seda eriti otstarbekaks. Kui Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon tõepoolest peaks sellise juhendi välja töötama, siis jätkub neil ka piisavalt tervet mõistust, et teha vahet valimispropagandal ja valimistel kandideeriva ametniku tööülesannete täitmisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Andres Herkel! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 497 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 27. mai kell 17.15.

5. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 esimene lugemine. Ettekandeks palun taas kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Aitäh taas, austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu ümber on võib-olla kirgi natuke vähem, aga meil on tavaks, et vastavalt lisandunud kogemustele ja tehnika arengule me arutame põhiseaduskomisjonis regulaarselt koos Vabariigi Valimis komisjoni esindajatega ka tehnilist laadi kitsaskohti, mis valimiste läbiviimisel on tekkinud. Ja siis tuleme välja ka tehnilist laadi muudatustega, et valimised saaksid Eestis toimuda veel paremal moel, kui neid siiani korraldatud on. Sellel ajendil on seegi eelnõu põhiseaduskomisjonis algatatud. Eelnõu teksti tegelik kokkupanija on Riigikogu valimiste osakond ehk nõunik Arne Koitmäe, valimiste osakonna juhataja Priit Vinkel ja nõunik Mihkel Pilving. Eelnõu ettevalmistamise arutelul

komisjonis osales ka Vabariigi Valimiskomisjoni esimees Alo Heinsalu. Nii on ta meie ette jõudnud. Oleme seisukohal, et need muudatused on tõepoolest sedavõrd tehnilist laadi, et me saame Riigikogu valimise seadust muuta ja need muudatused jõustada enne tuleva aasta märtsis toimuvaid uusi valimisi.

Nüüd lühidalt ülevaade sellest, mida me eelnõuga täpsustame. Nimetan kõige olulisemad punktid. Esimene punkt on valijakaardile kantavate andmete täpsustamine. See on niisama lihtne muudatus, et lisandub vaid ringkonna kirjeldus – maakond või Tallinna puhul linnaosa, milles konkreetne valimisjaoskond asub. Lihtsalt on tulnud tagasisidet, et kuna see "valimisringkond nr 1" või "valimisringkond nr 2" ei pruugi valija jaoks piisavalt informatiivne olla, siis tuleb seda täpsemalt määratleda.

Elektroonilise valijakaardi tellimise kord on selline, et tellida saab seda Eesti teabevärava kaudu ja tellimus jääb kehtima ka järgmisteks valimisteks. Sel juhul ei ole vaja inimesele saata paberil valijakaarti, ta saab selle elektroonilisel moel.

Üks oluline muudatus puudutab kandidaate. Varem oli vaja täita kaks eraldi dokumenti: kandideerimisavaldus ja kandidaadi ankeet. Praeguseks oleme jõudnud seisukohale, et piisab ühtsest kandideerimisavaldusest, kust jäetakse välja vabatahtlikult täidetakavad väljad. Seni on inimestel tekkinud küsimus, miks osa kandidaate on kõik andmed esitanud, osa on ühteist kirja panemata jätnud. Muudame kõik väljad kohustuslikuks, aga teeme nii, et neid on vähem. Arutelu käigus kerkis kõige rohkem esile probleem, et kui töökoht ja tegevusala jäävad väljaks, mis tuleb täita, siis miks haridus ei ole. Mitmed komisjoni liikmed olid seisukohal, et haridus võiks olla kirjas. Seda tuleb kindlasti kahe lugemise vahel arutada, kas see küsimus tõstatada. Usun aga, et kandidaadid, kes tahavad ennast tutvustada, teevad enda tutvustamiseks kõik ja täidavad ka selle välja. Täpsustatakse samuti kandidaadi registreerimata jätmise aluseid. Ka see on väga tehniline täpsustus, sest kui kandideerida saab ainult ühes nimekirjas, siis peab regulatsioon olema täpselt määratletud.

Oluline muudatus on seegi, et välisriigis hääletamisel loobutakse üldse paberil saadetavatest valijakaartidest. Kahjuks on välisriiki

des hääletamine suhteliselt passiivne olnud, aga valijakaartide paberil saatmine on kulukas. Võib-olla edaspidi tuleks mõelda natuke sellegi peale, kuidas seda aktiivsust oleks võimalik suurendada.

Üks tähtsaimaid muudatusi on see, et haiglates ja ööpäevastes hoolekandeesutustes viibivad valijad ei pea hääletamiseks taotlust esitama. Nende saabumisel haiglasse liigub informatsioon nendega kaasa ja nad saavad elukohajärgselt hääletada ka siis, kui haigla nende elukohas ei ole. Eelmiste Riigikogu valimiste eel puutusin muuseas ise kokku ühe juhtumiga, kus inimene sattus väikese lapsega haiglasse siis, kui eelhääletuse periood oli juba läbi. Esimestel haiglapäevadel oli tal muud tähtsamat mõelda ja teha kui esitada seda taotlust, ning valimispäeval ta avastaski, et taotlus on esitamata ja ainus võimalus hääletada on haiglast kuidagi valimisjaoskonda minna. ID-kaarti ja elektroonilise hääletuse vahendeid tal kaasas ei olnud. Tegelikult on minu arvates väga edumeelne, et me selle lünga saame muudatusega lahendada.

Ka pikendatakse maakonna valimiskomisjonis ja Vabariigi Valimiskomisjonis kaebuste läbivaatamise tähtaega kolmelt tööpäevalt viiele. Need inimesed, kes seda tööd teevad, leiavad, et nii on otstarbekam ja nii jõuab need olulised kaebused professionaalselt läbi vaadata.

Arvamuse eelnõu kohta on esitanud ka Vabariigi Valitsus. Selles on esile toodud mõningaid tehnilisi puudujääke, samuti küsitavusi seletuskirjas. Kõige olulisem probleem, mis komisjoni istungil 6. mail enne eelnõu esimesele lugemisele saatmist esile kerkis, oli järgmine. Justiitsministeeriumi ametnik härra Kanarik tõi esile punkti, millega muudetakse rahvahääletuse seadust ja mis puudutab hääletajakaardil rahvahääletuse kohta esitatavat teavet. Muudatusest on jäänud välja viide sellele, et hääletuskaardile kantakse ka rahvahääletusele pandud küsimus või seaduseelnõu pealkiri. Valitsuse arvates jääb arusaamatuks, kas selle peaks katma valijakaardile kantav muu teave hääletamise kohta. Alo Heinsalu leidis, et seda märkust ja teisigi märkusi on võimalik arvesse võtta kahe lugemise vahelisel perioodil. Riigikogu liikmete põhiline arutelu komisjonis toimus tegelikult enne eelnõu algatust,

nii et 6. mai protokollist mul midagi olulist siin välja tuua ei ole.

Meil on ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 27. mai kell 17.15 ehk kümme tööpäeva, ka on ettepanek esimene lugemine lõpetada. Siinesineja määrati ettekandjaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Valeri Korb, küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma tulen tagasi selle haiglate küsimuse juurde, tahaksin selgust saada. Varem oli nii, et kirjutan avalduse ja valimiskomisjon teeb kõik selleks, et saaksin hääletada. Nüüd, kui ma enam ei kirjuta komisjonile avaldust ega saa ka ise valimiskohta kohale minna, kuidas ma siis üldse saan valida ja mis õigused mul säilivad?

Andres Herkel

Aitäh! Ma saan aru nii, et informatsioon teie haiglasoleku kohta liigub koos teiega ja sealsamas haiglas te saategi hääletada, nii nagu hääletatakse muudel juhtudel väljaspool elukohta. Kui ma suudan siit suurest paberikuhjast põhjalikuma kirjelduse üles leida, siis võin täpsemalt selgitada. Aga kindlasti saab hääletada ka haiglas, arvestades patsiendi seisukorda. Sel juhul tuleb hääletamiskast ja kogu vajalik info ise teie juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Andres Herkel! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 617 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 617 muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks s.a 27. mai kell 17.15.

6. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (651 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 651 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõne-

tooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Tere jälle, hea istungi juhataja! Head kolleegid Riigikogu liikmed! Käesoleva eelnõu algatas põhiseaduskomisjon tänavu 17. aprillil ja 5. mail valmistasime selle ette esimeseks lugemiseks. Aga töö eelnõu kavandi koostamiseks algas juba tükk aega varem. Kui mu mälu mind ei peta – ja ilmselt ei peta –, siis see oli eelmise aasta oktoobris, kui põhiseaduskomisjon selle mõtte välja käis. Nimelt oli selgunud tõsiasi, et Riigikogu komisjonid protokollivad oma tööd täiesti erinevalt. Protokolle ei koostata päris ühel alusel. Ka on olnud reguleerimata komisjonide istungite võimalik helisalvestamine. Mitmesuguseid lahendusi hakkas pakkuma ka Riigikogu juhatus, kes valmistas ette võimaliku kavandi asjaolude täpsustamiseks. Koos käisid Riigikogu komisjonide esimehed, kes moodustavad teatavasti vanematekogu. Lõpuks saabusid kõik need algsed kavandid põhiseaduskomisjoni.

Põhiseaduskomisjon algatas eelnõu, mis on teil täna laual. Kõik me, head kolleegid, kuulume ühte või teise komisjoni ning küllap on meie ühine huvi seda eelnõu täpselt tundma õppida ja vajaduse korral selle tekstis täiendusi ja muudatusi teha. Ütlen ka selle ära, et komisjonis olid ühe või teise sätte osas erinevad seisukohad, kusjuures lõhe ei jooksnud sugugi opositsiooni ja koalitsiooni esindajate vahelt läbi. Lihtsalt ühte või teise sättesse suhtuti erinevalt.

Ütlen kohe ära ka selle, et meil on ettepanek eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Selle poolt olid 5. mail kõik põhiseaduskomisjoni liikmed. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks tavapärased kümme tööpäeva, s.o 27. mai kell 17.15. Ka selle poolt olid kõik kohal viibinud põhiseaduskomisjoni liikmed.

Nüüd räägin natuke selle eelnõu sisust. Esiteks, kuna oma särk on ihule kõige lähemal, siis põhiseaduskomisjon tegi esimese punktina ettepaneku asendada Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses nimi "põhiseaduskomisjon" nimega "põhiseadus- ja inimõiguste komisjon". See ettepanek on tehtud põhjusel, et rahvusvahelises suhtlemises väga tihti uuritakse, et jah, põhiseadusega tegeleb teil põhiseaduskomisjon, aga kes tegeleb Riigikogus inimõi-

gustega. Oleks hea, kui see oleks komisjoni nimest kohe aru saada. Samas võib selle ettepaneku üle kindlasti ka vaielda. Ma isiklikult arvan, et võib-olla oleks tegu Pandora laeka avamisega – teised Riigikogu komisjonid vahest hakkavad samuti mõtlema oma nime täiendamisele. Aga see selleks.

Järgmise punktina arutasime sellist muret. Riigikogu kodu- ja töökord näeb ette võimaluse moodustada erikomisjone ja uurimiskomisjone, kusjuures on märgitud, et kui kohalekutsutud isik jätab mõjuva põhjuseta istungile tulemata, siis on võimalik kohaldada rahatrahvi. Kuid seaduses ei ole öeldud, kes selle menetluse läbi viib ja kes seda asja lõpuks arutab. Nüüd on meil kirjas, et niisugusel juhul on kohtueelne menetleja Politsei- ja Piirivalveamet ning et kogu see vääртеoasi leiab vajaduse korral lahenduse maakohtus.

Kolmas küsimus on seotud eri fraktsioonide erinevate seisukohtadega, kas Riigikogu komisjoni istungid – Riigikogu komisjon on ju Riigikogu tööorgan – peaks olema avalikud või kinnised. Seda on ka meedias arutatud. Praegu on meie ettepanek, et iga komisjon võib ise otsustada, kas tema istungid toimuvad kinnisena või on need avalikud. Seletuskirjast nähtub, et iga Riigikogu koosseisu töö alguses võiks kohe teha asjaomase ettepaneku, kuid ei saa välistada, et hea tahtmise korral võib komisjon enne mõnda istungit otsustada selle tavapärasest erinevana läbi viia. Nagu ma ütlesin, see on põhiseaduskomisjoni ettepanek, aga muudatusettepanekute näol võib laekuda ka muid ideid. Meie seisukoht on praegu niisugune. Meil on ettepanek, et komisjoni istung protokollitakse. Mida protokoll peab endas sisaldama? See peab kajastama komisjoni istungi käiku ning vastuvõetud otsuste ja seisukohtade kujunemist. Kui keegi komisjoni liikmetest soovib, siis peab tema seisukoht saama täpselt kajastatud, ja kui nõutakse, siis tuleb kirja panna nimelise hääletamise tulemus.

On palju vaieldud, kas komisjoni istungid tuleks helisalvestada või mitte. Meie eelnõus on välja pakutud, et Riigikogu komisjoni istung helisalvestatakse. Seda ei tehta siis, kui istungil käsitletakse salastatud teavet, on see siis juurdepääsupiiranguga teave, riigisaladus või salastatud välisteave. Kinnise istungi helisalvestist käsitletakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabena, mille puhul kehtib

juurdepääsupiirang viis aastat salvestise teemisest. Pärast seda peaks see minema arhiivi, kus kehtivad juurdepääsuvõimalused vastavalt arhiiviseadusele. On ka märgitud, et kõik muud dokumentide kavandid, mustandid, abimaterjalid – see, mida kasutades me siin iga päev töötame kas oma töökabinetis, head kolleegid, või ka komisjonis – on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks. Meie arvates ei tohiks kellelgi olla õigustatud huvi nende väljanõudmiseks ja uurimiseks. Üldiselt peab tööprotsess Riigikogu komisjonides eelkõige olema selline, et oleks tagatud sisuline töö, mitte niivõrd väljapoole kuvamise ja etlemise võimalus. Meil on komisjone, kes on oma istungeid helisalvestanud. Mis nende helisalvestistega teha? Kirjas on, et enne selle seaduse jõustumist tehtud helisalvestiste puhul kehtib juurdepääsupiirang viis aastat.

Erinevalt tavapärasest praktikast tõin ma peaaegu kõik selle eelnõu sätted siia teie ette, aga usun, et see asi oli ka seda väärt. Palju tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Aitäh! Hea ettekandja! Luba, et ma natuke avan selle Pandora laeka kaant. Tõepoolest, väga mitu komisjoni on arutanud oma nime muutmist, ja seda minu kogemuste kohaselt viimased seitse aastat. Vastuväitena on kõlunud, et tegu on traditsiooniga. Täna loen teie seletuskirjast, et see ei ole traditsioon, see on hoopis kivistumise protsess. Kas ma saan õigesti aru, et põhiseaduskomisjon avab nüüd selle teema ka teiste komisjonide ees? Samas avaldan vähest kahetsust, et küsimus jõudis meieni selle eelnõu esimese lugemise kaudu, mitte varem. Alustame siis komisjonide nimede uuendamist ja lõpetame selle kivistumise, mille põhiseaduskomisjon on seletuskirjas fikseerinud.

Väino Linde

Hea küsija! Eks sellegi eelnõu puhul on õnn meie endi kätes. Muudatusettepanekute abil saame selle sätteid väga mitut moodi muuta. Põhiseaduskomisjon arutas oma istungil nime muutmise vajadust suhteliselt pealiskaudselt,

aga ettekandes ma siiski jah tõin välja, et põhiseaduskomisjoni nimeks saab selle seaduse jõustumise korral põhiseadus- ja inimõiguste komisjon. Seni on meil tõesti olnud praktika, et komisjonide nimed on lühikesed ja selged, andes esmase pildi, millega üks või teine Riigikogu komisjon tegeleb. Laiem sisu peaks selguma täpsematest dokumentidest. Ma tean, et nimeteema on arutusel olnud. Kui pead vajalikuks, hea kolleeg, et edaspidi ei ole meil mitte riigikaitsekomisjon, vaid näiteks riigikaitse- ja välisjulgeoleku komisjon, siis miks mitte, kui selle eelnõu loogikat järgida. Ma isiklikult arvan isegi seda, et võib-olla jääb nimest "põhiseadus- ja inimõiguste komisjon" väheks. Tulevikus võiks ehk olla põhiseadus-, inimõiguste ja avaliku õiguse komisjon, siis on kõik töövaldkonnad ära märgitud. Kas see on aga tegelikult igapäevase töö seisukohalt mõistlik, on juba omaette küsimus. Aga selliseid teemasid me võime arutada. Miks ei võiks keskkonnakomisjon olla näiteks keskkonna- ja roheline mõtlemise komisjon? Nii et variante on erinevaid, kui lennukalt mõelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ma küsin komisjoni kinnise istungi helisalvestise kohta. Eelnõus on öeldud, et helisalvestisele juurdepääsu õigus on Riigikogu liikmel ja komisjoni ametnikul oma tööülesannete täitmiseks. Teised isikud võivad komisjoni kinnise istungi helisalvestisega tutvuda põhjendatud huvi korral kas komisjoni esimehe või Riigikogu juhatuse loal. Kui ajakirjanik soovib teatud teemal kirjutada artikli, kas see on siis põhjendatud huvi? Kas sellisel puhul saab temagi tutvuda helisalvestisega?

Väino Linde

Sellele küsimusele vastan, et asjaomase komisjoni esimees otsustab, kas konkreetset juhul on tegemist põhjendatud huviga või mitte. Ega teistmoodi seda küsimust lahendada ei saa. Samas me ei saa kindlasti keelata avalikkusel teada saamast, mis infot helisalvestis sisaldab. Ent seejuures tuleb lahus hoida avalik huvi ja avalik uudishimu. Seoses eelmise küsimusega aga tahan öelda heale kolleegile Mar-

ko Pomerantsile, kes minu jutule kurtummade keeles reageeris, et poliitikas on küll raske nalja teha, aga eelmisele küsimusele vastates ma seda üritasin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Minu küsimus on veidi üldisem või laiem, väljub konkreetsetest Riigikogu kodukorra raamidest, aga on siiski teemaga seotud. Nimelt, helisalvestised. Kas me ei lähe üle-reguleerimise teed, kui püüame seda täpselt sätestada ja kehtestame juurdepääsupiirangud ning püüame hakata tõlgendama, kellel on õigus nendega tutvuda? Samas on üle riigi avalikus sektoris ja avaliku võimu teostamisel tavaks kujunenud massiline salvestamine protokollide koostamiseks. Seda tehakse ministriumides, ametites, nõupidamistel, mitmesugustes nõukogudes igal pool ja see kõik on minu teada reguleerimata. Kas te ei näe siin üldisemat probleemi? Vahest peab selle salvestamise üleüldse riigis ära reguleerima või siis jätma ka meil reguleerimata, nii nagu on praegu?

Väino Linde

Aitäh! Probleemid on selged siis, kui nad on tõusetunud. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, Riigikogu või täpsemalt komisjonide tegevuses just need helisalvestistega seonduvad probleemid tõusetusid. Täna tuleb meil selle eelnõu kaudu neile hinnang anda. Üks võimalus on helisalvestiste kasutamine seadustada ja sätestada, mis neist edaspidi saab. Teine võimalus on helisalvestisi teha abimaterjalina protokollide koostamiseks, aga kui komisjon peab vajalikuks, siis pärast seda need hävitatakse. Nii et meil on kaks erinevat varianti, mida me võime eelnõu edasises menetluses arutada. Ka muudatusettepanekutena saab oma ideid esitada, kui teil on häid mõtteid, head kolleegid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ma kuulun kindlasti nende inimeste

hulka, kes arvavad, et traditsioon on nimele puhul midagi väärt. Näiteks õiguskomisjoni võiks nimetada avaliku õiguse ja eraõiguse komisjoniks, mis aga ei tähenda, et seda kompetentsi praegu selles komisjonis ei ole. Ja hästi loogiline on, et põhiseaduskomisjonis on inimõigustealast kompetentsi rohkem kui maaelukomisjonis. Selline lähenemine on kindlasti teretulnud. Kindlasti on oluline seegi, et kui on olemas üks väärteloasi, siis on olemas ka keegi, kes seda menetleb. Mis puutub istungite protokollidesse, siis ilmselt ei ole siin saalis väga palju eriarvamust selles osas, et need on mahukad. Aga teie seletuskirjas on öeldud, et rohkem kõneainet pakkunud helisalvestistega seoses ei kaasne muudatuse korral mingit lisakulu. Kas teie arvates saab tõesti nii olla, mõeldes kvaliteedile, mis neil on, pluss kogu see avalikustamise protsess või kontroll viie aasta pärast näiteks?

Väino Linde

Eks me kõik saame aja jooksul veidi targemaks. Selle seletuskirja koostamise ajal oli põhiseaduskomisjon seisukohal, et mingisugust lisakulu ei teki. Aga viimasel komisjoni istungil, kui me arutasime helisalvestistega seonduvat täpsemalt, siis minu mäletamist mööda hea kolleeg Rein Lang käis välja arvamuse, et kogu see helisalvestiste edasine hoidmine toob siiski kaasa teatud kulu, aga see kindlasti ei ole märkimisväärne. Põhiline on minu arust ikkagi otsustada, kas helisalvestised hakkavad komisjonides kohustuslikud olema või mitte ja mis nendega edasi juhtub pärast seda, kui ametlik protokoll on koostatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma tahan täpsustamiseks tulla tagasi ühe helisalvestusega seotud nüansi juurde. Niisugune küsimus: kes võib teha ettepaneku, et salvestame tänase istungi? Ning kas see võib olla näiteks üks kord kvartalis või üks kord poole aasta jooksul või salvestatakse iga istung? Ja kas ainult komisjoni esimees või tema asetäitja võib teha ettepaneku või võib seda ka harilik Riigikogu liige?

Väino Linde

Jah, komisjoni istungil võib kindlasti teha selle ettepaneku ka komisjoni liige. Aga üldjuhul juhib istungit komisjoni esimees ja selliseid asju otsustab eelkõige tema. Ent lõppkokkuvõttes on alati tegu komisjoni enamuse tahtega ühes või teises küsimuses – komisjoni enamus otsustab nii päevakorra menetlemise kui ka muud küsimused. Ma väga loodan, et niisuguseid ettepanekuid tehakse siiski suhteliselt harva ja asi otsustatakse siis konsensusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mati Raidma, teine küsimus!

Mati Raidma

Aitäh! Täna riigikaitsekomisjonil, võib-olla tulevasel riigikaitse- ja sisejulgeoleku komisjonil tekkis ka küsimus seoses helisalvestitega. Punkt üks: miks ei võetud kuulda komisjoni esimeeste ettepanekut, et helisalvestamine võiks olla komisjoni otsustada, mitte seaduse määrata? Ja punkt kaks: seadus räägib küll juurdepääsupiirangutest ja kogu sellest protsessist, aga mis keelab mul 24 tunni pärast seda salvestist likvideerida? Meie komisjon ei salvesta. Ma näen selle järele vajadust võib-olla protokollimise huvides, aga mitte luurajate ja kodu-uurijate huvides. Ehk kui me võtame vastu otsuse, et 24 tunni pärast me hävitame salvestise, siis kas ma võin seda teha?

Väino Linde

See eelnõu on täna esimesel lugemisel. Kui me seda siia Riigikogu saali toomiseks ette valmistasime, siis 5. maiks ei olnud Riigikogu komisjonide esimeeste ühene arusaam helisalvestiste küsimuses meieni jõudnud. Me esitasime selle eelnõu praegu niisugusena, kuna põhiseaduskomisjoni enamus seda toetas. Aga nagu ma ütlesin, muudatuse ettepanekuga on võimalik eelnõu muuta ja kui see variant jääb peale, siis saab see ka seaduse jõu. Ma isiklikult toetan ka seda, et see salvestamine oleks iga komisjoni otsustada, ei maksa üle reguleerida. Aga võimalused on erinevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Aitäh! Hea ettekandja! Kas te olete päri, et Riigikogu kodu- ja töökorra seadus on eriseadus, mis reguleerib ainult Riigikogu tööd? Samal ajal me oleme allutatud ka avaliku teabe seadusele. See innovatsioon, mida siin toodetakse ja mille kallal töötatakse, allub avaliku teabe seadusele. Kas teie arvates on otstarbekas ja vajalik reguleerida ka salvestiste staatus? Salvestiste staatus on nimelt saanud Riigikogu vastu algatatud kohtuasja aineks. Meil on salvestiste staatus kodukorras täpselt määratlemata ja see tuleks ära teha.

Väino Linde

Loomulikult olen ma päri, et komisjoni tegevuses nii oluline küsimus nagu võimalik helisalvestamine tuleb seadusega ära otsustada. Kas just see seadus seda edaspidi lubama või keelama peab? Arvan, et see on juba järgmine samm. Praegu on eelnõu tekstis märgitud, et helisalvestis on mõeldud asutusesiseks kasutamiseks ja selle kohta eeskirjad, mis puudutavad avalikke dokumente, ei käi. Aga olen sellega päri, mida sa ütlesid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Seletuskirjas on öeldud, et eelnõu peamine eesmärk on ühtlustada Riigikogu komisjonide praktikat komisjoni istungite protokollide sisu osas ning kohustuse osas komisjonide istungeid helisalvestada. Milleks on vaja seda protokollide sisu ja helisalvestamise kohustust ühtlustada? Mis hirmus asi juhtub, kui see eelnõu ei vormu seaduseks? Ma ei saa ikka täpselt aru.

Väino Linde

Loomulikult, hea küsija, tõuseb päike endiselt ja õhtul läheb pimedaks, kui ei ole parajasti jaaniaeg. Aga Riigikogus vastuvõetud seadused jõuavad teinekord välja Riigikohtusse, selle põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumisse näiteks. Vahel tekivad vaidlused, mida seadusandja ühe või teise seaduse vastuvõtmisel mõtles, miks ta just nimelt sellised sätted sisse hääletas. Ja siis nõuab Riigikohus välja eelnõu kohta käiva algmaterjali, sh Riigikogu komisjonide protokollid ja võimalikud

stenogrammid. Praktikas on olnud ka juhtumeid, et Riigikogu komisjoni istungil on esinenud üks või teine ametnik ja tema seisukohad on protokollitud, aga pärast seda protokoll läbi lugedes on ametnik väitnud, et jumala eest, tema ei ole nii öelnud. Ka praeguse koosseisu ajal on ühes komisjonis kaks korda nii juhtunud ja siis on koos selle ametnikuga helisalvestis üle kuulatud. Pärast seda ei jäänud ametnikul muud üle kui nõustuda, et jah, see-kord ta ütles nii, aga ta kinnitas, et mõtles teistmoodi. Niisugused probleemid on tõusetunud peale selle, mida siin hea kolleeg Rait Maruste välja tõi. Seepärast me tahame seda kõike reguleerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Teie ette kantud eelnõu käsitleb komisjonide protokollide kujunemist ja komisjonide istungite helisalvestiste tegemist. Kas te olete mõelnud ka sellele, mida teha, et need helisalvestised ja protokollid pälviksid enamal määral avalikkuse tähelepanu?

Väino Linde

Kui sulle lihtsalt vastata, siis ma arvan, et me oleme siin kõik suhteliselt heas läbisäämises. Mulle meenub ühe väliseestlasest poliitikahuvilise ütlus – ta teab väga hästi, kuidas Suurbritannias poliitilised vaidlused käivad –, et Eestis parlamendivaidlusi jälgida on sama huvitav kui vaadata värvi kuivamist. Võiksime sellest teha järelduse, et poliitiline vaidlus peaks olema hoopis hoogsam ja mõjusam. Samas on muidugi kõige olulisem ikkagi vaidluse sisu, mitte selle vorm.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas sellesse eelnõusse võiks juurde panna ka Vabariigi Valitsuse istungite salvestiste reguleerimise?

Väino Linde

Ei või, kuna tegemist on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Heal lapsel mitu nime – ma tulen tagasi komisjonide nimede juurde. See on tõepoolest olnud läbi aegade arutluse all, kas komisjonide nimesid muuta. Seni on lähtutud põhimõttest, et kui traditsiooniliselt on üks või teine nimi olnud, siis nii las olla. Meil ei ole praegu näiteks hariduskomisjoni, kultuurikomisjon tegeleb selle teemaga. On terve hulk valdkondi, mis nimesid ei kajastu. Tegelikult peaks üldse sisuga tegelema ja vahest mõningad komisjonid ühte liitma. Näiteks maaelu- ja keskkonnakomisjon passiks töö sisu poolest üheks komisjoniks. Aga see ei ole selle eelnõu teema. Minu küsimus on järgmine. Kas esitatud eelnõu alusel võiksin ka mina kui komisjoni liige helisalvestada? Siin on öeldud umbisikulises vormis, et Riigikogu komisjoni istung helisalvestatakse, ja edasi loetletakse nõuded. Kui ma salvestise säilitamisel täidan neid nõudeid, kas mul on õigus salvestada?

Väino Linde

Aitäh! Üks Prantsusmaa kuningas ütles: "Riik – see olen mina." Vaevalt sina, hea küsija, terve komisjon oled. Meie käsitleme siin ikkagi komisjoni töö protokollimist ja komisjoni istungi helisalvestamist, mille korraldavad komisjoni ametnikud, mitte sina. Sinu tegutsemist see eelnõu ei käsitle. Samamoodi sa võid telefoniga siin Riigikogu saalis ja komisjonis pilti teha, seda me ka ei reguleeri seadusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eks suurte organisatsioonidega juhtugi nii, et aeg-ajalt hakkavad nad väga innukalt tegelema iseendaga. Tahan küsida sinu kui pikaajalise ja suurte kogemustega Riigikogu liikme käest, kas Riigikogu töös on peale nende teemade,

mis selles seaduseelnõus kajastuvad, veel midagi, mida oleks vaja kohendada.

Väino Linde

Hea küsija! Ma usun, et kui me teraselt ringi vaatame ja mõtleme, siis leiab alati midagi, mida võiks paremaks ja selgemini mõisteta- vaks teha. Aga mida rohkem me Riigikogu enda küsimustega tegeleme, seda vähem jääb meil aega tegelda probleemidega, mille lahendamist oleks vaja parema suure tervikpildi huvides.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma jätkan jälle Heliri küsimusega. Kui üks komisjoni liige soovib komisjoni istungil räägitavat salvestada ja teised liikmed annavad selleks nõusoleku, kas komisjoni liikmel on siis õigus isiklikule salvestisele?

Väino Linde

Jah, komisjoni liikmel on õigus isiklikule salvestisele. Aga me ei käsita seda selle seaduseelnõu mõttes niisuguse dokumendina, mis peaks lõpuks viima protokollini valmimiseni.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Väino Linde! Kas soovitakse avada läbi- rääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 651 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 651 muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. mai kell 17.15.

7. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (629 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane seitsmes päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Andres Herkeli algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu 629 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Lugupeetud proua juhataja! Austatud kolleegid! Algasin selle iseenesest väga lühikese sisuga kodu- ja töökorra täiendamise seaduse eelnõu 25. märtsil. See oli ajendatud sellest, et ühe eelnõu esimese lugemise menetlustähtaeg oli ilmselgelt komisjonis üle aja läinud, aga sellest ei suvatsetud eelnõu esitajat teavitada. Täpsustuseks kolleegidele nii palju, et sellel ajal ei olnud siinesineja põhiseaduskomisjoni liige, nii et ma ise vahetult komisjonis eelnõu käekäiku jälgida ei saanud. Tegemist oli minu esitatud eelnõuga.

Tähelepanekuid, et komisjonides on suhtumine menetlustähtaegadesse kuidagi lõdvaks muutunud, on teisigi olnud. Eelnõu sisu on väga lihtne: kui tähtaeg on üle läinud, siis peab Riigikogu juhatus sekkuma ja määrama eelnõu täiskogu päevakorda omal algatusel ilma komisjoni ettepanekuta, kuid seda eeldusel, et juhtivkomisjon jõuab eelnõu arutelu läbi viia ning teha esimese lugemisega seotud otsused kas oma korralisel või erakorralisel istungil.

Seda temaatikat käsitleb üsna põhjalikult Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kommenteeritud väljaanne, eriti lehekülgedel 292–293, kust selgub, et vastutus menetlustähtajast kinnipidamise eest lasub täielikult juhtivkomisjonil. Riigikogu juhatusel pole praegu volitust eelnõu ise täiskogu päevakorda panna, siiski tuleb juhatusel vajaduse korral nõuda juhtivkomisjonilt menetlustähtajast kinnipidamist. Samas muide sisaldub ulatuslik ülevaade sellest, milline on see regulatsioon ajaloo jooksul meie kodu- ja töökorra eri variantides olnud. 2003. aastal pikendati menetlustähtaega kuuelt nädalalt seitsmele nädalale. Ära on jäetud kõik erandid, mis varasemates regulatsioonides olid, ehk siis tähtaja pikendamine algatajaga kooskõlastatult ning erinevad menetlustähtajad, mis kunagi kehtisid Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõude puhul ning Riigikogu liikmete ja fraktsioonide esitatud eelnõude puhul. Praegusel juhul on see tähtaeg väga selge – see on seitse töönädalat ja eelnõu algataja ei arva, et seda peaks muutma. See on piisavalt pikk.

Oluline on vahest teada ka, mis eelnõu algatamisele järgnes. Nimelt, minuga võttis ühendust vastselt valitud Riigikogu esimees härra Nestor, kes andis teada, et ta on pöördunud juhatuse nimel Riigikogu komisjonide esimeeste poole palvega tähtaegadest rangelt

kinni pidada. Riigikogu juhatus sai ka ülevaate sellest, millistel juhtudel seda ei ole tehtud. See ülevaade on mul tänase seisuga siin olemas. Juhin tähelepanu sellele, et ühe eelnõu puhul me äsja selle probleemi lahendasime – üks pikalt menetluses olnud eelnõu läbis just esimese lugemise. Praegu on põhiseaduskomisjoni menetlusesse jäänud kaks eelnõu aastast 2012, mis ei ole esimest lugemist läbinud, ning üks aastast 2013. Majanduskomisjonis on kolm niisugust eelnõu, kuid need kõik on sellest aastast ja nende tähtaeg on suhteliselt vähe üle läinud.

Siinkohal osutaksin Riigikogu fraktsioonitutele liikmetele Inara Luigasele, Lembit Kaljuveele, Kalle Laanetile, Deniss Boroditšile ja Rainer Vakrале, kes ilmselt on täiesti unustanud põhiseaduskomisjoni menetlusesse karistus-seadustiku täiendamise seaduse eelnõu. Varem oli juttu, et kui erakonnaseaduse muudatused vastu võetakse, siis see eelnõu võetakse tagasi. Aga seda ei ole tehtud ja esimest lugemist eelnõu läbinud ei ole, kindlasti oluks korrektne see ära teha. See on tänase päeva üllatus ka mulle. Ülejäänud eelnõudega, mis on tähtaja ületanud, olin ma ennegi kursis.

Selleks, et niisuguseid jamasid ära hoida ja Riigikogus oleks ka teatud vähemuse õigused kaitse all, on ilmselt mõistlik, et juhatus saadab säärased eelnõud täiskogu päevakorda. Siis on meie ees väga lihtne valik: kas eelnõu läbib esimese lugemise ja jääb menetlusesse või ei jää menetlusesse. Esimese lugemise eelsel venitamisel ei ole ilmselt mõtet. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Teie loetletud juhtumitest, kus komisjon pole suutnud seitsme nädala jooksul eelnõu suurde saali tuua, võin ma teha järelduse, et need on ikkagi haruldased, erandlikud juhtumid. Kas teie eelnõu ei peaks käsitama kui ühe erandi reegliks muutmist?

Andres Herkel

Kõigepealt ütleksin, et kui tegu on kuue eelnõuga Riigikogu menetluses olevatest eelnõudest, ja paar kuud tagasi oli neid veelgi rohkem, siis see ei ole päris erandlik. Neid

eelnõusid on ikka päris palju. Ma möönan, et neid võib erinevalt käsitleda. Mõnel juhul on väikese edasilükkumise taga n-ö *force majeure* – kas ettekandja ei saa kohal olla või midagi muud sellist –, aga kuidagimoodi on see eelnõu esitajaga kooskõlastatud. Minu meelest läheb asi kurjaks siis, kui edasilükkamist ei ole eelnõu esitajaga kooskõlastatud, ja juhtudel, kui me tõepoolest näeme viivitust, mis ulatub juba aastatesse. See ei ole korrektne. On need erandid? Ma väga loodan, et on, aga selliseid erandeid tulevikus olla ei tohiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Teie ettekantava eelnõu number on 629 ja te nimetasite kuut eelnõu, mille puhul seitsme nädala tähtajast pole kinni peetud. Ma küll ei tea nende eelnõude tagamaid, ent olen päris veendunud, et neist igäühe puhul on oma konkreetne põhjus, miks ta ei ole jõudnud suurde saali seitsme nädala jooksul. Viimane kõnealusesse kooslusse kuuluv eelnõu ei jõudnud suurde saali seitsme nädala jooksul seetõttu, et vahetus koalitsioon. Kuus eelnõu 629-st – on need erandid või moodustavad nad juba nii kaaluka kogumi, et selle põhjal tuleb muuta reegleid?

Andres Herkel

Kõigepealt, nende 629 hulgas on hulk eelnõusid, mis on vastu võetud ammu ja mis võib-olla on ka olnud menetlustähtaja ületanud seas. Nii et pole õige lähtuda suhtest kuus 629-st. Ma ei oska praegu päris täpselt öelda, kui palju Riigikogu menetluses eelnõusid on. Too 629 on koguarv, nii vastuvõetud kui ka tagasilükatud eelnõud. Minu eelnõu number on tõesti 629 ja see mahub seitsme nädala sisse. Järgmised siit tagasi vaadates, mis enam sinna sisse ei mahu, on 618, 613 ja 591. Need kõik on tänavused eelnõud ja ma usun, et majanduskomisjonil ja fraktsioonidel, näiteks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonil, kes on liikunud opositsioonist koalitsiooni, on veenvad põhjused, miks nad on nendega venitanud. Aga lõpmatuseni venitada ei saa, millalgi tuleb teha otsus, kas võtta eelnõu tagasi või saata saali. Miks on esimest lugemist mitteläbinute

nimistus karistusseadustiku täiendamise seaduse eelnõu numbriga 239, mis on viie Riigikogu sõltumatu liikme algatatud 2012. aasta mai-kuus ehk siis kaks aastat tagasi, Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu 342 ja härra Maruste algatatud eelnõu 541, ei ole päris mõistev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma põhimõtteliselt toetan selle seaduseelnõu lähenemist, aga mul on siiski üks küsimus. Kas ei ole mõistlik jääda suurema paindlikkuse juurde ja lubada, et kokkuleppel algatajaga on siiski võimalik tähtaega ületada? Mõningatel juhtudel võiks see arukas olla. Oleks väga ebamõistlik, kui seadusandja ise lepib nende eranditega nii, et jätame siis kokkuleppel eelnõu lihtsalt seisma ja rikume nõnda seadust. Ehk jätta seadusesse paindlik võimalus? Täna, kui ma õigesti aru sain, Valdo Randpere oma eelnõu ette kandes ütles, et seitse nädalat ületati, aga seda tehti kokkuleppel algatajaga. Nii et ta oli sellest teadlik. Sellised reaalsed vajadused võivad elus tekkida.

Andres Herkel

Ma osutasin sellele, et seitse nädalat on piisavalt pikk tähtaeg ka ilma selle paindlikkuseta. Aga varasemates regulatsioonides on see võimalus kunagi minu meelest ka olnud. See on küsimus, mille saab muudatusettepanekute esitamiseiga tõstatada esimese ja teise lugemise vahel. Minu ettepanek oleks sellisel juhul pigem põhitähtajaks kehtestada kuus nädalat ja kokkuleppel algatajaga anda kas üks või kaks lisanädalat, mitte seitsmele neid veel juurde liita. See läheks liigseks venitamiseks. Põhimõtteliselt ei ole ma selle vastu, et seda teed minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Andres Herkel! Kaasettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt Riigikogu! Auväärt istungi juhataja! Toredad kolleegid! Põhiseaduskomisjon

mõistis eelnõu algataja muret, aga kas tema väljapakutud variant on mõistlik lahendus, selles põhiseaduskomisjoni enamus päris tõsiselt kahtles. Ja ta tegi seda 5. mail oma istungil, kus esines eelnõu algataja ning komisjoni liikmed vahetasid arvamusi selle eelnõu sisu üle. Täna teen ma teile komisjoni nimel ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Komisjoni 8 liikmest olid selle poolt 5 ja vastu 3.

Mis olid põhjendused? Eelnõu algataja esitas oma seisukohad täna ka siin meile kõigile. Nende kommenteerimiseks tahan ma kõigepealt öelda seda, et eelnõu võib esimesele lugemisele saata siis, kui see on esimeseks lugemiseks ette valmistatud. Teema peab olema komisjonis sisuliselt läbi arutatud. Eelnõud on väga erineva mahu ja sisuga ning mõnda eelnõu võib komisjon menetleda ka niiviisi, et ta valmistab selle esimeseks lugemiseks ette päris mitmel komisjoni istungil, ja seda täiesti põhjendatult. Alles seejärel jõutakse sinnamaani, et eelnõu võib Riigikogu saalis esimesel lugemisel arutada. Kui nüüd võetakse vastu seadus, et Riigikogu juhatus saab omal äranägemisel mõne eelnõu kiirelt Riigikogu saali suunata, jättes komisjonile aega vaid koheseks korraliseks või erakorraliseks istungiks, siis me ei saavuta kindlasti eelnõude sisu osas mingit korralikku kvaliteeti, sõltumata sellest, kes eelnõu esitanud on – kas koalitsioon, opositsioon või mõni väga lugupeetud Riigikogu liige üksinda.

Tuleks arvestada ka niisugust nüanssi, et kui juhatuses ei saavutata üksmeelt, siis tuleb küsimus arutlusele Riigikogu täiskogu istungil. See aga tähendab seda, et Riigikogu ülejäänud liikmed, kes ühte või teise komisjoni ei kuulu, saaksid esimesel lugemisel õiguse hääletada n-ö vööra komisjoni eelnõu, mida nad ei pruugi sisuliselt hästi tunda. Ka ei tea nad juhtivkomisjoni töö spetsiifikat. Me ei saanud sellistel põhjustel seda eelnõu toetada.

Nagu siin juba juttu oli, too seitsme nädala reeglist kõrvalekaldumine on Riigikogu praeguse koosseisu puhul tõesti äärmine erand. Julgen öelda, et varem oli seda mõnevõrra rohkem, aga siis kasutati teisi vahendeid, mis on olnud väga mõjusad. Küsimuse avalik tõstatamine, mida ju ka tänase eelnõu algataja Eesti meedias tegi, oli väga tõhus. Ta saavutas selle, et põhiseaduskomisjon asus kiirelt tema eelnõu menetlema. Nii et selliseid võimalusi on prae-

gugi. Veel saab Riigikogu juhatusele esitada järelepärimise, miks üks või teine komisjon ei ole jõudnud eelnõu seitsme nädalaga esimesele lugemisele saata. Võib pöörduda ka vahetult juhtivkomisjoni juhtkonna poole. Sellised võimalused on olemas ning oma kogemusele tuginedes võin öelda, et need toimivad väga hästi ja seda ilma, et seaduseelnõu sisulise külje arutamine kannataks.

Need olid lühidalt põhjused, mille pärast, nagu ma ütlesin, komisjon otsustas seda eelnõu mitte toetada ja teha teile ettepanek asi tagasi lükata. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teie küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja, olgem ikka vähe siiramad! Kas sa tõesti usud, et need eelnõud, mis algataja ette luges ja mis on ületanud seitsme töönädala piiri, ei ole jõudnud esimesele lugemisele sellepärast, et lihvitakse nende kvaliteeti? Sa ju ei usu ise ka seda juttu. Mis ikkagi tegelikud põhjused on ja millised eelnõud need on, mida seitsme töönädala jooksul ei jõuta komisjonis läbi arutada? Lisaks juhin tähelepanu, et kui algataja ei ole nõus muudatusi sisse viima, ega siis enne esimest lugemist komisjon seda ka teha ei saa. Küsimus on ikkagi eelnõu siia saali toomises.

Väino Linde

Hea küsija, ära ole nii kitsarinnaline! Jätame meelde, et me ei tee seadust ainult ühe, kahe, kolme, nelja või ma ei tea mitme juba menetluses oleva eelnõu edasise menetlemise tarvis. Kui me tänase eelnõu seaduseks vormime, siis see hakkab kehtima ning selle regulatsiooni alla kuuluvad kõik tulevased eelnõud, mis kindlasti on erineva sisu ja kvaliteediga, ent mis kõik tuleb esimeseks lugemiseks ette valmistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Härra Linde on põhiseaduskomisjoni eelmine esimees ja ma oskan hinnata seda avameelsust, millega ta tunnistas, et sellist jama on kahjuks ette tulnud

ka varem. Samas palun vabandust, aga mulle paistab, et Reformierakonna otsus see eelnõu tagasi lükata on pigem seotud komisjoni praeguse ja endise esimehe mundriauga. Küsin nüüd seda, kas teile on teada ka see, et eelnõu on võimalik teisel lugemisel katkestada. See pakub komisjonile väga palju võimalusi eelnõu pikalt ja põhjalikult menetleda.

Väino Linde

Aitäh! Ma ei arva sugugi, et siin on tegemist kellegi või millegi mundriauga, veel vähem selle kaitsmisega. Mis on olnud, on olnud, ja mis tuleb, see tuleb. Aga seda seisukohta, mille sa praegu välja tõid, ei ole põhiseaduskomisjon seda eelnõu arutades käsitletud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Ma küsin ikkagi sellist asja. Kui eelnõu algataja ei ole nõus enne esimest lugemist muudatusi tegema, siis mida komisjon seitsme nädala jooksul ja kauemgi veel – komisjonide seisukoha järgi võiks see periood pikemgi olla – lihviv?

Väino Linde

Hea Riigikogu noorliige! Ilmselt on mul õige sinuga sel teemal vestelda pärast seda, kui sa oled natuke kauem aega Riigikogus olnud. Ela ja vaata, siis näed, mida komisjonis tehakse!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 629 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame seda hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 629 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 38 Riigikogu liiget, vastu 20, erapooletuid oli 2. Juhtivkomisjoni ettepanekut toetati, eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 15.)

Head kolleegid, meie tänane istung on lõppenud. Soovin kõikidele toredat päeva jätku! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 12.21.
Istungi kestus 2 tundi ja 21 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 14. mai 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigi eelarvestrateegia
2. Põllumajanduspoliitika
3. Maaelu arengukava
4. Venekeelne inforuum
5. Riigi eelarvestrateegia

Istungi rakendamine

1. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) teine lugemine
2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) teine lugemine
3. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (580 SE) teine lugemine
4. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teine lugemine
5. Veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (621 SE) teine lugemine
6. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) esimene lugemine
7. Toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu (642 SE) esimene lugemine
8. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (654 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud peaminister ja valitsusliikmed, tere päevast! Alustame 14. mai infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 38 Riigikogu liiget, puudub 63. Täna infotunnis on vasta-

mas peaminister Taavi Rõivas, põllumajandusminister Ivari Padar ja minister Urmas Kruuse. Riigikogu liikmed on juba varem esitanud kuus kirjalikku küsimust. Iga teema puhul luban kohapeal lisaks esitada kõige rohkem kaks küsimust.

1. Riigi eelarvestrateegia

Aseesimees Jüri Ratas

Esimese küsimuse esitab Riigikogu liige Urmas Reinsalu. Sellele vastab peaminister Taavi Rõivas ja teema on riigi eelarvestrateegia. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Lugupeetud peaminister! Minu küsimus on riigi eelarvestrateegia kohta. IRL on juba varem esitanud seisukohti, et see strateegia on koostatud liiga optimistlikult. Esmaspäeval tulid uudised ka esimese kvartali kehva majandusperspektiivi kohta, meie majandus on lan-guses. Kas Vabariigi Valitsus peab vajalikuks riigi eelarvestrateegia konservatiivsemas suunas üle vaadata?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu te hästi teate, ükski riigi eelarvestrateegia ei ole kivisse raiutud ja kõik need vaadatakse igal aastal üle. Riigi eelarvestrateegias toodud arvud ei pruugi täiesti kattuda sellega, milliseks kujuneb sügisel eelarve lõplik seis. Muretsemiseks siin põhjust ei ole, me oleme riigieelarve koostamiseks valmistunud ja nagu igal aastal ka sel aastal me riigieelarvet tehes teame augustis ilmutavat prognoosi, aga ka seda, mis on toimunud mitte ainult esimeses, vaid ka teises kvartalis. Riigi eelarvestrateegiaid, mis on tehtud neljaks aastaks kevadise seisu põhjal, ei ole põhjust aasta kestel muuta, sest strateegias toodud arve järgmise aasta kohta saab juba sügisel vajaduse korral muuta aastaeelarvega. Kindlasti aga huvitab mind väga teie ettepanek, mida teha siis, kui majan-

duslangus peaks jätkuma. Ma küll usun, et see ei jätku, märgid näitavad pigem, et järgmine kvartal tuleb parem, aga siiski, kui majanduslangus peaks jätkuma, milline on siis IRL-i ettepanek? Kas tuleks reageerida veelgi suurema struktuurse ülejäägiga või milline peaks eelarvepoliitika teie arvates olema? Meie eelarvepoliitika näeb ette hoida tasakaalu ja seda sõltumata sellest, kas majandus on tõusnud või languses. Kindel ja ettehoomatav eelarvepoliitika on Eestile varem edu toonud ja toob ka tulevikus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Esimene täpsustav küsimus, Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Härra peaminister! IRL-i arusaam on nii valitsuses kui ka opositsioonis olles olnud see, et kui majanduse väljavaated halvenevad, siis ei ole võimalik suurendada riigi kulusid nagu buumiajal ning püüda püsikulused ja planeeritavaid jooksvaid kulusid katta reservidest. See on tegelikult üle jõu elamine ja tähendab miinuses eelarvet. Härra peaminister! Kui püsikulused kaetakse reservidest, kas siis eelarve on tasakaalus või mitte?

Taavi Rõivas

Aitäh! Minu juhitud valitsus kindlasti ei kavatsenud püsikulused reservidest katta. Küll aga riivas mu kõrva see, kui te ütlesite, et IRL on nii valitsuses kui ka opositsioonis olles lähtunud ühtedest põhimõtetest. Mina mäletan ja ma usun, et kõik siin saalis olijad mäletavad, et viimastel kuudel on olnud päris mitu erinevat IRL-i. Ma võin ka teie mälu pisut värskendada. Näiteks, 11. märtsil tegi Margus Tsahkna ettepaneku suurendada lapsetoetusi 60 euroni, ilma et tal oleks olnud selleks katteallikat pakku. Selle mõju eelarvele oli 109 miljonit eurot. Samas ütles Sven Sester 23. aprillil, et pigem huvitab teda, kas praeguses olukorras ei tuleks vähendada teatavaid kulusid, mida lähiajal teha plaanitakse, ja uute tulude abil reserve kasvatada. Samuti olete teie, Urmas Reinsalu, korduvalt öelnud, et majanduslanguse ravimine riigi suuremate kuludega tuleb lõpetada ja riigi püsikulude kasvatamisele reservide arvel tuleb panna kiirelt pidurit. Samas võttis teine IRL-i liige Sven Sester 13. märtsil

sahtlist välja ühe tulumaksuseaduse muudatuse, mis samuti ilma ühegi katteallikata oleks riigieelarve kulutusi suurendanud. Ma võiksin seda loetelu päris pikalt jätkata. Tähelepanu väärivad ka teie meelemuutused käibemaksudeklaratsiooni osas. Näiteks ütles Sven Sester m.a 12. novembril, et Riigikogu võiks selle eelnõu seadusena vastu võtta järgmisel ehk 2014. aastal. Seesama Sven Sester ütles aga hiljuti, et selle eelnõu menetlemisel tuleks aeg maha võtta. Jne, jne.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud härra peaminister! Te andsite ülevaate IRL-i avaldustest ja seisukohtadest, minu küsimus oli aga valitsuse kohta. Eelmisel aastal, kui riigi eelarvestrateegia lähtus palju positiivsemast majanduskasvu perspektiivist, nägi ta lähiaastateks ette nominaalse ülejäägi ja selle, et reserve kogutakse, mitte ei sööda neid ära. Teie valitsus võttis esimestel nädalatel pärast ametisse astumist vastu riigi eelarvestrateegia, mille eesmärk on ühene: nominaalne puudujääk lähiaastatel ning hüppeline püsikulude kasv, mida kaetakse reservide abil. Minu mure on selles, et see ei ole jätkusuutlik. Ka viimaste uudiste valguses tuleb tõdeda, et sellel ei ole reaalmajanduses toimuvaga paraku mingit seost. Küsimus on selles, kas on õige teha suuremaid kulutusi ja katta neid reservidest. See on minu küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Teie aeg on läbi. Palun, peaminister!

Taavi Rõivas

Aitäh! Teie info paistab olevat üksjagu väär. Eelarve on nii järgmisel kui ka ülejäägisel aastal planeeritud struktuursesse tasakaalu ja järgmisel aastal isegi ülejääki. Võimalik, et lisasammudega me suurendame ülejääki veelgi, aga juba praegu tehtud otsuste alusel on eelarve järgmisel aastal struktuurses ülejäägis. Ainsad kaks asja, mis tekitavad nominaalset puudujääki, on seotud ühekordsete teguritega, mitte püsikulude suure kasvuga, nagu teie pidevalt väita püüate. See väide ei vasta tõele. Vaatame siis neid püsikulused, mida koaliti-

sioon plaanib. Kõikidel nendel on katteallikas olemas. Te viitate kogu aeg lapsetoetuste tõusule ja tööjõu maksukoormuse langetamisele. Õelge otse välja, kummale neist te vastu olete! 11. märtsil ütles teie erakonna liige Margus Tsahkna, et lapsetoetusi tuleks tõsta. Ta ütles, et isegi katteallikat ei ole selleks vaja, peaasi, et need toetused tõusevad. Nüüd, kui me lapsetoetusi tõstame, tõsi, katteallikat ette nähes ja tema pakutust mõnevõrra vähem, sest me oleme reaalselt riigi rahakoti paksust hinnanud, ütlete teie, et ei, seda ei tuleks teha. Kas ma pean loetlema veel mõningaid teie enda ettepanekuid konkreetsete kulutuste suurendamiseks, mida te olete teinud viimase seitsme päeva jooksul? Mulle väga meeldiks opositsiooniga diskussiooni pidada ja teda kuulata, aga ma satun kimbatusse, sest teie seisukohad ei muutu mitte nädalate või kuudega, vaid lausa päevadega. Kumma IRL-iga ma siis dialoogi pidama peaksin?

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Eks te peate eelarvestrateegias arvestama ka majanduslangusega, mis eile teatavaks sai. Majandus on kõigile ootamatult ligi 2% langenud. Ma hämmeldusin teie nõuniku ja nõuandja Maris Lauri selgitustest, et meil oli liiga soe talv, sellepärast tekkiski majanduslangus. See tekitas laiaades massides nurinat ja tõi ka muige näole. Inimestel oli hea meel, et nad said talvel natuke vähem soojuse eest maksta, aga nüüd tuleb välja, et nad tegid sellega riigile karuteene. Täna hommikul saatis mulle üks inimene meili, kus ta kirjutas, et Eesti uus valitsus kasutab sama retoorikat, nagu kasutati nõukogude ajal, kui, nagu te teate, nõukogude võimu vastased olid talv, suvi, sügis ja kevad. Kas valitsus ei saa anda tõsisemaid ja sisukamaid selgitusi selliste minu meelest päris põrutavate uudiste kohta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõsi on see, et esimese kvartali esialgsed andmed olid üllatavad, nagu te õigesti ütlesite, ja kindlasti mitte positiivselt üllatavad. Aga ma arvan, et meil kõigil on põhjust

püüda mõista, miks see arv just selline oli. Maris Lauri tõi tõepoolest välja, et Eestis toodeti esimeses kvartalis elektrienergiat tervelt 19% vähem kui aasta tagasi, 2013. aasta esimeses kvartalis. Tõsi, elektrit niisama palju vähem ei tarbitud, sest suurenes ka elektri import. Sellest saab täpsemalt lugeda, kui huvi on, Maris Lauri blogist. Loomulikult mõjutas see, et elektrienergia tootmine viiendiku võrra vähenes, majanduse seisu. Me ju teame, kui suur on energeetika tööstusharuna. Samal ajal vähenes enam kui 11% soojusenergia tootmine, kindlasti mõjutas majanduse olukorda ka see. Aga kogu pilti siiski ainult energeetikaga ei selgita. Murelikumaks kui elektrienergia tootmise vähenemine teeb mind hoopis see, et ei Soome, Rootsi ega Venemaa majandusel ei lähe nii hästi, kui oleks oodanud. See mõjutab loomulikult ka Eesti ekspordi nendesse riikidesse. Me näeme, et Rootsi eksport on vähenenud. Kuna Eesti eksport on seotud Rootsi ekspordiga, sest me teeme paljuski Rootsi ettevõtetele allhanget, siis see mõjutab ka meie majandusnäitajaid. Ma arvan, et ekspordi käekäiku tuleb märksa tõsisemalt jälgida. See on valdkond, kus meil tuleb väga tähelepanelikult vaadata, mida teine kvartal toob. Aga õnneks on muidugi ka positiivseid sõnumeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud eesistuja! Hea peaminister! Ka mulle meeldib, et tänu soojale talvele olid minu kütte- ja elektriarved sel aastal väiksemad. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida. Maksu- ja Tolliameti ametlikel andmetel on selle aasta esimese nelja kuu jooksul laekunud riigieelarvesse 30,9% aastaks kavandatust. See on viimase kümne aasta kõige suurem laekumine aasta esimese nelja kuu jooksul protsentuaalselt kogu eelarvest. Kas valitsus eelarvestrateegiat kavandades võtab majanduskasvu ja -languse kõrval arvesse ka eelarvelaekumisi, seda väga suurt eelarvemahu kasvu? Teiseks, kas valitsus on nõus Rahvusvahelise Valuutafondi hinnanguga, et Eestis tuleb majanduslanguse korral rakendada automaatseid stabilisaatoreid? (Kellahelin.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi. Palun peaministril vastata!

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõepoolest olid maksulaekumised aasta alguses märksa paremad kui aasta varem. Esimese kolme ja ka nelja kuu laekumiste osakaal on päris pika aja rekord. Teine positiivne samm, mis annab põhjust teatavaks optimismiks, on see, et esimeses kvartalis suurenesid oluliselt inimeste sissetulekud: keskmine palk 7,3% ja mediaanpalk 8,9%. See loomulikult mõjutab inimeste toimetulekut, aga annab neile võimaluse ka rohkem tarbida ja küllap seda on järgmiste kvartalite jooksul ka sisetarbimises näha. Samuti on tähtis teada, et tööpuudus esimeses kvartalis tunduvalt vähenes, aasta algusega võrreldes on meil töötuid 15% vähem. See on suur samm edasi. Hea meel on näha, et mitte ainult esimeses kvartalis, vaid ka aprillis tööpuuduse vähenemine jätkus. Kindlasti mõjutab see kõik positiivselt ka eelarvelaekumisi, sest maksutulud on ju otseselt eelarvelaekumistega seotud. Samas ma siiski hoiduksin sellest, et hakata esimese kvartali paremate maksulaekumiste, tööpuuduse vähenemise ja palkade suurenemise põhjal eelarves mingeid positiivseid muudatusi tegema. Kindlasti ka siis, kui eelarvelaekumised osutuvadki aasta lõpus oodatust suuremaks, ei ole meil plaanis positiivset lisaelarvet teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Põllumajanduspoliitika

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise küsimuse juurde, mille on esitanud Riigikogu liige Ester Tuiksoo. Sellele vastab põllumajandusminister Ivari Padar. Tee- ma on põllumajanduspoliitika. Ester Tuiksoo, palun! Ka selle teema kohta saab esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust.

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud põllumajandusminister! Olete saanud väga hea Euroopa Parlamendi kogemuse ja tulite väga õigel ajal valitsusse. Teil oli au veel maaelu

arengukaval n-ö sabast kinni saada ja otsustada selle lõplik vormimine. Te olete kindlasti väga hästi kursis, et teised riigid panustavad ühtsesse põllumajanduspoliitikasse võimalikult palju. Kokku ei hoiu selle pealt ka meie naabrid. Eesti on läbi aegade väga vähe panustanud oma eelarvevahendeid, küll aga on jaganud Euroopa maksumaksja raha. Kas te peate seda normaalseks ja kas te olete selle oma tegevusega valitsuses rahul?

Ivari Padar

Aitäh! See on tõsi, et maaelu arengukava on lõppviimistlusel. Täna plaanide järgi läheb see homme valitsusse kooskõlastamisele. Tõsi on ka see, et nii nagu teiste Euroopa Liidu toetuste, nii ka põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste puhul rakendab Eesti riik kaasfinantseerimise minimaalset määra. Me oleme seda teinud juba aastaid, aga see määr on nüüd muutunud. Kui minu eelkäija Helir-Valdor Seeder kaks aastat tagasi maaelu arengukava koostamist alustas, siis seati eelduseks, et kaasfinantseerimise määr on 25%. Miinimummäär muutus tõesti kaheteistkümnendal tunnil ehk möödunud aasta lõpus. Euroopa Parlamendi lõplik pakutud kompromiss on, et 15% võiks olla kõikidele riikidele kohustuslik miinimum. Sellest me olemegi lähtunud. Mul puudub täna analüüs teiste liikmesriikide kohta, milline on nendel kaasfinantseerimise määr. Me ei tea päris täpselt ka seda, milline on teiste riikide maaelu arengukava sisu, milliseid kulutusi on nad kavatsenud sellega katta ja milliseid mitte. Igal juhul tegutseb Eesti oma riigieelarveliste võimaluste piirides.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Ma oleksin tahtnud kuulda teie isiklikku arvamust. Kas te olete tõesti rahul selle miinimumkaasfinantseerimisega, mille Eesti on valinud? Te olete minuga ilmselt nõus, et kui teised riigid panustavad enam, siis see süvendab veelgi ebavõrdset konkurentsi põllumajandusturul. Aga ma küsin teie käest väga konkreetselt. Maaelu arengukavas on sees ka finantsinstrument. Palun avage, mis on teie

mõtted seoses sellega ja milline on protsent, kui tootjad kasutavad seda laenu võtmiseks!

Ivari Padar

Aitäh! Me tegeleme praegu maaelu arengukava kontekstis suure finantstabeliga ehk minu mäletamist mööda umbes 20 alajaotusega, kuidas me seda raha plaanime kasutada. Üks nendest alajaotustest on tõesti finantsinstrument. Me oleme saavutanud esialgse kokkuleppe, kui suur on finantsinstrumendi üldine maht. Mis puudutab detaile, kuidas finantsinstrumenti kasutada, siis see on tulevase arutelu teema. Igal juhul on finantsinstrument uus nähtus. Ma eeldan, et Maaelu Edendamise Sihtasutus kasutab seda probleemide lahendamiseks, kui on tegemist turutõrkega, aga mitte halbade äriplaanide kinnimaksmiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Käimas on Euroopa Parlamendi valimised ja teie olete üks kandidaat. Kui ma olen õigesti aru saanud, siis te võib-olla tulitegi siia lühikeseks ajaks ja olete valmis uuesti Euroopa Parlamenti minema. Sel juhul on arusaadav, miks te nii külmalt maaelu arengukavasse suhtute. Aga te hakkate siis ette valmistama uut finantsperioodi, mis algab aastal 2020. Milliseid ettepanekuid te kavatsete esitada või mida plaanite teha, et Eesti põllumajandussektor peale aastat 2020 finantsiliselt rohkem võidaks?

Ivari Padar

Aitäh! Tõesti on nii, et Euroopa Parlamendi valimiste kontekstis ei ole meil täna väga palju mõtet rääkida sellest, mis toimub alanud finantsperioodil, aastatel 2014–2020. Mõte peab liikuma ettepoole, me peame mõtlema sellest, mis toimub pärast aastat 2020. Kuidas olukorda muuta? Väga palju sõltub siin ka sellest, kuidas tegelikult hakkab rakenduma alanud finantsperiood. Näiteks on siin selliseid elemente, mis meile on küllalt uudsed, nagu rohestamine. Sellele kulutatakse suuri summasid, esimese samba otsetoetuste mahust läheb selleks 30%. On väga suur küsimärk, kuidas

see rakendub ja kui otstarbekas see on näiteks Kesk-Euroopa riikides, aga ka Eestis, kas või bioloogilise mitmekesisuse seisukohalt. See on üks näide selle kohta, et me aja jooksul näeme, mis on hästi ja mis on valesti, ning saame siis 2020. aastaga algavat eelarveperioodi paremini planeerida. Selge on, et kindlasti tuleb meil ka edaspidi minna seda teed, et hektaripõhised maksed Euroopa Liidu liikmesriikidele jätkuvalt võrdsustuksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab Andrus Ansip. Palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kas Eesti põllumees peaks rõõmustama selle üle, et hektaripõhiste otsetoetuste maht on kasvanud peaaegu kahekordseks – 500 miljonist eurost miljardi euroni –, või peaks ta hoopis kurvastama selle üle, et maaelu arengukava kaasfinantseeringu maht väheneb umbes 70 miljoni euro võrra? Ehk kas selle pärast, et maale ja põllumajandusse suunatavate vahendite maht kasvab poolteise miljardi euro pealt kahe miljardi euroni, tuleks rõõmustada või kurvastada?

Ivari Padar

Aitäh! Ühene ja lihtne vastus on see, et loomulikult tuleb selle üle rõõmustada. Vaatame maaelu ja põllumajanduse rahakotti, mida Euroopa Liit meile uuel finantsperioodil võimaldab. Kui eelmisel perioodil oli see suurusjärgus 1,2 miljardit eurot, siis uuel perioodil selle maht suureneb 1,73 miljardi euroni. Lisaks sellele kalandus, kus lõplikud summad ei ole veel paigas. Aga kõikide eelduste kohaselt ka kalanduse valdkonnas rahasummad võrreldes eelmise perioodiga kasvavad. Meil peab olema tarkust seda võimalust hästi kasutada. On selge, et 70 miljonit eurot on suur raha, aga selle ette ärajagamine oli nagu laskmata karu naha jagamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Hea ministrihärra! Ma mäletan väga hästi, et kui sa taas põllu-

majandusministri ametisse astusid, siis ühes oma esimeses sõnavõtus sa ütlesid, et MAK on saanud vist päris hea, sest mitte ükski osapool ei ole sellega rahul. Kas sa ka täna, kui sa oled mõni nädal ametis olnud, oled sama meelt või on sul seoses MAK-iga mingisugused uued tunded tekkinud?

Ivari Padar

Seda pean küll tunnistama, et olen kusagil ütelnud, et kui laua taga on hästi palju osapooli – maaelu arengukava tegemisel istus ümber laua 21 kodanikuühendust – ja kui keegi neist rahul ei ole, ju see siis tähendab, et see on päris hea plaan. Aga võtke seda kui minu kohatut huumorit. Igal juhul on selge, et ma olen proovinud teha maksimumi, et kuu aja jooksul ära kuulata kõikide osapoolte seisukohad ja võimalikult palju erimeelsusi lahendada. Ma arvan, et enamiku ümber laua istujate seisukohalt on nurkasid ära lihvitud. Ma ei kahtle selleski, et kui minu eelkäija Helir-Valdor Seeder oleks neid nurkasid maikuus veel lihvinud, ka siis oleks arengukava kindlasti veel paremaks saanud. Sellised need läbirääkimised on.

Aeesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Maaelu arengukava

Aeesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Priit Sibul ja sellele vastab põllumajandusminister Ivari Padar. Teema on maaelu arengukava. Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Ma lähen selle debatiga edasi. Ma vaatasin, et te olete alustanud koalitsioonilepingu täitmist. Ma pean silmas seda, et kuna koalitsioonilepingus mitte midagi põllumajanduse kohta öeldud ei ole, siis ei ole ka teie suurt mitte midagi selle aja jooksul teinud. Nii et kõik läheb nii, nagu lepingus kirjas on. See valdkond tundub olevat see, mille arvel koalitsioonis muid poliitikaid realiseeritakse, ja see situatsioon, kus me oleme, on ka minu meelest veidi lutsulikult kevadine. Kui ma vaatan tehtud otsuseid, siis ma ei saagi täpselt aru, kas te

olite siis juba ministeeriumis või ei olnud te veel sinna jõudnud. Need otsused on suhteliselt ebakompetentsed. Kas need tegi teie eelkäija Anvelt? Kui nii, siis ma saan aru.

Ivari Padar

Aitäh! Kindlasti on Põllumajandusministeeriumis aegade jooksul tehtud erinevaid otsuseid, nii häid kui ka halbu. Aga ma ei tea, missugustele otsustele te konkreetselt viitate. Kas te saaksite küsimust täpsustada?

Aeesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Ma rääkisin maaelu arengukavast ja kaasfinantseerimise vähendamisest. Mul on täiendus ka Andrus Ansipi küsimusele, et see 500 miljoni euro küsimus kuidagi täiendust saaks. Ma saan aru, et te *top-up*'i ette ei näe. Eelmisel perioodil oli see aga umbes 250 miljonit eurot. Kuna hektarite arv suureneb, siis kui palju põllumehed ikkagi võidavad? Kas see võit, millest te siin rääkisite, on sellises mahus, nagu te püüdsite muljet jätta?

Ivari Padar

Aitäh! Nüüd on asi märksa selgem. Mis puudutab põllumajanduse ja maaelu rahastamist, siis mina olen rääkinud sellest rahast, mis puudutab Euroopa Liidu finantseerimist. Euroopa Liidu finantseerimine suureneb enam kui 500 miljoni euro võrra. Mis puudutab Eesti riigi kaasfinantseerimist, siis see on minimaalne, see on väiksem, kui see oli eelmisel perioodil. *Top-up*'i finantseerimist ei ole praegu ette nähtud ka aastaks 2015. Kas *top-up*'i finantseerimist, mida on uuel eelarveperioodil võimalik teha kogusummas 140 miljonit eurot, hakatakse Eestis rakendama või mitte, see on pigem järgmiste valitsuste teema. Sellest me saame rääkida pärast 2015. aasta märtsivalimisi. Nii et selline vastus.

Aeesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Sellesse suurde finantstabelisse, millest te rääkisite, on teie ametiaja jooksul tulnud juur-

de üks konkreetne meede ja rida – väikeste põllumajandusettevõtete arendamine. Ma saan aru, et lõplikult pannakse asjad paika määrusega. Aga ehk te saate veidike valgustada, kas need väikesed ettevõtted saavad ka üldisest investeeringurahast toetust taotleda või saavad nad ainult väikese põllumajandusettevõtte toetust? Ja kui väikesed need väikesed on? Mis selle meetme täpne mõte on olnud?

Ivari Padar

Aitäh! See teema on, nagu ma olen aru saanud, olnud arutusel kogu maaelu arengukava planeerimise paariaastase protsessi jooksul, nimelt see, kas põllumajandusinvesteeringud peaksid olema kahel real: väiksemate tootjate investeeringud ja suuremate tootjate investeeringud. Kunagi on see meede olemas olnud ja siis on see arengukavast välja jäänud. Praegu oleme selle tagasi toonud. Me oleme selles versioonis, mis läheb valitsusse kooskõlastamisele, öelnud, et väikeste põllumajandustootjate rühmas on meie arvates põllumajandustootjad müügikäibega 4000 – 14 000 eurot aastas. Need on väiketootjad, kelle puhul on võimalik sada toetust väiketootja investeeringute toetamise meetmest. Kui müügikäive kasvab üle 14 000 euro, siis on tootjal loomulikult võimalik kasutada ka ülejäänud põllumajandusinvesteeringute raha.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Minu meelest oli see summa, mida nimetati möödunud aastase *top-up*'ina, suurusjärgu võrra vale. 240 miljonit eurot ei saanud see kuidagi-moodi olla, minu mälu järgi oli see pigem 24 miljonit eurot. Ma juhin tähelepanu ka sellele, et kolleeg Sibula jutt on teravas kontrastis ja lausa risti vastuolus Urmas Reinsalu jutuga, et eelarvekulusid tuleb kärpida. Ma küsin aga rahulolu kohta. Kas rahulolematust mõlemas leiris on nii suur, et lubatud 15%-list vahendite ümbertõstmist otsetoetuste summades maaelu arengu toetuste summadesse või vastupidi ei ole võimalik rakendada?

Ivari Padar

Ma võin natuke rääkida sellest eelnõust, mis ilmselt homme Põllumajandusministeeriumist välja saadetakse. Me tõstame eeldatavasti 10% ulatuses esimesest sambast vahendeid teise sambasse, et põllumajandustoetused oleksid enam fookustatud ja investeeringukesksed. Mis puudutab 140 miljonit ja 240 miljonit, siis ma pidasin 140 miljonit eurot rääkides silmas võimalust järgmise seitsme aasta jooksul otsetoetustele peale maksta. Juttu oli seitsmest, mitte ühest aastast.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea kolleeg! Ma tahan täpsustada neid arve, mida siin on öeldud, muidu tekib suur segadus. Mul on need arvud veel väga hästi meeles. Tõepoolest, me saame järgmisel perioodil Euroopa Liidust otsetoetusteks 500 miljonit eurot rohkem kui sellel perioodil. Samas, eelmisel perioodil maksti 250 miljonit eurot riigisiseseid täiendavaid otsetoetusi, mida järgmiseks perioodiks ei ole planeeritud. Lisaks on 60 miljonit eurot otsetoetuste summades kavas tõsta maaelu arengukava summadesse ja hektarite arv ei ole enam 840, vaid läheneb miljonile. Nii et kui me arvutuse teeme, siis saame aru, et Euroopast tuleb küll rohkem raha, aga põllumehed saavad hektari kohta umbes endise summa, see peaaegu ei suurene. Kuid nüüd minu küsimus. Te ütlesite, et järgmiseks aastaks ei ole otsetoetusi planeeritud, aga tulevikus võivad need toetused tulla. Valitsus kinnitas riigi eelarvestrateegia aastateks 2015–2018, kus ei ole kavandatud otsetoetuste maksmist. Kas ma olen õigesti aru saanud?

Aseesimees Jüri Ratas

Teie aeg on läbi, hea küsija. Ma palun ministril vastata!

Ivari Padar

Täiesti loomulik, et sinna ei ole praegu otsetoetusi kavandatud. Keegi ei ole keelanud neid keskpikki strateegiaid täiendada pärast seda, kui võimule on tulnud uus valitsus ja uued poliitilised jõud, kõik need võimalused on olemas. Praegune riigi eelarvestrateegia

lähtub ikkagi nendest eesmärkidest ja perspektiividest, mida praegune valitsus oluliseks peab. Aga mis puudutab teie väidet, et toetused lõppkokkuvõttes ei pruugigi suureneda, siis teil on õigus. Kõik see, mis te rääkisite, on täiesti õige. Jah, praegu ei ole *top-up*'i planeeritud ja hektarite arv oluliselt kasvab. See kõik on tõsi. See on niimoodi, siin ei ole ühtegi teist positsiooni. Nii see kipub minema.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Venekeelne inforuum

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda küsimuse juurde, mille on esitanud Riigikogu liige Yana Toom. Sellele vastab peaminister Taavi Rõivas. Teema on venekeelne inforuum. Ka selle teema kohta saab esitada kõige rohkem kaks kohapeal registreeritud küsimust. Yana Toom, palun!

Yana Toom

Härra eesistuja! Austatud minister! Ma lugesin koalitsioonileppe täna hommikul taas tähelepanelikult läbi ega näinud seal ühtegi sõna venekeelsest infokanalist ega inforuumist. Kas te saate öelda, millest on tingitud vajadus just praegu see teema üles võtta? Kas ei ole seda ohtu, et me oleme taas samas situatsioonis nagu aastal 2007, kui me arutasime pikalt venekeelse telekanali loomist, siis tegime ETV2 ja tulemus on see, et venekeelset kanalit meil ikka ei ole?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et kõigil Eesti elanikel on põhjust osa saada sellest, mis Eestis toimub, ja need uudised peavad olema kallutamata, vaba ajakirjanduse edastatud. Loomulikult mulle meeldiks, kui kõik inimesed, kes Eestis elavad, saaksid aru eesti keelest ja jälgiksid eestikeelseid uudiseid, aga realistina ma tean, et siin elab suur hulk inimesi, kes eesti keelt ei mõista. Kuniks nad ei ole eesti keelt omandanud, on küllap põhjust ka Eesti elu kajastavaid uudiseid vene keeles edastada, et need inimesed uudistest aru saaksid. Küsimus, kuidas seda kõige paremini teha, vajab minu meelest aga analüüsi. Meil on selleks kokku kutsutud väga väärikas eksperdikomisjon. Ma loodan, et

see komisjon pakub lahendusi, kuidas tagada, et mitte keegi Eestis ei tunneks ennast kohalikust infost kõrvalejätuna. Kas selleks on vaja uut telekanalit või tuleks mõnda olemasolevat kanalit tugevdada, seda näitab aeg.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma täna, härra eesistuja! Austatud minister! Te mainisite seda komisjoni. Eile vist kirjutas minister selle moodustamise käskkirjale alla. Selles komisjonis on 16 inimest, kellest seitse on seotud meediaga ja ainult kaks on vene päritolu. Kuidas te hindate seda signaali, mida sellise komisjoni moodustamine annab venekeelsele inimesele Eestis, kui vene meediavälja hakkavad arutama kaks venelast ja 14 eestlast?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui ma vaatan seda nimekirja, siis vastupidi teile ei näe ma siin ühtegi inimest, kes ei oleks meediaga seotud. Tõsi, kui te loete kokku need inimesed, kes praegu ajakirjanduses töötavad, siis see hulk on tõepoolest mõnevõrra väiksem. Samas ei ole ma nõus ütleva, et näiteks Tartu Ülikooli emeritprofessor Marju Lauristin ei oleks meediaga seotud inimene või ka mõni teine väga tuntud ja tunnustatud meediaekspert, kes parajasti konkreetselt mõnes kanalis ei tööta, ei oleks meediaga seotud. Ma usun, et see eksperdikomisjon, kuhu kuuluvad nii eesti rahvusest kui ka teistest rahvustest inimesed, on asjatundlik ja koostatud laiapõhjaliselt. Ma usun, et komisjonil on kõik eeldused anda valitsusele ja laiemalt kogu ühiskonnale head nõu, kuidas saavutada see, et mitte keegi ei tunneks ennast Eestis infost kõrvalejätuna.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Yana Toom.

Yana Toom

Täna, härra eesistuja! Ma loen nüüd ette kapo ülesanded: teabe kogumine ja töötlemine põhiseadusliku korra ja territoriaalse terviklikkuse vägivaldsele muutmisele suunatud tegevuse ning riigi vastu suunatud luuretegevuse ja

terrorismi ennetamiseks ja tõkestamiseks, riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse ning julgeolekukontroll, massihävitusrelvade leviku tõkestamine, korrupsioonivastane võitlus, teiste ameti uurimisalluvuses olevate süütegude menetlemine. Öelge, palun, millise ülesande alla kuulub tegelemine venekeelse inforuumiga ja miks on selles komisjonis Kaitsepolitsei ameti peadirektori asetäitja Martin Arpo? Või on teie arvates kapo aastaraamat meediaväljaanne?

Taavi Rõivas

Aitäh! Selle komisjoni on kokku pannud kultuuriminister ja komisjoni liikmed valiti asjatundjate hulgast. Ma ei pea kohaseks hakata peaministrina iga liiget konkreetselt kommenteerima. Küll aga ütlen, et komisjon tervikuna on mitmekülgne. Võib eeldada, et ta annab nii valitsusele kui ka ühiskonnale laiemalt head nõu, kuidas inforuumi tugevdada.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Minu hinnangul on venekeelne Raadio 4 väga objektiivne infokanal ja seal töötavad ajakirjanikud teevad väga head tööd. Minu arvates on ka venekeelne Delfi portaal, venekeelne Postimehe võrguväljaanne ja venekeelne Postimees, mida trükitakse 14 000 eksemplaris, väga head infokanalid. Kas sa jagad minu arvamust? Kas sa peaksid võimalikuks tulevikus riigieelarve vahenditega toetada neid erakätes olevaid kanaleid, kes praegu majanduslikus mõttes päris hästi toime ei tule?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kuna eksperdikomisjon alles alustab oma tööd ja tema ülesanne on välja selgitada, millised võimalused on kõige tõhusamad, siis võib-olla ei oleks kohane, kui ma mõne konkreetse võimaluse esile tõstaksin. Aga sellega nõustun ma küll, et Raadio 4 ja mitmed teised kanalid, ka näiteks rahvusringhäälingu venekeelne portaal, on head tööd teinud. Minu laual on ka konkreetsed ettepanekud, kuidas oleks võimalik nende tööd parandada. On soovitud luua uusi korrespondentipunkte ja

parandada tehnilist võimekust. Ma usun, et on väga tõsiselt põhjust kaaluda nende taotluste rahuldamist. Need kulud on suurusjärgu, kui mitte mitme suurusjärgu võrra väiksemad, kui oleks vaja kulutada uue telekanali loomiseks. Ma usun, et üks ei sega ka teist. Ka juhul, kui me teeme eksperdikomisjoni töö tulemusena otsuse, et on vaja uut telekanalit või teleprogrammi, ei välista see seda, et olemasolevad tugevad kanalid võiks riigi toel paremini toimima saada ja riigi toetust neile suurendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Siit saalist kostis küsimus, miks on sellesse komisjoni kaasatud nii vähe vene taustaga inimesi. Komisjonis on justkui ülekaalus eestlased, kes peaksid venekeelset inforuumi korrastama hakkama. See komisjon koosneb ekspertidest, aga kas tal on õigus kaasata oma töösse inimesi ka laiemalt ja püüda seda probleemi lahendada suurema kogukonna abil? Kas komisjonil on see õigus piiratud või on see õigus tal täiesti olemas?

Taavi Rõivas

Aitäh! Küllap on sellel komisjonil vajaduse korral võimalik ka lisaekspertiisi kaasata. Aga vaadates seda väga esinduslikku nimekirja, on minul küll kindlustunne, et need inimesed teavad päris hästi nii seda, millist inforuumi tarbivad eesti keelt kõnelevad eestimaalased, kui ka seda, millist inforuumi tarbivad kodus emakeelena vene keelt kõnelevad eestimaalased. Ma usun küll, et see pädevus, mida on vaja selleks, et pakkuda kvaliteetsemat inforuumi emakeelena vene keelt kõnelevatele eestimaalastele, on selles komisjonis täiesti olemas. Aga kui nad peavad seda vajalikuks, siis küllap nad saavad ka abijõudu kaasata.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Riigi eelarvestrateegia

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Jaak Aaviksoo ja

sellele vastab peaminister Taavi Rõivas. Teema puudutab jälle riigi eelarvestrateegiat. Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Täna! Austatud peaminister! Riigi eelarvestrateegia hõlmab aega aastani 2018 ja nominaalselt kasvab riigieelarve selle aja jooksul 29%. Eelarvestrateegias on keskmise palga kasvuks prognoositud 28,4%. See kõik on hea ja kui majandusel hästi läheb, siis tõenäoliselt niisugune kasv meid ka ees ootab. Samal ajal on ministriumide ja põhiseaduslike asutuste eelarve kasv planeeritud oluliselt tagasihoidlikumana. 18 ministriumist ja põhiseaduslikest institutsioonist pooltel eelarve nominaalselt väheneb, nende hulka kuuluvad Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuuriministeerium, Keskkonnaministeerium ja Siseministeerium. Kuidas te kavatsete tagada nende ministriumide toimimise, kui hoolimata 30%-lisest majanduskasvust nende eelarve ei kasva?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõepoolest vastab tõele, et valitsussektori kulud tervikuna on planeeritud vähenema, aga see ei tähenda, et meil tuleks vähem avalikke teenuseid osutada. See tähendab hoopis seda, et me peame pidevalt otsima, kuidas neid teenuseid osutada efektiivsemalt ja maksimumsummaks maksudega mitte üle koormata. Kui ma ütlesin, et need kulud on plaanitud vähenema, siis ma pidasin mõistagi silmas suhet SKT-sse. Absoluutarvudes, nagu te isegi õigesti ütlesite, eelarvekulud lähiaastatel prognoosi järgi tunduvalt kasvavad. Nagu te ise niisama hästi teate kui mina, eks aeg annab arutust, milline see arv 2018. aastal täpselt on. Kindlasti, mida lähemale see reaalne päev tuleb, seda targemad me selles oleme. Nagu juba varem küsimustele vastates sai öeldud, ei ole eelarvestrateegia kuidagi kivisse raiutud, vaid küllap ikkagi arvestatakse ka tulevikus igal aastal muudatusi tehes seda, milline on majanduse reaalne käekäik. Aga kindlasti tasub ministriumide tulu- ja kuluridasid kõrvutades arvestada ühekordseid mõjureid. Mõne ministriumide eelarvet mõjutavad suuresti Euroopa Liidu tehtavad väga suured investeeringud, näiteks mõjutab ERM-i investeering käesoleval aastal väga tugevalt Kultuuriministriumide eelarve kasvu.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, nagu me infotunni alguses kokku leppisime, ka selle teema puhul saab esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust. Esimene täpsustav küsimus, Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Kahjuks ei vähene riigi eelarvestrateegia tabelites mitte üheksa ministriumide eelarve suhtarv, vaid vähenevad absoluutsummad, sh haridusministriumil aastatel 2015–2018 viie miljoni euro võrra ehk 1%. Sellises olukorras haridussüsteemi ülal pidada kindlasti võimalik ei ole. Ma loodan, et valitsus võtab seda arvesse. Täpsustav küsimus on mul aga selline. Teatavasti on aastal 2018 plaanis tähistada Eesti Vabariigi 100. aastapäeva ja sel aastal on Eesti ka Euroopa Liidu eesistuja. Selle hinnanguline maksumus on umbes 100 miljonit eurot. Kas need summad on riigi eelarvestrateegiasse planeeritud? Kui on, siis millises mahus ja missuguse riigiasutuse eelarve ridadelt neid leida võib?

Taavi Rõivas

Aitäh! Teie küsimused on üksjagu detailsed. Te olete võib-olla nõus neid kirjalikult esitama. Tegelikult pole seda isegi vaja, ma saan neile täpsustavalt vastata ka siis, kui te neid kirjalikult ei esita. Neile vastamine eeldab täpsemat küsimuse sõnastust kui see, et juttu tuleb riigi eelarvestrateegiast. Ma hea meelega vastaksin teile täpselt. Ma olen üsna kindel, et teie viidatud arvud on suuresti mõjutatud sellest, millised Euroopa Liidu investeeringud on aastate jooksul konkreetsetesse valdkondadesse planeeritud. Te olete ise mitmel aastal haridus- ja teadusvaldkonna eelarvet teinud, me oleme valitsuse laua taga pinginaabritena koos vaadanud haridusvaldkonna tulevikku COFOG-i jaotuse järgi. Küllap te teate üsna täpselt, et on ühekordseid mõjureid, mis üldpilti mõjutavad. Kindlasti oleme arvestanud sellega, et nii järgmisel, ülejärgmisel kui ka üleülejärgmisel aastal oleks võimalik õpetajatel, aga ka mitmetel teistel väga olulist tööd tegevatel inimestel, kes saavad palka riigieelarvest, palka suurendada. Loodetavasti saame suurendada ka tegevuskulusid. Mis puudutab Eesti 100. sünnipäeva, siis vastab tõele, et selle ettevalmistamisega me juba tegeleme. Kulude suurusjärk

peaks minu teada olema planeeritud mitme haldusala eelarvesse. Minule teadaolevalt ei ole seda summat ühe reana riigi eelarvestrateegias, aga ka seda võin ma kontrollida ja täpse summa teile edastada.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Teatavasti sai hiljuti vastu võetud uus riigieelarve seadus, mis näeb ette võimaluse eelarvet planeerida mitte kulupõhiselt, nagu siiani on tehtud, vaid tänapäevasel tegevuspõhisuse printsiibil. Eelmisel valitsusel oli kavas sellele üle minna. Haridus- ja Teadusministeerium valmistas 2015. aasta eelarvet ette, lähtudes arusaamast, et see eelarve on võimalik üles ehitada tegevuspõhisuse printsiipi järgides. Kas ajutine valitsus jätkab seda lähenemist ja missugused ministeeriumid lähevad eelseisvatel aastatel, sh järgmisel aastal, üle tänapäevasele eelarve tegevuspõhisele planeerimisele?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mulle teadaolevalt ei ole selles kursis muudatusi planeeritud. Küllap te saate selle eelarvetehnilise küsimuse esitada rahandusministrile, kes konkreetset selle asja eest vastutab. Küll aga soovin ma tähelepanu juhtida sellele, et äkki aitab juba teie ja teie erakonna kõnepruugis ning ilmselt mitmetes jutupunktides palju ekspluateeritud terminist "ajutine valitsus". Eks aeg näitab, kui ajutiseks see valitsus jääb. Ma usun, et mitte ühelgi Riigikogu liikmel ei ole põhjust mitte ühtegi valitsusliiget ajutiseks nimetada. Eestis on põhiseaduse järgi ja parlamendi mandaadiga paika pandud valitsus, kellel on kindel mandaat. Ma usun, et kui te nimetate Eesti valitsust ajutiseks, siis te tunnetate väga hästi, kui sarnane on see Edgar Savisaare avaldusega, kes kahtles ühe teise riigi valitsuse mandaadi paikapidavuses. Teil ega ühelgi teie erakonnakaaslasel ei ole põhjust kahelda Eesti Vabariigi parlamendi poolt ametisse nimetatud Eesti Vabariigi valitsuse mandaadis. See mandaat on olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Esiteks Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Meil oleks olnud võimalik saada riigieelarvesse tunduvalt rohkem raha, kui me ei oleks andnud Euroopale n-ö valeandmeid meie vaeste inimeste kohta. See avalikustati eile ajalehtedes. Me muutsime selle arvu palju väiksemaks ja saame nüüd seitse aastat Brüsselist Euroopa abifondist vaeste jaoks raha tunduvalt tunduvalt vähem. Valitsus edastas Euroopa Komisjonile vaeste arvuna 45 000, ent absoluutses vaesuses elab meil Statistikaameti andmete järgi 115 500 inimest ja suhtelises vaesuses 232 600 inimest. Miks me tahame jätta endast paremat muljet? Miks me ei ütle neid arve välja ausalt, nii, nagu need tegelikult on? Milline minister need arvud Brüsselisse saatis, kes siis sotsiaalminister oli?

Taavi Rõivas

Aitäh! Me alustasime vist juba järgmise küsimuse arutelu, aga omamoodi on see ka eelarvestrateegiaga seotud. Seetõttu ei ole mul midagi selle vastu, et teie küsimusele juba selle teema raames vastata. Kõigepealt ei vasta tõele, nagu oleks Eesti saatnud Euroopasse mingeid valeandmeid. Ma usun, et teil on võimalik saada Sotsiaalministeeriumist väga täpsed vastused, millised arvud Eesti sinna saatis. Eestis ei tee statistikat ministeeriumid, selleks on meil Statistikaamet. Tema avaldatud arve saate kasutada teie parlamendiliikmena ja neid saavad kasutada riigi ametkonnad. Mis puudub inimeste toimetulekut ja vaesuse vähendamist, siis see on ametisse astunud valitsuse üks suuremaid prioriteete. Me astume väga selgeid samme just lastega perede toimetuleku parandamiseks. Lapsetoetuse tõus, eriti kiirem tõus nendel preedel, kes riigi tuge rohkem vajavad, on otseselt seotud vaesuse vähendamise ja toimetuleku parandamisega. Need summad on mitu suurusjärku suuremad kui see konkreetne toiduabieraldis, mida võib mõõta natuke rohkem kui miljoni euroga ühes aastas. Me räägime siin sada korda suurematest summadest, mida valitsus on juba otsustanud vaesuse vähendamiseks eraldada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite kolleeg Reinsalule vastates, et Eestile on edu toonud hea majanduspoliitika. Kui teie arvates on hea majanduspoliitika see, et Eesti majandus kahanes 1,9%, siis edu teile. Ma võin teile lihtsalt öelda, et Lätis kasvas majandus 2,8%, Leedus 2,9% ja Rootsis 3,0%. Nii et põhjuseks ei olnud siin kindlasti soe talv või müümata jäänud elekter, siin on tegemist ebaõnnestunud majanduspoliitikaga, mida tuleks korrigeerida. Ma olen lugupeetud rahandusministrilt kahel korral küsinud, millal selle aasta riigieelarve tasakaalu viiakse, selles mõttes, et me ei kulutaks rohkem, kui meil tulusid on, ja millal koalitsioonilepe realistlikuks muudetakse.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui ma näeksin teie või teie fraktsiooni ettepanekuid riigieelarve kulutuste vähendamiseks, siis ma kindlasti oleksin valmis neid arutama. Seni selliseid ettepanekuid paraku tulnud ei ole. Valdavalt on opositsioonilt tulnud ka kehtiva eelarve kohta ettepanekuid, mis kulutusi suurendavad ja tasakaalu halvendavad. Nii oli ka eelmisel korral. Me oleme siin neid arutelusid koos mitmel korral pidanud, aga kahjuks selliseid ettepanekuid, mis riigieelarve seisu parandaksid, just liiga palju tulnud ei ole. Kuid mis puudutab majanduse seisu esimeses kvartalis, siis te ei olnud vist saalis sel hetkel, kui me seda teemat arutasime ja majanduslanguse põhjustest rääkisime. Ma sel teemal liiga palju ei ironiseeriks. Ma arvan, et majandusseisu on kõigil põhjust tähelepanelikult jälgida, aga ei ole vaja vaadata ainult seda ühte arvu, vaid on põhjust ikkagi uurida, mis selle taga on. Soe talv on fakt, see mõjutas, kindlasti mõjutas, aga sellest ei tulene kogu mõju. Mõjutas ka see – see on palju olulisem ja tekitab palju rohkem muret –, et Soome, Rootsi ja ka Venemaale on märksa raskem eksportida. Kuigi mitmel Eesti majandussektoril läks esimeses kvartalis väga hästi, tööpuudus oluliselt vähenes ja palgad väga kiiresti kasvasid, teeb mind murelikuks see, et mõnel sektoril, näiteks energeetikal ja osal transiidist, läks esimeses kvartalis halvasti,

kusjuures nii halvasti, et see mõjutas kogu pilti. Samas ütlen veel kord, et ärge ironiseerige selle üle ja proovige näha selle arvu taga sisu.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Austatud peaminister ja ministrid, ma tänan teid vastamast! Head ametikaaslased, ma tänan teid küsimast! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Austatud istungi juhataja! Just äsja esitasin ma infotunnis peaministrile küsimuse selle kohta, et Eesti on esitanud Euroopa abifondile meie vaeste inimeste arvu kohta vähendatud andmeid. Seetõttu saame abifondist seitsmeks järgmiseks aastaks tunduvalt vähem raha, kui oleks võimalik saada. Ma toon teile näite. Eelmise valitsuse sotsiaalminister ja praegune peaminister Taavi Rõivas esitas vaeste arvuna 45 000 inimest, kusjuures arvesse võeti ainult toimetulekutoetust saavad inimesed. Aga Eestis elab absoluutses vaesuses 115 500 inimest ja suhtelises vaesuses veel üle 232 000 inimese. Peaminister ütles, et õiged arvud esitab Statistikaamet ja kasutada tuleb neid. Mina just neid kasutangi. Tuletame meelde ka skandaali, mis lahvatas eile ajalehtedes. Nii ma esitangi fraktsiooni nimel peaministrile arupärimise. Meid huvitab, miks valetati vaeste inimeste hulk väiksemaks ja miks me peame loobuma sellisest suurest rahast. Kas selle tõttu, et me tahame näidata, et me oleme paremad ja uhkemad kui tegelikult ega vaja abi? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt

otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise. Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 74 Riigikogu liiget, puudub 27.

1. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 590 teine lugemine. Ma palun saalis vaikust! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2014. aasta 10. veebruaril. Eelnõu kohaselt lihtsustatakse ajutisest töötamisest teavitamise menetlust, mille isik peab läbi tegema, kui ta soovib välisriigist tulle asuda Eestis ajutiselt töötama reguleeritud ametikohal või kutsealal. Eelnõu esimene lugemine toimus 9. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 23. aprilliks, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Kultuurikomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette 5. mail ja otsustas saata eelnõu 590 päevakorda 14. maiks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. See otsus langetati konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? On. Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Hea ettekandja! Kui paljusid inimesi see seadusmuudatus võiks aastas puudutada?

Andrus Saare

Me küsisime seda ka komisjonis ministri esindajalt. Tema vastas, et praegu puudutab see üksikuid inimesi, kuid tegemist on tõusva trendiga. Nii et praegu võib neid

inimesi olla kümmekond, aga edaspidi on ilmselt rohkem.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 590 kohta muudatusettepanekuid ei ole laekunud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja esimene päevakorrapunkt käsitletud.

2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 626 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon valmistas eelnõu 626 teist lugemist ette 5. ja 12. mai istungil. Eelnõu näeb ette rakendada maksupettuste vältimiseks kõikide väärismetallide ja vääriskivide käibe pöördmaksustamist, kuna pettusi pannakse peale kullamaterjali toime ka muude väärismetallidega ja vääriskividega. Üksnes kullamaterjali käibele pöördmaksustamise kehtestamine tooks kaasa teiste väärismetallidega ja vääriskividega toimepandavate pettuste arvu hüppelise kasvu.

Annan ülevaate küsimustest, mida rahanduskomisjonis esitati, ja teemadest, mida arutati. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2. maiks, laekus üks muudatusettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Ettepanekuga soovitakse kehtestada käibemaksuga maksustamise erikord ka metalltoodetele. Komisjon arutas seda muudatusettepanekut põhjalikult oma kahel istungil. Komisjoni seisukoht oli, et see teema väärrib põhimõtteliselt arutamist, kuna maksuseaduse muutmise üks prioriteetne eesmärk on tõkestada maksupettusi, et tagada ausat konkurentsi. Komisjon nentis, et ehitusel kasutatava metalliga toimuvate käibemaksupettuste kohta on laekunud signaale. Sellest

tulenevalt pidasime seda teemat oluliseks. Siiski jättis komisjon selle muudatusettepaneku eelnõu menetlemisel arvestamata, lähtudes Rahandusministeeriumist saadud lisainfost ja järgmistest asjaoludest.

Kõigepealt, pöördmaksustamine on erandlik lahendus, mida kasutatakse siis, kui teised meetmed ei ole andnud tulemusi või on ammandatud. Erand tehakse siis, kui selleks on põhjendatud vajadus. Meetmeks, mida võib kasutada pöördmaksustamise asemel, võib olla näiteks kontrolli tugevdamine. Väärismetallide ja vääriskivide puhul arvatakse, et pöördmaksustamisel on arvestatav mõju. Teiseks, metalltoodetega toimepandud käibemaksupettused on olemuselt samad mis pettused muu kaubaga. Maksu- ja Tolliameti baasanalüüs ei näita, et metalltoodetega ehitussektoris toimivate pettuste hulk oleks kriitilise piiri ületanud. Samas tehakse ehitusvaldkonna kohta lisaanalüüs ja pärast selle tulemuste selgumist on võimalik teemaga edasi minna. Rahandusministeeriumil ei olnud hetkel mõjuhinnangut metalltoodete sektori kohta. Enne otsuse tegemist on vaja analüüsida pettuste osakaalu toodete, turuosaliste ja summade kaupa, samuti on vaja uurida muid kaasnevaid mõjusid ning maksupettuste vältimise teiste meetmete kasutamise efektiivsust.

Lisaks on pöördmaksustamise puhul tähtis ja otsustav objekti defineerimine. Ehituses kasutatav metall CN-koodidega 72–73, mida parandusettepanekus käsitleti, hõlmab suurt hulka tooteid. See on väga lai mõiste. Kombineeritud nomenklatuuri kasutatakse ainult importimisel. Pöördmaksustamise edukaks rakendamiseks tuleb objekt selgelt sõnastada, et välistada pettuste liikumist teistesse sektoritesse.

Komisjon võttis ka seisukoha, et oluline on seadus jõustada võimalikult kiiresti, et esmajärjekorras tagada pöördmaksustamine väärismetallide puhul. Seaduse jõustamiseks on vaja saada Euroopa Liidu Nõukogult luba. Kui taotleda ka uute kaubagruppide pöördmaksustamist, siis ei ole võimalik väärismetallide pöördmaksustamist vajalikul ajal rakendada.

Ülejäänud küsimused ja kommentaarid puudutasid ehituses kasutatava armatuurrauga toimepandavaid maksupettusi, Maksu- ja Tolliameti tegevust metalltoodete sektoris käibemaksupettuste tuvastamisel ja nende analüü-

simisel, mõjude hindamist, samuti kaupade ja teenuste vaba liikumise nõuet. Käsitleti ka teiste riikide praktikad, niipalju kui selle kohta informatsiooni oli, ja tõstatati teema, et Maksu- ja Tolliamet võiks lähitulevikus esineda komisjoni istungil ülevaatega ehitussektoris esinevatest anomaaliatest ja analüüsida olukorda pöördmaksustamise vajaduse aspektist.

Komisjon kindlasti kavandab edasisi arutelusid ja kohtumisi käibemaksuteemadel. Me langetasime järgmised otsused: saata eelnõu päevakorda tänaseks, 14. maiks (see oli konsensusotsus), ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 6, vastu 2, erapooletuks jäi 3). Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Teie ettekandes kõlas väide, et maksuamet arvates ei ole metallide pöördmaksustamine veel vajalik, sest pettuste hulk ei ole kriitilise piirini jõudnud. Huvitav, miks maksuamet igasuguste maksupettuste puhul ootab mingit kriitilist piiri, et peaaegu kõik juba petaksid, enne ei taheta midagi ette võtta. Mäletame, et sama lugu oli ka kütusega. Sellest räägiti kolm aastat, enne kui me siin Riigikogus tegime seadusmuudatuse, mis kütusepettusele suuresti käe ette pani. Miks ei võiks muudatusi teha kohe, kui signaalid on tulnud ja probleem olemas? Aga meie ootame mingit kriitilist piiri, on see siis 50% või 80%. Miks ei saa operatiivselt tegutseda, kui on teada, et selles või teises valdkonnas on maksupettused olemas?

Aivar Sõerd

Aitäh! Maksupettused on muidugi laiem teema. Pigem on nende puhul tegu organiseeritud kuritegevusega. Tavaliselt on käibemaksupettused piiriülesed ja kaasatud on terve ring asjaosalisi. Ühed viivad pettust otseselt ellu, teised organiseerivad seda. On olemas organiseeritud kuritegevuse tunnused, dokumente võltsitakse ja kasutatakse tankiste. See on laiem teema. Ehitussektor ja konkreetselt metalltoodete kaubagrupp on kindlasti ka valdkond, kus pettusi toime pannakse. Aga Maksu-

ja Tolliameti analüüs näitab eelkõige seda, et kiiret sekkumist vajab just väärismetallide valdkond, kuna siin, võib öelda, on lihtsam käibemaksupettusi toime panna, sest kogused on ju väiksemad. Organiseeritud kuritegevus on millegipärast väärismetallid oma huviorbiiti võtnud, seda näitas analüüs. Aga ma soovitan ikkagi mitte tekitada paanikat, nagu me selle küsimusega ei tegeleks. Kindlasti tegeleme. Me tegeleme sellega juba lähiaegadel, selline oli rahanduskomisjoni seisukoht. Rahanduskomisjonil oli Maksu- ja Tolliametile palve teha selles sektoris põhjalikum analüüs.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Rahanduskomisjoni koosolekul ei suutnud Rahandusministeeriumi esindaja tuua arvamusi, kui palju eri tooterühmades maksupettusi aset leiab, kuid ta ütles, et analüüs on näidanud, et just väärismetallide ja vääriskivide sektoris peaks rakendama pöördmaksustamist. Kas te ei arva, et Rahandusministeerium peaks tulema rahanduskomisjoni arvametega ja komisjon saaks siis ise otsustada, millises sektoris peaks pöördmaksustamise kehtestama?

Aivar Sõerd

Me soovisimegi, et tehtaks lisaanalüüsid. Ma julgen kahelda selles, kas komisjonil on nii palju ressursse, et hakata Rahandusministeeriumi ja maksuameti asemel otsustama, milliseid kaubagruppe või valdkondi pöördmaksustamise alla võtta. Me peaksime siin ikkagi kasutama Maksu- ja Tolliameti ning Rahandusministeeriumi eksperte. Me anname aga poliitilise suunise, et maksupettustega tõhusamalt tegeldaks. Me suhtleme muidugi ka huvigruppidega, komisjon on saanud ettevõtjatelt kirju. Sellest tulenevalt kindlasti suuname Rahandusministeeriumi ja maksuameti tegevuse teravikku. Me teeme Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliametiga ikkagi koostööd. Ma ei saanud komisjoni arutelul ka aru, et Rahandusministeeriumil oleks midagi lisaanalüüside tegemise ja nende rahanduskomisjonile esitamise vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kolleeg! Sa just praegu kirjeldasid, kuidas meil see arutelu komisjonis käis. Sa ütlesid, et küsiti ka teiste riikide praktika kohta, ja edasi kõlas sinu lause nii viisi, just nagu oleks meile seda praktikat seal selgitatud. Ma ei mäleta, et komisjonis oleks nimetatud mõnda riiki ja lähtuvalt selle riigi seadustest midagi kommenteeritud. Kas sa ei tuletaks mulle meelde, mis riikidest Rahandusministeeriumi esindaja meile komisjonis rääkis, milliste riikide kogemustest?

Aivar Sõerd

Ma olin ise üks küsija ja võin öelda, et Rahandusministeeriumi esindaja tõi ühe näite, et on olemas praktika, kus ei maksustata mitte ehitusmaterjale või metalltooteid, vaid pöördmaksustatakse ehitusteenust. Selline näide on Euroopa Liidus olemas. Mis riigis see oli, see ei tule mulle praegu meelde, aga see praktika on olemas. Tegelikult võiks ka siin veel analüüsida, milline on ehitusteenuse pöördmaksustamisel saadud kogemus.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea rahanduskomisjoni liige! On olemas ettevõtteid, kes kauplevad virtuaalkullaga. Sedamööda, kuidas kulla hind börsil muutub, on võimalik virtuaalkulda ostes ja müües teenida selle pealt tulu või, vastupidi, saada kahjumit. Aga küsimus on selles, kas see virtuaalkuld, millel pole mingit seost tegeliku metalliga, on selle seaduse mõttes samas staatuses kullamaterjaliga.

Aivar Sõerd

Aitäh! See oli spetsiifiline küsimus. Ma arvan, et pigem on sellel puhul tegemist finantsteenusega ja see ei kuulu selle seaduse rakendamisalasse.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Rahanduskomisjonis oli tegelikult vastakaid arvamusi just seoses metalltoodete võimaliku pöördmaksustamisega. Ühelt poolt kõlas, et see ei ole nii aktuaalne teema, et sellega peaks praegu tegelema. Samal ajal tsiteeriti komisjonis ka ühte aastavanust artiklit, kus nenditi, et näiteks üle 40% ehitusarmatuurist on praegu eelduslikult, nimetame nii, maksulaekumisest väljas. Raha läheb kuhugi mujale. Siit ka küsimus. Miks ei võiks lähitulevikus tulla ehitusarmatuuri pöördmaksustamise juurde? Miks ei ole Maksu- ja Tolliamet seda tööd juba varem teinud?

Aivar Sõerd

Hea küsija! Me leppisimegi komisjonis kokku, et esimesel võimalusel antakse komisjonis ülevaade ehitussektoris toimuvast ja me käsitleme seda teemat. Küll aga oli komisjonil soov väärismetallide teemaga edasi liikuda. Olukord on selline, et kui me lisame praegu seaduseelnõusse veel uusi kaubaartikleid, millele kõigile on vaja hakata eraldi Euroopa Liidu luba taotlema, siis me lihtsalt kaotame väärtuslikku aega. Praegu võiks väärismetallide teemaga edasi liikuda, selleks Euroopa Liidu Nõukogu komisjonilt loa saada ja pöördmaksustamise selles valdkonnas ära teha. See ei takista juba lähiajal muude kaubagruppidega edasi tegelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Komisjoni koosolekul ei suutnud Rahandusministeeriumi esindaja tuua mingeid arvandmeid selle kriitilise piiri ületamise kohta. Ta ütles ka, et neid andmeid ei eksisteeri ja lähutatakse muudest analüüsides. Minu arvates peaksid selliste otsuste taga olema ikkagi arvandmed ja need peaksid olema komisjonile teada. Kas te olete minuga ühel meelel, et teema aktuaalsust või mitteaktuaalsust peaks tõestama Rahandusministeeriumi arvandmetega? Täna me ostame nagu pörsast kotis.

Aivar Sõerd

Mis puudutab käesolevat eelnõu ja väärismetallide sektorit, siis see analüüs on tehtud ja on selgunud, et on olemas põhjendatud vajadus see valdkond kontrolli alla võtta. Kui meil seda põhjendust ei oleks, siis Euroopa Komisjon ei annaks meile luba. Aga mis puudutab teisi valdkondi, näiteks metalltooteid, siis kindlasti on võimalik neid arvandmeid saada, sest need on olemas. Maksu- ja Tolliametist on võimalik tellida käibedeklaratsioonide koondandmeid näiteks sektorite kaupa. Me ei saa üksikute ettevõtete deklaratsioone, aga me saame sektori kohta koondandmeid, samuti on võimalik saada kontrollimise koondandmeid, lisaks veel muid statistilisi andmeid ühe või teise sektori kohta. Ma ei arva, et sellega probleeme on. Pealegi on varimajanduse osakaalu hinnanud OECD. Nii et need analüüsid on olemas. Ma arvan, et sellega ei ole probleeme ja me saame kindlasti teada arvud, mida on meie edasiseks tööks tarvis.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Maksu- ja Tolliameti arengukavas aastateks 2013–2016 on üheks oluliseks strateegiliseks eesmärgiks seatud ebaausa majandustegevuse osakaalu vähendamine. Üks võimalus maksupettuste arvu vähendada on pöördmaksustamine, mille puhul välditakse käibemaksu tasumist müüjale või teenuse osutajale. Me teame, et ehitussektoris on kõige suurem küsimus metalli poole peal, aga seda teemat me ei võta arutelule ega taha selle ettepanekuga siin saalis nõus olla. Samas võtsime eelmisel nädalal 1000-euroste arvete seaduse vastu nagu nipsti ja lisasime kogu ettevõtlussektorile aastaringse 40 miljoni euro suuruse kulu. Aga miks me ei tee muudatust siin, kui selles väikeses sektoris oleksid kulud väikesed, aga maksu kättesaamine oleks palju lihtsam?

Aivar Sõerd

1000 euro deklareerimise seadus algatati valitsuses siis, kui IRL-i ministrid seal olid. Arutelu jooksul seda eelnõu toetati. Ma olin ise valitsuses kohal, kui seal esimest korda arutati 1000-euroste tehingute deklareerimise

eelnõu. Seal olid kohal ka teie erakonna ministrid. Mina olin seal Riigikogust tulnud vaatlejana ja võin öelda, et seal ei olnud teie erakonna liikmete vastuseisu. Tuletan meelde, et teie poolthääletega võeti ju see seadus vastu, kuigi president jättis selle tõesti, jah, välja kuulutamata. Nii et teie seisukohad ei ole väga järjekindlad. Aga mis puudutab pöördmaksustamist, siis see võib olla Maksu- ja Tolliameti strateegias üks meede, mis aitab maksupettusi tõkestada, aga see ei ole kindlasti mingisugune imevahend. See on ikkagi erandlik meede, mida kasutatakse teatud kaubagruppide puhul. See ei ole universaalse mõjuga, kuna pettuste toimepanemisel on alati võimalik kaubagruppe asendada. Samuti on seaduse tasandil kaubagruppe keeruline piiritleda. Sellepärast rakedatakse seda Euroopa Liidus ikkagi piiratud ulatuses ja iga kord tuleb selleks ka Euroopa Liidust luba küsida.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma 1000 euro teemal pikalt ei peatuks, sest see pole tänane teema. Niipalju nendin, et jaanuaris me ju võtsime ühiselt vastu otsuse, et me peaksime seda seadust muutma. Alternatiiv oleks olnud see presidendile muutmata kujul tagasi saata. Need muudatused, mis tehti, ei olnud sellised, et oleks olnud kindel, et see seadus kolmandal lugemisel uuesti vastu võetakse. Aga selle käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu puhul näen ma sümptomaatilist tendentsi. Mitmete seaduste puhul on meil vaja küsida Euroopa Komisjoni arvamust: autode käibemaksustamise kohta oli meil vaja arvamust küsida ja nüüd on seda vaja vääriskivide puhul. Euroopa Komisjoni arvamus on oluline ja selle saamisega läheb aega. Teie olete praegu näinud seadusele ette lihtsalt pikema jõustumise aja – 1. jaanuar 2015. Kas te ei arva, et me peaksime lahutama siit mingi osa, mis on arvamus küsimisel oluline, ja tulema selle juurde tagasi siis, kui me oleme saanud Euroopa Komisjoni loa kätte?

Aivar Sõerd

Ma arvan, et väärismetallidega ei tohiks meil takistusi tulla. Aga miks üldse selline

kord on kehtestatud? Käibemaks on mitmes aspektis Euroopa Liidus ühtlustatud, kuna ta mõjutab otseselt kaupade ja teenuste liikumist, kaupade hindu ja kauplemist liikmesriikide vahel. Me peame neid reegleid aktsepteerima, kuna need on ühisturu reeglid. Sellepärast on need protseduurid vajalikud. Aga mulle jäi vähemalt komisjoni arutelust küll mulje, et Rahandusministeerium on suutnud väärismetallide pöördmaksustamise vajadust kõikehõlmavalt ja korralikult põhjendada ning selle loa saamisega ei tohiks meil probleeme tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tahan lihtsalt täpsustada, et mina ei toetanud seda eelnõu detsembris ega toeta seda nüüdki. Ka tookord meie erakonna enamus seda ei toetanud. Aga rohelisele nupule vajutasid nad lihtsalt sel põhjusel, et samal päeval oli ette nähtud riigieelarve vastuvõtmine ja kui seda seadust poleks vastu võetud, siis poleks saanud ka riigieelarvet vastu võtta. Kuid minu küsimus on hoopis muu asja kohta. Kas te olete analüüsinud, kui palju jääb prognoositavalt tulumaksu saamata väärismetallide pealt ja kui palju ehitusmetallide pealt?

Aivar Sõerd

Me menetleme siin praegu käibemaksuseaduse eelnõu. Me ei räägi mitte tulumaksust, vaid käibemaksust. See suurusjärk väärismetallide puhul oli seitse miljonit eurot aastas. Jah, teie võib-olla ei toetanud seda 1000-euroste tehingute deklareerimise eelnõu, aga teie erakonna ministrid toetasid seda konsensuslikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme siit rahulikult edasi. Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea eestkõneleja! Te mainisite Keskerakonna muudatustepanekust rääkides, et kriitilist piiri ei ole ületatud. Kas te arutasite komisjonis, milline see kriitiline piir peaks eri toodetel olema, või te nii kaugelt komisjoni aruteludega ei jõudnud?

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Mina ei ole kindlasti selle hindaja, mul ei ole ka ressursse, et seda hinnata. See oli Maksu- ja Tolliameti hinnang, mille Rahandusministeerium meile edastas. Ma arvan, et me võime nendele hinnangutele tugineda küll. Vaevalt et rahanduskomisjonil endal on ressursse täpsemate hinnangute jaoks. Aga me tuleme kindlasti ehitussektori juurde tagasi. Rahandusministeerium on lubanud teha lisaanalüüsi, mis hõlmab tervet seda sektorit.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma tuletan meelde, et seadusi võtab vastu Riigikogu, olenemata sellest, mida ministrid otsustavad. Nii teie kui ka meie ministrid otsustasid ühte viisi. Ma sain aru, et ka teie ignoreerisite ministrite mõistlikku suhtumist ja arusaama, et nii Eesti riiki uueks ja paremaks luua. Kuidas teile tundub, mille järgi ikkagi valitakse valdkondi, kus pöördmaksustamist rakendada ja kus mitte?

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Esimene signaal või sisend tuleb Maksu- ja Tolliametist. Nemad teevad analüüse ja vaatavad neid sektoreid oma igapäevase kontrollitöö käigus natuke põhjalikumalt. Kontrollimisel saadud andmete ja käibedeklaratsioonide koondandmete analüüsimisel on võimalik märgata anomaaliaid. Esimene signaal on see, kui mingist sektorist, näiteks väärismetallide sektorist, ei ole pike-mat aega käibemaksu laekunud, seda ainult küsitakse tagasi. Maksu- ja Tolliameti analüüs on see, millele me saame tugineda.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma ikkagi üritan pinnida, et sellest vestlusest pisut täpsemalt aru saada. Kui te komisjonis arutate kriitilisi piire või käibemaksumuudatusi, siis ükskõik, millisel kujul need arvandmed on ning kas need tulevad Maksu- ja Tolliametist või Rahandusministeeriumist, küsimus on ikkagi selles, milline

arvuline piir võiks ees olla, millega võiks tõsiselt tegelema hakata. Kas see on pool miljonit eurot, kaks miljonit eurot või kümme miljonit eurot? Või enne saja miljoni euro piiri ületamist ei oleks üldse mõistlik teatud sektorites selle teemaga tõsiselt tegelda?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ega ma hästi, hea kolleeg, aru ei saa, mida te tõestada tahate, aga kui vastata teie küsimusele, siis tuleb öelda, et see summa võib olla väga suhteline. Näiteks on mingi sektori kogukäive neli miljonit eurot, aga tagasi küsitakse kaks miljonit eurot, mõnes teises sektoris küsitakse ka kaks miljonit eurot käibemaksu tagasi, aga sektori käive on 200 miljonit eurot. Siin peab vaatama, milline on käibemaksu mittemaksmise osakaal ning milline on enamakstud käibemaksu, mahaarvatava käibemaksu ja tagasiküsitava käibemaksu suhe. Absoluutsumma ei pruugi anda väga täpset signaali.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh! Kui ei saa aru, siis ei saa aru. Äkki te selgitate mulle veel korra, kuidas Maksu- ja Tolliamet neid analüüse teeb. Kui me seda kurikuulsat 1000 euro eelnõu menetlesime ja räägiti sellistest valdkondadest nagu kütus või ehitus, siis ei olnud Maksu- ja Tolliamet valmis pöördmaksustamise teemat kaaluma, vaid ajas oma joru, et tuleks luua ühtne süsteem. Vääriskivide puhul on ta valmis seda kaaluma. Mulle tundub teie hääletamisi vaadates, et ka teid see analüüs piisavalt ei veennud. Kas te saate aru, kuidas need analüüsid toimivad ja kuidas me nende analüüside põhjal otsuseid saame teha? Seal teile seda seletati, aga te tulite siia suurde saali ja hääletasite ikka teistmoodi.

Aivar Sõerd

Mul ei ole praegu võimalik teile täpselt kirjeldada seda meetodikat ja eriti veel täpseid arve lisada. Ma oskan seda suures plaanis seletada selliselt, et kui Maksu- ja Tolliamet teeb teatud sektorites kontrole, siis ta avastab mingeid pettusi. Sektoris, kus rikkumisi on rohkem, on ka suuremad riskid. Lisaks on

Maksu- ja Tolliametil käibedeklaratsioonide koondandmed, kust on näha, millises sektoris kui palju maksustatavat käivet deklareeritakse ja kui palju deklareeritakse enamakstud käibemaksu. Neid andmeid võrreldakse ja tuuakse välja riskialad. See kontroll toimub üldisel tasandil, deklaratsioonide koondi tasandil, aga ka konkreetse valdkonna puhul juba siis, kui ettevõtteid kontrollitakse ja üldistusi tehakse. Nii see käib.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle aasta 23. aprillil saatis Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon Riigikogu liikmetele kirja, milles leidis, et võitlus maksupettuste vastu võiks olla veidi ägedam. Seal olid toodud ka konkreetsed näited. Seda kirja arvestades tegime muudatusettepaneku, mis peaks pöördmaksustamise kasutamise abil aitama vähendada maksupettusi, konkreetselt just ehitussektoris metallkonstruktsioonide puhul. Komisjonis ei leidnud see toetust. Aga mitte sellepärast ei tulnud ma siia, vaid sellepärast, et rahanduskomisjoni istungit ei salvestata, sellest ei tehta stenogrammi, nii et sellest ei jää ühtegi jälge. Aga minu arvates olid selle muudatusettepaneku mõlemad arutelud fantastiliselt huvitavad.

Esimisel koosolekul, kui me seda muudatusettepanekut arutasime, teatas Rahandusministeeriumi esindaja, et ministeerium ei toeta seda. Siis hakkas ta tooma põhjuseid. Esimene põhjus oli see, et ehituse metallkonstruktsioonid on uus kaubagrupp. Tekib muidugi küsimus, mida siis on ehituses kõik need viimased 22 aastat kasutatud, kas metallkonstruktsioone kuni selle aastani polegi keegi kasutanud. Aga see selleks. Argument oli, et see on uus kaubagrupp. Teine argument oli see, et sellest turust ei ole ülevaadet. Ka siin tekkis küsitavusi. Näiteks leidis üks komisjoni liige momentaanselt Äripäeva artikli, kus oli toodud üsna täpne ülevaade just konkreetselt ehituskonstruktsioonide kasutamisest ning sellega seotud maksupettustest. Iga huviline võib seda artiklit vaadata, see ilmus Äripäevas 11. aprillil 2013.

Kolmandat põhjust nimetas Rahandusministeeriumi esindaja ise nõmedaks. See põhjus on see, et direktiivis on pöördmaksustamise võimalused kirjeldatud ja nüüd on vaja saada täiendav luba, aga luba on vaja saada ka väärismetallide ja vääriskivide puhul. Nii et põhimõtteliselt, jah, see on üsna nõme põhjendus. Neljas põhjendus oli see, et maksuhaldur pole täheldanud märkimisväärseid maksupettusi. Selline lause jäi kõlama. Umbes kümne minuti pärast oli ministeeriumi esindaja vist unustanud, mida ta oli enne öelnud, ja kui me hakkasime jälle maksuhalduritest rääkima, siis ta ütles juba nii, et oleks vaja seda asja uurida ja maksuhaldurid võiksid analüüsi teha. Tähendab, ühelt poolt oleks nagu täheldatud, et ei ole probleemi, aga teiselt poolt arvati, et peaks seda asja uurima. Kus see tõde on, seda ei tea.

Selliste argumentide tõttu pole midagi imestada, et selle muudatusettepaneku arutelu jätkati järgmisel koosolekul. Seal oli jällegi kohal Rahandusministeeriumi esindaja, kes teadis täpselt, milliseid küsimusi on esitatud ja millist infot on vaja vaadata. Aga küsimusele, kas teistel riikidel on midagi analoogset olemas ...

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega.

Mihhail Stalnuhhin

... tuli vastus, et pole vaadanud ega tea. Siis oli üks vestlus ehituse teemal, aga see ei puutunud asjasse.

Järgmised kaks argumenti selle muudatusettepaneku vastu on minu arvates huumori valdkonnast. Esimene kõlas nii, et kui metalltooteid hakata pöördmaksustama, siis hakkatakse petma teiste asjadega. Tähendab, loogika on selline, et petetakse nagunii, aga kui see asi pöördmaksustatakse, siis leitakse petmiseks momentaanselt teine võimalus. Kujutatakse ette nagu mingit kogukonda, kes ühiselt otsustab, kus maksupettusi korraldada, ja kui kuskil pettused ära keelatakse, siis hakkavad nad mõne teise asjaga petma. Väga huvitav loogika.

Viimane argument oli fantastiline. Mulle isiklikult meeldis see kõige rohkem. See kõlas nii, et pöördmaksustamine teeb asja keerulisemaks, ja siis öeldi: "Kui asi läheb keerulisemaks, siis on petturitel kergem petta." Lähtu-

me sellest loogikast. Vääriskivide ja kullamaterjali pöördmaksustamine teeb ju asja keerulisemaks, Rahandusministeerium ise ütles seda, ja see tähendab, et petta on kergem.

Ega ma ei loodagi, et hakatakse meie ettepanekuid toetama, aga ma tulin siia selleks, et rääkida, kuidas see arutelu tegelikult käib ja millistest argumentidest lähtudes võeti vastu otsus mitte toetada meie muudatusettepanekut. Minu arvates on see tõesti naljakas, kuigi mõnevõrra ka nukker, sest kui me lubame Rahandusministeeriumil sellise argumentatsiooniga välja tulla, siis ma ei kujuta ette, milline korralagedus selles sfääris üldse on. Aitäh, kolleegid!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata.

Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

3. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (580 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 580 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Aare Heinvee!

Aare Heinvee

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Peale 20. jaanuaril 2014 algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise lõpetamist

kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutamiseks ja teise lugemise ettevalmistamiseks kahele istungile: 6. ja 12. mail. Riigikogu fraktsioonid ega liikmed eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. 6. mai istungil, kui toimus eelnõu arutelu, otsustas sotsiaalkomisjon teha üheksa muudatusettepanekut. Muudatusettepanekute sisulises arutelus osalesid Sotsiaalministeeriumi ametnikud.

Muudatusettepanekuga nr 1 muudetakse eelnõu pealkirja. Selleks on kaks põhjust. Algatatud eelnõu sisuks oli kahe seaduse – töötervishoiu ja tööohutuse seadus ning individuaalse töövaidluse lahendamise seadus – muutmine, kuid eelnõu pealkirjas kajastus vaid ühe seaduse muutmine. Teiseks tekkis vajadus muuta tööturuteenuste ja -toetuste seadust. Uus pealkiri on "Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu".

Muudatusettepanekud nr 2 ja nr 6 on normitehnilise iseloomuga. Muudatusettepanekud nr 3 ja nr 7 on vajalikud selguse huvides. Nimelt ei ole eelnõus kasutatud mõistet "riigi andmekogu" seaduses sätestatud. Avaliku teabe seadus reguleerib riigi infosüsteemi kuuluvaid andmekogusid. Muudatusega nr 4 korrastatakse mõistete kasutamist. Muudatus nr 5 on keelelise iseloomuga. Muudatusettepanekuga nr 8 täiendatakse eelnõu uue §-ga 3, millega muudetakse tööturuteenuste ja -toetuste seadust. 27. märtsil 2014 vastu võetud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seadusega muudeti tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 18 teksti ja lõigete numeratsiooni ning sellega seoses on vaja asendada viide § 18 lõikele 7 viitega sama paragrahvi lõikele 9. Paragrahvi 18 lõige 9 näeb ette tööturutoetusteks alusetult makstud või tööturuteenuste osutamiseks kulunud palgatoetuste tagastamise. Muudatusega nr 9 on eelnõusse lisatud jõustumissäte. Eelnõusse §-ga 3 lisatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muudatus peaks jõustuma võimalikult kiiresti.

Nüüd räägin menetluslikest otsustest ja ettepanekutest. Sotsiaalkomisjon otsustas 6. mai istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu 14. mai päevakorda ja tegi ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. 12. mai istungil kiitis sotsiaalkomisjon heaks

eelnõu teise lugemise menetlusküsimused ja langetas otsuse, et kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis teha eelnõu kolmas lugemine ja lõpphääletus 21. mail. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on üks küsimus. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja Aare! Sa selgitasid parandusettepanekuid meile väga hästi ja lugesid need ette. Kas sulle ei tundu, et Riigikogus on tihti tekkinud olukordi, et tullakse nõõbiga, aga siis tahavad ministriumiametnikud parandusettepanekuga pintsaku ka juurde tuua? Pealkirja muudeti, siis äkki selgus, et 27. märtsil vastu võetud seaduses olid mingid arvud valesti, need tuleks ruttu ära parandada, sest muidu jääb äkki mingi asi kätte saamata. Kuidas sulle tundub, kas kõigepealt oli pintsak ja sellele hakati nõõpi juurde panema või õmmeldi parandusettepaneku abil nõõbile pintsak külge?

Aare Heinvee

Aitäh! Minu arvates on see väga hea küsimus, sest minu arusaama kohaselt on seadusandja Riigikogu. Ükskõik, mis asi tuleb Riigikogu komisjonidesse või siia saali – see on alati Riigikogu vastutada. Aga selle eelnõu puhul see nõõbi ja pintsaku suhe päris hästi ei kehti, sest selle eelnõu peamine sisu olid ikkagi täiendavad infotehnoloogilised arendused ja uued andmebaasid. Pigem oli tegu väikese vigade parandusega nõõbi all.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma täna! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Alustame eelnõu 580 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üheksa muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt: esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas ja üheksas.

Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Eelnõu 580 teine lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 24. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 30. aprill. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid ei esitanud.

Vabariigi Valitsus toetas eelnõu ja Sotsiaalministeeriumi tehtud ettepanekuid. Eelnõu kohta esitasid arvamuse õiguskantsler, riigikontrolör, Eesti Apteekrite Liit, Eesti Ravimihulgimüüjate Liit, Eesti Apteekide Ühendus ja Yliopiston Apteekki OÜ.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu oma 22. aprilli istungil. Kohal olid õiguskantsler ning Riigikontrolli, Sotsiaalministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Ravimiameti, Konkurentsi- ameti ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esindajad. Vabariigi Valitsuse, õiguskantsleri ja Riigikontrolli arvamusi arvestades tegi sotsiaalkomisjon koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Ravimiametiga eelnõu kohta muudatusettepanekud. Eelnõu ja muudatusettepanekud arutati läbi komisjoni 5. mai istungil koos huvigruppide esindajatega. Istungil osalesid Eesti Apteekrite Liidu, Eesti Ravimihulgimüüjate Liidu, Eesti Apteekide Ühenduse, OÜ Euroapteek ja Yliopiston Apteekki OÜ esindajad. Samuti osalesid istungil Sotsiaalministeeriumi, Ravimiameti ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esindajad ning õiguskantsler. Komisjon arutas muudatusettepanekuid oma istungitel 6., 8., 12. ja 13. mail. Kõik muudatusettepanekute tegemise otsused võeti vastu konsensuslikult.

Läheme nüüd muudatusettepanekute juurde. Muudatusettepanekuga nr 1 täpsustatakse apteegibussi kui üldapteegi nn liikuva struktuuriüksuse regulatsiooni kehtestamist. Tegemist on lisavõimalusega, kuidas pakkuda ravimite kaugmüügi kõrval apteegiteenust kohtades, kus ravimiabi kättesaadavus on puudulik. Sealjuures võib apteegibuss tegevust alustada üldapteegi initsiatiivil või näiteks koostöös kohalike omavalitsustega. Edaspidi ei ole välistatud, et teatud apteegipidajatele sätestatakse selline kohustus. Kaotatakse haruapteekide asutamise see piirang, et ühel üldapteegil võib olla kuni kolm haruapteeki. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul riivas see Maailma Kaubandusorganisatsiooni teenustekaubanduse üldlepingu artiklist 16 tulenevaid põhimõtteid.

Muudatusettepanekuga nr 2 sätestatakse, et haruapteeki saab edaspidi asutada ainult väiksemates linnades ja maapiirkonnas. Haruapteek kujutab endast ruumide ja erialatöötajate kvalifikatsiooni poolest vähendatud nõuetega apteeki. Vähendatud nõuete seadmine on õigustatud tegutsemise puhul maapiirkonnas ja väiksemates linnades, kuid mitte suuremates linnades. Muudatusega ühtlustatakse nõuded suuremates linnades asuvatele ja asutatavatele apteekidele. Kuna Eesti linnad ja vallasisesed linnad on erineva suurusega, siis on seatud 4000 elaniku piir. Nimetatud piirist lähtuvalt on haruapteekidel ka edaspidi lubatud tegutseda kaheksas väikeses linnas ning 12 vallasises linnas. Uuringufirma Geomedia tegi 2013. aastal uuringu "Kohalike omavalitsuste poolt maa-apteegi teenuse kättesaadavuse toetamine". Uuringust selgus, et põhiapteegi tasuvuslääveks on ligikaudu 150 000 euro suurune netokäive, mis omakorda seondub vähemasti 2500 elanikuga teeninduspiirkonnaga. Tasuvusläävi võib olla kõrgem asustusüksustes, mis asuvad maakonnakeskuste läheduses, olles osa nende funktsionaalsest toimepiirkonnast. Seatud elanike arvu piir 4000, millest väiksemates asustusüksustes on lubatud ka haruapteeki asutada ja pidada, võimaldab edendada apteegiteenuse kvaliteedinõudeid suurematesse asustusüksustesse asutatud apteekides ja samas vähendatud nõudeid kehtestades toetada apteegiteenuse kättesaadavust ka väiksemates asustusüksustes. Seni suuremates linnades tegutsenud haruapteekidele antakse piisav ülemineku-

aeg, mis on viis aastat.

Muudatusettepanekuga nr 3 antakse üldapteegile võimalus valmistada lisaks ravimitele muid meditsiini- ja hügieeniotstarbelisi tooteid. Seni on apteekidel olnud õigus nimetatud tooteid ainult müüa. Kuna paljudel apteekidel on ravimite valmistamise kohustusest tulenevalt olemas vahendid ka selliste toodete valmistamiseks, ei ole põhjust keelata muude meditsiini- ja hügieeniotstarbeliste toodete valmistamist üldapteekides, kui see ei takista ravimite valmistamist ega põhjusta selles viivitusi.

Muudatusettepanek nr 4 on seotud alates 2014. aasta 1. juulist jõustuva majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega, mistõttu on vaja teha muudatusi ka ravimiseaduses.

Muudatusettepaneku nr 5 eesmärk on anda üldapteegile võimalus korraldada ravimid apteegist ostnud patsiendi soovil ravimite kätetoimetamist.

Muudatusettepanekuga nr 6 leevendatakse haruapteegi asutamise nõudeid püasustusega väikesaartel, mis võib motiveerida apteegiteenust pakkuma ka sellistes vähese ja sesoonse nõudlusega piirkondades. Kuna transpordiühendus väikesaartega on palju halvem ja ebakindlam kui transpordivõimalused mandril ja ühendus suuremate saartega, nõuab ka internetist tellitud ravimite kättesaamine seal palju rohkem aega. Ravimiabi kättesaadavuse parandamiseks on otstarbekas kohapeal võimaldada nn ebastandardse haruapteegi sisseadmist.

Muudatusettepanekuga nr 7 jäetakse eelnõust välja omandipiirang, mida Vabariigi Valitsus ei toeta. Valitsuse arvamuse kohaselt kaasneb omandipiiranguga rohkem kui 200 üldapteegi (s.o kaks kolmandikku tegevuslubadest, sh proviisorite tegevusload, kui ühel proviisoril on mitu üldapteeki) sunduslik võõrandamine proviisoritele, mis kujutab endast niivõrd intensiivset omandiõiguse riivet, et selleks peaksid olema väga selged ja mõjuvad põhjused. Rohkem kui 200 apteegi võõrandamise korral peaks leiduma niisama palju proviisoreid, kes on valmis ettevõtjaks hakkama, kellel on piisavalt kapitali apteekide väljaostmiseks ning kes on nõus kandma ettevõtlusega kaasnevat riski ja vähemasti osaliselt erialasest tööst loobuma. Puudub ka analüüs, kuidas

mõjutab olemasolevate omandisuhete sunduslik ümberkujundamine ettevõtte või selle omaniku võetud lepingulisi kohustusi.

Muudatusettepaneku nr 8 eesmärk on kaotada apteegiturul vertikaalne integratsioon, millega soovitakse parandada konkurentsioolkorda, mis omakorda võimaldab parandada ravimite kättesaadavust ja teenuse kvaliteeti ning suurendada patsientide heaolu. Algatatud eelnõus oli tehtud ettepanek reguleerida apteegiteenuse tegevusloaga eraõigusliku juriidilise isiku osalust, mille tulemusel oleks apteekril otsustusõigus apteegis toimuva üle. Ainuüksi see, et proviisorite kohta kehtib apteegiteenuse tegevusloa nõue, ei ole piisav. Omandipiirangu tulemusel muutuks jaemüügitasand äärmiselt killustatuks ning suure tõenäosusega ei oleks enam ühelgi apteegil hulgimüüjatega läbi rääkides arvestatavat jõudu.

Teise lahendusena oli algatatud eelnõus pakutud täiendada ravimiseaduse § 42 lõiget 4, mille kohaselt ei või üldapteegi või veterinaarapteegi tegevusloa omajate ringi kuuluda ravimite hulgimüügi tegevusloa omaja. Praeguse seisuga puudutab muudatus kahte ravimite hulgimüügi tegevusloa omajat: Tamro Eesti OÜ ja Globalex Pharma OÜ. Eeltoodust tulenevalt on muudatusettepanekuga nr 8 antud võimalus suurendada üldapteegi tegevusloa omajate iseseisvust ja otsustusõigust, täiendades eelnõu sõnastust valitseva mõju mõistega konkurentsiseaduse tähenduses. Konkurentsiseadusest tuleneva valitseva mõju definitsioonis on hõlmatud võimalused, kuidas üks või mitu ettevõtjat või füüsilist isikut saavad mõjutada teist ettevõtjat. Valitsev mõju ei esine ainuüksi siis, kui ühel ettevõtjal või füüsilisel isikul on teise ettevõtja aktsiate või omaosaluste enamusosalus või häälteenus, vaid ka juhul, kui mõni tehing, leping või põhikiri annab neile isikutele võimaluse teise ettevõtja juhtimist reaalset mõjutada. Teise ettevõtja mõjutamine võib seisneda näiteks õiguses mõjutada oluliselt ettevõtte juhtorganite koosseisu, tööd või otsuste tegemist või kasutada ja käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest. Otsuste tegemise mõjutamine võib seisneda näiteks vetoõiguse olemasolus teatud strateegiliste otsuste vastuvõtmisel (mh eelarve, ettevõtja juhtorgani liikmete või selle enamuse valik, suuremad investeeringud, äritegevuse plaan, kohustamine turustada teatud

kindlaid tooteid, kaupade tellimise piiramine jms). Teise ettevõtja mõjutamise viiside ammentavat loetelu ei ole võimalik anda, mistõttu on ka konkurentsiseaduses see loetelu lahtiseks jäetud. Muudatuse eesmärk on suurendada apteekide otsustusvabadust, samuti võimaldada võrdsema konkurentsioolkorra loomist ravimite hulgimüügiga tegelevatele ettevõtetele ja sellele turule sisenevatele uutele ettevõtetele. Ravimite hulgimüügi turul konkurentsi loomine looks eeldused ka uute ravimite turuletulekuks ja sortimendi laiendamiseks.

Eelnõu muudatuste kohaselt on Ravimiametil õigus vajaduse korral küsida Konkurentsiameti seisukohta, et tuvastada valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad. Seda tehakse siis, kui pärast seaduse jõustumist esitatakse apteegiteenuse tegevuslubade taotlusi. Olemasolevad ettevõtjad, kellel esineb valitseva mõju kaudu seos teiste ettevõtjatega, peavad ennast tegevusloa saamise aluseks olevate nõuetega vastavusse viima kolme aasta jooksul. Ettevõtjaid, kelle puhul on tuvastatud valitseva mõju esinemine, teavitatakse nimetatud asjaoludest ning nad peavad üleminekuperioodi jooksul viima oma tegevuse vastavusse üldapteegi tegevusloa omajatele sätestatud tingimustega. Ettevõtjate suhtes, kes on teate saanud, aga ei ole oma tegevust ravimiseaduse § 42 lõike 5 nõuetega vastavusse viinud, on Ravimiametil õigus kohaldada majandustegevuse seadustiku üldosa seadust. Selle kohaselt on võimalik rakendada majandustegevuse keeldu, võimaldades ettevõtjal oma tegevuse nõuetega vastavusse viia. Kui ettevõtja seda ei tee, siis on sellesama seaduse kohaselt võimalus tegevusluba kehtetuks tunnistada. Üleminekuajaks antakse kolm aastat.

Muudatusettepanekuga nr 9 jäetakse eelnõust välja apteegi asutamise piirang, mille kohaselt võib ühes hoones samal ajal asuda üks üldapteek või haruapteek. Riigikohus on tunnistanud selle hoonepiiranguga sarnased ja praegu veel kehtivad asutamispriirangud põhiseadusega vastuolus olevaks, millest tuleneb, et ka hoonepiirang võib olla põhiseadusega vastuolus. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul on see piirang vastuolus Maailma Kaubandusorganisatsiooni teenustekaubanduse üldlepingu artikliga 16.

Muudatusettepanekuga nr 10 kehtestatakse nõue üldapteegi lahtiolekuaja kohta, et tagada

apteegiteenuse kättesaadavus suuremates linnades ja vallasisestes linnades vähemalt 40 tunni vältel nädalas. Täiendatakse ka apteegiteenuse osutamise tegevusloa omaja kohustusi, et tagada iga apteekri järjepidev täiendusõpe. Analoogne koolituskohustus on kehtestatud tervishoiuteenuse osutajatele tervishoiuteenuste korraldamise seaduses. Apteegiteenust osutavate proviisorite ja farmatseutide koolituse nõue parandab apteegiteenuse kvaliteeti.

Muudatusettepaneku nr 11 kohaselt ei või isikut määrata pädevaks isikuks, kui ta osutab apteegiteenust teise apteegiteenuse osutamise tegevusloa alusel tegutsevas apteegis, välja arvatud juhul, kui apteek asub vähem kui 4000 elanikuga linnas või vallasiseses linnas või muus asustusüksuses kui linn või vallasisene linn. Suures osas apteekides töötab apteegijuhataja ainult tema enda juhutatavas apteegis ja tema äraolekul määratakse talle asendaja. Nende apteekide tegevust muudatus ei mõjuta. Muudatus ei puuduta ka apteegijuhatajaid, kelle juhatavat apteek asub vähem kui 4000 elanikuga linnas või vallasiseses linnas või muus asustusüksuses kui linn või vallasisene linn. Muudatus puudutab suuremates linnades ja vallasisestes linnades tegutsevaid apteeke, kus juhataja töötab fiktiivselt või nn reatöötajana mujal apteegis.

Muudatusettepanekuga nr 12 täpsustatakse lähtetoetuse saamise ja tagastamise tingimusi. Võib eeldada, et muudatus tekitab riigieelarvele kuni 150 000 euro suuruse lisakulu.

Muudatusettepanekuga nr 13 jäetakse eelnõust välja ravimiseaduse § 41 lõigete 2–4 ja § 42 lõigete 4 ja 5 rakendussätted, kuna § 41 lõiked 2–4 jäetakse välja ning § 42 lõikeid 4 ja 5 muudetakse.

Muudatusettepanekuga nr 14 jäetakse eelnõust välja riigilõivuseaduse täiendamine, kuna apteegibussi kui üldapteegi struktuuriüksuse kandmine üldapteegi tegevusloale on hõlmatud riigilõivuseaduse § 267 punktiga 5 (s.o uue struktuuriüksuse lisamine).

Muudatusettepanekuga nr 15 muudetakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduse sätete sõnastust. Sõnastuse muutmise vajadus on tingitud asjaolust, et proviisor ja farmatseut on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse mõistes küll tervishoiutöötajad, kuid nad ei ole sama seaduse mõistes tervishoiuteenuse osutajad. Pärast muudatuse jõustumist on proviisor

ja farmatseut tervishoiutöötajad, kes osutavad apteegiteenust ravimiseaduse tähenduses.

Muudatusettepanekuga nr 16 sätestatakse seaduse jõustumise kord.

Nüüd räägin juhtivkomisjoni menetluslikest otsustest ja ettepanekutest. Sotsiaalkomisjon otsustas ühel häälel esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 14. maiks ja teha ettepaneku teine lugemine katkestada. See ettepanek võeti komisjonis vastu konsensusel. Võib-olla tekib küsimus, miks nii otsustati. 13. mail toimunud sotsiaalkomisjoni koosolekul otsustasime küsida põhiseaduskomisjoni arvamust võimaliku ajutise tähtaegse regulatsiooni kehtestamise kohta üldapteegi tegevusloa väljaandmisel suure nõudlusega piirkondades. Meil on soov nende ajutiste meetmete kehtimise ajal välja töötada sisuline regulatsioon maa-apteekide kaitseks, hinnata korralikult eri lahendusvõimaluste mõjusid ning kõik kavandatav juriidiliselt korralikult läbi analüüsida. Komisjon teeb ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15. mai kell 10 (ka see ettepanek võeti vastu üksmeelselt) ning saata eelnõu teisele lugemisele 20. maiks (ka see ettepanek oli konsensuslik). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Selles eelnõus ja seletuskirjas rõhutatakse kogu aeg, et maa-apteeke kindlasti toetatakse. Samas pannakse nagu siuhti eelnõusse sisse punkt, et iga apteegis töötav inimene peaks aastas 40 tundi koolitust saama. Keskmises apteegis on neli töötajat ja koolituspäevad on tavaliselt neljatunnised. See tähendab, et apteegiomanik peaks aastas 40 tööpäeva kinni maksma. Perearstide koolitusraha on riigi eraldatud pearaha sees. Kui riik selle koolitusnõude kehtestab, kas ta ei peaks leidma siis ka koolitusraha? Perearstide puhul see nii on, aga miks apteekrite puhul ei ole?

Heljo Pikhof

Ma arvan, et ka apteekrid, proviisorid ja farmatseudid, vajavad koolitust. Tegelikult ei ole päris paljud proviisorid ja farmatseudid

pikka aega koolitusel käinud, aga nõuded ju muutuvad pidevalt ning tuleb uusi ravimeid, meetodeid, igasuguseid meditsiiniseadmeid jms. Nad lihtsalt peavad koolitusel käima. Kui me räägime tervishoiusüsteemist, siis siin on ju haigekassa süsteem. Need süsteemid on erinevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Kui kõik need muudatusettepanekud kokku võtta, siis probleem on ju selles, et kehtiv seadus on vastuolus põhiseadusega. Kas komisjon on tõesti seisukohal, et kui need muudatused seaduseks saavad, siis on vastuolu põhiseadusega kadunud?

Heljo Pikhof

Ükski nendest muudatustest, mis ma praegu ette lugesin, pole minu teada põhiseadusega vastuolus. Meil on komisjonis olnud õigus-kantsler, kes on öelnud, et need muudatused ei ole põhiseadusega vastuolus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Mul on veel üks küsimus. Eelnõust on välja jäetud see omandipiirang, et proviisor peaks olema apteegis enamusomanik. Tekib küsimus, miks peetakse professionaalse omaniku staatust proviisorite puhul võimatuks, küll aga on sellised piirangud perearstidel, advokaatidel, notaritel, audiitoritel jt.

Heljo Pikhof

Ma ei saa küll sinu käest praegu midagi küsida, aga sooviksin siiski vastu küsida, miks pole proviisorid teinud endale n-ö koda, nagu on teinud notarid. Neil oleks võimalik kõike ise otsustada ja kõik oleks hoopis teistmoodi. Nad ise reguleeriksid oma asju, keegi ei kehtestaks neile mingeid piiranguid jne. Kui me räägime proviisorist-apteegipidajast, siis ma enne pikalt-laialt rääkisin nendest 200 apteegist, mis tuleks ümber korraldada, aga mul on ka andmeid, kui palju meil üldse proviisoreid on ja kui suur on nende palk. Ravimiameti statistikast võib välja lugeda, et 2013. aasta lõpul

töötas Eesti üldapteekides, sh haruapteekides, 812 proviisorit ja 631 farmatseuti ning muid töötajaid oli 418. Nende keskmine palk oli 882 eurot. Ma ütlen lihtsalt võrdluseks, et perearstide keskmine palk oli 1494 eurot. Kui proviisor oleks apteegipidaja, siis lisaks sellele küsimusele, kas ta on valmis võtma riske ja kas ta üldse tahab olla apteegipidaja, tekib ka see küsimus, kuidas ta selle apteegi välja ostab. Kindlasti on neil, kes seda on tahtnud ja soovunud, vähemalt mingi osalus apteegis juba olemas. Aga ma väga kahtlen, kas sellise palgaga saab hakata endale seda osalust ostma. Proviisorite palk on keskmisest palgast umbes 300 eurot kõrgem, see oleneb apteegist, ma täpselt ei oska öelda, aga see palk on siiski väga väike.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Arstiharidusega inimesena vaatan ma komisjoni ponnistusi huviga. Ma ei ole siiani kahjuks aru saanud, mis segab komisjonil realiseerimast Riigikohtu otsust. Kõik need argumentid, mis on toodud kas tondina hirmutamiseks või ei tea milleks, et sada maa-apteeki suletakse jne, on rohkem huvigruppide lobi, nii tundub mulle. Äkki te teete mulle lühidalt selgeks, mis on komisjoni peamine hirm, miks seda seadust kiiresti vastu võtta ei saa?

Heljo Pikhof

Esiteks, ma arvan, et komisjon ei ole hirmunud. Meile on kõige olulisem see, et maal apteegid säiliks, et need ei koliks ära linnadesse. Me oleme kõik kuulnud arvamusi, et kui turg muutub vabaks, siis võivad apteegid linnadesse kolida. Nii- või naapidi tuleks mingi regulatsioon kehtestada ja Sotsiaalministeerium on selle ka välja pakkunud. Ma toon näiteks, et apteegid, mis asuvad linnas ja teenivad kasumit, võiksid toetada neid apteeke, mis asuvad maal ja mille netokäive on võib-olla alla 150 000 euro. See on olnud üks variant. Teine variant on olnud see, et kui taotletakse uut apteegi tegevusluba, siis oleks uuel ettevõtjal kohustus maal haruapteek avada. Aga need variandid on ideefaasis, neid ei ole kuskil välja käidud. On terve hulk aspekte, mille kohta me

tahame rohkem selgust saada. Ma olen olnud mõni nädal komisjoni esimees. Selle aja jooksul on meil olnud laua peal väga erinevaid variante, aga neid ei ole olnud võimalik selle ajaga läbi kaaluda, ütlen ma ausalt. Siin pole praegu võimalik teha kindlale teadmisele tuginevat otsust ega regulatsiooni. Meil oleks vaja lisaaega, seda lihtsalt selleks, et teha korralik regulatsioon, nii et maa-apteegid säiliks ka pärast turupiirangute kadumist. Me vajame lisaaega ka selleks, et meie pakutud regulatsioon toimiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ka praegu suletakse väikestes kohtades igal aastal apteek. Juhin tähelepanu, et ega teie pakutud piirangud ei keela ühtegi apteeki sulgeda, vastupidi, need keelavad uusi apteekide asutada. Ma küsin täpselt. Te olete siin välja toonud linna ja vallasisese linna elanike arvuga vähemalt 4000. Aga see tekitab ju väga ebaõiglase olukorra. Sel juhul on sellises omavalitsuses nagu Viimsi, kus on rohkem elanikke kui Rakveres, ühed sätted ja Rakveres või mõnes väiksemas linnas, näiteks Põlvas, teistsugused sätted. Kuidas te põhjendate, miks selline valik on tehtud?

Heljo Pikhof

Aitäh! Valik on täiesti õiglane ja sätted ei ole erinevad. 4000 elanikku on piirang, aga kui näiteks linnas on vähem elanikke kui 4000, siis kuulub see linn sellesse gruppi, kus on vähem elanikke, ja see tähendab, et seal kehtivad täpselt samasugused nõuded kui teistes sellistes linnades. (Vahele hüüe.) Viimsi nende hulka ei kuulu, Viimsis kehtivad rangemad nõuded, kuna seal on üle 4000 elaniku. Teda koheldakse kui linna. (Vahele hüüe.) On küll niimoodi, loe eelnõu täpselt! Sellepärast ongi see 4000 elaniku piir kehtestatud. (Vahele hüüe.) See ei ole liiast!

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, üks küsimus ja üks vastus!

Heljo Pikhof

Otsime siis selle sätte välja ja ma loen selle ette. Otsimine läheb vist liiga pikale, sest mul

on nii palju pabereid kaasa võetud. Ma räägin siis peast. Seaduses on kindlalt öeldud, et kui on tegu linnaga, kus on vähem kui 4000 elanikku, siis seal kehtivad need nõuded, mis kehtivad üldiselt valdades jm. Alla 4000 elanikuga omavalitsusüksuses võib haruapteeki ka edaspidi luua ja pidada. Kui on tegu linna või valla või mis tahes omavalitsusüksusega, kus on rohkem inimesi kui 4000, siis seal peab olema üldapteek. Üleminekuajaks on antud viis aastat nendele apteekidele, kes juba turul on ja on haruapteegid. Need, kes turule tulevad, peavad kohe olema üldapteegid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnu Juul, teine küsimus!

Tõnu Juul

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma toon Viljandi näite. Viljandi suuromatel apteekidel, mille omanikud on ka Viljandis, on filiaalid maakonna väiksemates tõi- bekeskustes. Kas komisjonil on tervet Eestit hõlmav pilt, kui palju selliseid apteekide tegelikult maakondades juba on? Need ei ole apteegiketid, vaid kohalik apteek ja tema filiaal. Miks ma seda küsin? See näitab, et tegelikult need filiaalid kindlasti ära ei kao, vaid need toimivad ka peale uue seaduse jõustumist täie eduga edasi.

Heljo Pikhof

Sa mõtled üldapteegi struktuuriüksusi maa- piirkondades. Seda, kui palju neid on, ma ei oska praegu peast öelda. Mul ei ole neid pabereid kaasas. Me arutasime seda komisjonis, aga ma ei oska täpselt öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun järgmine küsimus, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Inimesed on järjest rohkem peibutavate reklaamide mõju all, mis ustest ja akendest sisse tulevad. Eriti tahan mainida neid reklaame, mis tulevad netiavarustest. Üsna palju on tekkinud selliseid võrgulehekülgi, kust on võimalik ravimeid tellida ja seda mitte alati legaalselt allikatest. Ravimeid tuuakse ka välismaalt, on olemas vahendusfirmad, kes sellega

tegelevad. Tegelikult tuuakse Eestisse ka sellise toimeainega ravimeid, mida Eestis kätte ei saagi. Kas komisjon on seda teemat käsitlenud? Kas eelnõu kavatses seda kuidagi reguleerima hakata, et hoida ära, et inimesed võivad endale netist paha aimamata tellida mingeid ravimeid, mis tegelikult on platseeboefektiga?

Heljo Pikhof

Aitäh! Väga hea küsimus. Eile küsis minu käest üks ajakirjanik, kas sotsiaalkomisjon toetab seda, et käsümüügiravimeid võiks müüa poodides ja mujal sellistes kohtades. Ma vastasin, et minule isiklikult see mõte meeldiks. Sotsiaalkomisjoni nimel ei hakka ma siin rääkima, ma räägin iseenda nimel. Aga tegelikult on asjatundjad öelnud väga selgelt, et kui sa lähed poodi ning ostad näiteks Theraflud ja Sudafedi koos, siis ei ütle sulle keegi midagi, aga kui sa ostad neid apteegist, siis sulle selgitatakse nende koosmõju. Internetti me aga kontrollida ei saa. See, mida inimene internetist tellib, viiakse talle koju kätte ja see võib olla tõepoolest mis iganes. Eestis tasuks käia ikka apteegis ja osta ravimid sealt, see on kindla peale minek.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas te oskate kommenteerida maal asuvate apteekide arvu maakondade kaupa? Kui palju mingis maakonnas neid apteeke on? Minu teada on maakonnad päris erinevas seisus. Kas see statistika on teil olemas ja kuidas te seda kommenteerite? Kuuldavasti on Ülikooli Apteek lubanud maale uusi apteeke luua. Võib-olla on teil ka selle kohta kommentaar.

Heljo Pikhof

Tõepoolest, see on väga hea küsimus. Ka komisjonis lubas Ülikooli Apteegi esindaja maale apteeke luua ja teha seda hulgaliselt. Ma küsisin, miks nad seda siiani teinud ei ole, ja vastus oli, et nad hakkavad seda tegema. Selle vastusega ei olnud midagi peale hakata. Aga Riigikogu Kantselei on tellinud uuringu "Kohalike omavalitsuste poolt maa-apteegi teenuse kättesaadavuse toetamine". Uuringufirma

jagas maa-apteegid käibe järgi kolmeks: jätkusuutmatud, ohustatud ja jätkusuutlikud. Järeldusena ütles uuringufirma, et praegustes majandustingimustes ja kehtivate piirangute korral võib Eestis olla ainult 50–60 jätkusuutlikku maa-apteeki, ülejäänud on kas ohustatud või jätkusuutmatud. Nimetatud uuringu hinnangul peaks jätkusuutlikkuse tasuvuslävi olema 2500 elanikku kliendibaasis ja üle 100 000 euro suurune netokäive. Ma arvan, et me peame läbi mõtlema need meetmed, mis maal apteeke hoida aitaksid. Teist võimalust meil lihtsalt ei ole. See aeg, kui me oleme saanud selle teemaga tegelda, on olnud liiga lühike, nädalatega seda regulatsiooni välja ei tööta. Meil on Sotsiaalministeeriumiga kokku lepitud, et kohe, kui me selle eelnõu menetluse lõpetame, teeme töögrupi ja koostame eelnõu, mis läheb kooskõlastusringile, ja siis saame igalt poolt häid ettepanekuid juurde. Ma loodan, et siis see asi toimib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Saarte olukord erineb veidi olukorrast maismaal, kus on võimalik ka naabervalda või mõnda lähedal asuvasse linna sõita, kui kodu ligiduses apteeki ei ole. Ka on saarte omavalitsusüksustes elavate inimeste hulk väga erinev. Kas eelnõu kavatses ette näha mingisuguseid erandeid saarte olukorda arvesse võttes, et tagada kõikide ravimite kättesaadavus kõikidel saartel?

Heljo Pikhof

Aitäh! Loomulikult, omavalitsuse soovil ja Raviameti nõusolekul kuulutatakse seal välja konkurss. Aga me oleme eelnõus näinud konkreetset väikesaarte jaoks ette eraldi sätte, et kehtestada seal n-ö ebestandardsed nõuded.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu kohta on juhtivkomisjon esitanud 16 muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on sotsiaalkomisjonnilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muuda-

tusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 3 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 4 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 5, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 6, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 7, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 8, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 9, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 10, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 11, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 12, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 13, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 14, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 15, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 16, juhtivkomisjoni otsus on, et seda tuleks täielikult arvestada.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 615 teine lugemine tuleks katkestada. Määrán eelnõu 615 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 15. mai kell 10.

5. Veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (621 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 621 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli maaelukomisjoni liikme Terje Trei!

Terje Trei

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 621 eesmärk on muuta veterinaarkorralduse seadust ja sellega seonduvalt ka teisi seadusi, viies seadused kooskõlla majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega. Senine veterinaararsti tegevusluba saab uueks nimeks veterinaararsti kutsetegevuse luba, luuakse alus veterinaararstide registri asutamiseks, ühtlustatakse terminoloogiat ja täpsustatakse välisriikides veterinaararsti kvalifikatsiooni omandanud isikutele Eestis töötamiseks kutsetegevuse loa väljastamise menetlust ning täpsustatakse veterinaararsti kutsetegevuse loa ja kutsetegevust kinnitava tõendi taotluse läbi vaatamise eest tasutavaid riigilõive. Seadusmuudatused mõjutavad eelkõige Eestis tegutsesaid veterinaararste ja tegutseda kavatsevaid veterinaararsti kvalifikatsiooniga isikuid, kelle halduskoormus väheneb ning kes peavad nüüd tasuma ühekordset riigilõivu.

Eelnõu esimene lugemine lõpetati siin saalis 9. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 24. aprill. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Komisjon küsis eelnõu kohta arvamust Eesti Maaülikoolilt ja Eesti Loomaarstide Ühingult. Komisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette 22. aprilli, 5. mai ja 12. mai istungil. 22. aprilli istungil osalesid Eesti Maaülikooli ja Eesti Loomaarstide Ühingu esindajad, kelle hinnangul on eelnõuga saavutatud osapooli rahuldav tulemus. Eelnõus on tehtud olulisi muudatusi, mis tagavad ka edaspidi selle, et loomaarstid teevad kvaliteetset tööd. Põllumajandusministeeriumi esindaja osales kõigil kolmel istungil. Arutelude tulemusena otsustas komisjon kanda muudatusettepanekute loetellu viis muudatusettepanekut. Eelnõu tekst on kooskõlastatud keeleteimetajaga ja eelnõus on tehtud väiksemaid keelelisi ja tehnilisi parandusi.

Muudatusettepanekuga nr 1 täpsustatakse sõnastust sisu selguse huvides ja sätestatakse erialase täiendamise kohta andmete esitamise tähtaeg. Muudatusettepanekuga nr 2 jäetakse välja sõnad "tema nõudmisel". Uuenenud sätte kohaselt peab välisriigis, st mujal kui Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riigis või Šveitsis veterinaararsti kvalifikatsiooni omandanud isik kutsetegevuse

loa saamise taotlemiseks esitama õppekava, kuna see on kõige olulisem dokument, mille põhjal hinnatakse taotleja kvalifikatsiooni vastavust Eestis ja Euroopas kehtivatele nõuetele. Eelnõu algse teksti kohaselt oleks Veterinaarja Toiduamet pidanud õppekava iga kord eraldi küsima. Muudatusettepanekuga nr 3 täpsustatakse, et varem väljastatud tegevusload jäävad kehtima ja need kehtivad kuni kehtivusaja lõpuni. Muudatusettepanekuga nr 4 täiendatakse normitehnilist märkust tulenevalt Euroopa Liidu direktiividest. Muudatusettepanekuga nr 5 täpsustatakse veterinaararsti kutsetegevuse loa ja kutsetegevust kinnitava tõendi taotluse läbivaatamise eest tasutavaid riigilõive.

Maaelukomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu 14. mai päevakorda. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda 21. mail ning see seadusena vastu võtta. Kõik komisjoni otsused olid konsensuslikud. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Terje Trei! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole.

Eelnõu kohta oli juhtivkomisjonil viis muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanekut nr 1 on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 2 on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 3 on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 4 on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 5 on täielikult arvestatud.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 621 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja

ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põllumajandusminister Ivari Padari!

Ivari Padar

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest viia seadus kooskõlla majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja korra-kaitseseadusega, mis jõustuvad 2014. aasta 1. juulil. Seadusmuudatusega asendatakse senine seadusest tulenev ettevõtete tunnustamise nõue loakohustusega. Muudatus puudutab kahte valdkonda, kus käideldakse Euroopa Liidu nõuetele mittevastavat ehk mittenõuetekohast loomset toitu või saadust: ladustamine transiidi eesmärgil vabatsoonis, vabalaos ja tollilaos ning väljaspool Euroopa Liidu territoriaalvett rahvusvahelisi vedusid tegeva laeva varustamine loomse toiduga. Koos loakohustusega kaob ka seni kehtinud kahekordne tunnustamine, mis toimus esmalt toiduseaduse ja loomatauditõrje seaduse alusel ning seejärel kauplemist käsitleva seaduse alusel. See kauplemise seadus ei sätesta enam iseseisvat loakohustust, küll aga peab ettevõtjal olema tegevusloa kas loomatauditõrje seaduse või toiduseaduse kohaselt. Loomatauditõrje seadust ja toiduseadust täiendatakse vastava tegevusloa liigiga. Tänan teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Aitäh! Austatud minister! Eks me ikka võrdleme ennast teistega. Kas me selle seaduse eelnõu valguses oleme järele jõudmas teistele Euroopa Liidu liikmesriikidele, kas me oleme nendest taga või mõnes mõttes isegi ees? Võib-olla kõrvalküsimus ka: kuidas see mõjutab võimalikku ekspordi Venemaale?

Ivari Padar

Aitäh! Toidukontroll on nagu kett, millel on omad lülid. Iga lüli peab olema väga kindel.

See on üks lüli sellest toidukontrolliahelast ehk toidukontrolliketist, mis tegeleb mittenõuete-kohase loomse toiduga ehk toiduga, mis isenesest võib olla väga korralik ja hea toiteväärtusega, kuid millel ei ole tunnustust kauplemiseks Euroopa Liidu territooriumil. Näiteks võin tuua kolmandates riikides toodetud toidukaubad. Eks iga riik peab ise oma seadustega paika panema, kuidas ta sellise toidukaubaga käitub, kuidas ta seda ladustab ja kuidas tekitab olukorra, et see oleks laevadel kättesaadav. See võib eri riikides olla seadustesse kirjutatud väga erinevalt. Oluline on põhimõte. Oluline on see, et seda toiduahela osa oleks võimalik kontrollida.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, põllumajandusminister! Kaasettekandeks palun kõnetooli maaelukomisjoni aseesimehe Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 oma 5. mai istungil. Meil oli külla kutsutud Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja asetäitja Pille Tamemägi, kellele komisjoni liikmed aktiivselt küsimusi esitasid. Temalt saadi ka ammendavad vastused.

Eelnõu 655 väljatöötamine tuleneb vajadusest viia loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seadus kooskõlla majandustegevuse üldosa seaduse ja korrakaitse seadusega. Suurimad muudatused tulenevad ettevõtte tunnustamise nõude asendamisest loakohustusega ning riikliku järelevalve eristamisest haldusmenetluse käigus tehtavast kontrollist. Samuti täpsustatakse eelnõuga kaubasaadetistest teavitamise tähtaegu loomade ja loomsete saadustega kauplemisel.

Komisjoni istungil tehti ka otsused. Me tegime ettepaneku saata eelnõu 655 Riigikogu täiskogu päevakorda 14. maiks ehk tänaseks (konsensuslikult) ja määrata ettekandjaks mind. Me otsustasime konsensuslikult teha ettepane-

kud eelnõu 655 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, nii nagu näeb ette Riigikogu kodu- ja töökorra seadus. Ka see otsus tehti konsensuslikult. Me ei otsustanud nii, nagu me just enne kuulsime, et ühe eelnõu kohta peaks juba homme hommikul kella kümneks parandusettepanekuid tegema. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Minu küsimus tuleneb teie lõpurepliigist. Miks te otsustasite anda selle eelnõu muudatusettepanekute esitamiseks aega kümme tööpäeva? Ravimiseaduse eelnõu kohta ettepanekute tegemiseks anti aega üks öö. Võib-olla selle eelnõu kvaliteet sellepärast ongi nii halb, et seda tehakse kiirustades ja öösiti.

Aivar Kokk

Minu arvates on Riigikogu hea tava see, et vähemalt kümme tööpäeva tuleks anda parandusettepanekute tegemiseks aega. See, et mõne eelnõu puhul on aega ainult üks öö, tähendab, et ei taheta pidada läbirääkimisi osapooltega, keda see seadus tegelikult puudutama hakkab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 655 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. mai kell 17.15.

7. Toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu (642 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 7 on Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu 642 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põllumajandusminister Ivari Padari!

Ivari Padar

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Toiduseaduse muutmise seaduse

eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest tagada Euroopa Liidu õigusest tulenevate kohustuste rakendamine kahes valdkonnas: toidualase teabe esitamine tarbijale ning eritoidud. Lisaks on vaja ajakohastada õigusaktide aluseks olevaid volitusnorme, andes õigusaktide kehtestamise volituse Vabariigi Valitsuse asemel põllumajandusministrile. Eeskätt on see tingitud toiduvaldkonna õigusloome ja järelevalve koondumisest Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse. Alates 13. detsembrist 2014 rakendub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse toidu märgistamise nõudeid ja tunnistatakse kehtetuks mitmeid komisjoni, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive. Sellest tulenevalt muudetakse seaduse sätteid, mis dubleerivad otsekohalduvat määrust. Seni toidu märgistamist reguleerinud Vabariigi Valitsuse määrus nr 324 "Toidu märgistusele esitatavad nõuded ja märgistamise ning muul viisil teabe edastamise kord" muutub kehtetuks.

Kuigi suures osas jäävad seni kehtinud märgistamisnõuded samaks, sisaldab määrus ka olulisi uusi nõudeid. Olulisemateks uuteks märgistamisnõueteks on näiteks järgmised. Esiteks, müügipakendil peab kohustusliku teabe esitamisel tähemärgi suurus olema vähemalt 1,2 millimeetrit. Teiseks, lõigu, portsjoni või praetükina müüdava lihatoote ja lihavalmistise (sh kalatooted ja -valmistised) puhul peab toidu nimetuses esitama vee sisalduse, kui lisatud vesi moodustab üle 5% lõpptoote kaalust. Kolmandaks, külmutatud toote müümisel sulatatuna peab märgistusel olema toidu nimetuses kirjas "sulatatud". Neljandaks, allergiat põhjustada võivaid koostisosi tuleb koostisosade loetelus rõhutada kirjastiili, kirjasuuruse või taustavärvi abil. Pakendamata toitade puhul tuleb allergiat põhjustada võivate koostisosade nimekirja teha kättesaadavaks müügikohas. Uus on see, et see nõue kehtib nüüd ka Eesti toitlustusettevõtetes pakutavate roogade kohta. Allergiat põhjustavateks koostisosadeks võivad olla näiteks piim laktoosi tõttu, nisujahu gluteeni tõttu, pähkliid, muna, kala jne. Viien-daks, alates 13. detsembrist 2016 on pakendatud toitade märgistusel kohustuslik esitada toitumisalane teave, st toidu energiasisaldus, rasvade, küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkrute, valkude ja soola kogus.

Peale eespool nimetatud otsekohalduva määruse rakendub 20. juulist 2016. aastal ka teine otsekohalduv Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, s.o määrus imikute ja väikelaste toidu, meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toidu ning kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendajate kohta. Praegu on eritoidu käsitlus laiem ja üldisem, hõlmates lisaks eespool nimetatud toidugruppidele ka teisi toite, mis on mõeldud tava-pärasest erineva toitumisvajadusega inimestele. Nimetatud uue määruse kohaselt muutub eritoidu käsitlus kitsamaks, hõlmates üksnes piimasegu, jätkupiimasegu, imiku ja väikelapse teraviljapõhist töödeldud toitu, muud imikutoitu, kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendajaid ja meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toitu. Pärast määruse rakendamist tuleb Veterinaar- ja Toiduametit teavitada kõikide eritoiduna käsitatavate toitade esmakordsest turuleviimisest. Need toidud on imiku piimasegu, jätkupiimasegu, imiku ja väikelapse teraviljapõhine töödeldud toit, muu imikutoit, kehakaalu alandamiseks ettenähtud toit ja meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toit. Praegu kehtib eritoidu turuleviimisest teavitamise nõue üksnes imiku piimasegu, meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toidu ning sellise eritoidu suhtes, mille kohta ei ole kehtestatud nõudeid (nt sportlaste toidud, toidud diabeedi puhul) ja nende nõuete kehtestamine ei ole põhjendatud või asjakohane. Määruse jõustumise korral muutuvad kehtetuks seni eritoidu reguleerinud Vabariigi Valitsuse määrused.

Seaduseelnõu toidualase teabe esitamise osa jõustub alates 13. detsembrist 2014 ja eritoidu osa 20. juulist 2016. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Küsimus on Helir-Valdor Seederil. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea kolleeg! Mul on hea meel märkida, et Põllumajandusministeerium, ilmselt küll inertsist, töötab ka praegu väga hästi. Kõik seaduseelnõud on väga hästi ette valmistatud. Aga mul siiski üks täpsustav küsimus on. Te ettekandes ütlesite, et kui külmutatud

toit on üles sulatatud, siis peaks sinna lisama märke "sulatatud". Mina tarbijana hakkab nüüd seda toitu võib-olla segamini ajama sulatatud juustuga. Kas sulatatud juust on ka üles sulatatud? Kuidas see hakkab olema?

Ivari Padar

Aitäh! Selles suhtes on niimoodi, et minul tuleb oma eelkäijat Helir-Valdor Seederit tunnustada, vaieldamatult on see tema ettevalmistatud eelnõu. Täna väga! Mis puudutab sulatatud juustu, siis ilmselgelt on nii, et kui sulatatud juustu on käsitletud viisil, et seda on sügavkülmutatud ja hiljem üles sulatatud, siis on kohustuslik lisada juurde märke "See sulatatud juust on üles sulatatud".

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, põllumajandusminister Ivari Padar! Kaasettekandeks palun kõnetooli maaelukomisjoni liikme Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Riigikogu maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse muutmise seaduse eelnõu 642 oma 21. aprilli istungil. Komisjoni istungil viibis Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Martin Minjajev, kes andis eelnõust samasuguse ülevaate, nagu minister siin juba ette kandis. Ma ei hakka seda kordama.

Küll aga juhin tähelepanu mõningatele küsimustele, sest arutelu oli komisjonis päris põnev. Näiteks oli kohtumisel kalakasvatajatega välja tulnud, et kalal on meie kaubanduskettides "ülipikk elu". Kõigepealt tuleb müüki värske rookimata kala, seejärel müüakse sama kala roogituna, pärast seda tehakse sellest filee, siis sama kala grillitakse ja viimaks valmistatakse sellest mõni salat või pajaroog, kusjuures igas etapis on tootel uus säilivusaeg. Küsiti, kas seda selle eelnõuga reguleeritakse, et tarbija teaks, millal kala müüki jõudis. Põllumajandusministeeriumi esindaja ütles, et seda probleemi on väga raske reguleerida. Tegelikult vastutab käitleja ning tema määrab oma tootele ka säilivusaja. Aga ta lubas seda teemat edasi arutada.

Oli ka küsimus, kas etiketile märgitud andmete muutmise kaasnevad kulud ja kuidas on lood praeguste etikettide ärakasutamisega. Sellele vastas Põllumajandusministeeriumi esindaja, et etikettide väljavahetamiseks antakse aega 18 kuud ja otsesid lisakulusid ei teki.

Oli veel küsimus, kas eelnõu käsitleb GMO sisaldusega toodete märgistamist ja erimärgistusi. GMO-de kohta vastati, et see on reguleeritud GMO-määrusega. Kui tootes on GMO-d üle 0,9%, siis peab see kindlasti märgisel kirjas olema.

Võib-olla on oluline, et seaduseelnõu loob aluse vabatahtliku märgistuse nõuete reguleerimiseks. Komisjon on juba välja töötanud päritolumärgistuse pakendatud liha puhul. Praegu on see kohustuslik veiseliha kohta, aga seda tahetakse laiendada linnu-, sea-, lamba- ja kitselihale. Kuid selle idee kallal veel töötatakse. Selline märgistus tooks kaasa kuni 30%-lise hinnatõusu ja arvatakse, et see tarbijale ikkagi ei sobi. Hinnatõusu põhjuseks on see, et tooraine muretsetakse paljudelt hankijatelt.

Oli veel küsimus, kas seaduseelnõu reguleerib ka *private label*'i märgistust. See vajab täpsustamist.

Lõpuks otsustas komisjon teha ettepaneku saata eelnõu 642 täiskogu päevakorda 14. maiks ja määrata ettekandjaks mind. Me otsustasime teha ettepanekud eelnõu 642 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme päeva, s.o 28. mai 2014 kell 17.15. Täna teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Ester Tuiksoo! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhitivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 642 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. mai kell 17.15.

8. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (654 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane kaheksas ja viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 654 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli justiitsminister Andres Anvelti!

Andres Anvelt

Austatud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis muudab Eesti riigikorraldust paindlikuma valitsemise suunas. Mul on hea meel ja suur au seista teie ees, avada eelnõu sisu ning samas tõdeda, et me liigume taas suunas, mis vastab põhiseaduse mõttele ning aitab kaasa riigi ja ühiskonna arengule.

Palju on olnud kuulda küsimusi, miks see muudatus just nüüd tuleb. Põhjendus on väga lihtne. Peale pikaageid arutelusid valitsuse ja Riigikogu eri koosseisudes teeb valitsus nüüd selle julge sammu paindlikkuse suunas. See on praegu kõige märkimisväärsem samm, mis riigil astuda tuleb. See arutelu algas tegelikult kohe pärast Eesti Vabariigi taasiseseisvumist. Juba 1992. aastal tõdeti Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõu menetlemisel, et süsteem peab olema paindlikum. Põhiseaduse eelnõu üks peamisi autoreid Jüri Adams tõdes esimese Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõu menetlemisel oma muudatusettepanekut esitades, et Vabariigi Valitsus peab koosnema peaministri ja ministritest ning peaministril peab olema võimalik valitsuse koosseisu laialdaselt mõjutada. Ta ütles, et muudatusettepanek muudaks süsteemi paindlikumaks ja nõukogudeaegsel jäikusel pole tegelikult mingit arukat põhjendust. Ta tõi välja, et ka enamikus sarnase valitsemiskorraldusega riikides jäetakse peaministrile teatud piirides mänguruum.

Sellist lähenemist on meile soovitatud ka väljastpoolt Eestit. Seda tegi OECD, kes märkis oma 2011. aasta raportis, et Eestis oleks eesmärgipärane vähendada valitsuse väledust

takistavaid tõkkeid ja suurendada valitsemisadministratsiooni paindlikkust. OECD leidis, et muutuvate majanduslike ja ühiskondlike mõjurite keskkonnas peavad valitsus ja riigiasutused olema valmis reageerima keerulistele poliitikaküsimustele. Sellist arusaama jagab ka valitsus. Me leiame, et paindlikkus võimaldab keerulistele poliitikaküsimustele paremini reageerida. Märgin eraldi, et see ei ole esimene ega viimane OECD raportist tulenev soovitus, mille ellurakendamist tasub tõsiselt võetavalt kaaluda. Nii võib minevikust tuua näiteks avaliku teenistuse reformimise. Nüüdseks on määratud üks pädev asutus selle teenistusega tegelema ja seda arendama. Ka see soovitus oli OECD raportis.

Eelnõu eesmärk ongi liikuda paindlikuma süsteemi poole ning seda just viisil, mis tagab ühelt poolt paindlikkuse ja teiselt poolt seab valitsusele piirangud. Kõige suurem muudatus paindlikuma valitsemise suunas seostub just sellega, et Vabariigi Valitsuse seaduses ei ole enam ministrite nimekirja. Samas ei soovi me eelnõu raames sekkuda seaduses juba kehtestatud ministriumide nimekirja. Ministriumid jäävad paika, aga ministrite nimetamine ja nende ülesannete jaotus muutuvad tunduvalt tänapäevasemaks. See on vajalik, et võimaldada kiiremini kohaneda muutuva ühiskondliku, poliitilise ja majandusliku olukorraga, ning see pakub võimaluse poliitikavaldkondade tihedamaks koostööks.

Nüüd räägin täpsemalt eelnõu sisust. Eelnõu eesmärk on valitsemiskorraldust paindlikumaks muuta. Üks võimalus selleks on anda peaministrile valitsuse moodustamisel senisest laiem pädevus. Muudatuste kohaselt määrab peaminister oma korraldusega ministri pädevuse ministriumide juhtimisel ja ministri vastutusvaldkonna. Korralduses peab seadusest tulenevate ministriumide valitsemisalade kaupa olema määratud ministrite pädevus ja konkreetset vastutusvaldkonnad. Peaministri korralduse alusel tuleb seega hõlmata kõik valitsemisalades loetletud valdkonnad. Peale selle peab peaministri kandidaadi kavandata vast valitsuse koosseisust olema juba Vabariigi Presidendile ettepanekut tehes näha, milline on ülesannete jaotus. Selle saavutamiseks peab iga tulevase ministri ametinimetusest nähtuma tema pädevus- ja vastutusvaldkond.

Nagu ma eelnevalt märkisin, ministeeriume eelnõuga juurde ei looda, kuid ühes ministeeriumis võib eelnõu kohaselt olla töö mitu ministrit, kes on ministeeriumi ja valdkondade juhtimisel võrdsed. Näiteks võib tuua Sotsiaalministeeriumi võimaliku töökorralduse, kus üks minister vastutab töö- ja tervishoiuasjade ning teine sotsiaalküsimuste eest. Mõlemal ministril on oma vastutusvaldkond, mille korraldamiseks ta annab näiteks määrusi ja määrab kindlaks poliitilised suunad. Samuti vastutavad mõlemad ministrid poliitiliselt just oma valdkonna eest ega tohiks teineteise valdkonda lubamatult sekkuda.

Paindlikkus ei saa aga olla ilma piiranguteta. Selgelt jääks Vabariigi Valitsuse seaduses kehtima põhimõte, et valitsuses ei ole üle 15 liikme. Märgin, et praegu on valitsuse koosseisus 14 ministrit. Samuti ei kao kusagile seaduses sätestatud valitsusliikmete arvu vähendamise piirang. Vabariigi Valitsuse seaduse § 4 teksti ei muudeta. Seadus sätestab selgelt, et Vabariigi President võib peaministri ettepanekul nimetada mõne ministri juhtima kahte ministeeriumi. Ministeeriume on meil kokku 11, seega ei saa ka kõige parema tahtmise korral olla vähem kui seitse valitsusliiget: kuus ministrit ja peaminister. Peaminister ise ei või samuti ministeeriumi juhtida, sest peaministri ja ministri ametit ei saa ühitada.

Kui Vabariigi Valitsuse seaduse muudatused jõustuvad, jätkavad ametisolevad ministrid oma ametis, kuni peaminister peab vajalikuks muudatusi teha. Need muudatused ministrite volituste lõppemist kaasa ei too. Kui peaminister soovib muuta mõne ministri ametinimetust või -ülesandeid, siis teeb ta seda korraldusega.

Uute ministrite ametisse nimetamisel tuleb järgida Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõust tulenevat regulatsiooni, mille kohaselt peab ministri ametinimetust viitama ministri pädevusele ja vastutusvaldkonnale ning ministri vastutusvaldkond määratakse kindlaks peaministri korraldusega. Seega peaks näiteks töö- ja tervishoiuministri ametisse nimetamiseks esitama peaminister Vabariigi Presidendile kandidaadi nime koos just sellise ametinimetusega.

Lisaks on ette nähtud, et seaduses kaotatakse abiministri instituut. Abiministri roll ministeeriumi juhtimisel on olnud ebaselge ning praktikas on abiministrid täitnud poliitiliste

nõunike ülesandeid. Üldjuhul ei ole ministrid abiministreid tööle võtnud, küll aga on igal ministril olemas poliitilised nõunikud. Praegu ei ole abiministrit üheski ministeeriumis, varem on abiministreid kasutatud üksikutel juhtudel. Sisuliselt täidavad abiministri ülesandeid ministri nõunikud.

Märgin ka ära, et seaduses muudetakse määrusandluse õigust. Tulevikus ei ole enam seaduses märgitud, et määruse annab näiteks justiitsminister, vaid valdkonna eest vastutav minister. Määrused on kõikidele avalikult nähtavad Riigi Teatajas. Seal on olemas link ja kodanik leiab kindlasti õige määruse üles.

Viimaks toon esile valitsuse ettepaneku menetleda eelnõu veel Riigikogu kevadistungjärgul ning jõustada seadus üldises korras. See soov ei ole kuidagi seotud sellega, nagu tahetak tagantjärele seadustada juba ametisse nimetatud valitsuse tegevust. Seda kindlasti mitte. Praegune valitsus tegutseb selgelt seadusandja määratud piirides. Meil on ametis kaks nn portfelli ministrit, kes tegutsevad peaministri korralduses märgitud ülesannetest lähtudes. Nad ei juhi iseseisvalt ministeeriumi, ei anna määrusi ega tee midagi muud, mis ei ole neile lubatud. Meie selge soov on luua võimalused, et tagada valitsuse tõhus tegutsemine. Me soovime juba praeguses valitsuses näidata, et muudatused ei ole mitte ainult kasulikud, vaid ka vajalikud. Kui seadusandja annab selle võimaluse, siis saab juba nüüdne valitsuskoosseis tõestada, kui tõhus paindlikkus olla võib. Samuti saaksime tulevastele valitsuskoosseisudele rajada teed valitsemiskorralduse selge tava väljakujundamiseks ja läbimõeldud otsuste tegemiseks. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Täna! Palun nüüd küsimusi! Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Nagu justiitsministrile kindlasti teada, peab seadus hea õigusloome tava kohaselt olema üheselt mõistetav ja kõigile lihtsasti arusaadav. Ma sain aru, et kõigist kehtivatest õigusaktidest võetakse nüüd konkreetsete ministrite ametinimetused välja. Kuid kodanikel võib tekkida küsimusi, neil on raske aru saada, millise ministri vastutusallas üks või teine teema kuulub. Te ütlesite, et

vastutuselad kehtestab küll peaminister, aga see pole ju sugugi nii lihtne. Võtame näiteks mingid ruumiandmed. Te teate väga hästi, et on teemasid, mis kuuluvad mitmesse valdkonda. Tavainimesel võib olla raske aru saada, millise ministri vastutusvaldkonnast ta ühte või teist teemat otsima peab. Kas tõesti jääbki nii, et inimene peab hakkama mitmeid õigusakte võrdlema, et üldse aru saada, millise ministri valdkonda kuuluvad näiteks ruumiandmed?

Andres Anvelt

Täna küsimuse eest! Siin on mitu aspekti. Ma oma kõnes ka ütlesin, et nagu me teame, on meie seadused kättesaadavad elektroonilises vormis. Sisuliselt ainult elektroonilises vormis nad kättesaadavad ongi, meil ei ole enam paberi peal väljaantavat Riigi Teatajat. See tähendab, et kui on teada seadus, millest tulenevalt on mingi valdkonna ministri delegeeritud õigus määrust anda, siis on see link juba seal olemas. Ma arvan, et kodanikule on kõige tähtsam määruse sisu, sest tal võib olla vaja teada väga selgeid suuniseid, kuidas käituda. Seaduses võivad suunised olla üldised. See on asja üks pool. Teine asi, nagu ma ka oma ettekandes rõhutasin, on see, et ministri ega nende valitsemisalasid selle Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõuga ei muudeta. Küll võib ministri olemas olla kaks selle valdkonna ministrit, aga seadusest tulenevaid määrusi allkirjastab vastav minister, näiteks Sotsiaalministeeriumis töö- ja tervishoiuminister. Kuna järgmised valitsused võivad ministri olemas teha teisi liigendusi ja tööle võivad hakata teised ministrid, siis ei ole otstarbekas seaduses ära märkida muud kui ministri olemas ja lisada link vastava valdkonna ministri olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Osaliselt sain ma juba oma küsimusele vastuse. Te kinnitasite, et ministri olemas nimekirja ei muudeta. Aga ikkagi jäi arusaamatuks, et kui ühes ministri olemas on, ütleme, kaks ministrit, siis mis saab selle ministri olemas aparatuurist ja osakondadest. Kui näiteks osakonnad ja asekanterid allusid varem ühele majandus-

ministri olemas, kas nad nüüd hakkavad siis ka teisele ministri olemas osaalluma? Või võtame kõige lihtsamad asjad, näiteks kirjablanketid. Kas siis osa osakondi kasutab ühesuguseid kirjablankette ja osa teistsuguseid? Kuidas see praktikas hakkab toimuma, see on minu arvates küll praegu ebaselgeks jäänud.

Andres Anvelt

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti ei ole maailma õigusruumis ühtegi ideaalset seadust, mis suudaks ette näha kõiki asju, mis võivad praktikas ette tulla. Küll on selle seaduseelnõu loomisel võimalikult palju stsenaariume läbi mängitud. Toon teile näite. Seaduseelnõu juures on olemas ka peaministri, ütleme, näidiskorraldus. Nende ministri olemasdega, mida juhib üks minister, polegi küsimust. Aga seal on näiteks öeldud: "Majandus- ja taristuminister juhib Majandus- ja Kommunikatsiooniministri olemas ..." Ja siis on ära toodud need valdkonnad, mida ta juhib. Võtame järgmise etapina ette ministri olemas igapäevase töökorralduse ühe tähtsaima dokumendi, milleks on ministri olemas põhimäärus. See on just see dokument, kus juba struktuuriüksuste kaupa tuleb kindlaks määrata alluvussuhted. Ministri olemas põhimääruse kehtestab ka kehtiva korra kohaselt Vabariigi Valitsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Üht ministri olemas saab põhiseaduse § 94 lõikest 2 tulenevalt juhtida vaid üks minister, kes tegutseb ministri olemas juhtimisel ainuisikuliselt ja ainuvas-
tutusega. Samamoodi selgitab seda põhiseaduse kommenteeritud väljaanne 2008. aastast. See väljaanne toonitab eraldi, et ministri olemas nn teine minister, s.o põhiseaduse § 94 lõike 4 alusel ametisse nimetatud minister, kes ei juhi ministri olemas, ei või põhiseaduse kohaselt anda määrusi. Samuti puudub nn teisel ministril käskkirjade andmise õigus. See tähendab, et minister, kes ei juhi ministri olemas, ei saa läbi viia ka haldusmenetlust. Eelnõu näeb aga ette ühte ministri olemasisse kahe või isegi enama juhtimis-pädevusega ministri määramise võimaluse. Õelge, palun, kas teie esitatud seaduseelnõu ei ole põhiseadusega vastuolus!

Andres Anvelt

Aitäh! Julgen kindlalt väita, et see eelnõu ei ole vastuolus põhiseadusega, kuigi lõpliku põhiseadusliku kontrolliga ei tegele mitte minister, valitsus ega tihtipeale ka mitte Riigikogu, vaid kohtuvõimud. Ma toon paar argumenti. Seesama küsimus oli ka Justiitsministeeriumis selle seaduseelnõu ettevalmistamisel üks spetsialistide arutelu teemasid. Tegelikult kasutatakse Eesti õigusruumis üldiselt ainsust ja lingvistiline tõlgendus on ka põhiseaduse puhul alati üks võimalus. Kuid põhiseaduse kommenteeritud väljaanne räägib näiteks sellest – kui võtta seda kitsas grammatilises tõlgenduses –, et ühel ministril ei ole võimalik kahte ministeeriumi juhtida, samas põhiseadus selle võimaluse annab. Nii et siin tuleb lähtuda ikkagi ka põhiseaduses äratoodud võimude lahususe printsiibist ja sellest, et täitevvõimule on põhiseadusega antud võimalus seda võimu korraldada. Teksti selle kohta, et ministrite nimekiri peaks olema põhiseaduses ära toodud, ei ole. Tegelikult tuleb lähtuda sellest, et ministeeriumis on valdkonnad ära jagatud ja sellele nn teisele ministrile ei ole antud mitte portfelli ministri pädevus, mis on väga kitsalt piiritletud, vaid tal on ühes ministeeriumis teatud valdkondade juhtimise õigus koos kõigi sellest tulenevate õigustega, nii määrusandlike õigustega kui ka poliitika kujundamise õigustega. Nii et vastuolu põhiseadusega meie Justiitsministeeriumis siin ei näinud ja loodame, et seda ka ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! See kosutab tõesti meeli, et Justiitsministeerium ei suutnud näha võimalikke vastuolusid põhiseadusega. Aga tühja sellest põhiseadusest! Minu arvates tekivad siin suhteliselt selged praktilised probleemid. Mida tähendavad need valdkonnad, mida uued ministrid juhtima hakkavad? Kes määrab kindlaks need valdkonnad ministeeriumide sees, kellele hakkab alluma kantsler ja kes ministritest vastutab eelarve koostamise eest, kui ministeeriumil peaks olema mitu ministrit?

Andres Anvelt

Aitäh! Hakkame algusest pihta. Mis see esimene küsimus oli? Palun täpsustada!

Aseesimees Laine Randjärv

Mida tähendavad valdkonnad?

Andres Anvelt

Aitäh! Sain aru. Suur tänu, härra Aaviksoo! Valdkonnad ja valdkondade jaotus on ära toodud sellesamas peaministri korralduses. Peale selle, kui me vaatame ministeeriume ja nende kirjeldusi Vabariigi Valitsuse seaduses, siis seal on ka kirjas, millega ministeerium tegeleb. Nende valdkondade hulgas peaminister oma korraldusõigusega vajaduse korral selle jagamise teeb. Kantsler annab ministeeriumi struktuuriüksustele korraldusi vastavalt valdkonnale, kuhu need ülesanded kuuluvad. Eelarve koostamine käib kahe selles ministeeriumis töötava ministri koostöös. Mõlemad ministrid esindavad eelarveläbirääkimistel oma valdkonda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kas te oskate konkreetselt öelda, kes määras paika EAS-i nõukogu? Väliskaubandus- ja ettevõtlusminister kuulutas kõvasti meedias, et ta pani uue nõukogu paika. Aga tuleb välja, et tal selleks juriidilist õigust ei ole, sest tal pole allkirjaõigust. Selleks, et see asi juriidiliselt paika saada, ta läks ja koputas majandus- ja taristuministri uksele. Õnneks oli see minister kodus ja pani allkirja alla ning see asi sai juriidiliselt paika. Kes tegelikult selle EAS-i nõukogu paika pani, kas väliskaubandus- ja ettevõtlusminister või majandus- ja taristuminister või tegid nad seda koos?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma tulen tagasi oma kõne sisu juurde. Praegu on olemas majandus- ja kommunikatsiooniminister, kes kinnitas ka EAS-i nõukogu. Ma ei saa ajakirjanduse eest rääkida, isegi kui ma seda väga tahaksin, mis põhjustel toodi välja see, et alla kirjutas – kuidas see nimetus ongi – väliskaubandus- ja ettevõtlusminister. Tegelikult on praegu Majandus- ja

Kommunikatsiooniminister ainult üks minister ja valitsuses on kaks portfelli ministrit.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus sisaldas juba küll kolleeg Jaak Aaviksoo küsimuses, aga kuna vastus ei olnud väga täpne, siis ma ikkagi küsin üle. Te ütlesite, et kantsler annab allapoole korraldusi vastavalt valdkonnale. Aga mind huvitab, kummale ministriale hakkab kantsler alluma. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis, nagu teada, on nüüdsest kaks ministrit. Ma kujutan ette, et asestantsleri puhul võib valdkond oluline olla, aga kumma ministri sõna peaks kuulama kantsler kui ministeriumi üldjuht?

Andres Anvelt

Mu eelmine vastus oli, et see toimub, nagu öeldakse, ülevalt alla. Täpselt samuti toimub see ka alt üles. Tegelikult käib ülesannete täitmisest ettekandmine ja mis iganes ettepanekute tegemine ministriale täpselt samuti valdkonnapõhiselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Ma lähen edasi Kalev Kallo küsimusest. Kõigepealt, üks minister peab tegema valitsusele ettepaneku kantsleri ametisse määramiseks. Kõik hakkab sealt pihta. Kes seda otsustab? See peab kuskilt ikkagi selguma. Õnneks on eelnõu juures rakendusakti kavand, aga see on paraku üsna pealiskaudne. Siit on näha, kuidas neid vastutusvaldkondi kavatakse reguleerima hakata, aga väga palju küsimusi jääb õhku. Ministerium on tervik ning seal on üks õigusteenistus ja raamatupidamise osakond. Kui näiteks raamatupidamise aruandes ja ministeriumi majandusaasta aruandes on vead sees või kui õigusteenistus eksib, kuidas siis tehakse selgeks, millise ministri valdkonnas see eksitus juhtus?

Andres Anvelt

Aitäh! Me läheme juba järgmise alamakti juurde, mida siin korralduses kirjas ei ole. See on ministeriumi töökorralduse, nagu öeldakse, põhipiibel ehk ministeriumi põhimäärus. Seal tuleb kõik need vasturääkivused kaotada ja juhtimisskeemid selgelt ära kirjeldada, et ametnikel oleks selge, kuidas käib korralduste ja käskude liikumine ülevalt alla ning kuidas see liikumine toimub teistpidi. Need on juba ministeriumi põhimääruse küsimused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Siin on ju tegelikult suur vahe, kas minister on minister sõna otseses mõttes või on tegemist portfelli ministriga. Nüüd on tegemist ju eksitusega. Ei ole olemas väliskaubandus- ja taristuministrit, vaid on tegelikult olemas väliskaubandus- ja portfelli taristuminister. Kas ei ole tegelikult nii?

Andres Anvelt

Kui me tuleme jälle EAS-i nõukogu juurde, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis on praegu olemas majandus- ja kommunikatsiooniminister. Valitsuses on ka kaks portfelli ministrit, kellel ei ole määruse andmise õigust. See ei ole ka mingi uudis. Eesti Vabariigi valitsuses on ajaloo jooksul olnud portfelli rahvastikuminister ja veel teisigi selliseid ministreid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! Põhiseaduse §-s 3 sätestatud põhimõtte kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Eelnõu asendab ministeriumi juhtiva ministri tegevuse seadusliku aluse nõude, mis tuleneb põhiseadusest, peaministri korraldusega, mis oma olemuselt on üksnes haldusakt, mis on määratud lahendama valitsuse selliseid puhtalt sisemisi, enesekorralduslikke küsimusi nagu ministrite asendamine, valitsuse päevakorra kinnitamine, ministrite puhkused jne. Iseseisva õigusaktina

seada põhiseaduses isegi ei mainita. Ehk peaministri korraldusele antakse eelnõuga sisult seadusandliku akti jõud, kuigi põhiseaduse kohaselt võib seadusi anda üksnes Riigikogu. Mina näen ka siin vastuolu kehtiva põhiseadusega. Kas teie seda ei näe?

Andres Anvelt

Aitäh! Ei näe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Täna! Kuulan ega jõua ära imestada. Nagu oleks kvartetti võetud viies mees juurde, aga pille ja toole on ikka niisama palju kui enne. Nüüd antakse kahe peale viiul mängida, üks mees vajutab keeli, teine tõmbab poognat, ja siis ta istub veel kolmanda mehega ühe tooli peal. Küsin üle küsimuse kantsleri kohta. Kas ma tõesti sain õigesti aru, et kantsler hakkab alluma kahele ministrile, kellest üks allub teisele?

Andres Anvelt

Aitäh! Vastan võib-olla ka musikaalselt. Ka muusika on aja jooksul arenenud, kuigi konservatiivne tiib võib-olla tõesti mängiks sedasama kvartetti mis 15. sajandil. Ma arvan, et viimasel ajal on ikkagi maailma muusikaelu edasi viinud selline mitmekõlalisem ja tihti-peale ka kohti vahetavate muusikameeste kunst. Aga kui tulla kantslerite juurde, siis ma rõhutan veel kord, et kantsler juhivad ministereid. Ütleme niimoodi, et kantsler vastutab ministereid juhivade eest. Kui ministereid on mitu ministrit, siis ministrid, kes ministereid juhivad, annavad kantslerile ühes või teises valdkonnas ülesandeid. Ma ei saa aru, mis siin selgusetuks jääb. Ministrid viivad ministereid ellu vastava valdkonna poliitikat ning juhivad selles osas ka ministereid töö neid valdkondi. Kantsler korraldab seda, et kõik need ülesanded saaksid ministereid täidetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma olen seda juttu siin kuulnud, aga asjad lähevad järjest segasemaks, kui vaadata seda, kuidas juhitud. Kuni selleni välja, et minister ütles, et ministereid juhivad kantsler. Minu teada juhivad ministereid ikkagi ministrid.

Andres Anvelt

See oli keelevääratus.

Margus Tsahkna

Aga mulle tundub, et selle ümberkorralduse tegelik sisu on see, et soovitakse tekitada poliitikele rohkem töökohti. Pigem on see suhtekorralduslik ettevõtmine. Mulle jääb ikkagi segaseks, millist lisandväärtust me poliitilise otsustuse protsessis ja riigi haldamises selle seaduseelnõuga toodame. Me muudame asjad palju keerulisemaks. Ma saan aru poliitilisest soovist anda paljudele poliitikele töökoht. Aga ma küsin sinu käest päris otse: kas sa oled veendunud, et me tegelikult toodame mingit lisandväärtust, et ministereid töö muutuks selgemaks, efektiivsemaks ja läbi-paistvamaks?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma tahan kõigepealt öelda, et väljend "juhivad kantsler" oli keelevääratus, sest ministereid juhivad muidugi ministrid. Kantsler korraldab ministereid igapäevast tööd. Ma parandasin selle mõtte ka kohe ära. Andke mulle palun andeks! Mis puudutab väärtusi, siis ma olen vastupidisel positsioonil kui sina. Räägime näiteks väliskaubandus- ja ettevõtlus-ministrit. Me elame kiiresti muutuvast maailmast. Väliskaubandus on meie majanduse üks alustugi. Kui meie väliturud muutuvad – ja nad teevad seda suhteliselt kiiresti –, siis väliskaubandusministri ülesanne ongi kujundada Eesti riigi poliitikat majandusküsimustes, otsida uusi partnereid jne. Ma arvan, et kui maailm kiiresti muutub, siis peaks ka Vabariigi Valitsusel olema võimalus kiiresti muutuda. Ma rõhutan veel kord, et seda, et valitsuse töökorraldus on vaja muuta tõhusamaks, ei ole praegune valitsus välja mõelnud. Et Eestis võiks olla selline valitsuse töökorraldus, rõhutas juba mitu aastat tagasi ka OECD. See on üks nendest puudujääkidest või nõrgematest

kohtadest Eesti riigi juhtimisel, millele on tähelepanu juhitud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Hea ettekandja! Ma kindlasti ei kadesta sind. Sul on olnud keeruline panna paberile seda, mis koalitsiooniläbirääkimistel ühel hommikul välja mõeldi ja, nagu su erakonnaaslane Eiki Nestor ütles, püüti õhtul ka ära vormistada. Et tuli selline hea mõte ja proovime siis ellu viia. Võib-olla mõni palve sulle veel selgituse saamiseks. Minu küsimus on teemal, millest on siin juba küllalt palju räägitud. See puudutab kantsleri kui ühe juhtiva riigiametniku alluvussuhet. Ma toon näiteks Siseministeeriumi, kus kantsler allus selgelt ühele ministrile, juhtivministrile, ja regionaalministriga olid töötajatel omad alluvusvahekorrad. Kuidas uue lähenemisega lahendatakse see põhimõtteline küsimus, millisele ministrile allub kantsler, ja kes teeb näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis ettepaneku kantsleri nimetamiseks või tema ametist vabastamiseks?

Andres Anvelt

Aitäh! Kantsleri kui ministeeriumi ühe tähtsaima ametniku elu ja töö ministeeriumis, tema ülesannete kirjeldus ja ka nende täitmise võimalused kuuluvad jälle sellesse rubriiki, mis peaks olema väga selgelt ära kirjeldatud ministeeriumi põhimääruses. Ütlen veel kord, et ministeeriumi põhimäärus on Vabariigi Valitsuse akt, haldusakt, mis korraldab ministeeriumi tegevust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mulle meenub, et IRL oli see erakond, kes abiministriks olid ja kes ka need mehitas. Mina olen aru saanud, et see eelnõu, mida te praegu ette kannate, ei tegele töökohtade loomisega või nende kaotamisega, vaid kõne all on eelkõige riigi juhtimise paindlikumaks muutmise küsimus. Nii on asju korraldatud Soomes, Rootsis ja väga paljudes teistes Eu-

roopa Liidu liikmesriikides. Kas ma olen sellest eelnõust kuidagi valesti aru saanud?

Andres Anvelt

Aitäh! Kindlasti ei ole. Täpselt samuti olen ka mina sellest eelnõust aru saanud ja täpselt samas suunas olen juhtinud ministeeriumis selle eelnõu väljatöötamist. Ma rõhutan veel kord, et see eelnõu ei ole sündinud kuskil mujal kui just Justiitsministeeriumis, selle tegid Justiitsministeeriumi tublid ametnikud. Ma saan teiega ainult nõus olla, et abiministrite määramine oli tõesti personaliprojekt. Kõigi nende kohta ei julge ma küll öelda – üldse on neid vist kolm tükki olnud –, aga mitu nendest said mingil hetkel ministeeriumi kantsleriks. Ehk sellise poliitilise sisendi abil on nad saanud töökoha, saades ministeeriumi, ütleme, tegevametnikuks. Me viime praegu ellu, lähtudes ka rahvusvahelistest ettepanekutest, Eesti Vabariigi valitsuse ja Eesti Vabariigi valitsemise paindlikumaks muutmise reformi. Maa-ilm muutub iga päevaga aina kiiremini ja ka täitevvõimul peab olema võimalus nende protsessidega kiirelt kaasa minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

Ken-Marti Vaher

Mulle tundub, et see vist teie eelnõu kõige silmapaistvam saavutus ei ole, et te kaotate ära ametikohad, mida juba aastaid täidetud ei ole. Aga kui keegi peab seda silmapaistvaks, siis võib seda loomulikult esile tõsta. Minu lisaküsimus puudutab eelnõule lisatud korraldust, kus on välja toodud vastutusvaldkonnad. Ma küsin selguse mõttes üle. Kas ma sain õigesti aru sinu vastustest küsimustele, et te jätate alles kõik praegused ministeeriumide pädevusvaldkonnad, mis on ära toodud Vabariigi Valitsuse seaduses, ja hakkate peaministri korraldusega sisuliselt ümber tõstma ministreid? See ju tähendab, et edaspidi on võimalik, et välisminister hakkab juhtima struktuuriüksusi Keskkonnaministeeriumis, haridusminister Kaitseministeeriumis ja justiitsminister Sotsiaalministeeriumis.

Andres Anvelt

Aitäh! Kohe ütlen, et ei ole. Selles veendumiseks tasub vaadata eelnõu punkti 3, mille teises lauses on väga selgelt öeldud, et ministri ametinimetus peab viitama ministri pädevusele ja vastutusvaldkonnale. See paneb väga selged piirangud ka mingisuguste umbmääraste ametinimetuste kasutamisele. Ka sellest korraldusest on näha, et kui me räägime näiteks majandus- ja taristuministri tegevusest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis, siis see on otseselt seotud majandus- ja taristupoliitika kujundamisega. Nii et sellist ohtu me oleme eelnõus ette näinud ja riske maandanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Ansip, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Enam kui üheksa aastat tagasi olin ka mina majandus- ja kommunikatsiooniminister. Oma üllatuseks pidin ma osa võtma nelja Euroopa Liidu nõukogu tööst. See tähendas, et vähemalt kord kuus pidin ma sõitma Eestist ära, Brüsselisse, aga enamasti juhtus seda kaks korda kuus, mida on muidugi liiga palju. Mina sain sellega hakkama, aga ma olin ka suhteliselt lühikest aega minister. Hiljem on ministrid enamasti loobunud mõne nõukogu tööst osa võtmast. Seda ei pea ma õigeks. Kas sa isiklikult pead õigeks, et majandus- ja kommunikatsiooniministri endine haldusala jaotatakse nüüd kahe ministri vahel?

Andres Anvelt

Aitäh! Kindlasti pean ma seda õigeks. Muidu oleks Justiitsministeriumis olnud seda eelnõu justiitsministri juhtimisel välja töötada ju väga keeruline. Vaatame kas või meie põhijanaabreid. Seal on väga paljud valdkonnad, mis meil on ühe ministri pädevuses, jaotatud täiesti teiste põhimõtete alusel. See võimaldab ministritel palju paremini osa võtta oma valdkonna küsimuste arutelust ka Euroopa Liidus, sest nad on paremini informeeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, justiitsminister Andres Anvelt! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Proua juhataja! Head kolleegid! Kõnealune eelnõu oli põhiseaduskomisjonis arutlusel teisipäeval, 6. mail. Komisjoni istungile olid kutsutud justiitsminister Andres Anvelt, justiitsministri nõunik Kristen Kanarik, Justiitsministeriumi avaliku õiguse talituse juhataja Illimar Pärnamägi, riigisekretär Heiki Loot, Riigikantselei õigusloomeosakonna juhataja Margus Matt ja õiguskantsleri vanemnõunik Mait Laaring. Etteruttavalt ütlen, et see eelnõu põhjustas komisjonis pika ja tõsise arutelu. Komisjon nentis, et liikumine on kavandatud põhimõtteliselt õiges suunas. Küll aga olid komisjoni liikmed natuke eri meelt selles, kas see meetod, mille abil on kavandatud eesmärki saavutada, on kõige õigem. Arutlusel oli kaks varianti: teha kiired ja hädavajalikud muudatused või võtta ette põhjalikum valitsemisala ümberkorraldus.

Komisjoni istungil tutvustasid Kristen Kanarik ja Andres Anvelt kõigepealt eelnõu üldisi eesmärke. Ma ei hakka seda siin kordama, sest minister just äsja selle ülevaate lõpetas. Tutvustan komisjonis toimunud arutluse käiku.

Riigisekretär Heiki Loot selgitas, et selle konkreetse sammu aluseks on 2011. aastal koostatud OECD riigivalitsemise raport, mis on kõige põhjalikum ja terviklikum analüüs üldse, mis Eesti valitsemiskorralduse kohta tehtud on. Selles raportis leiti, et Eesti valitsemiskorraldus on liiga jäik ja seadustega ülereguleeritud. Eeskujuks toodi seal Heiki Loodi väitel Soomet ja Rootsit, kus ülereguleeritust on püütud vältida. Härra Loot lisis, et parlamentaarse valitsemiskorraldusega riikidele on omane, et täitevvõimule on antud suurem otsustusruum, et määrata ministrite vastutusvaldkonnad poliitilistest prioriteetidest lähtudes.

Õiguskantsleri esindaja Mait Laaring tõi esile eelnõuga käsitletavaid riigiõiguslikke, haldusõiguslikke ja õigusselguse küsimusi. Ta nentis, et Õiguskantsleri Kantselei ametnikud ei näe vastuolu põhiseadusega kahe esimese teema puhul, kuid teatud osas võib tekkida probleem seoses õigusselgusega.

Siinkõneleja tõi esile, et parlamentaarses riigikorralduses tuleb valitsuse legitimeerimine parlamendist. Valimised võitnud erakonna peaministri kandidaat esitab seadusandjale oma programmkõne, kus ta nimetab ära valitsuse

prioriteetid ja selle, milliste meetoditega on plaanis neid prioriteete teostada. Kui parlament on nende prioriteetidega nõus, siis saab peaministri kandidaat volituse, mille alusel seab ta kokku ka valitsuse.

Komisjoni istungil olnud Valdo Randpere küsis, kas on olemas mingisugune otsingumootor, mis võimaldaks seadustest leida üles terminid, mis vajavad muutmist. Eelduslikult toob see eelnõu kaasa siirded, mis ulatuvad väga paljudesse õigusaktidesse ja need kõik vajaksid eelnõu seadusena vastuvõtmise korral korrektsiooni. Illimar Pärnamägi vastas, et see mehhanism on olemas, kuid selle töö tegemiseks ja ülekantamiseks vajatakse aega.

Andres Herkel küsis, millal alustati eelnõu väljatöötamist, ja osutas, et OECD raport valmis juba aastal 2011. Eelnõu pidavat jätma mulje, nagu püütaks juba tehtud asju tagantjärele reguleerida. Kristen Kanarik selgitas, et riigihalduse korralduse muutmiseks on tegeldud alates 2008. aastast. Seetõttu ei saa vaadata seda sammu kui äkki tekkinud meeleolu, vaid see on pikaajalise töö tulemus, mis rajaneb ligi 400-leheküljelisel analüüsil, mis käsitleb Vabariigi Valitsuse töökorraldust. Praeguses valitsuskooalisioonis võeti sellest kasutusele üks osa, seda ei saa vaadata kui käigult tekkinud ideed.

Tarmo Tamm küsis, kes hakkab ikkagi vastutama ministeeriumi eest, kui seal on mitu ministrit. Minister selgitas, et kui peaminister muudab ministri ametinimetust vastutusvaldkonna järgi, siis see ei nõua uuesti Riigikogu ette tulekut ja vastutusvaldkond sätestatakse peaministri korralduse põhjal.

Väino Linde uuris, kas eelnõu näeb ette, et ministrite nimetused asendatakse seadustes sõnadega "valdkonna eest vastutav minister". Kas tavakodanikul ei teki siis probleemi sellega, millise ministri poole ta peaks pöörduma? Minister Anvelt selgitas, et ministeeriumid jäävad alles ja inimesed peaksid üldjuhul eelduslikult aru saama, mis valdkonda tema probleem kuulub. Kui on vaja täpsemat selgust saada, siis tuleb vaadata seda korraldust, sest tavaliselt pöörduv inimene ministeeriumi, mitte ministri poole, kuigi ta võib kasutada mõlemat võimalust.

Jaak Aaviksoo tõi esile, et eelnõu näeb välja juba astunud sammu tagantjärele legitimeerimisena ja see on halb praktika. Härra Aaviksoo

leidis ka seda, et OECD raportis on ette pandud palju teisigi asju, mis vajaksid Eesti valitsemiskorralduses muutmist. Ta tõi praktilise näite. Kui ministeeriumi pannakse juhtima kaks ministrit, nii et kantsler jääb n-ö nende vahele, siis kuidas lahendada olukord, kui ministrite korraldustes tekib kollisioon? Aaviksoo nentis, et ilmselt oleks õige võtta kiire ühekordse muudatuse asemel ette põhjalikum valitsuskorralduse muudatus, lähtuvalt OECD raportist. See peaks kunagi Riigikogu ette jõudma.

Siinkõneleja tegi ettepaneku lisada eelnõuse klausel, et peaministri kandidaat esitab ettepanekus Vabariigi Presidendile ministrite loetelu koos ametinimetustega lähtuvalt moodustatava valitsuse poliitilistest prioriteetidest ja efektiivse valitsemise vajadustest, mida peaminister on tutvustanud Riigikogule, kellelt ta on saanud valitsuse moodustamiseks heakskiidu.

Tarmo Tamm küsis veel kord seda, mida ta tänagi küsis, tähendab, väliskaubandus- ja ettevõtlusministri kohta. Ta juhtis tähelepanu, et seadus sellist ministrit ette ei näe. Riigisekretär Heiki Loot vastas, et kõik ametis olevad valitsusliikmed on ametisse nimetatud kehtiva seaduse kohaselt. Seadus ei kasuta küll terminit "portfellita minister", vaid terminit "minister, kes ei juhi ministeeriumi". Arutelu läks edasi ja minister tõi esile, et täpsemad pädevusvaldkonnad pannakse paika peaministri korraldusega.

Andres Herkel küsis, mis siis juhtub, kui eelnõu seadusena vastu ei võeta. Kas mingisuguseid OECD raportis käsitletud küsimusi on plaanis eraldi Riigikogule esitada? Heiki Loot selgitas, et OECD raportis toodud mitmed olulised soovitusel on vahepeal seaduseks saanud uue avaliku teenistuse seaduse ja riigieelarve baasseaduse kaudu. Praegu valmistatakse valitsuse tarvis ette uut, uuendusliku tegevuskava, mille võib tarviduse korral vormistada ka uueks eelnõuks.

Siinkõneleja küsis, kas ei oleks mõistlik aeg maha võtta ja valmistada ette põhjalikum eelnõu, sest sellel valitsusel on valitsemiseks kümme kuud ja selle aja sees saaks järgmisele valitsusele ette valmistada korraliku valitsemiskorralduse eelnõu. Minister ja härra Loot leidsid, et oleks mõistlikum selle konkreetse asjaga edasi minna, et kiiremini selgust saada.

Küsimusi oli üksikute teemade kohta veel, ma refereerisin siin kõige olulisemat.

Lõpuks otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 14. mail (konsensuslikult), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (ka üksmeelselt), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. mai kell 17.15 ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

Jaak Aaviksoo

Hea kolleeg! Põhiseaduskomisjonis on räägitud ja ka eelnõu algataja on osutanud, et mitmetes arenenud riikides, mis väärivad meile eeskujuks olemist, on paindlik valitsuskabineti koosseis tõepoolest igapäevane praktika. Ilmselt on siin saalis palju neid, kes leiavad, et see on õige liikumissuund. Ometi tahan ma küsida sinu kui mitte ainult põhiseaduskomisjoni esimehe, vaid ka endise riigikohtuniku ja Euroopa õigust tundva inimese käest järgmist. Kas sinu arvates on nendes riikides, kus selline süsteem efektiivselt toimib, ka erinev põhiseaduslik raamistik Eesti põhiseadusega võrreldes või on põhiseadused piisavalt ambivalentseid, et niisugust paindlikku süsteemi, mis anglosaksi ja Põhjamaade kultuuris on olemas, ka Eestis realiseerida?

Rait Maruste

Aitäh! Ma kaldun oma arusaamades pigem selle küsimuse teise osa poole, et valitsuse kohta käivad regulatsioonid peaksid olema piisavalt paindlikud ehk ambivalentseid, nagu sa väljendasid. Maailm muutub nii kiiresti, et kui raiutakse seadusesse – veel hullem, kui põhiseadusesse – väga konkreetseid ministri- ja ministrite loendid, siis see oleks enda kinnisidumine. Reageerimaks keskkonna akuutsetele vajadustele, lähtudes poliitilistest prioriteetidest ja nõudmistest, oleks väga kohane, kui me rakendaksime valdkonnapõhist poliitilist juhtimist. Põhiseadus kasutab küll valitsemisalade mõistet, aga ma usun, et selle sisu on samasugune nagu vastutusvaldkonnal. Ma ei ole teinud eraldi analüüsi selle regulatsiooni kohta teistes riikides, aga kui seda meetodit kasutatakse, küllap on siis leitud ka

meetod või viis, kuidas seda põhiseaduse mõtet ellu viia ja põhiseadust tõlgendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Rait Maruste! Avan läbirääkimised. Palun, Jaak Aaviksoo Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja ja head kolleegid! Ilmselt tuleb nõustuda kõikide nende argumentidega, mida siit kõnetoolist selle päevakorrapunkti arutelul on ette kantud ning mis puudutavad muutuvat maailma ja dünaamilisemat riigivalitsemist, mida see dünaamiline maailm nõuab. Selles mõttes vajab Vabariigi Valitsuse seadus igal juhul ülevaatamist ja ajakohastamist. Eelkõige tuleb muuta seda paindlikumaks, sh valitsuskabineti koosseisu puudutavalt. On natuke kahetsusväärne, et ulatuslik, asjakohane ja üsna silmapaistev Eesti valitsuskorralduse analüüs, mille OECD tegi 2011. aastal, on tänaseks päevaks andnud vähem vilju, kui oleks võinud anda. Ju on siin erinevaid põhjuseid, osalt on need poliitilised, aga tõenäoliselt on siin olulisemad ametkondlikest huvidest ja riigihalduse mõistmise piiratud lahtuvad taustad. Selles mõttes tuleks tervitada seda valitsuse algatatud eelnõu, mis muudab Eesti valitsemise paindlikumaks ja võimaldab tõenäoliselt ületada terve hulga ametkondlike barjääre. Sellisena võiks sellest eelnõust kasu olla. Aga paraku sellega positiivne hinnang sellele eelnõule, vähemasti minu arusaama kohaselt, piirdub.

Põhistan oma seisukohta neljas võtmes. Esiteks, põhiseadus. Põhiseadus ütleb meile mitte väga palju tõlgendusruumi jätkuvas sõnastuses, et minister juhib ministri- ja ministrite loendit, sisustada ja avardada, aga mulle tundub, et põhiseaduse kommenteeritud väljaande autorid ja suur osa Eesti rahvast saavad ikka aru, et haridusminister juhib haridusministri- ja ministrite loendit, sotsiaalminister sotsiaalministri- ja ministrite loendit, siseminister siseministri- ja ministrite loendit. Kui me tahame seda praktikat ümber korraldada, siis tuleb lisaks põhiseadusele arvestada rahva arusaamu, mida võiks austada vähemasti niisama palju kui põhiseaduslikku korraldust.

Teiseks, olemata õigusvaldkonnas piisavalt pädev, et midagi põhjanevat väita, tundub mulle ometi kummalisena ka see areng, mis sellest seaduseelnõust välja koorub, et haridusministri, siseministri ja välisministri mõisted Eesti õigusruumist üldse ära kaovad ning asenduvad valdkonna- või pädeva ministri mõistega.

Vabandust, kas tohin paluda lisaiega?

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Kolmandaks, OECD riigivalitsemise raport andis terve hulga soovitusi. Osa nendest on tänu Riigikantselei jõupingutustele ellu viidud ja ma arvan, et neid tuleks selle eest tunnustada. Sellele on kaasa aidanud ka valitsuskabinet, aga ometi ei ole seda poliitilist tahet olnud küllalt, et OECD olulisi soovitusi ellu viia. Sellepärast oleks igati hea, kui ametis olev valitsus suudaks sisuliselt läheneda nendele soovitud, millele ta nii rohkendamiselt ja suure empaatiaga viitas konkreetse eelnõu esitamisel. Töö selles suunas võiks olla sihikindlam ja viljakam.

Neljandaks, paraku tuleb tõdeda, et lahen-
duseta on terve hulk praktilisi küsimusi, mil-
lest keskne on alluvusküsimus. Küsimustest ja
vastustest selgus, et kantsleri institutsioon jääb
pärast selle seaduse jõustumist otsekui õhku.
Aga see ei ole kaugeltki ainuke mure. Muret
teevad ka eelarveprobleemid, personalipoliiti-
ka ja veel terve hulk teemasid, kaasa arvatud
see, mille kohta ametisolev justiitsminister
veidi ebakindlalt väljendus. Nimelt, kes siis
ikkagi juhib ministeeriumi? Põhiseadus ütleb,
et minister. Aga uskuge mind, nendes riikides,
kus niisugune paindlik ministri institutsioon on
loodud, juhib ministeeriumi kantsler ning mi-
nistril on suuremal määral poliitilise juhtimise
ja järelevalve funktsioon. See võiks olla hea
praktika ka Eesti Vabariigis. Tõsi, põhiseadus
ja selle autorid olid tõenäoliselt veidi erineval
seisukohal, nii et meil tuleb taas pöörduda
põhiseaduse juurde.

Nüüd räägin ühest väga praktilisest asjast.
Veel enne, kui keegi oli hakanud arutama sea-
duse muutmist, põhiseadust või muid tähtsaid
asju, kuulutati Eesti rahvale juba uued minist-
rid välja. Nad on kõik juba ametis, võtavad

otsuseid vastu ja juhivad. See ei ole nüüd
kuidagipidi hea praktika. Olemegi saanud
vankri, mis veab hobust, ja põhiseadus lohiseb
paelaga vankri järel. Midagi on nagu valesti.

Lõpuks üks poliitiline remark. Mina ei
suuda jagada ametisoleva valitsuse ja valitsus-
koalitsiooni arusaama, et Eesti valitsemise
hädades on süüdi ministrite valed nimetused
või nende väike arv. Pigem on probleem ikka
selles, et asjaomased ametihed, olgu nad
siis poliitilised või mittepoliitilised, ei suuda
teha seda, mida neilt oodatakse, küllalt heas
kvaliteedis. Uute nimetuste väljamõtlemine
ega portfelli ja kilekottide liigutamine seda
põhilist küsimust ei lahenda.

Ma võtan oma sõnavõtu kokku nii. Ma
arvan, et valitsus võiks võtta endale ülesande
töötada välja uus Vabariigi Valitsuse seadus,
mille saaks jõustada uue, pärast valimisi ame-
tisse astuva koosseisu jaoks. Sellega seoses
annan ma Isamaa ja Res Publica Liidu frakt-
siooni nimel üle ettepaneku lükata Vabariigi
Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seondu-
valt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu
654 tagasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole.
Juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica
Liidu fraktsiooni ettepanek tagasi lükata sea-
duseelnõu 654. Me peame selle läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isa-
maa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepa-
neku lükata tagasi Vabariigi Valitsuse seaduse
muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu 654. Palun võtta
seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 36 Riigikogu lii-
get, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei
leidnud ettepanek toetust.

Eelnõu 654 esimene lugemine on lõpetatud.
Määratud eelnõu muudatsettepanekute esitami-
se tähtajaks 28. mai kell 17.15.

Head kolleegid, tänane päevakord on am-
mendatud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.02.
Istungi kestus 4 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 15. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (616 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Head külalised! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 71 Riigikogu liiget, puudub 30. Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (616 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene ja ainus päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 616 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mailis Repsi! (Juhataja helistab kella.) Head ametikaaslased, ma palun saalis vaikust, me oleme jõudnud juba eelnõu menetluse juurde! Hea ettekandja, ma palun väga vabandust, üks hetk! Head ametikaaslased, saalis on lärm, igast reast tuleb lärmi.

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid, Riigikogu liikmed! Neile, kes on hiljem

saali jõudnud, teadmiseks, et kohaloleku kontroll on tehtud ja meil on esimesel lugemisel eelnõu 616, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kui selle eelnõu sisu juurde tulla, siis ma toon välja ainult need erisused ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, ma väga palun saalis vaikust! Igast fraktsioonist ja igast reast tuleb lärmi, nii et vähe pole. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad kuulata!

Mailis Reps

Aitäh! Selle eelnõu eesmärk on arutamiseks tagasi tuua koolitoidu küsimus. Me räägime koolitoidust põhikoolis, gümnaasiumis ja kutseõppeasutuses, sh ka riigikoolides. Kuna me oleme koolitoidu ja tasuta koolitoidu üle arutlenud viimase enam kui kümne aasta jooksul väga palju, siis ma toaksin välja need erijooned, mida meil eelnõuga 616 on vaja rõhutada. Nimelt, veidi aja eest sõlmiti Eesti Vabariigis uus koalitsioonileping, milles on antud lubadus arutada tõsiselt, kas ka gümnaasiumides saaks pakkuda tasuta koolitoitu. Sellest tulenevalt on meie eelnõu ajendatud mitmest praktilisest probleemist, mida me kultuurikomisjonis juba põgusalt arutasime ja mida on paslik ka siin saalis meelde tuletada.

Kõigepealt on meie fraktsioon endiselt kindlal seisukohal, et koolitoit on haridussüsteemi lahutamatu osa. Ja kuna see on olnud nii juba peaaegu kümme aastat, siis on hea meelde tuletada, et munitsipaalkoolide puhul on tegemist toetusega, mida igale kohalikule omavalitsusele antakse vastavalt laste arvule. Omal ajal oli toetus arvutatud sellisena, et see tööpoolest kattis ära kulud. Kui me meenutame, siis oli see veidi üle kaheksa Eesti krooni, mis tollal ületas keskmist kulu koolitoidule. Nii et kui me vaatasime tagasi 2003. aastale ja küsisime kohalikelt omavalitsustelt tagasisidet,

siis selgus, et neid kohalikke omavalitsusi, kes pidid koolitoidule juurde maksma, oli väga vähe.

Praeguseks on koolitoidu summa ühe õpilase kohta jäänud 78 senti peale, mis tähendab, et suures osas peab kohalik omavalitsus leidma lisafinantseerimisvõimalusi ja kohati peavad nii kohalik omavalitsus kui ka lapsevanem juurde maksma. Nüüd, kui lõpuks ometi on plaan laiendada tasuta koolitoidu pakkumist ka gümnaasiumiastmele – õpilased ja kohalikud omavalitsused on sellest juba väga pikalt rääkinud –, on vaja välja tuua kaks väga olulist momenti. Esimene on see, kuidas toitlustajad ja koolitoidu korraldajad (mõnel pool on toitlustajad, mõnel pool kohaliku omavalitsuse oma kokad) selle 78 sendiga hakka saavad. Põhikooli alumistes klassides, 1.–3. klassini on laste toiduports palju väiksem. Seejärel tuleb varane teismeiga, umbes 4.–6. klassini, kus lapsed on toidu suhtes väga valivad. Siis tuleb 7.–9. klass, selline ärkamis-aeg, kus süüakse väga korralikult, eriti noormehed, ja koolitoit läheb järsku väga maitsvaks. Miks ma neid asju välja toon? See on toitlustajate tagasiside, mida riik üsna pidevalt ka analüüsib. Sotsiaalministeeriumis vaadatakse ju lausa, millise vitamiinisaldusega ja kui kvaliteetne toit on. Aina enam püütakse anda lastele kätte neile kohane päevakogus. Oluline ongi silmas pidada, et vanemas vanuserühmas on toiduvajadus märksa suurem. Praegu on olukord lahendatud niimoodi, et vanemad lapsed, eriti poisslapsed, suunatakse sööma päeva viimastel vahetundidel ja nad saavad siis nooremate klasside arvel suurema portsu.

Teine moment, mis on oluline, on see, et kui me toome koolitoidu gümnaasiumiastmesse, siis 78 sendist enam ei piisa. Seal on vaja suuremat toidukogust ja seetõttu on meie ettepanek suurendada koolitoidutoetust ühe euron. Väga oluline on arvestada ka seda, et riigikoolide arv Eestis kasvab. Riigikoolide rahastamise süsteem on teine. Rahastatakse nn ühe eelarvega, mis annab koolile sisemist vabadust. Kool saab ühe eelarve, mille raames ta teeb oma otsuseid. Aga meie mure on see, et kui munitspaalkoolidel on võimalik saada kohalikult omavalitsuselt lisatuge, näiteks koka palkamiseks või millekski muuks, siis riigikoolides, kui ei tooda eraldi välja seda osa, mis kulub koolitoidule, vaid kõik on ühes potis

koos, peab toitlustusraha tulema millegi arvel. Seetõttu oleks selge eristatus eelarves ja suurem tähelepanu riigikoolides koolitoidu tagamisele kohane.

Vabariigi Valitsus oma arvamuses selle eelnõu kohta tõi välja, et riigikoolide puhul ei saa kasutada sõna "toetus". Komisjonis me arutasime, et eelnõu eesmärk kui selline on arusaadav ja kindlasti tuleme peale esimest lugemist selle teema juurde kas meie eelnõu või Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu raames tagasi. Aga oluline on silmas pidada, et riigikoolide puhul peaks koolitoidu osa olema eraldi arvestatud. Muidu peame võtma selle raha eelarvest millegi muu arvel ja see ei ole kindlasti meie algatuse eesmärk.

Kutseõppeasutuste puhul oleme samuti välja toonud vajaduse suurendada toiduraha ühe euron, sest sealgi on tegemist suurte noorte inimestega, kellele kindlasti 78 senti ei ole piisav. Kuidas olukord on praegu kutseharidussüsteemis, eriti poisslaste puhul, lahendatud? Peaaegu kõikides kutsekoolides on rakendatud elektrooniline süsteem. Kuna kutsekoolides on pikad praktikaperioodid, saab seda raha, mida õpilased praktikaperioodil koolitoidule ära ei kuluta, kasutada siis, kui nad on tagasi koolis, mistõttu nende keskmine toiduportsu hind on palju kõrgem kui tavalises gümnaasiumiastmes.

Need on asjad, mida me soovime selle eelnõuga täpsustada. Meie eesmärk ongi tuua lauale need teemad, mida me oleme märganud ja mille kohta oleme saanud koolidelt tagasisidet, ning anda ainet mõtlemiseks, kui Vabariigi Valitsus oma eelnõu algatab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma arvan, et Keskerakonnal on igati mõistlik ettepanek ja see leiab kindlasti täna siin saalis toetust, seda enam, et nagu sa väitsid, on Vabariigi Valitsusel analoogiline eelnõu väljatöötamisel. Mu küsimus on aga selle toidu päritolu kohta. Eelnõu ei räägi sellest midagi, aga kas sellist diskussiooni ei võiks alustada? Teatavasti on Kaitseväes juba astunud esimesi samme, et sõlmida tarnelepingud Eesti tooraine-

pakkujatega, et võimalikult palju pakutavast toidust oleks kohalikust toorainest. Seda toetab ka rahvusvaheline liikumine Slow Food ehk aeglane toit *versus* kiirtoit. Selle liikumise peamisi postulaate on, et kõige tervislikum ja parem on toit, mille tooraine on pärit *ca* 200 kilomeetri raadiusest kodukohast. Mis sa arvad, kas neid ideid tuleks ka kuidagi järgida, kui me räägime koolitoidust?

Mailis Reps

Aitäh! Jah, selliseid algatusi on väga mitmes formaadis arutatud, kuni selleni välja, mille osakaal võiks koolitoidus olla mahejuurviljal või üldse mahetoodetel. Praegu on jõutud sinnamaani, et koolitoit on Sotsiaalministeeriumi üsna hoolika vaatluse all. Ka kohalikes omavalitsustes on rakendatud mitmesuguseid süsteeme. Tavaliselt on olemas sellised eelismenüüd ja soovitatavad menüüd. Praktikas muidugi ongi nii, et väiksemates kohalikes omavalitsustes on tõepoolest sõlmitud lepinguid ümberkaudsete talumeestega. Kunagi oli selline kuri arvamus, et see ei ole võimalik, aga nüüd on need asjad ära sätitud ja see on ka põhjus, miks koolitoidu maksumus on kohati väga erinev. Kohalik omavalitsus, kellel on ainult üks väike kool, ei arvesta võib-olla mõne asja, näiteks kartulite või porgandite raha üldse selle toetuse sisse ja kokk on ka veel kohaliku omavalitsuse palgal. Siis räägitakse ainult selle toidu maksumusest, mis lisaks juurviljale hangetega sisse ostetakse. Samas on kõrval sõlmitud üldkokkulepe toitlustajaga, mis teeb hinna palju kallimaks. Nii et maksumuse kõikumine ei tule mitte sellest, et kuskil oleks toit palju odavam, vaid sellest, mida maksumuse sisse arvestatakse.

Kas me peaksime hakkama seda reguleerima põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tasandil? Ma arvan, et see ei ole kindlasti see koht, sest toidu kvaliteedi hindamised ja järelevalved on kõik teiste ametite käes. See tekitab koolides muidugi aeg-ajalt frustratsiooni, sest kontrollijaid käib väga erinevatest ametitest ja tihti satuvad nad millegipärast ühele päevale. Aga see, nii nagu sa ise toitlustajana väga hästi tead, on tegelikult kõik kinni teistes hoobades. Kas me võiks seda arutada ministeeriumide või Riigikogu tasandil? Miks mitte. See on olnud siiani selline pehme kokkulepe, aga ühtegi konkreetset sammu pole astunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Viitasid ka ise, et koolitoit on aastakümneid olnud teravate poliitiliste debattide objekt. Meil on isegi tekkinud mõiste "koolitoit", mis just nagu peaks olema mingi eriline, teistmoodi toit kui see, mida tavalised inimesed söövad. Igal juhul on selge see, et koolipäeva jooksul toitu pakkuda on mõistlik ja vajalik. Kindlasti tuleks aga silmas pidada, et noorte vajadused on väga-väga erinevad, millele sa ka viitasid. Minu küsimus on, et kas niisugune riiklik, ühe lauaga löömine üldse kunagi mõistlikku lahendust annab. Kas ei oleks ikkagi mõistlikum minna edasi niimoodi, et koolidel on kohustus toitlustada, kulud katavad pered ise ja toetatakse ainult neid, kes seda vajavad, ja kui vaja, siis ka kaks või kolm korda suuremas mahus kui seni?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Eks see ongi põhimõtteline küsimus. Kui me vaatame päris algusaega, 2000-ndate algust, kui esmakordselt hakati lastele koolitoitu andma, tookord küll ainult 4. klassi lõpuni, siis käiski sisuline debatt selle ümber, mis ulatuses ja kelle koolitoidu eest peaks maksma riiklikust toetusest ning kes ja mis ulatuses peaksid oma lapse vanematena juurde maksma. Elu näitas, et kohati oli koolitoitlustamisel umbes kolmandik õpilastest. Nüüd, kui tasuta koolitoit on laienenud kõikidele, julgen öelda kolme-nelja kooli pealt, millega ma isiklikult olen kokku puutunud, ja kogu aeg saadakse ka toitlustajate kaudu tagasisidet, et keskmiselt käib söömas 80–82,87% lastest. Kõige suurem edu, mis siin on saavutatud, on esiteks see, et oleme saanud toitlustamise keskmise hinna oluliselt mõistlikumaks. Teiseks on nähtud ette teatud kogus, mida on vaja pakkuda, toitlustajad ise on palju õppinud. Ma näen siin väga palju plusse. Aga kõige suurem pluss, mida ma isiklikult näen, on see, et koolitoit on saanud mõnes mõttes tõepoolest selliseks haridussüsteemi osaks, mida üldjuhul enam vaidluse alla ei seata.

Me vaatasime Soome süsteemi ja õppisime selle järgi. Tegelikult on see Euroopas üsna haruldane, et päeval süüakse sooja toitu. Kui sa käid ringi, siis sa näed, et Euroopa koolides

on täiesti tavaline, et igäüks võtab välja oma võileiva- või küpsisepaki, mis iganes on kaasa pandud. Tähtis on söömiskultuur ja üldse teadmised söögist, näiteks supi söömise harjumuse saavad väga paljud lapsed ainult koolist. Me anname tegelikult palju rohkem kui ainult koolitoitu, ja ma isiklikult väga-väga loodan, et see jääb sellise ühtlase süsteemina meie haridussüsteemi osaks. Kas seda rahastatakse haridusministeeriumi kaudu, sotsiaalsüsteemi kaudu või otse Rahandusministeeriumist – need vaidlused on tehnilised. Aga seda, et koolitoit oleks kõigile tagatud, oleks kõigile selline koolipäeva osa, toetan ma küll väga-väga edasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma lugesin hoolega eelnõu seletuskirja, lugesin hoolega läbi kõik protokollid, aga paraku ei leidnud ma nendest materjalidest viiteid teiste Euroopa riikide samalaadsele kogemusele. Kas sa oleksid nii hea ja nimetaksid riike, kus niisugune gümnaasiumiõpilaste koolitoidutoetus on juba rakendatud?

Mailis Reps

Aitäh väga hea küsimuse eest! Sellist infot ei ole me tõepoolest kogunud. Ma julgen öelda, et meie kümneaastase kogemuse juures on Soome ainuke riik, kus me oleme käinud uurimas neidsamu hankeid, toitlustuse korraldust koolis, ka mahetoidu pakkumist. Soome kogemuse najal me olemegi oma süsteemi algusest peale üles ehitanud. Lääne-Euroopa riikidest ei tea ma ühtegi, kes sellist korralikku kesket toitlustamist pakuks. Prantsusmaal ollakse enamasti võileivapaki peal. Saksamaal on nii ja naa, mõnes piirkonnas pakutakse ka sooja toitu, aga see ei ole föderaalsüsteem, vaid on maakonna tasandil tehtud otsus. Teiste kohta jään vastuse võlgu. Mis puudutab Ida-Euroopat ja meiega koos arenevaid riike, siis meie näidet, ka kohaliku omavalitsuse tasandil, on käidud vaatamas Poolast ja Ungarist. Olen isiklikult vastu võtnud mitu Balti riikide delegatsiooni, kes tulid siia saama just seda kogemust, kuidas ühtlustatud süsteem aitab

parandada kvaliteeti ja lastel kujuneb harjumus käia koolisööklas.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Loomulikult on toitumine väga oluline ja seda eelkõige lapse kasvava organismi puhul – nii hommikune, päevane kui ka õhtune toitumine. On täiesti loomulik, et vanema kohustus on toitumisharjumusi tekitada ja toitumiskultuuri arendada. Ettekandest jäi kahjuks mulje, et päevase toitumise eest peaks hoolt kandma kogu riik, kõik maksumaksjad või siis peaks selle kinni maksma kogukond ehk kohalik omavalitsus, et lapsevanema osalust, omavastutust selles ei olegi. Millest on kujunenud selline arvamus, et lapsevanem oma lapse lõunatoidu eest ei vastuta ja kulude kandmises ei osale?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kindlasti on neid lapsevanemaid, kes vastutavad nii hommiku-, lõuna- kui ka õhtusöögi eest igas mõttes, üsna palju. Lapsevanemaid on kaasatud koolitoidustuse korraldamisse, menüü analüüsi. Neid kaasatakse hoolekogu kaudu ja väga paljudes koolides on ka eraldi toitlustusnõukogud, kes analüüsivad iga nädal või kahe nädala tagant menüü kohta saadud tagasisidet, koguvad õpilaste ja lapsevanemate arvamusi. Samuti ei tohi alahinnata, eriti väiksemates piirkondades, neid lapsevanemaid, kes ise toodavad toiduaimeid ja kellel on olemas luba neid koolile pakkuda. Sellist koostööd on väga palju.

Aga kui sa mõtled rahalist osalemist, siis siinkohal peame endale uuesti meelde tuletama seda kurba tõde, et meil on ikkagi ka väga sügavas vaesuses elavaid lapsi. Statistika järgi on neid 46 000 või veidi rohkem või vähem. Koolidelt on tulnud tagasisidet ja oma piirkonna asjadega lähemalt tuttavad inimesed teavad isegi, et igal pool on neid lapsi, kes tulevad päeval koolisööklasse ja saavad seal tõenäoliselt päeva ainsa sooja toidu. Selliseid lapsi on kahjuks väga palju. On nende arv siis 40 000, 50 000 või 30 000, statistika üle me võime ju lõputult vaielda, aga oluline on märgata, et

selliste meetmete abil me kindlustame lastele vähemalt korra päevas korraliku toidu.

Mis puutub lapsevanema vastutusse, siis on sotsiaaltöötajad, kes teevad koostööd peredega, ja mitmeid muid meetmeid. Kui rääkida lisatoitlustusest, siis väga paljudes koolides pakutakse hommikuputru. Väga paljudes koolides on olemas nn lisaõuna, mida mõnes koolis nimetatakse pikapäevalõunaks, mõnes on see lisatoit. Kui sulle nüüd otse vastata – ma ei tea, millist tagasisidet sa oled oma piirkonnast saanud –, siis lisaõuna eest tuleb lapsevanemal maksta oma rahakotist ja umbes kolmandik lapsevanemaid on valmis seda tegema. Kas ülejäänud kaks kolmandikku ei pea seda lastele vajalikuks või ei ole see neile rahaliselt võimalik, on kohaliku kogukonna otsustada. Aga ma pakun, et selle kahe kolmandiku hulgas on väga palju neid, kellele see ei ole rahaliselt võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui me laiendame isikute ringi, kellele me vähemalt osaliselt maksame kinni koolitoidu, siis tekib meil, nagu sa ise oled väga õigesti rääkinud, võimalus reguleerida ka toidu kvaliteeti. Päril paljudes koolides on avatud puhvetid või mingid muud müügikohad, kus müüakse kõikvõimalikku rämpsu – tšipse, krõpse jne. Väga tihti ostavad lapsed sealt hoopis mingisuguse ebatervisliku ja mitte väga toitva toidu, selle asemel et kasutada võimalust, mida riik koos omavalitsustega pakub. Kas ei oleks mõttekas karmilt seda reguleerida, et koolid ei tohiks pidada sellist puhvetit või mida iganes? Ma arvan, et see on üks teema.

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Meil oli pikk, paar-kolm aastat kestnud vaidlus sellel teemal, kui palju me usaldame kohalikku kogukonda ja omavalitsust ning kui palju peaks riik reguleerima. Siinkohal ma ütlesin küll, et haridus on minu sügava arusaama järgi ikkagi selline asi, mille üle peaksid kõige rohkem otsustama lapsevanemad ja kohalik kogukond. Kas on midagi määravat kui see, et lapsevanemad tulevad kokku ja ütlevad, et see on see asi, mida puh-

vetis ei tohi olla, selles ma küll kahtlen. No võib-olla on olnud mõni juhus, kui direktor ütleb vastu, et see arvamusega ei huvita, aga üldjuhul ma niisugust asja ei tea. Ma olen tõepoolest saanud küll sellist tagasisidet, et reguleeritud on puhveti lahtioleku aegu, et puhvet on avatud näiteks ainult peale seda, kui söögikorrad on lõppenud. Samuti jälgivad lapsevanemad üsna hoolikalt, mida seal müüakse.

Aga selles mõttes on sul õigus, et kui sa käid kohapeal, siis võid endiselt näha hamburgereid, pitsasid, kõikvõimalikke igavesti säilivaid keekse, mis on pakendatud kuuekordsesse kilesse, ja neid me küll ei tahaks seal näha. Sa oled sotsiaalkomisjoni aseesimees, ma eeldan, et see võiks olla teie komisjoni ampluaa. Kultuurikomisjon ei hakka kindlasti arutama neid määrusi ja reguleerimisalasid, mis kuuluvad Sotsiaalministeeriumi alla. Kogu see toidu tervislikkuse pool jookseb kahte teise ministeeriumi ja üks neist on Sotsiaalministeerium. Kultuurikomisjonis me kindlasti hea meelega arutame neid asju, aga tõenäoliselt ei ole me kõige paremad reguleerima seda, mitu e-tähist tohib kaubal olla ja mis kellast on puhvet avatud. Puhveti enda keelamiseks ma ei näe põhjust. Koolil on oma kodukord, ja kui ta soovib pakkuda seal puhvetis õhtupoolisel ajal näiteks porgandit, puuvilju või mingisuguseid lisajooke, siis miks mitte. Aga näiteks energijaogid, kokakoola – see on lastevanematele väga tundlik teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma ühinen su arvamusega, et riik ei peaks hakkama reguleerima seda, mis on rämpstoit ja mis ei ole rämpstoit. Mina armastan Lay'si krõpsu ja kokakoolat ning loodan, et Margus Tsahkna ei suuda kunagi ära keelata nende müüki mulle. Aga nüüd küsimuse juurde. Ka mina olen uurinud eri riikide kogemusi õpilaste toitlustamise vallas. Ma ei ole seda küll väga süvenenult uurinud, aga ma olen leidnud Euroopast ainult kaks riiki, kus selline kogemus on olemas, need on Soome ja Rootsi. Kui efektiivseks maksumaksja raha kasutamiseks pead sa lausalist gümnaasiumiõpilaste koolitoidu toetamist? Ehk oleks efektiivsem maksu-

maksja raha kasutamise viis vajaduspõhine lähenemine ja ülejäänud raha võiks minna näiteks õpetajate madalate palkade tõstmiseks?

Mailis Reps

Aitäh! Mina toetan kõikvõimalikke lausalisi toetusi. Miks? Võtame näiteks sellesama debati, mida meil on peetud lastetoetuste üle, ja vaatame, millised on riigi võimalused korjata raha tagasi nendelt sihtrühmadelt, kelle kohta me ütleme, et nad ei ole n-ö vajaduspõhised. Selleks võimaluseks on astmeline tulumaks. Anna kõigile väga suur lapsetoetus ja korja suurema sissetuleku pealt lihtsalt suuremad maksud tagasi. See on süsteem, mida kasutatakse Skandinaavias – väga efektiivne, odav ja lihtne. Kellelgi ei ole vaja hakata paberitega ringi jooksuma, keegi ei pea tõestama, kui vaene või rikas ta on. Selliste lausaliste toetuste süsteemi puhul on reguleerimine väga lihtne.

Mis puudutab koolitoitu, siis ma julgen öelda, et me saame vaadata tagasi oma kümneaastasele kogemusele. Kümne aasta jooksul on juhtunud mis? Koolitoit on saanud oluliselt paremaks ja on kõigile kättesaadav. Koolisööklad on kenad, puhtad, need ei ole enam kohad, kuhu on piinlik minna. Sinna kutsutakse nüüd heameelega külalisi. Koolitoit on saanud koolipäeva normaalseks osaks. Kui me vaatame ka õpilaste endi arvamusi, vaatame oma neli-viis aastat tagasi tehtud õpilasesinduste liidu või noortefoorumi "101 last Toompeale" pöördumisi, siis väga tihti käib nendest läbi seesama koolitoidu teema ja mõte, et tooge tasuta koolitoit ka gümnaasiumiastmesse. Lapse kasvav organism vajab süüa. Kord päevas süüa pakkuda ei käi riigile üle jõu ja see annab kindlasti ühe lisatõe nendele peredele ja lastele, kes seda vajavad.

Mis puudutab vajaduspõhisust, siis sotsiaalteadlased on meile, vähemalt osale meist, kes soovivad seda uskuda, väga selgelt ära tõestanud, et meil on varjatud vaesust palju rohkem, kui me tahame tunnistada. On lapsi, kes statistika järgi võib-olla ei kuulugi vajaduspõhise toetuse saajate hulka, aga kelle toidu pealt hoitakse tegelikult kokku palju rohkem, kui me seda tunnistame.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus laiendab natuke kolleeg Andrus Ansiپی mõttekäiku ja mitte ainult vajaduspõhise, vaid ka diferentseerituse teemal. Nimelt astus mõni aasta tagasi Londonis Downing Street 10 asuvasse peaministri kontoris suure meediakära saatel sisse Jamie Oliver, keda me kõik teame Eesti Televisioonist, ja asus koolitoitu reformima. Tehti suured telesaated, ta käis ja õpetas koolikokkadele tervisliku toidu tegemise selgeks. Nüüd hiljaaegu nägin üht BBC uudistelõiku milles vaadati neidsamu koole, kus ta seda reformi tegemas käis. Kõik on läinud vanamoodi tagasi, sest lapsed nõudsid seda rämpstoitu, neile meeldis see lihtsalt rohkem. Aga mu küsimus on, kas seda teemat ei võiks kuidagi diferentseerida, nii et see toetus või osaline toetus läheks sellistele toitudele, mis on tervislikumad. Teadupärast on kõige odavam toota just neid kõige kahjulikumaid asju, kus on palju suhkrut sees jne.

Mailis Reps

Mis puutub diferentseerimisse, siis kõige lihtsam moodus on meil väga paljudes koolides juba kasutusel. See on elektrooniline kaardilugemissüsteem, mis näitab väga täpselt, kes käib ja kes ei käi söömas ja kui palju keegi käib. Selle abil on toitlustajatel võimalik portusid reguleerida ja määrata nädala menüüs hindu. Kuidas see realselt toimub? Ma usun, et üsna mitmed siin saalis juba teavad, et nädala menüü, vahel ka kahe nädala menüü reguleeritakse ära nii, et mingid toidud on selgelt kallimad, mingid toidud on odavamad, ja päevade kaupa see siis ühtlustatakse, vahel viie päeva, vahel kümne päeva kohta. Peale selle arvestatakse maha spordipäevad, ekskursioonipäevad, suvel on palju selliseid päevi, mis ei lähe 175 koolipäeva sisse. Sellist reguleerimist on üsna palju.

Rämpstoidu kohta võin öelda, et kaks nädalat tagasi oli meil ühes koolis pikk arutelu selle üle, milliseid makarone lastele pakkuda. Lapsed on harjunud valgete, kõige tavalisemate makaronidega. Kui on tavaline valge makaron, siis laps läheb hea meelega sööma, sest ta on sellega harjunud. Aastane katsetus pakkuda täisteramakarone, eriti Eestis toodetud täisteramakarone, mida lapsevanemad eelistasid, näitas, et umbes pool jäi nendest järele. Lapse-

vanemad arutasid siis pikalt, kas peaks mine-ma tagasi valgete makaronide peale, mida lapsed söövad, või lapsi veel ühe aasta edasi kasvatada ja harjutada neid sööma täistera-makarone, õpetada neid aru saama, et lõpptule-musena on need neile paremad. Peab ütleva, et see oli väga emotsionaalne vaidlus.

Mida ma tahan selle näitega öelda? Tegeli-kult katsetatakse ka meil, mitte nüüd päris Jamie Oliveri stiilis, aga teadlikkust on ühis-konnas ikkagi palju rohkem. Õnneks on väga paljudes koolides ka toitlustajad, kellel on kindel seisukoht, milline võiks koolitoit olla. Vähemalt nendes paaris koolis, mida ma isikli-kult tean, on restorani või muu toitlustusasu-tuse omanikud vastavas nõukogus ja jälgivad olukorda hoolega. Tulebki välja nii, et umbes kümne päeva kohta tuleb mõni toit, mis on pandud menüüsse vanemate sunnil, kes arva-vad, et see on tervislik, ja mille lapsed kipuvad järele jätma.

Üks suur vaidlus, mida seoses selle teemaga kindlasti teatakse, käib kala üle. Teatud vanu-ses lastele on kala, kui see ei ole just selline dinosauruse kujuga ja ilma kala maitseta, võõ-ras toit. On järjekordne vaidlus, ühtpidi oleks kala nagu vajalik ja me peaksime lapsi kasva-tama, teistpidi jääb järele väga suur protsent toidust, seda isegi vanemas vanuserühmas. Mida me saame siinkohal teha? Tõenäoliselt tuleb olla järjekindel ja mitte järele anda, aga teatud kompromissid on vajalikud. Päris rämpstoitu ei lasta meil enam läbi, näiteks frii-kartuleid ei tohi üldjuhul üldse pakkuda. See on Sotsiaalministeeriumi poolt kinnitatud, et teatud praadimisastmega asju ei tohi pakkuda. Nii et tegelikult me oleme nende aastatega toitlustajatele väga-väga rangelt ette kirjuta-nud, mida nad tohivad. Suhkur on ka teema. Kui me räägime näiteks tee maitsest, siis seal on kultuurilised ja traditsioonidest tulenevad erinevused. Pean ütleva, et on küll koole, kus ei ole võimalik teed juua, sest suhkruisaldus selles on väga-väga suur. Aga üldjuhul Sot-siaalministeerium jälgib neid asju üsna palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekand-ja! Huvitav on seda diskussiooni kuulata, sest

koalitsioonipartnerid ei usu, millele nad on alla kirjutanud, nad kahtlevad, kas see on ikka õige, mida nad on lubanud rahvale. Juhtub ikka vahel! Ma küsin sinu käest, Mailis, kas see ei oleks suur viga, kui me hakkaks ühe-eurost lõunatoetust veel diferentseerima. Me tekitame siis juba koolis kastisüsteemi, et sina oled rikkast perekonnast, sina oled vaesest perekonnast, sina käid toetust küsimas. Ma arvan, et see pole küll koht, kus seda vajadus-põhisust taga ajada. See on liiga väike summa, et selle puhul hakata vajaduspõhisust otsima. Lapsed ja lapsevanemad ei lähegi siis seda küsima, see on nende jaoks solvav.

Mailis Reps

Aitäh! Ma vastasin võib-olla liiga ümmar-guselt. Kui me vaatame tagasi sellele kümnele aastale, siis põhimõtteliselt oli selle ühtlustatud toidu efekt esiteks see, et koolitoit ei olnud mõeldud teatud klassile või teatud kohas pak-kumiseks, koolitoitlustus kui selline sai kõiki-dele igapäevaseks asjaks. Loomulikult on lap-si, kellele see toit maitseb, ja neid, kellele see ei maitse, aga üldiselt ei ole koolisöökla selline koht, kuhu häbenetakse minna. Peab kindlasti ütleva, et kui koolitoitu riiklikult ei toetata ja ühtlaselt ei tagata, siis käib söömas umbes kolmandik lastest. See on fakt, 1990-ndatel oli selliseid lapsi umbes kolmandik ja praegu on gümnaasiumis neid samuti umbes kolmandik.

Põhjustest, miks ülejäänud kaks kolmandik-ku söömas ei käi, ma juba rääkisin. Osa eelis-tab pigem kõrvalpoodi, kust nad saavad oma saia ja limpsi või krõpsupaki kätte. Vaatamata endise peaministri eelistustele, ma loodan, et lapsevanematena me hoolitseme selle eest, et lapse ainuke toit päevas ei oleks kokakoola ja krõpsupakk. Teiselt poolt on ka, nagu ma juba mainisin, varjatud vaesust. Peredes, kus väli-selt on kõik väga hästi, võtavad laenu ja lii-singud suure osa pere sissetulekust ning toidu pealt hoitakse väga palju kokku. Lapsed käi-vad võib-olla isegi huviringides, aga nagu näitab lastearstide tagasiside meie laste, kasva-vate noorte tervise kohta, on meil täisväärtus-liku toidu koha pealt arenguruumi.

Aseesimees Jüri Ratas

Barbi Pilvre, palun!

Barbi Pilvre

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on üks koolitoiduga pisut haakuv küsimus. Mis sa lapsevanemana arvad, kas kuidagi peaks hakkama Eestis reguleerima ka toitlustuskohtade lastemenüüsid? Need tekitavad mingi standardi, missugune on see toit, mis maitseb. Koolitoit on hästi erinev sellest, mida süüakse sünnipäevadel ja perega väljas käies, kus valikus ongi ainult kolm rämpstoitu. Järsku peaks enne, kui tuleb see kultuuriline muutus, et me sööme tervislikult igal pool, kuidagipidi hakkama reguleerima seda lastemenüüde asja?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Ma tõesti ei kujuta tänases Eestis ette, et me ütleksime toitlustuskoha pidajale, kuidas ta peab oma menüü üles ehitama. Selge on see, et tema lähtub turust. Pean ütlema, et üsna kehvale või väga kehvale lastemenüüle vaatamata on lapsevanemal ikkagi võimalik seda kohati reguleerida. Isiklikust kogemusest võin öelda, et peaaegu kõik toitlustajad tulevad vastu, kui sa võtad roa normaalsest menüüst ja palud portsu pooleks teha. Mina lapsevanemana teen nii, et palun lastemenüüd lastele mitte näidata, sest üldjuhul on seal viiner ja friikartul, vahel ka lihapallid. Ega seal rohkem midagi väga ei pakuta, mõnes kohas on ehk veel pitsalõik. See, mida keskmises toitlustusettevõttes lastele pakutakse, on tõepoolest päris jube. Aga ma ei näe praegu küll ühtegi meedet, kuidas me suudaksime seda keskselt reguleerida. See on lapsevanema teadlikkuse ja kõige muu sellise küsimus. Maitse-eelistuste kujundamisel on ainuke asi, mida meie saame omalt poolt teha, see, et me ei anna survele järele ega paku koolis rämpstoitu. Friikartuli- ja viineriportsjoneid koolides enam ei näe, välja arvatud vahest mõnes puhvetis.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Väga hariv kvaliteediteemaline debatt. Võib-olla mul läks kõrvust mööda, aga ma tahaksin teada, kui palju see idee maksab. Te olete selle projektiga nii palju tööd teinud,

et ilmselt on teil ka konkreetselt välja arvatud, mis on see hind.

Mailis Reps

Kas te mõtlete mõju riigieelarvele? Riigieelarve summad on välja toodud 1.–9. klassini, gümnaasiumiastmes ja kutseõppes. Et teie aega mitte kuritarvitada, siis ütlen, et toetuse laiendamine gümnaasiumiastmele ja koolilõuna toetuse suurendamine ühe euronit võtab kokku 8,9 miljonit eurot. Selleks, et teil oleks võimalik täpselt analüüsida, soovitan vaadata eelnõu seletuskirja lehekülge 3, kus on välja toodud, millised on rahalised vahekorrad juhul, kui tegu on ainult toetuse gümnaasiumiastmele laiendamisega, ja juhul, kui toetust suurendatakse ühe euronit. Täiendav kulu näiteks 1.–9. klassi puhul, kui suurendada toetust 0,78 sendilt ühe euronit, on ainult 4,3 miljonit eurot. Vaadates meie riigieelarve võimalusi ei ole see kindlasti liialt suur summa.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Pool vastust ma sain juba kätte, aga üks tehniline lisaküsimus: kas te olete nõus kolleeg Tamme arvamusega, et see on tühine number?

Mailis Reps

Aitäh! Loomulikult oleneb sellest, mida me peame tühiseks. Tühine on selline üleolev sõna, seda ma võib-olla ei kasutaks. Aga kui vaadata meie riigieelarve proportsioone ja laste otsese vaesuse vastu võitlemise meetmeid, siis kindlasti ei ole 8 või 9 miljonit eurot Eesti Vabariigile üle jõu käiv summa.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Siin saalis ma pole küll öelnud, et mingi summa on tühine, võite stenogrammist järele vaadata. Ma seadsin kahtluse alla, kas seda peaks diferentseerima, kuna üks euro on iseenesest nii väike summa. Kuid minu jaoks on ikkagi huvitav, et koalitsioonilepingus on asjad kokku lepitud, aga ei teata, mis summa peale on kokku lepitud.

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Ma ei olnud selle koalitsiooni moodustamise juures, ei oska tõesti öelda, kuidas see moodustati. Aga üldjuhul, kui koalitsioone moodustatakse, siis on kõrval sellised Jürgen Ligi sugused finantsistid, kes ütlevad, kui palju midagi maksab ja mida on võimalik millal teha. Nii et ma eeldan, et ta oli ka seekord koalitsiooni moodustamise juures.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kõnealune seadusandlik algatus oli kultuurikomisjoni päevakorras 6. mail. Komisjon kuulus eelnõu autorite esindajana ära Mailis Repsi, kes tutvustas eelnõu ja põhjendas selle vajalikkust samade argumentidega ja samal viisil, nagu me äsja kõnetoolist kuulsime. Järgmisena kuulus komisjon ära Haridus- ja Teadusministeeriumi nõuniku Piret Sapi, kes selgitas Vabariigi Valitsuse seisukohta selle eelnõu suhtes, tuues esile need asjaolud, millest ka Mailis Repsi ettekandes juttu oli.

Eelnõu nõrkadeks külgedeks on kõigepealt see, et riigikoolide puhul ei saa erinevalt munitsipaalkoolidest rääkida toetuse eraldamisest. Kuna riigikoolide pidaja on riik, siis ei ole mõistlik väita, et riik toetab iseennast. Teiseks oli küsimus selles, et eelnõu järgi kehtestab seadusandja koolilõuna toetuse alammäära, mis on üks euro, ja sama eelnõu kohaselt annaks seadus Vabariigi Valitsusele volituse määrata koolilõuna toetuse suurus. Need kaks sätet on mõnevõrra vastuolus omavahel ja ka senise praktikaga, et kõikvõimalike haridussüsteemiga seonduvate toetuste puhul, nagu õpilaskodutoetus, direktori, õppealajuhataja ja õpetajate töjõukulude toetus, õppekirjanduse toetus jmt, on seadusega ühemõtteliselt antud valitsusele volitus määrata need ilma piiranguteta või alammäärade etteandmiseta. Samuti tekib pigem selline kitsamalt juriidilis-tehniline küsimus seoses eelnõu §-ga 2, mis muudab kutseõppeasutuse seadust. Nimelt käsitatakse kutseõppeasutuse seaduses koolilõuna toetust kui toetust õpilasele, aga üldhariduskoolide puhul on seda seni vaadeldud kui toetust kooli-

pidajale. Niisiis ei ole nende analoogiline käsitlemine päris asjakohane.

Need on argumendid, miks Vabariigi Valitsus seda algatust täielikult ei toetanud. Samas aga, nagu siit kõnetoolist on juba kõlanud, on Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni tegevuskavas sees samalaadse eesmärgi saavutamine, nimelt koolilõuna toetuse maksmine lisaks põhikooliõpilastele ka gümnaasiumiõpilastele.

Järgnenud arutus jõudis komisjon seisukohale, et äsja käsitletud nõrkadele külgedele vaatamata võiks eelnõu siiski Riigikogu menetlusse jääda. Täiskogule otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja eelnõu menetlusse jätta, kuid samal ajal oodata ära Vabariigi Valitsuse eelnõu, teha järgmised menetluslikud sammud pärast nende kahe eelnõu kõrvutamist ja siis otsustada, kuidas edasi toimida. Kõik nimetatud otsused tehti komisjonis konsensuslikult. Komisjon otsustas teha juhatajale ettepaneku panna eelnõu täiskogu 15. mai päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks kümme tööpäeva, nagu see tavaliselt kombeks on. Igaks juhaks küsisime valitsuse esindajalt üle, millal valitsuse eelnõu võiks laekuda, ning saime vastuseks, et see tuleb päris kindlasti veel sel kevadel ja jõustumistähtaeg on seal sama, mis on ka selles eelnõus, st järgmise aasta 1. jaanuar. Nii et me saame menetleda seda teemat väga rahulikult, täie teadmisega, et meil on selle jaoks aega ja et seadus on võimalik jõustada järgmisest aastast. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on vähemalt üks küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni-poolne ettekandja! Komisjonis jäi kõlama soov, et kui Vabariigi Valitsus hakkab oma eelnõu ette valmistama, siis ta pöörab erilist tähelepanu sündivatele riigigümnaasiumidele. Kas sulle jäi ka mulje, et selle teema, kuidas riigigümnaasiumides toitlustust korraldada, vaatab Vabariigi Valitsus eraldi läbi?

Paul-Eerik Rummo

See on selle teema puhul elementaarne, kuna nii teie eelnõus kui ka Vabariigi Valitsuse

tegevuskavas on üks ja sama eesmärk – rakendada koolilõuna toetust ka gümnaasiumiastmes –, ning gümnaasiumiaste on nii munitsipaalkoolides kui ka rajatavates ja mitmel puhul juba tegutsevates riigigümnaasiumides. Kahtlemata hõlmab see kõiki koole, kus on gümnaasiumiaste.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Ajaloolasena pean tunnustama, et praegu on siin saalis umbes sama pidulik meeolu, nagu võis olla parlamendi algusaastatel, kui arutati, mida saab teha hariduse edendamiseks, ja üsna kiireks edendamiseks, vastündinud Eesti Vabariigis. Mul on tegelikult väga hea meel, et sellises väga olulises küsimuses näib see saal olevat ühte meelt. Ka Isamaa ja Res Publica Liit toetab põhimõtteliselt eesmärki, et lapsel oleks võimalik koolis õppida, sõltumata pere rahakoti paksusest. Loodame, et see õppimise toetamine ei piirdu ainult toiduga, vaid me jõuame ka õppevahendite, töövihikute ning muu vajalikuni, millega on veel hulganisti probleeme. Siin on mitu asja, millele me soovime tähelepanu juhtida.

Esiteks soovime tunnustada kõiki kohalikke omavalitsusi, kes pakuvad praegu gümnaasiumiastmes tasuta koolitoitu – see on peredele väga suur asi. Kolleegidele, kellel ei ole gümnaasiumiealisi lapsi, võin tuua näite enda perest. Mul käib üks laps gümnaasiumis ja tema maikuu toiduraha munitsipaalkoolis on 45 eurot ja 78 senti. Pärast kooli tuleb laps koju, näljane kui hundu. Nii et kui me räägime siin, et perede vastutus kuidagi väheneb, siis jah, kahtlemata, mis puudutab seda 45 eurot ja 78 senti kuus, aga hommikul, pealelõunal ja õhtul tahavad selles vanuses noored endiselt ka süüa.

Mul on hea meel, et raugenud on arutelud selle üle, kas tegemist on sotsiaalküsimusega või haridusküsimusega, ning fookus on suunatud ka siin saalis selgelt sellele, kui kvaliteetne on see toit ja kui palju me suudame pakkuda

toitu, mis on pärit kodu ja kooli lähedalt. Need on väga olulised asjad, eriti kui me arvestame, et ekspertide hinnangul on peaaegu pooled tänapäeva tervisehädad vähemal või rohkemal määral seotud vale toitumisega.

Ma tunnustan ka seda, et välja on toodud mitmesuguseid probleeme tasuta koolitoidu pakkumisel. Kui ise sai keskkoolis käidud, siis juhtus sageli nii, et meie 38 õpilasega klassist jõudsid söögivaheajal koolisööklasse kõige esimesena pikkade jalgadega poisid. Laual oli neli potti tatrapudruga, esimesed neli noormeest, kes kohale jõudsid, võtsid need potid ette ja sõid tühjaks, ülejäänud klassikaaslastel tuli endil vaadata, kuidas hakkama saada. Aga kuidas sa kurjustad inimesega, kui tal kõht tühi on? Kohtusin eile gümnaasistidega, kes rääkisid täpselt sedasama juttu. Nii et mitte midagi ei ole muutunud. Noore inimese kõht on lihtsalt nii tühi, et esimesed, kes koolisööklasse jõuavad, söövad piltlikult öeldes selle söökla tühjaks ja ülejäänud, kuigi nad on maksnud, peavad vaatama, kuidas hakkama saada. Niisiis on siin tõesti mitu täiesti sisulist küsimust, mis tuleb ära lahendada, ja ma usun, et kohalikud omavalitsused ja koolid saavad riigi lisatoe abil sellega ka senisest paremini hakkama.

Me tahame aga kindlasti rõhutada, et gümnaasiumis koolitoidu pakkumise kõrval on tõesti väga palju muid olulisi küsimusi, mida tuleb veel vaadata. Eesti toitumisteadlastelt on kuulda olnud hinnanguid, et umbes 30% laste terviseprobleemidest tekib valest toitumisest juba enne kooli minemist. Seega on eriti oluline pöörata tähelepanu toitlustamisele lasteaiadades.

Ma palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kokku kaheksa minutit!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Kohalikud omavalitsused lähenevad küsimusele erinevalt ja on omavalitsusi, kus isegi vaeste perede lapsed ei saa lasteaias täielikku toidurahavabastust. Teine asi, millele me tahame väga tähelepanu juhtida, on tervisejärelvalve nii enne kooli kui ka kooliajal ja selle tõhustamine. Kolmandaks, minnes juba tervislikuma kooli poole, tasub meil mõelda igapäevastele kehalise kasvatuse tundidele või siis huviharidustoetuse võimaldamisele. Nel-

jandaks, mis pole sugugi vähem oluline, kui me räägime praeguste koolinoorte toitlustamisest, siis me ei taha ju kindlasti, et nad sööksid võlgu ja peaksid oma võlad ise tagasi maksma. See on äärmiselt oluline küsimus, millele tuleb siin saalis tähelepanu pöörata. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 616 muudatuste panekute esitamise tähtajaks s.a 29. mai kell 17.15.

Palun mikrofon Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Ma soovisin tegelikult läbirääkimistel osaleda, aga märguanne jäi vist viimasele sekundile.

Aseesimees Jüri Ratas

See oli, jah, sekund peale läbirääkimiste lõppu. Kodu- ja töökorra seaduse järgi puudub mul põhimõtteliselt võimalus asja tagasi pöörata. Ma palun väga vabandust, aga püüame olla tulevikus kiiremad. Proteste ei ole.

Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud ja päevakorrapunkt käsitletud. Täna istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.56.

Istungi kestus 56 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 19. mai 2014
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kodanike väljaandmise kohta teistele riikidele (nr 396)
2. Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse probleemide kohta (nr 398)
3. Arupärimine makseraskustes oleva ettevõtte töötaja töotuskindlustushüvitise kohta (nr 397)
4. Arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 400)
5. Arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 399)
6. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi-poolse rahalise toetuse kohta juhendmaterjalile "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajale" (nr 403)
7. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere! Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala esmaspäevase istungi alguses on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksukuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid, Riigikogu liikmed! Lubage teile tutvustada mitme Keskerakonna fraktsiooni liikme arupärimist. Nimelt huvitab meid härra haridus- ja teadusministri Jevgeni Ossinovski seisukoht lasteaiaõpetajate töö väärtustamise kohta. Kui pea kümme aastat tagasi rakendati lasteaiaõpetajatele kõrgemad kvalifikatsiooninõuded, siis kõlas selge lubadus, et lasteaiaõpetajaid ka väärtustatakse kooliõpetajatega võrdselt. Kahjuks on lasteaiaõpetajate palgavadhed praeguseni üsna suured, piirkonniti lausa kahekordsed. Samuti on vaja teha märkimisväärsed muudatusi nii õpetajate puhkeajaks kui ka tööajaks. Niisiis küsimegi, kuidas plaanib Haridus- ja Teadusministeerium lasteaiaõpetajaid tulevikus väärtustada. Kas koalitsioonileppes oleva programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" taastamine hõlmab seekord ka lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate palga ühtlustamist? Kui jah, siis kuidas? Kindlasti huvitab meid ka see, et kui kooliõpetajate kohta on antud ühiskonnale signaal, et nende töökorraldust – tunni- ja ettevalmistustööd – täpsustatakse, siis me soovime meelde tuletada, et ka lasteaiaõpetajate puhul oli siiani rühmatöö ja selleks ettevalmistumine eraldi välja toodud. Lõpetuseks soovime teada, kas 12 lisapuhkusepäeva, mis praegu õpetajatel on, aga lasteaiaõpetajatel ei ole, rakendub ka lasteaiaõpetajatele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Seaduseelnõu menetlusse võtmise otsustab Riigikogu juhatus kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Arupärimine edastatakse adressaadile viivitamatult, kui see vastab nõuetele. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 80 Riigikogu liiget, puudub 21 Riigikogu liiget. Järgmisena kinnitame päevakorra. Paistab, et ettepanekuid ei ole.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud. Äsja kinnitatud päevakorra järgi vastatakse nüüd arupärimistele.

1. Arupärimine kodanike väljaandmise kohta teistele riikidele (nr 396)

Esimees Eiki Nestor

Kõigepealt tuleb vastamisele Riigikogu liikmete Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Viktor Vassiljevi, Kalev Kallo ja Peeter Võsa esitatud arupärimine kodanike väljaandmise kohta teistele riikidele (nr 396). Arupärijate nimel palun kõnetooli Valeri Korbi!

Valeri Korb

Head kolleegid! 8. aprillil vormistasime Keskerakonna fraktsiooni liikmetega justiitsministrile arupärimise, mille teema on kodanike väljaandmine teistele riikidele. Arupärimises kirjutame sellest, et 2011. aasta novembris pidasid Eesti ja Ameerika Ühendriigid õiguskaitseoperatsiooni käigus kinni isikud, keda kahtlustati ulatuslikus arvutikelmuses. Kahtlustuste kohaselt organiseerisid nad alates 2007. aastast kuni 2011. aasta novembrini pahavara väljatöötamist ja levitamist ning selle pahavara kasutamise käigus saadud kriminaalse tulu varjamist. Huvitav on väike pööre selles juhtumises eelmise aasta 20. detsembril, kui Harju Maakohus mõistis esimese astme kohtus õigeks kõik operatsiooni käigus kinni peetud isikud. Harju Maakohus leidis, et kohtualuste süü kohta küberkuritegudega saadud raha illegaalses legaliseerimises ei ole tõendeid ning nad tuleb õigeks mõista. Hoolimata õigeks mõistvast otsusest tegi Vabariigi Valitsus eelmise aasta 14. novembril väljaandmise korralduse, millega otsustati kolm Eesti kodanikku Ameerika Ühendriikidele välja anda. Seetõttu on meil mõned küsimused. Miks anti eelnimetatud Eesti kodanikud Ameerika Ühendriikidele välja enne, kui Harju Maakohus oli oma otsuse teinud? Kas see on Eestis tavapärane käitumine? Milline on Eesti kodanike väljaandmise statistika viimaste aastate jooksul?

Kui palju väljaandmise eelmenetlusi on praegu Justiitsministeeriumis ja Riigiprokuratuuris pooleli? Eesti on varemgi Ameerika Ühendriikidele välja andnud isikuid, keda on süüdistatud küberkuritegudes. Tahame teada, kui paljud neist on Ameerika Ühendriikides süüdi mõistetud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Justiitsminister Andres Anveltile tuleb arupärimisele vastata. Palun!

Andres Anvelt

Härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed, head küsijad! Esmalt, enne teie küsimustega tegelemist tahan selgitada, et Eesti kriminaalmenetlus kõnealuste isikute suhtes ja Ameerika Ühendriikide kriminaalmenetlus on täiesti eraldiseisvad menetlused. Nendele isikutele on Eesti kriminaalasjas ja Ameerika Ühendriikide kriminaalasjas esitatud erinevad süüdistused. Eestis menetleva kriminaalasja esemeks ei ole Ameerika Ühendriikide kriminaalasjas menetletavad kuriteod.

Aga asume nüüd küsimuste juurde. Esimehe küsimus: "Miks anti eespool nimetatud Eesti kodanikud välja Ameerika Ühendriikidele enne, kui Harju Maakohus oli oma otsuse teinud? Kas see on Eestis tavapärane käitumine?" Nagu ma sissejuhatuses selgitasin, on Eesti kriminaalmenetlus ja Ameerika Ühendriikide kriminaalmenetlus eraldiseisvad menetlused, seega on väärt püüda neid samastada. Ameerika Ühendriikide justiitsministeerium esitas Eestile taotluse kuue Eesti kodaniku – Vladimir Tšaštšini, Timur Gerassimenko, Dmitri Jegorovi, Konstantin Poltevi, Valeri Aleksejevi ja Anton Ivanovi – väljaandmiseks Ameerika Ühendriikidele. Isikuid süüdistatakse USA-s 2007. aastast kuni 2011. aasta oktoobrini toime pandud arvutikuritegudes: internetipettuse korraldamise vandenõus, vandenõus arvutisse sissetungimiseks, internetipettuses, pettuse edendamist soodustavas sissetungis arvutisse ning andmete saatmise teel arvutisse sissetungimises. Eestis on esitatud Vladimir Tšaštšini, Timur Gerassimenkole, Dmitri Jegorovile ja Konstantin Polteville süüdistus rahapesus ja rahapesu toimepanemiseks kuritegeliku ühenduse organiseerimises. Menetluse käigus tegi Harju Maakohus 20. detsembril 2013. aastal otsuse, millega mõistis isikud õigeks. Selle

otsuse peale on riigiprokurör esitanud ringkonnakohtule apellatsiooni ja kohtumenetlus algab juunis. Valeri Aleksejevi ja Anton Ivanovi suhtes Eestis kriminaalmenetlust ei toimunud ja nemad on 2012. aastal USA-le välja antud. Isiku välisriigile väljaandmise alus on väljaandmise õiguslik lubatavus ning Harju Maakohus on hinnanud kõnealuste isikute väljaandmise õiguslikult lubatavaks. Väljaandmise õigusliku lubatavuse kohtuliku kontrolli menetluse käigus tehtud lahendid on kõik muutmata ja jõustunud. Väljaandmise õigusliku lubatavuse, kohtuliku kontrolli menetluses tehtud lahendi ja ka lõpliku väljaandmise otsuse, st Vabariigi Valitsuse korralduse vaidlustamiseks on isikutele kriminaalmenetluse seadustiku järgi tagatud täiemahuline kohtukaebete.

Riigikohtu määrusega on jõustunud Vabariigi Valitsuse 14. novembri 2013. aasta korraldus Dmitri Jegorovi väljaandmise kohta. Riigikohus otsustas jätta kassatsioonkaebuse halduskohtumenetluse seadustiku § 219 lõike 6 kohaselt menetlusse võtmata. Tähendab, Riigikohus oli veendunud, et puudus alus kassatsioonkaebuse menetlusse võtmiseks ja kaebuse menetlemisega ei olnud võimalik saavutada kaebuse eesmärki. Dmitri Jegorov on Ameerika Ühendriikidele välja antud. Timur Gerasimenko ja Konstantin Poltev on samuti esitanud halduskohtule kaebuse nende suhtes tehtud Vabariigi Valitsuse 14. novembri 2013. aasta korralduse tühistamiseks. Halduskohus ja ringkonnakohus on jätnud nende kaebused rahuldamata ja võimalik on esitada veel kassatsioon Riigikohtusse. Vladimir Tšaštšini väljaandmise otsustas Vabariigi Valitsus s.a 15. mai istungil ning seda korraldust saab samuti vaidlustada kuni Riigikohtuni. Seega on need igal moel tähelepanu pälvinud väljaandmismenetlused igati õiguspärased.

Teine küsimus: "2013. aasta novembris kuulutas rahvusvaheline politseiorganisatsioon Interpol piraatluses kahtlustatavana ülemaailmselt tagaotsitavaks Eerik-Niiles Krossi. Tookord ei reageerinud Eesti valitsus Interpoli üleskutsele. Prokuratuuri hinnangul ei olnud tõendid ja informatsioon piisav, et Krossi kaaperdamises kahtlustada. Kas Ameerika Ühendriikide poolt väljaandmiseks esitatud informatsioon ja tõendid olid piisavad operatsioonis "Ghost click" kinnipeetud isikute väljaandmiseks?" Isikute väljaandmist reguleerivad kri-

minaalmenetluse seadustik ning rahvusvahelised konventsioonid ja lepingud. Eesti ja Ameerika Ühendriikide vahel toimub isikute väljaandmine Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise väljaandmise lepingu järgi.

Isikute väljaandmist Eesti ja Venemaa Föderatsiooni vahel reguleerivad väljaandmise Euroopa konventsioon ning Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades. Eesti ja Vene Föderatsiooni õigusabi lepingu kohaselt ei toimu väljaandmist, kui isik, kelle väljaandmist taotletakse, on järelepärimise saanud lepingupoole kodanik. See tähendab, et Eesti Vabariik ei anna Venemaale välja Eesti kodanikke ja Venemaa Föderatsioon ei anna Eestile välja Venemaa kodanikke. Venemaa kuulutas Eerik-Niiles Krossi Interpoli süsteemis tagaotsitavaks, kuid mingisugust Interpoli üleskutset, millele Eesti pidanuks reageerima, ei ole olnud. Venemaa ei ole esitanud Eestile Eerik-Niiles Krossi väljaandmise taotlust, kuid nagu eespool märgitud, ei anna Eesti Venemaale oma kodanikke välja.

Riigiprokuratuur on korduvalt avalikkust informeerinud kaubalaeva Arctic Sea juhtumiga seonduvast ja Eestis karistusseadustiku piraatlust käsitleva paragrahvi alusel menetlevast kriminaalasjast. Riigiprokuratuur on teada andnud, et olemasolevad tõendid ei anna alust Eerik-Niiles Krossi milleski kahtlustada. Eerik-Niiles Krossi juhtum ei puutu kuidagi kõnealustesse Ameerika Ühendriikidele väljaandmise menetlustesse ning puudub igasugune võimalus neid seostada. Ei saa võrrelda võrreldamatut. Tähtis väljaandmise menetluse põhimõte, mida selliste juhtumite puhul ei tohi unustada, on niisugune, et väljaandmistootluse saanud riik ei vii läbi kriminaalmenetlust väljaandmise menetluses taotluse aluseks olevate kuritegude kohta. Väljaandmistootluse saanud riik ei otsusta süüküsimuse üle. Nagu eelmise küsimuse vastuses juba selgitatud, on väljaandmise eelduseks väljaandmise õiguslik lubatavus ning kõigi kõnealuste isikute Ameerika Ühendriikidele väljaandmise on kohus tunnistanud õiguslikult lubatavaks.

Kolmas küsimus: "Milline on Eesti kodanike väljaandmise statistika viimaste aastate jooksul? Kui palju väljaandmise eelmenetlusi on hetkel Justiitsministeeriumis ja Riigipro-

kuratuuris pooleli?" 2013. aastal otsustati välja anda kolm Eesti kodanikku, 2012. aastal anti välja kaks kodanikku ja 2011. aastal ei antud välja ühtegi Eesti kodanikku. Justiitsministereeriumis ei ole praegu eelmenetluses ühtegi väljaandmistaotlust.

Neljas ja viimane küsimus: "Eesti on varemgi andnud Ameerika Ühendriikidele välja erinevaid isikuid, kes on olnud süüdistatavad küberkuritegudes. Kui paljud neist on Ameerika Ühendriikides lõpuks ka süüdi mõistetud?" Ameerika Ühendriikidele välja antud isikud on seal süüdi mõistetud ja senise praktika kohaselt on neile määratud karistused, mis ei ületa analoogsete kuritegude eest Eestis karistusseadustiku alusel mõistetavaid karistusi. Näiteks 2012. aastal välja antud Valeri Alekseejevile määrati Ameerika Ühendriikide kohtus karistuseks nelja-aastane vangistus. Samuti ei ole Justiitsministeeriumil andmeid, et keegi välja antud Eesti Vabariigi kodanikest oleks õigeks mõistetud. Siiski ei ole meil informatsiooni kõigi lõplike karistuste kohta, kuna Ameerika kohtusüsteemis ei pruugi süü tunnistamine ja karistuse määramine toimuda ühel ajal, nende vahel võib olla ajaline nihe. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Riigikogu liikmetel on ministrile küsimusi. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Teie vastusest jäi mulje, et ei ole see asi üldsegi nii lihtne, on isegi keerulisevõitu. Mul on teile tegelikult väga lihtne küsimus. Kas Vabariigi Valitsus võrdles väljaandmise taotluses toodud süütegusid ja Eestis kriminaalasja kohtuotsuses käsitletud süütegusid?

Andres Anvelt

Aitäh! Teie väitsite, et minu selgitused olid keerulised, mina ütlen, et ka teie küsimus oli natuke keeruline. Ma saan aru, et te mõtlete seda kohtuasja, mille käigus Harju Maakohus mõistis Tšaštšini, Gerassimenko, Jegorovi ja Poltevi õigeks. Aga need kodanikud mõisteti õigeks süüdistatuna teistes kuritegudes, st mitte nendes, mille pärast Ameerika neid taga nõuab. Ameerika nõuab neid taga arvutikuritegude, internetipettuse jmt eest, ma lugesin enne need ette. Seevastu Eestis oli menetlus

algatatud rahapesu süüdistusega. Praegu on nad küll esimese astme kohtus õigeks mõistetud, see aga ei tähenda, et prokurör edasi ei kaeba. Rahapesu süüdistus tuleneb arvatavasti – ma ei ole kriminaalasja materjalidega tutvunud, räägin meedias avaldatu põhjal – võimalikest raha liigutamise skeemidest, mille kohta me saime kas eelmisel aastal või selle aasta alguses ka meediast lugeda (maadetehingud, kinnisvara ost-müük jne). Need kaks kriminaalasja, Eesti ja Ameerika oma, võivad olla kaudselt seotud, kuid teod või deliktid on praegusel juhul erinevad.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kuna kriminaalmenetluse seadustik näeb ette, et kodanike välisriikidele väljaandmise otsustab Vabariigi Valitsus, siis huvitab mind, kuidas toimub Vabariigi Valitsuses sisuline otsustamisprotsess. Kes ettepaneku teeb, kuidas see läbi arutatakse ja kuidas otsus sünnib?

Andres Anvelt

Aitäh! See käib nagu iga Vabariigi Valitsuse otsuse puhul. Otsust ette valmistav valitsusliige on justiitsminister, kes toob otsuse projekti valitsusse, ja valitsus otsustab siis selle küsimuse.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas põhiõigustega on kooskõlas Eesti kodanike väljaandmine välisriikidele, kus neid võib oodata kümneid kordi raskem karistus, võrreldes Eesti seaduses ettenähtuga?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma enne juba vastasin, et välisriigi kohtus määratav karistus – antud juhul on tegu Ameerika Ühendriikidega, kellega meil on sõlmitud vastav kokkulepe – ei tohi olla sanktsioonilt rangem, kui Eesti analoogiline seadusparagrahv sätestab. Tegelikult on kaks reeglit. Nii meil kui ka neil, kes tahavad meilt süüdis-

tatavat või kahtlustatavat kätte saada, peab olema olema sisuliselt üks ja seesama seadusrikkumise säte. See võib olla teistmoodi pealkirjastatud, aga sisu peab olema sama. Nagu ma enne ette lugesin, kasutatakse Ameerika Ühendriikide karistusõiguses näiteks väga palju mõistet "vandenõu", meil otseselt seda ei ole. Selle all mõeldakse süstemaatilist grupiviisilist tegutsemist. Aga seesama internetipettus peab olema sisuliselt samasugune kuritegu ka meie karistusseadustikus. Sellisel juhul ei tohi seal määrata kõrgemat karistust, kui meil analoogilise kuriteo eest on ette nähtud.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kas te üritate meid teadlikult eksitada või ei ole te nende materjalidega tutvunud? "Pealtnägijas" ja ajaleheartiklites on selgelt esile toodud, et kui rahapesu süüasja hakati arutama, siis kohus nõudis, et esitataks ka konkreetne süüasi, mis puudutab seda arvutikuritegu. Kohus on ju otsustanud, et selles asjas ei ole midagi valesti tehtud, kohapeal on käinud eksperdid ja seda küsimust on päris pikalt arutatud. Praegu jääb mulje, nagu seda ei oleks üldse arutatud.

Andres Anvelt

Ma pean teid kurvastama, te olete ise natuke eksiteel. Mispärast? Ma rõhutan veel kord, et Eestis praegu esimese kohtuinstantsi läbinud rahapesu kuriteo uurimisel võivad olla kaudsed seosed Ameerika kriminaalajaga. Aga isegi justiitsministrina ei ole mul õigust selliste üksikasjadega tutvuda. Ma tean, et kaudsed seosed on, sest see võimalik tulu, mille puhul kahtlustati rahapesu, võis tekkida Ameerikas sooritatud kuritegude tõttu. Aga see on juba kohtu otsustada. Ma rõhutan veel kord, et praegu on need kodanikud õigeks mõistetud esimese astme kohtus ehk Harju Maakohus. Kuidas menetlus täpselt käib, seda ei tea ei justiitsminister, ei Riigikogu liige ega arvata-vasti ka mitte jumal taevas, kui ta eksisteerib.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister, kas sa pead Ameerika Ühendriike õigusriigiks? Ehk teisiti küsides, kas sa oled veendunud, et Ameerika Ühendriikides on väljaantavatele tagatud õiglane kohtupidamine.

Andres Anvelt

Aitäh! Ma olen selles veendunud isikliku kogemuse pinnal. Mitte et minu üle oleks seal kohut mõistetud, aga ma olen seal õppinud ja tean, et Ameerikas on põhiseaduse järgimise nõuded väga karmid. Ka inimeste kaitse peab olema tagatud samal tasemel kui Eestis, kohati isegi kõrgemal. Nii et ma ei kahtle hetkegi Ameerika kohtu pädevuses ja õigluses, arvestades sealjuures asjaolu, et nende kohtumenetlus on enamasti natuke teistsugune, seal on vandemeeste kohus. Aga nad on sama süsteemiga mitukümmend aastat kindlalt tegutsenud. Ma usun, et Eesti kodanikel, kes on seal süüdi mõistetud või kohtu alla minemas, on täpselt samasugune edasikaebamise õigus nagu kõigil teistel, ka Ameerika Ühendriikide endi kodanikel.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Kas te kirjeldaksite paari sõnaga valitsuse arutelu, mis toimus enne, kui Tšaštšin otsustati Ameerika Ühendriikidele välja anda? Kas mingi arutelu üldse toimus või leiti, et kui Ameerika nõuab, siis tuleb otsus langetada ilma pikema aruteluta?

Andres Anvelt

Aitäh! Vabariigi Valitsuses võetakse otsused vastu eelläbirääkimiste teel, kui seda võib niimoodi nimetada. Vabariigi Valitsuse liikmed tutvuvad kõigi otsuste projektidega, ja kui valitsusliikmetel ei ole täiendavaid küsimusi kõnealuse päevakorrapunkti kohta, siis loetakse otsus Vabariigi Valitsuse istungil vastuvõetuks. Nii on see enamiku otsuste puhul, sest eelläbirääkimised on juba toimunud ja seega erimeelsused suuremas osas lahendatud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kas need riigid, kes väljaandmist taotlevad, erinevad ka kuidagi ja kas nendega on enne sõlmitud mingid kokkulepped? Kas riigid grupeeritakse kuidagi või vaadatakse see iga kord uuesti üle?

Andres Anvelt

Aitäh! See on väga oluline küsimus ka rahvusvahelise õiguse poole pealt. Kõik riigid, kes on omavahel astunud mingisugustesse õiguslikesse suhetesse, reguleerivad neid suhteid vastavate lepingutega. Kõnealusel juhul toimub väljaandmine Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise väljaandmislepingu põhjal. Ma tõin ka näite, et Eesti ja Venemaa Föderatsiooni vahel on sõlmitud teistmoodi leping. See baseerub Euroopa Nõukogu konventsioonil, mis ei kohusta oma kodanikke välja andma. Euroopa Liidu sees toimivad need mehhanismid jälle kolmandat moodi. Kriminaalmenetluse seadustikus on järgitud Euroopa vahistamismäärust, mis kohustab täpselt samuti teist riiki reageerima. Väljaspool Euroopa Liitu reguleerivad riigid need suhted omavahel üldiselt ära kas mingisuguse konventsiooni põhjal või mõningatel juhtudel bilateraalset.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Praegu on meil Riigikogu menetluses esimese lugemise läbinud ja komisjonis teisel lugemisel olev seaduseelnõu nr 578. See puudutab ka just seda valdkonda, millest praegu jutt on. Täpsustatakse tingimusi, millisel juhul ja milliseid tõendeid peab väljaandmist nõudev riik kahtlustatavate kohta esitama, et nad sellele riigile välja antaks. Mis sa arvad, kas see peaks kaasa aitama sellele, et nende Eesti Vabariigi kodanike õigused, keda välja nõutakse, oleksid paremini kaitstud?

Andres Anvelt

Aitäh! Kindlasti saavad kahtlustatav ja tema kaitsja väljatöötatava eelnõu kohaselt rohkem õigusi näiteks materjalidega tutvumiseks, aga

enamik sätteid puudutab ikkagi Euroopa Liidu sisest väljaandmistehnikat.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Me räägime palju valitsuse rollist selles suures mängus. Meedias on olnud viimasel ajal juttu, et Vabariigi Valitsus ise sisuliselt midagi ei otsusta ning väljaandmisotsuse langetavad Justiitsministeerium ja Riigiprokuratuur. Kas meie ajakirjanikud eksivad?

Andres Anvelt

Aitäh! Iseenesest te olete ju õigel teel. Vabariigi Valitsus võtab otsuse vastu, aga ettevalmistus käib tõesti Justiitsministeeriumis, sest rahvusvaheliste lepingute järgi see ongi Justiitsministeeriumi töö. Seal vaadatakse dokumendid kõigepealt läbi, st vaadatakse, kas need vastavad kõigile nõuetele, mis vastavas konventsioonis või kõnealusel juhul Ameerika ja Eesti vahelises lepingus on esile toodud. Justiitsministeerium valmistab need materjalid ette Vabariigi Valitsusele, kes siis oma istungil teeb otsuse. Ma arvan, et sisuliselt kõik otsused, mis Vabariigi Valitsuses tehakse, valmistab ette kas mõni ministeeriumi või valitsuse liige.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbi-rääkimised. Kõnesoove ei ole. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

2. Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse probleemide kohta (nr 398)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Kalev Kallo, Viktor Vassiljevi, Urbo Vaarmanni ja Lauri Laasi 10. aprillil esitatud arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse probleemide kohta (nr 398). Palun arupärijate nimel kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kuus nädalat tagasi andsime värsketele ministrile proua Anne Sullingule üle arupärimise Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse probleemide kohta. Andsime arupärimise teadlikult üle just siis, kuigi värskel väliskaubandus- ja ettevõtlusministril ei olnud siis ega ole ka praegu veel täitunud 100 päeva ametis. Kuus nädalat tagasi oli teatavasti üleval vägagi tõsine probleem Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja selle juhtimisega. Meie arupärimine ei keskendu ainult sellele, mis EAS-ist edasi saab, vaid ka küsimusele, kes vastutab minevikus tehtud vigade eest.

Vaatame siis täpsemalt probleemile otsa. EAS on see asutus, kes suuresti jagab Eesti keskmistele ja väikestele ettevõtetele mõeldud toetusi. Eelmisel rahastamisperioodil oli edasiantavate toetuste maht 900 miljonit eurot ja sellel rahastamisperioodil on see 500–600 miljonit eurot. Seejuures kipub aeg-ajalt juhtuma nii, et mõned EAS-i otsused jäävad arusaamatuks, mõned ettevõtted, kes toetust saavad, ei kasuta seda sihtotstarbeliselt. Ometi pole EAS senimaani kõigile väärkasutustele piisavalt tähelepanu pööranud. Me saime aru, et suur osa probleemist on see, et EAS-i juhtimisega ei olnud kõik korras. Seepärast palusime ministrilt hinnangut selle kohta, mis on EAS-i suurimad hetkeprobleemid ja kuidas on plaanis neid lahendada. Ka nüüd, kui EAS-ile on määratud uus nõukogu, on ju endiselt lahtine, kes hakkab tegevjuhiks, kuidas juht leitakse. Kindlasti võiks ministril, kes tegeleb kitsamalt väliskaubanduse ja ekspordiga, olla selge ettekujutus, milline peaks olema EAS-i roll võrreldes teiste sarnaste sihtasutustega edukates ekspordiriikides. Ma ei hakka täpsemalt meie esitatud viit küsimust ette lugema, sest vastajal on kergem keskenduda, kui ta loeb ise küsimuse ette ja annab siis vastuse. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Arupärimisele tuleb vastata minister Anne Sullingul. Vist on mõistlik ka ministrile meelde tuletada, et arupärimisele vastamiseks on tal aega 15 minutit. Palun!

Anne Sulling

Austatud Riigikogu esimees ja head Riigikogu liikmed! Ma loen siis küsimused ette ja

vastan. Esimene küsimus: "Millised on Teie hinnangul EAS-i hetke suurimad probleemid? Kuidas on plaanis need lahendada?" Tahaksin kõigepealt ära märkida selle, millele Kadri juba viitas. Nimelt esitati need küsimused 10. aprillil ja tol hetkel olid päevakorral eeskätt EAS-i juhtimist puudutavad küsimused. Nüüdseks on nende lahendamiseks algust tehtud: 5. mail sai paika uus EAS-i nõukogu ja uue esimehe konkurss käivitati 6. mail. Ma näen EAS-i puhul eelkõige võimalusi, mitte niivõrd probleeme. Näen, mida veel rohkem ja veelgi paremini saaks teha. Laias laastus saab EAS minu arvates oma ülesannetega väga hästi hakkama. Kuid isegi siis, kui on niigi hästi, peab alati vaatama, kuidas saaks veel paremini.

EAS-i nõukogu esimene ülesanne on kinnitada hästi toimiv tegevjuhtkond. Juhikonkurss käivitati 6. mail ja praeguseks on laekunud kuue kandidaadi avaldused. Siinkohal ütlen, et kui teie tutvusringkonnas on häid kandidaate, siis kutsun üles julgustama neid kandideerima. Kandideerimise tähtaeg kestab 2. juunini. Seni, kuni uue juhatuse esimees ametisse määratakse, jätkab praegune juhatuse esimees Taavi Laur. Seekord moodustab nõukogu EAS-i juhatuse teistmoodi. Nimelt annab nõukogu juhatuse esimehele võimaluse luua endale meeskond oma äranägemise järgi, sest see võimaldab tal paremini vastutada oma meeskonna töö eest. Ühtehoidev tegevjuhtkond peaks looma eeldused kogu organisatsiooni paremaks toimimiseks.

Järgmise sammuna pean ma vajalikuks ajakohastada EAS-i tegevusstrateegiat ja läbi mõelda organisatsiooni tulevikuroll. Praegu on EAS-il fookuses toetuste jagamisega seotud protsesside ohjamine ja seda on tehtud väga hästi, lausa suurepäraselt, arvestades väikest toetust ja seda, et tagasikutsumisi oli alla 1%. Kuid tulevikus, kui toetuste mahud vähenevad, muutub EAS-is järjest tähtsamaks ettevõtete toetamine nõustamise, info jagamise ja välis-turgudele tee sillutamise kaudu. EAS-i raskuse peab seega tasapisi liikuma rakendusastuselt kompetentsikeskusele. EAS peab mängima arvestatavat rolli Eesti ettevõtete eksporditurgudele aitamisel ja välisinvestorite teenindamisel Eestis.

Ekspordi toetamise poolelt peaks kaaluma, kas oleks võimalik ühendada näiteks meie ja

põhjanaanabrite jõud. Möödunudnädalasel riigivisiidil oli see ühe võimaliku mõttena jutuks. Samuti tuleb praegusel juhul hästi läbi mõelda võimalused teha koostööd Välisministeeriumiga ja meie välisesindustega, miks mitte ka aukonsulite võrgustikuga. Mis puudutab välisinvesteeringuid, siis tuleb keskenduda nendele valdkondadele, millest Eesti majandusel tervikuna on kõige enam võita. Välisinvesteeringute meelitamisel Eestisse tuleb prioriteediks seada need investeeringud, mis võimaldavad anda Eesti toodetele lisandväärtust ja loovad siia hästi tasustatud töökohti. Tähtis on tõhustada ka kliendisuhete hoidmist, kui investorid on juba ükskord Eesti kasuks otsustanud ja siin kanda kinnitanud. Viimaks, üks tänavuse aasta tähtsamaid ülesandeid on EAS-i struktuuritoetuste meetmete avamine plaanipäraselt ning selle tagamine, et struktuuritoetused aitaksid meie ettevõtteid kõige efektiivsemal moel.

Teine küsimus: "Millised on EAS-i edusammud võrreldes sarnaste agentuuridega Soomes, Singapuris, Rootsis, Saksamaal ja väga paljudes teistes riikides?" Ma pean kõigepealt ütleva, et üheski mainitud riigis ei ole üksüheselt võrreldavat organisatsiooni, mis tegeleks samal ajal nii ettevõtluse, rahvusvahelistumise, turismi kui ka regionaalarenguga, kuid võrreldes n-ö analoogidega võib EAS-i tegevust edukaks pidada. Näiteks viimase seitsme aasta jooksul on EAS finantseerinud üle 12 500 projekti. Möödunud aasta lõpu seisuga eksportisid EAS-i kliendid 4,8 miljardi euro väärtuses toodangut. See moodustab 29% kogu Eesti ekspordist. 2012. aasta ettevõtlustoetuste vahetamise järgi on EAS-i portfelli klientide ekspordikasvanud 34% ja müügitulu 27% kiiremini kui Eestis keskmiselt. Rahvusvahelises võrdluses on tegu väga hea tulemusega. EAS-i tulemused räägivad enda eest ka välisinvesteeringute ligimeelitamisel. Näiteks Leedu Invest Lithuanial ja Soome Greater Helsinki Promotionil on meiega võrreldes sama suur tiim ja eelarve investeeringute riiki toomiseks, kuid me olime siin jällegi esirinnas. Leedulaste eelmise aasta tulemus oli 22 projekti, soomlastel 20 projekti, Eestisse toodi EAS-i abil 26 projekti. Aastatel 2010–2013 oli EAS-i kaasabil tehtud välisinvesteeringute projektide maht kokku 285 miljonit eurot ning loodud töökohade arv 3100. Projektide hulgas on mitmeid suuri tuntud ettevõtteid, nagu Ericsson, Stora

Enso, finantskeskus Kühne + Nagel Eesti, IT-arenduskeskus PKC Eesti jpt.

EAS-i üks eesmärk on ka turismisektori arendamine, mis väljendub välituristide ligimeelitamises ehk nende Eestis ööbimises. Võrdluseks toodud riikides on samuti turismisektori arengu eest seisvad agentuurid. Kui võrrelda Eesti käekäiku viimasel viiel aastal teiste riikidega, siis Eestis on turistide ööbimised kasvanud 43%, Saksamaal 31%, Soomes 20% ja Rootsis 5%. EAS on sellesse kasvu panustanud nii riigi turundamise, kultuuri- ja spordiürituste toetamise kui ka turismiobjektide finantseerimise kaudu. Turistide peamise infovära ehk visitestonia.com külastatavus on kasvanud aastas 3,8 miljoni külastajani.

Kolmas küsimus: "EAS-i nõukogu esimees on öelnud, et nõukogus oleksid vaid spetsialistid ja ettevõtjad, kelle vahel toimiks koostöö. Samuti ei poolda ta ametnike nimetamist nõukogudesse. Millised muudatused on Teil plaanis ette võtta sihtasutuse nõukogus?" See küsimus on veidi aegunud, aga ma kirjeldan, millest ma nõukogu komplekteerimisel lähtusin. Minu kontseptsioon oli koondada nõukokku kompetentsed inimesed, kellest EAS-il oleks kasu oma tegevusstrateegia sättimisel. Soovisin nõukogus näha traditsioonilise töötleva tööstuse eksportimise ja uue majanduse ekspordikogemusega ettevõtjaid, kes tooksid nõukogusse rohujuure tasandilt kogemused ja arusaama selle kohta, millist tuge eksportivad ettevõtted riigilt vajavad. Väga oluliseks pidasin, et nõukogus oleks suure organisatsiooni juhtimise kogemusega inimene, kes aitaks läbi mõelda ja suunata vajalikke kohendusi EAS-i organisatsiooni struktuuris. Lisaks leidsin, et nõukokku on vaja n-ö suurt pilti ehk makromajandust valdavat inimest, kes suudab eri sektorite huvid laiemasse tervikpilti sättida. Iseenesestki mõista on nõukogus vaja ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajat, kellel on ülevaade struktuuritoetuste poliitikast ja ideaalis ka ajalooline mälu EAS-is toimunust, samuti ülevaade proovitud lahendustest. Ja viimaks pidasin ma vajalikuks nõukokku kutsuda ka kummastki koalitsioneerakonnast ühe esindaja, kellel oleks ettevõtluskogemus.

Minu pakutud nõukogus esindab uut majandust Toomas Talts osauhingust Codeborne ja traditsioonilist eksportijat David O'Brock akt-

siaseltsist Molycorp. Suure organisatsiooni juhtimise kogemusega on Erki Mölder ettevõttest TREV-2 ja makromajanduse pilti aitab kokku panna Maris Lauri. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja on ühtlasi ka nõukogu esimees Ahti Kuningas, sotsiaaldemokraatide esindaja on koolitusettevõtja Anto Liivat ning Reformierakonna esindaja väikeettevõtluskogemusega endine Rápina Paberivabriku juht Meelis Mälberg. Mul on hea meel, et kokku sai tugev, laiapõhjaline ja mitmekülgse kompetentsusega nõukogu, ning ma olen juba täheldanud, et nende töös valitseb hea sisekliima ja vajalik töörahu.

Neljas küsimus: "Perioodil 2004–2010 EAS-ist toetust saanud 622 ettevõttest on äriregistrist kustutatud, likvideeritud või pankrotis 41 firmat. Milliseid muudatusi tuleks Teie hinnangul teha EAS-i toetuste jagamise süsteemis?" Nimetatud tulemus on saadud kahe aasta tagusest ettevõtlustoetuste vahehindamisest. Praegu käib järgmine vahehindamine ja kuigi tulemused ei ole veel avalikud, võib juba öelda, et ettevõtete pankrotti minek on vähenenud pea kaks korda. Võrreldes viidatud ajavahemikuga on toetuste jagamise süsteemis juba tehtud mitu vajalikku muudatust. EAS on palju parandanud ettevõtete segmenteerimist, st tooteid ja teenuseid töötatakse välja konkreetsetele ettevõtete rühmadele, millel on juba teatud võimekus. Peale selle hinnatakse varasemast põhjalikumalt ettevõtete finantsilist jätkusuutlikkust. Üle on mindud kliendipõhisele teenindusmudelile, mis aitab kliendihalduritel proaktiivsemalt ettevõtete võimalikke probleeme arvesse võtta. Tulemuseks on näiteks see, et alustavatel ettevõtetel on ellujäämismäär tõusnud 96%-ni. See on paarikümne protsendi võrra parem tulemus kui paar aastat tagasi. Toetuste jagamise põhimõtteid vaadatakse üle ka tulevikus, et need täidaksid oma eesmärgi.

Viies küsimus: "Spot Parking OÜ juhtum on üks mitmetest, kus avalikkusele jääb mulje, et EAS käib toetusteks ettenähtud rahaliste vahenditega hooletult ringi. Kas antud juhtumi puhul korraldati sisekontroll ning millised karistused järgnesid süüdlastele?" Spot Parking OÜ juhtum on tõepoolest kahetsusväärne ja sellest on õpitud. Spot Parking OÜ pankrotimenetluses koostas EAS küll toetuse tagasi nõudmiseks hagi, kuid töötaja eksituse tõttu jäi see tähtaja jooksul esitamata. EAS-i õigus-

üksuse juristi assistent arvas, et hagiavalduse edastab kohtusse büroo assistent, samas büroo assistent teadis, et seda teeb õigusüksuse juristi assistent. Vea teinud juristi assistent praegu enam EAS-is ei tööta.

Mida on sellest juhtumist õpitud? EAS on rakendanud kindla süsteemi. Esiteks on sisse seatud menetluste kalender. Kõik kohtumenetlustega seotud menetlustähtajad registreeritakse ühes tsentraalses Outlooki kalendris ning topelkaasuse eest vastutava isiku kalendris. Tähtaegadest kinnipidamise eest vastutab dokumendi koostaja, sh kontrollib menetluskokkade koostaja alati üle, et allkirja saanud dokument on ka EAS-ist välja saadetud ning vajaduse korral teeb seda ise või annab büroole selge korralduse seda teha. Teiseks on sisse seatud pankrotiteadete regulaarne kontroll. 2013. aasta oktoobris muudeti ka pankrotiteadete monitoorimise süsteemi. Nüüd teeb EAS-i info- ja tugikeskuse töötaja kord kuus üldise monitooringu ametlikes teadaannetes avaldatud pankrotiteadete kohta. Ta otsib, kas mõne EAS-i toetuse saaja kohta pole menetlusse võetud pankrotiavaldust või kuulutatud välja pankrot. Igal nädalal monitoorib EAS-i info- ja tugikeskuse töötaja ametlike teadaannete pankrotiteadete nende pankrotimenetluste kohta, mis on juba EAS-i süsteemis kajastatud. See süsteem rakendus novembris 2013. Monitooringu tulemused saadetakse teadmiseks ja vajaduse korral edasiseks tegevuseks tagasi nõuete ekspertidele. Seega juhtumist on õpitud ning rakendatud vajalikud kontrollsüsteemid. Tegemist oli kahetsusväärse üksikjuhtumiga, mida ei tohiks laiendada üldisemalt EAS-i tegevusele. Minu poolt kõik.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Ministrile on küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Ajakirjanduse vahendusel tuli ilmsiks, et mõned eelmise EAS-i nõukogu liikmed olid soositud, st toetusi said kas nende enda või tuttavate firmad. Suurte mahtude puhul, ehkki maht ei ole kõige olulisem, heidab see siiski nõukogule kahtlast varju. Mul on küsimus, kuidas uus nõukogu selle eest hoolitseb, et nõukogu liikmed ei hakkaks oma firmasid

soosima. Eelmise nõukogu puhul räägiti kallutatusest teatud erakonna poole. Kas uus nõukogu on neutraalne?

Anne Sulling

Selle nädala neljapäeval koguneb EAS-i uus nõukogu ja ühe punktina on kavas arutada sisekorrareglementi. Meil on plaanis seada tingimus, et nõukogu liikmed – alates sellest hetkest, kui nad on nõukogu liikmed – ei tohi esitada endaga seotud ettevõtete või organisatsioonide tarvis toetusetaotlusi. Ilmselt neljapäeval saab see fikseeritud. Mis on olnud, see on olnud, aga alates sellest hetkest, kui inimene on nõukogu liige, ei peaks ta taotlema EAS-ilt toetusi.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma tean, et sa ei saa vastata EAS-i nõukogu eest ja nimel, kuid ma küsin sinu arvamust. Kas sa pead kohaseks nõukogu konsensuse taotlemist uue juhataja ametisse nimetamisel või pead sa õigeks varasemat praktikat, mille järgi juhatuse esimees nimetati ametisse hääletage 6 : 5?

Anne Sulling

Vaadates, kuidas toimib praegune nõukogu, tundub mulle, et see poliitika, kuidas otsusteni jõuda, paistab siiski olevat sihtida konsensust. Kui erimeelsused tulevad, siis ilmselt võib hääletamine muutuda vajalikuks, kuid ma saan aru, et nõukogu liikmed tahavad osaleda diskussioonides. Nad on näidanud ennast väga konstruktiivsest küljest juba esimesel koosolekul ja ma tahaks loota, et uus juhatuse esimees saab valitud konsensuslikul moel.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Mul on küsimus. Te kirjeldasite õige pikalt ja veenvalt uue EAS-i nõukogu kompetentsust ja seda, kuidas nad said ametisse teie ettepanekul ja proua ministri Palo allkirjaga 5. mail. Esimene koosolek oli 6. mail. Meil on homme rahvusringhäälingu nõukogu koosolek ja me

saime päevakorra 6. mail ehk samal päeval, kui EAS-i nõukogu koos oli. Kas EAS-is ei ole mingit reglementi? Kas nõukogu liikmed teadsid ka, mida nad seal koosolekul arutama hakkavad? Ma saan aru, et te ise olite ka sellel nõukogu koosolekul. Kuidas see toimis? Mida nad sinna otsustama tulid ja kust nende teadmine pärines, kui nad olid alles eelmisel õhtul ametisse nimetatud? Kas selle kohta on mingid seadused või nõukogu töökord või kas põhikiri ka seda kuidagi reglementeerib?

Anne Sulling

Nõukogu esimees saatis materjalid enne nõukogu liikmetele tutvumiseks. Kõigile helistati ka üle ja küsiti, kas nad saavad koosolekul osaleda. Neil oli aega materjalidega tutvuda, kõikide vastus oli positiivne ja kõik olid teispäeva hommikul kohal.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma küsin, kuidas teie näete ametnike vastutust, eriti siis, kui tehakse valesid finantsotsuseid. Kas ametnik peaks ka oma rahaga või oma palgaga mingil määral selle eest vastutama?

Anne Sulling

See on riskijuhtimise tasandi küsimus. Ma ei hakkaks selle kohta hinnangut andma.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ideaalis peaks EAS-i toetuste kaudu tekkima ju täiendavaid töökohti. On teil statistikat ka selle kohta, kui palju näiteks eelmisel aastal töökohti juurde tuli? Või juhtus hoopis nii, et n-ö efektiivistamise või konkurentsivõime tõttu töökohtade arv vähenes? Kumba eesmärki EAS täitis – kas tekkis töökohti juurde või paranes ettevõtete konkurentsivõime, mis ei tähenda tingimata töökohtade lisandumist?

Anne Sulling

Kõige suuremad töökohtade tekitajad olid loomulikult välisinvestorid, kes siia investeerisid ja siin töökohti löid. Mainisin oma vastustes ka arve, aastatel 2010–2013 loodi 3100 töökohta. Kahtlemata on need investeeringud töökohti juurde toonud. Ma olen päri, et toetustel peaks olema majandustegevust ajas toetav mõju, st toetused ei peaks olema ühekordse efektiga. Tähtis on, et toetus soosiks jätkutegevusi majanduses.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Oma vastustes te mainisite ka seda, et parasjagu on koostamisel vahehinnang. Te loodate, et vahehinnangu järgi on pankrotistunud abi saavaid ettevõtteid jäänud kaks korda vähemaks. Kas te saate täpsustada, kes seda vahehinnangut koostab ja millal selle tulemused avalikuks saavad?

Anne Sulling

Ma jään selle koha pealt vastuse võlgu, mis EAS-i struktuuriüksus seda vahehinnangut koostab. Jah, jään siinkohal vastuse võlgu.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Kui me räägime EAS-ist, siis on rohkem juttu nõukogust ja juhatusest. Aga ma vaatasin põhikirja ja seal on täpselt öeldud, et struktuuriüksuste juures võivad tegutseda nõukojad. Kuna nendest keegi midagi ei räägi, siis ongi mul küsimus. Kas nõukojad on üldse olemas? Või ma eksin?

Anne Sulling

Jaa, on olemas nõukojad, mis töötavad. Ma tean, et turismi alal on nõukoda, mis töötab just vastava struktuuriüksuse juures, ja ka IT-demokeskuse juures on nõukoda. Ma tean, et nõukoda luuakse ka üksuse juures, mis tegeleb ettevõtlustoetustega. Seda praegu koostatakse.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Auväärt minister! Meediast on läbi käinud väide, et te soovisite nõukogu liikmeteks ka Jaan Puusaagi ja Krõõt Kilvetit. Kas see väide vastab tõele? Kui te seda soovisite, siis kuidas juhtus nii, et neid ei nimetatud nõukogu liikmeteks ja kes nende asemele nimetati?

Anne Sulling

Ma pean ütlema, et ma kaalusin läbi sadakond väga head kandidaati, nende hulgas ka Jaan Puusaagi ja Krõõt Kilvetit. Aga ma pidin välja valima seitse ja ma valisingi seitse. Nii et kõrvale ei jäänud mitte ainult need kaks väga head nime, vaid neid oli lausa 90 ringis. Ma ei leia, et peaks kõike üksipulgi lahkama hakama. Ma arvan, et ei ole põhjendatud ka nende kahe eraldi esiletoomine ning just nende inimeste plusside ja miinuste kaalumine. Aga need olid minu otsused. See, mis meedias avaldati, justkui oleks keegi minu eest need otsused teinud, ei vasta tõele. Mul olid vabad käed nõukogu komplekteerimisel ja ma tutvustasin nõukogu enne fraktsioonis tutvustamist ka peaministrile ja erakonna peasekretärile. Ka neil ei olnud vastuväiteid ja nii see läks.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ministrile ei ole. Aitäh, minister! Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

3. Arupärimine makseraskustes oleva ettevõtte töötaja töötuskindlustushüvitise kohta (nr 397)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Priit Toobali ja Eldar Efendijevi arupärimine makseraskustes oleva ettevõtte töötaja töötuskindlustushüvitise kohta, mis on esitatud 8. aprillil. Arupärijate nimel palun kõnetooli Valeri Korbi!

Valeri Korb

Head kolleegid! 8. aprillil s.a esitasime meie, viis Keskerakonna fraktsiooni liiget, arupärimise minister Urmas Kruusele. Arupärimise teema on makseraskustes olevate ettevõtete

töötajate töötuskindlustushüvitised. Oma arupärimises kirjutame sellest, et ühiskonnas on viimasel ajal palju räägitud, kuidas Eesti riik ei paku oma inimestele piisavat kindlustunnet. Töötaja ehk maksumaksja on meie riigi oluline ressurss, kelle õiguste kaitsmine peab olema üks riigi prioriteete. Kahjuks ei pööra Eesti Vabariigi valitsus sellele piisavalt tähelepanu ja seetõttu jäävad töötajad riigi kaitsest ilma. Arupärimises räägime sellest, et tekivad olukorrad, kus inimene töötab ettevõttes, mis on sattunud makseraskustesse, ja raskustesse sattumise tagajärjel ei ole tööandja töötajale mitu kuud maksnud kokkulepitud tasu. Rahata jäänud inimene pöördub üldjuhul töövaidluskomisjoni, kus ta saab enamikul juhtudel õiguse. Samas ei ole selle õigusega midagi peale hakata, kui tööandja jätkuvalt kohustusi ei täida. Sellise olukorra lahendamiseks annab seadus töötajale õiguse pöörduda kohtutäituri poole, et algatada sundtäitmine. Samas ei ole sundtäitmine võluvits – kui ettevõttel raha ei ole, siis ei maksa ta ka sundtäitmise korral palkasid välja. Seejärel, pärast nurjunud sundtäitmist, soovivad kohtutäituri enamikul juhtudel töötajal kohtusse pöörduda, et algatada ettevõtte pankrot.

Eespool kirjeldatud asjaajamisele kulub mitu kuud, selle aja jooksul puudub inimesel aga sissetulek ja ka õigus pöörduda abi saamiseks töötukassa poole. Õigus pöörduda töötukassa poole töötuskindlustushüvitise saamiseks tekib alles pärast ettevõtte pankrotimenetluse alustamist. Kuid pankrotimenetlus algatakse kohtus, kus kohtunikul on õigus nõuda pankrotimenetluse algatajalt deposiiti ehk ettemaksu, mis võib olla vajalik pankrotihalduri tasu ja menetluskulude katteks. Deposiidi nõudmine on asjaga kokku puutunud inimeste väitel tavapärane praktika, eriti neil juhtudel, kui tööandja varaline seisukord ei ole teada ja puudub kinnisvara. Deposiidi maksmine on saanud töötajale kohtusse pöördumisel suureks takistuseks, kuna kohtus määratud deposiit, näiteks 650 eurot, on sissetulekuta inimese jaoks liiga suur summa. Tekkinud ebaõiglasele olukorrale on viidanud ka meie õiguskantsler. Ta leiab, et inimestele on ülekohut tehtud ja ministriumid peavad välja töötama lahenduse, mis arvestaks nii avalikku kui ka üksikisiku huvi.

Seoses sellega on meil kolm küsimust. Kas Sotsiaalministeerium on koostöös mõne teise ministriumiga nimetatud probleemi arutanud ning millised on seisukohad? Palun selgitage, milliseid sisulisi lahendusi on välja pakutud ning mis on iga lahenduse positiivsed ja negatiivsed küljed! Millal on oodata eelnõu, mis kaotaks seaduselünga ja tagaks isiku põhiseadusest tuleneva õiguse saada töötuskindlustushüvitist? Niisiis ootame ministrilt vastuseid. Suur tänu!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimine on esitatud minister Urmas Kruusele. Palun!

Urmas Kruuse

Austatud esimees! Head Riigikogu liikmed! Loen ette küsimused selle teema kohta ja püüan vastata. Esimene küsimus: "Kas Sotsiaalministeerium on koostöös mõne teise ministriumiga nimetatud probleemi arutanud ning millised on seisukohad?" Vastus on lühike ja selge. Tõepoolest, Sotsiaalministeerium ja Justiitsministeerium on korraldanud ühiseid koosolekuid ja arutanud seda teemat ning otsivad võimalusi probleemi lahendamiseks. Koostöös töötukassaga analüüsiti ka võimalikke alternatiive.

Teine küsimus: "Palun selgitage, milliseid sisulisi lahendusi välja pakuti ning mis on iga lahenduse positiivsed ja negatiivsed küljed!" Maksejõuetuse hüvitise maksmise eesmärk on hüvitada töötajale tööandja maksejõuetuse tõttu saamata jäänud töötasu, puhkusetasu ja hüvitised, mis on ette nähtud töölepingu seaduses. Tööandja maksejõuetuse riski katmisel on tegemist tööandja vastutuskindlustusega, kus töötuskindlustussüsteem võtab osaliselt üle tööandja kohustused ning tema maksejõuetuse korral makstakse töötajale saamata jäänud töötasu, puhkusetasu ja töölepingu lõpetamise hüvitis. Maksejõuetuse riskide maandamiseks maksab tööandja töötuskindlustusmaks, mille määr on sätestatud töötuskindlustuse seaduses. Seega on tööandja makstav töötuskindlustusmaks konkreetselt seostatud ainult tööandja maksejõuetusega pankrotiseaduse tähenduses, mitte muu majandusliku olukorra ettearvamatu halvenemise tingimustega.

Töötuskindlustuse seaduse § 19 kohaselt on tööandja maksejõuetusena käsitatavad tööand-

ja pankroti väljakuulutamise ja pankrotiaval-duse menetlemise lõpetamine pankrotimenet-luse raugemise tõttu. Kehtiva seaduse välja-töötamisel on aluseks võetud Euroopa Nõu-kogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiiv, mille eesmärk oli anda töötajatele minimaalne kaitse tööandja maksevõimetuse korral. Nimetatud direktiiv oli töötuskindlustuse seaduse §-s 19 sätestatud maksejõuetuse mõiste piiritlemise aluseks. Maksejõuetus on defineeritud pank-rotiseaduses. Pankrotiseaduse § 1 lõike 2 ko-haselt on isik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ja see suutma-tus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Siinkohal tuleb rõhutada, et püsiva maksejõuetuse ilmnemisel tuleb käivi-tada pankrotimenetlus.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 36 koha-selt peavad juriidilise isiku juhatuse või seda asendava organi liikmed esitama pankrotiaval-duse, kui on ilmne, et juriidiline isik on püsi-valt maksejõuetu. Samuti sätestab äriseadustik äriühingute puhul kohustuse esitada pankroti-avalduks viivitamatult, kuid mitte hiljem kui 20 päeva möödumisel äriühingu püsiva makse-jõuetuse ilmnemisest. Nimetatud kohustuse eesmärk on tagada, et juriidiline isik ei jätkaks püsivalt maksejõuetuna oma tegevust. Seejuu-res on pankrotiavalduks esitamise kohustuse täitmata jätmise karistatav ka karistusseadus-tiku alusel.

Eeltoodud sätted peavad tagama, et makse-jõuetud juriidilised isikud ei tegutseks, ning püsiva maksejõuetuse korral on juhatuse liik-metel kohustus esitada viivitamatult pankroti-avalduks. Nimetatud sätete tulemuslik ja tõhus rakendamine peab tagama töötaja õiguse saada tööandja maksejõuetuse hüvitist töötuskindlus-tuse seaduse alusel. Samas me mööname, et on probleeme, mis takistavad nende sätete tõhusat toimimist.

Sotsiaalministeerium ja Justiitsministeerium arutasid võimalust sätestada ka kindlustusseaduses tööandja maksejõuetuse mõiste, et teha inimestele hüvitise taotlemine lihtsamaks. Maksejõuetuse mõiste laiendamine ja sisulise hinnangu andmine maksejõuetusele muudes seadustes või institutsioonides võib aga prakti-kas tekitada segadust ning põhjustada hüvitise taotlemise kuritarvitamist. Sotsiaalministeerium tegi Justiitsministeeriumile ettepaneku kaaluda võimalust vabastada töötajad ajutise

halduri tasu ja kulutuste jaoks vajaliku depoi-siidi maksmisest ning tagada seejärel isikutele võimalus taotleda töötuskindlustushüvitist. Justiitsministeerium edastas 31. oktoobril 2013. aastal Sotsiaalministeeriumile e-kirja, milles toetab töötajate vabastamist ajutise hal-duri tasu ja kulutuste katteks ette nähtud depoi-siidi maksmise kohustusest. Kuid tol hetkel ta seadusmuudatuse tähtaega ei täpsustanud. Sel-lise lahenduse korral tasutakse deposiit riikli-kest vahenditest ning muudatusettepanek va-bastab majanduslikult vähekindlustatud isikud pankrotimenetluse kuludest, sh halduri tasu ja deposiidi maksmisest.

Kolmas küsimus: "Millal on oodata eelnõu, mis kaotaks ära seaduselünga ja tagaks põhi-seadusest tuleneva isiku õiguse saada töö-tuskindlustushüvitist? Siinkohal tuleb silmas pidada, et nii nagu õiguskantsler möönis, võib eespool kirjeldatud rikkumine kaasa tuua ka töötaja teiste subjektiivsete õiguste rikkumise." 7. mail s.a saime Justiitsministeeriumilt info, mille järgi muudatuse eelnõu plaanitakse saata kooskõlastamisele tänavu juunis. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ministrile on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Küsimusi siiski on, palun vabandust! Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja, palun vabandust hiline-mise pärast! Hea minister! Teatavasti on sea-dusandja seadnud piirid, mille ulatuses pank-rotihüvitist välja makstakse. Pankrotihüvitise suurus ei sõltu küll töötuskindlustusstaažist, kuid see suurus on piiratud. Ja ma olen tähel-danud seda, et väga paljudel juhtudel töötajad krediteerivad oma tööjõuga, oma töötamisega liiga pika aja jooksul tööandjat, lootes, et töö-tuskindlustuskassa kõik need maksmata palgad välja maksab. Kas sinu meelest võiks selliste probleemide ennetamisel olla kasu eelkõige teavitustöö tegemisest?

Urmas Kruuse

Jah, austatud küsija, teavitustöö on sellistel puhkudel kindlasti vajalik ja kasulik. Me pea-me tõepoolest möönma, et töötajad on aeg-ajalt liiga sinisilmsed ja aitavad tegelikult nii-sugusele negatiivsele majanduslikule situat-sioonile kaasa, olles pärast ise hädas. Kuigi me

teame, et seaduse järgi on kohustus teavitada maksejõuetusest, mis on pidev ega ole otseselt sõltuv ühest või teisest majanduskeskkonnast. Nii et ma ühinen küsija arvamusega.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi ei ole. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

4. Arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 400)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Yana Toomi, Mailis Repsi, Tarmo Tamme, Priit Toobali ja Lauri Laasi 14. aprillil esitatud arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 400). Arupärimine on esitatud minister Urmas Kruusele. Palun arupärimist tutvustama Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Oleme esitanud samasisulise arupärimise mõlemale Sotsiaalministeeriumi ministri-le, sest 14. aprillil, kui me arupärimise üle andsime, oli selge, et ministrite vastutusala jookseb täpselt pooleks, kui teema on väikelaste tervisekontroll.

11. märtsil s.a hääletas Riigikogu enamus menetlusest välja Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu, mille sisu oli teha valitsusele ettepanek tegelda olukorraga, kus vanemad jätvavad väikelapse hooletusse ja sellele ei pööra tähelepanu ka meditsiinitöötajad. Eestis on üha sagedasem selline probleem, et vastsündinud lapsed jäävad ilma korralikust vanemlikust hoolitsusest. Lapsed on jäetud hooletusse, nad on sunnitud kannatama tühja kõhtu ning taluma väärkohtlemist. Väikelaste tervisekontrolli süsteemi probleemsus seisneb asjaolus, et perearstidel on küll kohustus lapsi jälgida, kuid vanematel ei ole kohustust lapsi arsti juurde viia. Terviseameti hinnangul esineb olukordi, kus vastsündinu ei ole kuude viisi mitte ühegi perearsti nimistus. Seetõttu on vastutus väikelapse tervisekontrolli läbiviimise eest kindlaks määramata. Ka perearstide endi hinnangul on Eestis küllalt väikelapsi, kelle tervisest ja arengust neil ülevaade puudub. Keskerakonna ettepanek oli siduda vanemahüvitise

saamine sellega, kuidas lapsevanem oma lapse tervise eest hoolitseb. Korralikud lapsevanemad teevad seda niikuinii ja neile ei tekiks mingit lisakoormust, aga see meede aitaks hoolt kanda ka nende laste tervise eest, kelle vanemad seda võib-olla ei tee.

Sellest tulenevalt on meil minister Kruusele neli küsimust, mida ma aja kokkuhoiu mõttes ei hakka ette lugema. Ma usun, et minister loeb need ette ja annab ka vastused. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Arupärimisele tuleb vastama minister Urmas Kruuse.

Urmas Kruuse

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Lähen kohe küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Terviseamet on väikelaste tervisekontrolli tagamise ühe võimaliku lahendusena välja pakkunud, et vastsündinu võetakse automaatselt arvele selle perearsti nimistusse, kuhu seni kuulus lapse ema. Kas Te pooldate Terviseameti ideed ja leiate, et see lahendab väikelaste tervisekontrolliga seonduvad probleemid?" Ma leian, et vastsündinu tervisekontrolliga seonduvalt on kõige olulisem teha seda õigeaegselt, mille eelduseks on info liikumine tervishoiuasutuste ja perearsti vahel. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 8 lõike 3 alusel on igal Eesti kodanikul ja elamisloa alusel Eestis viibival välismaalasel õigus valida perearst. Sama paragrahvi lõike 4³ alusel saab ka Terviseamet mitteregistreerunud isiku perearsti nimistusse määrata. Nende sätete alusel määratakse perearsti nimistusse ka vastsündinud ja imikud. Praegu on perearsti nimistusse võtmiseks oluline vastsündinu vanemate taht avaldus. Seega eeldab kehtiv süsteem vanemate initsiatiivi või Terviseameti sekkumist. Enamik vanemaid valibki ise lapsele perearsti, kelleks sageli on vanema enda perearst.

Väljatöötamisel on võimalus, et ema saab juba sünnitusmajas oma vastsündinud lapsele perearsti valida. Me toetame lahendust, et info liiguks tervise infosüsteemi kaudu kiiresti sünnitusmajast perearsti töölauale, ning töötamegi selle rakenduse suunas. Seaduste muutmisest ja tehnilistest võimalustest olulisem on aga probleemide varajane märkamine ja vajaduse korral sekkumine. Pereõe ja perearsti läbiviidava tervisekontrolli esmane eesmärk ongi

peale tervise seisundi hindamise nõustada ja toetada lapse perekonda, märgata kitsaskohti ning neile asjakohaselt reageerida.

Teine küsimus: "Kuidas on Teie hinnangul võimalik kehtiva süsteemi raames tagada tõhus järelevalve ja efektiivne sekkumine väikelapsi puudutavates terviseküsimustes?" Terviseamet tegi eelmisel aastal aktiivset koostööd nende lapsevanematega, kes ei olnud oma vastündinud lapsele perearsti valinud, otsis vastündinule perearsti ja määras ta siis vastavasse nimistusse. Sellisel juhul võib vastündinu esimene tervisekontroll aga toimuda natukene hiljem, kui me seda ideaalpildis soovime. Probleeme tekitab eelkõige olukord, kus vanemad kas teadmatusest või hoolimatuses ei vali lapsele perearsti. Selgelt probleemsetel juhtudel sekkutakse juba sünnitusosakonnas ning haigla sotsiaaltöötaja võtab ühendust elukohajärgse omavalitsuse sotsiaaltöötajaga, kes võtab juhtumi jälgimise alla ning teeb perearstiga koostööd. Perearstil on tööjuhendi määrase järgi kohustus regulaarselt laste tervist kontrollida ning vajaduse korral teha koostööd sotsiaaltöötajaga ehk kohustus teavitada kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajat muret tekitavatest asjaoludest. Laste heaolu tagamise seisukohast on oluline rahuldada nii väikelapse enda vajadusi kui ka suunata ning juhendada vanemaid.

Kolmas küsimus: "Ka Eesti Perearstide Selts on välja pakkunud mõtte, et riiklikke ja kohalikke toetuseid saaksid vaid need vanemad, kes käivad lapsega regulaarselt arstlikus kontrollis. Kas Te toetate kohalike ja riiklike toetuste sidumist lapse arstlikus kontrollis käimisega?" Lastega perearsti juures käimist tuleb mitmesuguste meetmetega igati soodustada, et seeläbi ennetada või varakult avastada laste terviseprobleeme, sõltuvalt sellest, kui hoolestusse on laps jäetud, ning vajaduse korral tuleks kindlasti informeerida kohaliku omavalitsuse sotsiaal- või lastekaitsetöötajat. Toetuse sidumine arstlikus kontrollis käimisega oleks eelkõige motiveeriv meede, kuid toetuseta jätmine oleks paraku pigem tagantjärele karistamine. Seetõttu oleme seisukohal, et enne kui võtta kasutusele sanktsioneerivad meetmed, tuleks läbi kaaluda teised, oma sisult pigem ennetavad ja toetavad võimalused. Arvestama peab ilmselt ka seda, et kui perel on niigi raskusi toimetulekuga, siis peretoetuste ja

hüvitiste maksmise peatamine halvendab lapse olukorda kindlasti veelgi. Ma arvan, et riigi eesmärk peaks olema positiivsete meetmetega abistada perel last kasvatada ja tema eest hoolitseda, mitte rõhuda karistamisele.

Neljas küsimus: "Milliseid meetmeid plaanite Sotsiaalministeeriumis välja töötada ning rakendada selleks, et igale väikelapsele oleks tagatud õigeaegne tervisekontroll? Kas üheks võimalikuks meetmeks võiks olla Keskerakonna fraktsiooni poolt välja pakutud vanemahüvitise sidumine lapse arstlikus kontrollis käimisega?" Ma arvan, et praeguse süsteemi edasisel täiendamisel on kõige olulisem see, et perearstid saaksid võimalikult operatiivset infot kõigi vastündinute kohta. Siis nad saaksid tõepoolest maksimaalselt täita oma ülesandeid lapse tervise kaitsel, sh vajaduse korral teha koostööd kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajaga. Laste tervisekontrolli teema on igal juhul väga oluline, kuid laste tervikliku heaolu seisukohast tuleks seda käsitleda osana laiemast, nn varase sekkumise süsteemist. Uue, praegu kooskõlastusringil oleva lastekaitseaduse eesmärk ongi just laste huvide kaitsmine. Olulist rõhku on pandud ka riskide ennetamisele, varasele sekkumisele, abivajavate laste võimalikult kiirele ja efektiivsele abistamisele, kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöö toetamisele ning valdkonnaülelele lastekaitsetööle. Me teame, et lastekaitsetöötajaid ei ole mitte kõigis omavalitsustes ja see töö on suhteliselt ebahühtlane. Sotsiaalministeeriumis on praegu koostamisel ka peretoetuste ja teenuste roheline raamat ning laste vaimse tervise ja varase sekkumise alane kontseptsioon. See kõik koos peaks tõhustama just seda valdkonda, mida head arupärijad on puudutanud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ministrile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Te mainisite, et Eestis sõltub väikelapse perearsti nimistusse saamine tema vanema tahteavaldusest. Kui vanemalt seda avaldust ei tule, siis hakkab miljalgi tegutsema Terviseamet, kes võtab ühendust kohaliku sotsiaaltöötajaga. Oma vastuses mainisite ka, et sel juhul lapse saamine arsti

hoole alla paraku viibib. Kui palju see aega võtab? Millal Terviseamet avastab, et laps ei ole perearsti nimistus, ja kui vanalt laps lõpuks pärast sünnitusmaja esmakordselt arsti juurde jõuab?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame, mitmel korral Terviseamet on sellesse protsessi sekkunud, siis võib öelda, et umbes sajal korral. Keskmist aega on väga keeruline öelda, sest see on alati olnud individuaalne. Aga kui sünnitusmajas määratakse ema järgi lapse elukoht, siis see tähendab tegelikult seda, et ühel hetkel Terviseamet võrdleb registriandmeid ja kontrollib, kas see laps on perearsti nimistus olemas. Kui mitte, käivitub kohe protsess, kus hakatakse selle perekonnaga tegelema, et määrata lapsele perearst.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Mulle näib, et selles suures mängus on kaks poolt: üks pool on kohalikud omavalitsused, teine on Terviseamet. Võib-olla oleks parem, kui selle probleemiga tegeleks üks peremees? Siis teaks, kelle käest küsida, kas kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajalt või perearstide seltsilt.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame Eesti sotsiaalhoolekande süsteemi tervikuna, siis peame tõdema, et efektiivne, tõhus ja eesmärgipärane sotsiaalhoolekanne hõlmabki just eri institutsioonide koostööd. See tähendab seda, et me ei saa ega tohi välistada kohalikke omavalitsusi ja riik peab samamoodi koostöös osalema. Nagu me neid juhtumeid vaadates näeme, on nende puhul sekkunudki mitmelt poolt tulnud märkuste tulemusena. Juhtumid ei ole alati ühte tüüpi, vahel on sünnitusmajas tehtud mingi tähelepanek ja teavitatud sotsiaalametnikku jne. Teiseks peame kindlasti arvestama ka seda, et nii mõnelgi juhul – ja neid juhtusid ei olegi nii vähe – tahavad lapsevanemad teist perearsti, kui neil endal on. Osaliselt on see tingitud võib-olla sellest, et vaadatakse, kas perearstil on pediatri taust. Vabadus valida perearsti peab kindlasti kodanikul olema, ka

siis, kui ta teeb neid toiminguid oma alaealise lapse eest.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Soomes näiteks on sünnitoetus ja universaalsed lapse-toetused seotud laste sünnieelse kontrolliga. Mis te arvate, kas see on ratsionaalne, kas see on hea või on see vabaduse piiramine?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma olen kindlasti nõus sellega, et me kõik peame muretsema laste pärast, kes ise enda eest seista ei saa. Seda, millised on ühe või teise riigi seadused, mõjutavad ühelt poolt tõepoolest ka maailma praktika ja kogemused, aga ennekõike peab nende aluseks olema konkreetse riigi kogukonna, selle inimeste kokkulepe. Ja kui seadusandja tasemel peetakse diskussiooni, siis seal lepitaksegi kokku, millist mudelit konkreetselt Eesti Vabariigis rakendada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, minister! Rohkem küsimusi ei ole, võite puldist lahkuda. Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi ei ole. See päevakorrapunkt on ammendatud.

5. Arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 399)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Yana Toomi, Mailis Repsi, Tarmo Tamme, Priit Toobali ja Lauri Laasi 14. aprillil esitatud arupärimine väikelaste tervisekontrolli kohta (nr 399), mis on esitatud sotsiaalminister Helmen Kütile. Arupärijate nimel võtab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ka see arupärimine puudutab neid väikelapsi, kes on jäänud ilma perearsti järelevaleta. See arupärimine on esitatud sotsiaalminister Helmen Kütile ka seetõttu, et kui kaks kuud tagasi kõnealust teemat siin Riigikogu saalis arutati, siis oli Helmen Kütt üks vähe-

seid Riigikogu liikmeid (kokku oli neid 33), kes toetas Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut siduda vanematoetus väikelapse tervisekontrolliga. See ettepanek ei ole jalgratta leiutamine. Euroopas ja ka mitmel pool mujal maailmas seotakse lastetoetuse saamine vastündinu meditsiinilise kontrolliga. Näiteks Prantsusmaal nõutakse, et vastündinut tuleb meditsiiniliselt kontrollida esimesel nädalal peale tema sünni, seejärel kontrollitakse last üheksandal elunädalal ja ka kaheaastaseks saamisel. Kui need arstil käigud on tehtud, siis võimaldab kontrolli alusel antav tõend ka lastetoetust saada. Samasuguseid tingimuslikke lastetoetusi on veel mitmel pool, näiteks Saksamaal. Niisiis me teame, et kaks kuud tagasi Helmen Kütt toetas seda ettepanekut opositsioonipingilt hääletades. Nüüd on selle ettepaneku toetamine juba ministri pädevuses. Seetõttu saigi arupärimine üle antud ja ma olen juba ette tänulik vastuste eest.

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab sotsiaalminister Helmen Kütt.

Helmen Kütt

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed, kõigepealt ma väga tänan selle arupärimise eest! Minu meelest laste, sh väikelaste tervise teemadel peabki rääkima palju ja kogu aeg, sest probleem on tõsine. Selle tõttu loen ka küsimused uuesti ette. Kuna meile olid esitatud täpselt ühtmoodi küsimused, siis palun juba ette vabandust, et ka mõned vastused on sarnased, aga kindlasti annan lisaks tervise- ja tööministri härra Urmas Kruuse räägitule juurde ka sellist sotsiaalset vaadet.

Esimene küsimus: "Terviseamet on väikelaste tervisekontrolli tagamise ühe võimaliku lahendusena välja pakkunud, et vastündinu võetakse automaatselt arvele selle perearsti nimistusse, kuhu seni kuulus lapse ema. Kas Te pooldate Terviseameti ideed ja leiate, et see lahendab väikelaste tervisekontrolliga seonduvad probleemid?" Nagu minu hea kolleeg juba eespool mainis, eeldab praegu kehtiv süsteem tõepoolest, et vastündinu vanemad teevad avalduse lapse kandmiseks perearsti nimistusse. Ka sellest oli juttu, et väljatöötamisel on lahendus, mille kohaselt ema saab juba sünni-

tusmajas oma vastündinud lapsele perearsti valida. Tegelikult me toetame väga seda lähendust, et info liigub tervise infosüsteemi kaudu sünnitusmajast kiiresti perearstile ja sealt juba edasi rakendamise suunas.

Ma tahan veel puudutada seda teemat, et sotsiaalkomisjonile esitati just siis, kui Keskerakonna fraktsioon algatas seadusmuudatuse, 30. jaanuari 2014. aasta seisuga materjalid seletuskirja juurde. Seal on ka välja toodud, et üks võimalus oleks kehtestada samamoodi nagu mõnes teiseski riigis nõue, et vanem ei saa enne sünnitusmajast lahkuda, ei saa tõendit, mille alusel sünni registreerida ja toetusi taotleda, kui on olemas info lapse perearsti kohta. Tihti peale on sünnitusmajades juba enne lapse sünni ka teave sünnitaja riskigrupi kuulumise ning võimaluse kohta saada nõu haigla sotsiaaltöötajalt, samuti võib vajaduse korral pöörduda kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja poole. Kui perearstil on info tema nimistusse kuuluvatest lastest, siis on tal võimalik reageerida teinekord isegi enne seda, kui laps on arstlikku kontrolli jõudnud. Nii et seda uut korda välja töötades liigutakse kindlasti sinna poole, et selline info oleks olemas. Seaduste muutmise ja tehnilistest võimalustest olulisem ongi just nimelt see varajane sekkumine ja märkamine, et ükski laps ei jääks tähelepanuta ja saaks abi enne, kui olukord on juba halvaks muutunud.

Teine küsimus: "Kuidas on Teie hinnangul võimalik kehtiva süsteemi raames tagada tõhus järelevalve ja efektiivne sekkumine väikelapsi puudutavates terviseküsimustes?" Terviseamet on tõepoolest rohkem kui sajal korral pidanud sekkuma ja otsima üles need vanemad, kes ei ole oma last õigel ajal registreerisse kandnud. Kuna info pole seetõttu perearstini jõudnud, siis on jäänud täitmata kuni 18-aastaste laste tervisekontrolli juhendist tulenevad nõuded, mida peab tegema esimesel nädalal, mida teisel nädalal, milliseid uuringuid ja kontrole – see 2009. aastal kinnitatud juhend on päris mahukas ja põhjalik materjal. Praegu ongi nii, et kui vanemad kas teadmatuses või hoolimatuses ei vali lapsele perearsti, siis tuleb haigla sotsiaaltöötajal ja sünnitusosakonnal jagada infot ka omavalitsuse sotsiaaltöötajaga. Väikeses omavalitsuses see ei olegi tegelikult probleem. Ma tahan väga tunnustada neid omavalitsusi, kes on sidunud näiteks sünnitoe-

tuse maksmise teatud tingimustega, sh ka arsti juures kontrollis käimisega. Selliseid omavalitsusi Eestis on, näiteks Tallinn ja mitmed teisedki. Ema rasedusaegne jälgimine on samuti väikelapse tervise huvides ja omavalitsus saab sellesse juba enne lapse sünni panustada.

Kolmas küsimus: "Ka Eesti Perearstide Selts on välja pakkunud mõtte, et riiklike ja kohalikke toetuseid saaksid vaid need vanemad, kes käivad lapsega regulaarselt arstlikus kontrollis. Kas Te toetate kohalike ja riiklike toetuste sidumist lapse arstlikus kontrollis käimisega?" Siin on tõepoolest pakutud mitmesuguseid meetmeid ja leitud, et laste parema tervise ja perede parema toimetuleku seisukohast on perearsti olemasolu äärmiselt oluline lüli, see aitab laste terviseprobleeme varakult märgata ja haigusi ära hoida. Kui aga toetus rangelt sellega siduda, siis jääb see tihtipeale küll vaid karistavaks meetmeks. Ma võin aga öelda, et meil on praegu väljatöötamisel lastekaitseeadus, kus kindlasti arvestatakse nii peretoetuste ja teenuste rohelist raamatut kui ka varase sekkumise kontseptsiooni, mille valmimise lõpptähtaeg on 2015. aasta neljas kvartal. Eesmärk on analüüsida tervishoiusüsteemi ja näiteks ka pereõdede kodukülastuste võimalusi, et toetada lastega peresid. Minu meelest väärrib Keskerakonna ettepanek just nimelt siin väga tõsist kaalumist ja analüüsi. Mina isiklikult arvan, et see on üks võimalus, kuidas lapsi ja nende tervist saaks juba varajases east alates jälgida.

Ma loodan väga, et kõik need variandid ja võimalused leiavad tõsist kaalumist vaimse tervise ja varase sekkumise alases kontseptsioonis, mille väljatöötamise lõpptähtaeg on, nagu öeldud, 2015. aasta neljas kvartal. Tegelikult on see osaliselt ka vastus neljandale küsimusele, kas Keskerakonna fraktsiooni pakutud vanemahüvitise sidumine lapse arstlikus kontrollis käimisega võiks olla üks meede. Küsimus on lihtsalt selles, kas just vanemahüvitis, mis kindlasti küll motiveerib lastevanemaid rahalistest kaalutlustest lähtudes, sobib kõnealuse meetme iseloomu ja eesmärki silmas pidades kõige paremini. Vanemahüvitise maksmise eesmärk on toetada vanemate töö- ja pereelu ühitamist, mistõttu pakutud seos ei ole päris kooskõlas hüvitise eesmärgiga, aga ma leian, et ühe variandina oleks see siiski mõeldav. Nii et seda ettepanekut kindlas-

ti analüüsitakse ja sotsiaalministrina ma toetan neid analüüse, et saada selgust, mis oleks parim lahendus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused sotsiaalministrile. Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Kuna arupärimine on sama mis eelmine, ja nii nagu proua minister ütles, on ka vastused samad, siis ma arvan, et on täiesti õigustatud esitada proua ministrile sama küsimus, mille ma esitasin härra ministrile. Nimelt küsimus selle kohta, et soomlastel on toetus seotud laste sünnieelse kontrolliga. Kuidas te arvate, kas nemad on sotsialismusele lähemal kui meie ja kas meie teie targal juhtimisel liigume ka selles suunas või me liigume oma suures vabadustahtes ikkagi sinna, kus on igäühe oma asi – tahad, ela, tahad, sure?

Helmen Kütt

Aitäh, hea küsija! Minu ja eelkõneleja vastused päris samad, identsed selles mõttes ei olnud, et mina laiendasin neid sotsiaalse poole osas. Ma pean ütlema, et minule Soome mudel meeldib, aga see meeldib isiklikult mulle. Kas Eesti riik peaks sama mudeli üle võtma? Soomes on väga palju teisigi meie omadest erinevaid toetusi ja süsteeme, nii et see on kaalumise ja analüüsi koht. Aga paljus me ju võtame eeskujuga teistest riikidest, miks siis mitte ka seda lahendust analüüsida ja ühe võimalusena aluseks võtta. Nii nagu oli juttu, peab 2015. aasta neljandaks kvartaliks valmima kontseptsioon. Igal juhul väärrib see ettepanek tõsist kaalumist.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te kommenteerisite Keskerakonna ettepanekut siduda vanemapalk lapse tervisekontrollis käimisega kahes vastuses eri moodi. Esimene kord te nimetasite seda karistamiseks, et hooletud vanemad jäävad rahast ilma. Teisel korral, viimases vastuses ütlesite, et see oleks motiveeriv pakett, et see motiveeriks hooletuid vanemaid

oma lapsega arsti juures käima, sest siis saab toetust. Ma ise olen ka pigem seda meelt, et Tallinna linn, kes on arsti juures käimise sidunud sünnitoetusega, on kindlasti mõelnud seda motiveeriva meetmena. Tallinna abilinnapea on professionaalne lastearst ja kindlasti ei soovi ta karistamisega väikelapsi halvemasse olukorda panna. Täpsustav küsimus: kumb see siis teie arusaama järgi on, kas see on ilmselgelt karistamine või koostöös sotsiaaltöötajatega pigem ikkagi motiveeriks hooletuid lapsevanemaid arsti juurde minema?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Mina mõtlesin karistamise all seda, et kui toetus jääb saamata, siis see tähendab perele ühel perioodil majanduslikult rasket seisu, tähendab seda, et laual ei pruugi ka toitu olla. Mis puudutab seda, et siduda toetuse maksmine teatud tingimustega, tehes seejuures koostööd ka sotsiaaltöötajatega, aidata vanematel aru saada sellise asja mõttest ja teavitada, siis see väärrib kahtlemata arutamist. Karistuse all ma mõtlesin eelkõige aga seda, et kui toetus ära jääb, siis võib ka tühi köht majas olla.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Meie pakutud vanemahüvitise sidumine lapse arstlikus kontrollis käimisega nõuab teiepoolset analüüsi ja ma saan aru, et see analüüs saab valmis alles 2015. aasta neljandas kvartalis. Mida te nii kaua analüüsite, milles on probleem?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Vastus on see, et praegu on Sotsiaalministeeriumis koostamisel peretoetuste ja teenuste roheline raamat, mis valmib juba 2014. aasta kolmandas kvartalis. Aga veel on koostamisel laste vaimse tervise ja varase sekkumise alane kontseptsioon, mille tähtaeg on 2015. aasta neljas kvartal. Need asjad on tegemisel, nendega on tegeldud juba enne minu ametisse asumist. Uskuge, paljude otsuste langetamisel on siiski vaja analüüsida ja saada neile, ütleme siis, akadeemiline või

teaduslik alus. Enne, kui otsused vastu võtta, on siiski vaja analüüsi.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ütlesite, et Keskerakonna ettepanek on ainult üks võimalus. Mina tahaksin teada, mida siis veel võiks pakkuda, et meie lapsevanemad ei unustaks oma lapsi arstlikku kontrolli viia.

Helmen Kütt

Neid võimalusi on ka tutvustatud. Oma valitsused on esitanud mõned mõtted, mis on seotud näiteks ühise andmebaasiga. Konkreetset Viljandi linnas oli selle nimeks Villast ehk "Viljandi last", mis hõlmas perearste, sotsiaaltöötajaid ja ka politseinikke, sest mõeldud oli ka vanemate laste peale. Iga liigutus, mis seal tehti, oli nendele, kellel oli õigus sellesse andmebaasi minna, näha. Aga sellist süsteemi on võimalik rakendada ainult juhul, kui vanem annab selleks kirjaliku nõusoleku, ja tihtipeale vanemad seda nõusolekut ei andnud. Nii et ma pean kurvastusega ütleva, et Viljandis see süsteem ennast ei õigustanud. Me panustasime palju, sest olime ka näinud, et tihtipeale jõuab laste mure sotsiaaltöötajate kaudu perearstideni siis, kui on juba hilja. Nii et võimalusi, mida arutada, on mitmesuguseid, ja üks variant oleks siiski ka ühine andmebaas.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, sotsiaalminister Helmen Kütt! Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi ei ole. See arupärimine on käsitletud.

6. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi-poolse rahalise toetuse kohta juhendamaterjalile "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajale" (nr 403)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine punkt on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Eldar Efendijevi, Valeri Korbi, Urbo Vaarmanni, Viktor Vassiljevi ja Vladimir Velmani 23. aprillil 2014 esitatud arupärimine

Sotsiaalministeeriumi-poolse rahalise toetuse kohta juhendmaterjalile "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajale" (nr 403). Palun arupärimist tutvustama Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid! Me oleme, jah, esitanud sotsiaalministrile arupärimise juhendi "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajale" kohta, mille tellis Sotsiaalministeerium MTÜ-lt Perede ja Laste Nõuandekeskus ja mille väljaandmist toetati 25 000 euroga. Aga sõltumatud eksperdid ütlevad, et see juhend ei kõlba mitte kuskile. Öeldakse, et seal on valed skaalad ja väärad küsimustikud, et rikutud on autoriõigust, rikutud on psühhomeetria ja diagnostiliste hinnangute andmise reegleid, eetikanorme ja tavasid – nii väidavad sõltumatud eksperdid. Peale selle on eiratud lepingutingimusi tegevuse rahastamise, juhendmaterjali sisu ja mahu ning järelevalvemenetluse toimingute osas.

Me oleme esitanud sotsiaalministrile neli küsimust, mis on küllaltki lihtsad ja ka väga lihtsalt kirja pandud. Esimene küsimus: kui pidi trükitama 200 eksemplari, aga pole mitte ühtegi trükist, materjal on ainult netist kättesaadav, kui koolitusi on korraldatud väiksemas mahus, kui oli kokku lepitud, ja kui projekti kulud ei vasta kokkulepitule, kas siis lepingut on rikutud või ei ole rikutud? Selline lihtne küsimus. Teine küsimus on selle kohta, et Sotsiaalministeerium otsustas kõnealuse MTÜ tegevuse põhjalikumaks kontrollimiseks läbi viia auditi. Audit pidi olema lõpetatud 2014. aasta esimeses kvartalis. Esimene kvartal on läbi, aga me pole mitte midagi kuulnud, nii et tahaksime teada läbiviidud auditi tulemusi. Kolmas küsimus. Sõltumatud eksperdid räägivad, et töös on sisulisi puudusi ja ebaprofessionaalsust, et see juhendmaterjal ei kõlba kasutamiseks. Meie küsimus on, et mis sellest juhendmaterjalist saab. Asi on valmis tehtud, raha on selle eest makstud rohkem, kui oleks pidanud. Kas seda juhendit jäädakse kasutama viigasena, nagu ta on, või mis sellest saab? Neljas küsimus. Kui eelmisele kolmele küsimusele vastatakse, et MTÜ ikka ei teinud oma tööd nii, kuidas ta pidi tegema, kas siis järgnevad sellele ka mingisugused Sotsiaalministeeriumi sanktsioonid? Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimine on esitatud sotsiaalminister Helmen Kütile. Palun!

Helmen Kütt

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed, tänan teid esitatud arupärimise eest! Sellesisuline arupärimine on jõudnud Sotsiaalministeeriumi mitmel korral: 17. mail 2013, 26. juunil 2013, 2. septembril 2013 ja viimati siis 25. aprillil 2014 – see on see, millele ma nüüd vastama hakkam. Ma pean ütleva, et asudes Sotsiaalministeeriumisse tööle, tundsin ma tõepoolest kohe huvi selle küsimuse vastu, kuna ma olen Riigikogu saalis kuulnud eri ministritelt erinevaid vastuseid. Annan teile nüüd ülevaate sellest, mis on tehtud ja mis edasi on tulemas. Ma kohtusin isiklikult Marika Ratnikuga, kes on Perede ja Laste Nõuandekeskuse üks projekti taotlejaid ja ühtlasi selle töö teostaja. Kohtusin ka auditi osakonnaga, kus on meil küll tööl uus inimene, ja palusin ennast nende teemadega kursis hoida.

Nüüd siis vastused. Vastab tõele, et MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskus on Sotsiaalministeeriumi lepinguperioodil informeerinud asjaolust, et juhendmaterjali või käsiraamatu maht muutub, ning eeldades, et materjali tuleb edaspidi täiendada, loobutakse selle trükkimisest. Stenogrammi huvides ütlen, et see eraldis tehti 2012. aastal. Perede ja Laste Nõuandekeskuse sõnul olid muudatused käsiraamatu mahus seotud järgmiste teemakäsitlustega: lastekaitsetöö väärtusbaas ning üldised põhimõttelised suundumused ja hoiakud lastekaitsetöö raamistikuna, toimetulek rollikonfliktidega (lastekaitsetöötaja kui pere toetaja *versus* lapse perest äravõtja), lastekaitsetöötaja isik, motivatsioon, kus ja millises situatsioonis abi otsida. Eelkõige olid põhjuseks valdkondlikud muudatused ning teatud osade kirjutamiseks ei leitud ka pädevaid spetsialiste. See, et muudatused ei olnud korrektselt fikseeritud ega taotlust lepinguliselt muudetud, on Sotsiaalministeeriumi tegemata jätmise ja on kindlasti viga.

Koolituste korraldamise aja ja osalejate arvu muutus oli Perede ja Laste Nõuandekeskuse sõnul tingitud asjaolust, et koolitustel sai osaleda prognoositust vähem lastekaitsetöötajaid. Nende selgituse kohaselt osales aga koo-

litustel sedavõrd rohkem kohtunikke ja muud kohtupersonali.

Sotsiaalministeeriumi siseauditi osakond viis läbi erakorralise auditi "Eraldiste kasutamine MTÜ-s Perede ja Laste Nõuandekeskus". Audititoimingute tulemusel jõudis audiitor järeldusele, et projektide raames tehtu vastab küll lepingutele ja enamik tegevusi on läbi viidud õigel ajal, kuid tõi ühtlasi välja selle, et muudatused, mida töö tegija taotles, olid kooskõlastatud suuliselt ja ei olnud korrektselt lepinguga vormistatud. Audit tõi välja ka puudused ministeeriumi tegevuses: parandamist vajab järelevalve lepingute täitmise üle. Ministeeriumis on hakatud koostama abinõude plaani kõigi nende nõrkuste kõrvaldamiseks, et sellisesse olukorda ei peaks sattuma enam ükski sotsiaalminister ega ka need inimesed, kes selle töö tulemit vajavad. Nagu öeldud, kuna lepingu muudatused jäeti fikseerimata, siis on ka see auditis puudusena välja toodud. Audiitor on esitanud tegelikult auditi projekti ja seda ei ole veel tutvustatud ei juhtkonnale ega ametile, lastekaitseosakonnale, kes saab kirja panna oma vastulaused või selgitused. Praegune seis on selline, et amet on oma vastulaused kirja pannud. Järgmisel nädalal peaks seda projekti tutvustatama juhtkonnale. Mina lugesin need materjalid läbi seoses arupärimisega, et oskaksin teile vastata.

Kolmas küsimus on selle kohta, et sõltumatu eksperdid on osutanud tähelepanu juhendamaterjali sisulistele puudustele ja peavad seda ebaprofessionaalseks. Ma tahan selgituseks öelda, et Sotsiaalministeerium kindlasti ei tellinud seda tööd MTÜ-lt Perede ja Laste Nõuandekeskus, vaid eraldis, mis oli 25 000 eurot, oli tegevustoetus. Lapse heaolu hindamise juhend ja lastekaitsete käsiraamat on koostatud ja need on tegelikult soovituslikud, mitte kohustuslikud töövahendid. Lisaks tuleb täpsustada, et ülikoolide kriitika on puudutanud eelkõige just lapse heaolu hindamise juhendit, mitte käsiraamatut. Käsiraamatu osas ei ole pretensioone olnud, küll aga heaolu hindamise juhendi kohta. Lisan kohe ka seda, et ei saa öelda, et Sotsiaalministeerium omalt poolt kõnealust hindamisjuhendit lastekaitsetöötajatele soovitab, see on vaba kasutusega. Abimaterjale konkreetsete juhtumite lahendamiseks meil tegelikult lastekaitsetöötajatele ei ole. Kui keegi seda juhendit kasutab, siis ei tee see lastele

midagi halba, aga nii nagu enne öeldud, ei ole see kindlasti selline hindamisjuhend, mis oleks kohustuslik, see on üks võimalus. Juhend on Perede ja Laste Nõuandekeskuse kodulehel ja ma tean omavalitsusi, kes seda kasutavad ja on abi saanud. Me oleme teinud nii auditi kui ka selle materjali põhjal järelduse, et eraldiste tegemisel tuleb kontrollida kvaliteeti ja ekspertide arvamusi aluseks võttes vajaduse korral raha tagasi nõuda.

Vastuseks viimasele küsimusele ütlen, et kui me oleme kõik punktid majasisesest korrast tulenevalt läbi vaadanud ning auditi kinnitanud, siis on võimalik anda kommentaare, kas ja milliseid sanktsioone on meil kavas Perede ja Laste Nõuandekeskuse vastu rakendada. Võin öelda seda, et raha eraldamine peab olema väga selge ja läbinähtav, arusaadav ja üheselt mõistetav, lepingupartnerid peavad vahepealsed kokkulepped fikseerima ning vajaduse korral summad üle vaatama. Kui midagi tehakse vähem, siis järelikult kulub ka raha vähem. Audit ongi võtnud ette eraldised üldse laiemana teemana, et selliseid olukordi edaspidi enam ei tuleks. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ma ikkagi ei saanud lõplikult aru. Te rääkisite sellest, et leping ei olnud korrektselt vormistatud, ja pärast rääkisite, et 25 000 eurot oli toetus. Siis tulebki välja, kellele ministeerium on viimastel aastatel niisugused ilusad toetused teinud.

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma rääkisin, et suuliselt oli kokku lepitud, et seda materjali trükki ei anta, see on kättesaadav PDF-failina. Kahjuks ei olnud see vormistatud lepinguna. Rahaeraldise leping oli muidugi vormistatud 25 000 euro peale, aga vahepealsed muudatused, mis puudutasid seda, et materjal ei tule trükisena, olid kooskõlastatud Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonnaga. Need ei olnud kirjalikult vormistatud ja audit juhtis sellele tähelepanu, see vastab tõe.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea proua minister! Kuulates teie vastust jäi mulje, et asi nagu oleks ja nagu ei oleks ka, oli nagu valmis, aga mitte päris nii, nagu pidi olema. Lepingu täitmise suhtes lepiti kokku, et lepingut ei täideta. Selge on niisiis ainult see, et asi on küllaltki segane. Paraku on ka varasematel aegadel juhtunud, et Sotsiaalministeerium tellib või palub teha kas lepingutasu või toetuse või eraldise eest mingi juhendamaterjali, ideelahenduse, mida iganes, ja pärast näidatakse jälle kuninga uusi riideid. Kui teie rätsep oleks teile samasuguse töö teinud, siis oleks pidanud meie istungi ülekannet pärast keskööd näitama. Nüüd on Sotsiaalministeeriumis lausa kaks ministrit. Kas te võtate midagi ette, et tublid ministeeriumiametnikud ei jääks järgmisel korral jälle lolli olukorda, kus neile näidatakse kuninga uusi riideid?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Eks see audit ole ka ju sellepärast läbi viidud, et tulemuste põhjal kogu raha eraldamise süsteem üle vaadata ja selliseid olukordi vältida. Seda, mis on kunagi enne mind tehtud, on mul väga keeruline kommenteerida. Saan tugineda ainult audiitori aktile, mis juhtkonnas kinnitamise järel ka Sotsiaalministeeriumi kodulehel avalikuks saab. Nii nagu ma alguses ütlesin, peab rahadega seonduv olema väga korrektne, täpne, läbinähtav ja ka akadeemiliselt pädev. See ongi see, millega siseauditi osakond proua Pungase juhtimisel väga aktiivselt tegeleb. Kahjuks on eelmine audiitor, kes auditit alustas, töölt lahkunud. Ma soovisin ka temaga kohtuda ja vestelda, et kuulda, milliseid märkusi tal on või mis temal öelda on. Nii et mina saan tegutseda selle nimel, et vältida edaspidi olukordi, kus küsijatele on piinlik vastata ja piinlik on ilmselt ka ametnikel.

Mul ei ole kahjuks lisada siia muud kui seda, et 2012. aastal tehtud eraldise eest tehti teatud tööd ära, teatud materjalid on tõesti PDF-failina saadaval. Ei saa öelda, et ei ole midagi tehtud. Ei saa öelda ka seda, et neid materjale ei oleks kasutatud, lastekaitsetöötajatel on nendest juhtumipõhiste lahenduste

puhul abi olnud. Aga kindlasti ei ole need tehtud selliselt, nagu 25 000 euro eraldamiseks sõlmitud lepingus oli ette nähtud. Kõik vahepealsed muudatused, mis lepiti kokku suuliselt, on jäänud fikseerimata ja see on viga, millele on ka auditis tähelepanu juhitud. Kindlasti ei ole ma sellesama auditiga mitte viimast korda teie ees. Ma arvan, et oluline on asjad selgeks rääkida.

Esimees Eiki Nestor

Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma sain teie vastustest teada, et kõnealune organisatsioon sai 25 000 eurot tegevustoetust, selle eest ei tellitud temalt lapse heaolu hindamise juhendit. Milline pidi olema selle organisatsiooni 2012. aasta tegevus, kellega ta konkureeris selle toetuse nimel ja kas on organisatsioone, kellel selle eraldise tõttu toetus 2012. aastal vähenes?

Helmen Kütt

Aitäh! Täpselt needsamad küsimused esitan mina auditi tegijale ja loodan, et kui me saame järgmisel nädalal auditi juhtkonnas kinnitatud, siis saavad need vastuse. Nagu teiegi ütlesite, on 25 000 eurot väga suur summa, mille eest organisatsioon panustas küll lastekaitsetöösse, aga see ei olnud ju päris see, mis oli kokku lepitud selle toetuse eraldamisel. Seetõttu ongi oluline, et need küsimused saaksid vastuse. Ma arvan, et lähemal ajal tulen ma teile seda auditit tutvustama, või saate tutvuda sellega Sotsiaalministeeriumi kodulehel, ja kui siis on veel küsimusi, tulen jälle vastama. Igal juhul ma tänan teid selle arupärimise eest! Ma olen saalis istunud ja kuulnud, kui eri ministrid on sellel teemal vastanud. Küsimused on olnud erinevad. Tean ka seda, et Marika Ratnik on võtnud ühendust proua Yana Toomiga, kes oli vist esimesena saatnud talle e-kirja. Marika Ratnik on valmis tulema Keskerakonna fraksiooni, et töö tegijana kõigile küsimustele vastata. Minul on täna siin hästi keeruline rohkem kommenteerida. Aga kui audit valmis saab ja on teada ka ameti seisukohad, siis ma usun, et saame kindlasti selguse majja.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, minister! Rohkem küsimusi ei ole. Sellegipoolest küsin, kas avame läbirääkimised. Kas keegi soovib sõna võtta? Ei soovi. Kuues arupärimine on käsitletud.

7. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

On saabunud paras aeg anda haamrilöögiga märku, et võimalik on registreerida end vaba mikrofoniga sõnavõtuks. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma kulutan paar minutit selle jaoks, et anda vastus rahandusminister Jürgen Ligile, kes on viimastel päevadel märgatava koguse sappi ja sülg minu poole tulistanud. Nimelt on rahandusminister veendunud, et Eesti jaoks oli väga kohane ja õige käik anda oma osa Euroopa stabiilsusmehhanismi ja aidata seeläbi garantiiga Kreeka majandust. Kui meenutada, millal Kreeka teema on viimastel päevadel üldse üleväl olnud, siis see oli rahandusministri arvamuseks, kus ta mainis enam-vähem seda, et tema isiklikult on Kreeka taas jalule aidanud. Paraku ei ole see päris nii. Ka kõige konservatiivsematel hinnangutel on meie kohustused Euroopa stabiilsusmehhanismi ees laenugarantiide näol 1,3 miljardit eurot, mis teeb 1000 euro kanti iga Eesti inimese kohta. Stabiilsusmehhanismi puhul jääb Eesti veel aastakümneks Kreeka käekäigu eest vastutama.

Minister Ligi on minu peale solvunud, et ma ei mõista Eesti kohustusi solidaarsuspaketi suhtes. Tõepoolest, Keskerakond oli ainukene erakond, kes ei toetanud Eesti osalemist ESM-is. Aga see oli arutusel ka Riigikohtus, kus 19 riigikohtunikust 9 oli seda meelt, et nii üle jõu käivaid otsuseid ei tohiks Riigikogu häälteenamusega Eesti tänasele, homsele ja ülehomsele valitsusele võtta. Teiseks on ta sol-

vunud seepärast, et ma räägin Euroopa ühtse miinimumpensioni ideest, mis vajaks Euroopas ka solidaarsust. Ainult et Euroopa ühtne miinimumpension peaks hõlmama neid riike, kes on täitnud kõiki reegleid, mida laenuriigid ju täitnud ei ole. Nemad on reeglitest mööda vaadanud. Samas on Eesti ja teised uued Euroopa Liidu riigid täitnud reegleid ning nende koolitatud ja kasvatatud töötajad on kasutanud Euroopa Liidu pakutud tööjõu vaba liikumise võimalust, mis omakorda on meile ja teistele uutele liikmesriikidele maha jätnud tulevikus üle jõu käiva sotsiaalse koormuse.

Seega on arutelu selle üle, et Euroopa võiks oma keskeelarvest kanda ka teatava osa minimaalsest sotsiaaltoetusest või minimaalsest pensionist, igati asjakohane ega ole kuidagi seostatav selle aruteluga, mida peeti ennast lõhki laenanud riikide rahasüsteemi jalulhoidmise üle. Samuti arvan, et rahandusminister võib alati öelda, et eesmärk on kärpida ja makse tõsta, aga riigi ja inimeste huvides on kindlasti see, et Euroopa Liidu üldine heaolu jõuaks ka siia ning seda ei peaks otsima minema nendesse riikidesse, kus makse pole nii palju tõstetud ega nii suures mahus kärpeid tehtud. Nii et edaspidi oleks ilmselt kohasem, kui sellised debatted toimuksid näost näkku, mitte tagaselja söimavas kõneviisis. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Kõik esinejad on rääkinud, istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 17.00.

Istungi kestus 2 tundi.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 20. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu (670 OE) esimene lugemine

2. Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeeringuspannga kontrollkomiteesse" eelnõu (671 OE) esimene lugemine

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarset Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (662 OE) esimene lugemine

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarset Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (665 OE) esimene lugemine

5. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (586 SE) teine lugemine

6. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teise lugemise jätkamine

7. Riigi jäätmekava 2014–2020 arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 15. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tere hommikust, austatud juhataja ja austatud kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni seitsme liikme nimel üle anda arupärimine minister Urmas Kruisele. Teemaks on eriarstiabi kättesaadavus Lõuna-Eestis, eelkõige Tartus. Meie poole on samas küsimuses pöördu-

nud üks ühing ja meil on härra ministrile sellega seoses neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem soovijaid ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Riigikogu juhatus otsustab selle edasise menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele. Teeme nüüd kohaloleku kontrolli. Katkestan kohaloleku kontrolli. Rein Randver, palun, protseduuriline küsimus! Rein Randveri mikrofoni ei tööta. Üks hetk, meil on stenogrammi huvides vaja, et seegi mikrofoni töötaks.

Rein Randver

Tere hommikust, kolleegid ja lugupeetud juhataja! Minu kaart ei tööta.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ikka kaart ei tööta? Nüüd töötab, proovime uuesti. Head ametikaaslased, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20. Täna on päevakorras üks täpsustus. Viimane päevakorrapunkt on riigi jäätmekava 2014–2020 arutelu ning keskkonnamisjon on teinud ettepaneku selle käsitlemiseks vajaduse korral istungit pikendada päevakorrapunkti ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Tuleme selle ettepaneku juurde tagasi vastavalt vajadusele.

1. Riigikogu otsuse "Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu (670 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on keskkonnamisjonit esitatud Riigikogu otsuse "Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine"

eelnõu 670 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on hea meel tutvustada teile Riigikogu otsuse "Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu. (Juhataja helistab kella, saalis on sumin.) Kas võin jätkata? Aitäh teile, härra juhataja! Vastavalt metsaseaduse § 49 lõikele 3 on Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu üheksaliikmeline. Kaks liiget nimetatakse Riigikogu otsusega. Sama seaduse § 49 lõike 5 kohaselt nimetab Riigikogu oma otsusega nõukogu liikmed keskkonnakomisjoni ettepanekul.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on liiga suur sumin, nii et ma olen täiesti kindel, et need, keda nõukogust tagasi kutsutakse, ja ka need, kes sinna määratakse, ei kuule midagi. Ma palun, austame ettekandjat ja austame neid, kes soovivad ettekandjat kuulata! Olge hea, jätkake!

Rainer Vakra

Aitäh! Keskkonnakomisjon otsustas oma 12. mai istungil teha Riigikogu täiskogule ettepaneku kutsuda RMK nõukogust tagasi Liisa-Ly Pakosta ja Jaanus Tamkivi ning nimetada RMK nõukogusse Riigikogu liikmed Karel Rütüli ja Jaan Õunapuu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kas sa põhimõtteliselt toetad Riigikogu liikmete kuulumist riigile kuuluvate äriühingute nõukogudesse?

Rainer Vakra

Põhimõtteliselt ei toeta, aga praegu näeb seadus ette, et selle riigitulundusasutuse nõukogus peavad olema Riigikogu liikmed, ning siinkohal ei saa seda kaheti vaadata.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun, teine küsimus!

Andrus Ansip

Aitäh! Mis põhimõttelist vahet sa näed riigile kuuluva äriühingu ja Riigimetsa Majandamise Keskuse vahel?

Rainer Vakra

Ma arvan, et põhimõttelist vahet ei olegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma tulen tagasi selle juurde, et põhimõtteliselt te ei toeta seda, aga konkreetsetelt ikkagi toetate ja nimetate kaks sotsiaaldemokraati nõukogusse, või õigemini Riigikogu nimetab. Aga kas need kaks inimest peavad olema tingimata Riigikogu liikmed või võime valida ka väljastpoolt Riigikogu?

Rainer Vakra

Kui on öeldud, et Riigikogu nimetab, siis nimetab ta jah Riigikogu liikmete hulgast.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 670 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 670. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 48 Riigikogu liiget, vastu 14, erapooletuid 1. Keskkonnakomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu 670 on otsusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeeringispanga kontrollkomiteesse" eelnõu (671 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. See on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeeringispanga kontrollkomiteesse" eelnõu 671 esimene lugemine. Ma palun ettekan- deks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! An- nan ülevaate Riigikogu otsuse eelnõust, mis kannab numbrit 671. Tegemist on Riigikogu otsusega "Eesti esindaja nimetamine Põhja- maade Investeeringispanga kontrollkomitees- se". Rahanduskomisjon arutas eelnõu s.a 5. ja 12. mail ning täiendavalt 15. mail. Eelnõu algatati lähtuvalt Eesti, Islandi, Leedu, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelise Põhja- maade Investeeringispanka käsitleva lepingu ning Eesti Vabariigi ja Põhjamaade Investeeri- mispanga makselepingu ratifitseerimise seadu- se § 2 lõikest 3 ja selle panga põhikirjast. Rahanduskomisjon teeb ettepaneku nimetada uueks perioodiks alates 1. juunist 2014 kuni 31. maini 2016 Eesti esindajaks Põhjamaade Investeeringispanga kontrollkomitees Riigiko- gu rahanduskomisjoni esimees Rannar Vassil- jev. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, mis oli 14. mai kell 15, ettepanekuid ei lae- kunud.

Komisjonis kerkis üles küsimus, et vahest peaks esindaja nimetama lühemaks ajaks. Aru- tasime, et võib-olla peaks seda perioodi seoses Riigikogu järgmise koosseisu valimisega ühe aasta võrra lühendama. Lõpuks jõudis rahan- duskomisjon seisukohale, et jääme siiski kahe aasta pikkuse perioodi juurde ja kui peaks tekkima vajadus Eesti esindajat vahetada, siis saab Riigikogu selle otsuse ka teha. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda teisipäeval, 20. mail ja panna eelnõu lõpphääletusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekand- jale küsimusi? Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kas sa pead põhimõtteliselt õigeks Riigikogu liikmete kuulumist äriühingute nõukogudesse?

Sven Sester

Ma arvan, et need Riigikogu liikmed, kes on seadusega määratud riigi äriühingute nõu- kogudesse, peavad täitma seadust. Kui aga on tegu riigiettevõtetega, mille nõukogus seadus Riigikogu liikmeid ette ei näe, siis on korrekt- ne, kui nad sinna ka ei kuulu. Selle kohta on ka õiguskantsler niisuguse arvamuse andnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Ettekandja ise on kahel viimasel aastal sellesama panga kontrollkomitees tööl olnud. Kas te saaksite lühidalt kirjeldada, mis te seal selle kahe aasta jooksul korda saatnud olete?

Sven Sester

Kontrollkomitee on moodustatud eesmärgi- ga tagada panga tegevuse vastavus põhikirjale. Kontrollkomitee vastutab panga raamatupida- misdokumentide auditeerimise eest ning esitab panga nõukogule iga-aastase audiitori järeldus- otsuse. Kontrollkomitee koosneb kümnest liik- mest. Sinna kuuluvad eri riikide ja ka Põhja- maade Nõukogu esindajad, enamjaolt parla- mendiliikmed. Peaasjalikult on seal tegemist audiitori järeldusotsuste ülevaatamise ja nende kinnitamisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja, kas te oskate öelda, milliste riigi äriühingute nõukogudesse kuuluvad seadusega nimetatud Riigikogu liik- med?

Sven Sester

Eelnõu 671 läbivaatamisel rahanduskomis- jonis ei avatud pikemat arutelu teemal, milli- sed äriühingud Eesti Vabariigis on, kes milliste äriühingute nõukogude liikmed on ning mil-

listel alustel võiksid tulevikus Riigikogu liikmed äriühingute nõukogudesse kuuluda.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kas sa pead Põhjamaade Investeerimispanka äriühinguks?

Sven Sester

Ma saan siia kõnepulti tagasi tulla ja avaldada oma arvamust peale seda, kui fraktsioonidele on antud võimalus oma sõna öelda. Praegu ma jätan oma isiklikud arvamused sinnapaika.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea ettekandja! Kas kogu selle äriühinguid puudutava temaatika põhiprobleem ei ole mitte selles, et täidesaatva võimu esindaja määrab nõukogusse seadusandliku võimu esindaja?

Sven Sester

Ma arvan, et tegemist on väga huvitava diskussiooniga, mille me võiksime avada. Siin Riigikogus oleks tõesti kohane debateerida, kas Riigikogu liikmed võiksid kuuluda või peaksid kuuluma erinevatesse äriühingutesse. Te küsisite minu isiklikku arvamust. Ma ühele Andrus Ansipi küsimusele juba vastasin, et kui seadus ei nõua Riigikogu liikmete kuulumist ühe või teise äriühingu nõukogusse, siis minu arvates nad ei peaks sinna kuuluma. Selle seisukoha on IRL oma tegevuses aluseks võtnud ja nende aastate jooksul ei ole selliste äriühingute nõukogudesse Riigikogu liikmed ka kuulunud. Kui leitakse mingil hetkel, et Riigikogu liikmed võiksid kuuluda nendegi riigiettevõtete nõukogudesse, kus seadus seda ei kohusta, ja see mingite protseduuridega legaliseeritakse, siis saame edasi rääkida. Praegu ma leian, et kui seadus seda ette ei näe, siis Riigikogu liikmed nendesse nõukogudesse kuuluma ei peaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 671 lõpphääletus. Mulle tundub, et kandidaat ise ei protesteeriks, nii et võime asuda lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 671. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei ole, erapooletuid on 3. Rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispanka kontrollkomiteesse" eelnõu 671 on otsusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (662 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde. See on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 662 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni aseesimehe Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Väliskomisjon arutas 5. mai istungil Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu muutmist Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku alusel. Fraktsiooni ettepanek on esitada seoses valitsuskoalitsiooni muutusega Riigikogust lahkunud Sven Mikseri asemele delegatsiooni liikmeks ja ühtlasi delegatsiooni juhiks Marianne Mikko. Senine delegatsiooni juht Marko Mihkelson nimetatakse delegatsiooni liikmeks. Väliskomisjon otsustas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekut toetada ja esitada Riigikogu otsuse eelnõu, mis

käsitleb Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni koosseisu muutmist. Muudatusettepanekute tähtjaks 9. maiks muudatusettepanekuid ei esitatud. Komisjoni 12. mai istungil langesime konsensusega järgmised otsused: teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 662 Riigikogu täiskogu 20. mai istungi päevakorda, viia läbi lõpphääletus ja eelnõu otsusena vastu võtta. Väliskomisjoni ettekandja eelnõu esimesel lugemisel on teie ees. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on viia läbi eelnõu 662 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 662. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 59 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi ja 3 on erapooletud. Seega on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 662 otsusena vastu võetud. (Tabel 18.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (665 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu 665 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks väliskomisjoni liikme Margus Hansonil!

Margus Hanson

Tõepoolest, väliskomisjon esitas 6. mail Riigikogule arutamiseks nimetatud otsuse eelnõu. Sisuliselt nimetatakse sellega Indrek Saar delegatsiooni juhiks ja senine delegatsiooni

juht Liisa-Ly Pakosta delegatsiooni asendusliikmeks. Parandusettepanekute tähtaeg oli 9. mai, selleks päevaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Oma 12. mai istungil otsustas väliskomisjon konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku võtta eelnõu 665 täiskogu 20. mai istungi päevakorda, viia läbi eelnõu lõpphääletus ja see otsusena vastu võtta. Ettekandjaks määrati Margus Hanson. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on küsimusi. Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Härra Margus Hanson, milline on teie arusaam küsimuses, kas Riigikogu liikmed võivad kuuluda riigi omandis olevatesse äriühingutesse?

Margus Hanson

Suur tänu! See küsimus ei puuduta kuidagi praegust päevakorrapunkti. Me soovime muuta ühe välisdelegatsiooni koosseisu.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh! Saalist on kostnud ettepanek nimetada parlamentaarsesse assambleesse Riigikogu liikmete asemel hoopis eksperte. Mida sina sellest ettepanekust arvad?

Margus Hanson

Ma arvan, et see ettepanek ei ole hea ettepanek, kuna delegatsioonis saavad olla ainult Riigikogu liikmed.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Kui on tegu eelmises Riigikogu koosseisus olnud inimesega, kes sellesse delegatsiooni kuulus, kas ta võiks eksperdina endiselt parlamentaarse assamblee delegatsiooni kuuluda, kuigi ta Riigikogu liige enam ei ole? Ma arvan, et tema professionaalsus on säilinud.

Margus Hanson

Vaieldamatult võib tema kui eksperdi professionaalsus säilinud olla. Kuid nii pea, kui uus Riigikogu koguneb, moodustatakse uued delegatsioonid ja nagu öeldud, teatud delegatsioonide liikmed saavad olla ainult Riigikogu liikmed.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Kolleeg Andrus Ansipile te vastasite, et eksperti ei saa delegatsiooni koosseisu nimetada, sest seadus ei võimalda. Kas te oskate öelda, kes meil neid seadusi vastu võtab?

Margus Hanson

Riigikogu liikmed kui eksperdid tõenäoliselt võtavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma vaatan tänaseid määramisi, kõik need on seotud sotsiaaldemokraatidega. Kas Reformierakonnal ei olnud assamblee kandidaati välja käia? (Naer saalis.)

Margus Hanson

Reformierakonnal kindlasti olid oma kandidaadid, aga läbirääkimiste tulemusena jõuti arusaamisele, et sotsiaaldemokraat Indrek Saar on kõige parem esindaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kas sinu meelest Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni liige võib samal ajal kuuluda ka äriühingu nõukogusse? (Naer saalis.)

Margus Hanson

Ma arvan, et võib kuuluda, ja siinkõneleja näiteks ka kuulub.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma saan teie vastustest aru, et vaagisite komisjonis eri kandidaate pikalt ja põhjalikult ning peasjalikult võrdlesite sotsiaaldemokraat Indrek Saare ja teie enda kandidatuuri. Te nentisite, et Indrek Saar võitis selle võrdluse. Äkki oskate välja tuua, mis olid tema puhul positiivsemad aspektid võrreldes teie koduerakonna kandidaadiga?

Margus Hanson

Väliskomisjon seda teemat nii põhjalikult ei arutanud, et saaksin sellest ülevaate anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Te ütlesite, et parlamentaarse assamblee delegatsiooni eksperte nimetada ei saa. Kas te välistate, et Indrek Saarest võiks saada ekspert selles küsimuses?

Margus Hanson

Suur tänu hea küsimuse eest! Ma ei välista seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Võib-olla ma aitan teid oma küsimusega. Vahest seletate, mis asi on Euroopa Nõukogu ja kes Euroopa Nõukogu Parlamentaarsesse Assambleesse kuuluvad? Siis jääks see ekspertide teema kõrvale.

Margus Hanson

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee moodustub liikmesriikide parlamentide liikmetest.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Te kinnitasite, et kaalutluse tulemusena osutus Indrek Saar parimaks kandidaadiks, hiljem aga ütlesite, et väliskomisjon kandidaate suurt ei kaalunudki. Mis siis õige on?

Margus Hanson

Õige on see viimane. Kandidatuure aruti enne seda, kui asi väliskomisjonis arutusele tuli.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Kas valituks osutunud Indrek Saar on kuulunud mõne riigiettevõtte nõukogusse?

Margus Hanson

Aitäh hea küsimuse eest! Ka seda väliskomisjon oma istungil ei enne eelnõu esitamist ega 12. mail ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu läbi lugedes nägin, et siin ei ole juttu ainult ühest liikmest, kellel me pikemalt juba peatusime, vaid ka ühest asendusliikmest. Kas ka tema kohta võiksite öelda paar sooja sõna?

Margus Hanson

Liisa-Ly Pakosta, kes on kuni selle otsuse vastuvõtmiseni delegatsiooni juht, on olnud väga aktiivne delegatsiooni juht. Aga ta jääb edasi asendusliikmeks ja saab oma kogemusi delegatsiooni töös ka edaspidi rakendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Te kiitsite Liisa Pakostat, öeldes, et ta on väga asjalik ja aktiivne olnud. Mis kaalutlustel nüüsgune asjalik ja aktiivne inimene juhi kohalt maha tahetakse võtta?

Margus Hanson

Rotatsiooni korras saavad oma panuse delegatsiooni heasse esinemisse anda nii selle kogenud liikmed kui ka asendusliikmed.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Kas enne väliskomisjonis otsustamist kaaluti asendusliikme kohale ka muid kandidaate?

Margus Hanson

Selle kohta minul andmed puuduvad.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd, head ametikaaslased, on fraktsiooni esindajatel võimalus alustada läbirääkimisi. Kõnesoove ei ole, seega võime minna juhtivkomisjoni ettepaneku juurde viia täna läbi eelnõu 665 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 665. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemusega poolt 54 rahvasaadikut, vastu 6 ja 1 erapooletu on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 665 otsusena vastu võetud. (Tabel 19.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

5. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (586 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on põhiseaduskomisjoni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 586 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Põhiseaduskomisjon algatas selle eelnõu 29. jaanuaril ning esimene lugemine toimus

18. märtsil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. aprilliks ettepanekuid ei laekunud.

Väga lühidalt seaduse muutmise sisust. Kehtiva seaduse alusel peab välismaalasel, kes soovib Eesti kodakondsust, olema pikaajalise elaniku elamisluba või alaline elamisõigus, ta peab olema selle alusel Eestis elanud vähemalt kaheksa aastat, sellest viimased viis aastat püsivalt, ning lisandub pärastine ooteaeg kuus kuud. See vastab kõigiti Euroopa Liidu nõuetele. Kuid õiguskantsleril on praktiline ettepanek teha mööndus nendele noortele, kes enne 15-aastaseks saamist on Eestis viibinud vähemalt kaheksa aastat, kel aga on puudunud Eesti kodakondsuse saamiseks seaduslik alus nende esindaja tegematajätmise tõttu, mida nad ise alaealisena kuidagi vältida ei saanud. See ettepanek oligi eelnõu algatamise aluseks.

Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu toomist teisele lugemisele oma koosolekul 12. mail. Ainus üles kerkinud küsimus oli, kas kuue kuu pikkune ooteaeg pärast esialgsete toimingute korrektset tegemist on põhjendatud või mitte. Kaalusime, kas teha asjaomane muudatusettepanek. Kuid teades, et Vabariigi Valitsus on ette valmistanud kodakondsuse seaduse muudatused ja see kooskõlastusring lõpeb juba selle nädala jooksul, ning et kerkis üles ka kuue kuu pikkuse järelemõtlemisperioodi otsustatav küsimus, mida ei olnud võimalik sellel komisjoni istungil Politsei- ja Piirivalveameti pädevate esindajatega arutada, sest nad ei viibinud kohal, otsustati arutelu selle perioodi lühendamise üle jätta järgmisteks kordadeks. Seega eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei tehtud.

Meie ettepanek on viia kolmas lugemine läbi 3. juunil, kui teine lugemine täna lõpetatakse. Ettekandjaks määrati siinesineja, kuna eelnõu esimesel lugemisel ettekande teinud Mart Nutt kahjuks enam Riigikogu liikmete hulka ei kuulu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Palun vabandust oma asjatundmatuse pärast, aga miks eelnõus on vanusepiiriks seatud just

nimelt 15 aastat ja mitte näiteks 14, 16 või 18 aastat?

Andres Herkel

Aitäh! Ma arvan, et see on vanusepiir, mis seadusest tulenevalt on kodakondsuse taotlemise aeg, et täisealisena kodakondsus saada. Osutan ka sellele, et paljud, kelle puhul see protseduur on sooritamata, kuna nende esindaja ei ole loonud neile seaduslikku alust Eestis viibimiseks, on 15-aastased või nooremad. Enamik nendest enam kui 400-st on alla üheaastased lapsed, mis tähendab teisisõnu seda, et isikuid, keda kõnealune probleem akuutselt puudutab, kes on saanud 15-aastaseks ja kellel on Eesti kodakondsust kiiresti vaja, on suhteliselt vähe, võib-olla alla kümne. Aga see probleem võib tulevikus sageda ja sellest väljavaatest oligi õiguskantsleri igati motiveeritud ettepanek kantud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Eelnõu 586 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

6. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde. See on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615 teise lugemise jätkamine. Ettekandja on sotsiaalkomisjoni esimees Heljo Pikhof.

Head ametikaaslased, enne kui me teist lugemist jätkame, lubage lühidalt tutvustada selle arutelu korda. See tuleneb meie kodu- ja töökorra seaduse §-st 105. Kõigepealt on eelnõu juhtivkomisjoni esindaja ettekanne kuni 20 minutit ja kui ettekandja soovib, võib kokkuleppel juhatajaga vastavalt kodu- ja töökorra seaduse §-le 67 ettekande aega pikendada. Peale seda on küsimused ettekandjale. Riigikogu liige võib selle päevakorrapunkti raa-

mes – meil on praegu arutusel kuues päevakorrapunkt, mis puudutab eelnõu 615 – esitada kuni kaks suulist küsimust. Pärast seda avame läbirääkimised ja loomulikult vaatame, nii nagu kord ja kohus, teise lugemise puhul ka muudatusettepanekud läbi. Kindlasti tutvustab juhtivkomisjoni ettekandja ka komisjoni seisukohti ja ettepanekuid täiskogule, kas teine lugemine lõpetada või katkestada. Sellest kuuleme menetlemise käigus. Kas on protseduurilisi küsimusi? Kui ei ole, siis palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615 teine lugemine katkestati siin saalis tänavu 14. mail. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid ei esitanud. Komisjon arutas eelnõu oma istungitel 15. mail ja 19. mail. Komisjoni koosolekul osalesid Sotsiaalministeeriumist minister Urmas Kruuse, asekanstler Ivi Normet ja teised ametnikud. Ka olid kohal Ravimiameti peadirektor Kristin Raudsepp ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi-osakonna nõunikud.

Riigikohtu üldkogu otsusega 9. detsembrist 2013 tunnistati põhiseadusvastaseks ja kehtetuks ravimiseaduse § 42¹ lõiked 1–3. Ravimiseaduse § 42¹ lõiked 1–3 sätestavad piirangud uute apteekide rajamisel ja olemasolevate apteekide laiendamisel või asukoha muutmisel linnades. Otsuse jõustumine lükati kuue kuu võrra edasi, kuna asutamispriirangute kehtetuks tunnistamisel ilma muid meetmeid kehtestamata ei ole välistatud, et maa-apteekide sulgemine hoogustub. Asutamispriirangute päevapealt kehtetuks tunnistamine võib halvendada apteegiteenuse kättesaadavust. Samuti asutatakse ehk hulgaliselt apteeke, mille tagajärjel apteeži pidamine Eestis tervikuna muutuks suurenenud tööjõukulude ja apteekide kogupinna tõttu tihti kahjumlikuks. Kahjumit suudaksid tõenäoliselt kanda üksnes suured apteegiketid ja apteekritel võiks apteeži pidamine praktikas võimatuks muutuda.

Sotsiaalkomisjoni menetletavas eelnõus on sätted, mis käsitlevad proviisori ja farmatseudi lugemist tervishoiutöötajaks, apteegibussi

asutamist ja töökorraldust, apteekritele maal töötamiseks lähtetoetuse maksmist ning apteeži avamise lihtsustamist väikesaartel. Üldapteegi tegevusluba ei või olla ravimite hulgi müügi ettevõtetel ega nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtetel. Edaspidi on lubatud haruapteeke asutada ainult maapiirkondades ja väiksemates linnades, kus elab alla 4000 elaniku. Samuti antakse üldapteekidele võimalus korraldada ostja soovil ravimite kättoimetamist. Need meetmed aga ei ole piisavad, et tagada apteegiteenuse kättesaadavus maal.

Senine tähtaeg ei ole olnud piisav kõigi meetmete analüüsimiseks ja sätestamiseks. Selle tõttu arutas sotsiaalkomisjon muudatusettepanekut kehtestada ajutine üldapteekide asutamise piiramise regulatsioon suure nõudlusega piirkondades üheks aastaks, et selle aja jooksul töötada välja põhjendatud regulatsioon apteegiteenuse kättesaadavuse tagamiseks maapiirkondades. Sotsiaalministeeriumi tegevuskava apteegiteenuse edasiseks korraldamiseks tutvustasid minister Urmas Kruuse ja asekanstler Ivi Normet. See kava näeb ette, et tellitakse teatud lahendusvariantide mõjude analüüs, hindamaks nende lahenduste vajadust maapiirkondades ehk teisisõnu vähese nõudlusega piirkondades ravimite kättesaadavuse tagamise vaatevinklist. Need lahendused on järgmised.

Esiteks, maa-apteekidele antava tegevustoetuse süsteemi väljaarendamine kas toetusega riieelarvest või apteegiteenuse tegevusloa tasu kogumise kaudu või mingil muul viisil. Teiseks, suure nõudlusega piirkondades apteegiteenuse osutajatele ka maal ravimite kättesaadavuse tagamise (st üldapteegi või selle struktuuriüksuse asutamise) kohustuse panemine kas Ravimiameti kaudu kohaliku omavalitsuse taotluse alusel või siis riikliku miinimumvõrgustiku alusel, apteekrite koja kaudu või muul viisil. Proviisorite ja farmatseutide rolli suurendamiseks näeb Sotsiaalministeeriumi tegevuskava ette arutelud apteekrite koja asutamise ja kojale apteegiteenuse korralduse ülesannete delegerimise võimaluse üle, samuti apteekrite omandiõiguse rakendamise analüüsimise. Kavas on tellida analüüs ja prognoos apteegiteenuse erinevate korralduslike mudelite tööjõuvajaduse hindamiseks ning koolitustellimuse esitamiseks. Samuti tuleb jätkata tegevusi, et kokku leppida proviisorite

ja farmatseutide poolt apteekides osutatavad tervishoiuteenused, töötada välja sellekohased nõuded ning planeerida vajalikud koolitused ja rahastamine.

Sotsiaalkomisjon küsis põhiseaduskomisjoni arvamust muudatusettepaneku põhiseaduspärasuse kohta. Põhiseaduskomisjoni arvamuse kohaselt käsitleb eelnõu 615 väga keerukat sotsiaalset, majanduslikku ja õiguslikku probleemistikku, millele rahuldava lahenduse leidmine eeldab väga põhjalikku süvenemist, poolte ärakuulamist ja ka kaalutud valikute tegemist. Probleemi keerukust näitab seegi fakt, et Riigikohtul võttis selles asjas otsuseni jõudmine korra kohase nelja kuu asemel ligi aasta.

Sotsiaalkomisjon on teinud ära suure töö, kuid vajab kõigekülgse ja osapooli rahuldava regulatsiooni leidmiseks ilmselgelt lisaega. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seadus ei näe ette võimalust taotleda otsuse täitmiseks lisaega. Lisaeg oleks aga vajalik üldistes avalikes huvides, et leida olukorra lahendus, milleks Riigikogul on nii õigus kui ka kohustus. Seepärast tuleb praegu pidada mõistlikuks kehtestada ajutine tähtajaline regulatsioon, et selle aja sees jätkata tööd parima tulemuse saavutamiseks. Ajutine tähtajaline regulatsioon ei saa iseenesest põhiseadusega vastuolus olla, eriti kui see on kehtestatud üldistes avalikes huvides ja veenval põhjusel. Regulatsiooni ning ka ajutise regulatsiooni põhiseaduspärasuse kohta saab lõpliku ja siduva hinnangu anda ainult Riigikohus, kasutades selleks vastavat protseduuri.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega teha kolm muudatusettepanekut. Muudatusettepanekuga nr 1 täpsustatakse ravimiseaduse § 116² sõnastust. See rakendusäte kehtib haruapteegi kohta, mis asub linnas, üldapteegi asukoht ei ole siinjuures oluline. Muudatusettepanekuga nr 2 täpsustatakse ravimiseaduse § 116⁴ sõnastust. Üleminekuag puudutab vaid pädevaid isikuid, kes osutavad teenust 4000 või enama elanikuga linnas või vallasiseses linnas. Nemad ei või pärast üleminekuaja lõppemist enam kahes kohas teenust osutada. Muudatusettepanekuga nr 3 kehtestatakse üldapteegi tegevusloa väljaandmise piiramise ajutine regulatsioon üheks aastaks. Ettepaneku järgi saab kuni 2015. aasta 9. juunini suure nõudlusega piirkonnas avada apteeki ainult

kohaliku omavalitsuse ettepanekul ja Ravimi ameti nõusolekul. Suure nõudlusega piirkonnaks peetakse selle paragrahvi kohaselt Statistikaameti avaldatud andmetel 4000 või enama elanikuga asulat, kus asub vähemalt üks tegutsev üldapteek või haruapteek.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega esitada eelnõu teise lugemise jätkamiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 20. maiks 2014. aastal ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Juhul kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek viia kolmas lugemine läbi 21. mail ehk homme. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea ettekandja, mis sundis sinu arvates härra õiguskantslerit nii järsku arvamust muutma? Mõni aasta tagasi oli just tema nende geograafiliste piirangute eestvedaja, kes ütles, et ravimite kättesaadavus on inimeste ülim õigus. Ka toonitas ta, et piirangud ei moonuta ettevõtlusvabadust. Enne oli tema arvates tegemist ülima kohustusega inimeste elu kaitsmisel, nüüd räägib ta ettevõtlusvabadusest kui ülimast hüvest. Mis võiks olla selle muutuse põhjus?

Heljo Pikhof

Ma tõesti ei oska seda öelda. Aga õiguskantsleril on alati õigus pöörduda komisjoni poole, kui ta leiab, et üks või teine seadussäte ei ole põhiseadusega kooskõlas. Kui jutt on ravimiseaduse eelnõust, siis saab ta pöörduda sotsiaalkomisjoni poole ja nõuda ühe või teise sätte põhiseadusega kooskõlla viimist. Kui komisjon seda ei tee, siis on õiguskantsleril õigus pöörduda Riigikohtu poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Aastane piirang apteekide asutamisele nüüd tuleb, aga mis selle aasta jooksul toimuma hakkab ja mis siis aasta pärast saab? Miks just see üks aasta on praegu eesmärk, mis selle ajaga juhtub?

Heljo Pikhof

Seda aastat on vaja eelkõige sellepärast, et töötada välja korralik regulatsioon. Teame ju kõik, et praegu on 50–60 maa-apteeki, mis on kasumlikud ja jätkusuutlikud, aga me ei taha, et maa-apteegid kaoks. See sundiski võtma aastase lisaaja, et läbi viia korralikud uuringud, analüüsid, mõjude hinnangud jne. Kui te soovite, võin tegevuskava uuesti ette lugeda, aga ma juba selgitasin, mida on plaanis hinnata ja uurida. Sotsiaalministeeriumi esindajad – terviseala asekanstler ja minister – on sotsiaalkomisjonile lubanud, et juuni alguses esitavad nad kava, millises rütmis mõjude uurimine ja seaduseelnõu teksti kirjutamine toimuma hakkab. Siis me lepime omavahel kokku, kuidas edasi minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Nüüd on siis olukord selline, et kõigepealt Riigikohus tühistas asutamisiirangud, kuna need olid põhiseadusvastased, ja siis sotsiaalkomisjon pakkus kõigepealt välja teistsugused piirangud ning nüüd lisas uuesti ka selle põhiseadusvastase piirangu. Ehk siis piiranguid on lisandunud, mitte jäänud vähemaks, ning alles on ka see põhiseadusvastane piirang. Millega te seda absurdi ikkagi seletate, et te ei kavatsengi olukorda põhiseadusega kooskõlla viia? Ning samal ajal ju ka nende piirangute kehtides igal aastal suletakse maa-apteeke. Te ütlete, et nende sulgemine ei ole välistatud siis, kui piiranguid enam ei ole, aga nende sulgemine ei ole välistatud ju ka praegu.

Heljo Pikhof

Mina olen sotsiaalkomisjoni esimees aprilli algusest, enne mind oli komisjoni esimees teie erakonna liige. Kui ma komisjoni esimeheks sain, olid meil laua peal teatud paragrahvid, mida Vabariigi Valitsus ei olnud heaks kiitnud, ja sealt tuli edasi minna. Aega on olnud väga vähe ja sellepärast see aastane lisaag.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma küsin selliselt. Üks oluline muudatus on lahutamane, st hulgimüügifirma omanikud ei või olla jaeketi omanikud. Minu meelest on see õige, sest see soodustab konkurentsi. Aga ühest asjast ma ei saa hästi aru. Kui see tuleb kõik 9. juuniks ära korraldada, kas nüüd paisatakse suurel hulgal apteekte turule, et nendele uued omanikud leida? Kuidas on võimalik nii lühikese ajaga muudatused ellu viia?

Heljo Pikhof

Tegelikult on selleks aega kolm aastat. Üleminekuperiood kestab kolm aastat ja sellest piisab. Ja teine üleminekuperiood on meil veel. Linnadesse ja teistesse suurematesse asulatesse võib alates 9. juunist asutada ainult üldapteeke. Kui praegu on linnas või muus rohkem kui 4000 elanikuga asulas haruapteek, siis on viis aastat aega selle asemel üldapteek asutada. Meil on eri paragrahvide täitmiseks kehtestatud erinevad tähtajad, kõik ei toimu äkki.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Sa oma ettekandes mainisid, et aastane üleminekuperiood on vajalik avalike huvide arvestamiseks ja et selleks on veenvad põhjused. Aga sa kordagi ei öelnud, mis need avalikud huvid ja veenvad põhjused on. Kui rääkida apteekritega, siis maa-apteekrid ütlevad, et lihtsalt proviisorid lähevad ära Tallinnasse ja muudesse suurematesse kohtadesse, sest seal on palk parem. Kas see ongi ainuke mõjuv põhjus? Mis sa arvad, kas aasta jooksul koolitab Tartu Ülikool proviisoreid nii palju juurde, et peagi väljub sealt diplomiga 100, 200 või 300 proviisorit ja aasta pärast nende puudust enam ei ole? Praegu on see Eestis suur probleem.

Heljo Pikhof

Miks see üleminekuaeg on, sellest olen ma siin mitu korda rääkinud ja ka ajakirjanduse vahendusel. Praegugi tuln viimasel minutil saali, sest olin kokku leppinud ühe intervjuu, millest ei saanud ära öelda. Aga jah, üleminekuaeg on eelkõige inimeste huvides, selle huvides, et meil oleks ka maal apteekte. Sa

räägid, et proviisoreid on vähe. Tõesti, meil on praegu 812 proviisorit, aga maal saab avada haruapteeke, millele ei kehti nii kõrged nõudmised nagu üldapteekidele. Haruapteegis võib töötada ka farmatseut ning farmatseute on meil üle 600. Selles mõttes ei ole olukord lootusetu. Samas see, et proviisoreid on vähe ja neid peaks rohkem olema, on fakt. Sotsiaalministeerium kavatseski uurida, kui palju meil vähese nõudlusega piirkondades üldse apteeke vaja on, kus need peaksid paiknema ning kui palju on proviisoreid juurde vaja. Vajaduse korral tuleb esitada täiendav riiklik tellimus, et meil edaspidi proviisoreid ja farmatseute piisaks. Maal on veel see probleem, et kui seal apteeker läheb pensionile ja konkreetne apteek ei ole tasuvas piirkonnas, siis võib see apteek uksed kinni panna. Probleeme on mitmesuguseid.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Aitäh! Hea esineja! Apteekidega seonduv on kindlasti tervishoiu- ja sotsiaalprobleem ning sellepärast tegeleb sellega sotsiaalkomisjon. Aga apteekide tegevusel on ka majanduslik pool, mis hõlmab muu hulgas tureregulatsiooni ja konkurentsi. Kas te peate võimalikuks ja vajalikuks seda temaatikat arutada koos majanduskomisjoniga, sest apteekide tegevuses on kaks poolt, nagu ma püüdsin selgitada?

Heljo Pikhof

Jaa, me peame seda vajalikuks. Me oleme juba otsustanud, et teeme majanduskomisjoni ühisistungiga ja arutame teemat veel laiemalt. See aasta pikendust võimaldab meil teha uuringuid ja arutada kogu teemat põhjalikult kõiki osapooli kuulda võttes.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tean, et enamikus Euroopa Liidu riikides on apteekide asutamine ja tegevus reguleeritud märksa detailsemalt kui mis tahes muude jae-kaubandusettevõtete tegevus. Eestis on õigus-

kantsler ja Riigikohus leidnud, et asutamispääs on põhiseadusvastased. Tunnistagem, et asutamispääsude regulatsioonis on ühteist ka totrat, näiteks liisu heitmisega asutamiseõiguse andmine. On võimalik, et tõenäosuse suurendamiseks asutatakse sadu või isegi tuhandeid ettevõtteid, ka võib apteek 500-meetrite hüpetega ühest kaubanduskeskusest teise liikuda. Postimehe lugejatest koguni kaks kolmandikku leiab, et asutamispääsude võiks täiesti kaotada. Mis ikkagi juhtuks, kui need kaoks täielikult?

Heljo Pikhof

Ma kordan siis veel üle. Me räägime praegu just vähese nõudlusega piirkondadest ehk maapiirkondadest. Soovime, et seal apteegid ei kaoks, et sealgi müüduks ravimeid. Me teame ju, et postkontorid ja kõiksugu muud asutused, mis on maaelule nii omased olnud, on kadunud. Me ei taha, et nüüd ka apteegid kaovad. Lõpuks on nii, et apteeki tuleb minna ei tea kui kaugele. Muidugi on ka internetist võimalik ravimeid tellida ja ühe euro eest tuuakse need kätte üksipuha millisesse Eestimaa nurka, aga kõik maainimesed ei ole kindlasti võimelised interneti kaudu ravimeid tellima.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete korduvalt öelnud, et lahendused lükatakse aasta võrra edasi seetõttu, et teha üks korralik seadus. Ja olete ka öelnud, et tuleb teha põhjalikud uuringud ja analüüsid, sest puudub ülevaade, kui palju on proviisoreid vaja, kui suur peaks olema riiklik tellimus, milline peaks olema apteekide võrk, kus need peaks asuma jne. Need asjad on tegemata. Kas tõepoolest seaduseelnõude puhul, mida me nii pikalt oleme menetlenud ja mille üle on Riigikogus vaieldud, ei ole usaldusväärseid analüüse tehtud? Mis Sotsiaalministeeriumis üldse selle aja jooksul tehtud on? Ja millel põhineb teie optimism, et ühe aasta jooksul, kui on kahed valimised, istungivaba suvi ja valitsuse vahetus, me lahendame selle küsimuse ära?

Heljo Pikhof

Ma usun, et me aasta jooksul suudame selle probleemi lahendada. Mis puutub Sotsiaalministeeriumi tegevusse, siis ma olen vale inime sellele küsimusele vastama. Ma ei ole olnud sotsiaalminister.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen oma küsimuse juurde tagasi. Tegelikult ei kuulnud ma ei eelmisel nädalal, kui sa andsid ainult ühe öö parandusettepanekute esitamiseks, ega ka täna, miks rohkem kui 4000 elanikuga asulates piirang kehtima jääb. Kuidas see maa-apteeke juurde toob? Teiseks tuletan sulle meelde, et proviisoriks õppimine kestab viis aastat. Ühe aastaga ei saa ühtegi proviisorit koolitada – ei piisa ainult bakalaureusekraadist, on ka magistriõpe. Kuidas sa ikkagi põhjendad väidet, et kui linnas tekkis kolm apteeki juurde, siis selle tõttu kadus maal apteek ära? Või kuidas neid nüüd maale juurde tuleb? Mis see pikenduse põhjendus on? Sa selgitad kogu aeg, et maale ei tule apteekte juurde, aga piirangud kehtestate mujale, mitte maale. Mingit plussi maaelu selle seadusega juurde ei saa.

Heljo Pikhof

Sa küsid nii pikalt, et mu mõte läheb juba uitama. Me oleme eelnõusse kirjutanud mõned meetmed, näiteks apteegibuss ja proviisoritele mõeldud lähtetoetus. Samuti kehtib seadus internetipanga kaudu ravimite ostmiseks. Aga need meetmed ei ole piisavad, et maal oleks ravimiabi kättesaadav, ning meil on olnud liiga vähe aega kõikide meetmete analüüsimiseks ja sätestamiseks. Seetõttu ongi sotsiaalkomisjon arutanud muudatusettepanekut ajutine piirang kehtestada, see piirang on kirjas ka tänases seaduseelnõus. Loen teile uuesti ette Sotsiaalministeeriumi tegevuskava, vahest ma enne ei väljendunud küllalt selgelt. Sotsiaalministeeriumil on kavas seoses apteegiteenuse edasise korraldamisega tellida teatud lahendusvariantide analüüs ja uurida nende mõju maapiirkondades ravimite kättesaadavuse tagamisele. Need lahendusvariandid on järgmised.

Esiteks, välja arendada maa-apteekidele antavate tegevustoetuste süsteem kas toetusega

riigieelarvest või apteegiteenuse tegevusloa tasu kogumise kaudu või muul viisil. Teiseks, panna suure nõudlusega piirkondades apteegiteenuse osutajatele kohustus tagada ka maa-piirkondades ravimite kättesaadavus, s.o asutada maal üldapteek või selle struktuuriüksus, seda kas Raviameti kaudu kohaliku omavalitsuse taotluse alusel või riikliku miinimumvõrgustiku alusel, apteekrite koja kaudu või muul viisil. Kõike seda tuleb hinnata ja uurida. Et suurendada proviisorite ja farmatseutide rolli, näeb Sotsiaalministeeriumi tegevuskava ette arutelud apteekrite koja asutamise ja kojale apteegiteenuse korralduse ülesannete delegerimise võimaluse üle ning apteekrite omandiõiguse rakendamise analüüsimise. Kavas on tellida asjaomane analüüs ja prognoos, et hinnata apteegiteenuse erinevate korralduslike mudelite tööjõuvajadust ning esitada koolitustellimus. Samuti jätkatakse tegevusi, mille eesmärk on kokku leppida, milliseid teenuseid proviisorid ja farmatseudid apteegis osutama hakkavad ning millised on nende teenuste osutamise nõuded, samuti planeerida koolitusi ja rahastamist. Kõike seda me tahame hinnata, tellida mõjude analüüsi ja sellest tulenevalt juba seaduseelnõu koostama hakata.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Euroopa Liidu riikides on apteekide tegevus küllalt detailselt reguleeritud ja see detailne reguleeritus tähendab muu hulgas ka tegevuspiirangute seadmist. Igal pool on nende piirangute seadmisega hakkama saadud. Mida meie Eestis peaksime protseduuriliselt teistmoodi tegema, et kaoks ära kõik need korruptsioonisüüdistused, mis kaasnevad mis tahes piirangute ja piiride seadmisega? Kusjuures need piirid ja piirangud võivad olla täiesti erisuuralsed, vastasmõjuga.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Eelnõu esialgses variandis oli piirang selle kohta, et proviisorid võiksid olla apteegi omanikud. Kui rääkida Euroopa Liidust laiemalt, siis näiteks Soomes ongi nii, et ainult proviisor saab olla apteegi omanik, ja kogu ravimiturg on reguleeritud

sellest lähtuvalt. Meie komisjonis seda ettepanekut ei toetatud ja see sisse ei jäänud. Siin oleneb palju ka konkreetsest kultuurist, kuidas ühes või teises riigis on ajalooliselt apteegipidamine kujunenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle seadusmuudatuse tingis vastuolu põhi-seadusega. Te olete nüüd seadust päris palju muutnud. Kas olete konsulteerinud ka õiguskantsleri bürooga, kas teda ja tema bürood need seadusmuudatused rahuldavad? On ta kõigega nõus?

Heljo Pikhof

Õiguskantsleri bürooga me viimasel ajal konsulteerinud ei ole. Aga ta on eelnõu tegemise ajal olnud kaasatud meie komisjoni töösse, kõikide paragrahvidega on ta päri olnud ja neile oma heakskiitva hinnangu andnud. Siinkohal veel väike selgitus Geomedia uuringu kohta. Geomedia uuring on välja toonud, et jätkusuutmatuteks tuleb lugeda apteeke, mille käive jääb alla 150 000 euro aastas. Selliste apteekide ülalpidamiskulud olid uuringu järgi keskmiselt 4517 eurot aastas. Miks ma seda räägin? Me arutasime konkreetset, kui suur võiks olla toetus, mis maa-apteekidele määrata. Paljud need maa-apteegid, mis on käibega alla 150 000 euro aastas, vajavad tegelikult tuge.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Te teete ettepaneku uuesti kehtestada põhiseadusvastane asutamispriirang, mille Riigikohus on kehtetuks tunnistanud. Ja te põhjendate seda eelkõige sellega, et kui neid piiranguid ei ole, siis suurenevad tööjõukulud ja apteegi pidamine muutub kahjumlikumaks. See on muidugi huvitav kontseptsioon, et te võitlete ühemõtteliselt inimeste palga tõusu vastu. Kas teil on plaanis ka teistes valdkondades seda laadi meetmeid rakendada, et asutamispriirangute abil palgatõusu vastu võidelda?

Heljo Pikhof

Ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Tegelikult ju need geograafilised piirangud, mille vastu õiguskantsler ja Riigikohus on olnud, 9. juunist kaovad. Aga ma tahan öelda, et see valdkond on meil Eestis juba praegu üsna reguleeritud, tegu ei ole nn vaba ettevõtlusega. Näiteks on riik apteekidele kehtestanud juurdehindluse protsentide vahemiku, proviisoritelt nõutakse kõrgharidust ja loomulikult peavad nad toimeainest lähtudes pakku-ma ostjale odavaimat ravimit. Ka peavad apteegid vanu ravimeid tagasi võtma. Kui nüüd apteekritest saavad tervishoiutöötajad, mis sa arvad, kui palju tulevikus riik näeb ette vahendeid, et maa-apteeke vee peal hoida? Ja mis sa arvad, mis sellest välja tuleb?

Heljo Pikhof

See on jällegi mõjude analüüsi küsimus. Neid mõjusid peame kindlasti hindama. Me oleme ka komisjonis arutanud, et kui apteekides hakatakse osutama tervishoiuteenuseid, siis millised teenused võiksid olla haigekassa raha eest ja kas üldse ning millised teenused tehtaks apteegipidajatele kohustuseks ja milliseid nad võivad vabatahtlikult osutada. Me oleme näiteks mõelnud, et vaktsineerimine võiks olla apteegis osutatav tervishoiuteenus.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Me oleme seda eelnõu siin Riigikogus väga pikalt menetlenud. Õiguskantsler on küsimusega tege-lenud, Riigikohus on tegelenud. Aga me ei ole leidnud mõistlikku lahendust ja nagu te ütlesite, terve rida analüüse ja uuringuid on veel vaja teha, et leida mingisugunegi põhiseadu-sega kooskõlas olev lahendus. Võib-olla on sel juhul lihtsam põhiseadust muuta.

Heljo Pikhof

Mis see küsimus oli? Siin nagu polnud küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud komisjoni esimees! Kui selle seadusmuudatusega saavad apteegipidajad meditsiiniteenuse pakumise õiguse, siis see käib kindlasti haigekassa rahastamise alla. Te kasutasite ka sõna "kohustus". Kui kohustus pannakse peale, siis peab riik seda kindlasti mingil määral kompenseerima. Kas see raha, mis apteekidele suunatakse, tuleb perearstide arvelt või kellegi teise arvelt? Kelle arvelt see tuleb?

Heljo Pikhof

Sa mõtled ilmselt tervishoiuteenust. Me ei ole seda komisjonis arutanud ja täna on mul sellele küsimusele väga raske vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud ettekandja! Mulle "meeldib" see loogika, et maa-apteekide võrgu arendamiseks tuleb kehtestada piirangud. Kas te olete arutanud, et kõige efektiivsem võiks olla linnades apteekide keelamine, et maal hakkaksid apteegid arenema?

Heljo Pikhof

Ei ole arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame eelnõu 615 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kolm muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjoni esitatud: esimene, teine ja kolmas. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

7. Riigi jäätmekava 2014–2020 arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on riigi jäätmekava 2014–2020 arutelu. Ettekandjad on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ja keskkonnakomisjoni esimees Rainer Vakra. Enne kui me asume menetlemise juurde, lubage lühidalt tutvustada arutelu korda. Kõigepealt on tegevuskava esitaja ettekanne kuni 20 minutit, seejärel juhtivkomisjoni ettekanne kuni 20 minutit, millele järgnevad küsimused. Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Siis on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta kõik Riigikogu liikmed. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head parlamendiliikmed! Peab ütleva, et nii austusväärset viisil, parlamendi täiskogu suures saalis ei ole Eestis jäätmekava varem arutatud. Ma tänan selle võimaluse eest ja usun, et arutelu saab olema igati asine.

Arutelu selle üle, kuidas Eestis liikuda sellise ühiskonna poole, kus kord juba toodetud materjali suhtutakse säästlikult ja kus kellegi jaoks mingil põhjusel kasutuks muutunud materjali ei kuhjata mitte hunnikusse või prügmägedele, vaid leitakse järjest rohkem võimalusi seda pärast ümbertöötamist edaspidigi kasutada, on meie ühiskonnas juba mõnda aega käinud. Iseenesest on ju nii, et kui loodus saaks päris omasoodu toimetada, siis ei oleks meil prügiga üldse mingit probleemi. Looduses prügi lihtsalt ei teki – midagi seal üle ega vedelema ei jää, looduses on kõik ringluses. Inimtegevusest tulenev pilt kahjuks veel nii ilus ei ole. Ehkki oskused kõike toodetud uuesti ringlusesse võtta on järjest paremad, on meil arenguruumi veel päris kõvasti. Ent põhimõte, et kellegi tootmises või igapäevases tootamises üle jääv materjal on kellegi teise jaoks väärtuslik tooraine, on arenenud maailmas järjest enesestmõistetavam, ja teie ees olev jäätmekava püüab Eesti ühiskondagi samas suunas arendada.

Nagu te arvudest näete, on Eestis tekkinud prügikogus pehmelt öeldes massiivne. Oluline on muidugi teada seda, et lõviosa jäätmetest ei teki mitte igapäevastes toimetustes, igapäevases majapidamises. Eelkõige muudab jäätmekoguse Eestis nii suureks põlevkivitööstus. Põlevkivisektor annab kõigest Eestis tekkivatest jäätmetest üle 80%. Olmejäätmeid tekkis Eestis 2011. aastal 420 000 tonni ja 2012. aastal oli see arv veelgi väiksem. Võrdluseks nii palju, et kui aastal 2000 tekkis meil segaolmejäätmeid elaniku kohta suurusjärgus 400 kilo, siis 2011. aastaks oli see arv üle kahe korra väiksem, alla 200 kilo aastas.

Ette rutates võib öelda, et Eestis on pakendite eraldi kogumine suhteliselt hästi käima läinud, aga kahjuks on endiselt üsna tavaline, et pakendikonteinerite sisust umbes kolmandik on selline, mis sinna mitte jõudma ei peaks. Küllap küsitakse teiegi käest aeg-ajalt, mida selle liigiti kogutava prügiga üldse teha saab ja miks seda ikka vaja on. Ma olen siin välja toonud mõned näited, mis võivad selgitamisel abiks olla.

Kui me räägime näiteks ühe tonni paberi ringlusse võtmisest, siis tänu sellele jääb kasvama miljon puud, aga kokku hoitakse ka umbes 20 000 liitrit vett. Võrdluseks nimetan, et Eesti elanik tarbib ööpäevas keskmiselt 100 liitrit vett. Ühe tonni ringlusse võetud plastmassiga on lugu selline, et võrreldes naftast või maagaasist tootmisega väheneb energia-kulu sellisel juhul 80–90%. Üks tonn terast ringlusse võetuna säästab 1,1 tonni rikastatud rauamaaki ja CO₂ emissioon on sel puhul ligi 60% väiksem. Vajadus loodusressursside järele väheneb 90% ja veesaaste 76%. Plasti ringlussevõtt on päris palju räägitud. Üks plastpudel säästab ringlusse võetuna sama suure energia, millega üks 600-vatine hõõglamp põleb kuus tundi. Viiest plastpudelist on võimalik toota üks spordisärk ja kui te saate kokku 111 plastpudelit, siis selle pildil oleva tooli saab nendest 111 plastpudelist teha küll. Euroopa Liidus tegeldakse väga tõsiselt CO₂ heitme vähendamisega. See heide väheneb paari protsendi võrra päris suurte investeeringute tulemusena. Seepärast tasub kõrva taha panna, et kui Euroopa Liidu prügilatesse ladestatud plast õnnestuks ringlusse võtta, väheneks Euroopa Liidus CO₂ heide 7%.

Jäätmekava, mis teie ees on, kinnitab veel kord, et Eestis lähtutakse nagu teisteski Euroopa Liidu riikides jäätmetega seonduvat kavandades nn jäätmekäitluse hierarhiast. Selle järgi on kõige mõistlikum ja ka majanduslikult kõige targem tegevus jäätmetekke vältimine. Lihtsalt öeldes tähendab see toote kavandamist ja valmistamist sellisel moel, et selle ärakasutamisel ei jää midagi üle, kõik toote osad on võimalik kas korduvkasutusse või siis hiljem lihtsa ümbertöötamise tulemusena ringlusse võtta.

Eestis on kindlasti oluline see, et meil kaoks seos majanduskasvu ja üldise jäätmetekke kasvu vahel – et majanduse kasvamisel jäätmeid samas tempos juurde ei tekiks. Jäätmetekke vähendamisele aitab kindlasti kaasa uute tehnoloogiate kasutuselevõtt, mis võimaldaks materjali, mida varem on käideldud lihtsalt jäätmena, käsitleda juba kõrvalsaadusena. Uute tehnoloogiate abil saaks siis tootmisprotsessi suunata selliselt, et põhitoote kõrval saadakse ka muu materjal, mis ei vaja kasutuselevõtuks eraldi töötlust ja mille järele ühiskonnas ka nõudlus on.

Jäätmehierarhia kõrgematel tasanditel on veel ettevalmistus korduskasutusteks, näiteks klaastaara korduskasutus, ja kolmandal astmel asub juba põgusalt jutuks olnud materjalina ringlussevõtt. Kaks viimast või kõige madalamat astet jäätmehierarhias on materjali kõrvaldamine kas põletamise või prügimägedele ladestamise teel. Jäätmehierarhiast rääkides tuleb öelda, et kui me kavandame ükskõik millist muud poliitikat, mis selle valdkonnaga seondub, siis kõik need muud poliitikad peavad sellest hierarhiast lähtuma ja seda kindlasti toetama.

Nüüd lühike tagasivaade sellele, kuidas meil siiani läinud on. Üldiselt on areng käitlusvaldkonnas hästi kiire olnud. 2000. aastal oli Eestis 157 prügimäge, praeguseks on neid alles jäänud kuus ning need vastavad ka ajakohasuse nõuetele. Suletud prügilate kordategemine kestab mõnes paigas kuni aastani 2016. Eestis on üle 70 jäätmejaama. Need on sellised kohad, kuhu inimesed saavad viia prügi, mis konteinerisse ei sobi. Jäätmejaamade võrgustiku kohta tuleb öelda, et see on muidugi tihedam Tallinnas ja selle ümbruses. Järvamaal, Raplamaal, ka Lääne-Virumaal ja Põlvamaal on jäätmejaamade võrgustik päris

hea. Viimasel ajal on täienenud pakendijäätmete, aga ka elektroonikaromude, romusõidukite ja ohtlike jäätmete kogumise võrgustikud. Positiivse poole pealt saan välja tuua ka muudatuse, et 95% elanikest on liitunud korraldatud jäätmeveosüsteemiga. Suletud prügilatest oli juba põgusalt juttu. Üks näide on Uikala prügila, mis varem on kohalikele elanikele päris tihti probleeme põhjustanud. Pärast tehtud investeeringuid on Uikalas asjade seis palju parem.

Keskkonnatasude, eelkõige ladestamise eest võetavate keskkonnatasude kasv viimastel aastatel on andnud väga selge signaali selle kohta, et ladestamine on asi, mida me tulevikus Eestis näha ei taha. Ladestamine on meil päris märkimisväärselt vähenenud. Ma ei saa öelda, et ladestamist enam üldse ei ole, aga märke me kuhjame prügi väga väikeses mahu. Olmejäätmete taaskasutuse protsent on meil päris kenasti kasvanud: 2012. aastal oli taaskasutus Eestis 50%.

Mis puutub põlevkivisektorisse, siis ma juba ütlesin, et põlevkivitööstus annab endiselt umbes 80% kogu jäätmetekkest. Samas on aheraine taaskasutamine, eelkõige karjäärade rekultiveerimisena, aga ka killustikuna viimasel aastal päris tublisti kasvanud. Jäätmeteket iseloomustavatest arvudest oli juba pisut juttu. Siin on ka illustreeriv pilt selle kohta, kuidas jäätmetekke ajas muutunud on. Ja kui olmejäätmete teke tõepoolest on kahanenud, siis nagu te näete, kogutekke tulp ei taha meil mitte madalamaks muutuda, pigem on trend viimastel aastatel vastupidine olnud.

Kõige tähtsamad ülesanded järgmiseks seitsmeks aastaks on kindlasti seotud materjali kõrvaldamise asemel selle ringlussevõetuga. Riigi rahanduses on praeguseks kokkuhoidlik toimetamine midagi täiesti elementaarset. Sama elementaarset peab muutuma ka säästlik ümberkäimine loodusvaraga või kord juba toodetud materjaliga. Järgmiste aastate jooksul tuleb teha kõik selleks, et liigiti kogumine oleks võimalikult mugav. Vaid siis on inimesed valmis sellega tegelema. Seega on kogumispunktide juurdeloomine üks tähtsaimaid ettevõtmisi. Samamoodi on vajalik omavalitsuste koostöö. Kui me räägime näiteks jäätmejaamadest, siis ei ole ilmingimata hädavajalik, et iga omavalitsus, iga väike vald ise oma

jäätmejaama asutab. Siin on võimalik ja ka mõistlik koostööd teha.

Olmejäätmete puhul, nagu öeldud, on ringlussevõtt peamine murekoht. Viimastel nädalatel on avalikkuses juttu olnud, et Eestil on aastaga 2020 seotud hulk kohustusi. Siin slaidil on osa neist teie ette punasena välja toodud. Nagu näete, olmejäätmete ringlussevõtt on probleem, mis meil järgmiste aastate jooksul kõige teravamalt laual on. 2011. aastal läks olmejäätmetest ringlusse 27%, mis tähendab seda, et sisuliselt viie aastaga peab see arv kahekordistuma, et me jõuaksime 50%-ni, nagu meil riigina kohustus on. Pakendite poole pealt on seis palju parem, juba praegu on pakendite taaskasutuse ja ringlussevõtu eesmärk täidetud. Siin on olukord viimastel aastatel olnud selline, millega võib rahul olla.

Kuidas kõigi nende ülesannete lahendamiseks toime tulla? Selleks ongi jäätmekava kokku pandud. Ma olen juba kuulnud, et on küsitud, miks jäätmekavas ei sisaldu väga konkreetseid kavandatavad seadusmuudatused, kui neid on vaja teha. Jäätmekava eesmärk on ikkagi anda laiem raamistik, millest kõikvõimalikud seadusmuudatused lähtuda saavad. Oleme jäätmekavas vältinud väga rohkesõnalist eesmärkide seadmist. Selle asemel oleme välja toonud kolm kõige olulisemat sihti: jäätmetekke vältimine, jäätmete ringlusse võtmine ja keskkonnamislik vähendamine, muu hulgas ka seire ja järelevalve tõhustamise kaudu. Need on kolm peamist eesmärki, mis me oleme seadnud. Jäätmekava elluviimise maksumus on kavas samuti välja toodud. Kuni aastani 2020 läheb vaja 64 miljonit eurot, esimese nelja aasta investeeringud on pisut üle 44 miljoni euro. Muidugi tagavad eelkõige Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid selle, et meil on võimalus investeerida sinna, kus vajadus on.

Kõige olulisem eesmärk on jäätmetekke vältimine. Kogu materjali maksimaalne kasutuselevõtt tähendab praeguses ühiskonnas ikka ka juba nüüdisaegset, tõesti viimase detailini läbi mõeldud disaineri tootearendust. Siin pildil on üks Eesti edulugudest – see on moedisainer Reet Ausi looming. Tema kasutab ära maailma ühe kõige suurema tekstiilitootja täiesti kvaliteetseid kangajääke. Muide, ka sel aastal toimuva laulupeo särgid on just nimelt sel moel tema näpunäidete järgi valmistatud.

Need on täiesti kvaliteetsest kangast, mis muidu oleks rännanud kas prügimäele või ahju. Leides võimaluse kangast sellisel moel ära kasutada, oleme kulutanud 91% vähem vett ja paisanud õhku 86% vähem CO₂, kui seda oleks tehtud juhul, kui spetsiaalselt selle jaoks oleks toodetud uut kangast. Nii et jäätmete vältimine ei ole enam ammu midagi sellist, mis on nagu natuke räpane. See tähendab palju tänapäevasemat tegevust, eelkõige palju moodsamat tootarendust. Järgmiseks seitsmeks aastaks on meil valmisolek toetada ettevõtete, aga ka omavalitsuste investeeringuid näiteks korduskasutuskeskuste loomiseks. Tarbijate teadlikkusega on meil aga endiselt lood nii, et see võiks olla väga palju parem.

Teine oluline eesmärk on ringlussevõtt. Nagu öeldud, selle eelduseks on mugav ja hästi toimiv liigiti kogumine ja sorteerimine ning asjaomane võrgustik. Jäätmete liigiti kogumiseks ettenähtud võrgustiku arendamine ongi põhiline, mis järgmisel kuuel ja poolal aastal investeeringuid vajab. Oleme valmis suunama sinna pisut üle 20 miljoni euro. Mis puutub ohtlikesse jäätmetesse, siis selles vallas on sihiks lõpetada keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate kordategemine ja kindlasti tagada ka tõhusam kontroll. Jääkreostuse ja hüljatud ohtlike jäätmete käitlemine on ühest küljest väga kulukas ja sageli ei ole ettevõtetel endal avastatud ohtlike jäätmete jääkreostuse kõrvaldamist võimalik kinni maksta. Ka niisugune toetus on meil jäätmekava järgi ettenähtud.

Kuhu me siis aastaks 2020, kui teie ees oleva jäätmekava perioodi lõpp käes on, peame olema jõudnud? Eelkõige just liigiti kogumine ja jäätmete ringlussevõtt on need kaks asja, mis võiksid olla selleks ajaks täiesti isenesestmõistetavad tegutsemisviisid. Muidugi peavad aastaks 2020 olema korras kõik meie prügilad ja jäätmetega seotud keskkonnariskid maandatud, mis tähendab, et inimeste tervisele jäätmesektor enam negatiivset mõju ei avalda.

2050. aastani on veel väga palju aega ja kes meist päris täpselt teab, mis trendid selleks 2050. aastaks kõik valitsevad – millised tehnoloogiad on välja arendatud, milliseid tehnoloogiaid meil on võimalik rohkem kasutada jne –, aga 2050. aastal võiks Eesti kindlasti olla üks neid riike, kus materjaliga osatakse ringi käia nii, et miskit raisku ei lähe, sest

kõike osatakse mõistlikul moel uuesti kasutusse võtta.

Selline on teie ees olev jäätmekava. Ma palun teil seda tutvustada ka nendes piirkondades, kust te valitud olete, sest jäätmemajanduses on kindlasti hästi suur osa täita kohalikel omavalitsustel. Ilma kohalike omavalitsusteta ja ilma kogu ühiskonna kaasaitamiseta neid eesmärke, mis me seadnud oleme, ei ole võimalik täita. Aga eesmärgid on meil kavas täita, nii et ootame igati teie kaasabi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Keskkonnaprobleemidel ei ole piire ees. Miks ma sellest räägin? Me käisime möödunud aasta septembrikuus Pihkvas ja vaatasime, mis toimub Petserimaal ja Pihkva oblastis. Ka olen näinud, mis toimub Leningradi oblastis. Kui nendel on paha, siis on ka meil paha. Ma olen mõelnud sellest, kuidas riigi jäätmekava annab võimaluse seda koostööd korraldada viie või kuue aasta jooksul. Seal liiguvad asjad väga aeglaselt ja kui me sellega ei hakka tegelema, siis see mõjub ka meie veeressurssidele, samuti õhule.

Keit Pentus-Rosimannus

Me tegeleme sellega, oleme seda juba aastaid teinud. Aga aus on öelda, et meil ei ole võimalik minna idapiiri taha idanaabri jäätmemajandust korraldama või realselt nõudma nende territooriumil tegutsevatest ettevõtetest investeeringuid. Neid nõudeid võivad esitada ja on kohustatud esitama Venemaa enda võimud. Meie saame teha seda, mida me oleme ka teinud: me saame rahvusvahelistel kohtumistel iga kord aru pärida ja nõuda, aga reaalne tegevus saab ikkagi toimuda piirist ida pool. Loomulikult meie huvides on, et need investeeringud tehtaks, ja meie huvides on ka see, et rahvusvaheliselt oleks ligipääs keskkonnaseisundiga seotud andmetele. Meil peaks olema võimalus kontrollida adekvaatsetest allikatest, kuidas ja kas üldse näiteks reoveesüsteemid on tööle hakanud, kas vee seisukord on realselt paranemas. See on see, mida me nõuame, ja

selles osas ei ole meil plaanis mingisuguseid järeleandmisi teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Nagu te oma ettekandes ütlesite, jäätmejaamade võrgustik on väga hästi välja ehitatud. Näiteks Põlvamaal on need igas vallas olemas. Hea, et me regionaalselt prügiveo jaoks raha ei saanud, muidu oleksime selle õnnetusega hädas, et sinna enam kraami ei jätku. Aga küsimus on selles, et meil on uhked jäätmejaamad küll olemas, aga inimesed ei saa jäätmeid sinna üle anda, sest see on väga kallis. Pigem nad poevavad seda metsa alla või vedeleb see kuskil hoonete ümbruses. Näiteks eterniidi äraandmine on suhteliselt kulukas. Kuidas saaks selle elanike jaoks odavamaks teha? Kas KIK-i kaudu võiks toetada teatud aktsioone, et vana eterniiti vastu võtta? Muidu inimesed ei suuda oma vaesuse juures neid vedelema jäänud plaate õigesse kohta üle anda.

Keit Pentus-Rosimannus

Eterniidi kokkukogumise toetamist on valdavad KIK-ist taotlenud ja seda on ka toetatud. Siin peab ilmselt küsima eelkõige konkreetsest omavalitsusest, miks sellist taotlust ei ole esitatud. Praegu käimasolevas KIK-i toetusvoorus on eterniidi kokkukogumise toetuse taotlusi päris mitu tükki, kui ma õigesti mäletan. See võimalus on täiesti olemas. Te ütlete, et jäätmejaamadesse jäätmete äraandmine on väga kallis. See tuleb ebameeldiva üllatusena, sest omavalitsused on meile üldiselt kinnitanud, et nad võtavad prügi jäätmejaamades inimestelt tasuta vastu. Jäätmejaamade investeringuteks on raha samuti KIK-st saadud ja reeglina on neil hiljem kohustus elanikelt jäätmeid just nimelt tasuta vastu võtta. Eks seda tuleb kontrollida, kui see kusagil tõepoolest kallis on. Üks jäätmejaamade seotud mure on olnud see, et mõni omavalitsus on oma jäätmejaama selgelt üledimensioneerinud. Mis põhjusel on tulnud ja küsitud sedavõrd mahukaid investeeringuid, mille abil rajatud jaama käiguhoidmisega on hiljem probleeme, seda tuleb niisuguselt omavalitsuselt väga tõsiselt küsida. Oleks võimalik ka märksa väiksemas

jäätmejaamas inimesi väga hästi teenindada, ei oleks olnud vajadust nii suurel määral üledimensioneerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister, tänan teid selle suurepärase esitluse ja sõnumi eest! See on tõesti meie ühine mure, et jäätmekorraldusega tuleb edasi minna. Minu küsimus puudutab jäätmehierarhiat Euroopa Liidus, vastavaid tegevusi ja asjaomaseid suhtarve. Kuidas teie hinnangul Eesti paistab välja Euroopa Liidus tervikuna, ükskõik kas koos põlevkiviga või ilma põlevkivita?

Keit Pentus-Rosimannus

Kui silmas pidada majapidamistes tekkivat jäätmete kogust, siis sellest seisukohast me paistame päris head välja. Eesti inimesed on üldiselt kokkuhoidlikud ja otsivad oma igapäevastes toimetamistes ka taaskasutuse võimalusi. Probleem on see, et ka inimesed, kes iseenesest on hästi keskkonnateadlikud ning oleks valmis jäätmeid liigiti koguma ja sorteerima, ei tee seda mitte alati, ja just põhjusel, et sorteerimine ja liigiti kogumine ei ole kuigi mugav. Uurisin seda keskkonnakomisjonis, aga võib-olla tasub ka siin teie käest küsida. Mõelge omaenda kogemuste põhjal, kus on teie kodule kõige lähem mugav vanapaberi, klaasi ja pakendite äraandmise võimalus. Ma ei räägi mitte pandiga kaetud pakenditest või tagatisrahaga kaetud pakenditest, vaid muudest pakenditest. Sageli inimesed ei tea neid kohti paraku. Või räägime näiteks biolagunevatest jäätmetest. Kuhu te saate neid ära viia? Kas see võimalus on teil üldse olemas? Meil on arenguruumi mugavama süsteemi loomiseks küll ja küll. Ja kui ringlussevõtu arve vaadata, siis nagu ma ütlesin, praegu oleme umbes pooltel teel sinna, kuhu me aastaks 2020 jõudma peame.

Aga see ei ole mitte ainult Eesti mure. Samasuguses olukorras on hulk teisi Euroopa Liidu riike, kes samuti mõtleavad väga tõsiselt selle peale, kuidas inimesi ikkagi motiveerida kõigepealt kodus liigiti prügi sorteerima ja lõpuks ringlussevõttu suunama. Ressurss, mis seal peidus on, on majanduslikus mõttes ise-

enesest väga-väga suur. Meil ei ole erilist põhjust endale tuhka pähe raputada. Eelkõige igapäevases majapidamises on eestlased täitsa tublid.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ajakirjanduses on väidetud, et prügi põletusjaam Irus on jäätmete liigiti kogumisele väga demotiveerivalt mõjunud. Milline on sinu hinnangul Iru prügi põletusjaama mõju jäätmete liigiti kogumisele ja prügi taaskasutusse suunamisele?

Keit Pentus-Rosimannus

Taaskasutusse suunamisele on selle mõju olnud väga positiivne, sest prügi kasutamine energia tootmiseks on üks osa taaskasutamisest. Küll ei mõju see positiivselt ringlussevõtule, sest prügi põletamisega ikkagi see materjal, mis katlasse aetakse, kõrvaldatakse. Tõesti, väga tihti kuuleb inimestega rääkides emotsionaalset küsimust, miks ma peaksin prügi liigiti koguma, miks ma peaksin vaevama ennast eri konteineritesse sortimisega, kui lõppkokkuvõttes läheb kõik niikuinii ühte ahju. Selline hoiak on probleem, ja seda just igapäevaelus liigiti kogumise ja sorteerimise seisukohalt. Meil ei ole veel teada 2013. aasta lõplikke andmeid, nii et ma ei saa tõsikindlalt öelda, kas ringlussevõtt eelmisel aastal, kui Iru prügi põletusjaamana tööle hakkas, kasvas või kahanes. Esialgsed andmed – rõhutan, need on väga esialgsed – ütlevad, et pigem on see veidi kahenenud. Aga neid andmeid tuleb kontrollida ja seda praegu tehaksegi.

Üldiselt prügi põletamine ringlussevõtule, jah, positiivset efekti kindlasti ei avalda. Samas nagu me jäätmehierarhiast nägime, on prügi põletamine siiski mõistlikum tegevus kui prügi ladestamine. Selles võrdluses tuleb kindlasti eelistada prügi põletamist. Kui aga võrrelda materjali ringlussevõttuga, siis prügi põletamine eelistatud teguviis ei ole. Eelkõige on meie mure ikkagi, kuidas seda kasulikku materjali, mis ringlusest kõrvaldamisel raisku läheb, võimalikult palju kätte saada. Kõik see, mis üle jääb, kõik see, mida tõesti ei ole võimalik ringlusse võtta, võibki minna põletusse,

et kasutada seda energia tootmiseks. Praegu see piir päris õige koha peal ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud minister, hea esitluse ja põhjaliku ülevaate eest! Kahju ainult, et selle teema vastu, mis meil tulevikuski suhteliselt suur valupunkt on ja nõuab riigilt väga suurt ressursi, Riigikogu liikmed nii vähest huvi ilmutavad. Aga mina küsin teie käest paari slaidi kohta. Üks slaid oli "Tegime ära" loodud omavalitsuste koostöövõrgustiku kohta. Ja teine slaid oli "Väljakutsed", kus oli kirjas eesmärk tõhustada omavalitsuste koostöövõrgustiku loomist. Äkki te tutvustate neid kahte slaidi?

Keit Pentus-Rosimannus

Omavalitsuste võrgustik teatud piirkondades töötab päris hästi. Näiteks Harjumaa omavalitsused teevad üsna head koostööd, Järva-maa omad täpselt samuti. Samas ei tööta see mitte igal pool Eestis niimoodi. Nagu ma teie nimetatud teist slaidi näidates ütlesin, võiks näiteks jäätmejaamade puhul omavalitsuste koostöö olla palju efektiivsem ja praktilisem. Iga väike vald ei pea tõepoolest ise jäätmejaama rajama. Milleks teha väga mahukas investering, kui selle jaama töös hoidmisega pärast probleeme tekib? On näiteid, mida arvesse võttes on koostöö omavalitsuste vahel edaspidi kindlasti parem. Nagu Eestis ikka, on piirkondi, kus mõni asi töötab väga hästi, ja on piirkondi, kus mõni asi võiks töötada paremini. Nii on ka omavalitsuste koostööga. Mitte kõik omavalitsused, kes võiksid koostööd teha, seda ei tee, aga kui nad näevad positiivseid näiteid, siis küllap nad saavad innustust.

Muide, ma ei ole nõus selle küsimuse sissejuhatuses öeldud väitega. Mu meelest on Riigikogu liikmete huvi olnud igati aktiivne. Ka komisjoni arutelu oli väga asine. Ma olen väga rahul, et see arutelu sellisel moel praegu toimub.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tulenevalt meie seadusest pean ma kahjuks seda aktiivsust natuke maha võtma. Kordan üle, et selle päevakorra-

punkti raames võib iga Riigikogu liige esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse. Nii et ministrile üks küsimus ja komisjoni esimehele üks küsimus. Läheme nüüd edasi. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Me teame, et Eestis on jäätmete hulk elaniku kohta üks Euroopa suurimaid, ja me teame ka, mis on selle põhjus – see on kasutatav põlevkiviresurss. Hea on, et me oleme väga suurt rõhku pannud sellele, et üle minna taastuvenergiale. Aga kogu teie ettekandes ei nimetatud ühe sektori, nimelt militaarsektori tekitavaid ohtlike jäätmeid. Millist tähelepanu selles jäätmekavas pööratakse militaarsektori panusele? Kui palju neid jäätmeid Eestis tekib? Võib-olla on teil andmeid ka muu maailma kohta, sest tegelikult tekib selles sektoris meeletus koguses igasuguseid jäätmeid, ohtlike aineid, romusid, mis jäävad keskkonda reostama. Milline on jäätmete, sh ohtlike ainete käitlemise korraldus selles sektoris?

Keit Pentus-Rosimannus

Ma praegu jään vastuse võlgu. Peaksin täpsustama, kas meil peetakse jäätmetekke mõttes militaarsektori kohta eraldi arvestust. Usun, et need probleemsed militaarjäätmed, millega me siiani maadleme, pärinevad ikkagi aastakümnetetagusest ajast. Praegune jäätmekorraldus on igati nõuetekohane ka meie militaarsektoris, kindlasti ei ole see seotud suurte probleemidega. Aga endiselt veel avastatav jääkreostus on tihti seotud Nõukogude Liidu sõjaväe käsutuses olnud aladega. Ja muidugi risustavad meie maastikku endiselt omaaegsed sõjaväehooned. Need ei kaunista mitte meie Eestimaad. Nendega me tegeleme, oleme nendest maastiku puhastamiseks Keskonnainvesteeringute Keskuse kaudu raha ette näinud. Tegu on tihti puhtvisuaalse reostusega, aga on küllalt näiteid, kus ohus võib olla ka põhjavesi. Seda me igal juhul väldime. Aga nagu öeldud, enamik kõnealuseid probleeme pärineb aastakümnetetagusest ajast, mitte kaasajast.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab Eesti Pandipakendit, kelle töö kohta tehti mõni aasta tagasi õigustatud kriitikat, kuid nüüd võib öelda, et nad saavad oma tööga päris hästi hakkama. Küsimus on nende superandmebaasi kohta, mis sisaldab 185 tootja ja maaletooja andmeid. Kuidas on tagatud nende andmete turvalisus, et selle tootjavastutusorganisatsiooni n-õ suuromanikud – A. Le Coq, Saku, Coca-Cola ja kes nad olidki – ei saaks kuritarvitada andmeid, mis seal sisalduvad? Sinna ju iga kuu kõik ettevõtted esitavad täpsed andmed, kui palju mida on müüdnud. Kas sellega on tegeldud? Kui me siin käibemaksuseadust arutame, siis see oli väga tõsine teema.

Keit Pentus-Rosimannus

Kui on etteheiteid, siis need tuleks hästi konkreetsetl esitada. Iseenesest aruandlus peabki olema täpne ja me oleme ka pakendite puhul olnud pigem hädas sellega, et mitte alati ei ole me saanud olla veendunud, et maale toodav pakendite kogus deklareeritakse täpselt. Kindlasti peavad esitatavad andmed olema korrektsed. Vastasel korral on kogu süsteem hõlpsasti haavatav ja riigile laekuv tasu satub löögi alla. Nii et kui on konkreetseid etteheiteid, et keegi on seda süsteemi kuidagi kuritarvitanud – ma pean ütlema, et minuni niisuguseid signaale jõudnud ei ole –, siis tuleks need sellisel kujul ka esitada. Siis saab arutada, kas on vaja andmete kogumist ja aruandlust mingil moel muuta. Aga aruandlus peab täpne olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Maimu Berg, palun!

Maimu Berg

Lugupeetud proua minister! Oli suur rõõm kuulda, et te hindate kõrgelt meie inimeste teadlikkust prügi sorteerimisel. Kui see nii on, siis on see tõesti kena. Härra Randver küsis juba prügi metsa alla viimise kohta, aga väga palju kasutatakse võimalust lihtsalt prügi oma koduõuel põletada. Kuidas sellesse suhtuda ja kuidas seda ära hoida?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See on erakordselt ajakohane küsimus. Kevadkoristused on ju üle riigi käimas.

On olemas internetiaadress www.löke.ee, kust saab ülevaate eile alanud teadlikkuse kampaaniast, millega me juhime inimeste tähelepanu terviseohtudele, mis kaasnevad prügi põletamisega kuskil aianurgas. Põletamisegi puhul kehtib põhimõte, et kõik see, mis üles läheb, tuleb ühel hetkel alla. Kui mingite kemikaalidega immutatud materjale lõkkes põletatakse, siis tuleb arvestada, et see varem või hiljem kas hingatakse sisse või langeb see marjapõõsaste, õunapuude, maasikate peale ja süüakse sisse. Sellealase teadlikkuse tõstmisega me tegeleme tänavu päris tõsiselt. See on üks kampaaniatest, mis on konkreetselt prügi põletamisega seotud. Kohustus sõlmida prügiveoleping on tõenäoliselt hoovinurgas põletamist vähendanud, aga jah, eks meieni jõuab ikka kaebusi, et naaber põletab midagi, mis kangesti musta tossu tekitab. Sellist asja teha ei tohi.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud minister! Minu küsimuse märksõna on "mõjuanalüüs". Kas te olete uurinud, kui palju selleks, et saavutada teie eesmärk viia taaskasutuse protsent 27-lt 50-le, üks Eesti perekond peab igal öhtul prügi sorteerimiseks ja hiljem laiali vedamiseks rohkem tööd tegema? Kas see on 5 sekundit, 30 sekundit, 1 minut või 5 minutit? Ja kas te olete korutanud selle numbri 365-ga ja võrrelnud, ega järsku ikkagi põletamine ei ole kasulikum? Kas teil on see matemaatikaülesanne tehtud? Eesti inimesed peavad igal öhtul prügi sorteerima. Kas te olete uurinud, järsku saab seda aega kasulikumalt kasutada ja äkki see mõjub negatiivselt iibele?

Keit Pentus-Rosimannus

Ma pean alustama täpsustusest. Te ütlesite, et me peame taaskasutuses jõudma 50%-ni jäätmetest. See eesmärk on meil juba täidetud, sellega meil ei ole probleemi. Meil on probleem materjali ringlussevõttuga. Teisisõnu on eesmärk, et materjali, mis korra on toodetud kas korduskasutuse teel või vähese ümber töötamise järel, ei kõrvaldata ringlusest, vaid see jääb ühel või teisel moel endiselt kasutusse. Eelkõige ongi positiivne mõju, mida inimesed

sed prügi sorteerimisega avaldavad, seotud just majandusliku kokkuhoiduga. Ma nimetasin selles presentatsioonis mõningaid andmeid, kui palju hoitakse kokku vett ja vähendatakse CO₂ õhkupaiskamist. Kõik see on seotud kuludega ja see mõju on väga märkimisväärne.

Enne ma kiitsin Eesti inimeste keskkonnateadlikku käitumist. Ma tõepoolest arvan, et jäätmete kodune sorteerimine ja nende sel moel ringlussevõttule kaasaaitamine on midagi, mida ei võeta niivõrd tüütu kohustusena, vaid see on paljude jaoks täiesti iseendastmõistetav. See on praegu iseendastmõistetav väga mitmes meist põhja poole jäävas riigis ja ma ei arva, et Eesti inimene on vähem keskkonnateadlik või vähem hooliv. Olen veendunud, et sorteerimine tuleb teha ühest küljest mugavamaks, aga teisest küljest peame jõudma igal juhul selleni, et kui inimene kodus prügi sorteerib ja aitab sel moel materjali taas ringlusse võtta, on tema prügiarve oluliselt väiksem kui sellel inimesel, kes keskkonnast ei hooli ja kõik kodus tekivad jäätmed ühte hunnikusse kuhjab või ühte prügikasti viskab. See peab olema ka majanduslikus mõttes tasuv – keskkonnateadlikuma inimese kulud olgu väiksemad.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd on mul suur au paluda kõnetooli Riigikogu keskkonnakomisjoni esimees Rainer Vakra.

Rainer Vakra

Austatud aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on au teile tutvustada riigi jäätmekava 2014–2020 ja keskkonnakomisjonis toimunud arutelu. Sissejuhatuses nii palju, et Vabariigi Valitsus esitas selle kava Riigikogule arutamiseks tänavu 17. aprillil ja Riigikogu esimees määras selle läbivaatamise juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Riigi jäätmekava 2014–2020 on kogu jäätmevaldkonda hõlmav arengudokument, milles tutvustatakse valdkonna arendamise põhimõtteid ja meetmeid järgmiseks seitsmeks aastaks. Nii nagu ministril on ka minul keskkonnakomisjoni esimehena väga hea meel täheldada, et sellist kava arutatakse nii kõrgel tasemel. Varem see parlamendis käsitlemist leidnud ei ole. Iseenesest aga on praegune jäätmekava järjekor-

ras kolmas – 2002 oli esimene, 2008 oli teine ja nüüd on siis kolmas, kuni aastani 2020.

Neli peamist põhimõtet, mida jäätmekava koostamisel on järgitud, on jäätmekäitluse hierarhia arvestamine; printsiip, et saastaja maksab; tootja laiem vastutus ning iseseisvuse ja läheduse põhimõte. Inimeste jaoks on prügi midagi sellist, mis kipub haisema ja millest soovitakse võimalikult ruttu vabaneda. Aga kui jäätmeid on juba suurtes kogustes, kujuneb sellest ressurs, mida saab nii toormena ringlusse võtta kui ka põletada või valmistada sellest kütust. Muidugi, keskkonna seisukohalt – seda rõhutab ka jäätmekava – on peaeesmärk jäätmeid kas üldse vältida või nende teket vähemalt vähendada. Alles teine eesmärk on võimalikult suur osa jäätmeid ette valmistada korduvkasutuseks, ringlusse võtta ja taaskasutada ning sellega vähendada jäätmetest tulevat keskkonnariski.

Kindlasti peab jäätmete kasutamisel eelistama nende ringlussevõttu. Et seda teha, on oluline välja arendada optimaalne jäätmete kogumise ja käitlemise võrk. Eelseisva perioodi keerukaimaid ülesandeid on suurendada olmejäätmete ringlussevõttu praeguselt 27%-lt 50%-le aastaks 2020. Jäätmekava elluviimise maksumuseks aastatel 2014–2020 on prognoositud 64 miljonit eurot. Esimesel neljal aastal peaks kõigi meetmete peale kokku rakendusplaani kohaselt kuluma 44,1 miljonit eurot.

Keskkonnakomisjon on jäätmekava arutanud kaks korda: esimest korda tänavu jaanuaris ja teist korda mais. Nüüd, head kolleegid, on meil võimalik seda dokumenti arutada ka üheskoos siin suures saalis. Vaatamata sellele, et ka komisjonis tõsteti korduvalt esile, et jäätmekava eesmärk ei ole pakkuda detailseid lahendusi, vaid anda selged tulevikusuunised, võttis komisjon tähtsamad probleemid üksi-pulgi lahti. Toon mõningaid näiteid teemadest, mida komisjonis arutati.

Kõigepealt tõstatati probleemina klaastaara suur osakaal olmeprügis. Sinna sattub just see klaastaara, mis ei kuulu pandipakendi süsteemi, nt moosipurgid ning ketšupi- ja veinipudelid. Põhjuseks on ühelt poolt toodud, et taara-automaadid, mis pandipakendeid vastu võtavad, on väga keerulise ehitusega ega suuda igasuguse kujuga purke-pudeleid vastu võtta. Samas jõuti ühiselt järeldusele, et pakendi-

kogumisvõrgustikku tuleb edasi arendada ja konteinerite arvu suurendada.

Üks oluline aruteluteema, mida komisjon vaagis nii jaanuaris kui ka mais, oli jäätmete põletamine, millest ka austatud minister oma ettekandes ja küsimustele vastates rääkis. Jäätmete põletamine ja neist kütuse tegemine on loomulikult mõistlikum kui nende ladestamine prügimäele. Keskkonda ja majandust silmas pidades oleks aga vaja, et plast, paber, kartong ja metall võetaks taas ringlusse. Põletada võiks ainult selle osa jäätmetest ehk hinnanguliselt 30–40%, mida ei ole tehnoloogiliselt võimalik ega ka mõistlik ringlusse suunata. Taaskasutamine on energeetiliselt ja majanduslikult kolm kuni viis korda kasulikum kui jäätmete ahjus põletamine või neist kütuse tootmine.

Kuna olmejäätmete põletamine on taaskasutus, mitte ringlussevõtt, siis on küsimus, kuidas on Eestil võimalik seatud ringlussevõtu eesmärki täita. Komisjonis olid kõne all viis suurt takistust. Näiteks puudub rahaline kokkuvõtte, ka on see tegevus ruumimahukas ja vaearikas. Pakendikonteinereid on vähe ja inimeste teadlikkus võiks kõrgem olla. Oma osa mängib müüt, et mina kodanikuna võin ju jäätmeid eraldi koguda, aga lõpuks valatakse ikka kõik kokku. Ja viiendaks, puudub majanduslik huvi mõelda ja käituda keskkonnahoidlikult. Järeldus on, nagu ka jäätmekavas on sätestatud, et kõige tähtsam on muuta inimeste hoiakut ehk saada lahti sellistest tüüpmetafooridest, et pole mõtet liigiti koguda, niikuinii päeva lõpuks läheb kõik üheskoos ahju.

Seetõttu ongi jäätmekavas rõhutatud, et ringlussevõtt on peamine. On ka üsna täpselt kirjas, kuidas motiveerida elanikke rohkem kohapeal sorteerima ja selle kaudu ringlussevõttu kasvatada. Nagu ma juba ütlesin, ühe probleemina toodi komisjonis esile, et inimesed ei näe sorteerimisel mõtet, kui kõik läheb lõpuks ühte kohta ja ka rahalises mõttes mingit vahet ei ole. Milleks sorteerida, kui tulenevalt kohustuslikust olmejäätmete veo lepingust on kuu lõpuks vaja kindlasti prügikonteiner täis saada. Üks komisjoni liige ütles, et osa kraamist, mis sa oled sorteerinud, saad tõesti tasuta ära anda, aga kortermajas võid kõik visata ühte konteinerisse, makstes võib-olla kuus vaid euro rohkem. Inimesel on nii mugav ja rohkem pingutada ta ei viitsi. Ta maksab pigem euro

rohkem, kui jookseb kottidega mööda linna. Lahendus saab olla ainult üks: kui sa ei sorteeri, siis sul käib prügiauto tihedamini ja maksad rohkem. Kui sa sorteerid, viid liigiti kogutud jäätmed eri konteineritesse, siis maksad vähem ja auto käib näiteks kord kolme kuu jooksul, mis tähendab selget kokkuhoidu. Nõnda on jäätmekavas oluliste tegevuste loetelus kirjas ka üldisem jäätmemajanduse reform.

Keskkonnatasude raamkava peab olema selline, mis arvestaks tasustamise ja maksustamise üle otsustamisel otseselt jäätmekäitluse hierarhiat. Sortimist korrektselt tegevad majapidamised ja ettevõtted peavad jäätmeveo teenust saama märksa odavamalt kui need, kes seda teha ei viitsi või mingil muul põhjusel ei tee.

Üks põhiteemasid, mida keskkonnakomisjon arutas, oli see, kuidas ühtivad omavalitsuste jäätmekavad üleriigilisega. Kui me vaatame omavalitsuste jäätmekavasid, siis näeme neis suuri erinevusi. Tekkis küsimus, kas ministeerium ja Riigikogu peaks püüdma seda pilti ühtlustada. Jõuti järeldusele, et kahtlemata on asjakohane üle vaadata määrused, mis käsitlevad kohalike omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjades sätestatud kohustusi. Arutati, kas need on piisavalt detailsed. Jõuti järeldusele, et arenguruumi veel on, just väikestes omavalitsustes ollakse suhteliselt liberaalsed ja võimaldatakse vabatahtlikkust. Toodi ka üks konkreetne näide omavalitsusest, kus uuriti kõigepealt välja, kui suur on neil kõige suurem kortermaja. See oli 25 korteriga ja nii kehtestati, et eraldi pakendikonteinerid peavad olema vaid majades, kus on vähemalt 26 korterit.

Lõpuks arutas komisjon, et ehkki suur töö on ära tehtud, kas kõikides punktides on sidusgruppidega jõutud konsensusliku lähenemiseni või on jäätmekava arutelul lahkarvamusi õhku jäänud. Üks põhilisi probleeme on omavalitsuste mure, et raha on vähe. Sellele jäätmekava lahendust ei paku. Küll pakub raamkava välja skeemi, mis lähtub sellest, et inimesel oleks suurem motivatsioon jäätmeid sorteerida ja liigiti koguda ning samal ajal saaks ka omavalitsused sellest elanike liigiti kogumisest rahalist tulu.

Keskkonnakomisjon seisab päris kindlasti selle eest, et omavalitsustes ei korduks aastatetagune olukord. Kui prügi ladestati vähem, siis oli see keskkonna seisukohalt väga posi-

tiivne, samas omavalitsuste jaoks tähendas see seda, et neile laekus eelarvesse vähem raha. Lühidalt öeldes oli omavalitsus tegelikult huvitatud sellest, et prügi ladestataks prügilasse.

Kokku võttes võib tõdeda, et kõnealune jäätmekava lähtub kahest jäätmemajanduse kuldreeglist. Esiteks: kes saastab, see maksab. Ning teiseks: kui pea ei võta, peab võtma rahakott. Ainult neid reegleid arvestades saame rääkida tulevikus puhtamast keskkonnast ja säästlikumast Eestist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ka sina rõhutasid oma ettekandes nii nagu ministergi vajadust kinni pidada jäätmekäitluse hierarhiast. Ma olen lugenud mitmeid artikleid. Praegu on mul ees üks väga lihtne artikkel Wikipediast, kust võib välja lugeda, et need hierarhia omavahelised piirid ei ole jäigad. Näiteks võib jäätmekäitluse hierarhiast kõrvale kalduda, kui see tagab parima keskkonnaalase üldtulemuse kogu asjaomast olusringi arvestades. Ja siit minu küsimus: kas teinekord võib olla põhjendatud prügi ringlusevõtu asemel prügi taaskasutamine, näiteks energiaallikana Iru prügi põletusjaamas?

Rainer Vakra

Esiteks, puhtolemuslikult ei ole kunagi võimalik ringlusse võtta 100% jäätmetest. Mis tahes olmejäätmete puhul on hinnanguliselt 30–40% sellised, mille ainuvõimalik taaskasutus ongi põletamine. Mis aga tervikuna seda küsimust puudutab, siis jäätmete käitlemise üle otsustamisel tuleb alati arvestada jäätmete paiknemist, nende tekke kohta. On täiesti arusaadav, et veoga seotud kulu peab olema mõistlik. Ning teatud juhtudel on jäätmete liigiti kogumine vähem kasulik, näiteks siis, kui hiljem kulub nende transpordiks palju raha.

Jäätmekäitluse hierarhiat tuleb loomulikult võtta raamkavana, kindlasti on mõistlik arvestada teatud erisusi. Toon näiteks olmejäätmete veo korra, mille järgi on kõikidel majapidamistel kohustuslik ühe kuu jooksul oma konteiner täis saada. Riigikogus on arutelu all

seaduseelnõu, mis pakub välja sätestada, et teatud juhtudel, näiteks kui kodanik on keskkonnaküsimustes väga teadlik, kui ta teeb komposti ja sorteerib kõik jäätmed, siis oleks mõistlik, et omavalitsus võib teha tema puhul erandeid. Prügiauto võiks siis käia mitte kord kuus, nagu näeb ette praegune seadus, vaid korra kolme kuu jooksul, mis tähendaks tublile elanikule suurt kokkuhoidu. Seega on selge, et teatud erisused on mõistlikud. Eesmärki taas ringlusse võtta 100% jäätmetest ei ole võimalik ellu viia. 30–40% olmejäätmetest on puhtmajanduslikult mõistlik ahju ajada ja põletada, et sooja saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Jäätmekavas on üks punkt tarbija koolitus. Me kõik peame teadma, kuidas vältida suurel hulgal jäätmete tekkimist. Ometi oleme igal aastal osalenud sellises kampaanias nagu "Teeme ära!". Ma pole kuskilt lugeda saanud, kui suur on selle kampaaniaga kogutud prügi kogus aastate lõikes, aga see on kindlasti märkimisväärne. Ja olukord ei parane, ikka ja jälle leitakse kohti, kuhu prügi on veetud. Kas komisjonis oli juttu, et kasutada olevat raha võiks rohkem eraldada inimeste teadlikkuse tõstmisele? Inimene, kes kogu seda plasttaarat tarbib, oskab siis seda õigesti sorteerida. Raha võiks kulutada ka koolitusele.

Rainer Vakra

Loomulikult keskkonnakomisjon arutas ka seda, kuidas saaks võimalikult hästi Eesti inimesi koolitada ja teavitada neid nii jäätmete sorteerimise olulisusest kui ka sellest, miks on kahjulik prahti oma hoovis põletada. Kindlasti saavad suure töö ära teha omavalitsused, elanike igapäevased partnerid. Samas on käivitatud mitu riiklikku programmi, et omavalitsustele selle töö tegemiseks raha eraldada.

Mis puutub "Teeme ära!" kampaaniasse, siis võib küll öelda, et igal aastal on põhjust, nagu te, austatud Inara Luigas, ütlesite, seda korrata. Aga selge on, et eelmistel aastakümnetel on see töö jäänud tegemata, ja ka see, et pilt läheb iga aastaga paremaks. Mina isiklikult olen veendunud, et need kümned tuhan-

ded inimesed, kes vähemalt korra on osalenud "Teeme ära!" kampaanias ja kokku kogunud teiste maha jäetud prügi, ise homme ega ülehommeme metsa prügi maha ei vala ega isegi mitte pudelit kraavi ei viska. "Teeme ära!" programmil on kaks väga olulist plussi. Üks on see, mida me näeme iga päev – et Eesti metsaalused, rabad ja sood saavad puhtamaks, ning teine on seesama kasvatuslik ja hariduslik pool, mille kohta te küsisite. Kui inimene ise on kordki selle nimel vaeva näinud, et meie metsad oleks puhtad, siis ta seisab edaspidigi selle eest, et kogu meie ümbrus oleks puhas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Austatud komisjoni esimees! Keskkonnakomisjonis on paaril korral arutusel olnud Iru jäätmejaamas toimuv ja ka jäätmekütuse, nn RDF-i kasutamine eri ettevõtetes energiaallikana. Täpsustuseks nii palju, et RDF on jäätmekütus, mida tehakse segaolmejäätmetest ja põletatakse enamasti tsemenditehastes. Me räägime siin jäätmekäitluse hierarhiast. Kindlasti on tulevikus jäätmete põletuseks omandamine kasvava majandusliku huvi tõttu järjest problemaatilisem, seda ka põhjusel, et meil on eesmärgiks seatud ringlussevõtu numbrid silme ees. Millist lahendust teie rohkem toetate, kas jäätmete kasutamist Iru jäätmejaamas või RDF-ina mujal?

Rainer Vakra

Nagu ma olen juba korduvalt öelnud, jäätmete põletamisel ja nendest kütuse tegemisel ei ole sisuliselt mitte mingit vahet. Ei ole vahet, kas me ajame prügi ehk olmejäätmed Iru ahju või teeme sellest eelnevalt kütuse ja ajame selle Kunda Nordic Tsemendis tsemendi tootes ahju – tulemus on täpselt sama. Kõnealusel juhul ei tohi kindlasti eelistada kumbagi ettevõtmist. Jäätmekäitluses võime nii põletamisele kui jäätmekütusele hindeks panna koolipoisiliku kolm plussi ehk rahuldava. Aga mina usun, et Eesti Vabariik võiks püüelda ja peab püüdlema lahenduse poole, mille eest saab hinde viis, ja see on prügi ringlussevõtt.

Veel kord: praegu on ilmselge probleem, mis meil tuleb ka keskkonnakomisjonis lahendada, jäätmete import, prügi sissevedu Eestis-

se. Nagu te ütlesite, ühelt poolt me teeme tööd selle nimel, et Eestis olmejäätmeid sorteeritaks. See tähendab, et nii kütuse jaoks kui ka põletamiseks jääb neid järjest vähemaks. Teiselt poolt on meil suurte investeeringutega saavutatud märkimisväärne võimekus neid töödelda. Seega surve, et Inglismaalt, Soomest ja Iirimaalt veetaks Eestisse prügi juurde, on endiselt olemas. Keskkonnakomisjonil tuleb maha istuda ning toetudes avalikule arvamusele välja mõelda lahendus, mida me tulevikus teeme importprügiga, millest 25% ladestatakse küll tuha näol, aga ikkagi Eesti prügilatesse. Igast neljast laevataiest üks kallutatakse tegelikult Maarjamaa pinnale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh! Ütlen vahemärkusena, et kuigi siin käib jutt impordist, on tegu ikkagi teenuse ekspordiga. Aga minu küsimus on järgmine. Ma tahtsin seda keskkonnaministrilt küsida, aga küsin sinu käest. Kas sa võid keskkonnakomisjoni esimehena 185-le jookide tootjale ja maaletoojale kinnitada, et need detailsed aruanded, mis nad iga kuu Eesti Pandipakendile esitavad, on turvatud, et nendele ei ole juurdepääsu Eesti Pandipakendi nõukogu liikmetel ega nendele lähedal seisvatel isikutel, et ei ole ebaausat konkurentsi ja neid andmeid ei kuritarvitata?

Rainer Vakra

Ma loodan südamest, et see nii on. Selleks aga, et anda konkreetne vastus, ma vastan teile kirjalikult. Praegu ma ei tea, kellel konkreetset on andmetele juurdepääs. Aga loodan, et kõik siin saalis tõstatatud kahtlused on vaid kahtlused ja tegeliku eluga neil pistmist ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts!

Tõnis Palts

Lugupeetud ettekandja! Mulle jäi kõrva, et te nimetasite importi. Ma vaidlen teile vastu: me ei impordi prügi.

Rainer Vakra

Kui see oli küsimus, siis ma jään enda juurde, et tegemist on prügi impordiga. Kui me vaatame keskkonna seisukohalt, siis see, mis lõppkokkuvõttes korstnast väljub, vastab küll euronormatiividele, aga see jääb Eestisse. Iga neljas konteineritais prügi ladestatakse Eestis tuhana. Keskkonna seisukohalt ei ole välismaise prügi põletamine Eestis kasulik, vähemalt siis, kui see käib niisugusel viisil, nagu seda praegu Eestis tehakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rainer Vakra! Nüüd on võimalik esineda kõnega. Kas on läbirääkimissoovi? Kõnesoove ei ole. Seega on viimase päevakorrapunkti arutelu lõppenud. Otsust Riigikogu selles küsimuses vastu ei võta. Suur tänu kõikidele esinejatele! Meie päevakord on ammendunud. Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 12.19.

Istungi kestus 2 tundi ja 19 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 21. mai 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eelarve planeerimine
2. Kaitsealad
3. Sotsiaalne toimetulek
4. Kohtla-Järve välisõhu kvaliteet
5. Infrastruktuur

Istungi rakendamine

1. Veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (621 SE) kolmas lugemine
2. Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine
3. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) kolmas lugemine
4. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (580 SE) kolmas lugemine
5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) kolmas lugemine
6. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) kolmas lugemine
7. Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (610 SE) teine lugemine
8. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise ja korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) teine lugemine
9. Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu (619 SE) teine lugemine
10. Karistuseseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) teine lugemine
11. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) teine lugemine
12. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse eelnõu (622 SE) teine lugemine

13. Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu (609 SE) esimene lugemine

14. Ülikooliseaduse ja veterinaarkorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (627 SE) esimene lugemine

15. Kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu (623 SE) esimene lugemine

16. Riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (669 SE) esimene lugemine

17. Audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu (613 SE) esimene lugemine

18. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) esimene lugemine

19. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) esimene lugemine

20. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) esimene lugemine

21. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (668 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, algab infotund. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 42 Riigikogu liiget, puudub 59.

Infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Sven Mikser peaministri ülesannetes, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ja justiitsminister Andres Anvelt. Küsimuste esitamise järjekord on teil olemas. Küsijaid on viis, mis tähendab, et iga teema arutelul on peale varem registreerunute veel kahel rahvasaadikul võimalik kohapealt küsimusi esitada.

1. Eelarve planeerimine

Esimees Eiki Nestor

Esimene küsimus on Kadri Simsonilt kaitseminister Sven Mikserile peaministri ülesannetes. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Sven Mikser, kes te olete täna peaministri ülesannetes! Tööandjate keskliidu volikogu esimees Jüri Käo ütles eelmisel nädalal Äripäevale, et sügis on ettevõtjale hirmus aeg, sest koalitsioonil jääb alati mingi summa puudu ja seda probleemi tahtakse siis lahendada seaduseelnõude abil. Nähakse ette maksumuudatused, aga ei toimu kaasamist ega mõjude hindamist. Eelarve täitmiseks läbiviidud maksumuudatused tekitavad olukorra, kus nendes küsimustes ei ole õigusselgust. Kas te võite täna kinnitada, et see sügis tuleb ettevõtjatele ja üldse Eesti inimestele teistsugune?

Sven Mikser

Aitäh! Ametis oleva valitsuse arvates on kõigi seaduseelnõude menetlemisel kaasamine erakordselt oluline. Me tahame kindlasti kõiki seadusmuudatusi, sh neid, mis puudutavad eelarve tulupoolt ehk maksuseadusi, menetleda nii, et osapoolte kaasamine ja parlamentaarse arutelu protsess oleks piisav. See aitab vältida seadusandlike apse, mis tingivad mingisuguseid tagasilööke, olgu need siis seaduse välja kuulutamata jätmine presidendi poolt või probleemid pärast seaduse jõustamist. Kahtlemata tuleb vastutustundlikult eelarvet planeerides kulutuste kavandamisel vaadata kriitiliselt ka eelarve tulupoolt. See tähendab, et kõik eelarvesse planeeritud kulutused peavad olema tuludega kaetud. Praegune valitsuskoalitsioon vaatas ametisse astudes, koalitsioonilepet koostades ja seal meetmeid planeerides kriitiliselt nii eelarve tulu- kui ka kulupoolt. Aga tõsiasi on, et käesoleva aasta riigieelarve võeti vastu eelmise aasta lõpus ja seda tegi eelmine valitsuskoalitsioon. Meie tehtavad muudatused puudutavad eeskätt tulevaste aastate eelarveid, sh järgmise aasta eelarvet, mille koostamine on ju praegu, võib öelda, ühes kõige kuumemas faasis.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaministri ülesannete täitja! Vast loodud koalitsioon vähendas makse ja suurendas toetusi. Ometi oleme nüüd olukorras, kus esimeses kvartalis Eesti SKT vähenes aastataguse ajaga võrreldes 1,9%. Me teame, et maksulaekumistele avaldab majanduskasv mõju viitajaga, mistõttu aastal 2015 tekib riigieelarve tuludele eriti suur surve. Milliseid samme on valitsus astunud, et järgmise aasta riigieelarve tulud oleksid planeeritud vastutustundlikult? Mida on tehtud kärpekavaga, mille rahandusminister Ligi jaanuaris ministriumidele saatis?

Sven Mikser

Aitäh! Alustan küsimuse lõpust. Teatud osa sellest kärpekavast on kirjutatud sisse koalitsioonileppesse ja kindlasti viiakse see järgmise aasta riigieelarvet tehes ellu. Rääkides esimese kvartali majanduslangusest, tuleb öelda, et kahtlemata peab valitsus eelarveprotsessis hoidma majandustsüklitel silma peal ja olema valmis tegema kiireid muudatusi. Kui me räägime esimese kvartali majanduskasvust, mis oli -1,9%, siis see on avaldatud reaalkasvunäitaja ehk inflatsiooniga tasandatud näitaja. Reaalkasvul ja maksulaekumistel päris üksteisest ei ole. Kui me vaatame näiteks aprilli maksulaekumisi, siis võrreldes aastatagusega oli see näitaja +12%. Aga on selge, et majanduskasvul on teatud viitajaga mõju ka maksulaekumistele. Kui rääkida reaalkasvu ja nominaalkasvu seosest, siis võib öelda, et esimeses kvartalis ei olnud reaalkasvu ja nominaalkasvu korrelatsioon absoluutne. Me hoiame kindlasti silma peal ka sellel, et maksulaekumiste võimalik muutus ei seaks ohtu eelarve tasakaalu põhimõtet. Eeskätt jälgib seda kahtlemata rahandusminister, aga seda teeb ka kogu valitsuskabinet.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, teine täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud Sven Mikser! 7. märtsil lubasite Facebookis, et tõstatate algavatel valitsus-

kõnelustel küsimuse, kas üksikisiku tulumaksumäär langetamine on praegu vastutustundlik. Tulumaksumäär alandamine on koalitsioonilepingus teie varasemast vastuseisust hoolimata siiski sees. Tegemist on küllaltki kuluka ning seejuures netosissetulekute eavõrdsust suurendava lubadusega. Kas üksikisiku tulumaksumäär alandamine järgmisel aastal on esimese kvartali majandusnäitajaid arvestades vastutustundlik tegevus?

Sven Mikser

Aitäh! Vastus sellele küsimusele nõuab väga isiklikku hinnangut. Ilmselt ei ole teile väga suureks üllatuseks, et koalitsioonikõnelustel ei seadnud Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Reformierakond eesmärgiks oma programmiliste seisukohtade ühitamist. See ei olnud meie eesmärk, seda ei juhtunud ja seda ei juhtu kindlasti ka tulevikus. Meil säilivad hea koalitsioonipartneriga eriarvamused selle kohta, millised maksumuudatused ja milline üldine riigi tulude struktuur maksude kaupa on optimaalne ja ühtlasi sotsiaalselt kõige õiglasem. Need erinevused on teilegi hästi teada. Kui me räägime tulumaksu vähendamisest 1% järgmise aasta algusest, siis see kirjutati seadusesse sisse õige mitme aasta eest. Hoolimata pingsatest koalitsioonikõnelustest oli kompromissikoht see, et juba seadusesse kirjutatud ja järgmise aasta 1. jaanuarist jõustuvast tulumaksureformist ei loobuta. See oli kompromiss, nii nagu väga suur osa koalitsioonileppes sisalduvast oli kompromiss. Aga me ei vaata koalitsioonilepet loomulikult kui mingit nullsummamängu, kus keegi võidab ja keegi niisama palju kaotab. Ma usun, et meie koalitsioonilepe on *summa summarum* hea koalitsioonilepe. See töötab kõigi Eesti inimeste hüvanguks ning aitab lahendada väga mitmeid pikalt lahendamata olnud probleeme, näiteks aitab võidelda laste vaesusega.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Lugupeetud härra Sven Mikser! Nädal tagasi küsisin ma peaminister Rõivaselt sama küsimuse, aga ma ei saanud vastust ja küsin seetõttu nüüd teilt. Me oleksime saanud riigieelarvesse rohkem raha, kui me poleks

Brüsseli eest oma vaeste inimeste arvu nõõpeitnud ega seda muutnud. Nimelt esitasime kevadel Brüsselile arvud selle kohta, kui palju meil on vaeseid. Meie ütlesime, et Eestis on 45 000 absoluutses vaesuses elavat inimest, aga Statistikaameti andmetel on neid hoopis ligi 120 000. Ka suhtelises vaesuses elab meil 233 000 inimest. Nüüd me saamegi seitse aastat järjest vähem toetusraha, kuna me salgasime oma vaeste suurt arvu. Kas seda on valitsuses arutatud ja kas te kavatsete midagi ette võtta? On ikkagi väga kahju, et me niimoodi andmeid moonutame.

Sven Mikser

See on kindlasti teie mõnevõrra subjektiivne hinnang, et andmeid on moonutatud. Kui rääkida Euroopa Liidu toiduabi jagamisest või selleks eraldatud vahenditest ja selle jagamise aluseks olevatest kriteeriumidest, siis lisaks Euroopa Liidu antud suunistele on vaja, et igal riigil oleksid olemas omaenda kriteeriumid, mille alusel seda abi jagatakse. Eestis on selleks kriteeriumiks toimetulekutoetuse saamine. Tõsi, abisaajate planeeritud ring on tegelikult mõnevõrra suurem kui üksnes toimetulekutoetuse saajad, sinna kuuluvad ka inimesed, kes on toimetulekutoetust taotlenud, aga kellel Eesti seadustest tulenevatel põhjustel ei ole õigust seda saada. See arv, millest me täna räägime, on *circa* 45 000 inimest. Kahtlemata on vaesus Eestis probleem ja sellega võitlemine peaks olema iga Eesti valitsuse prioriteet. Ametisolevale valitsusele on see kindlasti väga tähtis. Loomulikult ei ole Euroopa Liidu toiduabi ainukene meede, mille abil saab Eestis vaesusega võidelda. Tegemist on pigem akuutse vaesuse leevendamise meetmega, mitte sellise meetmega, mis pikaajaliselt aitaks inimestel vaesusest välja tulla. Aga kindlasti on see süvavaesuses elavatele inimestele oluline ja vajalik leevendus. Seetõttu peab Eesti seda abi mõistlikult ja kõige paremal viisil jagama ning abi jagades prioriteete väga hoolikalt seadma.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud tänane peaminister! Teie eelmine vastus oli väga põiklev ja mitte-

midagiütlev, võib-olla minule saate vastata konkreetsemalt. Reformierakonna juhitud valitsuse tegevuse tõttu on majandus, nagu me teame, kõvas allakäigus. Me oleme oma –2%-ga madalamal tasemel kui lätlased ja leedulased, isegi Venemaa areneb praegu kiiremini. Teie eelkäija kaitseministrina, kes kuulub IRL-i, lubas ja püüdis või vähemalt tahtis suurendada kaitsekulutusi. Kuidas te praegu suhtute selle erakonna ettepanekusse, kes on teie endine sõber? Kas te eelarves suurendate kaitsekulutusi või pole seda praegu arutatud?

Sven Mikser

Kui me meenutame viimast paari aastat ja mõtleme ka minu vahetu eelkäija tegevusele, siis tuleb öelda, et pärast seda, kui Eesti kaitsekulutused jõudsid selle paljuräägitud rajajooneni, 2%-ni SKT-st, ei ole valitsus oma eelarvekavades kaitsekulutuste suurendamist ette näinud. Minu eelkäija andis kaitsekulutuste hüppelise suurendamise soovist ja vajadusest teada ikkagi pärast ametist lahkumist. Aga kindlasti, muutunud julgeolekuolukorras on riigikaitse erakordselt oluline prioriteet. Kindlasti on vaja rahastada seda, et oleksid olemas piisavad ressursid, selleks et riigikaitset oleks võimalik pikaajaliselt planeerida ja kas või korraldada suuremahulisi kaitsevarustuse ja -tehnikate hankeid. Üks kõige kiiremini ja kõige lihtsamalt kokkulepitud põhimõtteid praeguse valitsuse koalitsioonileppes on see, et kaitsekulutused hoitakse vähemalt 2% tasemel SKT-st. Kui te minu isiklikku arvamust küsite, siis minu arvates on kindlasti võimalik mõnevõrra ja ajutiselt seda taset ka tõsta. Me teame ju, et näiteks liitlaste kohalolek Eesti pinnal ja meie regioonis laiemalt on Ukraina sündmuste tõttu tublisti kasvanud, vastuvõtva riigina on ka Eestil siin finantseerimiskohustus. Teha seda pikaajaliste plaanide arvel, teadmata täpselt, milline on lõplik jätku- ja pikaajaliste meetmete lahend, ei oleks päriselt mõistlik. Seetõttu on vaja kindlasti läbi rääkida, kas võiks vastuvõtva riigi kohustustega seotud kulutusi käsitleda erakorralistena. Ma olen selle teema tõstetanud suheldes nii pea- kui ka rahandusministriga. Aga kui me räägime mis tahes kulurea pikaajalisest ja tuntavast suurendamisest, siis ma arvan, et sellise ettepaneku tegija peaks kindlasti varustama selle ettepaneku kattealli-

katega ehk vaatama eelarve kulu- ja tulupoolt koos.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu! Infotunni alguses teatas juhataja teile, et annab võimaluse kohapeal esitada kaks küsimust. Seetõttu palun vabandust Peeter Võsalt ja Andrus Ansipilt ning lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kaitsealad

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Andrus Saare. Küsimus on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Palun!

Andrus Saare

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud keskkonnaminister! Looduskaitse arengukava aastani 2020 näeb peatükis 2.7 ette, et 2014. aastaks peavad olema väljaspool Natura 2000 alasid rakendatud metsapiirangute kompensatsioonimeetmed. Nabala kaitseala rajamisega laieneb selle ala suurus mitme tuhande hektari võrra. Täna on põhimõtted välja töötamata või vähemalt ei ole me neist midagi kuulnud. Teadupärast pole ka raha selleks kavandatud. Enne selle meetme rakendamist ei tohiks siis ju ka metsaomanikele lisakoormisi panna. Ma soovin infot, milline on nimetatud meetme rakendamise ajakava ja kas järgmistel aastatel on need summad eelarvesse planeeritud.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, austatud küsija! Ma pean kõigepealt vabandust paluma, sest millegipärast oli see küsimus siia väga halvasti kuulda. Aga ma sain aru, et küsimus puudutas Nabala kaitseala moodustamist ja selle seost kompenseerimismehhanismiga Natura aladel. Kui me räägime Nabala-Tuhala kaitsealast, siis sellega seoses ei ole meil kindlasti plaani laiendada Natura alasid. Nabala-Tuhala kaitseala on riigisisese kaitse all olev ala. Eelkõige vajab piirkonnas kaitset tundlik veerežiim. Aga lisaks on selles piirkonnas 53 kaitsealust liiki. Mis puudutab Natura n-ö metsatoetusi ja põllumaatoetusi, siis nende maksmine toimub maaelu arengukava kaudu. See arengukava võiks muidugi olla praeguseks juba heaks kiidetud ja vastu võetud, aga uue valitsuse põllumajandusminis-

ter sai selle kava sellisel kujul, et ka temal oli vaja sellega tööd teha. Järgmisel valitsuskabineti istungil, mis toimub homme, arutab valitsus maaelu arengukava, mis sisaldab loomulikult ka Natura metsatoetuste ja põllumaatsetuste meedet. Pärast seda saame ehk öelda, et põhimõtetes on kokku lepitud. Aga veel kord ütlen, et Nabala-Tuhala kaitseala ei tähenda mitte uut Natura kaitseala, vaid riigisisest looduskaitseala.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Lähen siit edasi. Eestis on, nagu meile teada, pool kogu metsamaast riigimets. Riigimetsas leidub samamoodi nagu erametsas sobivaid elupaiku kaitset vajavatele liikidele. Nabala kaitsealal on sama tüüpi elupaikade kaitsmisel millegipärast eelistatud erametsa, kuigi riigimets külgneb erametsaga ja vastab samadele kriteeriumidele mis eramets. Veelgi enam, osa riigimaast, millel on veekaitsealine tähtsus – ma toon näitena Saarte raba –, on sootuks kaitsealast välja jäetud. Seda hoolimata sellest, et avalikkusele räägitakse, et kaitsealal on väga suur veekaitsealine eesmärk. Miks ei ole avaliku huvi kaitsmiseks kavandatud kasutada riigimaad ning võrdse asukoha ja koosluse korral on kaitse alla võetud eramaa? Eraomanikele ei ole ju rangete nõuete kompensatsiooniks peale maamaksusoodustuste hüvitist ette nähtud.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Üldiselt kehtib see põhimõte, et väärtust saab kaitsta seal, kus see parasjagu olemas on. Kui kaitset vajava objekti või liigi puhul on võimalik teha valik, kas kaitsta seda riigimaal või eramaal, siis loomulikult ei ole mingisugust soovi ega põhjust seada lisapiiranguid eramaa kasutamisele. Mis puudutab Nabala-Tuhala kaitseala, siis selle loomisega on tegeldud alates 2010. aastast. Analüüsi ja ekspertiisi on tehtud terve hulk. Viimati valmis koondanalüüs, mis kõik alusandmed läbi kaalus. Kui te leiate, et kaitseala piirid peaksid olema teistsugused ja pigem peaks see ala olema suurem, siis on sellise ettepaneku tegemise võimalus praegu veel täiesti olemas. Avalikud arutelud kaitseala üle alles käivad ning

nende käigus vaadatakse ka piirid ja nende põhjendatus üle. Kui tuleb selline ettepanek, siis seda tuleb kaaluda. Kui selgub, et see ettepanek on põhjendatud ja on vaja kaitseala piire laiendada, siis tuleb see ettepanek kaitseeskirja lisada.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus, Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Lugupeetud minister! Te olete oma ütlemites välistanud Rail Balticu kulgemise läbi rajatava Nabala kaitseala. Aga näiteks Kohila alevi servas asuvates metsades elavad paljud täpselt samad liigid, mida Nabalas kavatakse rangelt kaitsma hakata. Lisaks on alevi servas ühe esimese kategooria looduskaitsealuse liigi, ogase astelsõnajala kasvu-koht, mis on ainuke Eestis. Nabalas ei ole aga ühegi liigi ainus kasvu- või elukoht. Võrdleme karstialasid. Kohila alevi naabruses on need palju esinduslikumad kui Nabalas, selle põhjuseks on piirnevus looduskaitsealuse Rabivere rabaga. Seega, kui Rail Baltic ei tohi minna läbi Nabalast ehk te olete välistanud trassi nr 10, siis samast loogikast lähtudes peaks olema välistatud ka trass nr 12. Kui te olete loodava Nabala kaitseala kaitsmisel nii resoluutselt käitunud, kas siis võib eeldada, et teie põhimõtted on niisama printsiipiaalsed, kui kõne alla tulevad teised looduskosulused ja karstialad, mida ma näiteks tõin? Või eelistate te kaitsta neid alasid, kus saab paremini poliitilist profiiti lõigata?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kõigepealt, te eksisite, kui ütlesite, et kuidagi poliitilistel põhjustel on välistatud Rail Balticu trassi rajamine Nabala kaitseala maadele. Veel kord ütlen, et ettevalmistusi konkreetses piirkonnas kaitseala moodustamiseks on tehtud 2010. aastast. Siis ei olnud Rail Balticu kulgemisest ega võimalikest trassidest sellise täpsusega veel juttugi. Ma põhimõtteliselt ei nõustu sellise asjade esitusega, et kui me tahame Tallinnast Varssavisse rongiga sõita, siis ainukene võimalus on rajada raudtee igal juhul läbi Tuhala ja Nabala. Minu meelest on see väär ja tegelikku olukorda moonutav käsitus. See on niisama hea, kui me ütleksime,

et on vaja ehitada Kadriorust tee Haaberstisse ja ainuke viis seda teha on üle Raekoja platsi. Sellist alternatiivi ei saa inimestele esitada, see ei ole lihtsalt aus. Aga kõigi Nabala looduskaitse kohta tehtud ekspertiisidega on võimalik tutvuda ka praegu Keskkonnaministeeriumi kodulehel. Need on täiesti avalikud. Veel kord ütlen, et eelkõige vajab Nabalas ja Tuhalas terviklikku kaitset just nimelt tundlik vee-režiim. Selline on ekspertide hinnang. See on põhjus, miks ei saa öelda, et just keskkonnaminister on selle raudtee rajamise Nabalasse ja Tuhalasse välistanud, sest sellise ettepaneku on teinud oma ala eksperdid selles analüüsis, mis on kõigile kättesaadav. Aga ma tõesti palun mitte esitada avalikkusele väiteid, mis tegelikult moonutavad ja minu meelest teenivad eelkõige seda eesmärki, et ässitada inimesi üles looduskaitse vastu.

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitäh! Lugupeetud minister! Võib-olla on teil halbu mälestusi näiteks puurimisest hambaarsti juures noores põlves või uurimisest elu hilisemas etapis. Aga kuidas teie kui nii printsiipaalne põhjavee kaitsja seletate seda, et olete Eesti Geoloogiakeskuse omanikuna jätnud selle keskuse olukorda, kus veel eelmisel nädalal ei olnud neil põhjaveeseire lepingut aastaks 2014? Nad peaksid seda seiret tegema ja selle kohta peaks leping olema olemas olema mai-kuus. Teine asi. Kui te nii printsiipaalne karstialade kaitsja olete, siis miks te pole algatanud kampaaniat "Võtame üles Tallinna–Tartu raudtee"? Näiteks Lääne-Virumaal läbib see vähemasti kahte väga esinduslikku karstiala.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Viide põhjavee kaitse vajalikkusele on täiesti kohane. Muide, Rail Balticu trassi esialgse keskkonnamõju strateegilise hindamise programmis, mis eelmise majandusministri ajal saadeti Keskkonnaministeeriumisse esialgseks kooskõlastuseks, oli unustatud ära vajadus analüüsida kogu trassi pikkuses põhjavee kaitset. See oli üks põhjus, miks seda programmi ei olnud sel hetkel võimalik heaks kiita. Kuna sisuliselt kogu trassi ulatuses on põhjavesi inimeste joogivee peamine allikas,

siis ei saa niimoodi sellesse suhtuda. Nii et kui te kohtate endist majandusministrit, kes on hiljem teinud etteheiteid, miks kohe alguses ei kiidetud seda programmi heaks, siis öelge, et see on üks põhjus. Põhjavesi vajab kaitset ja seda mitte ainult ühes või kahes piirkonnas, vaid kindlasti terves Eestis. Mis puudutab konkreetset lepingut, siis peab täpsustama, mis põhjustel lepingu sõlmimine geoloogiakeskusega on viibinud. Küllap on seal mingid tehnilised põhjused ja ilmselt tehakse seda esimesel võimalusel.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus puudutab Natura toetusi metsa- ja põllumaadetele. Maaelu arengukavas on minu teada planeeritud siiski vähem raha, kui potentsiaalsete taotlejaid järgmisel perioodil olla võiks. Riigi eelarvestrateegia ei näe ka riigieelarves lisavahendeid ette. Kas see on nii või mitte? Olge hea ja kinnitage! Teiseks, Natura toetused maaomanikele on ju kompensatsioon selle eest, et neil on majandamispiirangute tõttu osa tulust saamata jäänud. See saamata jäänud tulu on näiteks metsaomanikel väga erinev. 80-aastase kuusemetsa või võsa eest saamata jääv tulu erineb kümneid kordi, aga kompensatsioon on ühesugune. Kas ka seda korda on plaanis muuta?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Eks te sellele viimasele küsimusele oskate vist ise paremini vastata. Te teate, kas Põllumajandusministeeriumis on sellised plaanid aegade jooksul välja töötatud ja kui kaugel nendega sel hetkel oldi, kui te sealt majast lahkusite. Aga on väga südantsoojendav kuulata sellist kaasaalamist poollooduslikele kooslustele ja ka Natura metsatoetuste maksmisele maaelu arengukavast, sest eks me murdsime valitsuse istungil sel teemal piike ju päris tugevalt ja üksjagu.

Erametsatoetusega on lood sellised, et selle toetuse määra maaelu arengukavas praeguse seisuga minu teada küll muudetud ei ole. Sihtkaitsevööndis on see 110 eurot hektari kohta, piiranguvööndis ja hoiualal 60 eurot hektari kohta. Küll aga on päris esimese eelnõuga

võrreldes pisut suurendatud seda kogusummat, mida on võimalik erametsatoetusteks välja maksta. Kuna see arutelu seisab meil homme alles ees, siis ma käituksin pisut ebaõiglaselt, kui ma enne arutelu toimumist siin lõplikke seisukohti väljendaksin. Ootame homse arutelu ära. Ma kardan, et selle tulemusega, kuhu maaelu arengukava eelnõuga lõpuks jõutud on, ei saa loomulikult keegi lõplikult rahul olla. Alati tahaks ju suuremaid võimalusi ja tahaks, et ka toetused oleksid suuremad, kui võimalused lubavad. Aga ma arvan, et see kõik on tõesti päris hästi tasakaalus ja on maksimaalselt ära kasutatud neid võimalusi, mida Euroopa Liidu vahendid meile pakuvad.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Sotsiaalne toimetulek

Esimees Eiki Nestor

Järgmine eilsel päeval küsimise soovist teada andnud Riigikogu liige on Helir-Valdor Seeder. Küsimus on kaitseminister Sven Mikserile peaministri ülesannetes. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kavatsesin küsimuse esitada peaminister Taavi Rõivasele, kes kaks kuud tagasi oli veel sotsiaalminister, aga valitsusliikmena olete ka teie kindlasti pädev sellele küsimusele vastama. Kuni selle aastani korraldas toiduabi jagamist Põllumajandusministeerium PRIA kaudu. Euroopa Liidule esitatava toiduabitaotluse suurus määrati kindlaks vajaduse järgi ja koostöös abiorganisatsioonidega. 2013. aastal jagati Eestis toiduabi 2,7 miljoni euro eest. Alates sellest aastast tegeleb toiduabiga Sotsiaalministeerium, kes aga vähendas Euroopa Liidule esitatavat toiduabitaotlust kaks korda. See taotlus kehtib 2020. aastani. Praegune valitsus kinnitas RES-iga selle arvu ja peale riigieelarvest eraldatava kohustusliku miinimumi järgmisel neljal aastal lisarahastamist ei kavandata. Miks nii tehti? Kas Eesti rahvas on üleöö kaks korda rikkamaks saanud? Kuidas te selgitate, et Sotsiaalministeeriumi arvates on abivajajaid kaks korda vähem kui Põllumajandusministeeriumi andmete põhjal, kes sai need andmed koostöös abiorganisatsioonidega?

Sven Mikser

Aitäh, austatud küsija! Kui väga ma seda ka sooviksin, Eesti rahvas üleöö kaks korda rikkamaks kindlasti saanud ei ole. Nagu te teate, Euroopa Komisjon lähtus uute meetmete kehtestamisel põhimõttest, et abi võivad saada inimesed, kes kas elavad sügavas materiaalses ilmajäetuses või väga madala tööintensiivsusega leibkonnas, st leibkonnas, kus töörealised inimesed töötavad vähem kui 20% võimalikust nominaaltööst. Ka sellistes leibkondades elavaid inimesi on Eestis kindlasti tunduvalt rohkem kui toiduabi saajaid. Mälu järgi öeldes oli esimesele kriteeriumile – sügav materiaalne ilmajäetus – vastavaid inimesi Eestis mullu *circa* 120 000 ja väga madala tööintensiivsusega leibkonnas elas pisut üle 90 000 inimese. Siin on kindlasti ka kattuvust, see arv ületab pisut 30 000. Aga lisaks on liikmesriikidel õigus ja ühtlasi kohustus määrata selgelt kindlaks need kriteeriumid, mille alusel toiduabi jagatakse. Nagu ma juba ühele eelnevale küsijale antud vastuses ütlesin, Eestis on selleks kriteeriumiks toimetulekutoetuse saamine. Tõsi, lisaks võivad toiduabi saada ka inimesed, kes on toimetulekutoetust taotlenud, kuid teatud seadusest tulenevatel põhjustel seda toetust neile ei maksta. Selge kriteerium on kahtlemata vajalik.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seederil on õigus esitada veel kaks täpsustavat küsimust, kui ta sellest soovist märku annab. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Euroopa Liidule esitatud toiduabitaotlus ei arvestanud minu arvates Eesti tegekkust, mis on aastate jooksul välja kujunenud. Seda viga ei saa me ka järgmise rahastamisperioodi seitsme aasta jooksul parandada, sest eelarve on kinnitatud. Aga selles ei ole sugugi süüdi praegune sotsiaalminister, need otsused said alguse sotsiaalminister Taavi Rõivase ajal. Eriti kummaline on see, et kui sellest aastast laienesid abistamise võimalused toiduainete sortimendi poolest ja ka esmatarbekaubad on nüüd abikõlblikud, siis Eesti sellest hoolimata vähendas oma taotlust. Abiprogrammis osalemine ei ole mingi häbiasi ega rehepaplus, sest selles osalevad ka meist mitu korda rikkamad riigid, nagu Itaalia, Prantsusmaa

jt. Mis saab edasi? Kas valitsus on valmis muutma RES-i ja kavandama 2015. aasta riigieelarvesse riigisisest lisavahendeid, et abiorganisatsioonide ja meedia teravalt tõstatatud probleem saaks siiski leevendatud?

Sven Mikser

Aitäh! Nagu ma eelnevalt ütlesin, kriteeriumid peavad olema olema. Kindlasti ei saa üksnes Statistikaameti andmed nende kriteeriumide aluseks olla, sest abi jagamine peab olema ka selgelt jälgitav ja kontrollitav. Kriteeriume vajavad kindlasti ka kohalikud omavalitsused, selleks et inimesed ikka abi kätte saaks. Kindlasti ei näita ei suhtelise ega absoluutse vaesuse statistika, kes on konkreetsetelt abi vajavad leibkonnad või üksikisikud. Euroopa riigid on toiduabimeetmele või selle rakenduskavale erinevalt lähenenud. Mõni riik on otsustanud eeloleval perioodil neid võimalusi toiduabi jagamisel üldse mitte kasutada. Kuna struktuurifondide vahenditest toiduabi anda pole võimalik, siis on Eesti otsustanud selle meetme vahendeid toiduabi jagamiseks siiski kasutada. Mulle on kinnitatud, et läbirääkimiste eesmärk oli tagada, et perioodi jooksul abi summaarne maht ei väheneks. Aga mis puudutab tööhõive edendamist või madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste olukorra leevendamist, siis selleks tuleks kasutada eelkõige struktuurifondide vahendeid, mida ei saa kasutada toiduabi andmiseks.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, teine täpsustav küsimus.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ega ka varasematel aastatel ei toetunud Eesti taotlust esitades ainult kuivadele statistilistele andmetele, vaid koostöös abiorganisatsioonidega lähtuti vajadusest. Aga probleem ei ole ainult rahas, vaid ka Sotsiaalministeeriumi korralduslikus võimekuses. Sellest, et abifondi abistamisvõimalused on muutunud ja Sotsiaalministeerium kavandab rahastamisreeglite muutmist – minu arvates on need reeglid bürokraatlikud ega ole väga mõistlikud –, ei informeeritud õigel ajal Eesti Punast Risti, Eesti Lasterikaste Perede Liitu, Eesti Toidupanka ega teisi organisatsioone, kes on abi jagamisega tegelnud. Neid ei ole kaasatud

ka otsustamisprotsessi. Kohustuslik hange on välja kuulutamata ja ka lähiajal seda ei toimu. Kas sellel aastal programm üldse rakendub, arvestades, et tegemist on rahvusvahelise hankega, millele peab järgnema lepingu sõlmimine ja terve hulk muid protseduure?

Sven Mikser

See vähene, mis on minu kui täna peaministri kohuseid täitva kaitseministri võimuses, saab kindlasti tehtud, selleks et kõik kavandavad abiprogrammid rakenduksid õigel ajal ja kõik eelarves ettenähtud vahendid saaksid sihtotstarbeliselt kasutatud. Loomulikult, ei see valitsus ega ükski valitsusametnik ega minister, rääkimata abivajajatega vahetult töötavatest inimestest, ei lähtu kuivast statistikast, vaid just nimelt eesmärgist, et konkreetne abi jõuaks kõige enam abi vajavate inimeste kätte viisil, mis neid inimesi kõige paremal moel aitab. Hea kolleeg keskkonnaminister meenus teiega eelmises valitsuses peetud mõttevahetusi, mina seda luksust kasutada ei saa. Seda, mis teil jäi selgeks rääkimata eelmise sotsiaalministriga, on teil kindlasti võimalik tulevastes infotundides selgeks rääkida praeguse peaministriga. Te saate selgitada, mida Eesti abiorganisatsioonidelt eelmise valitsuse ajal taotles ning millistest plaanidest ja eeldustest neid taotlusi esitades lähtus. Me tahame kindlasti töötada selle heaks, et kõik abivajajad abi saaksid. Mis puudutab Sotsiaalministeeriumi võimekust, siis praegu ametisolevas valitsuses on Sotsiaalministeeriumi kui erakordselt valdkonna- ja töömahuka ministeeriumi tegevus jagatud koguni kahe ministri vahel, kellest üks tegeleb pere- ja toimetuleküküsimustega ning teine saab keskenduda rohkem töö- ja terviseküsimustele. Ma usun, et see võimaldab väga fookustatult tegelda nii teie tõstatatud teema kui ka teiste Sotsiaalministeeriumi väga mahukasse haldusalasse kuuluvate temadega.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Minule teadaolevalt on Euroopa Komisjon toiduabivahendite jaotamisel liikmesriikide vahel alati lähtunud Eurostati andmetest. Kas seekord kasutati mingit teist printsiipi? Kas see-

kord lähtuti tõepoolest põhimõttest, et kui palju küsid, siis vähe saad, ja kui vähe küsid, siis üldse ei saa?

Sven Mikser

Kindlasti mitte. Eks Euroopa Komisjon loomulikult jälgib Eurostati andmeid inimeste kohta, kes elavad, nagu ma ütlesin, kas väga madala töötensiooniusega leibkonnas või sügava materiaalse ilmajätuse tingimustes. Eurostatil on olemas ka väga konkreetsete parameetrid. Välja on töötatud üheksa indikaatorit. Kui neli indikaatorit näitavad, et inimene ei ole võimeline majanduslikel põhjustel endale teatud hüvesid lubama, siis peetakse teda sügava materiaalse ilmajätuse tingimustes elavaks inimeseks. Nagu öeldud, kui leibkonna tööelised liikmed ei ole hõivatud tööga rohkem kui 20% võimalikust tööajast, siis on tegemist madala töötensiooniusega leibkonnaga. Kui keegi on püüdnud maalida pilti, justkui Eestile oleks pakutud suurt raha, millest Eesti loobus, püüdes ennast valetada jõukamaks, kui ta tegelikult on, siis võin täiesti kindlalt kindlata, et nii see ei ole. Seda süüd ei saa kindlasti ei praeguse ega eelmise sotsiaalministri ega valitsuse õlgadele panna. Kui küsimus on selles, kas Eesti tahab välja paista ilusam, kui ta tegelikult on, siis ma arvan, et meil ei ole mingit põhjust püüda seda teha. Meil on kindlasti sotsiaal-majanduslikke näitajaid, mille puhul on palju arenguruumi, ning me saame ka tulevikus tublisti tuge Euroopa Liidu fondidest ja abimeetmetest.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kohtla-Järve välisõhu kvaliteet

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Valeri Korb ja küsimus on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele.

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Kohtla-Järve territooriumil on rohkem kui kümme keemiatööstusettevõtet, mis suuremal või väiksemal määral saastavad välisõhku. Seetõttu on linna territooriumil pidevalt ebameeldivad lõhnad. Kuid saastajaid ei ole võimalik tuvastada,

kuna arvatavasti on tegemist saasteainete koosmõjuga. Ma soovingi teada, kuidas võimaliku koosmõju puhul ettevõtteid vastutusele võtta.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See tõesti on nii, et koosmõju põhjustavaid saasteallikaid on väga keeruline kindlaks teha, sest iga üksik saasteallikas eraldiseisvana ei pruugi olla tuvastatav. Aga ettevõtetel, millele on antud luba saasteaineid õhku paisata, on üldjuhul ka keskkonnaluba. Selles loas sätestatud nõuete täitmist saab kontrollida ja seda Keskkonnainspeksioon ka teeb. Lisaks keskkonnaloale on nendel ettevõtetel tavaliselt lõhnaaine vähendamise tegevuskava, mis näeb ette konkreetset tegevused. Neid tegevuskavu ei pruugi olla ega olegi praegu kõikidel ettevõtetel. Aga see on kindlasti üks näide selle kohta, mida me tulevikus rohkem nõudma hakkame. Kui tegevuskava on olemas, siis selles ettenähtud toimetused on kindlasti inspeksiooni kontrolli all. Tuleb öelda, et selles piirkonnas, kus see koosmõju avaldub, on alustatud ka ühte vääртеomenetlust ühe aktsiaseltsi vastu.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh vastuse eest! Mul on ka teine küsimus. Tulenevalt välisõhu kaitse seadusest teeb järelevalvet Keskkonnainspeksioon, kes paraku pole siiani suutnud konkreetset saastajat tuvastada. Kas kõnesoleval juhul Keskkonnainspeksioon ongi jõuetu?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma seda küll ei ütleks, et Keskkonnainspeksioon jõuetu on. Keskkonnainspeksioon saab kontrollida ja peab kontrollima vastavust kehtestatud nõuetele. Mis puudutab Kohtla-Järve piirkonda, siis riik seirab seal välisõhu seisundit pidevalt, konkreetset tehakse seda Kalevi tänaval asuvas õhuseirejaamas. Lisaks kontrollib Keskkonnainspeksioon tööstusettevõtete tegevuse seaduslikkust, lähtudes ikka nendetsamadest keskkonnalubadega kehtestatud nõuetest. Ma eelnevalt ütlesin, et ühe aktsiaseltsi vastu on algatatud menetlus. Inspeksioon on tuvastanud ka parima võimaliku

tehnoloogia nõude rikkumist ja välisõhu piirväärtustest mittekinnipidamist. Sellisel juhul peab inspeksioon sekkuma ja seda ta ka teeb. Aga tulen korraks veel eelmise küsimuse juurde tagasi. Ma rõhutan ka omavalitsuse rolli. Omavalitsused on arusaadavalt korraga kahe rollis. Ühest küljest edastavad nad inspeksioonile pidevalt piirkonna elanike muresid ja etteheiteid, teisest küljest menetlevad nad õhku saastavate ettevõtete laienemistaotlusi. Ma arvan, et omavalitsustel on ettevõtete laiendamissoovi puhul olemas võimalus nõuda ja panna ettevõtjatele südamele, et need õhusaasteküsimust unarusse ei jäta. Loomulikult, koostöö puhul on Keskkonnaamet see, kes tekkivat koostöö analüüsib ja lube väljastades tingimusi seab.

Esimees Eiki Nestor

Palun, Valeri Korb, teine täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Ma tänan! Aga ma esitan ka kolmanda küsimuse. Me leiame, et Kohtla-Järve territooriumil tuleks tõhustada välisõhu mõõtmisi ning mõõtmiskohad tuleks ette valmistada nii, et iga saastajat oleks võimalik eraldi kontrollida. Selleks peab olema riiklik programm ja seda peab riik rahastama. Kas on loota, et niisugune programm tuleb ja riik toetab rahaliselt selle loomist? Me oleme seisukohal, et makstud saastetasud peaksid tulema tagasi sellesse piirkonda, kus keskkonda kahjustatakse. Kahju küll, aga Ida-Virumaa saab riigikassast tagasi ainult 8% sellest, mida me sinna maksame.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma ei arva, et väga suur probleem on just õhuseire ja tuleks eelkõige õhu pidevseire laiendamisse panustada. Küll on Keskkonna-inspeksioon koostöös keskkonnauuringute keskusega võtnud välisõhu olukorra kaunis terava tähelepanu alla. Näiteks on Muuga kohta valmis saamas pikaajaline analüüs. Selle alusel saab kohapeal toimetavate ettevõtete kohta teha konkreetseid järeldusi. Tõenäoliselt on praktiline peale Sillamäe võtta selline asi ette ka Kohtla-Järve piirkonnas. Sellega olen ma küll nõus. Aga mis puudutab kaunis levinud arusaama või väidet, et Ida-Virumaa ettevõtted maksavad suures mahus keskkonnatasu, kuid

see raha, mis investeringutena piirkonda tagasi jõuab, on oluliselt väiksem, siis olukord on tegelikult täpselt vastupidine. Ma võtsin välja viimaste aastate investeringud, mis on tehtud Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu. See summa on pisut üle 140 miljoni euro. Kui Keskkonnainvesteeringute Keskuse aastaeelarve jääb 30 ja 40 miljoni euro vahele, siis te mõistate, et just nimelt Ida-Virumaale tehtud investeringute maht on olnud väga suur. Meil on olnud võimalik nii suuri summasid sinna suunata ikkagi eelkõige tänu Euroopa Liidu rahale. Mõni näide. Loomulikult, poolkoksi-prügilate sulgemine on olnud hästi kallis ja samas vajalik projekt, aga samamoodi võib näiteks tuua Narva veeprojekti, Sillamäe veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise, Kohtla-Järve veevarustussüsteemi, Kiviõli veemajanduse, Narva-Jõesuu veemajanduse. Need kõik on olnud väga mahukad investeringud, mis Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu Ida-Virumaale on läinud.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Meil on siin olnud väga põhjalik ja pikk arutelu, mis kohati on muutunud väga detailseks. Aga uskuge mind, see kõik, millest te olete rääkinud, ei huvita ühte tavalist Kohtla-Järve inimest mitte karvavõrdki. Teda huvitab see kuupäev, millal Kohtla-Järvel õhk enam ei haise. Palun öelge see kuupäev!

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See päev saabub pärast seda, kui saaste, mida paiskavad õhku kõik ettevõtted, kes praegu üksikult võttes küll tingimusi täidavad, aga kelle tegevus tervikuna kohapealseid elanikke häirib, on ka koostöös allapoole norme, nii et ta inimesi reaalselt ei häiri. Muide, üks kurioosum on veel see, et näiteks Muugal ilmnunud olukord kinnitab, et ettevõtted ei üksikult võttes ega koostöös neid seatud kriteeriume ei rikugi. Paraku on inimeste tajub ebameeldiva haisu suhtes oluliselt tundlikum. Tõenäoliselt on vajadus ja põhjus ka kriteeriumid üle vaadata. Ehkki otsest ohtu tervisele ei pruugi olla ka nendes piirkondades, kust palju kaebusi tuleb, ei tähenda see, et seal kuidagi

ebamugav iga päev viibida ei ole. Ma arvan, et analüüsida ei tule mitte ainult kriteeriumidest kinnipidamist, vaid vaja on ka kriteeriumid üle vaadata ja neid tõenäoliselt karmimas suunas muuta.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Kahjuks, lugupeetud minister, me seda kuupäeva ei kuulnud. Väga hea oleks seda teada. Aga kas te ise olete ka seal piirkonnas käinud ja seda lõhna tundnud? Kas te oleksite valmis elama selles piirkonnas, kus probleem ei ole kestnud mitte kuid ega aastaid, vaid juba aastakümneid? Kas teie lähete sinna elama?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Mina olen oma elukohaks valinud Tallinna ning olen teinud seda oma vanavanemate ja vanemate eeskujul. Juba minu vanavanemad on Tallinnas elanud ja see on põhjus, miks minu juured on Tallinnas õige sügavalt maasse aetud ja miks ma oma kodu siia olen rajanud. Aga loomulikult olen ma seal piirkonnas käinud ja olen inimeste pahameelega täiesti kursis. Ma arvan, et see pahameel on õigustatud. Nad ise arutelu käigus rõhutavad ka asja teist külge, et ettevõtted, kes kohapeal tegutsevad, annavad ikkagi tööd, tänu neile on inimestel võimalik tööl käia oma kodu lähedal. Aga see ei kompenseeri seda ebamugavust, mida õhu saastamine tekitab. See on põhjus, miks me oleme selle valdkonna luubi alla võtnud.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Infrastruktuur

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Aivar Kokk. Küsimus on kaitseminister Sven Mikserile, kes on täna peaministri ülesannetes. Palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Rahandusminister esitas 30. aprillil kooskõlastamiseks teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega

kaotatakse seni teede rahastamisel kehtinud põhimõte suunata 75% kütuseaktsiisina laekunud rahast teede korrashoiuks. Kuigi eelnõu seletuskirja kohaselt soovitakse nii saavutada paindlikumat riigieelarve planeerimist, on ilmselge, et selle muudatuse tegelik ajend on valitsuse soov võtta koalitsioonileppes antud katteta lubaduste täitmiseks raha teede arvel. Valitsus kiitis 29. aprillil heaks riigi eelarvestrateegia, milles on teehoiuks kavandatud 25 miljoni euro võrra vähem raha, kui näeb ette kehtiv teeseadus. Kas te toetate seda eelnõu, mis kaotab stabiilsuse teehoiu rahastamisel, ja soovite minna ajalukku valitsusliikmena, kes ei suuda teede korrashoiuks vahendeid leida?

Sven Mikser

Aitäh, austatud küsija! Koalitsioonileppet läbi rääkides võtsid koalitsiooni mõlemad osapooled loomulikult kohustusi nii koalitsioonileppega ettenähtud kulutuste kui ka nende katteallikate kohta. Kulutuste katmiseks on kaks võimalust: kas leida tulusid või vähendada muid kulusid. Selles mõttes ei pea teie väide, et tegemist oli katteta lubadusega, päikse, sest te juba ise kirjeldasite ära katteallika. Aga tõsisemalt rääkides ütlen, et jah, teie nimetatud kooskõlastamisel oleva seaduse eelnõu eesmärk on suurem eelarveline paindlikkus, mis tähendab seda, et järgalt konkreetse tuluartikliga seotud kulu seotakse konkreetsest tuluartiklist lahti. Jah, see võib tähendada, et ka teehoiukava tuleb üle vaadata. Majandus- ja kommunikatsiooniminister on kinnitanud, et ta lähemal ajal selle teema valitsuskabineti töölauale toob. Samal ajal ei tähenda konkreetse kulu kindlast tulust lahtisidumine ilmtingimata kulutuste vähendamist. Ka majandus- ja kommunikatsiooniminister on eelarvestrateegiat läbi rääkides seisnud väga selgelt selle eest, et teehoiuvahendid eelarves alates 2016. aastast taas suureneksid ja jõuaksid 2018. aastaks 308 miljoni euron.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh! Siit tuleb ka järgmine küsimus. Kas te toetasite ja kui jah, siis miks te toetasite ettepanekut kinnitada eelarvestrateegia, mis

näeb ette vähendada järgmisel aastal teede rahastamist 25 miljoni euro võrra?

Sven Mikser

Mina olen veendunud, et riigi eelarvestraategias peavad kulud ja tulud olema planeeritud vastutustundlikult ja realistlikult. Kindlasti peegeldab iga koalitsioonilepe teatud mõttes selle koalitsiooni poliitilisi eelistusi, aga samal ajal ka riigi objektiivseid vajadusi ja võimalusi. Teie erakonnakaaslastelt olen viimastel nädalatel kuulnud soovi oluliselt suurendada mitmeid kuluartikleid, võrreldes praegu eelarvestraategias kavandatuga. Peale teehoiuraha on juttu olnud ka maaelu arengukava finantseerimise märkimisväärsest suurendamisest, samuti mulle väga südamelähedaste kaitsekulutuste märkimisväärse suurendamise vajadusest. Sekka on kostnud ka mõtisklusi teemal, et võib-olla on eelarve kulud planeeritud hoopis liiga optimistlikult ja tuleks tervikuna üle vaadata. Kahtlemata saab opositsioonis olles endale lubada seda, et avaldada soovi märkimisväärselt kulusid piirata ja samal ajal teise suupoolega rääkida sellest, et mitmeid kuluartikleid on vaja kümnete ja mõnda isegi sadade miljonite eurode võrra suurendada. Vastutustundlikul täitevvõimul seda endale lubada ei ole võimalik. Aga et ära hoida põhjendamatu paanikat, on kindlasti oluline mainida, et kohalikele omavalitsustele teehoiuks eraldatavad vahendid ei vähene. Kindlasti ei saa mingit kärbet lubada ka teehoolde kvaliteedi arvel.

Esimees Eiki Nestor

Ma saan aru, et Aivar Kokk soovib esitada teise täpsustava küsimuse. Palun!

Aivar Kokk

Aitäh väga heade vastuste eest! Just oligi mure, kuidas lood kohalike omavalitsuste poole pealt on. Enamik Riigikogu liikmeid on selle pärast muret tundnud ja välja võidelnud, et 5%-st on saanud 10%. Aga võib-olla te oskate öelda järgmist. 25 miljonit eurot väheneb järgmisel aastal teede rahastamine. Millised teelõigud või liiklussõlmed võiksid järgmisel aastal tegemata jääda, sest raha teedele on tunduvalt vähem?

Sven Mikser

Nagu öeldud, kohalikke omavalitsusi see võimalik eelarvevahendite muutumine ei puuduta. Aga kindlasti võib tekkida vajadus teehoiukava tervikuna üle vaadata. Nagu ma ühes eelmises vastuses ütlesin, majandus- ja kommunikatsiooniminister on lubanud selle teema valitsuskabinetti tuua. Usun, et siis saame kindlasti anda konkreetsemaid vastuseid. Aga ma tean, et teie ja paar kolleegi olete esitanud majandus- ja kommunikatsiooniministrile kui vahetult valdkonna eest vastutavale ministrile arupärimise. Ma usun, et kui see – ma mälu järgi ütlen – 7. mail esitatud arupärimine jõuab siia suurde saali vastamisele, siis on teil kindlasti võimalik saada detailsemaid vastuseid ka konkreetsete teelõikude või objektide kohta, mida see ülevaatamine võib puudutada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kell on 13.58. Küsimus ja vastus ei mahuks enam meie aja raamidesse. Infotund on lõppenud. Palun vabandust Tarmo Tammelt ja Siim Kiislerilt!

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Algab täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala kolmapäevane istung. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Soovi kellelgi ei ole. Siis tuleb teha kohaloleku kontroll.

Kohal on 71 Riigikogu liiget, puudub 30. Vabandust!

Laine Randjärv

Minu kaart ei reageerinud. Ma püüdsin öelda, aga mind ei pandud tähele.

Esimees Eiki Nestor

Vaat kui tähelepanematu juhatajast! Meil tuleb nüüd kohaloleku kontrolli korrata. Palun teeme uue kohaloleku kontrolli!

Kohal on nüüd 78 Riigikogu liiget ja puudub 23.

Päevakorras on üks täpsustus. Nimelt, tänase päevakorra punkti nr 15 arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu 623 esimesel lugemisel, teeb algataja ettekande minister Urmas Kruise.

1. Veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (621 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 621 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu 621 lõpphääletusele, annan sellest ka märku.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 621 seadusena vastuvõtmise poolt on 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Veterinaarkorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

2. Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu 597 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu täna lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele riigikaitsekomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seaduse eelnõu 597. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 597 seadusena vastuvõtmise poolt on 77 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eesti lipu seaduse § 6 muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 21.)

3. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 590 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 590 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 590. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 590 seadusena vastuvõtmise poolt on 76 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 22.)

4. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (580 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 580 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 580. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 580 seadusena vastuvõtmise poolt on 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse, töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste

seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 23.)

5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 626 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Tingimustes, kus meil on tarvis kindlasti rahastada väga paljusid häid asju, aga raha, nagu ikka, ei jätku, on võitlus maksuaukudega äärmiselt vajalik ja nõuab tähelepanu. Me ei eita selle eelnõu tähtsust, sest see aitab ühes valdkonnas maksuauke kindlasti veidi vähendada, aga see tekitab meis ka hulga küsimusi. Huvitaval kombel on nii, et ühe maksuaukuga maksuamet nagu tahaks võidelda, aga kuigi kõigile on teada ka teised kohad, kus täiesti selgesti jäetakse maksud maksmata, Rahandusministeerium ja maksuamet sellest millegipärast kuidagi aru ei saa.

Kuna eelnõu nägi ette väärismetalli ja vääriskivide käibemaksuga maksustamise erikorda – seal toodi välja nimelt pöördmaksustamine –, siis esitas Keskerakonna fraktsioon muudatusettepaneku, mis oleks sellesse nimekirja lisanud metalltooted. Selles küsimuses on meie poole pöördunud mitmed ettevõtjad, kes ausalt makse maksavad. Nad olid väga mures, et metalltoodetega pannakse toime väga suures mahus käibemaksupettusi. Sellest lähtuvalt tegi Keskerakonna fraktsioon muudatusettepaneku, et lisada siia nimekirja metalltooted. Me pidasime silmas eelkõige ehitusmetalli, armatuuri jms. 11. aprillil ilmus ka Äripäevas artikkel, kus oli antud üsna täpne ülevaade ehitusturust, ehituskonstruksioonide kasutamisest ning nendega seonduvatest maksupettustest. Aga komisjoni arutelu käigus algataja ehk Rahandusministeeriumi esindaja millegipärast ei toetanud seda ettepanekut, tuues hämmastavaid põhjendusi. Näiteks oli esimene põhjus, miks Rahandusministeerium meie ettepanekut ei toetanud, see, et metallkonstruktsioonid ehituses on uus kaubagrupp. No mui-

dugi uus! Tuletan meelde, et aastaid kõik teadsid kütusega toimepandavatest maksupettustest ja rääkisid nendest, aga läks kaks-kolm aastat, enne kui rakendati seadusmuudatus, mis aitas kütusega toimepandavaid maksupettusi vähendada. Selle seadusmuudatuse üle oldi hiljem väga rõõmsad, aga millegipärast tuli sellest väga kaua rääkida. Ka on juba mitu aastat kõne all olnud maksupettused, mida pannakse toime ehitusmetalliga. Aga nüüd öeldakse, et üks põhjus, miks ei saa seda muudatust rakendada, on see, et see on uus kaubagrupp. Teine argument oli selline, et sellest turust ei ole ülevaadet. No tuleb välja, et ei Rahandusministeerium ega maksuamet vist lehti üldse ei loe. Kui nad oleksid lugenud 11. aprilli Äripäeva, siis oleksid saanud ikka päris selge ülevaate. Võib-olla peaks keegi neile ütlema, et nad mõnikord mõne lehe läbi loeks. Kolmas põhjus, ka väga hämmastav, oli see, et maksuhaldur pole täheldanud märkimisväärseid maksupettusi. No siis ta ei tee lihtsalt korralikult oma tööd!

Nii et meil on väga kahju, et Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut metalltoodete kohta ei arvestatud. Maksuamet ja Rahandusministeerium ilmselt ootavad, et maksupettuste osakaal jõuaks selles valdkonnas 100%-ni, äkki nad siis hakkavad liigutama.

Aga minu ettekanne ei tähenda seda, et Keskerakonna fraktsioon eelnõu ei toeta. Ühe maksuauku, mis on seotud väärismetalliga, saab selle abil kinni panna. Aga ma tahtsin veel kord alla kriipsutada, et on veel neid maksupettuste kohti, mida teavad kõik peale maksuameti ja Rahandusministeeriumi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 626 lõpphääletusele. Alustame selle ettevalmistamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 626. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 626 seadusena vastuvõtmise poolt on 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Käibemaksuseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 24.)

6. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (615 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615 kolmas lugemine. Avan läbi-rääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun, Marika Tuus-Laul! Palun ka lisaiega anda!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Eesti Keskerakond on läbi aegade olnud seisukohal, et ravimid ei ole kaup nagu iga teine ja mis tahes ärilised huvid ei tohiks seista kõrgemal inimeste tervist puudutavatest küsimustest. Me arvame, et ettevõtlusvabadus ei ole ühiskonnas ülim ja ainus väärtus, kui kaalul on inimese elu.

Riigikohus on apteekide asutamise piirangute suhtes olnud läbi aegade kardinaalselt erinevatel seisukohtadel. Praegune Riigikohtu koosseis arvab, et apteekide asutamise piirangud takistavad ettevõtlusvabadust ja on põhiseadusega vastuolus, kuid veel mõne aasta taguses Riigikohtu otsuses peeti tervise kaitset ettevõtlusvabadusest prioriteetsemaks põhiõiguseks. Ülemäärane konkurents võib tervise kaitset aga tõsiselt kahjustada, kuna halvendab ravimite kättesaadavust maal ja toob kaasa teenuse kvaliteedi halvenemise linnas. Selliseid kannapöördeid on Riigikohus varemgi teinud. Ka Euroopa Kohus on olnud seisukohal, et ettevõtlusvabadus ei ole n-ö ülim vabadus. Samuti väärib märkimist, et õiguskantsler Indrek Teder, kelle hagi Riigikohus nüüd rahuldab, mõtles varem vandeadvokaadina täiesti vastupidi. Just tema tegi apteekide asutamise piirangute seaduse eelnõu õigusliku ekspertiisi 2005. aastal ja oli piirangute kehtestamise eestvedaja. Tol korral me seda ei teadnud. Maa-apteeke kaitsva seaduse algataja siin Riigikogus 2004. aastal olin ma ise. Hiljem vorrus sellest komisjoni eelnõu.

Esimees Eiki Nestor

Ma palun ettekandjalt vabandust! Head kolleegid, palun kuulame!

Marika Tuus-Laul

Kui me avaksime 9. juunist apteegituru nii, et kaotaksime igasugused piirangud, mis siis juhtuks? Ärimehed lööksid oma poed püsti üksnes suuremates linnades ja hõivaksid kohad uhketes kaubanduskeskustes, äritänavatel, kus apteekide on praegugi väga palju. Aga maainimene vajab samuti apteeki, kuid maale ei taha keegi minna apteeki pidama. Teatas ju hiljuti apteegikett Terve Pere Apteek, et kui 9. juunist asutamispiirangud kaovad ja Riigikogu mingit regulatsiooni ei kehtesta, tahavad nad avada 15 üldapteeki Tallinnas ja Tartus ning on uues turusituatsioonis sunnitud sulgema enamiku oma maa-apteeke.

Meenutuseks ütlen veel kord, et apteekide asutamise geograafilised piirangud, mis meie Riigikohus põhiseadusega vastuolus oleval kuulutas, on olemas valdavas osas Euroopa riikides. Apteekide asutamise geograafilised piirangud ja omandipiirangud (apteegi omanikuks tohib olla vaid kõrgharidusega proviisor) kehtivad 71%-s Euroopa riikidest. Nendes riikides, kus neid piiranguid ei ole, on olemas apteegikettide piirang ning apteegid konkureerivad vaid n-ö üks ühe vastu. Poolas näiteks tohib apteegikett moodustada vaid 1% turust. Piiranguid ei ole üldse Tšehhis, Bulgaarias, Hollandis ja Iirimaa. Nendele lisanduks ka Eesti, kui me mitte mingeid piiranguid praegu alles ei jäta.

Aga erinevalt kõikidest teistest Euroopa riikidest ei olnud Eestis apteeker, kõrgharidusega rohuteadlane, proviisor siiani tervishoiutöötaja. Seda me oleme nüüd otsustanud õnneks muuta. Kui siiani ei olnud apteegiteenus Eestis riigi asi, siis nüüd peaks ta selleks saama, riik peab võtma kohustuse tagada ravimite kättesaadavus üle kogu Eesti.

Täna me teeme need otsused loodetavasti konsensuslikult, kuid mitte alati pole see niimoodi olnud. Meenutame, et aastal 1995 kehtestas sotsiaalminister Siiri Oviir apteekidele omandipiirangu. Apteegi omanikuks tohtis olla vaid proviisor või osahing, apteegiketid olid keelatud ja apteeker oli tervishoiutöötaja. Poole aasta pärast koalitsioon muutus ja sotsiaalministriks sai Toomas Vilosius. Keset suve kutsuti kokku Riigikogu erakorraline istung, ühe päevaga tehti eelnõu kaks lugemist ja apteegi omanikuks võis hakata kes iganes, ka iga kingsepp, erialasest haridusest ei olnud

enam juttugi. Hakkasid vohama apteegiketid ja mingeid piiranguid ei olnud, kuni me 2005. aastal kehtestasime asutamispäirangu.

Riigikohus tunnistas küll asutamispäirangud põhiseadusega vastuolus olevaks, kuid pani parlamendile kohustuse kehtestada teatud regulatsioonid. Eelmine koalitsioon oleks pidanud kiiremini tegutsema. Kuna seda ei tehtud, tulebki täna heaks kiita ajutine regulatsioon aastaks ajaks. Sellel seisukohal on ka põhiseaduskomisjon. Ma ei arva, et selle aasta jooksul oleks turg päris lukus. Omavalitsuse soovil ja Raviameti loal saab ka linnadesse apteek juurde teha ja maal saab kõikjal haruapteek asutada paremini kui enne. Nii et kui keegi soovib, siis palun!

Me oleme vägagi nõus sellega, et ravimite jae- ja hulгимүүк lahutatakse. Aega on selleks kolm aastat. Sellest võidab patsient, kes saab sõltumatu teenuse. Jah, suuremad ravimifirmad ja nende huvide eest võitlevad advokaadid seisavad kiivalt selle lahutamise vastu, sest mängus on ju ärihuvid. Kuid Euroopas on siiski hea tava, et hulгимүүгифirmad ei oma apteegikette, meil aga kuulub näiteks ühele firmale 150 apteeki. Ketiapteegis töötav apteeker peab hulгимүүја nõudeid vastu vaidlemata täitma, näiteks eelistatakse seal ju teatud ravimeid. See kett läheb välja kuni ravimitootjateni. Ikka põhimõttel, et käsi peseb kätt. Patsient sellest ainult kaotab. Proviisorapteek on aga oma otsustes ja soovitustes vaba ning lähtub vaid patsiendi huvidest. Selle muudatuse valguses ootame suuremat ravimite valikut. Praegu on ravimite valik Eestis kuus korda väiksem kui näiteks Rootsis. Olgugi et mingil ravimil on olemas müügiluba, seda apteegist lihtsalt ei leia. Me arvame ka, et täna oleks aeg küps proviisorapteekide süsteemi juurde naasmiseks. Tõesti, ainult kõrgharidusega proviisor võiks olla apteegi omanik, et taanduksid ärihuvide ja taastuks aus teenindus meie kõikide tervise huvides. Kahjuks valitsus seda seisukohta ei toetanud. Aga ma loodan, et me selle teema juurde naaseme.

Nii et jätkem käimasolevas apteegisõjas kõrvale ravimitootjate, hulгимүүгифirmade ja suurte apteegikettide majandushuvide ning rääkigem hoopis patsientide tervise huvidest ning maa-apteekide ja väikeste rohpoodide säilitamisest ja juurdetegemisestki. Eesti Keskerakond toetab seda eelnõu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head rahvasaadikud! Ju oleme ühel meelel selles, et ravim ei ole päris tavaline kaup. Küll aga ei ole me seda arusaama tänase päevani suutnud niisuguses sõnastuses seadusesse kirja panna, et võiksime kindlad olla, et see vahetegemine on tehtud sellisel moel, et see vastab ka meie põhiseaduse põhimõtetele ja nõuetele. Sellepärast oleme olukorras, kus otsuse langetamine vastutustundlikul moel on keeruline. Liiga palju kipub meie riigis tekkima ajutisi asju. Isegi kui me oleme olukorras, kus kuuekuuline tähtaeg, mille Riigikohus parlamendile andis, võib olla liiga lühikene, ei saa see olla piisav argument selleks, et lükata sisuline otsustamine edasi ja võtta vastu järjekordne ajutine lahendus. See pretsedent ei ole hea, aga mul on raske öelda, mis võiks selles olukorras parem lahendus olla.

Kui seaduseelnõu tagasi lükata, siis tekib ilmselt segane olukord, mis kahjustab väga paljude Eesti inimeste huve, ning lühiajalises perspektiivis tekib suur segadus ja ebaõiglus. Aga seaduse vastuvõtmise korral tekib ebakindlus, mismoodi peaks kodanik suhtuma põhiseadusesse, kui seadusandja ise ei ole selles küsimuses selgusele jõudnud. Tõsi, sotsiaalkomisjon alustas selle tööga, tal oli ka teatud visioon ja ta püüdis kirikut keset küla ehitada. Paraku tuleb tõdeda, et ühiskonna erinevad huvid ja muutused poliitilises koalitsioonis tekitasid olukorra, kus esialgne visioon pudenes huvigruppidevaheliseks võitluseks, sh massiivseks avalikkusega manipuleerimiseks meedia vahendusel. Nüüd siis olemegi olukorras, kus häid lahendusi ei ole.

Head kolleegid! Kindlasti tuleb sellest teha järeldusi kõikidel osapooltel. Me ei tohi aga siit laiali minna arusaamas, et me oleme probleemi lahendanud, sõltumata sellest, kuidas keegi meist hääletab. Päris selge on ka see, et veel aasta põhiseaduse rikkumist on ilmselgelt ülemäärane. Ju tuleb siis suvel eelkõige valitsusel ja Sotsiaalministeeriumil puhkuse aega lühendada, et juba sügisel saaks alustada millegagi, mille õiguskindluses võib hääletaja veendunud olla, kui ta nappu vajutab.

Selle kõige pärast ei saa mina seda eelnõu ühemõtteliselt toetada, ei saa seda ühemõtteliselt toetada ka IRL-i fraktsioon. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Sotsiaalkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 615 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 615. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 615 seadusena vastuvõtmise poolt on 45 rahvasaadikut, vastu on 18 ja erapooletuks jäi 1 rahvasaadik. Ravimiseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

7. Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (610 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu 610 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandeks palun kõnetooli Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 10. märtsil ja esimene lugemine toimus siin saalis 9. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, 24. aprilliks, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Teist korda arutasime seda seaduseelnõu majanduskomisjonis 12. mail. Arutelu oli väga lühike, pigem mingit arutelu ei olnudki, vaid me lihtsalt hääletasime menetluslikke otsuseid. Otsused olid sellised: esitada eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 21. maiks ja teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivko-

misjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 610 lõpphääletusele. Alustame selle ettevalmistamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu 610. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 610 seadusena vastuvõtmise poolt on 57 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

8. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise ja korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise ja korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 573 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Kaja Kallas. Palun!

Kaja Kallas

Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2014. aasta jaanuaris. Esimese ja teise lugemise vahel tuli meile ligi sada ettepanekut eelnõu algataja esindajalt, teistest valitsusasutustest ja muudelt isikutelt. Ettepanekuid ja arvamusi selle eelnõu kohta esitasid Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Justiitsministeerium, Muinsuskaitseamet, MTÜ Eesti Ehitusettevõtjate Liit, MTÜ Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liit, MTÜ Vanalinna Selts, Keskonnaministeerium, Siseministeerium, Rahandusministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Majanduskomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele saatmist oma kahel istungil 2. mail ja ühel istungil 19. mail. Komisjonis toimus arutelu, mille käigus vaadati üle töörühma ettevalmistatud muudatusettepanekute loetelu kavand. Loetelust olid kõrvale jäetud

sisulised arvamused ja ettepanekud, mis ei olnud seotud vahetult MsÜS-i jõustumisega ja mida ei olnud tööruhma hinnangul käesoleva eelnõu menetlemise raames seetõttu mõistlik ega asjakohane menetleda, näiteks MTÜ Vanalinna Selts ettepanek. Aga komisjoni liikmetele olid kõik materjalid koos algataja seisukohtadega kättesaadavaks tehtud.

Pikem arutelu tekkis seoses MTÜ Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liidu ettepanekuga jätta kehtima elektriohutusseadusesse s.a 1. juulist jõustuva majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega planeeritud loakohustus elektri käitlemisega tegelevatele ettevõtjatele. Selle alusel oli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium valmistanud ette kaks alternatiivset valikut, mis puudutasid kõiki eelnõus sisalduvaid tehnikavaldkonna ohutusseaduste muudatusi. Ühtlasi teavitasid spetsialistid komisjoni liikmeid, et praegu on valitsuses ettevalmistamisel tehnika ohutuse seaduse eelnõu, mille praegune kontseptsioon näeb ette kvalifikatsiooninõuded pädevatele, mitte vastava valdkonna ettevõtjatele.

Pikem arutelu tekkis ka seoses Riigikogu liikme Tiina Lokk-Trambergi ettepanekuga eelnõu täiendada. Ettepaneku kohaselt oleks võimalik lahendada nende isikute mure, keda ettevõtjad ilma teavitamata on määranud pädevaks isikuks, nagu seda juhtub ehitusettevõtjate puhul. Ettepaneku kohaselt tulnuks isikul edaspidi ettevõtja esitatud majandustegevuse teatele lisada kinnitus, analoogselt eelnõus sisalduva ehitusseaduse regulatsiooniga. Kuna keegi selle ettepaneku poolt ei olnud, siis see ettepanek siin hääletusele ei tule.

Kokkuvõtvalt ütlen, et komisjon otsustas suunata eelnõu 573 täiskogu päevakorda teiseks lugemiseks 21. maiks. Me otsustasime teha ettepaneku teine lugemine katkestada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 22. mai kell 14. Kuna eelnõu peaks seadusena jõustuma s.a 1. juulil, siis tegi komisjon ühtlasi menetluslikud otsused ka eelnõu teise lugemise jätkamise kohta ja teise lugemise lõpetamiseks 4. juunil. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on komisjonil ettepanek teha kolmas lugemine 5. juunil ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole.

Meil tuleb läbi vaadata muudatusettepanekute loetelu. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud majanduskomisjon, muudatusettepanek on arvestatud. Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud majanduskomisjon, muudatusettepanek on arvestatud. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Tiina Lokk-Tramberg, komisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata, kuid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu ettepanek hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud majanduskomisjon, muudatusettepanek on täielikult arvestatud. Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud Tiina Lokk-Tramberg, komisjon seda muudatusettepanekut ei arvestanud, kuid see ei kuulu täiskogul hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud Tiina Lokk-Tramberg, juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut sisuliselt arvestanud. Muudatusettepanek nr 7 on majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 8 on majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 9 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 10 on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 11 on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 12 on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 13. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 14. muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja see muudatusettepanek on täielikult arvestatud. 15. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 16. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 17. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 18. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 19. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 20. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 21. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 22. muudatusettepanek on maaeluko-

9. Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu (619 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu 619. Palun ettekandjaks kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan teile ülevaate, mis toimus Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõuga 619 esimese ja teise lugemise vahel. Taustaks mõni sõna eelnõu sisust. Eelnõuga kehtestame Tallinna Tehnikaülikoolile oma seaduse, määrame kindlaks õppe- ja teadustöö suunad ning uuendame juhtimisstruktuuri. Seadus võimaldab ülikooli juhtimisse senisest oluliselt suuremal määral kaasata akadeemilisest kogukonnast väljaspool olevaid isikuid. Kõrgeimaks juhtimisorganiks ülikoolis saab kuratoorium ja akadeemiliseks otsustuskoguks nõukogu. Ülikooli igapäevast tegevust juhib rektor.

Esimene lugemine toimus 16. aprillil ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, 2. maiks, komisjonile muudatusettepanekuid ei laekunud. Siiski saatsid kultuurikomisjonile oma täiendusettepanekuid Tallinna Tehnikaülikool ning Haridus- ja Teadusministeerium. Komisjon omalt poolt küsis arvamust eelnõu kohta Rektorite Nõukogult, Riigikogu rahanduskomisjonilt ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsisiosakonnalt.

Rektorite Nõukogu vastas oma kirjas, et nad toetavad kavandatavaid juhtimisuundusi. Samas peavad nad oluliseks, et ülikoolide tegevusvaldkonnad oleksid seaduse tasandil selgelt piiritletud. Eesti Maaülikool juhtis eraldi tähelepanu, et eriseadused muudavad kõrghariduse regulatsioonid raskesti järgitavaks. Seetõttu tegid nad ettepaneku, et võiks hoopiski muuta ülikooliseadust.

Rahanduskomisjon toetas põhimõtteliselt tehnikaülikooli kuratooriumile antavat õigust suunata kuni 10% omatuludest ülikooli põhikirjaliste ülesannete täitmiseks asutatud juriidilistele isikutele laenu või tagatise andmiseks. Tõdeti, et ka teiste ülikoolide puhul võiks eeldada samalaadsete regulatsioonide vajadust. Sarnasele järeldusele jõudis ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsisiosakond.

Kultuurikomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette 12. ja 19. mail. Lisaks korraldasime 13. mail väljasõiduistungit Tallinna Tehnikaülikooli. Arutelude tulemusena otsustas kultuurikomisjon teha eelnõu kohta kaks muudatusettepanekut.

Kultuurikomisjoni esimene ettepanek on muuta eelnõu § 4 punkti 3, mis puudutab Tallinna Tehnikaülikooli vastutusvaldkondi. See muudatusettepanek tuleneb Tallinna Tehnikaülikooli enda ettepanekust võtta ülikooli vastutusvaldkondade määratlemisel aluseks "Frascati Manuaali" teadusvaldkondade ja -erialade klassifikaator. Seda ettepanekut toetas ka Haridus- ja Teadusministeerium. Ettepaneku kohaselt pakub Tallinna Tehnikaülikool teaduse ja tehnoloogia arengule tuginevaid kõrghariduse omandamise võimalusi kõrghariduse kõigil astmetel inseneri- ja tehnikateadustes, loodusteadustes ning sotsiaalteadustes. Kultuurikomisjon ei toetanud TTÜ ettepaneku seda osa, millega sooviti jätta vastutusvaldkonnad avatuks nendega piirnevate alade ulatuses. Komisjon pidas siiski oluliseks, et ülikooli vastutusvaldkonnad oleksid seaduse tasandil selgelt piiritletud.

Kultuurikomisjoni teine ettepanek on muuta § 4 lõike 4 punkti 3 tulenevalt s.a 23. märtsil jõustunud riigieelarve seaduse nõuetest. Riigieelarve seadusega täiendati teatavasti ülikooliseaduse § 51¹, mille kohaselt koostab ülikool igal aastal finantsplaani, mis on aluseks ülikooli eelarve koostamisel. Muudatusettepaneku kohaselt kinnitab kuratoorium ülikooli finantsplaani ja sellest lähtuvalt ka ülikooli eelarve.

Kultuurikomisjon otsustas 12. mail konsensuslikult saata eelnõu 619 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks, 21. maiks, ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Suur tänu!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale on küsimusi. Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Te tõenäoliselt seda teisel lugemisel enam ei arutanud, aga ma küsin siiski. Miks me oleme täna olukorras, kus me arutame Tallinna Tehnikaülikooli seadust? Omal ajal oli lootus, et me

suudame hakkama saada ülikooliseaduse ja Tartu Ülikooli seadusega. Nüüd oleme jõudnud tehnikaülikooli juurde. Ma küsisin maaülikooli rektorilt, kas tal on ka lootus, et maaülikool oma seaduse saab. Ta arvas, et praegu ei ole. Aga kas ja millal me võime jõuda sellisesse olukorda, et Tallinna Ülikool, maaülikool ja veel keegi tahab oma seadust saada?

Lauri Luik

Aitäh! Tsiviilseadustiku üldosa seaduse alusel on avalik-õiguslik juriidiline isik loodud avalikes huvides ja selle juriidilise isiku kohta käiva seaduse alusel. Avalik-õiguslikel institutsioonidel on Eestis tavaliselt oma seadus. Meil on praegu kokku 21 avalik-õiguslikku institutsiooni, kellest 15-l on oma seadus olemas. Praegu on peaaesjalikult avalik-õiguslikud ülikoolid need, kellel oma seadust ei ole. Küll aga teame, et Tartu Ülikooli seadus juba kehtib. Kuna Tallinna Tehnikaülikoolilt tuli initsiatiiv nende oma seaduse eelnõu algatamiseks, et paremini reguleerida vastutusvaldkondi ja kõike muud, mis juhtimist puudutab, siis me võtsime selle eelnõu hea meelega menetlusse. Meie sõnum teistele avalik-õiguslikele ülikoolidele on see, et kui neilt tuleb initsiatiiv, siis me kindlasti kaalume ka nende seaduseelnõude algatamist.

Esimees Eiki Nestor

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Aitäh! Hea ettekandja! Küsin eelmise küsimuse jätkuks. Teie selgitused olid iseenesest veenvad. Aga ka mina olen mõnevõrra skeptiline selles suhtes, kas me tõesti peame igale avalik-õiguslikule institutsioonile, praegusel juhul ülikoolile, eraldi seaduse looma. Ülikool kui institutsioon, kui asi iseeneses on ju üks ja seesama, on ta siis Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool või Eesti Kunstiakadeemia. Põhimõtteliselt peaks meil olema ikkagi hoiak, et meil on üks ülikooliseadus. Kui olukorrad muutuvad, siis selle seaduse alusel saab ülikoolisese määrusega just selle ülikooli spetsiifikat arvesse võtta. Aga mulle tundub, et see tee, kui kõik institutsioonid on seadusega reguleeritud, ei ole päris õige.

Lauri Luik

Aitäh! Eks me peame tulevikus olukorda analüüsima ja vaatama, kuidas oleks mõistlikum. Meil käib pidevalt seadusmaastiku korrastamine. Kui seadusandjad näevad olevat vajaliku või peavad oluliseks koostada uus ülikooliseadus, mis oleks universaalne ja suudaks katta kõikide ülikoolide vastutusvaldkondi, juhtimist ja muud sellist, siis see võib olla tulevikus kaalumise koht. Aga me oleme praegu võtnud selle suuna, et üritada ülikoolidele vastu tulla ja aidata neid seadusandlikul tasandil nii palju kui võimalik, et parandada nende juhtimist ning õppe- ja teadustegevust. Kuid eks see ole tulevikus kaalumise koht.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka mina ei ole veendunud, et igal ülikoolil tingimata peab oma seadus olema. Aga ma sain aru teie vastusest, et praegune poliitika on niisugune, et see, kas ülikool saab oma seaduse või mitte, sõltub eelkõige ülikooli initsiatiivist. Kui on olemas ülikooli initsiatiiv, siis hakatakse selle seaduse väljatöötamisega tegelema. Nii me võime ühel hetkel olla olukorras, kus igal ülikoolil on oma seadus. Kas siis ülikooliseadus kui selline, mis reguleerib kõiki ülikoole, kaob ära, sest selle järele enam vajadust ei ole?

Lauri Luik

Aitäh! Meie sõnum ülikoolidele on olnud see, et eeldame, et nad ise huvi üles näitavad. Kui neil tõepoolest on huvi selle vastu, et neil oleks oma seadus – ma räägin avalik-õiguslikest ülikoolidest –, siis oleme nõus seda kaaluma. Me oleme lähtunud samast loogikast, mida ma just eelnevalt kirjeldasin, et avalik-õiguslikel institutsioonidel on tavaliselt oma seadus. Kindlasti ei ole meie ülesanne hakata sunniviisil ülikoolidele nende oma seadust peale suruma, kui nad suudavad toimetada ülikooliseaduse raamistikus. Aga kui selline soov nendelt tuleb, siis tuleb koostöös – ma rõhutan, et koostöös – seda seadust teha. Minu arvates on Tallinna Tehnikaülikooli initsiatiiv igati positiivne ja eeskujuks ka teistele.

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Ka mina küsin jätkuks teiste küsimustele. Kas ma saan õigesti aru, et see eelnõu ikkagi ei sõltu ühe või teise ülikooli initsiatiivist või ei ole laiendatav kõikvõimalikele muudele kõrgkoolidele ja ülikoolidele Eestis, vaid on ikkagi ennekõike sõnum inseneri- ja tehnoloogiahariduse strateegilise tähtsuse kohta Eesti arengule?

Lauri Luik

Kindlasti on oma seaduse olemasolu ka teatav sõnum. Me teame, et Tallinna Tehnikaülikool on Tartu Ülikooli kõrval teine väga tugev ja silmapaistev õppe- ja teadusasutus. Loomulikult on sel ka märgiline tähendus, inseneriharidus ja tehnikateadused on ka riigi prioriteetidid.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Lauri Luik! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised, sest keegi ei soovi läbi rääkida.

Eelnõu 619 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Neist esimese tegi kultuurikomisjon ja arvestas seda täielikult ning ka teise tegi kultuurikomisjon ja arvestas seda täielikult.

Kultuurikomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 619 teine lugemine lõpetada. Teisi ettepanekuid ei ole. Eelnõu 619 teine lugemine on lõpetatud.

10. Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on Kalle Jents. Palun!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Seaduseelnõu 554 on ilmselt mahukaim eelnõu, mis on olnud selle Riigikogu

koosseisu ajal õiguskomisjoni menetluses. Meeldetuletuseks ütlen, et eelnõu esimene lugemine toimus 29. jaanuaril ja muudatusettepanekute esitamise tähtpäev oli 12. veebruar. Vahepealse aja jooksul on komisjon üksteist korda koos käinud ja me oleme väga põhjalikult probleeme arutanud. Ma loen üles kõik need organisatsioonid ja asutused, kes on meile selle aja jooksul arvamusi ja ettepanekuid esitanud: Justiitsministeerium, Siseministeerium, Rahandusministeerium, Tallinna Linnakantselei, Elektrilevi OÜ, Elion Ettevõtte AS, Eesti Raudtee AS, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Kaupmeeste Liit, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Eesti Autorite Ühing, Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsioon ning BSA (The Software Alliance). Samuti esitasid ettepanekuid Tartu Ülikooli tsiviilõiguse professor Paul Varul ja Harju Maakohtu kohtunik Merike Varusk. Kõigi nende asutuste esindajad on ka meie komisjoni istungitel osalenud. Ma ei hakka kõiki nimesid üles lugema, sest neid inimesi on veel rohkem kui organisatsioone. Olgu ette öeldud, et ametlike muudatusettepanekutena jõudsime tänase istungi ajaks vormistada 63 muudatusettepanekut. Ma olen kavandanud nii, et ma tutvustan teile kõige olulisemaid ja põhimõttelisemaid muudatusettepanekuid, mitte kõiki, sest kõik selgitused on ka seletuskirjas kirjas ja kõigi ettepanekute tutvustamine võtaks lihtsalt liiga palju aega. Aga enne, kui ma peamisi ettepanekuid lühidalt tutvustan, mainin ma mõningaid teemasid, mille puhul komisjon ei pidanud vajalikuks kas muudatusettepanekut algatada või ta ettepanekuid põhimõtteliselt ei toetanud.

Kõigepealt oli üks selline oluline vaidlusalune koht üldosas nagu juriidilise isiku sundlõpetamine. Eelnõu näeb ette, et see kaotatakse karistusseadustiku üldosast ära, aga Merike Varusk ja Paul Varul tegid ettepaneku see siiski alles jätta. Me arutasime seda pikalt ja põhjalikult. Kuna praegu on tõepoolest väga lihtne uut firmat asutada, siis sisuliselt ei ole sundlõpetamisel tähendust, pigem võime mõnele ettevõtjale appi tulla ja aidata tal asutus likvideerida. Karistusliku meetmena ei ole see efektiivne. Efektiivne on kindlasti rahaline karistus. Kui juriidiliselt isikult on midagi võtta, siis tuleb teda rahaliselt karistada. Need

karistused on väga paljudel juhtudel teatavasti eriosas olemas.

Paul Varul ja Merike Varusk tegid ka ettepaneku taastada kriminaalvastutus karistusseadustiku §-s 380 "Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosoleku kokku kutsumata jätmise", §-s 385¹ "Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise" ja §-s 381 "Äriühingu varalise seisundi ja muude kontrollitavate asjaolude kohta ebaõigete andmete esitamine". Me arutasime neid probleeme ja leidsime, et need koosseisud ei anna kriminaalkuriteo mõõtu välja. Sellepärast me lugupeetud professori ja kohtuniku ettepanekut ei toetanud.

Me ei toetanud samuti Eesti Kaupmeeste Liidu ettepanekut – ka tööandjate keskliit oli vist selle probleemi tõstatanud – mitte tõsta väheväärtusliku asja või väheolulise varalise õiguse piiri 64 eurolt 200 eurole. See on piir, kust varguse puhul algab kriminaalvastutus. Me leidsime, et inimeste sissetulekud ja elukallidus on kümne aasta jooksul muutunud. Kunagi kehtestati piiriks 64 eurot ehk ligikaudu 1000 krooni, aga praegusele elustandardile vastab 200 eurot. Alla selle piiri jäävaid pisi-vargusi ei ole mõtet kriminaalkuritegudena käsitleda.

Kaupmeeste liit ja tööandjate keskliit protesteerisid ka juriidilisele isikule väärteo eest kohaldatava rahatrahvi lae tõstmise vastu 32 000 eurolt 400 000 eurole. Juhin tähelepanu, et seda 400 000 eurot kohaldatakse väga väheste väärtegude puhul, mis puudutavad teatud finantsüleastumisi. See ei ole mingi laialdaselt kasutatav meede, et juriidilised isikud peaksid hakkama väärtegude eest nii suurt trahvi maksma. Teatud väärtegude puhul – see puudutab näiteks pankasid – ei ole ka 400 000 eurot ilmselt väga suur summa.

Kohtutäiturid ja pankrotihaldurid tahtsid teha muudatust §-s 331³: "Kohtutäituri poolt vara teadvalt ebaseadusliku arestimise või müügi eest olulises ulatuses, kui sellega on tekitatud oluline kahju." Nad soovisid teha muudatust, et ainult siis kuulub kohtutäitur vastutusele võtmisele, kui on tekitatud oluline kahju. Meie jäime arvamusele, et olulist ulatust on lihtsam tõendada, kahju mõiste on ebamäärasem. Kui pankrotihaldurid ja kohtutäiturid müüvad konkreetset vara üle 4000 euro, mis on väga konkreetne summa, siis saab

sega sätet kohaldada, kui summa jääb alla selle, siis ei järgne kriminaalvastutust.

Siseministeerium tõstatab küsimuse, kuidas tõendada hingelist valu, mis on kirjas §-s 290¹ "Piinamine". Ministeerium leidis, et pole selge, kas seda valu on võimalik tõendada ja milles see ikkagi seisneb. Ministeeriumi arvates tuleks kaaluda, kas see säte võiks seadusesse sisse jääda. Meie siiski leidsime, et see võiks jääda, ka Justiitsministeeriumi töötajad toetasid seda.

Siseministeerium tegi ka ettepaneku lisada § 298¹ "Mõjuvõimuga kauplemine" lõige 2, mis näeks ette vastutuse, kui tegu on toime pandud suures ulatuses. Me arutasime ka seda põhjalikult ja leidsime, et mõjuvõimuga kauplemise puhul ei ole kõige olulisem see summa, mis ametiisikule üle antakse, vaid see tegu ise või selle tähendus või väärtus, millega see ametiisik kaupleb. Sellepärast see suure ulatuse rõhutamine ei ole siin võib-olla kohane. Seda muudatusettepanekut me ei toetanud.

Siseministeeriumil olid veel ettepanekud kaasata alaealisi alkoholi kontrollostu tegemise, et saaks vahele võtta neid müüjaid, kes alaealistele alkoholi müüvad. Leidsime siiski, et alaealiste kaasamine ei ole eetiline.

Ma lähen nüüd konkreetsete muudatusettepanekute juurde. Kõigepealt muudatusettepanekud nr 5 ja 7, mille esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Need tõid sisse uudse põhimõtte, et raskendav asjaolu isikuvastase süüte toimepanemisel täisealise poolt on alaealise juuresolek. See on uus raskendav asjaolu, mida kriminaalõiguses ei ole varem olnud.

Muudatusettepaneku nr 12 esitasid Rait Maruste, Väino Linde ja Kalle Jents. Lühidalt öeldes on ettepaneku sisu selles, et ei nõustuta üldosa selle redaktsiooniga, mille järgi kõik alaealised, kes on toime pannud kriminaalkuriteo ja kannavad vabaduskaotuslikku karistust, pärast poole karistuse kandmist vabastatakse. Me leidsime, et ikkagi oleks õigem kohaldada kohtu kaalutusotsust. Pärast pikki vaidlusi ja arutelusid valmis Justiitsministeeriumil kompromissettepanek, mis on kirjas järgmises muudatusettepanekus. Protokollid on kirjutatud, et muudatusettepanekut arvestati sisuliselt. Sündis uus sõnastus, mille kohaselt tahtlike esimese astme kuritegude puhul alaealisi ei vabastata automaatselt, vaid neid otsuseid teevad

kohtud. Aga kui on toime pandud ettevaatamatu esimese astme kuritegu või teise astme kuritegu, siis need alaealised vabastatakse ja nad jäävad kriminaalhooldaja järelevalve alla. Siin on ka sellised muudatused, et nende suhtes on võimalik kohaldada sotsiaalprogramme.

Üks üpris põhimõtteline muudatus on kirjas muudatusettepanekus nr 23, mis käsitleb narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses oma tarbeks üle piiri toomist. Teatavasti ei ole väikeses koguses narkootilise aine omanine praeguse kriminaalseadustiku järgi kriminaalkuritegu. Aga praktikas on olnud juhtumeid, et teatud inimesed käivad sellise väikese kogusega süstemaatiliselt üle piiri. Sellepärast tehakse karistusseadustiku §-s 183 muudatus, et selline süstemaatiline tegevus on muudetud kriminaalkuriteoks. See tähendab, et kui keegi käib üle piiri, see väike kogus narkootikumide kaasas, siis on võimalik võtta ta kriminaalvastutusele. Süstemaatilisuseks loeme kolme korda aasta jooksul.

Karistusseadustiku §-s 194 sätestatakse uuesti kuriteona võltsitud ravimite hankimine ja vahendamine, mis vahepeal oli tekstist välja jäänud. See on seotud nn Medicrime'i konventsiooniga, mis näeb ette, et ka sellised teod on kriminaalkorras karistatavad.

Juhin tähelepanu ka 25. muudatusettepanekule. Selle tegi Andres Anvelt, kui ta oli veel Riigikogu liige. Ettepaneku eesmärk on näha dopingu kasutamisele kallutamise eest ette ka vabaduskaotuslik karistus. Sama teo eest, kui see on toime pandud korduvalt või noorema kui 18-aastase isiku suhtes, on võimalik nüüd kohaldada kuni kolmeaastast vangistust. Lõige 1 näeb ette üheaastase vangistuse. Enne oli siin ette nähtud ainult rahaline karistus.

Muudatusettepanek nr 27. Esimese lugemise tekstis oli § 235³ "Politseiametniku ja tegevvälalase riigivastane mõjutamine". Meil toimus tõsine diskussioon selle üle, et seda ringi peaks laiendama. See päädis sellega, et § 235³ pealkiri on nüüd "Ametiisiku riigivastane mõjutamine". Tekkis küll küsimus, kas see hõlmab kõiki isikuid, keda see peaks hõlmama, või läheb see ring isegi liiga laiaks, aga me leidsime, et pigem olgu see laiem kui kitsam.

Muudatusettepanek nr 29 oli samuti Rait Maruste, Väino Linde ja Kalle Jentsi parandusettepanek. Seal käsitletud probleem on leidnud ka laia avalikkuse tähelepanu. Karistusseadus-

tiku § 266 näeb ette vastutuse sissetungimise eest. Küsimus on selles, millisesse ruumi sissetungimise eest karistatakse kriminaalkorras. Algses redaktsioonis oli kirjas "eluruum". Võlaõigusseaduse järgi käsitatakse eluruumina alaliseks elamiseks kasutatavat ruumi. Selle termini üle olid pikad vaidlused ja lõpuks pani komisjon eelnõusse sisse termini "elamiseks kasutatav ruum". Meie ettepanek oli veidi teine – "ajutiselt elamiseks kasutatav ruum". Aga sisuliselt peaks nüüd suvilate ja maakodude probleem olema lahendatud. Kui sinna keegi sisse tungib, siis see on kriminaalkuritegu.

Esimesele lugemisele esitatud eelnõu teksti põhisuund oli dekriminaliseerimine, mitmed kriminaalkuriteo koosseisud kaotasid kehtivuse. Nüüd me liikusime natuke ka teises suunas. Karistusseadustiku §-d 274 ja 275 käsitlevad võimuesindaja solvamist ja laimamist. Eelnõu esialgses tekstis olid need kokku pandud ühte paragrahvi ja tegemist oli väärtetega, nüüd kiitis komisjon heaks redaktsiooni, mille järgi võimuesindaja solvamine (§ 275) jääb väärteteks, aga laimamine (§ 275¹) on ikkagi kriminaalkuritegu ja selle eest saab karistada kuni kaheaastase vangistuse või rahalise karistusega. Me leidsime tänapäeva elu peale mõeldes, et laimamine on väga teadlik süstemaatiline tegevus, mida võidakse võimuesindajate suhtes kurjalt kasutada. Sellepärast tegime sellise otsuse.

Muudatusettepanek nr 36. Kohtu solvamine jääb täpselt samuti väärteteks, aga laimamine on kriminaalkuritegu.

Üks väga oluline muudatus sanktsiooni karmistamise suunas tuleneb muudatusettepanekust nr 40, mille olulisust rõhutasid just Elektrilevi OÜ, Elion Ettevõtted AS ja Eesti Raudtee AS. Esimese lugemise ajal oli §-st 406 "Elutähtsa süsteemi häirimine ja kahjustamine" kadunud vabaduskaotuslik karistus. Nüüd on see tagasi. Sellise tegevuse eest karistatakse kuni kolmeaastase vangistusega. See tähendab, et kui keegi läheb raudteeliipreid üles võtma või kuhugi alajaama sisse murrab ja seal midagi seinast välja tõmbab, siis on võimalik teda ka kriminaalkorras karistada. Ma arvan, et see on üpris oluline muudatus.

Me ei jõudnud teha menetluslikke otsuseid kahe väga olulise ja põhimõttelise teema kohta, mida me arutasime. Kõigepealt, kartellikok-

kulepped, mida käsitletakse §-s 400. Me kuulasime ära Konkurentsiameti esindajad ja ettevõtjad. Ühelt poolt oli ettepanekuid, et need kokkulepped võiksid olla väärteod, aga oli ka ettepanekuid, et tuleks luua hoopis uus menetlusliik, kus on hästi suured rahalised mõjutusvahendid või sanktsioonid. On olnud ka ettepanekuid, et need kokkulepped võiksid olla väärteod ja tuleks oluliselt tõsta trahvimäära. Sel juhul me võime minna vastuollu põhi-seadusega, kui väärteo eest määratav trahv on suurem kui kriminaalmenetluse korras määratav trahv. Õiguskomisjon tahab siin veel veidi aru pidada.

Teine selline teemaplokk puudutab intellektuaalset omandit ja autoriõigust. Siin oli meil mõne kvalifitseeriva tunnuse üle tõsiseid vaidlusi.

Seetõttu, et me ei ole jõudnud kõiki teemasid käsitleda, ehkki enamikku oleme käsitlenud ja tegime nende kohta ka menetluslikud otsused, teeb õiguskomisjon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 26. mai kell 16.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Rait Maruste, küsimus!

Rait Maruste

Hea ettekandja! Kas teil eelnõu menetlemise käigus olid olemas andmed ka selle kohta, kui mitu paragrahvi on karistusseadustikus praegu, kui palju neid selle revisjoni käigus välja kukkus ja kui palju paragrahve on n-ö surnud paragrahvid, mida kunagi ei ole rakendatud, aga mis lihtsalt on seal?

Kalle Jents

Aitäh! See on väga hea küsimus. Meil otsestelt neid andmeid ei olnud. Minu mälu järgi on selliseid surnud paragrahve vist kolmandik. Aga ka seda statistikat, kui mitu paragrahvi välja kukkus, ei ole. Ma mõnan, et seda oleks kõigil huvitav teada. Kui me uuesti siia saali tuleme, siis me katsume selle statistika esitada, sest see huvitab ilmselt enamikku meist.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Niisama hea ettekandja! Mul on hea meel vaadata muudatusettepanekut nr 30, mis on ajendatud 29. ettepanekust, kolme, ma loodan, tubli inimese ettepanekust, et mitte ainult majja, vaid üldse elamiseks kasutatavasse ruumi sissetungimine oleks ka edaspidi kuritegu. Aga ma küsin täpsemalt selle muudatusettepaneku kohta, mis räägib kohtu diskretsiooniõigusest. Osa meie ettepanekust on võetud arvesse, aga üks osa sellest punktist ütleb, et kui alla 18-aastane isik on pannud toime teise astme kuriteo, siis kohtul ei ole valikuvõimalust, vaid ta on kohustatud laskma selle noore, kes võib-olla on ümber kasvanud ja on nüüd tubli inimene, aga võib-olla on alles paras kaak, igal juhul vabadusse. Ma räägin praegu 13. muudatusettepanekust. Miks komisjon niisuguse arvamuse juurde jäi?

Kalle Jents

Kindlasti leppis komisjon sellega seetõttu, et eelnõu esitaja väga põhjalikult ja tulinaheliselt neid põhimõtteid kaitses. Seletuskirja oli kirjutatud umbes kolm lehekülge sellest, kuidas ja mis sellele vabastamisele järgneb. Me arutasime kriminaalhoolduse ja järelevalve üle. Uue mõistena tuuakse sisse sotsiaalprogrammid, mida on võimalik kohaldada. Üks põhjendus oli see, et ka Soomes ja Rootsis on selline praktika. Kuna just Justiitsministeeriumi esindajad tahtsid väga-väga seda kompromissi, et alaealised enne tähtaega vabastataks, kui nad on pannud ettevaatamatuse tõttu toime esimese astme või teise astme kuriteo, siis lõpuks komisjon leidis, et olgu kirik keset küla. Vaatame, kuidas see variant praktikas toimima hakkab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste, teine küsimus!

Rait Maruste

Kas te võite väljendada arvamust selle kohta, kui õiguskomisjon teeks eelnõu menetlemise käigus näiteks Justiitsministeeriumile ja valitsusele ettepaneku töötada välja haldussunni valdkonda puudutav regulatsioon? See oleks seotud konkurentsiasjadega. Tuleb välja, et praegu on kriminaalsanktsioon, see tahetakse ära kaotada, aga midagi asemele pakkuda veel

ei ole. See arvamus peaks võib-olla hõlmama ka seisukohta selles suhtes, mida ingliskeelses terminoloogias kutsutakse *punitive damages* ehk karistuslikud sunniabinõud. Võib-olla võiks need sisse viia ja neid meetodeid kasutada.

Kalle Jents

Aitäh! Jah, tundub küll, et selles on üpris suur üksmeel. Ma ei ole põhjalikult kursis teiste maade praktikaga, aga olemasoleva info põhjal võin öelda, et nendes riikides, kus neid on kohaldatud ja juurutatud, on efektiivsus suurem ja ettevõtjad teevad tõepoolest rohkem koostööd. Kriminaalvastutus ei ole mõjus, see ei ole efektiivne. Ma arvan, jah, et Justiitsministeerium võiks tõepoolest hakata neid meetmeid välja töötama. Kindlasti ei ole võimalik seda teha praeguse eelnõu menetlemise käigus. Kuidas me selle eelnõuga edasi läheme, eks me komisjoniga seda veel aruta. Me kuulame osapoolte ja ministeeriumide arvamusi. Aga kaugemas tulevikus on see ilmselt ainuõige tee.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh! Kui eelmine valitsus selle eelnõu esitas, siis oli väga suur surve, et kartellikokkulepped võiks kriminaalkuritegude hulga välja arvata. Selle taga on pikk lugu ja selle tähendus on toimivale turumajandusele fundamentaalne. Eelmise küsija Rait Maruste küsimusest tulenevalt esitan ma nüüd sellise küsimuse. Kas te olete nõus, et me ei saa enne kartellikokkulepete dekriminaliseerimise juurde tulla, kui ei ole olemas toimivat alternatiivset menetlust ja sanktsioonide paketti? Muidu me devalveerime Eesti majanduskeskkonna kartellide seisukohast täiega.

Kalle Jents

Aitäh! Ma saan öelda ainult oma isikliku arvamuse. Mina olen praegu ka sellel seisukohal, et me ei saa neid kokkuleppeid lihtsalt dekriminaliseerida ja öelda, et mingit muud sanktsiooni me asemele ei pane. Ma ei saa rääkida komisjoni nimel ega ka fraktsiooni nimel. Kindlasti me arutame seda veel. Kui me vaatame uut karistusseadustiku redaktsiooni,

siis näeme, et kriminaalmenetluse puhul on juriidilise isiku rahalise kriminaalkaristuse ülempiir 16 miljonit eurot. Väärteo puhul on see piir uue versiooni järgi 400 000 eurot. Me ei saa sellest ülespoole minna. Me saame teoreetiliselt määrata karistuseks miljonite eurode suuruse trahvi, mis oleks muidugi efektiivsem kui näiteks üheaastane vangistus. Ettevõtte juhti üheks aastaks kinni panna ei ole ilmselt tark, aga mingi firma käest miljoneid eurosid riigieelarvesse saada oleks tark. Aga nagu ma ütlesin, me kindlasti arutame seda edasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

Juhan Parts

Ma jätkan seda teemat. Probleem on ju selles, et olemasolev väärteomenetluse seadustik ei ole kartellikuritegude suhtes lihtsalt kohaldatav, neid unifitseeritud reegleid ei saa kohaldada ei menetluslikult, aegumistähtaegade mõttes ega paljude muude aspektide seisukohast. Ma praegu isegi ei küsi, vaid tahan teile kui komisjoni vastutavale ettekandjale kaasa anda sõnumi, et sellesse teemasse ei suhtutaks peale teise lugemise katkestamist kergemeelselt. See on väga põhimõtteline muudatus. Kuidagi ei tahaks, et valitsusliidu häältega lihtsalt mingitel segastel põhjustel selline põhimõtteline muudatus tehakse.

Kalle Jents

Aitäh sellele tähelepanu juhtimise eest! Kindlasti ei suhtu me sellesse kergemeelselt. Räägin nüüd oma isiklikust arvamusest, aga selle üle me arutlesime ka komisjonis. See lõige 1 on väga ähmane: "... konkurentsi kahjustava eesmärgi või tagajärjega ettevõtjatevahelise kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse eest." Selle kohta võib öelda, et naised saunas rääkisid. Kui aastaid tagasi hakati hasardiga neid asju tegema, siis see ajas ettevõtjad segadusse ja halvas nende tööd. Näiteks selle lõike üle mina küll arutleksin. Aga lõikes 2 on ära toodud väga konkreetsete tunnused, mis on kriminaalkuritegu.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, austatud juhataja! Ma jätkan selle koha pealt, kus jäi pidama Rait Maruste. *Punitive damages* ehk karistavad kahjuhüvitised on võimalikud ka tsiviilkohtupidamise korras. Eesti õigus praegu võimaldab karistavaid kahjuhüvitisi kohtul välja mõista pressi deliktide puhul. Kas komisjon arutas võimalust, et teata-vaid hüvesid enam mitte kaitsta karistusõigusega, vaid anda see võimalus võlaõiguse muudatuse kaudu tsiviilkohtupidamisele? Kas te arutasite seda ja kui arutasite, siis milliste süütegude puhul te seda võimalikuks peate?

Kalle Jents

Aitäh! Nagu ma ennist ütlesin, seda teemat ei jõudnud me arutada. Me jõudsimme ära kuulata osapooled: Konkurentsiameti, ettevõtjad ja ministriumid. Aga selle üle, kuidas edasi minna – ma oma ettekandes ka seda ütlesin –, me soovime veel arutada. See ongi üks põhjus, miks me teeme ettepaneku teine lugemine katkestada. Me soovime arutada võimalikke tulevikuvariante. Sellepärast ei saa ma midagi rohkemat öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang, teine küsimus!

Rein Lang

Aitäh! Ma sain vastuse küsimusele kartelli-de ja üldse turumanipulatsioonide eest mõistetavate karistuste kohta, aga tegelikult on ju karistavad kahjuhüvitised võimalikud ka teistes valdkondades. Võtame näiteks meditsiini ja miks mitte veel mõne valdkonna. Kas sellest oli üldse juttu?

Kalle Jents

Aitäh! Ei olnud juttu. Kui hea küsija tähele pani, siis ta teab, et me ei jõudnud päris kõiki teemasid, mis meil laua peal olid, nendel 11 istungil läbi võtta. Eks me tulevikus arutame.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Jents! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole.

Eelnõu kohta on tehtud 63 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut

tuleb täielikult arvestada. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kolmas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Neljas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Viies muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Kuues muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. Seitsmes muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Kaheksas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Üheksas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kümnes muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. 11. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda ettepanekut tuleb täielikult arvestada. 12. muudatusettepanek on Rait Marustelt, Väino Lindelt ja Kalle Jentsilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. 13. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 14. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 15. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 16. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 17. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 18. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. 19. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Teeme nii, et kui ma ei ütle, millisel komisjonilt ettepanek on, siis see tähendab, et ettepanek on õiguskomisjonilt. Muudatusettepanek nr 20, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 21, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 22, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 23, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 24, juhtivkomisjoni otsus on

arvestada täielikult; nr 25, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 26, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 27, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 28, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 29 on Rait Marustelt, Väino Lindelt ja Kalle Jentsilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada sisuliselt; nr 30 on taas õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 31, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 32, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 33, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 34, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 35, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 36, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 37, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult; nr 38 on täielikult arvestatud; nr 39 on täielikult arvestatud; nr 40 on täielikult arvestatud; nr 41 on täielikult arvestatud; nr 42 on täielikult arvestatud; nr 43 on täielikult arvestatud; nr 44 on täielikult arvestatud; nr 45 on täielikult arvestatud; nr 46 on täielikult arvestatud; nr 47 on täielikult arvestatud; nr 48 on täielikult arvestatud; nr 49 on täielikult arvestatud; nr 50 on täielikult arvestatud; nr 51 on täielikult arvestatud; nr 52 on täielikult arvestatud; nr 53 on täielikult arvestatud; nr 54 on täielikult arvestatud; nr 55 on täielikult arvestatud; nr 56 on täielikult arvestatud; nr 57 on täielikult arvestatud; nr 58 on täielikult arvestatud; nr 59 on täielikult arvestatud; nr 60 on täielikult arvestatud; nr 61 on täielikult arvestatud; nr 62 on täielikult arvestatud; nr 63 on õiguskomisjoni viimane muudatusettepanek, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 554 teine lugemine tuleks katkestada. Teine lugemine on katkestatud. Määrän eelnõu 554 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 26. mai kell 16.

11. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane 11. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 570 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt Riigikogu! Lugupeetud istungi juhataja! Tuletan teile meelde, et selle eelnõuga muudetakse kohtunikuabi ametisse asumist ja reformitakse kohtulike registrite halduskorraldust. Veel on eelnõu eesmärk asendada kohtunikuabi ettevalmistusteenistus kohtunikuabi ettevalmistuskava täitmisega. Teist lugemist ette valmistades täiendas põhiseaduskomisjon seda eelnõu mõne vajaliku sättega, mis haakusid muudetava seadusega. Eelnõu esimene lugemine toimus 21. jaanuaril, esimene lugemine lõpetati ja muudatusettepanekute esitamise tähtpäev oli 12. veebruar. Tähtaja jooksul laekus päris mitu muudatusettepanekut. Neid esitasid meie toredad kolleegid Eesti Keskerakonna fraktsioonist ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist. Lisaks laekusid Vabariigi Valitsuse esindajalt, ma pean silmas Justiitsministeeriumi, mõned täiendavad ettepanekud, mille alusel põhiseaduskomisjon otsustas mitme muudatusettepaneku algatamise. Viimased ettepanekud laekusid põhiseaduskomisjoni 30. aprillil. Nii et meil on täna võimalik läbi vaadata 15 muudatusettepanekut. Osa muudatusettepanekuid, mille olid esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kuuluvad Riigikogu liikmed, võeti eelnõu menetlemise käigus põhiseaduskomisjonis tagasi.

Mida öelda muudatusettepanekute kohta? Muudatusettepanekust nr 1 nähtub, et kohtunikuabid on kohtuteenistujad nagu muudki kohtuteenistujad. Me kaasasime eelnõu menetluse ka Eesti Kohtunikuabide Ühingu. Nende esindaja oli päris mitmel põhiseaduskomisjoni istungil ja meil tekkisid ka üsna teravad vaidlused ühe või teise sätte olemuse üle. Aga muudatusettepanekud nr 1 ja 2 peaksid väljen-

dama kompromissi. Kinnistusosakonna või registriosakonna koosseisu kuuluvad kohtunikuabid ja muud kohtuteenistujad. Kohtudirektor võib määrata registriosakonna juhataja ja registriosakonna piirkondlike talituste juhatajad. Kui seda tehakse, siis need töötajad määratakse kohtunikuabide seast.

Tahan esile tuua muudatusettepaneku nr 6. Esialgses tekstis oli kohtunikuabide võimaliku sõltumatuse garantiiks toodud nende ametipalga miinimumsuurus, sest kohtunikuabid olid mures, et selle seaduse kehtima hakkamise tõttu võib nende ametipalk väheneda. Põhiseaduskomisjon seda muret küll päriselt ei jaganud. Eelnõu edasise menetlemise käigus Vabariigi Valitsus täiendas seda sätet muudatusettepaneku nr 6 abil. Ettepanek oli seda sätet veelgi konkretiseerida, märkides ära, et kohtunikuabide ja kohtujuristide ametipalk tuleb üle vaadata ühtsetel alustel. Põhiseaduskomisjoni istungil selgus, et seda muudatust, mis nägi ette tuua seadusesse sisse konkreetne kohtunikuabi ametipalk võimaliku garantiina, ei toetanud ka kohtunikuabide ühingu esindaja. Põhiseaduskomisjoni liikmete enamik otsustas selle sätte kui mittevajaliku välja jätta. Komisjoni istungil selgus seegi, et sellist sätet teistes seadustes ei ole. See tähendab, et seaduses ei tooda ära ühe või teise teenistuja minimaalset ametipalka. Niipalju siis kuuendast muudatusettepanekust.

Kaheksanda muudatusettepaneku algatas ka põhiseaduskomisjon. Me täiendasime eelnõu veel ühe sättega erakonnaseaduse muutmise kohta. Põhiseaduskomisjon oli varasemalt erakonnaseaduses vähendanud erakonna moodustamiseks vajalike liikmete arvu 1000-st 500-ni. Me mäletame seda. Kuid üks säte selles seaduses jäi siiski selliseks, et võis olla vaieldav, kas on ikka mõeldud 500, mitte 1000. Et ei oleks mingit vaidlust, muutsime selle konkreetse sätte selle eelnõu menetlemise käigus ära.

Kümnes muudatusettepanek räägib pankrotihalduri tasu maksustamisest. Siin oli probleem selles, et kehtiv halduri tasustamise regulatsioon ei ole halduritasu maksamise puhul käibemaksu lisamise küsimuses piisavalt selge. Tekib küsimus, kas käibemaks lisandub sellele või on selle halduritasu sees. Me võtsime aluseks Riigikohtu tsiviilkolleegiumi tõlgenduse selle kohta. Praegu luuakse selge

õiguslik alus kohtu poolt halduritasule käibemaksu lisamiseks. Kümnen dat muudatusettepanekut toetasid nii pankrotihaldurite koda kui ka Vabariigi Valitsus, keda esindas Justiitsministeerium.

Veel on oluline öelda muudatusettepanekute kohta järgmist. Riigikohus ei olnud nõus meie varasema lähenemisega kohtumenetluse riigilõivumääradele. Me nimelt tegime riigilõivuseaduses sellise muudatuse, et tsiviilasjade puhul on riigilõivud ühesugused siis, kui avaldus esitatakse paberil, aga elektroonilise esitamise korral on need teistsugused ehk mõnevõrra väiksemad. Seda lähenemist ei pidanud Riigikohus õigeks. Põhiseaduskomisjon lisas sellest lähtudes ühe muudatusettepaneku, mis edaspidi peaks hoidma riigilõivud võrdsena, olenemata sellest, kas avaldus esitatakse paberil või tehti seda elektrooniliselt.

Niisugune muudatusettepanekute läbivaatamine ja selle eelnõu menetlemine toimus põhiseaduskomisjoni päris mitmel istungil. Selleks et valmistada kõike seda ilu tänaseks teiseks lugemiseks ette, vaatasime seda eelnõu juba 19. mail, 13. mail ja isegi 10. veebruaril. Me käsitlesime seda eelnõu põhiseaduskomisjonis juba enne muudatusettepanekute laekumist. Aga komisjoni ettepanek pärast kogu seda menetlust on ühene: ettepanek on täna teine lugemine lõpetada. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Sven Sesteri küsimus!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Selle eelnõu menetlemise ajal viitas ka õiguskantsler teatud probleemidele kohtuametnike pädevusega. Kas pärast selle eelnõu muudatusettepanekute läbihääletamist ja selle eelnõu enda kontekstis võib öelda, et õiguskantsleri viidatud võimalikud probleemid, mis ühiskonnas on olemas olnud, saavad lahendatud? Õiguskantsleri esindaja on nentunud, et nüüd me liigume õiges suunas.

Väino Linde

Aitäh, hea küsija! See on hea küsimus. Põhiseaduskomisjoni istungil minu mäletamist mööda korra õiguskantsleri esindaja ka oli. Õiguskantsler, jah, tõstas ühes oma kirjas küsimuse, et kohtunikuabi on tema arusaamist

mööda ikkagi õigusemõistja ning tema kohta peaksid kehtima lisatagatised ja -garantiid, nii nagu kohtuniku kohta või enam-vähem nagu kohtuniku kohta, kui ma niimoodi rahvakeeles väljendun. Pean sulle ütleva, et põhiseaduskomisjoni enamus sellist seisukohta üheselt ei jaganud. Me kuulasime maad, mida niisugusest lähenemisest arvaksid meie kõrgemate kohtute esindajad. Meie arusaam oli niisugune, nagu ma muudatusettepanekutest nr 1 ja 2 rääkides juba ütlesin. Kohtunikuabid kindlasti täidavad väga tänuväärset funktsiooni Eesti kohtusüsteemis ja nende tegevus on riigile igal juhul väga vajalik. On hea, et need registrid on kohtute juures, aga siiski on tegemist kohtuteenistujatega, mitte õigusemõistjatega sellises rollis, nagu on kohtunikud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh! Lähen sama teemaga edasi. Mina sain õiguskantsleri esindajast küll niimoodi aru, et ta ei räägi enam kohtunikuabidest kui õigusemõistjatest, vaid kui isikutest, kellest sõltub kohtupidamise sõltumatus. See on tema argument. Aga mis mulje sinule on jäänud, kas põhiseaduskomisjoni liikmed on üksmeelsed selles, et kohtunikuabid ei tegele õigusemõistmisega, või on eri poliitilistel rühmadel selle kohta erinevaid arvamusi?

Väino Linde

Aitäh, hea küsija! Põhiseaduskomisjoni liikmed mõistsid seda probleemi siiski üheselt. Kohtunikuabid ei ole klassikalises tähenduses kindlasti mitte õigusemõistjad. Kuigi minu mäletamist mööda mõni komisjoni liige arvas ühel või teisel põhjusel mõnevõrra teistmoodi. Aga üldine lähenemine oli, jah, selline, et õigusemõistmine ei ole kindlasti see töö, millega kohtunikuabid tegelevad. Õigusemõistmisele kaasaaitamise funktsiooni täidavad kohtutes kindlasti paljud teisedki kohtuteenistujad ja -ametnikud, keda ei ole nendes seadustes kuidagimoodi ära toodud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh! Kolleeg Rein Langi küsimusest edasi minnes ütlen, et siin istub kindlasti üks inimene, kes on sügavalt veendunud, et tegemist on õigusemõistmisega. Tegemist on pika, aastakümnetepikkuse vaidlusega. Minu arvates on eelnõu probleem see, et ta tegelikult alahindab seda, kui tähtis on turumajanduses korraldada efektiivselt kaks olulist küsimust: kinnisvara tsiviilkäibe usaldusväärsus, et see võimalikult vähe koormaks meie majandust, ja ärikeskkonna läbipaistvus. Aga minu arvates ei ole komisjon piisavalt kaalunud neid põhimõttelisi ettepanekuid, mida kohtunikuabide ühing on esitanud. Ma olen olnud nendega kontaktis, nad on minu poole pöördunud ja nad on andnud ülevaate komisjoni aruteludest. Kas sa pead võimalikuks teine lugemine katkestada, et veel kord seda küsimust kaaluda?

Väino Linde

Aitäh, hea Juhan, selle küsimuse eest! Mee-nutan seda, et see eelnõu laekus tekstina põhiseaduskomisjoni siis, kui ka sul oli võimalik osaleda Vabariigi Valitsuse tegevuses. Ma ei mäleta, et ühest või teisest dokumendist oleks nähtunud sinu kui ministri eriarvamus selle eelnõu kohta. Mis puudutab registreid, seda, kas need on usaldusväärsed või mitte, siis põhiseaduskomisjonis küll ei tekkinud küsimust, kas Eestis oleneb registrite usaldusväärsus sellest, kas need kuuluvad kohtute alla või mitte. Me ei hakanud olemasolevat süsteemi muutma ja leidsime, et olgu need registrid kohtute juures sellisel moel, nagu nad praegu on. See ei välista, et tulevikus võib selle süsteemi hoopis teistmoodi üles ehitada, aga ta peab olema kindel ja usaldusväärne. Põhiseaduskomisjon esitas teile täna ettepaneku teine lugemine lõpetada. Lugemise katkestamise ettepanekut meilt kindlasti ei tulnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Küsin jätkuks Juhan Partsi küsimusele. Selleks et mingi tegevus oleks õigusemõistmine, peab olema õigusvaidlus. Teiseks peab olema selle õigusvaidluse lahendamise menetluslik kord. Kolmandaks peab olema edasikaebamise kord. Registrikannete puhul kõike seda ei ole

ja seetõttu on väga küsitav pidada registri-kannete tegemist õigusemõistmiseks. Küll aga on usaldusväärsete kannete tegemine õigusemõistmise korral oluline täiendav tegevus. Seetõttu üks ei välista teist. Kui me tahame saada usaldusväärse registri, siis täitevkorraldavas tegevuses on see saavutatav. Kui seda lihtsalt nimetada õigusemõistmiseks, siis see ei anna usaldusväärsele mitte midagi juurde. Kas te olete sellega nõus?

Väino Linde

Aitäh! Väga hea küsimus. Mul jääb üle nõustuda selle põhjaliku küsimuse ja sellest tuleneva selgitusega. Nii see on. Niimoodi põhiseaduskomisjoni liikmete enamik ka arvas.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Juhan Parts, teine küsimus!

Juhan Parts

Küsin natuke teise nurga alt ega jätkka sugugi lugupeetud härra Maruste algatatud akadeemilist vaidlust, sest me oleme ikkagi poliitiline kogu. Kas te peate võimalikuks, et kui selline ökonoomsemaks muutmine jätkub, siis võiks Eesti Vabariigis olla üks esimese astme kohus, mis oleks allutatud ühele direktorile? Natukese aja pärast siis võib-olla tekib küsimus, milleks ka teise astme kohus n-ö juhtumuslikult, eelarveliselt ja administratiivselt, ja lõpuks tekib küsimus, milleks ka Riigikohus. Teeme hoopis ühe kohtuasutuse ja allutame nad ühele direktorile! Kas te peate sellist arengut võimalikuks, lähtudes nendest argumentidest, millega praegu põhjendatakse nende registrite allutamist ühele administratiivametnikule?

Väino Linde

Aitäh! Põhiseaduskomisjoni esindajana ei saa ma kuidagi kommenteerida neid väiteid, mida küsija välja tõi. Meie komisjon niimoodi ei arutanud ja kõik need küsimused ei haaku kuidagi eelnõu sisu, sätte ega mõttega. Nii et selles osas ei ole mul sulle küll midagi lisada ega vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Väino Linde! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Eelnõu kohta oli 15 ... Vabandust! Juhan Parts, kas te soovite läbirääkimistel osaleda?

Juhan Parts

Ma olen noor Riigikogu liige, ma ei tea, kuidas on õige käituda. Ma võtan fraktsiooni nimel teha katkestamise ettepaneku. Millal see õige aeg on?

Aseesimees Laine Randjärv

Siis te tulete läbirääkimiste ajal kõnepulti ja ütlete seda. Just nüüd on see hetk. Palun!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Daamid ja härrad! Ma palun vabandust, et minu protseduurilistes oskustes on puudujääke! Aga mul on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel ettepanek selle eelnõu teine lugemine katkestada. Sellel on nii sisulised kui ka formaalsed põhjused. Formaalne põhjus on minu arvates selles, et nii saab anda edasi sõnumi ja palve lugupeetud sotsiaaldemokraatidele, et minister Anvelt siiski võtaks aega ja süveneks sellesse eelnõusse, sellesse muudatusse, mis on välja pakutud. See eelnõu on eelmise valitsuse esitatud, olen sellega nõus. Ma pidasin selle eelnõu teemadel – see on pikk lugu – peaaegu aasta diskussioone koalitsioonipartneri Reformierakonna justiitsministritega ja lõin lõpuks käega. Üsna lootusetu oli, et saadaks aru selle muudatuse ebavajalikkusest, sellest, et see on peaaegu asendustegevus. Ma ei hakka praegu sisust rääkima. Küsimuste voorus me puudutasime ühte väikest aspekti. Aga ma teen fraktsiooni nimel ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, et sotsiaaldemokraadist justiitsminister, kes on ju äsja ametisse saanud, saaks võtta lihtsalt hetke süvenemisaega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mind ajendas sõna võtma just nimelt kallis sõber Juhan Parts, kes tõesti valitsuses ei vaielnud sellele eelnõule vastu. Ma mäletan väga hästi, et ta ei vaielnud vastu. See eelnõu on täiesti mõistlik. Ma võtan siin sõna ainult sellepärast, et rahva-

saadikud saaksid koguneda ja IRL-i ettepaneku maha hääletada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Juhan Parts saab kohapealt repliigiks sõna.

Juhan Parts

Annaalide jaoks ütlen, et ma ei mäleta, et siis, kui see eelnõu esitati, oleks valitsuse laua taga olnud Rein Lang, kuna ta oli saadetud teisele tööle, ta oli tulnud siia, tegema palju tähtsamat tööd. Selle eelnõu puhul, muide, jäid Isamaa ja Res Publica Liidu ministrid eranditult eriarvamusele. Aga me ei pidanud mõistlikuks seda n-ö vetostada. See oli poliitiline džentelmenlik kokkulepe, et me jätkame diskussiooni Riigikogus. See repliik oli mõeldud annaalide jaoks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, kas repliik kohapealt? Kaks minutit.

Siim Kiisler

Aitäh! Olles ise olnud kohal selle valitsuse istungil, võin kinnitada, et Juhan Parts vaidles pikalt ja kirglikult. Võin ka kinnitada, et Rein Langi sellel istungil ei viibinud. Tema väide on ekslik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on laekunud 15 muudatusettepanekut, me vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on seda ettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 3 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et see muudatusettepanek tuleb arvestamata jätta. Muudatusettepanek nr 4 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et see muudatusettepanek tuleb jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 5 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus on, et see muudatusettepanek tuleb jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 6 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus

on, et seda muudatusettepanekut tuleb täielikult arvestada. Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Palun kuuendat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume hääletamise ettevalmistamise juurde.

Austatud Riigikogu, tähelepanu! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on teinud põhiseaduskomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 33 ja vastu 30 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega jääb põhiseaduskomisjoni muudatusettepanek kehtima.

Muudatusettepanek nr 7 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ... Head kolleegid, palun tähelepanu! Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Muudatusettepanek nr 8 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda muudatusettepanekut täielikult. Muudatusettepanek nr 9 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 10 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 11 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 12 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 13 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 14 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 15 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud.

Head kolleegid, muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt on tulnud ettepanek eelnõu 570 teine lugemine katkestada. Me peame selle läbi hääletama. Head kolleegid, ma palun saalis vaikust! Me asume praegu hääletamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepane-

ku katkestada kohtute seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu nr 570 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Eelnõu 570 teine lugemine on lõpetatud.

12. Perioodi 2014–2020 struktuuri-toetuse seaduse eelnõu (622 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 12 on Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuri-toetuse seaduse eelnõu 622 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Komisjon arutas seda eelnõu oma 13. ja 20. mai istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2. maiks, Riigikogust muudatusettepanekuid ei laekunud. Küll aga tegi komisjon Rahandusministeeriumi ettepanekul eelnõus konsensuslikult 14 muudatust. Nende selgitused on toodud muudatusettepanekute loetelus. Muudatused on pigem tehnilist ja teksti korrastavat laadi. Võib-olla on pisut erandlik muudatusettepanek nr 11, millega täpsustatakse valdkondliku komisjoni juhtimisega seonduvat. Eelnõust jäetakse välja nõue, et valdkondliku komisjoni esimees peab olema vaid rakendusasutuse või korraldusasutuse esindaja. Komisjoni poole on pöördunud Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit seoses käesoleva seaduse alusel kehtestatava valitsuse määruse eelnõu kavandiga, mis sätestab muu hulgas kulude abikõlblikuks lugemise korra. Tehti ettepanek võimaldada juhtimiskulude hüvitamist ka kuludokumentide alusel, lubada mitterahalist omafinantseeringut ja sooviti selgitust, miks loetakse amortisatsioonikulud abikõlbmatuks. Kuna küsimused puudutasid peaaesjalikult rakendusakti ja Rahandusministeerium on vabaihenduste liidule põhjaliku kirjaliku vastuse juba edastanud, siis ma sellel siinkohal pikemalt ei peatu.

Komisjon langetas konsensuslikud otsused saata eelnõu päevakorda kolmapäevaks, 21. maiks, ja teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on tehtud 14 muudatusettepanekut, need kõik on teinud juhtivkomisjon. Vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 3, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 4, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 5, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 6, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 7, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 8, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 9, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 10, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 11, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 12, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 13, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 14, juhtivkomisjoni arvates tuleb seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 622 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

13. Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu (609 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane päevakorrapunkt nr 13 on Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu 609 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, proua eesistuja ja head kolleegid! Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu siht on, et soojusettevõtjad hakkaksid kasutama keskkonnasäästlikumat ja odavama hinnaga kütust, selleks et tagada kaugkütetarbijale võimalikult soodne ja stabiilne soojusenergia hind koos kindla ja võimalikult efektiivselt korraldatud soojusvarustusega. Praegune regulatsioon, mis kehtis ka eelnõu koostamise ajal, on liiga üldsõnaline ja seda on vaja kaugküttesektori atraktiivsemaks muutmiseks täpsustada. Kaugkütte hinna alandamine nõuab suuremahulisi investeeringuid, mille tegemiseks vajab investor pikaajalist ja ennustatavat regulatsiooni. Eelnõu mõjutab eelkõige väikese müügi mahuga võrgupiirkondi – muidugi mitte ainult neid –, kus kaugkütte jaoks kasutatakse eelkõige kallist kütust, näiteks kütteõli või gaasi. Samuti puudutab eelnõu kohalikke omavalitsusi, mille volikogud peavad hiljemalt 2017. aasta 1. juuliks võtma vastu oma territooriumil tegutseva väiksema kui 50 000 megavatt-tunnise tootmismahuga võrgupiirkonna kohta soojusmajanduse arengukava. Arengukava peab välja selgitama, kuidas võrgupiirkonna arengut edaspidi planeerida ning kas on mõistlik ka edaspidi piirkonda kehtivas ulatuses kaugküttega varustada.

Ühe suurema muudatusena loob eelnõu soojusettevõtjatele võimaluse teenida soojuse hinda alandanud investeeringult ka mõnevõrra suuremat tulukust. See võiks olla boonust, mis pakub motivatsiooni. Näiteks, kui soojuse lõpphind alaneb investeeringu tõttu 20%, on soojusettevõtjal õigus saada sellelt investeeringult soojuse piirhinna arvestamisel 2% suuremat tootlikkust. See tähendab, et tarbija võidab 18% ja investeerinud ettevõtja 2%.

Lisaks kavandab riik toetusmeetmeid kaugküttesektori investeeringutoetusteks aastateks

2014–2020 summas 78 miljonit eurot, sh katelde renoveerimiseks 43 miljonit eurot, soojustorustike renoveerimiseks 27,5 miljonit eurot, ebaefektiivsete piirkondade ümberehitamiseks 7 miljonit eurot ja arengukava koostamise toetuseks 0,5 miljonit eurot. Toetusmeetmete määrusi valmistatakse praegu ette ning toetusmeetmed avatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse juures jooksvalt alates käesoleva aasta viimasest kvartalist kuni järgmise aasta esimese kvartalini. Toetuste saamise eeldus on eelnõu nõuetele vastava soojusmajanduse arengukava olemasolu, mille volikogu on heaks kiitnud.

Eelnõu töötati välja koostöös Eesti Jõujamade ja Kaugkütte Ühingu, Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ning Konkurentsiametiga.

Eelnõu koostamise käigus kogutud informatsiooni põhjal pärsivad soojuse müügihinna madalamaks muutmist järgmised mõjurid, mida eelnõu käsitleb. Esiteks, praegu on üles näidatud liiga vähe initsiatiivi selleks, et kaugkütte hind muutuks madalamaks. Konkurentsiameti lähenemine ei taga tootjale või võrguettevõtjale võitu hinna alandamise eest, kuna kogu hinnavõit läheb tarbija taskusse. Eelnõus on lahendusena ette nähtud muuta kaugkütteseadust selliselt, et müüjal oleks võimalik saada investeeritud varalt mõnevõrra suuremat tootlust, kui investeering muudab soojuse hinda odavamaks. Näiteks, 1% suurem tootlus on võimalik, kui soojuse müügihind väheneb võrreldes viimase piirhinnaga 10–15%, 1,5% suurem tootlus on võimalik siis, kui hind väheneb 15–20%, ja 2% suurem tootlus, mis on maksimum, on võimalik siis, kui hind väheneb üle 20%. Suuremat boonust kui 2% ei ole soojusettevõtjatel eelnõu kohaselt võimalik saada. Samuti tekib eelnõu kohaselt efektiivselt toimiva kaugküttepiirkonna referentshind. Hinna määrab Konkurentsiameti ettepanekul majandus- ja kommunikatsiooniminister. Referentshinnast madalama hinnaga soojust müüvad soojusettevõtjad ei pea hinda Konkurentsiametiga enam kooskõlastama. Referentshind jääb esialgsete hinnangute põhjal vahemikku 56–58 eurot megavatt-tunni eest (käibemaksuta). Sellise hinnataseme korral ei pea tulevikus hinda Konkurentsiametiga kooskõlastama 80 piirkonda 230-st ehk 49% turust.

Teiseks ei julgusta praegune regulatsiooni-keskkond investoreid, regulatsioonikriteeriumid on ranged ning need muutuvad tihti. Eelnõus on ette nähtud lahendus, et kaugkütteseadust täiendatakse põhilisemate regulatsiooni-printsipiidega (nt müügi-mahu leidmine, põhjendatud kulutuste loetelu, WACC-boonuse leidmine, referentshinna määramine), et asjad oleksid selgemad ja ennustatavamad.

Kolmandaks on probleem paralleeltootmisega. See tähendab lokaalseid tootmiseadmeid, näiteks soojuspumpi, mis kaugemas perspektiivis vähendavad kaugküttevõrgu efektiivsust ja tõstavad teistel tarbijatel kaugkütte hinda. Probleemi lahendamiseks täiendatakse eelnõu täpsema kahekomponendilise hinna määramise võimalusega, st hinda energia eest ja hinda kasutatava võimsuse eest (analooogiliselt elektrienergiaga). Seega tuleb kaugkütte kasutamise võimaluse eest piirkonnas maksta ka juhul, kui kaugkütet lokaalkütteseadme töötamise ajal ei kasutata. Selline lähenemine võitleb kaugkütte hinna kasvu vastu ning aitab kaugkütte tootmist ja soojuse edastamist efektiivsemaks muuta. Kahekomponendiline hind kehtib kogu võrgupiirkonna kohta, aga hinna kasutamine on võrguettevõtja otsustada, see ei ole kohustuslik. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on arvestanud, et lokaalküte on kaugküttest majanduslikult tasuvam siis, kui kaugkütte hind ilma käibemaksuta on kõrgem kui 75 eurot megavatt-tunni kohta. Samas on Eestis palju selliseid piirkondi, kus kütteallika vahetamise teel on võimalik saavutada palju madalam soojuse müügihind kui nimetatud 75 eurot megavatt-tunni kohta. Seda näitab ka eelnõus kajastatud referentshinna juurutamise põhimõte. Efektiivse kaugküttepiirkonna soojuse müügihinnaks on ennustatud 50–58 eurot megavatt-tunni eest. Summa, mida leibkond aastas kaugkütte eest maksab, muudatuse tõttu ei muutu, pigem jaotub küttekulu aasta peale ühtlasemalt.

Neljandaks. Mõned piirkonnad ei ole enam jätkusuutlikud, aga kohalik omavalitsus ei ole nõus piirkondi lõhkuma. Eelnõus on ette nähtud, et seadust täiendatakse kohalike omavalitsuste kohustusega võtta hiljemalt 1. juuliks 2017 vastu alla 50 000 megavatt-tunni suuruse müügi-mahuga võrgupiirkondade soojusmajanduse arengukava, mis selgitab kümneaastase perspektiiviga välja piirkonna tuleviku kaug-

küttevõrkude ja lokaalsete lahenduste kasutamisel. Soojusettevõtjad peavad oma investeringud planeerima arengukavast lähtudes. Arengukava on ka aluseks riigi investeerimistoetuste saamisel. Selle väljatöötamiseks näeb riik ette toetusmeetme, mille kaudu on võimalik saada tagastamatut abi 90% ulatuses arengukava maksumusest, kuid mitte rohkem kui 5000 eurot arengukava kohta. Hinnanguliselt tuleb kohalikel omavalitsustel kehtestada kuni 185 soojusmajanduse arengukava.

Viimane, viies probleem on see, et soojusettevõtjad ei kooskõlasta õigel ajal uusi piirhindu, mis kehtestatakse kehtivuse kaotanud piirhindade asemel. Konkurentsiametil on õigus teha sellisel juhul küll ettekirjutus, kuid uue hinna kooskõlastamisele võib kuluda mitu kuud. Eelnõus on ette nähtud, et kehtetu piirhinnaga müüja ei tohi kasutada soojuse müügi-hinnana kõrgemat hinda kui ministri määratud referentshind. See peaks omakorda müüjaid motiveerima piirhindu õigel ajal Konkurentsiametiga kooskõlastama.

On planeeritud, et eelnõu jõustub seadusena üldkorras. Ideaalvariandis toimub see enne uue kütteperioodi algust. Kas see on võimalik, see sõltub paljuski sellest, kui kiiresti eelnõu Riigikogus edasi liigub. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ma ütlen praktikuna, et minu arvates raskendavad need ettepanekud soojusturu olukorda. Esimesed 20 aastat liikusime sellises suunas, mis tõi kaasa kohalike omavalitsuste sellelt turult lahukumise. Tähtis roll selles mängus on ju Konkurentsiametil, sest nemad tegelevad hinnaga. Kui rääkida sellest vahest, 27 ja 90, siis need on ju laest võetud arvud Narva jaoks, sest seal kõrval on päris suur kompleks, mis tegeleb nende soojuseasjadega. Me püüame soojusmajanduse arengukava loomisega kohalike omavalitsuste rolli küll suurendada, aga see nõuab raha ja inimesi. Ma kardan, et nii lihtsalt see ei lähe.

Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Selgitan veel kord. Ma olen ka ise puutunud töö käigus kokku inimeste murega, et nende kaugküttepiirkonnas ei ole huvi minna üle odavamale kütteallikale ja kasutatakse kas näiteks õli või gaasi. Kuigi on teada, et kui näiteks katel kütteõli asemel hakkepuidule ümber seadistada, on võimalik hinnanguliselt kokku hoida 30–40%, gaasi puhul vähemalt 20%, ka rohkem. See on tohutu hinnavõit. Aga ettevõtja ei ole sellest huvitatud, sest tema tõepoolest ei näe mingit kasu, talle tekib sellest ainult tööd ja vaeva, sest Konkurentsiamet kooskõlastab praegu lubatud hinna kulupõhiselt (kulupõhine hind pluss lubatud marginaal). Paradoks on selles, et mida suurem on kulu, seda rohkem tuleb ka marginaali, sest see on arvestatud protsendina, seda suurem on summas marginaali osa. See ei ole kindlasti normaalne olukord.

Eelnõu püüabki seda probleemi lahendada. Püütakse motiveerida suuremaid kaugküttepiirkondi, et neil oleks võimalik oma hinnaga jääda alla referentshinna ja nad ei peaks enam igal aastal Konkurentsiametist kooskõlastust saama, mis on väga tülikas. Kui nende hind jääb alla referentshinna, siis nad saavad ise selle hinna kehtestada, kuid nad ei tohi aastas rohkem kui 5% hinda tõsta. Kui nad tahavad seda teha rohkem, peab Konkurentsiameti käest luba küsima ja siis Konkurentsiamet vaatab kulupõhiselt, miks taotlus on tõsta rohkem kui 5%. Aga teatud suuremat kasumlikkust on ikkagi võimalik saavutada ning samal ajal ka inimesed võivad rohkem. Kuid neid 187 väikest kaugküttepiirkonda on vaja ühest küljest kuidagi motiveerida ning teisest küljest kohustada neid ka arengukavasid tegema. Tuleb sundida neid ennast liigutama. Kuulge, sõbrad, aeg on edasi läinud, tehke arengukava, kust selgub, milline on teie piirkonnale kõige mõistlikum lahendus! Võib-olla on see juba olemasolev süsteem, aga võib-olla selgub, et on mõistlik minna üle näiteks hakkepuidule, või tuleb arengukavast välja, et sellel piirkonnal ei ole kaugküttepiirkonnana üldse perspektiivi ja tulebki otsida lokaalseid lahendusi. Kõik on võimalik, aga seda ei saa enne teada, kui ei ole tehtud arengukava, mille vähemalt üks koostaja peab olema tunnustatud ekspert. Hea meel on selle üle, et riik on valmis arengukava koostamisele 90% ulatuses öla alla

panema. Piirsumma on küll 5000 eurot. See kava on ka aluseks, et riigi käest saada hiljem toetust kogu selle süsteemi ümberehitamiseks. Keskkonnainvesteeringute Keskus eraldab uuel perioodil üle 70 miljoni euro küttesüsteemide väljavahetamiseks ja tänapäevastamiseks. Teisest küljest ei saa riik lihtsalt raha anda. See kõik peab põhinema läbimõeldud arengukavadel, et see oleks tõesti mõttekas, mitte nii, et ühel aastal anname raha, aga paari aasta pärast selgub, et see ei olnudki tulevikku vaatav otsus.

Kõigest sellest lähtuvalt arvan ma, et see on väga pikk samm edasi. Ettevõtjaid kohustatakse midagi tegema tarbijate kaitseks, sest hinnad langevad, ja ettevõtjaid ka heas mõttes motiveeritakse. See on selline piitsa ja prääniku meetod.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Iseenesest on see samm õiges suunas, aga ma ei ole eriti kindel, et soojuse hinna kaudu on võimalik saavutada vajalikke investeeringuid. Kui ma Eestis ringi sõidan, siis näen, et metsaalused on kõik hakkpuiduhunnikuid täis. Hakkpuiduga meil köetakse ja sellega on võimalik hinda 15–20% alandada. Aga kui investeerimuraha tuleb tarbija taskust, siis see süsteem ei hakka kunagi tööle. Kui selle investeeringu jaoks leitaks raha kusagilt kõrvalt, siis oleks võimalik see eesmärk saavutada. Aga ma ei usu seda enne, kui see toetuseraha on olemas ja jõuab nendesse katlajamadesse.

Urve Palo

Aitäh! Te puudutasite väga olulist aspekti. Tõesti, Eestis ringi sõites on näha neid hakkpuiduhunnikuid. See eelnõu näebki ette, et neid hunnikuid oleks võimalik efektiivselt ära kasutada. Tootjad, need, kes metsatööstusega tegelevad, või need, kellel on oma mets ja kes teevad seal näiteks koristusraiet, võiksid saada lähipiirkonnas hakkpuitu müügiks pakkuda. See looks töökohti juurde ja tooks piirkonda ka raha, rääkimata sellest, et soojuse hind langeb tarbijatel vähemalt 20%, kui näiteks gaasikatlamaja välja vahetada. Ölikatlamaja puhul on sääst veelgi suurem. Eelnõu seletuskirjas on

öeldud, et kui näiteks maagaasi hind koos võrguteenuse ja aktsiisiga ning ka põlevkiviõli hind koos aktsiisiga on *circa* 45 eurot megavatt-tunni eest, siis hakkpuidu ja turba hind on 18 eurot megavatt-tunni eest. Seega, need vahed on väga suured. Me peame igal juhul tegema kõik, et kaugküttepiirkonnad oleksid huvitatud soodsamatele kütteallikatele üleminekust. Praegune süsteem, kui kalkulatsioon on kulupõhine, kahjuks seda probleemi lahendada ei aita.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Proua minister! Kas teie arvates on veel mingisuguseid meetmeid peale kaugküttepiirkondade korrastamise ja nende n-ö elujõuliseks muutmise ning Keskonnainvesteeringute Keskuse kaudu toetuste andmise sellesse valdkonda? Kas selleks, et paremini kohalikku energiat kasutusele võtta, saaks luua näiteks energiaühistuid või ergutada kohapeal metsaomanike ja soojatootjate koostööd, et see läheks hoogsamalt käima?

Urve Palo

Aitäh! Kindlasti tihendab see, kui katlamaja pannakse tööle hakkpuidul, automaatselt koostööd puidufirmadega, sest kui tekib nõudlus, siis saab tekkida ka pakkumine. Aga mis puudutab energiaühistuid, siis mul on hea meel öelda, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile on koalitsioonileppes pandud kohustus uurida välja, mis takistab energiaühistutel arenemast sellise kiirusega, nagu nad võiksid areneda. Ministeerium peab pakkuma ka oma lahendused, et energiaühistuid Eestis rohkem tekiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Tarmo Tamm puudutas väga olulist teemat. Just need väiksemad kaugküttepiirkonnad vajavadki lisaks tarbijatariifile lisatoetust, selleks et investeringud ennast ära tasuksid. Kas te võite öelda Riigikogu kõnetoolist, millised summad, kui mitu miljonit eurot on kavandatud järgmisel

eelarveperioodil Euroopa Liidu vahendeid just kaugküttesektori ajakohastamiseks ja keskkonnasõbralikumaks muutmiseks?

Urve Palo

Aitäh küsimuse ja täpsustamise eest! Ma unustasin enne sellele osale küsimusest vastata. Aastatel 2014–2020 (need vahendid avanevad aasta lõpus või järgmise aasta alguses, nii et me räägime laias laastus aastatest 2015–2020) on see summa kokku 78 miljonit eurot, sh läheb katelde renoveerimisele 43 miljonit eurot, soojustorustike renoveerimisele 27,5 miljonit eurot ja ebaefektiivsete kaugküttepiirkondade ümberehitamisele 7 miljonit eurot. Tõsi, need summad võiksid olla veelgi suuremad, nõudlus ja vajadus on tõenäoliselt mitu korda suuremad, aga oluline on, et riik on valmis teatud osas õlga alla panema. Loomulikult peab omavalitsus või kaugküttefirma ka ise investeerima. Lõppkokkuvõttes ongi see selle eelnõu eesmärk, et neil motivatsioon tekiks, kas seetõttu, et neil on üldse võimalik riigilt raha taotleda ja arengukava on olemas, seetõttu, et tahetakse inimestele soodsamaid hindu pakkuda, või seetõttu, et soovitakse uuenduse tulemusena jääda oma hinnaga allapoole referentshinda, mis annab võimaluse saada suuremat tulukust, mis on n-ö väike kommimeetod.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Igal juhul on see samm õiges suunas ja sellega me parandame ka riigi kaubandusbilanssi. See muutub oluliselt paremaks, kui me kasutame oma riigist saadavat kütet ega pea ostma Vene gaasi või midagi muud sellist. See on väga oluline samm. Aga kolleeg Kalle Palling juba ütles, et väikesed katlamajad ei ole soojuse hinna abil suutelised seda investeeringut tegema. Kui riik tuleb appi, siis ma ei näe küll mingit probleemi. Minu meelest on see igati õigustatud samm õiges suunas. Aitäh!

Urve Palo

Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling, teine küsimus!

Kalle Palling

Aitäh! Nii mõneski kaugküttepiirkonnas on praegu kaugkütte hind, mida Konkurentsiamet reguleerib, palju madalam kui eelnõu menetluse käigus väljapakutud, ütleme, Eesti keskmine referentshind. Kuidas siis on, kas tulevikus on ettevõtjal õigus tõsta hinda kuni referentshinnani, piltlikult öeldes, jättes hinna mõne sendi või euro võrra referentshinnast allapoolle? Või on ka mingisugune regulatsioon, kui palju võib aasta jooksul tõsta või kui palju võib ühekorraga tõsta?

Urve Palo

Aitäh! Sellist hinda on kahjuks vähestes kohtades, aga seda siiski on. Kõige drastilisem näide on Narva, kus hind jääb väga palju alla referentshinna, seda teadagi põhjusel, et seal toimub soojuse tootmine lihtsalt väga soodsalt. Seal on hind praegu 27,48 eurot megavatt-tunni kohta. Et vältida olukorda, et seal oleks võimalik kohe hind 58 eurole tõsta, on ka seaduses ette nähtud, et üle 5% aastas ei tohi hinda ilma Konkurentsiameti loata tõsta. Loa annab Konkurentsiamet ainult siis, kui selline hinnatõus on põhjendatud, kui on olemas mingi põhjendatud ekstrakulu, mille tõttu peab hinda rohkem tõstma.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov, teine küsimus!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kuidas te arvate, kas need meetmed, mis on kaugküttepiirkondade puhul kavandatud, võiksid kuidagi mõjutada ka selle valdkonna tehnoloogiat meie riigis? Ma pean silmas hakkepuiduga köetavaid katlamaju. Neid on ju nii suuremaid, mitmemegavattiseid, kui ka väiksemaid, väikese tootmise jaoks. Kas need meetmed ei või meie riigi sees seda tööstusharu mõjutada?

Urve Palo

Ikka võivad, muidugi. Katlamajad on, jah, erinevad. Tallinna Küte, mis hõlmab ühte kõige suuremat piirkonda, kaalub samamoodi gaasikatlamaja ümberseadistamist hakkepuiduga köetavaks katlamajaks. Samal ajal on väga

väikseid piirkondi, kes sama asja kaaluvad. Nii et katlamajad on erinevad. Praegu Eestis selle tehnoloogiaga ei tegelda. Aga kes teab, mis juhtub, kui kasutust on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Lugupeetud proua minister! Põhimõtteliselt on ju 2015. aastaks seatud eesmärk, et kohalikud omavalitsused lõpetavad üldplaneeringud. See, mida te pakute panna kirja soojusmajanduse arengukavasse, on siis, kui üldplaneeringuid valla- või linnavalitsuses või -volikogus kinnitatakse, mitu korda läbi arutatud. Mul on olemas praktiline kogemus. Kolleeg teab hästi, mis juhtus Kukrusel viis-kuus aastat tagasi, kui me püüdsime minna puudega kütmise peale. Kvaliteet halvenes, soojust ei saanud sisse. Ma usun, et praegu on võimalik 13 miljonit kantmeetrit metsa raiuda, meie raiume aga ainult 9 miljonit, see tähendab, et 3–4 miljonit läheb selle jaoks, mida teie välja pakute. Kui paljude kaugküttepiirkondadega 230-st te olete konsulteerinud ja kuidas läbirääkimised läksid? Ma palun vabandust, et küsimus pikale läks!

Urve Palo

Aitäh! Seda parem, kui üldplaneeringud on valmis saamas ja omavalitsused on valmis taotlust esitama, kui nad soovivad riigilt vahendeid. Riik ei kohusta mingil moel venitama aastani 2017, pigem on antud võimalus, et selleks ajaks peaks selle valmis tegema. Anti pikem aeg, sest kõik ei pruugi nii ruttu valmis saada. Aga riik on valmis toetama juba uue aasta algusest, kui soojusmajanduse arengukava on valmis tehtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, minister!

Urve Palo

Vabandust! Ma jätsin vastamata, kui paljudega on läbi räägitud. Ma ei oska seda arvu öelda, aga huvi ja ootus, et see eelnõu seadusena vastu võetaks, on üldiselt suur. Tuntakse huvi, kui kaugel selle eelnõuga ollakse, sest tahetakse selle teemaga edasi minna. Kindlasti

ei ole kõik 230 kaugküttepiirkonda sellised, aga me hakkame kuskilt pihta ja kui eduelamus on juba olemas, siis see info liigub edasi. Ma arvan, et see on esimene pikk samm. Kui asja saab veel paremaks teha ja on ettepanekuid selle kohta, siis mina olen alati asja paremaks muutmise poolt. Ka selles mõttes on demokraatlik riik hästi üles ehitatud, et seaduseelnõudel on mitu lugemist. Pärast esimest lugemist saab teha parandusettepanekuid. Kui on häid mõtteid, siis, miks mitte, arutame ja kaalume neid.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, minister Palo! Palun edaspidi mõtteid koondada ja need ühekorraga esitada! Palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Urve Palo

Ma palun vabandust!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head ministrid! Kolleegid! Kõigepealt ütlen sissejuhatuseks, et tegemist on väga hea seaduseelnõuga. Nimelt investeerime kaugküttesektorisse selle eelnõu tulemusena 78 miljonit eurot, vähendame sõltuvust Vene gaasist, muudame meie kaugküttesektori keskkonnasõbralikumaks ja, mis kõige tähtsam, inimeste toasoojaarved muutuvad tulevikus väiksemaks.

Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu esimesele lugemisele eelnenud arutelul majanduskomisjonis osalesid majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna ekspert Rein Vaks, kes andsid ülevaate eelnõu sisust ja vastasid lisaküsimustele. Komisjoni istung, kus seda eelnõu arutati, toimus esmaspäeval, 19. mail.

Annan ülevaate nendest seitsmest küsimusest, mis komisjoni istungil üles kerkisid. Kõigepealt oli küsimus Konkurentsiameti ettepaneku kohta, mis näeb ette, et kõik kaugküttepiirkonnad, mille müügimaht on väiksem kui 10 000 megavatt-tundi, läheksid Konkurentsiameti regulatsiooni alt välja. Majandusministeeriumi vastus oli kokkuvõtlikult selline, et ka nende piirkondade järele peab Konkurentsiamet siiski valvama, et tarbijad oleksid liigse hinnatõusu eest kaitstud.

Paluti ülevaadet sellest, kuidas tekib referentshind. Praegu on pakutud, et referentshind on üks konkreetne hind kogu Eestis. See on kujundatud efektiivse kaugküttevõrgu piirkonna järgi, mille müügimaht on Eesti keskmine ehk 22 000 megavatt-tundi ja võrgukadu minimaalne. Ülejäänud referentsinäitajad tulevad Konkurentsiameti andmebaasist, mis sisaldab kõigi Eesti kaugküttevõtjate kulude näitajaid, müügimahtusid, efektiivsust jne. Kui piirkonnas kerkib soojuse hind aastas üle 5%, peab soojusettevõtja minema uuesti Konkurentsiametisse, kes vaatab hinnatõusu põhjendatuse üle.

Kolmandaks küsiti, et kui mõnes kohalikus omavalitsuses on uus referentshind kõrgem kui praegune hind, kas siis tekib soojusetootjal õigus tõsta soojuse hinda referentshinna tasemeni ilma hinnatõusu kooskõlastamata. Vastus on ei. Sellele vastas enne ilusasti pikemalt minister Urve Palo.

Oli küsimus, et kui kõikides kaugküttepiirkondades koostatakse arengukavad, kas siis ei oleks mõistlik kaaluda igale kaugküttepiirkonnale ka eraldi referentshinna loomist, selle asemel et oleks üks ja ainus referentshind. Sellele oli vastus eitav. See loogika oleks sisuliselt praegune loogika ehk piirhinna loogika.

Oli küsimus ka selle kohta, et katlamajad kasutavad erinevaid energiakandjaid ja võiks kaaluda näiteks selle baasil erinevaid referentshindu määrata. Üks referentshind võiks olla katlamajal, mis kasutab turvast, teine referentshind katlamajal, mis kasutab hakkepuitu jne. Vastus oli selline, et kui igal korralikul omavalitsusel on olemas arengukava, kus on vaja kaugküttepiirkonna küsimused läbi töötada, siis selle tegevuse käigus peaks selguma ka kõige parem või kohasem kütteliik selles piirkonnas.

Oli küsimus veel sooja tarbevee tootmise välistamise kohta.

Küsimus oli ka selle kohta, et linnade liit ja maaomavalitsuste liit on välja toonud, et võiks olla toetusmeede, kust kohalikud omavalitsused saaksid saajaprotsendilise rahastuse kaugküttevõrgu arendamiseks. Sellele minister siin ilusasti juba vastas. Nimelt, kokku jagatakse toetusteks 78 miljonit eurot, sh pool miljonit eurot läheb arengukavade koostamiseks. Lisaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kavas sügiseks välja töötada meede,

mida hakatakse tõenäoliselt rahastama KredExi kaudu ja mille abil on võimalik ka eramajaomanikel taotleda toetust õlikatla väljavahetamiseks näiteks prullikatla või õhksoojuspumba vastu. Ehk eramute puhul järgitakse sama loogikat nagu kaugküttepiirkondade puhul, eramajade kütmine peaks muutuma efektiivsemaks ja keskkonnasäästlikumaks.

Nüüd on mul jäänud edastada vaid menetluslikud otsused. Otsuse saata eelnõu täiskogu päevakorda 21. maiks tegi komisjon 12. mai istungil, kõik olid konsensuslikult selle poolt. Ettepanekud esimene lugemine lõpetada (ka see oli konsensuslik otsus) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 17 tehti majanduskomisjoni istungil esmaspäeval, 19. mail. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas kaasettekandjale on küsimusi? Kolmandat küsimust ei saa enam esitada. Kas kellelgi on tahtmist teist küsimust esitada? Loodame, et nüüd on asi korras. Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Palling! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 609 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 17.

14. Ülikooliseaduse ja veterinaar-korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (627 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse ja veterinaar-korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 627 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põllumajandusminister Ivari Padari!

Ivari Padar

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ülikooliseaduse ja veterinaar-korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on täiendada sihtotstarbelise rahastuse abil tagada Eestis antava loomaarstiõppe jätkusuutlikkus ja jätkuv rahvusvaheline tunnustus. Eestis antava loomaarstiõppe nüüdisajastamist alustati aastal 2002. Eesti

Maaülikool sai rahvusvahelise loomaarstiõppe kvaliteedinõuetele vastavuse tunnustuse 2004. aastal ja uus tunnustamise protsess algab 2015. aastal. Peamine probleem tunnustuse saamisel on jätkusuutlikkuse tagamine. Sellele on oma hindamisaruandes tähelepanu juhtinud ka tunnustamist korraldav organisatsioon Euroopa Loomaarstiharidust Andvate Õppeasutuste Assotsiatsioon. Loomaarstiõppe olukorra hindamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamise kohta ettepanekute tegemiseks tehti Haridus- ja Teadusministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi ning Eesti Maaülikooli koostöös 2012. aastal analüüs. See näitas, et loomaarstiõppe praegune rahastamine tegevustoetuse kaudu riigieelarvest ja ülikooli enda eelarvest teiste instituutide arvel ei taga saavutatud tasemel püsimist ning praegune riiklik rahastamine ei kata üliõpilaste kliinilise õppe kulusid. Lisaks on kõrgharidusreformi tõttu alates 2013. aastast kadunud võimalus pakkuda tasulist eestikeelset õpet välisriikide üliõpilastele.

Eelnõuga nähakse loomaarstiõppe kliinilise õppe jätkusuutlikkuse ja kvaliteedi tagamiseks ette lisafinantseerimine riigieelarvest Põllumajandusministeeriumi eelarve kaudu. Eraldi sõlmitava halduslepinguga täpsustatakse summa, mis on ligikaudu 550 000 eurot aastas. See võimaldab Eesti Maaülikoolil säilitada loomaarstiõppe rahvusvaheline tunnustus pärast 2015. aastal toimuvat hindamisprotseduuri, tagada kvaliteetse loomaarstiõppe jätkumine ning meelitada ligi, hoida ja motiveerida oskuslikku personali ning üliõpilasi. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Küsimus on Helir-Valdor Seederil. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! See on igati mõistlik eelnõu. Kui arstiõpet rahastatakse ikkagi suurel määral haigekassa kaudu, siis loomaarstidel ehk veterinaaridel loomahaigekassat ei ole ja seetõttu on see valdkond alarahastatud. Eelnõu oli arutlusel rahanduskomisjonis. Rahandusministeeriumi esindaja teatas, et Rahandusministeerium ei toeta selle eelnõu seadusena vastuvõtmist ja juhul, kui see eelnõu seaduseks saab, siis lisaraha nad ei planeeri, vaid selle raha peab leidma Põllumajan-

dusministeerium oma valitsemisala piires. Kas see on võimalik? Kui see nii läheb, siis muutub ju seaduse vastuvõtmine mõttetuks, sest lisaraha riigieelarvest ei eraldata.

Ivari Padar

See ongi väga suur probleem. See eelnõu on tulnud eelmisest valitsusest. Minu eelkäija, hea küsija, oskab ise võib-olla paremini seletada protsessi ja tulemust ehk seda, mida tollal valitsuses otsustati. Igal juhul on nii, et ma ei pidanud mõistlikuks seda eelnõu tagasi võtta, mõistlikum on seda täna menetleda ja pidada eelarve koostamise käigus läbirääkimisi. Praegu Põllumajandusministeerium oma ressursidest neid summasid kindlasti leida ei suuda. Selge on ka see, et kui rahalist katet ei tule, siis on Eesti loomaarstiõppe jätkusuutlikkus ja tulevik väga tõsiselt küsimärgi all. Nii et see vaidlus on poole peal.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Kas te võite öelda, milline on praegune olukord Eestis? Kuidas on Eesti kvalifitseeritud loomaarstidega kaetud? Kui viimaseid andmeid vaadata, siis lüpsikari on suurenenud ja loomade arv järjest suureneb. Kas meil jätkub arste, et kõiki neid loomi korralikult tervena hoida?

Ivari Padar

Eestis on loomaarsti kvalifikatsiooni vajavaid ametikohti umbes 800. Tegevloomaarste, kellele on litsents väljastatud, on sadakond. Eesti vajab selleks, et kogu see valdkond oleks praeguses või planeeritavas mahus enam-vähem kaetud, orienteerivalt 25 loomaarsti igal aastal juurde. Umbes selline on see arvestus. Praegu sõltub olukord piirkonnast, mõni piirkond on loomaarstidega hästi kaetud, mõnes piirkonnas on loomaarsti raskem leida. Teame ka seda, et loomaarstid lähevad Soome tööle, sest igas piirkonnas ei ole piisavat töömahtu. Väikeloomapidamine on vähemaks jäänud ja ka kliente on vähem. Seetõttu on kindlasti osal loomaarstidel vähem tööd ja leiba.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Seda seaduseelnõu arutas maaelukomisjon kahel korral. Esimest korda 22. aprillil, kui komisjoni istungil osalesid Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja asetäitja Pille Tammemägi, Eesti Maaülikooli rektor Mait Klaassen, teadusprorektor Ülle Jaakma, veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi direktor Andres Aland ja sama instituudi professor Toomas Orro ning Eesti Loomaarstide Ühingu president Priit Koppel. Me käsitlesime küsimusi, mis seoses selle eelnõuga olid tekkinud.

Ühe küsimusena oli tõstatatud lisarahavajadus. Me saime ministeeriumi esindaja käest teada, et lisarahastuse taotlus on tehtud, aga praegu ei ole teada, kas seda raha saadakse. Oli tõepoolest sellinegi küsimus, nagu härra Seeder väljendas, kas seda eelnõu peaks üldse menetlema, kui on karta, et raha ei tule. Me saime vastuse, et kindlasti loodetakse raha leida. Seetõttu, et see rahastamismudel on veidi teistsugune kui tavapärase õppe puhul, otsustasime pöörduda kultuurikomisjoni ja rahanduskomisjoni poole, et saada rahanduskomisjoni käest arvamust rahastamise kohta ja teada kultuurikomisjoni arusaama sellest, kas selline segarahastamine sobib muu süsteemiga kokku. 22. aprilli koosolekul otsustati määrata eelnõu ettekandjaks Kalev Lillo ning küsida arvamust kultuurikomisjonilt ja rahanduskomisjonilt, nagu ma ütlesin. Mõlemad otsused olid konsensuslikud.

Rahanduskomisjon arutas asja. Me saime neilt vastuse, mille võib kokku võtta niimoodi, et komisjon ei kujundanud seisukohta, millise ministeeriumi kaudu eelnimetatud tegevus peaks toimuma, ega ka seisukohta valdkonna alarahastamise suhtes. Rahanduskomisjon leidis, et kõrghariduse rahastamise süsteemi läbi paistvus ei tohi väheneda. Me saime vastuse ka kultuurikomisjonilt, kelle seisukohad võib lühidalt kokku võtta niimoodi, et komisjon peab oluliseks, et kõrgkoolide rahastamine oleks üheselt arusaadav, tagades kõigile kõrg-

koolidele võrdsed rahalised võimalused, läh- tudes nende vastutusvaldkonnast.

Neid seisukohti käsitles maaelukomisjon oma koosolekul 13. mail. Sisulist arutelu nen- de baasil ei tekkinud. Tehti menetluslikud otsu- sed saata eelnõu 627 täiskogu saali 21. maiks ning teha ettepanekud eelnõu esimene luge- mine lõpetada ja määrata muudatusettepane- kute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk muudatusettepanekud tuleb esitada 4. juuniks 2014. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud ettekandja! Teile on üks küsimus. Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma kuulasin neid rahanduskomisjoni ja kultuurikomisjoni ümaraid seisukohti ning mul tekkis küsimus. Kas te saite ka targemaks nendest kahe väärika komisjoni arvamusest konkreetse eelnõu kohta ja mis te nende arvamustega peale hakkasite? Lisaks küsin ma, kas maaelukomisjonis oli juttu konkreetsest summast, mida veterinaar- õppe jaoks aastas vaja oleks. Üks võimalus on see summa seaduses fikseerida ja välja tuua, siis on ka veterinaarõppe korraldajatel kind- lustunne, et rahastamine on olemas. Kas sel teemal oli juttu või mitte?

Kalev Lillo

Aitäh! Ma alustan küsimuse lõpust. Seadu- ses konkreetse summa fikseerimisest juttu ei olnud. See summa, mida aastas ligikaudu vaja on, on 550 000 eurot. Sellest oli juttu. Mis puudutab seda, kas me saime nende vastuste tõttu targemaks või muutusime rumalamaks, siis kindlasti saime targemaks, sest kumbki komisjon ei olnud sellise käsitluse vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 627 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 17.15. Esimene lugemine on lõpe- tatud ja 14. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

15. Kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu (623 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 15. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kollektiiv- lepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu 623 esimene lugemine. Ma pa- lun ettekandeks Riigikogu kõnetooli minister Urmas Kruuse!

Urmas Kruuse

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on ministrina hea meel esitada teile kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu, mille Vabariigi Valitsus esitas Riigikogule 17. märtsil. See eel- nõu ühendab 1993. aastal jõustunud kollektiiv- lepingu seaduse ja kollektiivse töötüli lahenda- mise seaduse, reguleerib kollektiivlepingu sõl- mimist ja lõppemist, kollektiivse töötüli lahenda- mist, töökatkestuse korraldamist, minimaal- se teenuse kokkuleppimist töökatkestuse korral ja riikliku lepitajaga seonduvat. Eelnõu ise- loomustab erinevaid kollektiivseid töösuhteid. Märksõnadeks on kindlasti kollektiivleping, kollektiivne töötüli, streigid ning ametiühin- gud.

Eesti palgatöötajatest kuulus Statistikaameti andmetel 2013. aastal ametiühingusse 5,6%. Kollektiivlepingu andmekogu andmetel on üle viie töötajaga organisatsioonidest kollektiiv- lepinguga kaetud umbes 23%. Hoolimata sel- lest, et need arvud ei tundu esmapilgul võib- olla väga suured olevat, arvan, et kollektiivsed töösuhted on teema, mis vajab tähelepanu ja ajakohast regulatsiooni.

Eelnõu eesmärk on luua tänapäevane sotsiaal-majanduslikke olusid arvestav regulat- sioon, mis loob sobiva õigusliku raamistiku kollektiivlepingu läbirääkimisteks ja kollek- tiivsete töötülide lahendamiseks. Eelnõu kõr- valdab vastuolud põhiseadusega, millele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler, näiteks toetusstreigist etteteatamine ja kollektiivlepin- gu tingimuste laiendamine. Eelnõu sätestab eeltingimused kollektiivlepingu laiendamisele, mis seni on puudunud, toob kaasa paranenud õigusselguse ja lahendab tekkinud probleemid. Samuti on eelnõus sätestatud uus riikliku lepi- taja nimetamise kord, et lahendada kehtiva

õiguse alusel tekkida võiv olukord, kus riikliku lepitajat ei ole võimalik ametisse nimetada, sest puudub ametiühingute ja tööandjate keskliidu kokkulepe. Lisaks on sätestatud töötulide lahendamise kord erikomisjonis, kui töötajatel on streigikeeld, näiteks on see päästetöötajatel. Sätestatud on miinimumteenuse määramise kord töökatkestuse korral, näiteks see, millises mahus tuleks streigi ajal ühe või teise teenuse osutamist tagada. Sätestatud on ka võimalus täielikus töörahus kokku leppida. Kehtiva seadusega võrreldes ei näe eelnõu otseselt ette kulude kasvu.

Austatud Riigikogu liikmed! Tegemist on eelnõuga, mis aitab luua eeldusi kollektiivsete töösuhete edasiseks arenguks. Palun teil kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seadus vastu võtta! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Hea minister! Selle eelnõuga tõmmatakse koomale streigiõigust ja töötajate ringi, kes võivad streikida. Milline on ametiühingute seisukoht? Kas te tooksite punkt punkti haaval välja need sätted, kus teie ja ametiühingute seisukohad erinevad? Ma pean siin silmas palgaläbirääkimisi ja mitmeid teisi küsimusi.

Urmas Kruuse

Aitäh! Kui rääkida meie ja ametiühingute erimeelsustest, siis kindlasti üks lahkeli on olnud seoses miinimumteenusega. Me oleme ette näinud, et selles komisjonis peaks olema kindlasti ka ministeeriumi esindaja, kusjuures selle puhul on arvestatud, millises valdkonnas seda streiki käsitletakse. On olnud küsimusi seoses sellega, kes ametnike nimel teenistulepingu sõlmib. Ametiühingud on olnud seisukohal, et selleks võiks olla ka kollektiivi hetkel mitte esindav ametiühingu esindaja. Aga meie oleme lähtunud printsibist, et kui organisatsioonil puudub ametiühingu esindaja ja selleks on tegelikult usaldusisik, siis võiks kooskõlas ATS-iga selleks edaspidigi olla usaldusisik. Kindlasti on teatud erimeelsusi ka kollektiivlepingu laiendamise kohta. Me oleme harjunud, et me räägime läbi puhkuse ning töö- ja

puhkeaja tingimused, aga ametiühingud on väljendanud soovi, et võiks läbi rääkida ka nendel teemadel, mis võib-olla väljuvad nendest raamidest. Ütleme nii, et nad oleksid valmis läbi rääkima ka koolituste üle ja seda võiks automaatselt laiendada ka teistele, mis meie arvates ei ole väga õige ega õiglane.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma saan aru, et teil on minu küsimusele raske vastata, sest need läbirääkimised riigi tasemel käisid ju mitu aastat ja huvigruppe on seletuskirjas loetletud päris palju. Aga kui te lähtute oma ettevalmistusest, millega te siia Riigikokku tulite, siis võite ehk nimetada, kes on kindlalt vastu, et me selle eelnõu seadusena vastu võtaksime?

Urmas Kruuse

Eelnõu kui sellise vastu ei ole mitte keegi. Kui me räägime üksikutest punktidest või nüanssidest, siis tuleb öelda, et kindlasti on läbirääkimised olnud väga pikad. Need algasid konsultatsioonidena 2012. aastal. Aga kui me vaatame rahvusvahelist konventsiooni, siis võime öelda, et see on igal juhul eelnõuga kooskõlas.

Aseesimees Jüri Ratas

On veel üks küsimus. Marika Tuus-Laul.

Marika Tuus-Laul

Ma küsin ikkagi streigiõiguse koomaletõmbamise kohta. Millised pretensioonid siin on ja kes jäävad sellest õigusest ilma? Võib-olla te natuke täpsustate ka mõisteid "streik", "hoiatuststreik" ja "toetusstreik"?

Urmas Kruuse

Auväärt Riigikogu liige! Mida te konkreetset selle streigiõiguse kitsendamise all silmas peate? Kui te viitate sellele, et riigiteenistujad ei saa streikida ja nende teenistussuhted on reguleeritud avaliku teenistuse seaduse kaudu, siis kindlasti on see nii. Me oleme lähtunud printsibist, et teatud esindajad on suhtes riigiga ning kogu riigi julgeoleku ja toimimise loogikast lähtudes ei oleks mõistlik, et nad saaksid streikida. Kui me räägime laiendami-

sest, siis võiks öelda, et laiendamise kaudu on teatud streikimine kitsendatud. Kui meil on võimalik ametiliitu moodustada kahel organisatsioonil, siis rahvusvaheline kontseptsioon lähtub sellest loogikast, et nende erialade esindajaid peaks seal olema üle 50%. Tõepoolest, ka see on selles kontekstis kitsendav tingimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem küsimusi ei ole. Austatud minister, ma tänan teid! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Täna arutame Vabariigi Valitsuse algatud kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu 623.

Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatud kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu enne selle esimesele lugemisele saatmist kolmel istungil: 15., 14. ja 12. aprillil. Esimesel istungil andis minister Urmas Kruuse eelnõust ülevaate. Eelnõu eesmärk on luua õiguslik raamistik kollektiivlepingu läbirääkimisteks ja kollektiivsete töötülide lahendamiseks. Eelnõuga reguleeritakse kollektiivlepingu läbirääkimisi, kollektiivlepingu kehtivust, kohaldamist ja muutmist, kollektiivlepingu täitmise kontrolli ja kollektiivlepingu tingimuste laienemist, üleriigilise töötasu alammäära kokkulepet, kollektiivlepingute registreerimist ja kollektiivlepingute andmekogu pidamist. Eelnõuga reguleeritakse ka kollektiivse töötüli lahendamist, töökatkestust (töökatkestuse liigid on streik, hoiatusstreik, toetusstreik ja töösulg), riikliku lepitaja regulatsiooni ning riiklikku järelevalvet ja vastutust. Võrreldes kehtiva kollektiivse tööõiguse raamistikuga, millesse mahub nii eraldi kollektiivlepingu seadus kui ka kollektiivse töötüli lahendamise seadus, ühendab eelnõu mõlemad kollektiivse tööõiguse võtmeteemad ühtsesse akti.

15. aprillil toimus kohtumine huvigruppidega, kus kõik said oma arvamuse välja öelda. Oli päris elav arutelu, millest võtsid osa Eesti Ametiühingute Keskliidu, Eesti Tööandjate Keskliidu, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni TALO, riikliku lepitaja, Justiitsmi-

nisteeriumi ning Sotsiaalministeeriumi esindajad.

Mis olid peamised probleemid? Tegelikult tõi minister Urmas Kruuse need juba välja. Märgin seda, et arutlusel oli miinimumteenuste nimekiri. Ametiühingutele ei meeldinud, et selles kolmeliikmelises komisjonis on ka ministeeriumi esindaja. Ka miinimummahu piiramise kord ametiühingutele ei sobinud. Samamoodi see, et avalikus teenistuses töötajatel on teenistusleping ja teistel on kollektiivleping, sest kuigi inimesed töötavad ühes ja samas asutuses, on lepingud ja kokkuleppimise vormid erinevad. Veel toodi välja soov, et ka eelarveliste asutuste personalikulude üle peetakse riigis kahepoolseid läbirääkimisi ametiühingute ja valitsuse vahel. Toodi välja seegi, et ühtede töötajate kohta kehtib kollektiivleping ja teiste kohta teenistusleping, aga need kokkulepped, mida saab sõlmida kollektiivlepinguga, on märksa laiemad kui need, mida saab sõlmida teenistuslepinguga. See ongi lühidalt öeldes kõik.

Aseesimees Jüri Ratas

Mida komisjon otsustas?

Heljo Pikhof

Jah, komisjoni otsused. Sotsiaalkomisjon tegi otsused 15. aprillil. Komisjon otsustas saata eelnõu esimesele lugemisele 21. maiks ettepanekuga eelnõu esimene lugemine lõpetada. Otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Otsused tehti konsensuslikult. Ettekandjaks määrati siinesineja.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on üks küsimus. Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Mul ei ole mitte midagi Urmas Kruuse vastu, aga küsin lihtsalt enda harimiseks või parema arusaamise huvides, sest võib-olla jäi mul midagi kahe silma vahele. Meil on päevakorras kirjas, et ettekandja on Helmen Kütt.

Heljo Pikhof

Aga oli Urmas Kruuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Palun kindlasti ka lisaega! Ma võin jääda jutustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Põhjus, miks ma siia tulin, on eelkõige selles, et praegu kehtivad teemakohased seadused võeti Riigikogus vastu 1993. aastal. Need võeti vastu olukorras, kus 101 inimesest siin saalis teadis sellest asjast midagi ilmselt üks inimene. Tema seisab praegu teie ees ja tema kirjutas need seadused. Ega nende inimeste hulk, kes oleksid olnud ministeeriumides töötanud, ei olnud ka palju suurem. Kui neid kehtivaid seadusi täna lugeda, siis nad tunduvad meie õigusruumis nüüd isegi mõnevõrra koomilised. Nad näevad välja rohkem nagu juhendmaterjal, kus on ka regulatiivseid paragrahve, või mingisugune kirjeldus, kuidas kollektiivseid töösuhteid peaks koos regulatsioonidega arendama. Nii et see, et uut seadust on vaja, on ammu selge. Mõistlik oleks siis ka uus seadus kirjutada.

Suur võit vahepealse aja jooksul on olnud see, et mitmed noored tublid juristid on koolitanud ennast nii Eestis kui ka mujal maailmas ja on teinud endale mitmete riikide kollektiivsete töösuhete regulatsioonid selgeks. Nüüd nad töötavad mitmetes büroodes, kaasa arvatud õiguskantsleri büroos. Aga mulle on jäänud silma, et nende hariduses on ka üks "väike suur" puudus. Nad võrdlevad riikide kollektiivseid töösuhteid käsitlevaid seadusi, aga nad ei ole ilmselt saanud koolis õpetust selle kohta, miks ühes või teises riigis need seadused just sellised on, nagu nad on. Väga palju on nendes seadustes samasuguseid põhimõtteid, aga eripära on tavaliselt seotud ühe asjaga: tegelik tööturu olukord riikides on erinev. Kui me räägime näiteks Prantsusmaast, siis seal ei olegi keegi kunagi mingit streigiõigust üleüldse seadusega reguleerinud, vaid Prantsusmaa põhi-

seadus ütleb, et streikimine on vaba. See tähendab, et iga mees võib oma auto risti üle tee keerata ja öelda, et ta streigib. Kui me räägime Põhjamaadest, siis seal on kõik vastupidi. Inimesel ei ole seal õigust sellisel moel ilma läbirääkimisteta, lepituskatseteta ja kogu muu protseduurita oma autot niimoodi risti üle tee keerata ja öelda, et tema enne tööd ei tee, kuni ta palka ei tõsteta.

Nii et need asjad on erinevad. Meie seadustesse neid sisse tuues põimuvad nendega veel järgmised vigurid. Kui te seda eelnõu loete, siis näete, et järjekordselt on kõne all teema, kes te sellised üldse olete ja kust te tulete, et te selliseid lepinguid sõlmida tahate. Nii ILO kui ka kogu muu tööõigus lähtub ühest lihtsast põhimõttest. Selle põhimõtte järgi on nii, et kui Eesti Vabariigi valitsus tunnustab Eesti Tööandjate Keskliitu tööandjate ühendusena ning Eesti Ametiühingute Keskliitu ja TALO töötajate ühendustena, siis ongi punkt. Ehk kollektiivsete töösuhete regulatsiooni esimene põhitõde on see, et alustatakse teineteise tunnustamisest. Keegi mitte kuskil ei loe, kui mitu protsenti keda kus esindab. Seda on oluline teada selles mõttes, et kui me muudame laiendamise põhimõtet, siis me hakkame lihtsalt tegelema asjaga, mida mitte kellelegi vaja ei ole. Praegune regulatsioon on väga lihtne. Pooltel on õigus sellist lepingut sõlmida, kui nad mõlemad nõus on. Nad registreerivad selle Sotsiaalministeeriumis ja Sotsiaalministeeriumil on õigus öelda, et nemad küll ei tea, et see, kes seda lepet sõlmida tahab, oleks tunnustatud organisatsioon. Selliseid lepinguid on kümne aasta jooksul tehtud minu teada ainult kahes valdkonnas: tervishoius ja ühistranspordis. Rohkem ei ole peetud vajalikuks neid sõlmida ja probleemi kuskil ei ole olnud. Erand on üks seltskond, kes hakkas pahandama, aga kes ise on oma üldkogul vastu võtnud selge ja ühemõttelise otsuse, et nemad endast tööandjate liitu ei kujuta. Kui ei kujuta, ära siis kujuta, ja ongi kõik, polegi sul rohkem midagi rääkida ega pahandada.

Teine problemaatiline osa eelnõus on seotud avaliku teenistuse seadusega. Iseenesest on ju põhimõtteliselt õige see idee, et avalikus teenistuses tehakse selget vahet ametnike ja töölepingu alusel tööl käivate inimeste vahel, kusjuures ametnike töötingimused on kindlaks määratud seadusega ja töölepingu alusel tööta-

vate inimeste töötingimused lepitakse kokku. Aga kuna avaliku teenistuse seaduse menetlemise käigus muutus see piir kogu aeg ähmasemaks ja kohati isegi arusaamatuks, kui me räägime näiteks kohaliku omavalitsuse tasan-dist, siis suurenes uuesti meeletult ka ametnike hulk. Nüüd öelda neile, et neil ei ole õigust samadel tingimustel kui teistel inimestel kollektiivlepingut sõlmida, on selge ILO põhimõtete rikkumine. Neil peab olema täpselt samasugune õigus läbirääkimisi pidada ja leppeid sõlmida. Nii et need seaduses toodud sätted on nüüd teistsugused. Me võime neid arutada, aga kui teenistuslepingu põhimõte jääb sinna sisse, siis kindlasti tuleb seda täiendada õigustega, mis peavad olema ka ametnikel. Nemad ei peanendest sugugi ilma jääma ja pole ka mingit õigust neid nendest ilma jätta.

Selle eelnõu algatas veel eelmine valitsus. Neile tuleb öelda suur aitäh, sest nad tegid palju tööd ja umbes 90%-l juhtudest jõudsid ka tööturu osapooltega kokkuleppele. Meie fraktsiooni ettepanek on, et need 10%, mis jäid kokkuleppeta, saaksid ka nüüd kokku lepitud. Me usume, et minister Kruuse, nii nagu on koalitsioonipartnerite vahel kokku lepitud, kutsub kokku tööandjad ja töötajad. Oleme nõus kaasa aitama selle kokkuleppe saavutamisele, et need seadussätted, mis eelnõus ei ole veel kokkuleppena vormistatud, saaksid ka kokku lepitud. Siis võib uskuda, et sellest tuleb üks seadus, mis on ka tegelikult seadus ja mis töötab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Urbo Vaarmann, protseduuriline küsimus, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud istungi juhataja! Ma küsin siis teie käest. Kui meil on päevakorras kirjas üks minister, kes peaks tulema pulti, aga ta ei tule siia ja ka komisjoni esimees ei oska vastata, miks nii oli, siis äkki teie oskate seda selgitada? Kas see ettekanne oli üldse arvestatav, kui sellest muudatusest ei olnud enne teada antud?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! Kell 14.01 või 14.02, võib-olla ka mõni minut hiljem, kui seda istungit juhatas Riigikogu esimees Eiki Nestor,

luges ta ette teate, et tänase 15. päevakorrapunkti arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu 623 esimesel lugemisel, teeb algataja ettekande minister Urmas Kruuse. Selline palve oli tulnud Riigikogu juhatusel valitsuselt ehk täidesaatvalt võimult, ministriumilt.

Rohkem küsimusi ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 623 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 4. juuni kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 15. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

16. Riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (669 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 16. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 669 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Helmen Küti!

Helmen Kütt

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on täna hästi suur rõõm tutvustada eelnõu, mis ilmselt leiab selles saalis suure toetuse ja mida konsensuslikult pooldatakse. Seda eelnõu on eri erakonnad pikalt arutanud ja seda küsimust on mitmel valimisperiodil tõstatatud. Kui see eelnõu seadusena vastu võetakse, siis suurenevad lõpuks lapse-toetused, mis on 11 aastat püsinud muutumatuks.

Eelnõu eesmärk ongi vähendada laste vaesust, toetades lastega peresid suuremas määras ja tõhusamalt. Eelnõu kohaselt tõuseb kõikide lastega perede universaalne lapse-toetus. Lapse-toetus kehtestatakse konkreetse suurusena ja see ei ole edaspidi seotud lapse-toetuse määraga. Lapse-toetus on igakuine toetus, mida makstakse lapsele alates sünnist kuni tema 16-aastaseks saamiseni. Kui laps õpib, siis

makstakse seda kuni tema 19-aastaseks saamiseni. Perede toimetuleku parandamiseks muudetakse laste tarbimiskaal toimetulekutoetuse määramisel võrdseks perekonna esimese liikme tarbimiskaaluga. See tähendab, et lastega peredele makstav toimetulekutoetus suureneb. Samuti suurenevad vajaduspõhised peretoetused, mida makstakse just nimelt väiksema sissetulekuga lastega peredele ja nendele, kellel on suuremad toimetulekuraskused.

Eelnõu muudab riiklike peretoetuste seadust, sotsiaalhoolekande seadust ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadust.

Nüüd räägin konkreetset seadusest ja selle mõjust. Eelnõu eesmärk on suurendada lastega perede heaolu. Alates 1. jaanuarist 2015 tõuseb kõikide laste universaalne lapsetoetus. Võrreldes 2014. aastaga suureneb esimesele ja teisele lapsele makstav lapsetoetus praegusest 19,18 eurost 45 euronni kuus. Kolmanda ja iga järgmise lapse lapsetoetus suureneb 76,72 eurost 100 euronni kuus. Eriti oluline on see, et raskes seisus olevatel peredel, kes saavad toimetulekutoetust, suureneb vajaduspõhine peretoetus. Ühe lapsega pere toetus, mis praegu on 9,59 eurot, hakkab 1. jaanuarist 2015 olema 45 eurot ning kahe ja enama lapsega pere vajaduspõhine toetus suureneb 19,18 eurost 90 euronni.

Vaatame ajalukku. 2004. aastal, kui lapsetoetuse määraks sai 19,18 eurot, oli Eestis keskmine pension 143 eurot, praegu on keskmine pension 353 eurot, aga ühe- ja kahelapseliste perede lapsetoetus on siiani 19,18 eurot.

Selle eelnõu mõju on kindlasti suur ja küllap on rõõmsad just nimelt lastega pered, kes suurt abi ja tuge saavad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Kui eelnõu seadusena vastu võetakse, siis suurenevad eelarve kulud vähemalt 82 miljonit eurot. Me näeme, kui hädas on rahandusminister järgmise aasta eelarvega. Me lugesime, et meie majandus läks esimeses kvartalis päris kõvasti alla. Mille arvel me selle vajamineva raha võtame ja mis saab järgmisel aastal?

Helmen Kütt

Aitäh, hea küsija! Eelnõu teema on lapsetoetuste tõus. Eelarve menetlemine Riigikogus veel tuleb, siis vaadatakse riigi kulusid ja tulusid ning nende kooskõla. See küsimus on kohane esitada rahandusministrile. Täna menetleva eelnõu alusel tõusevad lapsetoetused. Eks need summad ikka riigieelarvest tulevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Vajaduspõhist peretoetust hakatakse kahe ja enama lapse puhul maksma 90 eurot. Seadus ei tee siin vahet, kas peres on kaks või viis last. Miks see toetus koos laste arvu suurenemisega ei tõuse? See oleks ju loogiline.

Helmen Kütt

Aitäh! Vajaduspõhine peretoetus on praegu ühe lapse puhul 9,59 eurot, kahe ja enama lapsega pere saab 19,18 eurot. Sama põhimõtet on järgitud uue toetuse korral: ühe lapse korral on toetus 45 eurot, vähemalt kahe lapse puhul on vajaduspõhine peretoetus 90 eurot. Kui peres on kolm, neli või viis last, siis kahtlemata on alates kolmandast lapsest iga lapse lapsetoetus juba 100 eurot. Sellega on vähendatud laste vaesusriski. Aga vajaduspõhise peretoetuse regulatsioonis muudetakse ainult summasid, mitte põhimõtteid.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Keskerakond on teinud ettepaneku arvata lapsetoetus toimetulekutoetuse määramisel arvestusest välja, et selle toetuse mõju ulatuks vaesemate peredeni. Kui valitsus tahab tõesti toetada neid abivajajaid, siis kas ei peaks Keskerakonna ettepanekut toetama?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Eelnõus oleme leidnud võimaluse, et lapse toimetulekupiir oleks võrdne esimese pereliikme omaga. Kui praegu on esimese pereliikme toimetulekupiir – esimene pereliige on tavaliselt ema või isa, kes

toetust taotleb – 90 eurot ja iga järgmise pere liikme, kas siis täiskasvanu või lapse toimetulekupiir 72 eurot, siis eelnõu seadusena rakendumise korral muutuvad lapsed 2015. aasta 1. jaanuaril esimese pere liikmega võrdseks ehk nende toimetulekupiir on 90 eurot. Kahtlemata võib öelda, et see 18-eurone tõus on liialt väike, aga eelnõu järgi on see nii.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Statistikaameti viimaste andmete järgi elas 2012. aastal alla suhtelist vaesuspiiri iga viies alla 18-aastane. Lasteaialastega perede vaesuse määr erineb kohalikes omavalitsustes ligi 6,5 korda. Millise regionaalse mõju võib kaasa tuua see, et toetus on igal pool ühesugune, aga vahe vaesuse määras on hästi suur?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult peitus teie küsimuses osaliselt juba ka vastus. Tõesti, laste vaesuse suhe selle eelnõu seadusena rakendumise korral kindlasti ei muutu. Laste olukord muutub lihtsalt paremaks, kui lapsetoetused suurenevad ja toimetulekutoetuse arvutamisel on laps võrdne pere esimese liikmega. Vaesusest toob inimesed välja töö ja võimalus töötada. Aga kindlasti on oluline see abi, mida näevad ette ka järgmised eelnõud, mis õige varsti siia Riigikogu saali tulevad. Näiteks on oluline, et oleksid olemas lastehoiukohad või lasteaiakohad, sest kui lapsel on lasteaiakoht olemas, siis saab lapsevanem tööle minna. Ainult lapsetoetused kindlasti peret vaesusest välja ei too. Küll aga kergendavad need olukorda ja laste heaolu paraneb.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud minister! Küsin teie kui sotsiaaldemokraadi käest, kes on tõepoolest pikalt laste olukorra parandamise vastu huvi tundnud. Praeguse seisuga on 1. jaanuarist 2015 jõustavas seaduses jäetud toimetulekutoetuse arvestusest välja täiendav lapsetoetuse määr 38,36 eurot. Sotsiaaldemokraadid kriti-

seerisid vaid mõni kuu tagasi sellist vahetegevust väga teravalt, ometi olete täpselt sama mudeliga eelnõus jätkanud. Mis on tinginud teie meelemuutuse?

Helmen Kütt

Aitäh teile! Vastan täna kui Eesti Vabariigi sotsiaalminister. Olukord on eelnevaga võrreldes paranenud. Juba see, et lapse nagu ka esimese pere liikme toimetulekupiir on 90 eurot, kindlasti kergendab perede olukorda. Teiseks on oluline, et nagu ka kehtiva korra puhul ei arvestata toimetulekutoetuse määramisel vajaduspõhiseid täiendavaid peretoetusi, mis enne olid 9,59 ja 19,18 eurot ning uuest aastast hakkavad olema 45 ja 90 eurot. See muudab kindlasti perede ja laste olukorra kergemaks. Kas 19,18 või 90 eurot – siin on päris suur vahe. Vajaduspõhiste peretoetuste taotlejaid oli varem veidi üle 10% planeeritust ehk 30 000 asemel umbes 3200. Ma väga loodan, et kui see summa suureneb, siis on ka taotlejaid rohkem. See toetus aitaks paljusid peresid. Sotsiaalministeerium on planeerinud teavituskampaaniat, et peresid seda võimalust kasutama kutsuda. Selle toetuse taotlemist ei pea häbenema.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Selge, laps muutub pere esimese liikmega võrdseks. Aga meie küsimus on ikkagi toimetulekutoetuse kohta. Miks lapsetoetus arvestatakse toimetulekutoetuse määramisel pere sissetuleku hulka? Te olete öelnud, et kui seda ei tehtaks, siis see suurendaks perede töötuslõksu sattumise riski. Niisugune väljend oli. Kuidas sellest aru saada? Kas sellest võib järeldada, et toimetulekuraskustega perede toetused on liiga suured? Kuidas see töötuslõksu suurendaks?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult on see väljend pärit mitmest uuringust. Nendes on võrreldud alampalka ja toetusi ning on väidetud, et tihtipeale võib inimesel olla kasulik olla kodus, saades mitmesuguseid toetusi, kui käia alampalga eest tööl. Tihti on alampalga eest töötavaid inimesi nimetatud ka palgavaesteks. Mina ise sellist seisukohta ei jaga, sest ma

arvan, et inimese eneseväarikusele on väga oluline, kui ta käib tööl ja tal on võimalus ühiskonna elus osaleda. Aga uuringutest on tulnud välja, et inimesed kaaluvad, kas ikka minna alampalga eest tööle, kui toetused võimaldavad peaaegu samaväärset või isegi paremat äraelamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Nende aastate jooksul, kui te omavalitsuses puutusite kokku sotsiaalprobleemistikuga, pidite kindlasti korduvalt ja korduvalt kuulma nõrdima panevat väidet, et lapsetoetusi ei tohi tõsta just seetõttu, et tegelikult mittevajalikud lapsed sünnivad siia maailma ainult selleks, et nende vanemad saaksid hästi palju raha. Kuidas te omavalitsuses ja mujalgi olete selliseid kommentaare või arvamusi ümber lükanud? Võib-olla toote mõne näite.

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Mina olen kogu aeg olnud seisukohal, et lapsetoetused on Eesti riigis olnud liialt väikesed. Kindlasti ei sünni lapsed mitte selleks, et vanemad raha saaksid, küll aga on raha abil võimalik lapsi kergemini kasvatada. Ma ühele eelnevale küsimusele vastates tõin näite, et kui 2004. aastal kinnitati lapsetoetuseks 19,18 eurot, siis oli keskmine pension 143 eurot. Nüüd on keskmine pension 353 eurot, aga lapsetoetus on ikka endine. Kas 45 eurot esimesele ja teisele lapsele on piisav või on seda vähe? Ma arvan, et seda summat oleks vaja suurendada, aga praegu on meie võimekus ja võimalused sellised. Tegelikult ikkagi meie kõigi abiga 1. jaanuarist need pered teatud kergenduse saavad. Samas tuleb mees pidada, et kolmandat last ei sünni, kui peres ei ole esimest ega teist last.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Kõigepealt õnnitlen ma sotsiaaldemokraate selle puhul, et te olete suutnud sellise eelnõu siia tuua, sest meil ei ole varem õnnes-

tunud sellega kuigi kaugele jõuda! Keskerakonna fraktsioon tegi eelmise aasta novembris ettepaneku tõsta nii pere esimese kui ka teise lapse lapsetoetust. Siis ei peetud seda vajalikuks. Meie eelnõu järgi oleksid aastaks 2017 lapsetoetused ühtlustunud 57,54 euro peale. Aga kuidas teie arvates rahuldab tulevane 45-eurone lapsetoetus tänapäeva laste vajadusi?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma usun, et novembris, kui te eelnõu esitasite, sotsiaaldemokraadid seda toetasid. Me oleme rõõmsad ja mina isiklikult olen ka väga rõõmus, et meil on võimalus 1. jaanuarist seda toetust tõsta. Järsku juhtub nii, et tulevikus tõstame koos selle 57 euro peale?

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud minister! Kahjuks ei vastanud te minu eelmisele küsimusele. Ma olen täiesti nõus nende positiivsete aspektidega, mis te välja tõite. Aga minu küsimus puudutas ikkagi sotsiaalhoolekande seaduse § 22² lõike 2 punkti 7 muutmist. Te olete seda printsiipi varem täiesti õigustatult ja väga teravalt kritiseerinud. Küsin üle, mis sundis teid selle varem nii terava kriitika alla sattunud punktiga jätkama.

Helmen Kütt

Aitäh veel kord küsimuse eest! Ma siiski usun, et ma osaliselt teile vastasin. Lapse võrdustamine esimese pereliikmega jätab siiski 18 eurot rohkem lapsetoetust perele kätte. See tähendab, perele jääb 78 euro asemel kätte 90 eurot. Mis puudutab varasemat kriitikat, siis tõepoolest ei ole see ideaalne eelnõu. Kindlasti saaks laste heaks rohkem ja paremini teha. Aga praegu on riigi võimalused sellised, nii et teeme koos paremini edasi. Ma arvan, et siin on palju teemasid, mis tulevad enne Riigikogu valimisi arutusele ja erakonnad esitavad oma põhimõtted. Täna me teeme selle sammu.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Minu küsimus ei ole otseselt eelnõu kohta, küll aga lapse-toetuste kohta. Ma olen teiega täiesti nõus, et ainult toetustega ei ole võimalik vaesust likvideerida, vaid vaesusest väljapääsemiseks on inimesel vaja võimalust töötada, teenida ning saada palka ja väärilist sisetulekut. Rahvaloenduse andmed, mille Statistikaamet 2013. aastal avaldas, näitavad, et kõige madalam sündimus naise kohta – ma ei räägi absoluutarvudest, sest sündimus naise kohta pakub minu arvates objektiivse võrdluse võimalust – on just nimelt jõukamates piirkondades: Tallinnas, Harjumaal, Tartus, Rakveres ja Viljandis. Ainult 14-s ääremaa omavalitsuses ületab sündimus n-ö taastustaset ja on üle 2,2. Mida ette võtta? Tundub, et jõukus siiski ei sünnita Eestimaal lapsi.

Helmen Kütt

Jah, jõukus kindlasti ei too kaasa seda, et lapsed sünniks. Nagu ka teie ilmselt teate, lapsed sünnivad armastusest. Viljandi on küll meie kodulinn, aga ma ei ole väga kindel, et ta väga jõukas linn on. Nibin-nabin tuleb ta ots otsaga kokku ja hea juhtimisega tuleb ta toime veel paremini. Koos me Viljandit ju juhime. Aga mida ette võtta? Sellele on keeruline vastata. Ma ei oska öelda, mida ette võtta, sest see probleem on ju ka väga jõukates riikides, näiteks Rootsis, kus tegelikult ei ole ka olukord hea, laste arv on seal väike. Kuigi väidetavalt just universaalne lapsetoetus, mida nendes riikides makstakse, on taganud selle praegusegi sündimuse taseme. Aga ma ei oska täna vastata küsimusele, mida ette võtta. Ma arvan, et see ei ole mitte 11 või 10 kuu küsimus, vaid see on küsimus kõigile meile 101-le ja ka valitsusele. Ma loodan, et ka selle seaduse mõjul ehk sünnib mõni laps rohkem. Kui ta sünnib ääremaal, on tore, sest ikka on tore, kui laps ilma sünnib, ja eriti tore on see, kui see laps siin Eestis sünnib.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma kasutan võimalust ja küsin teie käest, kuidas te suhtute, proua minister, vanemapalka. Kas see on õig-

lane, et kuni 1,5-aastaseks saamiseni kulub laste peale riigieelarvest 170 miljonit eurot ja ülejäänud ajal, kuni laste 18. eluaastani, 110 miljonit eurot? Kas need proportsioonid on õiglased?

Helmen Kütt

Aitäh! See on väga hea küsimus. Ma loodan, et selle eelnõuga see osa, mis tuleb lisaks vanemahüvitisele, natukene suureneb ja see vahe väheneb. Ma arvan, et sellel eelnõul on ka seda vahet vähendav eesmärk.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head ametikaaslased! Sotsiaalkomisjon kogunes seaduseelnõu 669 esimese lugemise ettevalmistamiseks 15., 19. ja 21. mail. 15. mai istungil langetati otsus saata eelnõu täiskogu saali esimesele lugemisele. 21. mail määrati komisjoni ettekandja. Sisuline arutelu eelnõu sätete üle toimus 19. mail. Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliidu eelnõu 669 tutvustas sotsiaalminister Helmen Kütt.

Räägin nüüd lühidalt eelnõust. Esimese ja teise lapse toetus on kümme aastat püsinud muutumatuna ja praeguses vääringus on see 19,18 eurot. Eelnõu kohaselt kasvaksid tuleva aasta jaanuarist kõik universaalsed lapsetoetused. Pere esimesele ja teisele lapsele hakatakse maksma 45 eurot ning kolmandale ja igale järgmisele lapsele 100 eurot kuus. Paljulapseliste perede toimetulekut parandab ka esimese ja teise lapse toetuse kasv.

2013. aasta lõpul oli Sotsiaalkindlustusameti andmetel lapsetoetust saavaid peresid Eestis kokku 158 585 ja lapsi neis 250 775. Kolme ja enama lapsega pered moodustasid kõigest lapsetoetust saavatest peredest tsipa üle 10%. Ülekaalus olid ühelapselised pered, keda oli 56%, kahe lapsega perede arv on püsinud vahemikus 31–34%. Aastate jooksul on vähenenud nii lapsetoetust saavate perede kui ka neis peredes kasvavate laste arv. See väljendab vääramatut tõde: kui perre ei sünni esimest last, siis ei sünni ka teist ja kolmandat last ega järgmisi lapsi.

Et parandada toimetulekuraskustes olevate perede eluolu, muudetakse toimetulekutoetuse määramisel lapse tarbimiskaal võrdseks perekonna esimese liikme omaga. Samuti suurendatakse vajaduspõhiseid peretoetusi, mida makstakse väikese sissetulekuga peredele. Praegu on ühe lapsega pere vajaduspõhine peretoetus 9,59 eurot kuus ning kahe ja enama lapsega pere toetus 19,18 eurot kuus. Tulevast aastast oleks vajaduspõhise peretoetuse suurus vastavalt 45 ja 90 eurot kuus. Tuleva aasta algusest hakkavad kõik toimetulekutoetust saavad lastega pered saama ka vajaduspõhist peretoetust ja seda ainult avalduse alusel, mingeid lisadokumente pole vaja esitada.

Seoses lapse tarbimiskaalu suurendamisega toimetulekutoetuse määramisel muutub ka varjupaigataotlejate lastele makstava toetuse suurus, sest varjupaigataotlejatele makstakse toetust toimetulekupiiri ulatuses.

Eelnõu kohaselt tõuseb kõigi laste universaalne lapsetoetus ja see kehtestatakse konkreetse suurusena, see ei ole edaspidi seotud lapsetoetuse määraga. Lapsetoetus on igakuine toetus, mida makstakse lapse sünnist kuni lapse 16-aastaseks saamiseni. Kui laps jätkab õpinguid, jätkatakse lapsetoetuse maksmist kuni lapse 19-aastaseks saamiseni.

Vajaduspõhise peretoetuse sihtrühm on väikese sissetulekuga lastega pered ja neis peredes kasvavad lapsed. Seega, kui pere sissetulek jääb alla seatud sissetulekupiiri, makstakse perele ka vajaduspõhist peretoetust. 2015. aastal on sissetulekupiiriks leibkonna esimese liikme kohta 329 eurot ja absoluutse vaesuse piir on 196 eurot. Kui pere sissetulek on toimetulekupiiriga võrdne või sellest suurem, siis perele vajaduspõhist peretoetust ei maksta. Statistikaameti andmeil elas 2012. aastal 17-aastastest ja noorematest lastest allpool suhtelise vaesuse piiri 18,1% ehk hinnanguliselt 44 000 alla 18-aastast last.

Toimetulekutoetust sai 2013. aastal 6123 lastega perekonda ning nendes peredes kasvas 11 145 alla 18-aastast last. Eelnõu seadusena rakendumise korral, nii nagu minister ütles, väheneb nii absoluutses vaesuses kui ka suhtelises vaesuses elavate lastega perede arv.

Eelnõu arutamise käigus tekkisid komisjonis mõned küsimused. Esitati küsimus toimetulekutoetuse määramisel lapsetoetuse sissetulekute hulka arvestamise kohta, küsiti abso-

luutse ja suhtelise vaesuse piiri kohta, taheti teada suhtelise vaesuse arvutamise valemit ja tunti huvi, kust tuleb raha lapsetoetuse tõuks. Päriti ka, kas ei oleks olnud õigem alustada sellest, et lapsetoetus jääks toimetulekutoetuse arvutamisel sissetulekute hulgast välja.

Otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2. juuni kell 11 ja määrata komisjoni ettekandjaks Heljo Pikhof. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja, kelleks on Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Lugupeetud kolleegid! Mul on lühikese aja jooksul juba teist korda võimalik Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel selle eelnõu teemadel kõnet pidada. Ma ei hakka kordama neid asju, mida ma ministri poliitilise avalduse peale IRL-i esindajana siit kõnepuldist juba ütlesin. Kahtlemata toob see eelnõu kaasa rõõmu, sest siin on mitu väga õiget lähenemist ja arukat lahendust. Ma pean silmas näiteks toimetulekutoetuse arvestamisel lapse võrdsustamist pere esimese liikmega. Ka üldine peretoetuste tõus on kahtlemata väga positiivne, samuti on positiivne varjupaigataotlejate laste olukorra parandamine. Kuid rõhutan, et ka mõned murekohad siin siiski on.

Ma alustan selle eelnõu tehnilisest väljanägemisest. Võib öelda, et see on vähetähtis, aga ma siiski arvan, et nii olulist asja nagu lapsetoetuste tõus ei tohiks seletuskirjas põhjendada ainult selgitusega, et kõik see toimub vaid seetõttu, et kaks erakonda on sellise otsuse vastu võtnud. Imselgelt on lapsetoetuste tõstmisel ja tegelikult kogu süsteemi muutmisel ju ka muid põhjusi ja põhjendusi. Iseasi, kas nendega saab nõustuda või mitte, aga nii vähe põhjendatud eelnõu ei ole ma ausalt öeldes ammu näinud. Selles mõttes oli tervitatav kuulda sotsiaalkomisjoni esimehe sõnavõttu. Sotsiaalkomisjonis on veidi lähenetud ka tegelikele põhjustele, miks see eelnõu laual on. Ma loodan, et sotsiaalkomisjon leiab võimaluse

eelnõu seletuskirja täiendada, lisada siia arvu- tused, selgitused ja põhjendused. Pean ebavii- sakaks nii sotsiaaltöötajate kui ka lastega pere- de vastu seda, et kõik see, mis eelnõu seletus- kirjas tegelikult olema peaks, on sealt välja jäetud.

Nüüd lähen eelnõu sisu juurde ja võib-olla selgub ka põhjus, miks see seletuskiri nii napp on. 1. jaanuarist 2015 peaks juba kehtiva sea- duse alusel lapsetoetus alates kolmandast lap- sest tõusma 95,9 eurole. Kahjuks näeme eel- nõust, et nendes peredes, kus vaesus on kõige suurem ja kes riigi tuge kõige rohkem vajavad, ehk paljulapselistes peredes on tõus lapse koh- ta ainult 4,1 eurot. Jah, ma olen täiesti nõus, et lisaraha vajavad ka pere esimesed ja teised lapsed, ent kui eelnõu on mõeldud vaesuse vähendamiseks peredes, siis kindlasti ei ole piisav lapsetoetust tõsta alates kolmandast lap- sest vaid 4,1 eurot.

Parandan siin siiski ka ministri sõnavõttu. Eelnõu ja seletuskirja kohaselt ei arvestata sis- setulekute hulka varasema 38,36 euro asemel 45 eurot ehk vahe on kõigest 6,64 eurot. Ka see 6,64 eurot on kahtlemata suur summa, aga seda vaesuse seljatamiseks pidada on võib-olla veidi ülepingutatud. Samas olen ma väga nõus ministri öelduga, et töö on see, mis vaesusest välja aitab. Paremad võimalused peredele laste kasvatamise ja töö ühitamiseks ning paindliku- mad võimalused lastevanematele töö paku- misel on kahtlemata väga olulise mõjuga. Ent sellega eelnõu ju otseselt ei tegele. Aga ma loodan, et nendes küsimustes saabub poliitiline üksmeel.

Rõhutan ka seda, et see kokkuhoid palju- lapseliste perede arvel on tõenäoliselt tingitud sellest, et riigieelarves ei ole piisavalt raha. Ent kas paljulapselised pered, keda ühiskonnas on väike protsent ja keda valijate hulgas on nii- võrd vähe, on tõesti see Eesti ühiskonna osa, kelle arvel on õige kokku hoida? Oleme Isa- maa ja Res Publica Liidus vastupidisel arva- musel ja leiame, et lapsetoetuse määr on seni ennast õigustanud. Näeme seda väga selgelt iibegraafikutest, kus on näha sündimuse hüp- peline kasv pärast seda, kui alates kolmandast lapsest lapsetoetusi tõsteti. Need on faktid, austatud kolleegid praegusest ajutisest valitsu- sest, mida ei saa eirata. Seda juba tõestust leidnud positiivset poliitikat hakatakse eelnõus

muutma aga ilma igasuguse analüüsi või põh- jendusest.

Kui vaadata eelnõu teksti veel kriitilise pilguga, siis toon esile ka selle murekoha, mille kohta ma ennist küsisin. Tõepoolest on mõnevõrra keeruline pere sissetuleku arvesta- mine toimetulekutoetuse määramisel. Sotsiaal- demokraadid on väga teravalt kritiseerinud seda kompromissi, mis Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna vahel lapsetoetusi tõstes saavutati. Mul on tegelikult kahju, et te nii kergesti alla andsite selle üsna segase regulatsiooni puhul, mille üle ka meie Isamaa ja Res Publica Liidus just üliõnnelikud ei olnud. Aga veel kord ütlen, et see oli kompro- miss, selleks et lapsetoetuste teemaga edasi minna. Reformierakonnale ei sobinud see se- dapidi jälle üldse. On kahju, et sotsiaaldemok- raadid on oma kriitikanooled maha matnud ja me jätkame nüüd üsna segase regulatsiooniga. Mul on siiski lootus, et sotsiaalkomisjonis leitakse sellele küsimusele lahendus, kuna riigieelarve kulused silmas pidades on tegemist suhteliselt marginaalsete summadega ning eel- nõu seletuskirjas tuleks need arvutused nii ehk teisiti kajastada.

Kokkuvõttes rõhutame seda, et pere esi- mese ja teise lapse lapsetoetuse tõus on väga teretulnud, ent vaid 4,1-eurone tõus lapse koh- ta alates pere kolmandast lapsest on ilmselgelt liiga väike. Suur tänu tähelepanu eest!

Aeesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Palun Riigikogu kõnetooli Sot- siaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esin- daja Karel Rüütli! Ütlen teistele fraktsioonide- le, et kui teil on kõnesoovi, siis lülitage nupp aegsasti sisse. Palun, Karel!

Karel Rüütli

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Mul on väga hea meel täna siin seista ja öelda, et lapsetoetused tõusevad taas üle kümne aasta ja aastaid piinlikkust tekitanud 19-eurone pere esimese ja teise lapse toetus suureneb uuest aastast 45 euronni kuus ning kolmanda ja järg- mise lapse toetus 76,72 eurost 100 euronni kuus. Oleme seega lõpetanud häbiväärsest olu- korrast lihtsalt rääkimise ning asunud tegudele. Eelkõnelejale tahan aga täpsustuseks öelda, et, tõepoolest, kolmanda lapse toetus tõuseb küll 5 eurot, aga esimese ja teise lapse toetus 26

eurot ehk kolmelapseline pere võidab igas kuus ligi 60 eurot juurde.

Nii nagu sotsiaalminister Helmen Kütt ka eelmisel esmaspäeval siinsamas kõnepuldis välja tõi, on tegemist ajaloolise eelnõuga, mis puudutab ligi 270 000 last, nende vanemaid ning kaudselt kõiki Eesti inimesi. Tegu on eelnõuga, mis juba uuel aastal parandab meie perede heaolu ja toimetulekut, ent on samas märkimisväärne investeering tulevikku. Universaalse lapsetoetuse enam kui kahekordne tõus on oluline samm perede turvatunde suurendamiseks. Universaalsete peretoetuste süsteem toetab põhimõtet, et iga laps on väärtuslik, vähendab ebavõrdsust ning hoiab ära laste sildistamise. Igakuine lapsetoetus toetab lapse arengut terve lapsea vältel ning aitab vanemal lapsega seonduvaid kulusid planeerida kaugeemas perspektiivis.

Kõigile on ammu teada tõde, et kett on nii tugev, kui tugev on tema kõige nõrgem lüli. Tuues selle paralleeli ühiskonna tasemele, saame ketilüli võrrelda perekonnaga, kus kasvavad lapsed. Analüüsidest Statistikaameti andmeid, näeme hirmu tekitavaid arve: suhtelises vaesuses elab 17% ja absoluutses vaesuses 9,5% lastest. Laste vaesuse puhul ei ole tegemist pelgalt arvuga, selle taga on noored inimesed, kes tulevikus mõjutavad olulisel määral meie ühiskonna käekäiku. Lapsepõlves kogetud piiratud arenguvõimalused, ebakindlus ja heitunud väärtushinnangud avaldavad mõju inimese suutlikkusele ka täiskasvanuna toime tulla.

Laste vaesuse vähendamiseks ei piisa ainult lapsetoetuste tõusust, võtta on vaja ka teisi meetmeid, millega olemegi uues valitsuses algust teinud. Aprilli lõpus kinnitas valitsus eelarvestrateegia aastateks 2015–2018, mille prioriteet on laste vaesuse vähendamine. Rahaliste toetuste ja hüvitiste kõrval on nii perede eluolu parandamisel kui ka vaesuse leevendamisel oluline roll mitmetel teenustel, just sellistel teenustel, mida lapsed vanemate otsustest olenemata kasutada saavad. Tahan esile tõsta tasuta koolitoitu, mida 1. jaanuarist hakkavad saama ka kõik gümnaasiumiõpilased. Jah, see on maailmavaate küsimus. Isamaa ja Res Publica Liit on senistes poliitilistes väljaütlemistes sellele selgelt vastandunud. Mul on hea meel, et pärast valitsemisest vabanemist on võimalik

paremini tundma õppida ka Eesti inimeste valupunkte.

Eelnõu suurendab toetusi nendele peredele, kes kõige enam abi vajavad. Kui 2014. aastal on ühe lapsega pere vajaduspõhise peretoetuse suurus 9,59 eurot, siis 2015. aasta algusest on see 45 eurot. Kahe ja enama lapsega pere vajaduspõhine peretoetus suureneb 19,18 eurost 90 euronni. Lastega perede paremaks toetamiseks tõuseb alla 18-aastaste leibkonnaliikmete toimetulekupiir. Alates 2015. aasta algusest on alla 18-aastaste leibkonnaliikmete toimetulekupiir võrdne leibkonna esimese liikme toimetulekupiiriga.

Kuigi sotsiaaldemokraadid on seisnud selle eest, et lapsetoetused tõuseksid kolm korda ehk 60 eurole, siis oleme rahul tulemusega, mis saavutati olukorras, kus eelmine valitsus ei plaaninud lapsetoetustele mingit kasvu.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega.

Karel Rüütli

Laste süvavaesuse kaotamine ja sündimuse tõusule pööramine on väga keerulised ülesanded. Täna on teie ees eelnõu, mis võimaldab astuda nende eesmärkide suunas väga jõulised sammud. Aga sellest ainuüksi ei piisa. Juba lähiaastatel tuleb ellu rakendada uusi meetmeid ja teenuseid, mis on mõeldud lastele, mis aitavad neid maksimaalselt arendada ning ka vanematel tööd ja pereelu paremini ühitada. Me peame nende ülesannete kallale asuma, sest Eestil väikeriigina lihtsalt ei ole teist teed.

Märkusena juhin tähelepanu, et kui Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta rääkis sellest, et eelnõul ei ole mõjude analüüsi, siis tegelikult on mõjude analüüs täiesti olemas. See on kirjas üheteistkümnel leheküljel. Kahju, et hea kolleeg ei tutvunud selle eelnõuga põhjalikult. Kui ta seda oleks teinud, siis me võib-olla ei oleks kuulnud nii kibedaid ja mõrusid märkusi selle eelnõu kohta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 669 esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 669 muudatusettepanekute

esitamise tähtjaks 2. juuni kell 11. Esimene lugemine on lõpetatud ja 16. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

17. Audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu (613 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 17. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu 613 esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on muuta kehtivat regulatsiooni õiguselgemaks ja võtta Eesti õigusesse üle ühinguõiguse direktiivi raamatupidamise aastaaruannete kohustusliku auditi sätteid. Direktiivi ülevõtmisega täpsustatakse nende kolmandate riikide audiitorite ja auditeeritavate üksuste reguleerimist ja järelevalvet, kes auditeerivad Tallinna börsil emiteeritud äriühingute majandusaasta aruannet.

Õigusselguse huvides tehtavatest muudatustest on esimene arvestusalase revisjoni regulatsioon. Kehtivas õiguses revisjoni regulatsioon puudub. Muudatusega kehtestatakse arvestusalase revisjoni üldised alused, mis on osa sisekontrollisüsteemist. Revisjoni ulatuse ja kontrolliprotseduurid fikseerib revisjoni määranud organ, kogu või isik või revisjoni tegija. Eelnõus on kirjeldatud miinimumtegevused majandusaasta aruande kontrollimisel. Teiseks muudetakse paindlikumaks vandeaudiitori täiendusõppe nõuded. Seni on vandeaudiitor pidanud end täiendama vähemalt 40 tundi aastas, edaspidi peab ta seda tegema 120 tundi kolme aasta jooksul. Kolmandaks kehtestatakse audiitorettevõtja vabatahtliku lõpetamise loa regulatsioon. Audiitorettevõtja tegevjuhtkonna liige peab esitama järelevalvenõukogule taotluse enne audiitorettevõtja lõpetamise otsustamist. Järelevalvenõukogu võib keelduda vabatahtlikust lõpetamisest, kui audiitorettevõtja või temaga seotud vandeau-

diitori vastu on alustatud järelevalvemenetlust. Neljandaks likvideeritakse üks väike vastuolu eksamitasude ja seaduses olevate tasude piirmäärade vahel. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 12. mai istungil. Komisjoni istungile olid kutsutud Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juhataja Kurmet Ojamaa ning sama osakonna jurist Gaili Parts, kes esitasid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid lisaküsimustele. Teen lühikese kokkuvõtte küsimustest ja arutelust. Eelnõu kohaselt peab enamuse ehk 51% aktsiatest olema vandeaudiitori käes, kes vastutab ühingu eest. Seotuse mõiste on seotud enamuse mõistega, st kui on alla 51%, siis seotust ei defineerita. Enamuse mõiste tuleneb direktiivist, mille kohaselt seotakse audiitoreid ühinguga enamuse kaudu ehk enamuse aktsiatega esindatud häälestest peab olema vandeaudiitori käes. Seotud isiku määratlus eelnõus on vajalik seoses järelevalvega. See rakendub juhul, kui audiitorettevõtja või vandeaudiitor soovib oma tegevust lõpetada. Poolelioleva järelevalvemenetluse korral ei saa lubada audiitoril vabatahtlikult kutsest loobuda, kuni järelevalvemenetlus on lõpetatud. Saime teada, et kutseeksamitasud, mida eelnõuga soovitakse tõsta, ei ole riigilõiv, vaid põhiseaduse §-s 113 sätestatud avalik-õiguslik kohustus. Tasud põhinevad rahvusvahelise siseaudiitorite ühingu kehtestatud eksamitasu suurusel. Otsest kohustust seda rakendada pole, kuid Rahandusministeerium leiab, et rahvusvaheline eksam tagab siseaudiitorite tegevuse parema kvaliteedi.

Eelnõu kohta esitas oma märkused ja ettepanekud ka Audiitorkogu. Me kindlasti plaanime selle liikmeid edaspidistesse aruteludesse kaasata. Lisan enda nimel, et üks kõige suuremaid küsimärke on siin üleregulatsioon. Tuleb põhjalikult üle vaadata, kui vajalik regulatsioon ühel või teisel juhul on.

Eelnõu otsustati saata täiskogu päevakorda 21. maiks ja teha ettepanekud esimene luge-

mine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. mai kell 17. Kõik need otsused tehti üksmeelselt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 613 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. mai kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja 17. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

18. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 18. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud esimees ja Riigikogu liikmed! See eelnõu muudab hasartmängu maksubaasi, deklaratsioonide esitamise korda ja maksu tasumise kuupäeva. Mängukorraldajate ühtlasema maksukoormuse tagamiseks muudetakse mänguautomaadi maksuobjekt kahekomponendiliseks. Inventaripõhisele maksuobjektile lisandub käibepõhine osis: mängukorraldaja kõikidel mänguautomaatidel tehtud panuste summa, millest on maha arvatud võidud. Inventaripõhine maksumäär on 300 eurot ja käibepõhine 10%. Mänguautomaatide maksumäär on praegu 447,35 eurot. Mänguautomaadi ja -laua hasartmängumaksu deklareerimise ja tasumise tähtaeg viiakse maksustamisperioodile järgneva kuu 15. kuupäevale. Korrastatakse hasartmängumaksu deklareerimist, olenevalt mänguviisist tuleb eraldi deklareerida turniiri- ja ringmängumaksu. Muudetakse maismaal toimivate turniiride maksuobjekti – 5% mängukorraldaja teenustasust. Senine turniiride osalustasu maksustamine on olnud liiga koormav ja viimastel aastatel pole Eestis seetõttu suuri turniire korraldatud. 2016. aastal laekub muu-

datuste tulemusena riigieelarvesse eeldatavalt 2 miljonit eurot ja 2017. aastal 2,3 miljonit eurot. Seadus võiks jõustuda 1. veebruarist 2015. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 12. mai istungil. Komisjoni arutelu keskseks teemaks kujunes eelnõu mõjudega seonduv. Nimelt, aastal 2015 on mõju riigieelarvele negatiivne, hiljem eelnõu aga kasvatab tulusid. Uuriti, millised tegurid on arvesse võetud. Mõju hindamisel on arvesse võetud kolme komponenti: maksu deklareerimise ja tasumise hetkega seotud muudatust, mänguautomaatide objekti ja määra muutmist ning maismaal korraldatavate õnnemänguturniiride maksuobjekti muutmist. 2015. aastal on muudatuse mõju riigieelarve laekumisele negatiivne ja seda 0,7 miljoni euro ulatuses.

Seadus jõustatakse 1. veebruarist 2015, kuna jõustamine 1. jaanuaril vähendaks 2014. aasta tulusid, millega on eelarve koostamisel juba arvestatud. Jõustumise aastal on negatiivne mõju seotud peamiselt hasartmängumaksu deklaratsiooni esitamise ja maksu tasumise ühtse kuupäeva kehtestamisega. Mängulaua ja mänguautomaadil õnnemängude korraldajad peavad praegu maksu tasuma 55 päeva varem, võrreldes teiste mängukorraldajatega. See tähendab, et kui mänguautomaat läheb näiteks enne maksustamisperioodi algust katki, tuleb maks ikkagi tasuda.

Hasartmängumaksu deklaratsioonide esitamise ja maksu tasumise tähtpäevade ühtlustamisega väheneb laekumine riigieelarvesse 2015. aastal ühekordselt 2 miljoni euro võrra, samas suurendab mänguautomaatidele kehtestatav uus määr laekumist 1,47 miljoni euro võrra ning kahe muudatuse mõjul kokku väheneb 2015. aastal hasartmängumaksu laekumine 0,46 miljoni euro võrra. Detailne ülevaade mõjudest on seletuskirjas välja toodud. Alates 2016. aastast on mõju eelarvele positiivne.

Samuti uuriti, millega on põhjendatud mänguautomaatide maksustamise keerukamaks muutmise. Senine inventaripõhine maksumäär

oli lihtne ja arusaadav, uus kombineeritud süsteem lisab sellele käibepõhise automaadi maksemäära. Uus süsteem tagab aga mängukorraldajate võrdsema kohtlemise. Mängukorraldajad oleksid soovinud üksnes käibepõhist süsteemi, kuid siin nähti ohtu, et käibega on võimalik rohkem manipuleerida kui masinatega. Praegu käibepõhist maksustamist ei ole. Kui mänguautomaatide puhul säilitatakse osaliselt inventaripõhine maksuobjekt, siis see maandab riske, mis võivad kaasneda ainult käibepõhise maksustamisega.

Samuti uuriti, kui suur oli ebavõrdsus senise süsteemi puhul. Eesti Hasartmängude Korraldajate Liidu andmete kohaselt oli suurema panuste mahuga hasartmängukorraldajate maksukoormus 2010. aastal alla 20%, samas kui väiksema panuste mahuga hasartmängukorraldajate maksukoormus võis ulatuda kuni 78%-ni. 2010. aastal oli keskmine maksukoormus 29%. Eelnõu seadusena vastuvõtmise korral peaks see vahe vähenema.

Samuti küsiti, kas tagantjärele deklareerimisega ei kaasne oht, et kohustused jäetakse deklareerimata. Sellele vastati, et elektrooniline hasartmängu aruandluse süsteem võimaldab jälgida panuste ja võitude liikumist ning vajaduse korral võrrelda neid andmeid raamatupidamise kassadokumentide ja automaatide enda mälus olevate andmetega. Sama süsteem peaks tagama käibepõhiste andmete usaldusväärsuse.

Tulenevalt sellest tehti menetlusotsused: ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 17.15.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 653 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 18. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

19. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 19. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli keskonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Teile on esitatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamine eesmärk on tõhustada elektroonikaromude kogumist, korduskasutust ja taaskasutamist. Eile arutasime siin saalis uut jäätmekava. See eelnõu on otseselt eile arutatuga kooskõlas ja astub samas rütmis. Eelnõus sisalduvate muudatuste tulemusena väheneb eelkõige prügilasse ladestatavate või ebaseaduslikult hüljatavate elektroonikaromude hulk, kahaneb vajadus uue tooraine järele ja mõistagi tekib vähem jäätmeid. Eelnõus täpsustatakse elektri- ja elektroonikaseadme tootja mõistet. Isikute hulka, keda edaspidi tootjaks loetakse, lisatakse kaugmüüja ehk isik, kes turustab tooteid ainult interneti teel. Eelnõu järgi on tootjaks üksnes see isik, kes turustab seadmeid Eesti turul ja mitte Euroopa Liidu turul tervikuna, nagu see varem sätestatud oli. Mitmed muudatused on seotud elektroonikaromude korduskasutusse suunamisega, näiteks kohustatakse tootjaid projekteerima elektri- ja elektroonikaseadmeid viisil, mis hõlbustaks korduskasutust, demonteerimist ja ringlussevõttu. Edaspidi tuleb tagada elektri- ja elektroonikaseadme kasutusjuhendi olemasolu ja kättesaadavus kümne aasta jooksul pärast toote turule laskmist, et korduskasutuskeskused saaksid seda kasutatud seadmele kaasa anda. Samuti lisatakse regulatsioon korduskasutuskeskustele, kes muu hulgas tegelevad kasutatud elektri- ja elektroonikaseadmetega. Kehtestatakse reeglid, mis hõlbustavad jäätmete hulgast töötavate või kergesti parandatavate elektroonikaromude väljanõppimist ja nende korduskasutust, ning reeglid ka selliste seadmete müügile, muu hulgas hakkab kehtima kuuekuuline kohustuslik müügigarantii korduskasutuskeskusest ostetavale elektri- või elektroonikaseadmele. Uue nõudena kohustatakse turustajaid, kelle müügikohas on müügi-

pinda üle 400 ruutmeetri, koguma selliseid väikeseid elektroonikaromusid, mille pikim küljepikkus on kuni 25 sentimeetrit. Nende hulka käivad näiteks mobiiltelefonid, taskulambid ja mõned elektroonilised mänguasjad. Kohustatakse ka tootjaid või neid esindavaid tootjavastutusorganisatsioone tagama, et müügikohtades oleks kogumismahutid selliste väikeste elektroonikaromude kokkukogumiseks.

Nii et, lugupeetud Riigikogu, tegu on erakordselt mõistliku eelnõuga. Palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Selle mõistliku eelnõu kohta teile küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas seaduseelnõu 661 oma 12. mai istungil. Eelnõu tutvustas, tegi komisjoni liikmetele sellest väikese kokkuvõtte ja vastas küsimustele Keskkonnaministeeriumi asestantsler Harry Liiv. Ta edastas komisjonile sõnumi, et eelnõu eesmärk on võtta Eesti õigusesse üle uus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kohta. Direktiivi ülevõtmiseks täpsustatakse seaduses valdavalt direktiivist tulenevaid mõisteid ning muutused on peamiselt regulatsiooni korrastava iseloomuga. Olulisemad muudatused seaduses on seotud elektri- ja elektroonikaseadmete korduskasutusse suunamisega. Harry Liiv rääkis sellest seaduseelnõust komisjonis pikemalt, aga kuna minister meile seda eelnõu juba väga asjalikult tutvustas, siis ma ei hakka seda kordama. Komisjonis oli ka küsimuste voor. Tuleb öelda, et ka selle jooksul mitte midagi väga märkimisväärset esile ei tulnud. Peale seda asus komisjon menetluslike otsuste juurde. Komisjon otsustas teha ettepanekud saata eelnõu 661 täiskogu päevakorda täna-seks, 21. maiks, esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 12. Eelnõu ettekandjaks otsustati määrata Jaanus Tamkivi. Tuleb märkida, et kõik need olulised otsused tehti vankumatus üksmeeles.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 661 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 12. Esimene lugemine on lõpetatud ja 19. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

20. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 20. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Teie ees on ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille sisuks on pisukesed täpsustused olemasolevas seaduses. Me soovime ka täielikult üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu ruumiandmete infrastruktuuri käsitleva direktiivi. See on direktiiv, mida teatakse INSPIRE nime all ja mis reguleerib keskkonnapoliitika elluviimiseks tarvilikke ruumiandmeid. "Ruumiandmed" kõlab terminina võib-olla pisut kohmakalt, aga tegu on näiteks kaartidel kuvatavate ehitiste, teede ja veekogude andmetega, aga ka geodeetiliste punktide ja katastriüksuste andmetega. Peamiselt valdavad selliseid andmeid riigiasutused, aga neid kasutavad riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused ning ka eraisikud näiteks planeeringute ja ehitusprojektide koostamisel.

Praegused seadused on juba väga suurel määral INSPIRE direktiiviga kooskõlas, vaja on teha kaks väiksemat täpsustust. Esiteks on meil ettepanek täiendada ruumiandmete seadust sättega, mille kohaselt saab juurdepääsu ruumiandmetele otsinguteenuste kaudu piirata üksnes siis, kui selline juurdepääs kahjustab avalikku korda, rahvusvahelisi suhteid või riigikaitset. Otsinguteenused on sellised teenused, millega otsitakse andmeid andmete kohta ehk metaandmeid. Näiteks saab otsida, kes on

andmete haldaja, kus andmekogus andmeid kogutakse, millal andmeid viimati uuendati, kuidas neile ligi pääseb, mis eesmärgil neid kogutakse jne. Eestis on andmetele ligipääsu piiramise üldised alused toodud avaliku teabe seaduses, mis aga ei tee piirangute kehtestamisel vahet, millised on infole ligipääsu tagavad teenused. Need teenused võivad olla näiteks otsinguteenus, andmete vaatamise teenus, allalaadimisteenus jne. Siiani on ruumiandmete puhul lähtunud üldistest avaliku teabe seaduses sätestatud piirangutest. Muudatuse jõustumise korral võib teabevaldaja andmete otsinguteenusele küll piiranguid seada, aga nagu eelnevalt öeldud, on nende piirangute seadmise õigus ainult juhul, kui ta on eelnevalt kindlaks teinud, et ligipääs mingil põhjusel või moel ohustab avalikku korda, rahvusvahelisi suhteid või riigikaitset.

Teine muudatus on selline, et me soovime seadusesse lisada sätte, mis lubab ruumiandmekogumite ja -teenuste jagamisel teabevaldajate vahel kasutada litsentsilepinguid ja küsida tasu ainult juhul, kui sellised litsentsilepingud ja tasud peavad soodustama andmete jagamist. Praegu võimaldab seadus küll lepinguid sõlmida ja tasu küsida, aga ei täpsusta, et sellise tegevuse eesmärk peab alati olema teabevaldajate vahel andmete jagamine.

Austatud Riigikogu, palun teil neid kahte muudatusettepanekut toetada! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh ettekandjale! Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Keskkonnakomisjon on eelnõu ettekandjana üles andnud komisjoni liikme Rein Randveri. Palun!

Rein Randver

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esitatud eelnõu, ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652, oli keskkonnakomisjoni istungil arutlusel 5. mail. Eelnõu eesmärk on võtta Eesti õigusesse täielikult üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur. Eelnõu tutvustas ja komisjoni liikmete küsimustele vastas meie istungil Maameti nõunik Ülle Harak. Eelnõu tutvustamisel andis põhjalikke selgitavaid vastuseid lugupeetud minister. Ma ei puuduta enam kahte

muudatusettepanekut, mis on eelnõus kirjas, vaid lähen edasi komisjoni otsuste juurde.

Me otsustasime saata eelnõu 652 täiskogu päevakorda 14. maiks 2014 ning teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 25. mai. Ettekandjaks otsustati määrata siinesineja.

Enne täiskogu istungit oli veel üks komisjoni istung. Põhjuseks oli see, et minister soovis loobuda eelnõu esimesest lugemisest täiskogu 14. mai istungil. Komisjonis tehti otsus tühistada meie 5. mai otsused eelnõu esimesele lugemisele saatmise ja muudatusettepanekute esitamise tähtaja määramise kohta. Me otsustasime teha ettepanekud võtta eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu 14. mai istungi päevakorrast välja, võtta eelnõu esimene lugemine päevakorda täna, 21. mail, ja määrata eelnõu 652 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 16. Kõik need otsused võeti vastu üksmeelselt. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 652 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 652 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. mai kell 16.

21. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (668 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt, nr 21, on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 668 esimene lugemine. Algatajate ettekandja on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Palun!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu esimees! Head parlamendiliikmed! 2011. aasta veebruari keskpaigas, 16. veebruaril, võttis parlamendi eelmine koosseis vastu keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, aga selle seadusega on lood sellised, et täies mahus jõustumist ootab see tänaseni. Täna ongi teie ees keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu, mis võimaldaks selle üldosa seaduse olulisemas osas

jõustada. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seadus tervikuna muudab keskkonnaõiguse eelkõige rakendajatele, aga ka lihtsalt huvilistele kindlasti palju lihtsamaks ja paremini arusaadavaks. Üldosa seaduse jõustumine ühtlustab ja lihtsustab keskkonnaalaseid regulatsioone ning täidab ka mõned lüngad, mis seal praegu on.

Eelnõu koosneb, nagu te näete, 12 paragrahvist. Paragrahvis 1 tehakse üldosa seaduse tekstis puhtalt redaktsioonilisi muudatusi, kõrvaldatakse selgunud ebatäpsused ja vastuolud. Ülejäänud paragrahvides on ette nähtud kehtivate eriseaduste muudatused, et ei tekiks olukorda, kus on otsesed vastuolud üldosa seaduse normide ja eriseaduste vahel. Täpsustatakse ka üldosa seaduse nõuete rakendamist. Osa muudatusi käsitleb avalikkuse kaasamist keskkonnalubade andmise menetlusse. See on seotud Euroopa Liidu kaasamise direktiivi ülevõtmisega. Aga eelnõuga tervikuna, võib öelda, ei kavandata põhimõttelisi muudatusi üldosa seaduses ega kehtivates eriseadustes.

Väiksemad muudatused, mis teie ees olevas eelnõus sisalduvad, on järgmised. Kõigepealt, geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduses muudetakse geenitehnoloogiakomisjoni puudutavaid sätteid ja viiakse seadus kooskõlla haldusmenetluse seadusega. Kuna geenitehnoloogiakomisjon ei ole haldusorgan ja sellest tulenevalt ei teosta täidesaatvat võimu, siis peab see olema ka seaduses üheselt arusaadav. Geenitehnoloogiakomisjoni kui teadusliku nõuandva kogu roll muutub selgemaks ja komisjoni kuuluvad asjatundjad saavad paremini keskenduda sisulisele tööle, milleks komisjon ellu kutsutud ongi. Komisjonilt võetakse ära kohustus kontrollida geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise taotluse nõuetele vastavust ja teavitada taotluse esitamisest kohalikku omavalitsust. See ei tähenda, et see töö kuskile kaob, vaid edaspidi on üheselt selge, et selle töö teeb ära Keskkonnaministerium.

Keskkonnastutuse seaduses täpsustatakse veele tekitatud kahju määramise kriteeriume ning kahju tekitaja mõistet ja kinnisasja omaniku kohustusi, kui tema maatükil on avastatud keskkonnakahju. Keskkonnakasutuse skeem muutub seeläbi lihtsamaks ja selgemaks. See võimaldab täpsemalt ja paremini hinnata teki-

tatud kahju ning ka heastamismeetmeid kavandada.

Looduskaitse seaduse muudatused tulenevad praktikas ilmnenu vajadusest. Esiteks tuuakse seadusesse elupaiga tegevuskava koostamise regulatsioon. Teiseks lisatakse rändel olevate linnuliikide hulka, kelle tekitatud kahju osaliselt hüvitatakse ja kahjustuse vältimiseks rakendatud abinõudele tehtud kulutused osaliselt hüvitatakse, luigid. See aitab muu hulgas kaasa luikede kaitsele, vältides nende ebaseadusliku surmamise riski, ja motiveerib inimesi kindlasti võtma oma vara kaitseks meetmeid. Kolmandaks leevendatakse seaduse alusel tekkiva püsielupaiga kaitse korda, et võimaldada inimestel sellel alal viibida ja lubada teatud tegevusi ajal, kui linnud püsielupaigas ei pesitse.

Lugupeetud Riigikogu, tegu on taas kaua tehtud ja väga vajaliku eelnõuga. Palun teil seda toetada! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas Riigikogu liikmetel on eelnõu algatajale küsimusi? Ei ole. Komisjoni ettekandja on keskkonnakomisjoni liige Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu luges keskkonnakomisjon oma 15. mai istungil. Lisaks komisjoni liikmetele võtsid istungist osa Keskkonnaministeriumi õigusosakonna juhataja Eda Pärtel, jurist Elina Saunanen ning looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma. Kutsutud tutvustasid keskkonnakomisjonile seaduseelnõu eesmärgi: jõustada 1. augustil 2011. aastal Riigikogus vastu võetud keskkonnaseadustiku üldosa seadus ning teha selle rakendamiseks vajalikud muudatused ka teistes seadustes, näiteks keskkonnastutuse seaduses ja looduskaitse seaduses. Keskkonnaseadustiku üldosa seadus käsitleb keskkonnakaitse üldpõhimõtteid, keskkonnaalaseid õigusi ja kohustusi, samuti keskkonnakaitse andmise ühtset menetlust. Kui eelnõu seadusena jõustub, muutub Eesti keskkonnaõigus selgemaks ja ühtlasemaks ning osaliselt täidetakse ka kodifitseerimise eesmärk koondada olemasolevad keskkonnaalased õigusaktid ühte seadustikku,

lahendades seejuures kehtivas õiguses esinevad vastuolud.

Järgnevalt räägin eelnõust keskkonnakomisjonis toimunud arutelu valguses. Keskkonnaseadustiku üldosa jõustumine on seotud eriosade valmimisega, mis on tekitanud vajaduse muuta üldosa ning seega jõustada üldosa muutmise ja rakendamise seadus. Keskkonnaseadustiku üldosa on valminud Justiitsministeeriumi vastutusalas, aga eriseadustiku valmimise eest vastutab Keskkonnaministeerium. Eriosadest on juba muudetud metsaseadust, tööstusheite seadust ja jahiseadust. Käesoleva seaduseelnõuga muudetakse lisaks üldosa rakendamise punktidele veel geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadust, looduskaitse seadust ja keskkonnavastutuse seadust.

Räägin täpsemalt mõningatest muudatustest, mida kas minister oma ettekandes ei maininud või mis olid meil komisjonis erilise tähelepanu all. Üks selline muudatus puudutab seda, millised veekogud on mõeldud avalikuks kasutamiseks. Nimelt on kehtiva seaduse kohaselt veekogu avalik siis, kui Vabariigi Valitsus on selle lülitanud avalike veekogude nimekirja. Veel jõustumata keskkonnaseadustiku üldosa seaduses on aga kirjas teistpidi loogika, et kõik veekogud on oma olemuselt avalikud ja eraldi tuleb kehtestada suletud veekogude nimekiri. Vahepeal on aga selgunud, et kui kõigi väikeste veekogude puhul, millest umbes pooled ei ole üldse registriski, osa asuvad ühe kinnistu piirides jne, hakata eraldi ühekaupa otsustama, kas nad on suletud või kinnised ehk mitteavalikud veekogud, siis see suurendaks liialt halduskoormust. Seetõttu tehti ettepanek, et tuleks jätkata praegust praktikat, et avalikud veekogud on need, mille Vabariigi Valitsus on avalike veekogude nimekirja pannud.

Lisaks täiendatakse keskkonnalubade valdkonnas avalike arutelude pidamise regulatsiooni ja täiendatakse seda võimalusega, et ka isik, kes ei ole otseselt menetlusosaline, saab sõnaõigusega arutelust osa võtta. Sõnaõigus on antud kõigile, kellel on asja vastu huvi, et inimestel oleks parem juurdepääs otsustamisele keskkonnanäasjades.

Looduskaitse seaduses sätestatud kallasraja tõkestamise regulatsioon saab täienduse. Lisaks sellele, et kalda omanik või valdaja võib

kallasrada tõkestada kohaliku omavalitsuse antud kirjaliku nõusoleku alusel, võib ta seda teha ka Põllumajandusameti nõusolekul. See tuleneb sellest, et Põllumajandusamet mängib maaparandussüsteemide ehitamisel olulist rolli.

Geneetiliselt muundatud organismide teemaatikast andis minister juba oma ettekandes ülevaate. Samuti sellest, et looduskaitse seaduse muutmise lisatakse luiged nende liikide nimekirja, kelle tekitatud kahju riik hüvitab. Seal nimekirjas on teatavasti peale luikede ka hallhülged, tiigerhülged, pruunkarud, hundid, ilvesed, Euroopa naaritsad, merikotkad, kalakotkad ning rändel olevad sookured, haned ja lagled. Teatavasti tuleb kõigi siin mitternimetatud loomade tekitatud kahju küsimused ära klaarida maaomaniku ja jahimeeste vahel.

Looduskaitse seaduse muutmise muudab leebemaks ka liigi püsielupaiga kaitse reeglistik, mis püsielupaiga avastamise korral automaatselt kohaldub. Rahvakeeli nimetatakse seda nn kotkaringiks, mis rakendub kohe, kui kotkapesa on avastatud. Kui kehtiva seaduse alusel ei tohi keegi peaaegu üldse selles ringis viibida, siis nüüd on plaanis lubada marjade, seente ja muude metsakõrvalsaaduste varumist, jahipidamist ja kalapüüki. Seda loomulikult mitte sel ajal, kui linnud pesitsevad.

Veeseaduses muudab täpsemaks veekogu valgala kaitse reostuse eest. Nimelt täpsustub reostusallika valdaja kohustus vältida reostusallika sellist seisundit, mis tekitab keskkonnanõhu, ja võtta kohe meetmeid reostusallikast lähtuva keskkonnariski vähendamiseks. Need keskkonnariskiga reostusallikad on kanalisatsiooniehitised, naftasaaduste hoidmise ehitised, silo ladustamise kohad, sõnnikuhoiuldad ja väetisehoiuldad.

Nüüd aga soovin tähelepanu juhtida kolmele muudatusele, mis on olulised n-õ tavainimesele. Esiteks, võõral maatükil viibides tuleb järgida seaduses sätestatud piiranguid ja maatüki omaniku õiguspäraseid nõudeid ning võimalikult suures ulatuses vähendada keskkonnanäähäiringute teket. Teatavasti on keskkonnanäähäiringuks muu hulgas müra ehk võõral maatükil viibides tuleb võimalikult suures ulatuses vähendada müra tekitamist. Teiseks, tähelepanu, koeraomanikud! Kui koeraga võõral maatükil viibitakse, siis peab koer olema lõastatud, kui maa omanikuga ei ole kokku lepitud teisiti.

Lõastatud ei pea olema teenistuskoerad teenistusülesannete täitmisel ja jahikoerad jahipidamise ajal. Kolmandaks, telkimise või muu püsivama viibimise korral selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas tuleb hoiduda väljapoole elumaja arvestatavat nähtavus- ja kuuldekaugust. Avatud maastikul tuleb hoiduda elumajast vähemalt 150 meetri kaugusele. Kõik need kolm muudatust lähtuvad olemuslikult 1. juulil 2014 jõustuva korrakaitseaduse loogikast. Inimesel on täielik õigus realiseerida oma õigusi selle piirini, et ta ei takista teisel inimesel oma õigusi realiseerimast. Võõral tähistamata maatükil võib viibida, aga valjusti muusikat mängida ei tohi, koer peab olema oheliku otsas ja elumajadest tuleb hoida eemale, et teisi inimesi mitte häirida.

Nüüd räägin keskkonnakomisjoni otsustest. Riigikogu keskkonnakomisjon otsustas saata eelnõu 668 täiskogu päevakorda 21. maiks 2014. Komisjon otsustas teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks

30. mai 2014 kell 12. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Kõik need neli otsust langetas keskkonnakomisjon konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas keskkonnakomisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 668 esimene lugemine lõpetada, teisi ettepanekuid ei ole laekunud. Määrata eelnõu 668 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. mai kell 12. Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala kolmapäevane istung, mis toimus 21. mail, on lõppenud.

Istungi lõpp kell 18.35.

Istungi kestus 5 tundi ja 35 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 22. mai 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Noortevaldkonna arengukava 2014–2020" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Enda ja veel kolme Riigikogu liikme nimel on mul au üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole. Arupärimise nimetus on "Ministeeriumi tegevuse eesmärkide täitmisest". Teate, kolleegid, ütlen ausalt, et mul endal on ka imelik anda opositsiooni esindajana majandusministrile üle nii heatahtlik arupärimine olukorras, kus esimeses kvartalis oli kogutoodangu kasv negatiivne ja kus me peaksime Eesti majandusele palju tähelepanu pöörama. Lootus oli ainult sellel, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tulevad uued, värsked ideed ja aitavad meid sellest, ütleme, kriisiäärsest august välja saada. Ma lootsin seda ja see tuligi. Kui eelmisel töökohal oli proua ministri kõige tähtsam eesmärk integreerida ja lõimida, lõimida ja integreerida, siis nüüd tuli see idee üle ka majandusse. Üks esimesi samme, mis proua majandusminister tegi, oli see, et ta läks koolidesse. Ta läks koolilastele selgitama, et Eesti majandus sõltub nüüd neist. Minu arvates on värske idee suhelda mitte majandusinimestega, töövõtjate ja tööandjatega, vaid suhelda koolilastega, integreerida neid Eesti majandusse. Tore,

et puhuvad värsked tuuled, mis on tulnud koos uue ministriga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, siis edastab Riigikogu esimees selle viivitamatult adressaadile.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 67 Riigikogu liiget, puudub 34.

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Noortevaldkonna arengukava 2014–2020" arutelu

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, me läheme tänase päevakorra juurde. Päevakorras on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Noortevaldkonna arengukava 2014–2020" arutelu. Ma tutvustan teile arutelu käiku. Kõigepealt on kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige ettekanne kuni 20 minutit, millele järgnevad samuti kuni 20 minuti jooksul küsimused ja vastused. Seejärel on haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski ettekanne kuni 20 minutit ning küsimused ja vastused kuni 20 minutit. Kolmandana teeb kuni 20-minutise ettekande Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse esimees Reet Sillavee ning ka sellele järgnevad kuni 20 minuti jooksul küsimused ja vastused. Nüüd tähelepanu! Riigikogu liige võib selles päevakorrapunktis esitada kõigile ettekandjatele kokku kuni kaks suulist küsimust, kolme esineja peale kaks suulist küsimust. Pärast ettekandeid ja küsimustele vastamist avatakse läbirääkimised. Sõna võtta võivad kõik Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Kultuurikomisjoni palvel teen Riigikogule ettepaneku, et kõigepealt saaksid sõna fraktsioonide esindajad, seejärel teised Riigi-

kogu liikmed. Arutelu kestab neljapäevase ehk tänase istungi lõpuni.

Asume ettekannete juurde. Kõigepealt palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel, et noortevaldkonna teema on jõudnud olulise tähtsusega riikliku küsimusena Riigikogu saali. Noorsootöö on üks riigi prioriteete. Riigikogu kultuurikomisjon on sel aastal juba kolmel korral arutanud noortevaldkonna teemasid ja nüüd siis veel tänane riiklikult tähtsa küsimuse arutelu siin saalis. Oleme oma aruteludesse kaasanud kõiki, kes on noortevaldkonnaga seotud, ning saanud nendelt päris palju huvitavaid mõtteid ning algatusi. Järgnevalt annangi teile nendest ülevaate.

Riigi eesmärk on 7–26-aastaste noorte senisest veelgi suurem kaasamine ühiskonna protsessidesse ja kvaliteetse noorsootöö jätkusuutlik areng, et meie noortel oleksid avaramad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, kujunemaks täisväärtuslikeks ühiskonnaliikmeteks. Meie fookus on viiel aspektil: esiteks, luua rohkem võimalusi noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks; teiseks, vähendada ebavõrdsete olude mõju noorte arenguvõimalustele ja vältida tõrjutust; kolmandaks, noorte aktiivne osalus kogukonnas ja otsustes; neljandaks, edukus töjõuturul; viiendaks, kvaliteetne noortepoliitika ja noorsootöö.

Eestis on praegu umbes 290 000 7–26-aastast noort inimest, kes moodustavad pisut enam kui 22% kogu Eesti rahvastikust. Kahjuks on see arv langustrendis. Peale selle on meil veel mitmeid negatiivseid trende, mis noortevaldkonda mõjutavad ja ohustavad, nagu näiteks noorte kasvav väljaränne, 15–19-aastaste töötus, mis on natuke suur, mitteõppivate ja mittetöötavate noorte liiga suur arv, kõrge suhtelise vaesuse määr ja ka probleemne tervisekäitumine – suitsetamine, alkoholi ja uimastite tarvitamine. Samas on noorsootöö struktuur Eestis kujunenud aastate jooksul üsna mitmekesiseks. Valdkond põhineb omaalgatusel ja hõlmab 5000 ametikohta, pluss vabatahtlikud.

Peamised noorsootöövormid on näiteks noortekeskused, huvikoolid, noorteühingud, noorte osaluskogud, koolinoorsootöö jne.

Üks peamisi märksõnu noortevaldkonnas on minu hinnangul haridus ja haritus. Kõik algab kodust, kodune kasvatus loob vundamenti noorte hoiakutele, ellusuhtumisele, hili-semale käitumisele jne. Seejuures on oluline noori varakult märgata ja neile tuge pakkuda ning suurendada lapsevanemate teadlikkust nii võimalikest ohtudest, probleemide lahendamise teedest kui ka pakutavatest võimalustest. Hea haridus on elus edukalt hakkama saamise üks alustalasid. Haridus peab olema konkurentsivõimeline ja vastama tööturu ootustele. Ma tahan rõhutada elukestva õppe tähtsust, sest õppimine ei lõpe keskkooli lõpetamisega, kindlasti mitte. Riiklik õppekava peab aitama teha valikuid ja soodustama loovust. Senisest enam tuleks õppekavas rõhku panna praktilistele tegevustele ja valikainete hulk võiks olla koolides suurem. Õppeprogrammid peaksid olema paindlikumad, pakkudes eelkõige kõrghariduse valdkonnas nii täis- kui ka osakoormusega õppimise võimalust, mis soodustaks senisest enam tööharjumuse kujunemist.

Samuti on tähtis mitteformaalne haridus. Üks huvitav näide teile tegelikust elust. Noor tütarlaps Mariana Mutso osales skautluse liikumises ja tegeles seal mägironimisega. Seal tekkis huvi selle ala vastu ja tal avanes võimalus luua oma ettevõtte, osaiühing Ronilane. Praegu see ettevõtte tegutseb ja nad toimetavad selles valdkonnas. Jällegi hea näide sellest, kuidas mitteformaalne haridus võib viia realselt endale ja ka teistele töökoha loomiseni. Formaalse ja mitteformaalse hariduse senisest suurem lõimimine on kahtlemata tähtis. Minu hinnangul on tarvis jätkuvalt süvendada selliseid omadusi nagu ettevõtlikkus, aktiivsus ja julge pealehakkamine, arendada õppimisvõimet ja oskust muutustega kohaneda. Loomulikult on vaja arendada ka suure infohulgaga toimetuleku, info töötlemise ja analüüsimise võimet, loogilist mõtlemist ning ka n-ö finantsilist kirjaoskust, mis võimaldaks inimesel reaalses elus materiaalselt hästi hakkama saada. Suure osa nendest oskustest katab ära ettevõtlusõppe programm, mis on gümnaasiumiastmes edukalt käima läinud ja mida minu hinnangul peaks jõuliselt rakendatama ka

põhikoolis, et noor saaks need oskused ja kogemused juba võimalikult vara.

Väga oluline plokk hariduse kõrval, mis tegelikult on kõige alus, on tervis ning tervislikud ja sportlikud eluviisid. Praegusel liikumisaastal on seda eriti hea mainida. Ütlus "Terves kehas terve vaim!" peab väga hästi paika. On oluline, et ka riik propageeriks sportlikke ja tervislikke eluviise. Kui tervis on korras, siis sujub ka vaimne tegevus hästi. Me kõik teame, et peale kerget jooksutrenni või ujumist on mõttetegevus hoopis teisel tasemel. Noorte füüsiline tervis on paraku aastatega oluliselt kehvemaks muutunud. Sellesse tuleb väga tõsiselt suhtuda ja senisest enam panustada. Olulisel kohal siinjuures on minu hinnangul positiivsed eeskujud nii sõprade, õpetajate kui ka lapsevanemate näol. Noortel on mitmeid võimalusi sportlikult, tervislikult aega veeta, koolis on kehalise kasvatuses tunnid ja mitmesugused spordivõistlused, on spordiringid ja spordiklubid, samuti võib värskes õhus sõpradega mängida, metsas jalutada jne. Aga meie noored on ikka liialt palju arvutite, nutitelefonide ja teleri taga. Kaaluda võiks ühe kehalise kasvatuses tunni lisamist õppekavasse ja koostöös kohalike omavalitsustega võimaldada noortel spordibaase tasuta kasutada.

Noortevaldkonda käsitledes ei saa üle ega ümber nn NEET-noortest. Need on noored, kes ei tööta, ei omanda haridust ega osale koolitustel. See on kõige problemaatilisem sihtrühm vanuses 15–29 aastat, kellele tuleb senisest enam tähelepanu pöörata. Eestis on neid noori ca 40 000. 2011. aastal moodustasid nad 13,4% meie noortest, mis on küll, tõsi, natuke madalam näitaja kui Euroopa Liidus keskmiselt, kus see on 15,4%. Probleem ja ka väljakutse on nende noorteni jõudmine. Oluline roll on siin avatud noortekeskustel. NEET-noorte kaasamine ja integreerimine ühiskonnaellu on riigi selge prioriteet.

Rääkides tööturust ja töötuse meetmetest, tuleb alustada väga valusast teemast, noorte töötusest, mis on Euroopa Liidus tervikuna suur probleem. Noorte töötus Euroopa Liidus kasvab, 2008. aastal oli töötuid noori 4,18 miljonit, sellel aastal on neid juba 5,56 miljonit. Eestis on seevastu noorte tööpuudus päris oluliselt vähenenud. Meie noorte töötus oli kõige suurem 2010. aastal, mil see näitaja oli 33%, nüüdseks on see protsent langenud juba 16-le.

Kui rääkida 15–29-aastaste meeste pikaajalisest töötusest, siis 2013. aastal oli see näitaja Euroopa Liidus keskmiselt 7,5%, Eestis seevastu tunduvalt madalam – 5,3%. Naistel on vastavad näitajad Eurostati andmetel Euroopas 6,6% ja Eestis 4,6%. See aga ei tähenda, et Eestis probleemi ei eksisteeri. Siin mängivad oma osa kindlasti ka töötuks registreerimise ja töötuna arveloleku tingimused. Võimaliku lahendusena pakutakse välja tööjõu senisest veelgi vabamat liikumist ja ühtsemat, ent dünaamilisemat majandusruumi. Võitlemaks noorte tööpuudusega Euroopas, on välja töötatud Euroopa Liidu noortegarantii põhimõtted. Fookus on taas kord NEET-noortel. Eesmärk on töötada välja riigipoolsed meetmed, mis tagaksid kuni 25-aastastele noortele hiljemalt nelja kuu möödudes töötuks jäämisest või formaalharidusest lahkumisest kvaliteetse töö, haridustee jätkumise, õpipoisiõppe või praktika. Eesti Töötukassal on 20 töötutele suunatud meetet ja noored kasutavad neid üsna aktiivselt, näiteks koolitust, karjäärinõustamist, tööotsingu töötuba, tööpraktikat ja palgatoetust – need on kõige populaarsemad meetmed noorte hulgas.

Tööturule sisenemisest rääkides on probleem noorte töökogemuste ja -oskuste puudumine. Ettevõtjate hinnangul on tööelu haridussüsteemist suhteliselt erinev, mistõttu nende kahe osapoolse sünkroniseerimine ja vastavusse viimine võiks olla üks meie sihte. Ma leian, et meie noored on kohati liiga kärsitud, nad soovivad saada kohe ja kõike – head tööd, suurt palka jne. Sellise kärsituse vähendamine võiks olla üks meie sihte – noortele tuleb selgitada, et kõike ei saa kohe ja korraga. Olulisel kohal on tööharjumuste tekitamine ja töökogemuste omandamine, kusjuures huvitav on välja tuua, et ettevõtjad hindavad töölevõtul ka noorte hobisid, näiteks osalemist skaudiringides, vabatahtlikus töös, spordi- ja kunstiringides jne. Kuid peamine kõige selle juures on siiski koolikohustuse täitmine – see peaks olema kindlalt fookusse seatud. Samuti on tähtis pakkuda rohkem praktikavõimalusi. Lisaks kutse- ja kõrgkoolidele võiks neid võimalusi ka põhikoolides ja gümnaasiumides juurde luua. Oluline on karjäärinõustamine. Kui me eeldame, et noor inimene peaks peale 9. klassi tegema põhimõttelise otsuse, kas valida rakendus-suund või akadeemiline suund või minna töö-

le, siis on karjäärinõustamisel selle juures väga tähtis roll. Eesti Õpilasesinduste Liit on teinud ettepaneku lisada karjääriõpe põhikooli III astme õppekavasse. Malevad on üks populaarsemaid tööturule sisenemise kohti. Tõsi, piirkonniti on malevakohti väga erinevalt, eelis seisus on suuremad linnad ja muud asulad. Kindlasti tuleb malevakohti juurde luua ka väljaspool suuremaid asulaid. Siinjuures on oluline kohalike omavalitsuste roll. Noorte enamaks tööturule kaasamiseks oleks mõistlik teha ettevõtetele teatud soodustusi, näiteks kompenseerida koolituskulusid, määrata tugiisikud jne. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusel on terve hulk meetmeid ettevõtluse soodustamiseks ja ka noorte inimeste ettevõtlusesse toomiseks, nagu *start-up* ide toetamine, ettevõtluspäevad, ettevõtlusnädalad, mentorlusprogramm, nõustamine, stardi- ja kasvutoetused, ettevõtlusprojektide konkursid jne. Hea meel on tõdeda, et meil on tekkinud suure ettevõtjate võrgustik nimega "Unistused ellu!", kus on 123 partnerit. Nende eesmärk on külastada koole, teha õppekäike ettevõtetesse, korraldada võistlusi ja koolitusi. Nad otsivad ka koolidele partnerettevõtteid. Minu arvates väga hea algatus.

Pisut regulatsioonidest. Tööregulatsioonid peaksid olema paindlikumad. Oleme sel teemal kultuurikomisjonis peetud aruteludes jõudnud järeldusele, et regulatsioonid, mis puudutavad tööaega, keelatud töid, mõnel määral ka lepingutingimusi, tuleks üle vaadata ja muuta paindlikumaks. Ettevõtjad on toonud esile liigset bürokraatiat. Samas on selle kõige juures ikkagi oluline järjepidev kontroll, et noorte õigused ja noored oleksid kaitstud.

Millised on praegu noorte võimalused ühiskonnas kaasa rääkida? Peamine on, et noored oleksid ise aktiivsed ja julgeksid kaasa rääkida, tahaksid kaasa rääkida ühiskonna protsesside paremaks muutmisel. Oluline on noorte osalemine noorteorganisatsioonide tegevuses ja otsustuskogudes. Tean seda omast käest, olles pikka aega töötanud nii kohalikus noorteklubis, volikogus kui ka noortevolikogus. Skautlus, spordiklubid, poliitilised noorteorganisatsioonid, õpilasomavalitsused on vaid lühike loend kõikidest võimalustest. On rõhutatud vajadust laiendada noorte volikogude võimalusi, et suurendada kaasatust ja koostööd maakondlikul ning kohalikul tasandil. Üks teema,

mis on palju debatte tekitanud, olnud aastaid ja on ka praegu päevakorral, on kohalikel valimistel valimisõiguse andmine alates 16. eluaastast. Siinkohal on hea näide Austria, kus 2007. aastast on noortel lubatud kõikidel valimistel kaasa rääkida, ja ka Norra, kus 2011. aastal anti katseliselt noortele õigus kohalikel valimistel hääletada. Kindlasti vajab see võimalus ka meil Eestis kaalumist.

Viimane oluline plokk on noorsootöö. Noorsootöö tase on Eestis praegu kahjuks üle riigi ebahühtlane. Eelkõige on see tingitud finants- ja loomulikult ka inimressursi erinevustest. Meie hinnangul on oluline tagada kõikidele noortele võimalikult võrdne juurdepääs nendele mõeldud teenustele, osaleda avalike noortekeskuste ja huviringide tegevuses jne. Ja teha seda loomulikult kodukohale nii lähedal kui võimalik. Üks meede võiks siin kindlasti olla juba pikalt räägitud ringiraha kehtestamine, et eelkõige need noored, kes elavad vaesusriskis, saaksid parema juurdepääsu huviharidusele. Tähtsal kohal on võimalikult individuaalne lähenemine kõikidele noortele nii avalikes noortekeskustes, huviringides kui ka teistes organisatsioonides. Ka IKT võimaluste senisest suurem kasutamine meie noorte paremaks integreerimiseks ja omavahel lõimimiseks on oluline.

Senisest suuremat tähelepanu tuleks pöörata erivajadustega noorte kaasamisele. Meil on kohti, kuhu näiteks ratastoolis olevad või muu erivajadusega inimesed ligi ei pääse. Ka see tuleb kriitilise pilguga üle vaadata. Ääretult tähtis on avalike noortekeskuste, huvikoolide ja kohalike omavalitsuste koostöö, et vahetada kogemusi ja saada uut informatsiooni. Kogemuste vahetamiseks on väga oluline ka rahvusvaheline koostöö. Tuleb vaadata, mida teised riigid on teinud ja mida saaks ka ise paremini teha. Noorsootöötajate koolitamine on samuti väga vajalik. Viimastel aastatel on koolitusvõimalused paranenud ja pädevus suurenenud, näiteks Tallinna Ülikool kavandab viia peale diplomioppe sisse ka magistriõpe ja pakkuda täiendusõpet. Oluline on noorsootöö valdkonnas loomulikult finantsiline stabiilsus ja taristu arendamine. Siin on meile abiks 2014. aastal avanevad Euroopa Liidu meetmed.

Hea on tõdeda, et kohalike omavalitsuste panus noorsootöösse on märkimisväärselt suu-

renenud. Meil on 221 kohalikku omavalitsust, kes teevad kulutusi noorsootööle.

Kokkuvõtteks. Loetletud probleemid vajavad kiiret lahendamist ning tehtud ettepanekud kaalumist. Kui ettepanekud on mõistlikud, siis tuleb need ka kiiresti ellu viia, ja see peab toimuma riigi, kohalike omavalitsuste, noorteorganisatsioonide ja perede tihedas koostöös. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Andrus Ansip!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma nõustun sinu esitatud väitega, et noorte tööpuudus on suur probleem Euroopa Liidus ja sealhulgas ka Eestis. Kuid ma soovin sinu käest kinnitust selle kohta, et Eestis on noorte tööpuudus Euroopa Liidu keskmisega võrreldes märksa väiksem probleem. Mitmendal kohal Eesti noorte tööpuudus Euroopa Liidus on?

Lauri Luik

Aitäh! Väga hea küsimus. Tõepoolest, Euroopa Liidu keskmisega võrreldes on Eesti heal positsioonil. Euroopas on see probleem tunduvalt tõsisem kui meil siin. Kui me vaatame näiteks alla 25-aastaste noorte tööpuuduse reitinguid või näitajaid, siis Eurostati andmetel oli tänavu märtsis Euroopa Liidu keskmine 22,8%. Eestis oli see näitaja 15,7% ja sellega me platseerume Euroopa Liidus viiendale kohale. Nii et Euroopa Liidu teiste 27 riigiga võrreldes me oleme väga heal positsioonil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre!

Barbi Pilvre

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin sellise meetme kohta nagu "Minu esimene töökoht", mida ajakirjanduse andmetel hakati rakendama eelmisest aastast ja mille raames toetatakse tööandjat kuni 29-aastase töökogemuseta noore töölevõtmisel palga- ja koolituskulude osalise hüvitamisega. Seda meedet toetab Euroopa Sotsiaalfond. Kas sa oskad selle kohta midagi täpsemalt öelda?

Lauri Luik

Mida te täpsemalt teada soovite? See on üks meetmetest, mis aitab meie noortel tööjõuturule tulla. Nagu ma mainisin, on meil neid meetmeid veel terve hulk, aga see on üks populaarsematest. Minu arvates on see väga teretulnud. Mida rohkem me pakume võimalusi, kuidas noori senisest paremini tööjõuturule tuua, seda parem, olgu siis tegu sotsiaalsete meetmetega või pigem ettevõtlust soodustavate meetmetega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Terje Trei!

Terje Trei

Aitäh! Hea ettekandja! Kõigepealt ma tänan võimaluse eest osaleda kultuurikomisjoni arutelul. Nagu sa tead, mina olen mures noorte töötamise piirangute pärast, alustades ajalisest piirangust ja lõpetades keelatud tööde loeteluga. Eelkõige on see seotud vanusegrupiga 15–17 aastat. Samas on teada, et selles vanuses noorte päevane õppetöö koolis koos koduse õppimisega kestab tihtipeale üle kaheksa tunni. Kas kõik praegused piirangud on sinu arust põhjendatud või on seal võimalik muudatusi teha, ja kui on, kas me saame siis midagi lähiajal korraldatud?

Lauri Luik

Aitäh! See on oluline küsimus, millele ma oma ettekandes viitasin ja mis on olnud ka kultuurikomisjoni aruteludes fookuses. Tõepoolest, see on fakt, et teinekord venivad noorte päevad, kui õppetöö koolis, kodutööde tegemine, trennid ja muu kokku arvata, pikemaks kui vanemate tööpäevad. Fakt on minu hinnangul ka see, et meie noorte võimalused tööharrjumusi ja -kogemusi omandada on praegu natukene paindumatud. Nagu ma oma ettekandes välja tõin, on näiteks tööaeg üks asi, mida me saaksime paindlikumaks muuta. Euroopa poolt on siin tegelikult natuke lõdvemad kriteeriumid ette seatud. Samuti on meil praegu üsna põhjalik keelatud ja lubatud tööalade nimistu. Ma näen, et ka selles osas on võimalik teha muudatusi, mis teevad töötamise noorte jaoks paindlikumaks. Nii et võimalusi on ja me kaalume neid. Olen koos kolleeg Liisa-Ly Pakostaga arutanud seda teemat, võimalikke muudatusettepanekuid ja seda, mis vajaks veel

analüüsi, arutanud minister Urmas Kruusega. Me läheme selle küsimusega kindlasti edasi ja vaatame, mida on võimalik paindlikumaks muuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Mind paneb veidi imestama küsida soovijate väike arv, arvestades seda, et tegemist on tõepoolest riiklikult tähtsa temaga. Noortevaldkonnale keskendumise eesmärk on ju aidata teatud riiklike sammudega kaasa noorte inimeste sotsialiseerumisele kõige laiemas mõttes – see hõlmab tööturule pääsu, vaba aja sisustamist, enesekindluse saavutamist jms. Kas sulle ei tundu, et see vanuse ülempiir, mille puhul oleks just nagu tegemist noorte inimestega, on ehk asetatud liiga kõrgele? Kas see ei ole veidi imelik, et mõnel juhul me käsitame 26-aastast või isegi 29-aastast inimest sellisena, keda peab kuidagimoodi poputama ja kunstlikult järele aitama?

Lauri Luik

Aitäh! Eks see nooruse mõiste ole, jah, erinevalt tõlgendatav. Mina pean ennast ka nooreks, kuigi ma olen kahjuks juba 32-aastane. Aga noortest rääkides ei pea läbivad märksõnad olema ilmingimata sellised, et noori tuleb kuidagi poputada või neid järele aidata. Noorsootöö seaduses on tõepoolest selleks vanusepiiriks määratud 26 eluaastat. Kas aasta siia- või sinnapoole – ma ei arva, et sellel oleks väga suur tähtsus. Aga kui see on nii kokku lepitud, siis olgu pealegi. Peamine on, et noored oleksid aktiivsed. Ja just neid noori, kes ise hakkama ei saa või keda oleks tarvis tagant lükata, näiteks NEET-noori, kes ei käi tööl, ei õpi ega osale koolitustel, tuleks aidata. Kas ta on 27-aastane, 25-aastane või 26-aastane, on ta ühiskonnale ikkagi probleemiks, kui ta ei käi tööl, ei õpi ega osale koolitustel. Temaga tuleb sel juhul tegelda niikuinii.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma usun, et me kõik peame ennast nooreks. Andrus Ansip, teine küsimus, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ka mina pean ennast nooreks. Ma toetan noortegarantii sisseseadmist Eestis, kuid ma ei saa jätta esitamata kiuslikku küsimust. Milline on noorte tööpuuduse ja üldise tööpuuduse vaheline seos, korrelatsioon Euroopa Liidus tervikuna?

Lauri Luik

Aitäh! Kui me vaatame Euroopa Liidu üldist tööpuudust, siis Eesti on teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes minu hinnangul taas suhteliselt normaalsel positsioonil, platseerudes kümnendale kohale. Kui Euroopa Liidu keskmine töötuse määr oli käesoleva aasta märtsis Eurostati andmetel 10,5%, siis Eestis on see näitaja 7,8%. Meid edestavad vanad demokraatlikud riigid, nagu Austria, Luksemburg, Taani jne. Ma ei ütleks, et Eesti näitaja, võrreldes teiste Euroopa riikidega, oleks kuidagi viisi halb. Pigem me saame olla oma paindlikkusega Euroopale eeskujuks. Kui me räägime noorte tööpuudusest Eestis 2010. aastal *versus* tööpuudus praegu, mil see on 33%-lt ligi poole võrra allapoole tulnud, siis ma arvan, et me võiksime vanale Euroopale ja ka teistele Euroopa riikidele oma meetmete ja paindlikkusega olla eeskujuks, kuidas noori tööjoturule tagasi tuua. Kindlasti võime siin oma kogemust teiste Euroopa riikidega jagada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kolleeg Paul-Eerik küsis nooruse ülemise piiri kohta. Minu küsimus puudutab n-ö alumist piiri. Aeg-ajalt on poliitikute hulgas olnud arutust, et viia kohalike omavalitsuste valimistel osalemise ja ka valituks saamise vanusepiir 16 aasta peale. Mis sina sellest arvad ja kas te kultuurikomisjonis olete seda arutanud?

Lauri Luik

Aitäh! Nagu ma oma ettekandes mainisin, on seda teemat korduvalt välja toodud nii kultuurikomisjoni aruteludes kui ka mitmesugustel muudel debattidel, kus ma ise olen aastate jooksul osalenud. Ma tean, et järgmisel nädalal toimub Tallinna Ülikoolis ka suur era-

kondadevaheline arutelu sellel teemal. Minu isiklik seisukoht on, et kindlasti võiks anda noortele alates 16. eluaastast võimaluse kohalikel valimistel hääletada. Selle kasuks räägib edukas praktika näiteks Austrias, nagu ma mainisin, kus juba 2007. aastal anti kõikidel valimistel valimisõigus 16. eluaastast alates. Ka Norras tehti sellega 2012. aastal projekti korras algust. Mina näen küll, et anda noortele lisavõimalus ühiskonnas kaasa rääkida sel teel, et nad saavad kohalikel valimistel hääletada, on väga vajalik, sest kohalikul tasandil on küsimusi, mis noori väga selgelt puudutavad. Kui ma meenutan ennast keskkooli lõpuklassis, kus me ajasime Haapsalu linna rulapargi rajamise asju, siis mina oleksin kindlasti tahtnud juba näiteks 17-aastaselt toetada kohalikel valimistel seda volikogu kandidaati, kes oleks lubanud rulapargi rajada. Kuna mul tookord seda võimalust ei olnud, siis ma lubasin seda ise 18-aastasena volikokku kandideerides. Aga üldjoontes, jah, ma kindlasti pooldan seda, et noortel oleks võimalik kohalikel valimistel juba 16-aastaselt hääletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja, aitäh selle ülevaate eest! Minu küsimus lähtub tõdemusest, et igas Eestimaa paigas on noored veel olemas. See, et noori aktiveerida, kutsuda tegema rohkem koostööd kogukonnas ja omavahel, on noorsootöös kindlasti väga oluline. Siin on omad ülesanded nii riigil kui ka kohalikel omavalitsustel. Samuti tõdeti ettekandes, et noorsootöö tase on üle Eesti ebahühtlane. Kas selle tähtsa küsimuse ettevalmistamisel selgusid siis need märksõnad, kuidas seda taset enam-vähem ühtlustada?

Lauri Luik

Aitäh! Tõepoolest, see tase on üle riigi suhteliselt erinev, mis tuleneb peamiselt sellest, et finantsvõimalused on erinevad ja erinev on ka inimeste kompetentsus. Meil ei ole igal pool kompetentseid inimesi. Tõsi, Eestis on 221 kohalikku omavalitsust, nagu ma mainisin, kes noorsootöösse panustavad. See on minu arvates väga hea näitaja ja sellelt baasilt on väga hea edasi liikuda. Kindlasti tuleks ka

nendes omavalitsustes, kus veel ei ole avalikku noortekeskust või mingisugustki huvialaringi, nende loomise peale mõelda. Või siis tuleks omavalitsustel teha tihedamat koostööd, et noored saaksid vajaduse korral minna näiteks naabervalda, kui vahemaad ei jää väga pikaks. Omavaheline kogemuste vahetamine ja koostöö on siin kaks olulist märksõna. Loomulikult on riik aasta-aastalt suurendanud ka finantse, mis lähevad näiteks avatud noortekeskustele, mitmesugustele noorteorganisatsioonidele, et noori aktiivsemalt tegutsema panna. See on olnud aastaid riigi prioriteet ja on kindlasti ka edaspidi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh! Kui vaadata arve, siis noorte tööpuudus on ju otseselt seotud muu tööpuudusega. Nendes riikides, kus noorte tööpuudus on suur, on ka üldine tööpuudus suur. Minu küsimus on selline: kas on õige neid probleeme eraldi adresseerida, sest noortel on ju omad tugevad küljed ja eakatel jällegi omad? Kogumis saaks ehk neid probleeme paremini vaadata.

Lauri Luik

Aitäh! Kahtlemata on see nii. Ka Eesti Töötukassa meetmed on näiteks suunatud töötuse probleemi lahendamisele tervikuna, noori töötuid ja veidi vanemaid ei ole klassifitseeritud väga spetsiifiliselt eraldi. Kuigi me kõik oleme noored, nagu juba öeldud. Need meetmed on suunatud üldisele töötuse vähendamisele ja peaksid olema n-ö universaalsed. Loomulikult lähenetakse kõikidele töötutele samas väga individuaalselt, st vaadatakse juhtumipõhiselt, kuidas konkreetset inimest saaks kõige paremini aidata. Samamoodi on näiteks EAS-i ettevõtlusmeetmed suunatud kõigile, olenemata sellest, kas sa oled noor või pisut vanem, on sul võimalik taotleda kas ettevõtte starditoetust, kasvutoetust, tuge oma *start-up*ile, koolitust ja mida iganes veel. Nii et kokku võttes, jah, seda teemat tuleb vaadata komplekselt, ühe tervikuna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Meelis Mälberg!

Meelis Mälberg

Aitäh! Hea kolleeg, tänan sind väga oluliste küsimuste tõstatamise eest! Selleks, et elus edaspidi hästi hakkama saada, on peale hästi õppimise tähtis see, et noored saaksid juba maast madalast tööharjumuse, et neis kasvaks initsiatiivikus. Minu arvates on eriti tähtis, et nad oleksid ettevõtlikud. Mida me peaksime sinu arvates tegema, et meil oleks senisest palju rohkem ettevõtlikke noori, kes suudavad tulevikus ise endale tööd anda ja võib-olla ka mõnele teisele töökoha luua?

Lauri Luik

Aitäh! Tõepoolest on väga oluline, et noortes hakkaks juba võimalikult varases eas välja kujunema ettevõtlikkus, loovus, julge pealehakkamine, tahe õppida, tahe midagi ette võtta ja ka vastutustunne selle eest, mida ette võetakse. Nagu ma oma ettekandes mainisin, annab väga olulised oskused ettevõtlusõpe, mis on gümnaasiumiastmes minu hinnangul päris hästi käima läinud. Ma olen ka ise õppinud majandusklassis selle programmi järgi ja minu hinnangul on see väga hea kogemus, et saada üldse pilti ette, mida ettevõtlus ja ettevõtlikkus – rõhutan nende kahe mõiste erinevat tähendust – endast kujutavad, mida tähendab ettevõtte asutamine, ärimudeli koostamine jne. Ettevõtlusõppe arendamine on kindlasti ääretult tähtis ja mul on hea meel, kui me suudame ettevõtlusprogrammi viia ka põhikoolidesse, et noored juba võimalikult varajases eas puutuksid realselt kokku sellega, mida ettevõtlus endast kujutab ning mis on aktiivne ja julge pealehakkamine. Nii et mida varasemast east sellega kokku puututakse, seda parem.

Ma mainisin veel seda, et lisaks kõrg- ja kutsekoolidele võiks ka põhikoolide ja gümnaasiumide õppekavade puhul pöörata tähelepanu praktilisemale väljundile, kaaluda sinna täiendavate praktikavõimaluste integreerimist. See on kahtlemata üks võimalus. Nagu ma ütlesin, on ettevõtete võrgustik "Unistused ellu!" minu arvates väga hea initsiatiiv, sest ettevõtjad ise üritavad leida koolidele partnerettevõtteid, nad käivad koolides rääkimas, teevad õpilastele väljasõite ettevõtetesse. See kõik kujundab noore inimese maailmapilti, hinnanguid ja arvamusi. Kui ta näeb klassi ees realselt ettevõtjat, kes on oma kätega, higi ja pisaratega suurettevõtte üles ehitanud, siis see

kindlasti innustab teda. Ma väga pooldan seda, et analoogsed programmid jätkuksid, ja neid tuleks senisest veelgi enam soodustada. Meetmeid on mitmeid ja ma usun, et praegu on Eestis olukord hea, aga alati annab veel paremaks minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Meil on aega üheks lühikeseks küsimuseks ja lühikeseks vastuseks. Palun, Tatjana Jaanson!

Tatjana Jaanson

Aitäh, lugupeetud eesistuja ja ettekandja! Minu mure on ikkagi noorte kehalised võimed ja füüsiline areng. Mina näen, et kooliprogrammid on väga pikad, ütleme, koolipäev on väga pikk ja kehalise kasvatus tunde on üks või kaks nädalas. Minu arvates on seda noore organismi arenguks väga vähe.

Lauri Luik

Ma olen sellega täitsa nõus. Eesti Koolisporti Liidu presidendina võin öelda, et ühe kehalise kasvatus tunni lisamine õppekavasse on koolisporti liidus selge prioriteet. Niisiis loomulikult ma toetan seda mõtet. Omalt poolt üritame luua võimalusi, kuidas seda pisukest aega, mis noorel praegu kehalise kasvatus tunnis on, veelgi efektiivsemalt kasutada. Näiteks oleme loonud interaktiivse õppeprogrammi, sa saad internetis YouTube'i keskkonnas või koolisporti kodulehel koolisport.ee vaadata, kuidas mingisugust konkreetset asja – venitusharjutust, viskeid, hüppeid, tõukeid – õigesti sooritada. Kui sa saad teoreetilise baasi kodus selgeks, siis on sul kehalise kasvatus tunnis juba tunduvalt lihtsam kasutada aega selleks, et realselt sporti teha. See on üks meede, millega me oleme üritanud olukorda parandada. Aga jah, loomulikult tuleks kaaluda ühe kehalise kasvatus tunni lisamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Sellega on Lauri Luigele küsimuste esitamise aeg ammendunud. Suur tänu, Lauri Luik! Järgmisena palun kõnetooli haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud eesistuja! Head Riigikogu liikmed! Ma loodan püsida ajalises raamis, ehkki

öelda on üsna palju. Esmalt soovin tänada Riigikogu kultuurikomisjoni noortepoliitikale ja noorsootööle pühendatud kuulamise korraldamise ning selle teema tõstatamise eest olulist tähelepanu vajava riiklikult tähtsa küsimusena. Nagu Lauri Luik juba ütles, on meil noorte osakaal rahvastikus praegu 22% ehk siis 290 000 Eesti elanikku kuulub vanuserühma 7–26 eluaastat. Noortepoliitika keskne küsimus on, kuidas näeb ühiskond seda 22%, kas see on meie jaoks ressurss, edasiviiv jõud või me näeme selles pigem probleeme ja ohtu. Veelgi enam, teine osa sellest küsimusest on, kuidas see 22% ehk siis needsamad noored suhestuvad laiemalt ühiskonnaga, missugused on nende ootused ja kuidas nad näevad enda kaasatust ühiskonnaellu.

Noorus on mõiste, mille definitsioonis on tavaliselt aluseks võetud bioloogiline vanus, mis eri riikides on erinev, jäädes vahemikku 0–35 eluaastat. Nii et Lauri Luik ja mina kvalifitseeruksime ka veel mõnes riigis noorte hulka, Eestis on aga otsustatud käsitada noortena vanusegruppi 7–26 eluaastat. Peale bioloogilise vanuse iseloomustab noori ja seda vanuserühma ka hulk tunnuseid, mis teeb sellest erilise staatuse ja spetsiifiliste võimalustega ühiskonnagrupi. Nimetan ära mõned olulisemad.

Esiteks, noorus on mitmesuguste üleminekute aeg – üleminek hariduse omandamiselt tööellu, üleminek majanduslikust sõltuvusest iseseisvasse, autonoomsesse ellu, üleminek vanematekodust ja perest oma pere ja elu juurde. Paljuski võib seda transiiditsooni elus kirjeldada liikumisena ebakindluse ja kindlustunde vahel. Trendid nüüdisaegses ühiskonnas on kaasa toonud nende üleminekute individuaalsuse ja ka ebastabiilsuse, vanasti kehtinud kindel elutrajektor – pere, kool, töö ja iseseisev elu – on asendunud pigem edasi-tagasi liikumisega hariduse, tööhõive, töötuse, majandusliku sõltuvuse ja sõltumatuse vahel. Seda on nimetatud jojo-efektiks. Ülemineku- perioodid noorte elus on tänapäeval selgelt pikenenud ja muutunud keerulisemaks kui varasematel põlvkondadel. Edukus nendes üleminekutes on väga tähtis noore inimese tulevikuvõimaluste jaoks. Aastaid tehtud uuringud on kinnitanud ühte tõsiasja: neil, kes satuvad selles elustaadiumis raskustesse, on risk olla kogu elu ühiskonnagrupis, mida võib nimetada

sotsiaalselt tõrjutuks. Just seetõttu vajame süsteemset lähenemist noortepoliitikas.

Teine oluline noori iseloomustav asjaolu on see, et noorte staatus, õigused ja hääl on ühiskonnas teiste eagruppide omadest nõrgemad ja noortel on märkimisväärselt vähem võimalusi mõjutada oma eluolu. See on ka arusaadav, kui me mõtleme sellele, et alla 18-aastased noored on alaealised, mistõttu on neil puhtformaalselt märksa keerulisem mõjutada seda, kuidas nende elu on korraldatud. Tänapäeva ühiskonnas näeme üha pikenevat sõltuvust vanemate majanduslikust toetusest. Raskusi on iseseisva elukoha soetamisel, limiteeritud on võimalused tööhõives osaleda ja aktiivne kodanik olla. Noorte elus on erinevaid ja ebavõrdseid olusid, mis sõltuvad enamjaolt tingimustest, nagu ma ütlesin, mida noor ise kontrollida ei saa või ei suuda. Samas aga eeldame noortelt teiste vanusegruppidega võrdset võimekust probleemide ja konkurentsi edukalt toime tulla, näiteks tööturul. Suur hulk noori loomulikult tulebki toime ja saab väärtuslikke elukogemusi, kuid seejuures paraku taastoodetakse ka välja kujunenud sotsiaalset korraldust ning keerulisematest tingimustest tulijad kui individuaalse vastutusega mittetoimetulijad jäävadki kõrvale, mis süvendab sotsiaalset kihistumist.

Kolmanda spetsiifilise joonena toon välja, et noortel on ebaproportsionaalselt palju raskusi tööturul, nagu siin on ka täna räägitud. Mõned aastad tagasi defineeriti noori tööturu kontekstis üleeuroopalises analüüsis järgmiselt: see on segment Euroopa rahvastikust, kes töötab kõige suuremal määral töökohtadel, mis nõuavad madalat kvalifikatsiooni ja on madalalt tasustatud. Euroopas on noorte tööhõive olukord sellest ajast üldiselt ainult halvemaks läinud ja see, mida tähendab olla riskigrupp tööturu mõttes, on palju ilmsemalt esile tõusnud. Kõik muutused tabavad esimesena ja kõige valusamalt just noori. Statistika järgi on üleüldse ikka nii, et töötus noorte seas on keskeltläbi kaks korda kõrgem kui rahvastikus keskmiselt. Noortel tekib omamoodi suletud ring, kus tööturule sisenemiseks on vaja eelnevat töökogemust, mida ei ole võimalik saada aga ilma tööturule sisenemata. Teisisõnu, sellest kõigest lähtudes on kahetsusväärselt suurele osale noortele väljakutseks tegelikult pühendumine raskuste ületamistele. Ja nii ongi

paljudes Euroopa riikides jõutud noorte põlvkonnani, kelle lootus elada paremini või isegi samaväärselt, kui nende vanemad on seda teha saanud, ei pruugi paljude jaoks realiseeruda.

Samas ei tohi noorte määratlust ja staatust ühiskonnas vaadeldes liigselt üldistusi teha. Hoolimata globaalsetest trendidest on noorte seisundis olulisi erinevusi. Näiteks paljudes Euroopa riikides üldlevinud arusaam, et oleme vananev ühiskond, ei kajasta sugugi olukorda mitmes Aasia riigis. Samuti erinevad noorte tegelik olukord ja vajadused Euroopas riigiti ja ka riigi sees märkimisväärselt. Eestis ei ole 7–26-aastased samuti kindlasti mitte homogeenne grupp. Vanus, sugu, rahvus, kultuur, tervislik seisund, elukoht ja sotsiaal-majanduslik olukord on avatud loend nendest aspektidest, mis toovad kaasa erinevused selles, millist elu noored Eestis elavad ja millised võimalused neile avanevad. Noorte osakaal rahvastikus on Eestis jätkuvalt langustrendis. Kümme aastat tagasi oli meil selles vanuserühmas ligi 70 000 inimest rohkem kui praegu, siis oli noorte osakaal rahvastikus 26%, praegu on 22%. Statistikaameti prognoosi järgi jätkub noorte osakaalu vähenemine kogu rahvastikus kuni 2022. aastani, mil see hakkab tasapisi taas kasvama. See kasvab kuni 2039. aastani ja hakkab siis jälle langema. Arvestades noorte seisundi muutumist aastati, nõuavad erilist tähelepanu negatiivsed trendid, mida on varemgi välja toodud: noorte kasvav väljaränne, 15–19-aastaste suur töötus, mitteõppivate ja mittetöötavate noorte suur arv, kõrge suhtelise vaesuse määr, probleemne tervisekäitumine, eriti noorte meeste puhul. Tähelepanu nendele trendidele tähendab eelkõige tähelepanu nende tekkepõhjustele, võimalike tagajärgede ennetamisele ja ebasoovitava mõju vähendamisele. Vaja on pöörata tähelepanu ka sellele, et positiivsed trendid jätkuksid.

Rahvusvahelise võrdlusuuringu PISA 2012 tulemusi vaadates teeb lisaks ainepõhistele tulemustele heameelt see positiivne asjaolu, et Eestis avaldab sotsiaal-majanduslik taust uuringus osalenud 65 riigi keskmisest vähem mõju õpitulemustele. Kolmandiku kõige kehvematest sotsiaal-majanduslikest oludest pärit noorte tulemused PISA testis kuuluvad kõige paremate hulka. Kuid seda, mis jääb välja poole kooli, mõjutavad jätkuvalt väga palju omavalitsuse ja vanemate majanduslikud või-

malused. Meil on liiga palju noori, kes jätaavad kooli väga vara pooleli ega jätkka õpinguid. Umbes 10% lõpetab oma õpingud kas põhiharidusega või ei omanda sedagi. Sageli väike või olematu töökogemus sellele lisaks toob kaasa olukorra, kus noortel on väga raske tööturule siseneda ning seal toime tulla. Tööturuprobleemid ja töötuks jäämine noores eas, eriti pikaajaline töötus, on kogemus, mis sageli jätab armi kogu eluks ja toob kaasa liikumise ühelt ebakindlalt töölt teisele. See süvendab ka sotsiaalprobleeme.

Eesti on panustanud ja panustab jätkuvalt hariduse kvaliteeti, vanemate ja laste heaolu tagamise ning jätkusuutliku majanduse arendamise, mis kindlasti peab arvestama ka noortevaldkonna probleeme. Hoolimata sellest, et lootused heale tulevikule on noore inimese jaoks väga olulised, sõltub valik, kas noor seob enda tuleviku kogukonna ja riigiga, sageli sellest, millised on parasjagu tema elukogemused. Noored ei ole ainult tulevik, nagu sageli öeldakse, nad on ka olevik ehk ühiskonnaliikmed ka noortena olles. Sellest, kas noort inimest kuulatakse kodus, koolis ja kogukonnas, kas ta tunneb kokkukuuluvust eakaaslastega ja kas nende ühisettevõtmised on kogukonnas tähenduslikud, sõltub noorte kuuluvustunne ja taju kaasatusest, mis aitab vältida vajadust ja soovi end radikaalselt ja destruktiivselt väljendada või riigist lahkuda.

Tänase arutelu teema on, kuidas parandada noorte olukorda ja võimalusi teadliku noortepoliitika ja kvaliteetse noorsootöö kaudu. Võimalused noorte mitmekülgselt arengut toetada, probleemide tekkepõhjustega tegelda ning pakkuda lahendusi raskustesse sattumise korral on viimastel aastatel jõudsalt edenenud. Noortepoliitika areng on kogu maailmas olnud viimasel aastakümnel hoogne, selle arendamise vajadust on kinnitatud mitmetes Euroopa Liidu poliitikasuunistes. Mitu Eestilegi eeskujuks olevat riiki on oma noortepoliitikat värskest uuendanud. Eesti võttis 2006. aastal kinnitatud strateegias eesmärgiks kujundada välja noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuva koordineeritud ja eesmärgikindla tegutsemise eri valdkondades, st luua horisontaalselt põimitud noortepoliitika. Noortepoliitika üldnäitaja on noore olukord ja elukvaliteet Eestis, mille mõõtmise ja hindamise aluseid ning vahendeid on arendatud just selle strateegia

perioodil. Näiteks on loodud noorte eluolu seire süsteem, mis koondab seni eri andmebaasides käsitatud indikaatoreid ja andmeid mitmesuguste noorte eluluga seotud valdkondade kohta. Andmebaasi kasutavad aktiivselt ja viitavad sellele ka teised asutused, kellel on kokkupuude noorte sihtrühmadega.

Noorsootöös on suurenenud noorte jaoks loodud struktuuride arv ja seeläbi on võimalik selles ka rohkem osaleda. Noorsootöö struktuuride arv kasvas hüppeliselt lõppenud strateegiaperioodil. Aastail 2006–2013 huvikoolide arv kahekordistus – 2006. aastal 275 huvikooli, nüüd 562. Avatud noortekeskuste arv kasvas kolmandiku võrra, 145-lt 237-le. Rekordiliselt kasvas ka noortekogude arv – 14-lt 2006. aastal 81-ni 2013. aastal. Loogilise jätkuna struktuuride arvu kasvule suurenes noorsootöös osalevate noorte arv. Nii näiteks võttis huvikoolide tööst osa 2006. aastal 48 000 noort ja sel õppeaastal 77 000. Nende kasvunumbrite taustal on oluline meelde tuletada, et samal perioodil noorte arv langes 349 000-lt 290 000-le, seega proportsionaalselt on noorsootöös osalejaid praegu rohkem kui kunagi varem. Noorsootöö peamine korraldustasand nii vastutuse ja kohustuste kui ka neist tulevate tegevuse ulatuse ja rahaliste vahendite planeerimise mõttes on kohalik omavalitsus, st kohalik volikogu, valla- või linnavalitsus ning selle asutused. Omavalitsuste noorsootöö korraldust reguleerivad noorsootöö seadus ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Selline noorsootöö korraldamise mudel põhineb olulisel printsiibil, et noorsootöö peab olema noorele võimalikult lähedal ning arvestama täielikult ka konkreetse omavalitsuse tegelike olusid. Ülalkirjeldatud noorsootöö struktuuride ja noortekogude arvu hüppeline kasv näitab kohalike omavalitsuste jätkuvat huvi ja vajadust investeerida noorsootöösse.

Noortevaldkonna arengut tagasivaatavalt kirjeldades tuleb tunnustada märkimisväärset edu, mille saavutamine on olnud peamiselt kohaliku omavalitsuse valdkonna tegijate ja katusühingute teene. Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, noorsootöötajate ja huvijuhtide liidud, SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo ja Eesti Noorsootöö Keskus on olnud tugevad partnerid ja pean siinkohal oluliseks nende panust esile tõsta. Selle tagasivaate taustal võib

minna tuleviku juurde. Eelmise aasta detsembris kiitis Vabariigi Valitsus heaks noortevaldkonna arengukava perioodiks 2014–2020. Tegu on kolmanda strateegilise planeerimise dokumendiga selles valdkonnas, esimene koostati aastal 2001. Käesoleva arengukava erinevus varasematest seisneb selles, et keskendutakse eesmärkidele ja meetmetele, mis aitavad saavutada positiivset muutust kõige olulisemate väljakutsete puhul. See tähendab, et uus arengukava on varasematest palju fokuseeritum. Arengukava väljatöötamisel on lähitud senisest Eesti noortepoliitika põhimõttest. Selle kohaselt tuleb, esiteks, käsitleda noort tervikuna, mis tähendab, et tõeliselt tõhusate tegevuste ja meetmete rakendamiseks on vaja vaadelda noorte inimeste kogu eluolu ja seda mõjutavaid tegureid, mitte jääda ühe asutuse või valdkonna haldusala raamidesse. Teiseks peame kaasama noori endid. Kolmandaks on vaja saavutada koosmõju, st püüelda eri valdkondade kaasamise ja mitmekülgsede teadmiste kasutamise kaudu suurima ühise mõju poole. Arengukava seab peamiseks eesmärgiks ühiskonna seisundi, kus igal noorel on avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, mis omakorda toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist.

Arengukava elluviimine on fokuseeritud nelja alaeesmärgi saavutamisele. Käsitlen lühidalt igäüht neist. Esimene alaeesmärk on luua noortele rohkem võimalusi ja valikuid loome- ja arengupotentsiaali avamiseks. Oma huvi ja loovuse avastamine ning teadlik huviala õppimine saab Eesti noorel teoks sageli just noorsootöö kaudu. Noorteühingud, noortekeskused ja huvikoolid pakuvad palju võimalusi tööturul nii väärtusliku sotsiaalse pädevuse omandamiseks. Aktiivset omaalgatust eeldavad vabatahtlikud tegevused, nagu noorteprojektid, annavad väärtusliku panuse mitmesuguste teadmiste ja oskuste arendamisse, lisaks sageli personaalse edukogemuse ja ka esmase töökogemuse. Noortevaldkonnal on võimekus ja võimalus noorte potentsiaali avamist ja arengut praegusega võrreldes veelgi rohkem mõjutada. Valdkonna töötajate professionaalne suutlikkus, ligipääs asutustele ja organisatsioonidele ning asjakohane ressursibaas on vajalik, et arendada uusi meetodeid ja seeläbi kaasata rohkem noori. Meie eesmärgiks on seatud, et aastal 2020 osaleks 60% noortest püsivalt

noorsootöös. Lähtuvalt valitsusliidu programmist on Haridus- ja Teadusministeerium käivitamas protsessi, mille eesmärk on välja töötada kontseptsioonidokument noorte mitmesugustes tegevusvormides osalemise, sh huvihariduses ja huvitegevuses, riiklikuks toetamiseks. Selle põhjal, mida kaua on nimetatud ringirahaks, või pigem selle asemel töötatakse välja kontseptsioon, kuidas toetada noorsootööd ja huviharidust eri sihtrühmadele.

Teiseks alaeesmärgiks arengukavas on seatud olukord, kus noorel oleks senisest väiksem risk olla tõrjutud. Noore inimese võime luua enesele selline elu, mida tal on põhjust väärtuslikuks pidada, põhineb suurel määral sellel, kas tema jaoks eksisteerivad tegelikult isikliku võimekust toetavad ja realselt kättesaadavad arenguvõimalused. Seetõttu on vaja järjepidevalt pöörata tähelepanu takistustele, mis noorte ees seisavad, ning kasutada rohkem noorsootöö ja noortepoliitika võimalusi nende eemaldamiseks. Et ennetada ja lahendada noorte tööturuprobleeme, viime koostöös Sotsiaalministeeriumiga ellu tegevuskava, mis on seotud Euroopa Liidu noortegarantii eesmärkide saavutamise ja Eestis. Noortegarantii idee on, et iga noor saaks pärast kooli lõpetamist võimaluse jätkata haridusteed või leida töökoht. Arengukava kolmas alaeesmärk on toetada senisest enam noorte osalust otsuste tegemises. Nimetasin varem, et osalus kogude arv Eestis on viimastel aastatel mitmekordistunud, kuid osaluse mitmekülgsem tähendus – aktiivne kaasatus kogukonna ellu ja hoolivus – on Eestis siiski alles arenemas. Neljandaks, arengukava rakendamisel on noortevaldkonna mõjusamaks toimimiseks plaanis jätkata noorsootöö kvaliteedi hindamise toetamist ja noorteuuringute süsteemset arendamist ning valdkonna töötajaskonnale koolitusvõimaluste pakkumist. Kvaliteetne noortevaldkond saab senisest rohkem olla toeks noortele, kuid peab olema ka senisest rohkem tunnustatud võrdse osalejana lahenduste pakkumisel ühiskonna ees seisvatele probleemidele.

Noortevaldkonna arengukava elluviimisel on lisaks nimetatud neljale eesmärgile oluline järgida selliseid läbivaid põhimõtteid nagu noorte erisuse arvestamine, tervist väärtustavate hoiakute kujundamine, ühiskonna lõimimise toetamine, varajane märkamise ja valdkonnaülese koostöö saavutamine. Kuigi

arengukava olemasolu on väga oluline, on see siiski pelgalt dokument. Tulles oma kõne alguse juurde tagasi, noortevaldkonna arengu keskmes on küsimus, kes on noored ühiskonna jaoks ja mida ootavad noored ühiskonnalt. Eestis oleme otsustanud püüelda ühiskonna poole, mille poliitiline ja majanduslik energia on suunatud noorte toetamisele, et igäüks saaks parima võimaluse oma potentsiaal täielikult realiseerida. Selleks tuleb lisaks noortevaldkonna arengule saavutada ka sisukas ja järjepidev koostöö teiste valdkondadega. Hea alus selleks on senise arengu põhjal juba olemas. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Eelmine ettekandja rääkis, kuidas ta põhimõtteliselt toetab seda, et noored saaksid 16-aastaselt valimisõiguse, ja ühtlasi mainis, et seda on arutatud komisjonis ja vist ka erakonnas. Milline on sinu ja ministeeriumi seisukoht, kas selles osas võetakse lähitulevikus midagi ette ka seadusandluses?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Minu isiklik seisukoht ja ka minu erakonna seisukoht on toetav, see on meie erakonna programmiline positsioon. Kui rääkida ministeeriumi seisukohast, siis puhtalt noortepoliitika vaatevinklist on noorte suurem osalus kindlasti väärtus ja ma arvan, et ei ole mingit põhjust sellele vastu olla. Küll aga ei ole laiemad valimisõigust puudutavad küsimused haridusministeeriumi haldusala küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Kui mina olin veel noor, 10. klassi õpilane, siis ma avaldasin toleaegses ajalehes Noorte Hääl artikli, kus ma leidsin, et koolis peaks õpetatama ka kultuurselt alkoholi tarvitama. Loomulikult põhjustas see tormi, aga tol ajal ei olnud õppeplaanides ka seksuaalkasvatust. Ma olen endiselt arvamusel, et ei tohiks olla elusfääri, mida

koolis ei käsitleta või käsitletakse jaanalinnu positsioonilt, et asi on keelatud. Aga keelatud vili on ju magus. Milline on teie arvamus selles küsimus? Või jätkame siis nii, et aeg-ajalt loeme jälle ehmatusena ajalehest, kuidas 9. klassi lapsed ennast klassiõhtutel või lõupidudel silmituks joovad?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma usun, et tervisliku eluviisi propageerimine on kindlasti midagi, millega riik peaks tegelema, ja loomulikult peaks seda tegema ausalt, vastasel juhul ei ole sellest mingisugust kasu. Samas ma küll kahtlen, kas riigil on kuidagi võtmeroll noorte alkoholitarbimise mõjutamises. Ma arvan, et esmane tasand on siin kindlasti perekond. Aga noorsootöö kaudu on tõenäoliselt võimalik rääkida ka sellest, mis on mõistlik ja mis ei ole mõistlik, nii alkoholi- kui ka muudes küsimustes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Ma keskendun sellele noorterühmale, kes on tõesti kujunemise eas – nimelt kooliõpilastele. Aeg-ajalt on ühiskonnas olnud üleval küsimus, kas meie koolis ei ole mitte liiga pikk suvevaheaeg, mis muu hulgas toob kaasa ka sellise koormuse, kuidas sisustada noorte elu mõistlike tegevustega, luua töötamisvõimalusi, oma huvide rahuldamise võimalusi jne. Milline on teie arusaam selles küsimuses? Kas sellest seisukohast oleks võimalik ja mõistlik õppeaasta piirides natuke hajutada seda mitteõppetöölist aega? Vaheaja kogupikkus võiks jääda samaks, aga ei langeks nii ühele ajale.

Jevgeni Ossinovski

Kui mina 10. klassis olin, siis mulle pikad vaheajad muidugi meeldisid, aga põhimõtteliselt ma ei näe põhjust, miks see süsteem ei võiks paindlikum olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Noorsootöö põhiosa jääb loomulikult kohalikele omavalitsustele, aga kahjuks käsitlevad kohalikud omavalitsused seda väga erinevalt. Avatud noortekeskused ja huvikoolid ei ole kohalikele omavalitsusele kohustus, vaid on võimalus. Ja ma võin teile öelda, et minu arvates on ainult veerandis või kolmandikus omavalitsustes see võimalus laste jaoks olemas. See paraku on nii. Ma küsin, kas siin ei ole üks põhjus ka tegemata haldusreform.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Haldusreformi diskussiooni ei ole siin vahest põhjust avada. Küll aga on erinev võimekus kindlasti probleem ja sellele ma oma kõnes ka viitasin. Ühtlasi viitasin võimalikule lahendusele, mida haridusministeerium on välja töötamas. Nimelt oleme ära kaardistanud noorsootöö ja huvihariduse võimalused omavalitsustes. Need probleemid on Tallinnas ja näiteks mõnes väiksemas omavalitsuses erinevad. Suurtest linnadest kaugemal on need probleemid väga erinevad. Me oleme suutnud kvalifitseerida need rühmadesse ja selle alusel töötame aasta lõpuks välja ka põhimõtted, kuidas nendes erinevates rühmades, omavalitsuse rühmades ja noorterühmades toetada just nimelt aktiivsemat noorsootööd, huviharidust. Oleme seisukohal, et kindlasti peaks see toetus olema diferentseeritud ehk adresseeritud konkreetsete probleemide lahendamisele konkreetsetes omavalitsustes. Sedakaudu saaks riik tegelikult tasandada neid loomulikke erinevusi, mis omavalitsuste vahel eksisteerivad. Ja haldusreformi võiks iseenesest muidugi ka ära teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre, teine küsimus!

Barbi Pilvre

Aitäh! Lugupeetud minister! Väljendasite küll kahtlust, et riiklik alkoholipoliitika ei saa kuidagi mõjutada noorte alkoholitarbimist. Aga järsku on riigil siiski mingisugused meetmed? Mõnes riigis on alkoholi ostmise iga kõrgem kui Eestis, näiteks 21 eluaastat. Mis te isiklikult arvate sellest, kui seda iga tõsta?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et alkoholipoliitikal kindlasti on oma mõju ja üks alkoholi kättesaadavus on ka üks aspekt. Küll aga ma ei usu, et formaalselt seaduse tasemel kehtestatud lisapiirangud, mis puudutavad just nimelt vanusepiire, võiksid olukorda oluliselt muuta. Tõenäoliselt on palju tõhusamaid meetmeid, näiteks need, mis on seotud alkoholi reklaamiga. Mina isiklikult olen alati arvanud, et seda peaks Eestis oluliselt rohkem reguleerima. Vanusepiiri tõstmine, ma arvan, üksinda tulemust ei anna. Meil on see piir 18 eluaastat, aga nagu Jaak Allik viitas, ei ole see takistanud ka 9. klassi lastel alkoholi kätte saada. Niisiis arvan, et see iseenesest ei ole kuigi tõhus vahend, küll aga on teisi võimalusi, mis on palju tõhusamad. Aga ma tulen taas kord tagasi selle juurde, et alkoholi tarbimine sõltub minu hinnangul ikkagi eeskätt perekonnast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Siin on mitmel korral toodud välja mure, et noored ei saa suvel koolivaheajal tööd ega piisavalt praktikat. Tegelikult oleks ju meie kõigi huvides, eelkõige noorte endi huvides, et nad saaksid praktikakogemust juba enne, kui nad on kõik koolid lõpetanud ja esimesele töökohale lähevad. Ma olen suhelnud päris paljude noortega, kes suvevaheajal on töötanud välismaal – ja mitte ainult Euroopas, vaid ka Ameerikas –, ja nende kriitika meie riigi suhtes on see, et me oleme oma seadustes siin nagu üle muretsenud, noorteküsimusi üle reguleerinud ja karmid tingimused seadnud. Rääkimata sellest, et nendel võiksid olla mingid soodustused. Valitsuse esindajana olete ilmselt suhelnud selles küsimuses ka Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga. Kas te olete valmis neid asju leevendada ja noortele vastu tulema? Kui me komisjonis ka mingid ettepanekud teeme, kas siis saaksime noortele soovitud suunas liikuda?

Jevgeni Ossinovski

Kindlasti oleme olnud positiivselt avatud nendele aruteludele, mis sellel teemal Riigikogus on toimunud. Samas on see valdkond, mil-

les peab olema ka ettevaatlik. See, kuidas tagada noorte õigused ja samal ajal anda võimalus tööd teha, ei ole mitte ainult Haridus- ja Teadusministeeriumi küsimus, vaid ka Sotsiaalministeeriumi ja Justiitsministeeriumi küsimus. Aga iseenesest on see arutelu kindlasti igati asjakohane ja ma loodan, et ka tulemuslik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Ka mina toetan ja suur osa Reformierakonna fraktsioonist toetab valimisea langetamist 16. eluaastale. Paljud noored ise ütlevad, et 16-aastane noor ei ole justkui veel valmis seda vastutust võtma ja adekvaatset valikut tegema. Mida teie sellest arvate, kas te olete sellega nõus? Ja kas selleks, et valimisiga langetada, oleks vaja ka kooli õppeprogrammides midagi muuta, võib-olla näiteks varasemas staadiumis kodanikuõpetus tunniplaani lisada?

Jevgeni Ossinovski

Kui muudetakse seadust ja noored saavad hakata 16-aastaselt valima, siis see tähendab kindlasti, et ka kooliprogramm peab sellega arvestama. Ma tõenäoliselt teen paljudele liiga, aga vestlustest väga paljude noortega ja selleteemalistest vestlusringidest olen ma kõige suuremat vastuseisu valimisea alandamisele kuulnud just 18-aastaseks saanud noortelt, kes on praeguse valimiseani jõudnud. Just nende meelest ei ole 16-aastased veel valmis selliseid otsuseid tegema, milleks nemad nüüd juba loomulikult on valmis. Mis puudutab kohaliku elu korraldust, siis minu hinnangul on igati mõistlik, et noored saaksid ka formaalselt valida. Siis oleksid nende huvid kohalikus kogukonnas palju rohkem esindatud. Ma ei usu, et kohalik poliitika on nii keeruline ja arusaamatu, et 16-aastased ei saaks mõistlikke valimisotsuseid teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Luik!

Lauri Luik

Aitäh! Hea ettekandja! Ma soovin puudutada sama teemat, mille kohta Tatjana Jaanson minu käest küsis, ehk siis kehalise kasvatuse

ainetundide arvu õppekavas. Kuidas sulle ministrina tundub, kas seda võiks arutada, et lisada riiklikusse õppekavasse juurde üks kehalise kasvatus tunde, et meie noored oleksid kehaliselt aktiivsemad?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Üldiselt ma püüan suhtuda ettepanekutesse õppekavasse tunde lisada konservatiivselt. Tunde on õppekavas niigi üsna palju. Eks siin tuleb eri kohtadest igasuguseid ettepanekuid, mis asju sinna tuleks muudkui juurde panna. Kui vaadata seda programmi, siis ega seal ülemäära tühje kohti ei ole. Kindlasti võib tavapärasel aine- ja õppekavade läbivaatamisel kaaluda ka seda, aga ma arvan, et põhiliselt peaks füüsilise aktiivsuse edendamise jääma siiski väljapoole formaalharidussüsteemi ja sellele võikski rohkem keskenduda. Nagu ma ütlesin, on praegu väljatöötamisel põhimõtted, mille kohaselt see valdkond saaks riiklikku toetust, ja see võiks tegelikult palju efektiivsem abinõu olla. Kehalise kasvatus tunnis on ikka üks üldine asi, mida kõik peavad tegema, ja see ei vasta mitte alati kõikide noorte inimeste huvidele, nad ei saa valida endale meelepärast füüsilist tegevust. Eks me kõik tõenäoliselt mäletame oma kehalise kasvatus tundidest neid tegevusi, mis mitte väga ei motiveerinud sellesse tundi minema. Nii et võib-olla on mõistlikum siiski toetada mitte-formaalsesse haridusse panustades neid tegevusi, mida noored tegelikult kõige rohkem teha tahavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma arendan edasi seda teemat, millest te just rääkisite, s.o sporditegevus väljaspool tunde. Kahjuks on see tänases Eestis raskendatud peale seda, kui otsustati spordikoolid kinni panna ja minna üle spordiklubidele. Spordiklubides osalemiseks on vaja palju raha ja paljudel lastevanematel seda paraku ei ole. Miks sotsiaaldemokraadid ei võidelnud selle eest, et koalitsioonilepingusse oleks kirjutatud sisse ringiraha ja lastel oleks tekkinud ka reaalne võimalus millegagi tegelda?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Te olete väga valesti aru saanud sellest, mida ma olen täna terve aja rääkinud. Valitsusliidu leppes on kirjas, et aasta lõpuks me töötame välja need põhimõtted, mille alusel saab riigi toetust jagama hakata. Ringirahast on meil siin räägitud juba ma ei tea kui kaua, aga tegelikult ei ole ju siiani välja suudetud pakkuda neid põhimõtteid, mille alusel hakataks seda maksma niimoodi, et saavutatakse kõik eesmärgid üheaegselt, st suureneks nii mitmekesisus kui ka kättesaadavus. Need variandid, mis siiani on välja pakutud, ei täida oma eesmärki just nimelt sellepärast, mida te enne ütlesite: nimelt on kohalikud omavalitsused väga erinevas olukorras. Kui mõnes väiksemas kohas on probleemiks, et huviharidus ei ole piisavalt mitmekesine, siis mõnes suuremas linnas on probleem see, et mitmekesisust küll on, aga kättesaadavus on väike. Probleemid on erinevad ja neile tuleb leida ka erinevad lahendused, ei ole võimalik kõike ühe puuga lüüa. Nii et nüüd lõpuks töötatakse välja need põhimõtted, mille alusel, ma loodan, jõuame järgmisel aastal ka selle toetuse kehtestamise otsusteni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maimu Berg!

Maimu Berg

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kuidas on arengukavas ühendatud noorte võimalused ja ühiskonna vajadused? Siin on täna olnud palju juttu sellest, et noortes tuleb arendada loovust ja ettevõtlusnärv, aga tegelikult vajab ühiskond praegu võib-olla rohkem oskustöölisi. Kuidas arengukava püüab kindla käega ja samal ajal meelitades juhtida noori just niisuguste erialade juurde, mida meil tänapäeval kõige rohkem vaja läheb?

Jevgeni Ossinovski

Ütleme nii, et noortevaldkonna arengukava kindlasti ei asenda hariduspoliitika alusdokumente, nagu näiteks elukestva õppe strateegiat, või ettevõtlus- ja tööturualaseid alusdokumente, mida tehakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis ja mujal. Arengukavas me keskendume eeskätt teatud takistuste ületamisele, sellele, et noored võiksid edukalt ellu astuda ja seal hakkama saada. Haridusminis-

teerium panustab loomulikult oma teistes tegevustes, lähtudes seejuures ka elukestva õppe strateegiast, sellesse, et Eesti haridussüsteemi väljundid vastaksid tööturu vajadustele. Siin on juba tehtud ja tegemisel olulisi reforme, nagu näiteks loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogiaerialade toetamine ülikoolides. Otsus anda erialastipendiume nn nutika spetsialiseerumise erialadel on juba tehtud. Kutsehariduses käib seoses uue kutseõppeasutuse seadusega õppekavade ülevaatus, et see vastavus oleks suurem. Kutseõppeasutuste töösse on näiteks ka formaalsel tasemel kaasatud ettevõtjad. Nii et me kindlasti pingutame selle nimel, et õpiväljundid vastaksid ühiskonna vajadustele. Aga probleem on loomulikult endiselt olemas, sh ka see, et 70% põhikoolilõpetajatest läheb näiteks gümnaasiumisse edasi. Kui me vaatame tööturuvajadusi, siis tahaksime kindlasti näha, et oluliselt suurem protsent hakkaks kutset õppima. Paraku on aga kutsehariduse maine Eestis jätkuvalt madal, kuigi minu arvates suurel määral õigustamatult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tatjana Jaanson, teine küsimus!

Tatjana Jaanson

Austatud eesistuja! Hea minister! Miks on selles arengukavas nii vähe tähelepanu pööratud erivajadustega noortele?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! See on väga oluline küsimus. See, et siin ei ole eraldi peatükki erivajadustega noortest, ei tähenda kuidagi seda, et me ei võta seda teemat tõsiselt. Me oleme sellest ka sotsiaalministriga rääkinud ja nimetatud valdkond on kindlasti ääretult oluline sellesama arengukava elluviimiseks. Põhjus, miks seda teemat ei ole eraldi sisse toodud, seisneb selles, nagu ma juba viitasin, et oleme arengukava koostamisel lähtunud terviklikust käsitlusest. Me püüdleme selle poole, et ületada need takistused, mis on erineva tausta ja erinevate võimalustega noortel, toomata eraldi välja konkreetseid riskirühmi, olgu need seotud siis näiteks füüsilise puude, rahvuse või sotsiaal-majandusliku taustaga. Seda ei ole arengukavas küll tehtud, aga näiteks sellesama kava rakenduskavas, mis on valmimas, pööratakse ka nen-

dele konkreetsetele riskirühmadele kindlasti rohkem tähelepanu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Meil on aega üheks lühikeseks küsimuseks ja lühikeseks vastuseks. Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Täna kolleegide tervislike eluviiside ja sporditeema rõhutamise eest ja küsin, kas konkreetset tegevused võiksid viia ka selleni, et iga päev on koolis kehalise kasvatus tund.

Jevgeni Ossinovski

Seda juba küsiti, kuigi siis pakuti küll vist ühte tundi nädalas juurde. Ma ütlesin, et üldiselt püüan olla natuke konservatiivne ettepanekute suhtes lisada õppeprogrammi tunde juurde. Kui me vaatame, kui palju seal on vaba ruumi ainete lisamiseks, siis ega seda väga palju ei ole. Ütlesin ka seda, et minu arvates on tulemuslikum arendada rohkem mitteformaalset füüsilist treeningut kui formaalselt kehalise kasvatus tunnis toimuvat. Ma arvan, et see on parem lähenemine. Aga muidugi võib ka pakutud ettepanekut kaaluda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ministrile! Küsimuste aeg on ammendunud. Meil on ära kuulata veel üks ettekanne. Palun kõnetooli Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse esimehe Reet Sillavee!

Reet Sillavee

Mul on hea meel, et eelkõnelejad puudutasid teemasid, mis ka minu kõnes jutuks tulevad. See näitab selgelt, et eri osapooled mõistavad murekohti ühtmoodi. Kordamine on aga tarkuse ema, seega teele!

Eesti iseseisvus taastati 22 ja pool aastat tagasi. Selle ajaga on peale kasvanud uus põlvkond vabas Eestis sündinud noori, kelle jaoks iseseisvus ja vabadus on iseenesestmõistetavad asjad. Eesti ajalooost aga teame ning seda näitab ka praegune julgeolekuolukord Euroopas, et see pole sugugi nii.

Praegused noored on sündinud vabas riigis ja suurema osa oma teadlikust elust saanud maailmas ringi rännata, neil on lai silmaring ja piiramatud võimalused informatsiooni hankimiseks. Samas on piiratud nende koolivälise

õppimise ja ühiskonnas kaasarääkimise võimalused, mistõttu nad ei tunne end meie riigi omanikena ja ka nende kodanikutunne on nõrgavõitu. Toon siinkohal välja Eesti Noorteühenduste Liidu arusaama valukohtadest ja sellest, kuidas neid võiks leevendada.

Formaalhariduse paradigma vajab muutmist ning ühiskond peab rohkem väärtustama vabatahtlikku tööd. Eesti formaalharidussüsteem on faktipõhine ega vasta täielikult tööturu vajadustele. Väga palju on kuiva raamatutarkuse tuupimist, mis pärsib noorte loovuse ja praktiliste oskuste arengut. ENL-i koostööpartner Eesti Õpilasesinduste Liit on nimetatud probleemi enda haridusplatvormis sõnastanud järgmiselt: "Õpikeskkond on orienteeritud liigselt faktidele ja nende äraõppimisele, seega vähem seletamisele, põhjendamisele ja arusaamisele." Ka ENL peab seda probleemiks. Oleme oma noortepoliitika platvormis välja pakkunud mitu lahendust. Riiklik õppekava peab muutuma enam praktiliste oskuste omandamisele keskenduvaks ning valik- ja vabaainete maht nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis peab suurenema, nagu ka panustamine karjäärinõustamisse, kusjuures valikute tegemine peab olema üldjuhul õpilase pädevuses.

Noorte loovust ja iseseisvat mõtlemist arendavaid algatusi tuleb toetada. Meie teine koostööpartner Eesti Üliõpilaskondade Liit on seisukohal, et kõrgkoolides tuleb suurendada praktikavõimalusi ja muuta kõrgharidus ühtlasemalt kvaliteetseks, ka on vaja tõsta üliõpilaste teadlikkust, et nad oleks enam huvitatud asumisest erialasele tööle. Viimaste aastate haridusreformidega on edusamme tehtud, kuid ainult sellest ei piisa. Üks võimalus on paremini ühendada formaalset ja mitteformaalset haridust. Koolides tuleb rohkem tähelepanu pöörata mitteformaalse hariduse võimalustele ning ka kooliväliselt omandatud teadmisi võiks õppekava täitmisel ja sisseastumisel arvestada.

Nii koolides kui ka ühiskonnas laiemalt tuleb rohkem väärtustada vabatahtlikku tegevust ning selle käigus saadud kogemusi. Vabatahtlikku tegevust peab märksa enam tunnustama. Neid noori tuleb avalikkusele tutvustada ja tööandjad võiksid töötajate värbamisel rohkem hinnata vabatahtliku tegevuse käigus omandatud oskusi ja kogemusi, seda nii Eestis kui ka Euroopa tasandil. Selle aluseks võiks

näiteks olla vabatahtliku passi süsteemi edasiarendamine.

Noorte osalust on vaja rohkem toetada. Eesti riik on noortevaldkonna arengukavas 2014–2020 noortevolikogud traditsiooniliseks osalusvormiks tunnistanud. Aastatega on noortevolikogud ja noortekogud oma töö spetsiifika välja kujundanud. Enamik noortevolikogusid tegutseb valla- või linnavolikogu kehtestatud tegutsemisaluse põhjal ning sellisena on nad usaldusväärsed ja vajalikud partnerid kohalike noori puudutavate küsimuste analüüsimisel. Kahjuks näeb ENL, et valdav osa osaluskoigusid kipub nõrgaks jääma, nad ei suuda kohalikus omavalitsuses noorte huvide eest küllalt tõhusalt seista. Me peame leidma juurpõhjused, miks see nii on, ning välja töötama lahendused, mida süsteemse arendustegevuse kaudu ellu viia. ENL-i osaluskoigusid on kogu aeg esindanud seisukohta, et osaluskoigusid on eraldi institutsionaalne kanal, mille eesmärk on kanda otsustajateni kõigi kohalike noorte hääli. Ka noorsootöö seaduses on kirjas, et noorte osaluskoogu esindab kõiki kohaliku omavalitsuse noori – on ta ju demokraatlikult valitud konkreetse eesmärgiga olla valla- või linnavolikogu juures tegutsev noortest koosnev nõuandva õigusega osaluskoogu. Noorte osaluskoogude arendamisel oleme palju koostööd teinud Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonnaga ning Eesti Noorsootöö Keskusega, kellele siinkohal ütlen suure aitäh!

Teine tähtis noorte osalusvorm on noorteühingud, kelle suurim mure on vähene jätkusuutlikkus ja rahastus. Noorteühingute, sh Eesti Noorteühenduste Liidu riiklik aastatoetus on mitmeid aastaid püsinud enam-vähem sama, kuigi inflatsioon on kasvanud. Vähem raha tähendab paratamatult vähem võimalusi. Lisaks laekuvad aastatoetused alati viivitusega ning süsteem diskrimineerib väiksemaid noorteühendusi. ENL viib praegu läbi noorteühingute finantssuutlikkuse uuringut, pärast selle tulemuste analüüsimist teeme peagi oma ettepanekud noorteühenduste rahastamise süsteemi muutmiseks.

Suur probleem, mille olemasolu halvab kogu ühiskonda, kuid millest räägitakse kahjuks vähe, on NEET-noorte märkimisväärne hulk Eestis. Tegelikult on NEET-noore mõiste segane. Lühend NEET tuleb ingliskeelsest terminist *not in employment, education or training*

ja selle all mõeldakse noori, kes on ühiskonnast välja tõrjutud. Samas hõlmab see praegu ka neid noori, kes on vabakutselised või teevad vabatahtliku tööd, samuti neid, kes on rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel. Vabakutselisele, kes oma valdkonnas aktiivselt tegeleb, pole töö saamiseks tihti kõrvalist abi ja mitmesuguseid programme vaja. Üldiselt on selge, et NEET-noore definitsiooni tuleb täpsustada.

Meil puudub kindel arusaam ka sellest, mis kanalite kaudu ja milliseid meetodeid kasutades võiks NEET-noorteni jõuda, et nende tõrjutust vähendada. Kindlasti peab üha suuremat rõhku panema ennetustegevusele, et vähendada noorte ohtu sattuda NEET-noorte kategooriasse. Tõrjutuse vähendamiseks ja tulemuslikuks ennetustegevuseks on vajalik laialdane mitmete osapoolte koostöö. On tore, et palju ressursse on juba NEET-noorte ja üldse riskinoortega tegelemisse suunatud. Me eeldame, et see suund jätkub.

Loodame ka, et europarlamenti liikme kandidaadid, kes andsid oma allkirja Eesti noorte katusorganisatsioonide platvormile europarlamenti valimisteks, on tõesti valmis Brüsselis selle teemaga tegelema.

Suur rõõm on tõdeda, et noortegarantii kava raames tegeldakse ka NEET-noortega. See on riiklik programm, mille alusel pakutakse kuni 25-aastastele noortele teenuseid, mida kasutades neil on võimalus nelja kuu jooksul pärast töötuks jäämist või koolist lahkumist ise tegutsedes jõuda tagasi kooli või õpipoisiõppesse või leida korraliku praktika saamise koht või sobiv töökoht. Samas ei tohiks noortegarantii kava alusel automaatselt tööpraktika ja hariduse saamise kohti jagada, palju peaks olenema noorte enda tegutsemisest.

Aga mida arvavad noored ise tööturule sisenemise riskidest ja võimalustest, ettevõtlikkuse arendamisest koolis ja kooliväliselt ning võimalustest oma firma luua? 2013. aasta sügisel korraldati üle Eesti 15 maakonnas osaluskohvikud, kus Eesti noored arutasid muu hulgas tööpuuduse probleeme ja kohaliku algatuse soodustamise võimalusi. Tööpuudusest rääkides toodi välja järgmised probleemid. Noortel napib julgust, et ennast kuhugi tööle pakkuda, koolides puudub professionaalne karjääriõpetus, formaalharidus on liialt teoreetiline või siis nende haridusele vastavat tööd

kodukohas lihtsalt pole. Noored pakkusid välja ka võimalikke lahendusi, näiteks külalisloengud koolides ja noortekeskustes, kus esinejateks on ettevõtjad, töötukassa spetsialistid jt. Koolid võiksid tihedamini korraldada õppekäike ettevõtetesse, töö- ja haridusmessidele, näiteks Teeviidale, pakkuda võimalust osaleda tudengi- ja töövarjupäevadel. Kindlasti tuleks koolides hakata andma korralikku karjääriõpetust.

Noorte osalusvõimaluste, nendele suunatud poliitika ja koolis pakutava kodanikuhariduse parandamine on sammud, mis viivad meid ühe tähtsa verstapostini, milleks on langetada kohaliku omavalitsuse valimisel valimisiga 16. eluaastani. Eesti Noorteühenduste Liit on selle verstapostini jõudmiseks teinud seitse aastat tihedat koostööd noorte otsustajate, õpetajate ja vabaihendustega. Valimisea langetamise eesmärk on pakkuda väga olulist praktilist ühiskonna liikmena käitumise kogemust võimalikult noortele inimestele. Tegu on suurepärase täiendusega gümnaasiumiharidusele, kuna 16-aastased noored on enamasti 9. või 10. klassi õpilased.

Valimisea langetamise kasuks räägivad mitmed muudki argumendid. Eesti rahvastik on vananemas. Sellise demograafilise tendentsi korral on väga tähtis pilti võrdsustada, suurendades valimisõiguslike noorte arvu. Praegu teenivad poliitikud ilmselgelt rohkem eakate huve ja nende tähelepanu sellele vanusegrupile kasvab tõenäoliselt veelgi. Valimisea langetamisega kaasneb noorte probleemide tõstmine ühiskonna fookusesse ning see aitab edaspidigi poliitikamaastikul demograafilise tasakaalu eesmärki silmas pidada.

Paljud olulised õigused ja kohustused tekiavad noortel juba varem. 14-aastaseks saanud noore saab väärteo või kuriteo eest vastutusele võtta, 15-aastaselt on õigus astuda abiellu, kui vanemad nõus on, 16-aastaselt võib saada piiratud autojuhtimisõiguse. Ka petitiooniõigus on antud vähemalt 16-aastasele isikule. Noored on küpsed valimisea langetamiseks.

2009. aastal valmis rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring, mille Eestis viis läbi Tallinna Ülikooli õppejõud Anu Toots. Üks tehtud järeldusi oli, et juba 14-aastased mõistavad hästi ühiskonnas toimuvat. Uuring "Noorte kodanikukultuur kümme aasta hiljem" tõestas, et noorte osalemine vabatahtlikus tegevuses ja

kohalikus kodanikuühiskonnas on selgelt kasvanud. Noorte aktiivsust kajastavad ka 2012. aasta andmed "Noorsootöö strateegia 2006–2013" eesmärkide ja rakendusplaani täitmise kohta. Nende järgi oli 2006. aastal noorte osalus noorteühingutes 4%, 2012. aastal juba 7%. 2006. aastal tegutses Eesti omavalitsustes 14 noorte osaluskogu, 2012. aastal juba 85.

Valimisea langetamiseks on vaja ellu viia muudatused kodanikuhariduses, see peab muutuma elulähedasemaks ja praktilisemaks. Kindlasti tuleb rohkem rääkida valimistest – nii hakkavad noored teadlikult enam poliitikast mõtlema ja see tagab valimisea langetamise põhjendatuse. Noortele valimisõiguse andmine paneb neile ka teatud vastutuse oma kodukoha arengu eest. Neil on võimalus oma hääle andmisega väljendada, mida nad arvavad olulistest omavalitsuses tehtavatest otsustest, mis puudutavad näiteks koolitoitu ja üldse kooli, ühistransporti, tänavate seisukorda, avalikku ruumi, kultuurielu, sporti ja investeringuid. Selline sidususe tekitamine suurendab võimalust, et noored pöörduvad pärast õpinguid kodukohta tagasi.

Austria langetas 2007. aastal valimisea 16 eluaastale kõikidel valimistel. Austria kogemus näitab, et noorte huvi poliitika vastu kasvab ja noorteteemad tõusid ühiskondliku huvi keskpunkti. Seejuures noorte valimiskäitumine ei erinenud radikaalselt keskmisest valimiskäitumisest. Austria noorteühenduste liit analüüsis esimesi riigis toimunud valimisi peale valimisea langetamist. Selgus, et noorte osalusaktiivsus oli võrdne keskmisega ning et valimiskäitumist mõjutasid sotsiaal-majanduslik ja hariduslik taust. Noored soovisid langetada otsuse sisulise info alusel ja kritiseerisid liigset loosunglikkust, nende poliitilised huvid olid seotud hariduse, noorte tööhõive ja õigustega.

Meie enda Justiitsministeeriumi 2011. aastal tehtud analüüsis "Valimisea langetamine. Valitud välisriikide kogemused ja õiguslikud kaalutlused" tõdeti, et Austrias ja Saksmaal ei ole tuvastatud ühtki valimisea langetamisega seotud negatiivset tagajärge. Kogemused näitavad, et noorte valimiskäitumine on sarnane üldise valimiskäitumisega. Isegi teoreetiliselt ei ole ekstreemsete jõudude võidukäik ainult noorte abil rakendatav, sest üheski Eesti omavalitsuses ei moodusta 16- või 17-aastased rohkem kui 3%. Eestis kokku on 16- ja 17-aas-

taseid noori umbes 25 000. Samas 2011. aasta Riigikogu valimistel kujunes künniseks umbes 29 000 häält.

2013. aastal korraldatud varivalimiste analüüsis leiti, et kuna kampaaniat noortele ei suunata, on ka nende osalemine kesine. Samasugune oli Austria noorteühenduste liidu järeldus: nagu kõigi teiste valijate puhul, sõltub ka noorte valimiskäitumine konkreetsele valijagrupile suunatud sõnumist. Ka meie Justiitsministeeriumi analüüsis on välja toodud, et Austria ja Saksamaa kogemuste kohaselt ei jää noorte valimisosalus alla tavapärasele valimisosalusele, kui poliitkampaniaid noortelegi suunata. Vastupidi, 16–18-aastaste hulgas oli valimisosalus suisa suurem kui 18–24-aastaste seas. Selle teema põhjalikumaks käsitlemiseks kutsun teid aga 28. mail Tallinna Ülikoolis toimuvale professor Anu Tootsi korraldatud konverentsile, kus tutvustatakse tema tehtud analüüsi aktiivse valimisõiguse ea langetamise mõjude kohta.

Head Riigikogu liikmed! Eesti Noorteühenduste Liit on koos oma partneritega viimase seitsme aasta jooksul valmis saanud ühe palli. Anname selle nüüd parimas usus teie kätte ja loodame, et ühise pingutuse viljana saame selle palli ka väravasse. Näitame Euroopas taas kord, et Eesti on uuendusmeelne ja kartmatu väikeriik, kes mõistab tulevikutrende ja oskab neid ühiskonna hüvanguks hästi kasutada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Lauri Luik, teine küsimus!

Lauri Luik

Aitäh! Hea ettekandja, suur tänu ilusa ülevaate ja olukorra kirjelduse eest! Ma vaatan noorteühenduste liidu noortepoliitika platvormi ja mul on hea meel tõdeda, et ühe peatüki sisuks on noorte tervis. Lihtsalt huvi pärast: millised on viimasel ajal olnud suuremad ENL-i algatused, et teadvustada noortele tervisliku ja sportliku eluviisi olulisust?

Reet Sillavee

Mõni aeg tagasi toetasime ühe meie liikmesorganisatsiooni algatusel laulupeol alkoholi müügi keelamist. See on üks viimaseid algatusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te kaitsesite väga energiliselt ettepanekut langetada noorte valimisiga. Samal ajal on siin saalis kõlanud ka idee tõsta seda künnist, millest alates võib poest alkoholi osta, 21. eluaastani. Kas te kommenteeriksite nende kahe abinõu võimalikku koosmõju? Praegu on mõlemal juhul piiriks 18 eluaastat. Kas te peate võimalikuks, et noorel inimesel on õigus valida linnapead, aga pole õigust valida, mida poest osta?

Reet Sillavee

Alkoholi ostmise kohta ei ole Eesti Noorteühenduste Liidul seisukohta kujundatud. Isikliku arvamusena ütlen, et ei ole mõistlik tõsta seda piiri 21. eluaasta peale, sest noor inimene on võimeline selle üle otsustama ka 18-aastaselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas, teine küsimus!

Kaja Kallas

Aitäh! Mul on ka küsimus valimisea langeamise kohta. Kas teie arvates peaks see künnis madalam olema ainult kohalikel valimistel või võiks olla kõikidel valimistel?

Reet Sillavee

ENL-i seisukoht on, et valimisiga võiks langetada kohalike omavalitsuste valimisel, sest paljud noortega seotud küsimused on seotud just kohaliku omavalitsuse tasandiga, mitte niivõrd riigi tasandiga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Suur tänu väga hea ettekande eest! Minagi küsin vanusepiiri langetamise kohta, aga natuke teisest aspektist. Te olete oma väga heas noortepoliitika platvormis korduvalt rõhutanud, et noorte osalemiskogemused on liiga vähesed, aga ei paku konkreetset, kuidas neid suurendada. Kas oleksite valmis toetama õpilasomavalitsuste puhul ea langetamist ehk

kehtestamist, et juba algkoolis oleks õpilasomavalitsus kohustuslik?

Reet Sillavee

Sellegi kohta ei ole me oma arvamust kujundanud. Ent meil on väga hea koostöö Eesti Õpilasesinduste Liiduga ja kui see teema üles tuleb, siis me oleme kindlasti valmis neid toetama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt aitäh väga hea ettekande eest! Hästi tore, et Riigikogu ees on täna noorte esindaja, mitte ainult meie ise ei räägi noortest ja sellest, kuidas nende elu korraldada. Mis puutub äsja kuulnud ettekandesse, siis loomulikult on nii teie isiklik kui kogu katusorganisatsiooni panus arengukava koostamisse väga suur olnud. Te tõite välja mõned probleemid. Üks nendest on olnud organisatsiooni elus püsimine ehk selle rahastamine. Rahastamine on kahjuks üsna mitu aastat olnud sama suur, nagu me kunagi kokku leppisime. Eks ole erinevaid põhjuseid, miks see summa pole kasvanud. Milliseid suundi te pakute välja rahastamise ümberkorraldamiseks ning kui suureks jääks seejuures katuste roll?

Reet Sillavee

Nagu ma ütlesin, meil on praegu käsil Eesti noorteühenduste finantssuutlikkuse analüüs. Selle tulemusena teeme koostöös teiste osapooltega ettepanekud, kuidas rahastusmudelit muuta. Tõepoolest, praegu on see organisatsioonide ellujäämise seisukohast väga suur probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kristen Michal!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ka mina olen veendunud, et noored on väga vastutusvõimelised ja positiivses mõttes üsna kriitilised valijad. Tahan aga küsida järgmist. Jaak Allik rääkis alkoholi ostmise ja valimiste vanusepiirist ühes võtmes. Mis te arvate, kumb oleks kasulik, kas lubada noorel

inimesel osaleda valimistel või alkoholi osta?
Mis teie soovitus on?

Reet Sillavee

Kindlasti osaleda valimistel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh! Milliseid poliitilisi suundi peaks noorsoopoliitikas ja üldse poliitikas ENL-i arvates veel ümber kujundama? Te mainisite formaalharidust, praktikavõimalusi, sotsiaalselt tõrjutud noori, aga milliseid vajadusi te veel näete? Loomulikult on valimisea langetamine ainult üks meede, et noori rohkem pildile tuua. Mis on need probleemid, mida te tahaksite veel esile tuua? Praegu on hea võimalus sellest rääkida, teil on veel aega 14 minutit ja 30 sekundit. Palun!

Reet Sillavee

Ma usun, et üks võimalus noorte probleeme rohkem pildile tuua on osaluskogude tegevuse hoogustamine ja nende aktsepteerimine omavalitsustes. Nende käest võiks nõu küsida ja nende pakutud nõu ka vastu võtta, sest nemad on kõige lähemalt seotud sellega, mida noored iga päev läbi elavad, millega iga päev kokku puutuvad. Selleks on osaluskogud ju ellu kutsutud, et murekohti, aga ka positiivseid tähelepanekuid otsustajateni viia. Kõige laiahaardelisem viis noorte küsimusi lahendada on osaluskogude tegevuse hoogustamine ja nendega arvestamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Reet Sillavee! Me avame läbirääkimised. Kõigepealt palun kõnetooli Kalle Pallingu Reformierakonna fraktsiooni nimel kõnelema!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Hea minister! Head noored ja kolleegid! Noortevaldkonnaga tegelemine on Reformierakonna kindel prioriteet. Toon välja vaid mõned märksõnad nendest, mis täna siin saalis juba kõlanud on, ja kordan need üle selles võtmes, mis on Reformierakonnale ülimalt oluline.

Alustan hariduspoliitikast ja tahan eelkõige alla kriipsutada ettevõtlusõppe olulisust. "Noorelt ettevõtjaks!" võiks olla kõikide noorte prioriteet. Võimalikult varases eas ettevõtuskogemuse saamine loob kindlasti hea aluse selleks, et tulevikus ei oleks mitte ainult 2%-l Eesti elanikest kogemus ettevõtjana ise endale raha teenimisest. Lisaks pakun, et ettevõtlusõpe peaks tulevikus olema ka põhikoolide programmis. Toon positiivseks näiteks sellalase koostöö ettevõtjatega, mis juba väga paljudes põhikoolides ja gümnaasiumides toimub, näiteks "Tagasi kooli" programmi raames. Aga kindlasti võiks see olla märksa tihedam ja ettevõtjate esinemine koolide majandusõpetuse tundides võiks olla pigem reegel kui erand. Õppeprogrammid tuleks üle vaadata ja muuta neid selliselt, et ettevõtlikkuse, loovuse ja loogilise mõtlemise arendamine oleks prioriteet kõikvõimalikes õppeprogrammides. Toonitan ka seda, et meie jaoks on eriti oluline, et IB õpe ehk siis rahvusvaheline õpe Eestis areneks veelgi kõrgemal tasemel, kui see seni nende väheste aastate jooksul rakendunud on.

Kirgliku spordimehena – alustasin küll suhteliselt hilises eas – toonitan, et tervislik eluviis on kindlasti ülimalt oluline. Sellega peab hakkama tegelema varases nooruses, juba koolipingis. Lauri Luik kultuurikomisjoni esimehena pakkus välja, et üks täiendav kehalise kasvatus tunde nädalas oleks väga hea lahendus. Omalt poolt lisan, et kogu kehaline tegevus väljaspool kooliaega, sportimisvõimaluste arendamine peab kindlasti prioriteet olema. Olen kuulnud väidet, et tervisesport on kallis. Aga vaatame ringi – eriti just maal on viimastel aastatel lisandunud korralikke spordihooned, staadioneid ja terviseradu, mille kasutamine on enamasti kõigile tasuta. Seda on rõõm näha ja ma kinnitan, et ka järgmisel Euroopa Liidu eelarveperioodil saab niisuguste projektide arendamine olema üks prioriteete.

Nüüd veidi kaasarääkimise võimalustest. Täna on juba kõik esinejad rääkinud noortevolikogudest. Ka mul endal tuleb tõdeda, et viimase paari aasta jooksul olen mitmel korral eri omavalitsustes just noortevolikogudes mitmesuguseid teemasid arutanud. Kindlasti on viimasel ajal kohalike omavalitsuste volikogudes hakatud noori märksa rohkem kuulama ja otsustamisse kaasama. Ma arvan, et need

omavalitsused, kus veel noortevolikogu ei ole, peaksid kindlasti selle loomisele mõtlema.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Kalle Palling

Oma hääle kuuldavaks tegemine on kindlasti ülimalt oluline. Minister, noorte esindaja ja ka kultuurikomisjoni esimees rääkisid siin puldis valimisea langetamisest 16. eluaastale. Reformierakonna fraktsioon ja ka juhatus on seda teemat arutanud mitmel korral ning mina isiklikult olen ja suur osa meie fraktsioonist on seisukohal, et see on teema, mida tuleb väga tõsiselt kaaluda. Toonitan, et see ei ole lihtne otsus. See eeldab ka põhiseaduse mitme paragrahvi muutmist ja võtab kindlasti aega. Kohalikel valimistel valimisea langetamiseks 18 eluaastalt 16-le peavad põhiseaduse muutmise poolt olema Riigikogu kaks järjestikust koosseisu. Käesolev, 2011. aastal valitud Riigikogu XII koosseis jõuaks otsuse langetada enne oma volituste lõppu tuleva aasta märtsis ja 2015. aastal valitav Riigikogu koosseis saaks otsuse langetada samal või 2016. aastal. Peale teistkordset vastuvõtmist – põhiseaduse muudatus eeldab seda – tuleks ellu viia eelkõige reformid koolide antavas kodanikuhariduses, et valimisea langetamisega seonduvat riski minimeerida. Langetatud valimisiga saaks hakata kehtima kõige varem 2017. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimisel. Teisalt on need kohalikud valimised võib-olla liiga lähedal, et põhiseaduse muudatus saaks hakata kehtima, sest hea poliitilise tava kohaselt enne valimisi ei muudeta valimisreegleid. Seega jõuame järelduseni, et 16-aastased võiksid saada valida alles 2021. aasta kohalikel valimistel. Tänu sellele tekib seitsmeaastane periood, mille jooksul on võimalik ellu viia valimisea langetamisega kaasnevad muudatused, eelkõige reformid koolides antavas kodanikuhariduses. See on piisavalt pikk aeg ka selleks, et noored jõuaksid selle teadmisega harjuda ja ennast ühiskonnas toimuvaga kurssi viia.

See üsna detailne aastaarve sisaldav sõnavõtu lõpp oli mõeldud just nendele skeptikutele, kes arvavad, et kõnealuse muudatuse saab teha väga kiiresti. See ei saa käia kiiresti, meie

põhiseadus lihtsalt ei luba seda. Ja nagu öeldud, selle seitsme aastaga me kindlasti tõstaksime ka nende noorte ühiskonnateadlikkust, kes täna arvavad, et nad ei ole selleks ajaks piisavalt targad langetamaks otsust, kes võiks saada nende kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ja palun Barbi Pilvre Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Barbi Pilvre

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Tervitan Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel noortepoliitika teema tõstatamist riiklikult tähtsa küsimusena. Pean seda oluliseks ka lapsevanemana, minugi kodu sirgub noor inimene. Üks noorsoopoliitika keskseid teemasid, millest ka täna on räägitud, on noorte tööhõive ehk noorte tööpuuduse probleemi lahendamine.

Eestlase identiteedis on töö alati olnud keskne mõiste. Teed tööd, ja tuleb ka kõik muu, kui parafraseerida klassikut. Inimene on Eestis teiste jaoks ennekõike see, kellena ta töötab – arst, ajakirjanik, ettevõtja, Riigikogu liige. Kui noor inimene ei alusta õigel ajal tööelu, siis on karta, et meie mentaliteedi järgi ei saa tast kunagi õiget tegijat. Maal pikutavad juhutöödest elatuvad noored hariduseta mehed emakodu tagatubades, magistrakraadiga töötud nais-kirjandusspetsialistid aga teevad aega parajaks Põhja-Tallinna kohvikutes. Eelkõige on see muidugi isiklik ja perekondlik mure, mille igäuks peab ise lahendama. Kaugemas perspektiivis on see aga ühiskonnale suur koorem ja riigile konkreetne rahamure, sest töötus toob kergesti kaasa ühiskonnast väljakukkumise ehk sotsiaalse isolatsiooni ja destruktiivsed tunded ümbritseva suhtes. Heitumus ehk rahvakeeli pohhuism, agressiivsus virtuaalses ruumis või tänaval, aktiivsemate noorte puhul ka väljaränne – kõik need nähtused võivad olla seotud töötusega.

Nagu eelkõnelejad juba rääkisid, tekkis Euroopa Liidus majanduslanguse perioodil mõned aastad tagasi idee, mille poliitiliseks tulemuseks on nn noortegarantii kava ehk teravikliku noorte tööhõiveprojekti koostamine. Õnneks on jõutud arusaamale, et odavam on noore esimene töökoht kinni maksta kui hiljem

kompenseerida tema ühiskonnast väljakukkumist. Hea, et probleemina on esile tõstetud nn NEET-noored (*not in education, employment or training*), kes ei tööta, õpi ega osale ka koolitustel. Kordan siin veel kord üle, et noortegarantii eesmärk on töötada välja riigipoolsed meetmed, mis tagavad noorele haridussüsteemist lahkumise järel töö, haridustee jätkamise, koolituse või praktikakoha. Õnneks on Eestiski hakatud sellega tegelema.

Meil on käivitatud ka hulk EAS-i meetmeid ja Euroopa Sotsiaalfondi kaasabil rakenduvaid meetmeid. Vaatamata sellele on Eestis 2014. aasta kevade seisu statistika järgi töötuid noori 16%. Seega pea iga kuues noor on töötu. Seda on väga palju. Õnneks on asi paranenud, näiteks aastal 2010 oli üle kolmandiku noortest registreeritud töötuna. Samal ajal me teame, et mõnes Euroopa riigis, näiteks Itaalias, Portugalis ja Kreekas, ületab noorte töötus 40 ja isegi 50%. Sel taustal pole Eesti olukord sugugi hull. Võrreldes naaberriikidega on meil asjade seis lausa hea. Samas, Eesti noorsootöötajad väidavad kuuldavasti, et registreeritud töötuse ja tegeliku töötuse vahel on suured käärid. Näiteks võib noor inimene tegevuseta olla lühikest aega pärast kooli või praktika lõppu. Töökohta või üldse mitte mingisugust rakendust ei paista ning ta võtab end töötuna arvele. Samas võib tal ees seista seikluste aasta Austraalias või Ameerikas, aga formaalselt on ta töötu. Teisalt võib see tähendada ka pikemat tööelust kõrvalejäämist, passiivset kodus konutamist ja üksindust. Siit algavad probleemid, mis võivad inimest saata kogu edasise elu.

Eestis on valdav mõtteviis, et igaüks on oma saatuse sepp ja oma õnne valaja. Selles valguses on noorte tööturumeetmed midagi täiesti radikaalset. Me ehk saame aru, et Itaalias või Hispaanias on pehmed ja laisad täiskasvanud poisid endiselt mamma toita ja hooldada, ent Eestis peaks ju asjad teisiti olema. Meil juba põlvepikkused jooksevad, ajalehepakk näpus, autode vahel, et kümmeaastane pärast läbilöögivõimelisena alustada miljonärkarjääri. Ilmselt on ka siin saalis viibijad alati olnud tublid, juba kooliajal suvel kaalikaid kõplamas käinud, aiandis maasikaid rohinud ja üliõpilaspõlves kuskil kolhoosis mörti visanud. Me pole kunagi veetnud suvesid lihtsalt niisama televiisori ees pikutades.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Barbi Pilvre

Aitäh! Pigem vastupidi, me kipume kandma eestlaslikku ületöötamise kultuuri. Samas, juba noores eas suuri väljakutseid vastu võtnud praegused keskealised ei tunneta ehk hästi olukorda, milles praegune noorte põlvkond on. Me ei taju ehk, et sinne maasikamaa on suures osas hõivatud kuldset keskiga esindavate tegijate poolt, kes ei kavatsegi veel pensionile jääda. Avalikkuses domineerivad tegijad, kes olid pildil juba 90-ndatel – poliitikas, ajakirjanduses, kultuuris. Noortele on jäänud vaimsed või füüsilised abitööd, isegi siis, kui neil on parem haridus, laiem silmaring, laiem kogemus maailmast. Noortel puuduvad nimelt sotsiaalsed võrgustikud, ja ma ei mõtle siin Facebooki kontot. Välismaal veedetud ülikooliaastad on võtnud võimaluse vajalikke kontakte tekitada, neil ei ole tutvusi õigetes kohtades. Sellised uued tulijad nagu 28-aastased ministrid on Eestis vaid meeldiv erand, hoopis tavalisem on meil 28-aastane oma kohta otsiv ebakindel noor. Tean oma tutvusringkonnast haritud ja igati eeskujulikke inimesi, kellel on kodus tubli ja tore noor inimene, kes ei tee oma haridusele vastavat tööd, ehkki kõik eeldused on justkui olemas. Vanemad on hädas, sest vaatamata eeldustele ja ema-isa eeskujule näib olukord lootusetu.

Noortegarantii puuduseks on peetud asjaolu, et lahendused võivad olla lühiajalised ja raskesti kättesaadavad. Noorte jaoks on lahendused vähetõhusad. Samas, positiivse küljena tuuakse esile, et see püstitab ühiskonnas tähtsa teema ning noorte tööpuudus sõnastatakse selgelt eraldi probleemina. Noortegarantii kava pakub kiireid lahendusi ja võib tähendada lühiajalist edu, aga see loob ka konteksti probleemi paremaks mõistmiseks ja lahendamiseks. Aastaks 2020 on Euroopa Liidus plaan viia noorte tööpuuduse tase alla 10%. See on isegi Eesti kontekstis ambitsioonikas ülesanne. Riiklik noorsoopoliitika on sellel teel oluline meede ja sotsiaaldemokraatide fraktsioon soovib, et see teema püsiks pidevalt otsustajate huviorbiidis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Liisa-Ly Pakosta Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Kaheksa minutit!

Liisa-Ly Pakosta

Head noored! Head kolleegid! Täna on olnud väga lootusrikas arutelu ja emana lahkun siit saalist palju rõõmsamana, kui siia tulin. Noored ja lapsed on ainukene tõsiselt võetav Eesti tulevikuteema ja mul on nagu kogu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonil hea meel, et see täna riiklikult tähtsa küsimusena Riigikogus arutelul on. Soovime tänada Haridus- ja Teadusministeeriumi ning kõiki teisi ministeeriume ja kolleege, kes noortevaldkonna arengukavaga on tegelema, aga eeskätt loomulikult kõiki noori, kes sellesse protsessi väga aktiivselt panustanud on.

Mitmetest asjadest, mis on hästi, on täna kõnedes juba räägitud. Isamaa ja Res Publica Liidul on hea meel, et väga olulised küsimused on selles arengukavas fookusesse tõstetud ja konkreetset rakenduskavad tulemas. Rõhutama ka omalt poolt, et tõepoolest, heitunud, end väärtusetuna tundev ja tegevusetu noor inimene on väga suur nii isiklik kui ka ühiskondlik tragöödia. Parimad võimalused eneseteostuseks peaks ju olema just noortel. Nad on võimekamad, tugevamad ja tervemad kui meie sugused keskealised, kas pole nii.

Me toetame Isamaa ja Res Publica Liiduga kõiki arutelusid võimaluste üle, mida Eesti ühiskonnas saaks konkreetset ära teha selleks, et noori inimesi rohkem usaldada. Just noorte suuremas usaldamises on paljudel juhtudel meie arvates lahendus.

Valimisea langetamine – loomulikult vajab see läbiarutamist. Suurem sõnaõigus noorte volikogudele – ka loomulikult! Koolide hoolekogudele koos õpilasmavalitsustega suurem jõud – loomulikult! Kõik sellised teemad on väga olulised. Tööõiguse ülevaatamine noorte suurema usaldamise sihiga – loomulikult!

Kõik need teemad on otsapidi täna ka siin kõlanud. Samas on kaks küsimusteringi, mille lahendusi on vähem käsitletud. Esimene teema, mida noortevaldkonna arengukava ka tänuväärset puudutab, on see, et iga inimene, sh loomulikult ka noor, vajab turvalist lähisuhet ning oma lähedaste ja sõprade tunnustust. Kui me vaatame Eesti koolide riiklikku

õppekava, siis näeme mitte ainult kehalise kasvatuselise liiga vähest osakaalu, vaid ka vähest perekonna- ja üldse suhteõpetust. Kas teate, head kolleegid, et lapse sünnile ja lapse kasvatamisele on kogu 12 aasta jooksul pühendatud ainult kaks korda 45 minutit? Selle aja jooksul ei jõuta tegelikult rääkida muust kui rasedusest hoidumisest.

Vaatame arve edasi! Kooli lõpetanute osakaal peab loomulikult kasvama ja see siht on arengukavas kenasti olemas. 2012. aastal oli 10,5% noori, kes jäid pidama põhiharidusele või ei lõpetanud põhikooli. Sihtmärk aastaks 2020 on 9,5%. Professor Mati Heidmets on nende noorte kohta öelnud: "See on kadu. See on seltskond, kes ebamõistlikult vara lahkub haridusest." Toon siia kõrvale statistika, et iga 100 kõrgharidusega mehe kohta on Eestis 250 kõrghariduse omandanud naist. Ka eelnimetatud 10,5% ja kui me midagi ette ei võta, siis tõenäoliselt ka 2020. aasta 9,5% moodustavad põhiliselt noormehed. See aga tähendab ju peaaegu iga viiendat noort meest. Ennetus ja noorte aitamine, laste aitamine, eeskätt just poistega tegelemine peab algama juba lasteaiast ja algkoolist. Vaid siis jõuame tolle 9,5%-ni ja ehk veelgi parema näitajani.

Teine küsimus on pisut keerulisem. Olen eelkõneleja Barbi Pilvrega igati nõus, et tööhajumuste ja tõsise töössesuhtumise kujundamine, esimese töökoha leidmine on ääretult tähtis. Paraku on noortevaldkonna arengukavas üks krutskiga eesmärk: noorte töötuse algtasemeks on võetud 2012. aasta 20,9% ning soovitatav sihttase on 10%. Kõlab ju hästi. Aga vaatame aknast välja! Ilus ilm, kohe on täissuvi käes ja algab pikk koolivaheaeg. Kas te teate, et suviti noorte töötus alati kasvab? Ja kui teate, siis kas olete mõelnud, miks see nii on? On ju teada, et paljud noored inimesed teevad just suviti tööd, ometi noorte töötus siis alati kasvab. Tuleneb see ilmelik asjaolu aga sellest, et Euroopa Liit arvutab protsente, millest me siin täna suure traagikaga räägime, järgmise küsimuse alusel. Noortelt inimestelt küsitakse, kas te olete nelja viimase nädala jooksul tööd otsinud, ja täpsustatakse seejuures, kas te olete jälginud tööpakkumise kuulutusi või pöördunud sugulaste või tuttavate poole töökoha leidmiseks. Ja kui noor inimene vastab, et jah, ta on selle vastu huvi tundnud, et ta tõesti võiks koolivaheajal väikse tööotsa

võtta, näiteks osajaga kuskil töötada, siis läheb see tubli noor inimene kirja töötuna. Meenutuseks veel, et jutt käib 15–24-aastasest, kes peaksid kõik kusagil õppima.

Olgem ausad, tegelikult on nii, et mida suurem on see protsent, seda rohkem on meil noori inimesi, kes tunnevad huvi töökogemuse omandamise vastu ja selle vastu, et ise taskuraha teenida. Osa aga on nõus kogemusi omandama ka vabatahtliku tööd tehes. Mida väiksemaks me seda protsenti üritame suruda ehk mida rohkem me anname noortele edasi sõnumit, et igasugune töö otsimine on saatanast ja viib Eesti statistikat alla, seda selgemalt me valed teel oleme.

Isamaa ja Res Publica Liit rõhutab, et tööseadustik, aga ka koolide õppeprogrammid tuleks praktika ja ettevõtlusõppe osas, ka tööõpetuse osas kindlasti üle vaadata. Kui me vaatame statistikat, siis näeme, et töötukassas oli rahvaloenduse ajal 19.–25. detsembrini 2011 arvel 123 last vanuses 16–17 aastat. Ka üks töötukassas arvel olev laps on liiga palju. Samal ajal töötas 384 last. Samas tuleb tunnistada, et nii Eestis kui ka Euroopa Liidus tervikuna pole üldse tehtud statistikat ja uuringuid selle kohta, kui palju noored tegelikult töötavad. Seda on tunnistanud nii Euroopa Liit kui ka Eesti Statistikaamet. Kokkuvõtteks ütlengi, et me peame tegema uuringuid ka noorte töötamise kohta ning liikuma edasi, pidades silmas eesmärki toetada ja soodustada noorte mõistlikul määral töötamist ning töökogemuste omandamist. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps Keskerakonna fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetavad noored nii saalis kui rõdul! Täna me arutame siin noortevaldkonna arengukava ja seame sihte kuni 2020. aastani. Vaid mõne aasta eest me arutasime eelmist noortevaldkonna arengukava ja siis tõusetusid mitmed üsna samasugused teemad. Mida siis täna arutatav arengukava rõhutab? See võiks olla meile kõigile sihte seadev, koostati see ju väga laiapõhjalise sihtrühma töö tulemusena. Noored ise olid paljus kaasatud. Iseküsimus aga on, kas igauks leiab omaenda sõnastatud lau-

sed sealt üles, sest vahepeal on kava muutunud selliseks formaalseks dokumendiks nagu enamik arengukavasid ja nii mõnegi keerulise lause taga on üsna raske aimata ühe või teise noorteühenduse tehtud tööd. Aga realselt seda tööd siiski tehti.

Näiteks fookuses olev suuremate võimaluste loomine noorte loovuse arendamiseks hõlmab endas väga palju noorte ettepanekuid, kuidas arendada mitteformaalharidust, kuidas noori rohkem väljaspool kooli kaasata, milliseid võimalusi neile luua jne. Või näiteks eba-võrdsete olude mõju vähendamine – tõrjutuse vältimine hõlmab kindlasti sadade, julgen isegi arvata, et tuhandete inimeste igapäevast tööd, paljus vabatahtlikku tööd, et märgataks, toetataks ja toodaks ühiskonda tagasi neid noori, kes erinevatel põhjustel on tähelepanu alt välja jäänud.

Aktiivne osalus kogukonnas on arengukavas mitmes kohas eraldi välja toodud. Täna on sellest räägitud nii positiivses kui negatiivses võtmes. Tööturust oli just pikemalt juttu ja ka noored ise on toonud välja mitmeid momente, mille juurde ma jõuan oma lõppsõnas. Kõigepealt aga tahan noori kiita. Seejuures ei taha ma alustada selliselt, et olen ise ka noor jne. See on noorelt alustanud poliitikute kompleks, et me ei suuda endale tunnistada, et oleme tegelikult ühe põlvkonna edasi liikunud, järgmine põlv on peale kasvanud ja nad arvad, et me võiksite neile veidike rohkem ruumi teha. Tahan lihtsalt noori kiita ja öelda, et Eestis on väga palju selliseid noorte algatusi, mida võib eeskujuks tuua.

Alustame õpilasfirmadest, noortest leiutajatetest. Me oleme väga uhked noorte heategevusprojektide üle. Kogu Euroopas on märgatud meie heakorra- ja keskkonnakaitseprojekte, mitmesugust loovtegevust. Meil on ääretult andekaid video- ja muu filmi, teatri, luule, kirjanduse, kunsti, muusika ning teistegi valdkondade omaloominguvõistluste võitjaid. Õige tihti saame öelda, et oleme ühtede või teiste noorte üle uhked. Meil on klassikatähed, meil on laulutähed, meil on noortebändide võistlused, mis hõlmavad väga erinevaid žanre. Meil on tublisid sportlasi, meil on ka noori, kes avastatakse alles siis, kui nad jõuavad Eesti tasandilt natuke kõrgemale, Euroopa või maailma tasemele. Üsna tore oli vaadata lehepeal-kirju, et kujutage ette, selles ja selles Lääne-

Virumaa koolis on mitu MM-il käinud võistlejat, kelle saavutustest klassikaaslased said teada alles siis, kui esimesed MM-i tulemused tulid. Suurepäraseid tegijad! Meil on mitmesuguseid noorte algatusi seoses gaidide, skautide, noorte kotkaste, kodutütarde ja kõikvõimalike muude liikumistega, mis rõhutavad omakaitset, uhkust Eestimaa üle ja annavad tuge tundele, et see on meie oma riik.

Veidi ka "Noortelt noortele" projektidest. Tahan eraldi tänada kõiki neid noori, kes on võtnud vaevaks ja rääkinud noortele arusaadavas keeles väga tähtsatel teemadel: narkootikumid, seesama noorte enda tõstatatud alkoholiteema, HIV, mitmesugused muud ohtlikud haigused, projekt "Vanem õde, vanem vend", millega toetatakse nõrgemaid peresid, kõikvõimalik mentorlus, samuti teemad koolikiusamisest kuni sotsiaalse tõrjutuseni välja. Need on paljus noorte enda algatused. Keegi on saanud mingi negatiivse kogemuse, märganud kellegi väga kurba olukorda ja selle tulemusena on probleem tõstatatud terves kogukonnas ja üle Eesti.

Tahan siinkohal öelda ka seda, et noorte poliitikute teema on tihti tabuteema. Mina aga soovin kiita noorte julgust moodustada erinevate maailmavaadete alusel noorteühendusi ja püüda volikogude juures poliitikas kaasa rääkida. Iseküsimus on muidugi, kas nad teevad seda noortekogus või räägivad iseenda seisukohtadest, mille järgi poliitikud võiksid joonduda, et ajada ausat poliitikat ja toetada sallivust ning elu arengut kodukohas. Mis puutub rahastamisse, siis ütlen ette rutates, et ma ei näe mitte mingit põhjust, miks mõni aasta tagasi tehti ootamatult otsus, et noorteühendused ei ole veel nii küpsed poliitilised organisatsioonid, et neid võiks rahastada. Kui me omal ajal rahastamise välja käisime, siis oli mõtte kehtestada see vahet tegemata, kas on tegemist poliitiliste või muude organisatsioonidega, seda just selleks, et anda noortele kõikvõimalikke võimalusi. See, et neile eral-

datav rahasumma on jäänud samaks, on üks küsimus, teine on see, et me kindlasti ei tohiks poliitiliselt sekkuda ja ette kirjutada, milliseid projekte peaks eelistama ja kuidas neid ellu viima.

Kui ma juba rahastamist mainisin, siis võiksin välja tuua, et ENL-i lähenemine on väga õige. Kui me analüüsime tegelikku olukorda, siis näeme, et reaalselt noortele suunatud toetus, mis on noorteühendustele ja nende nn katustele väga tähtis, moodustab riigieelarvest ning ka Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest mitte just väga märgatava osa. Selle suurendamine on põhimõtteline otsus. Lihtsalt kunagi, mäletan, said need otsused täpselt nii tehtud.

Probleemidest on täna palju räägitud – tööpuudusest, koolist väljalangemisest ja nõrkadest tugistruktuuridest. Tahan aga lõpetuseks öelda, et kõik need momendid, mida täna ENL-i kui katusorganisatsiooni esindaja ja teised eelkõnelejad välja tõid, viivad järeldusele, et tuleb rohkem kuulda võtta noorte enda ettepanekuid. Paljus olemegi seda juba teinud, puudutagu need tööpuudust, noorte kaasatust või ka tugistruktuuride toetamist. Kuulame noori ja toetame neid! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läbirääkimised on lõppenud ja meie tänane päevakorrapunkt ammendunud. Suur tänu kõikidele ettekandjatele, küsijatele ja olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu ettevalmistajatele!

Tänane istung on läbi saanud. Kohtumiseni ülejäärgmisel nädalal!

Istungi lõpp kell 12.19.

Istungi kestus 2 tundi ja 19 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees